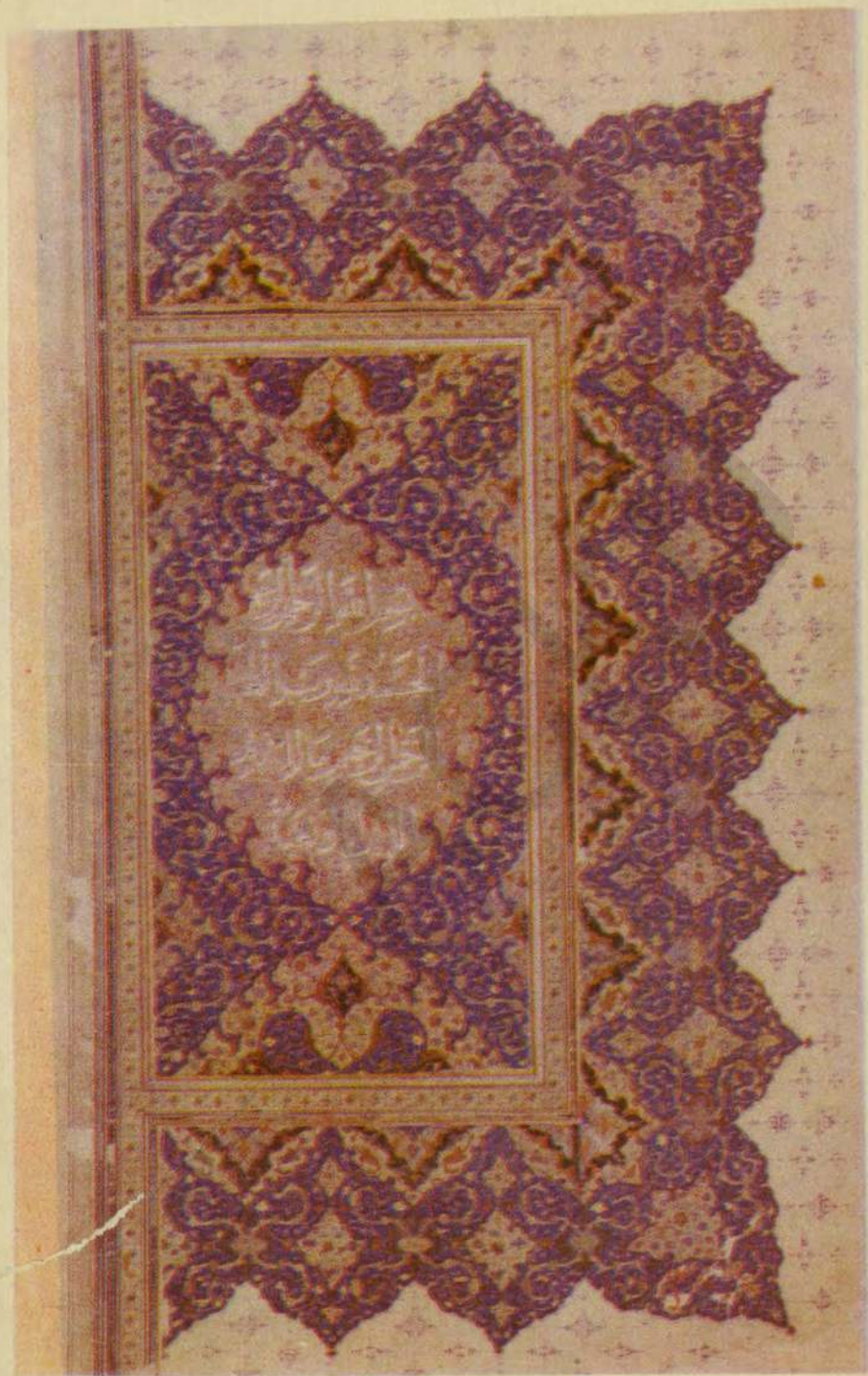


سالنامه مجله کابل

Ketabton.com





نمونه از خطاطی و میناتورهای قدیم افغانستان .  
( اقتباس از قرآن قلمی مخصوص کتابخانه شاهی )





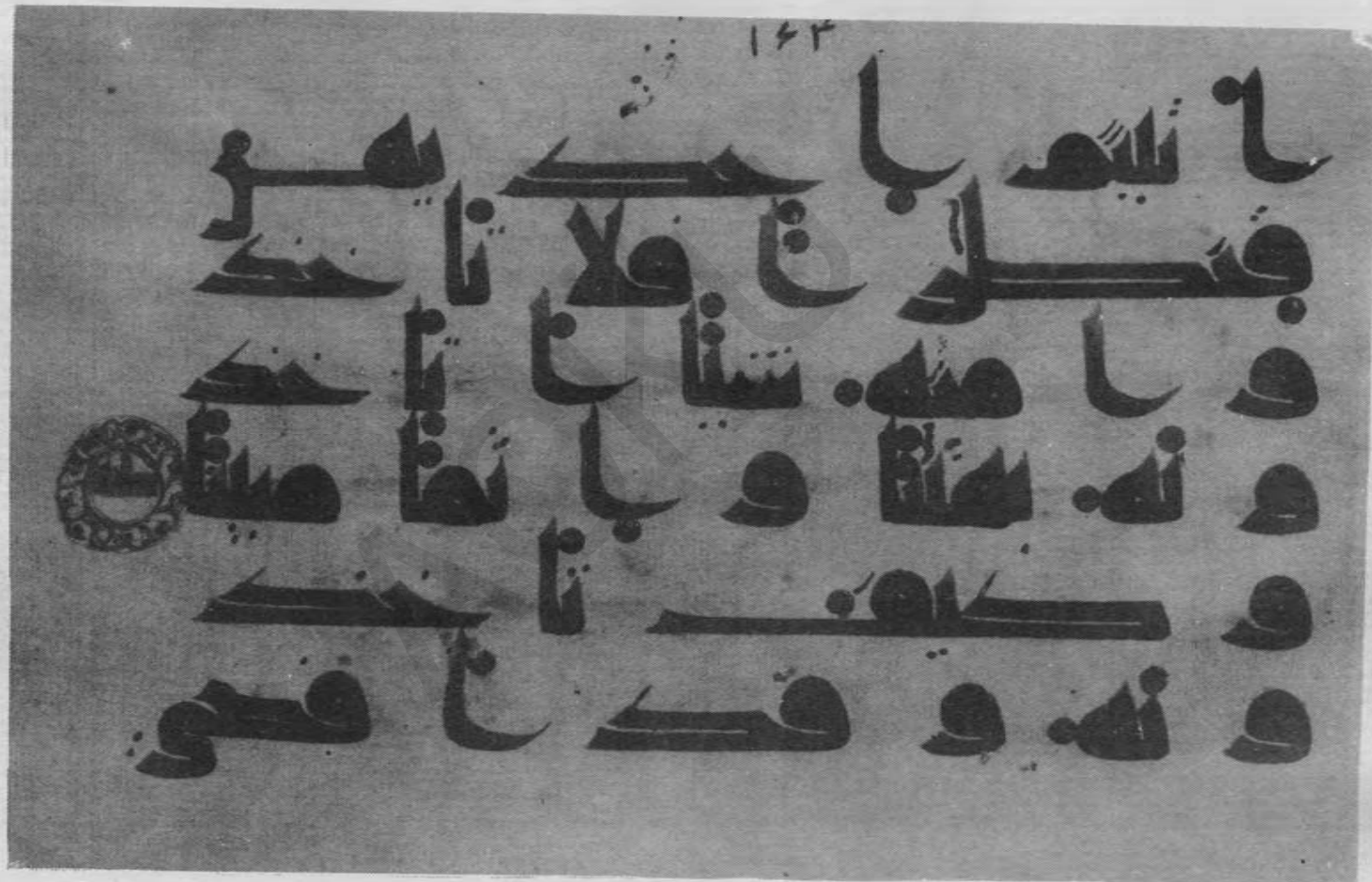
نمونه از خطاطی و میناتورهای قدیم افغانستان .  
( اقتباس از فرقان قلمی مخصوص کتابخانه شاهی )





عكس خط حضرت امام حسن رضي الله تعالى عنه





عکس یک صفحه قرآن عظیم در پوست آهور رسم الخط اوائل اسلام



بسم الله الرحمن الرحيم

### مقدمه

در جمله مطبوعات امروزه دنیا، طبع و نشر سالنامه ها مقام عمده داشته و ثمر اتفاق می افتد مملکتی از داشتن آن محروم باشد. حتی تکامل سالنامه ها بجائی کشیده که ممالک حیه در عرض سال تنها بطبع و نشر سالنامه واحدی اکتفا نمی نمایند، بلکه از منابع رسمی و ملی چندین سالنامه های متعددی منتشر می گردد از قبیل سالنامه های اقتصادی، سیاسی، تخنیک و . . . . .

سالنامه ها بعلاوه آنکه در داخل يك مملکت، برای عرض معلومات مختلفه و عمومیه و حوادث مهمه تاریخیه یکسال، بمشابه جام جهان نمائی بشمار میرود و افراد آن مملکت بمطالعه آن بسی محتاجند، در ممالک خارجه نیز خیلی مورد اعتنا بوده، و در عین حال برای ملل خارجی راجع بهمان مملکت راه نمای کافی شمرده می شود.

ترتیب سالنامه ها، محتاج احصائیه های متنوعه اقتصادی، جغرافی، تخنیک و . . . . و مساعدت دوائر رسمیه دولتی بوده، ولهذا برای نشر یکسالنامه اقلا وجود دائره مخصوص و تهیه مواد در عرض سال کمال لزوم را دارد.

اما « النجم ادبی کابل » در اواخر سال ۱۳۱۱ ش درین فکر افتاد که برای نشان دادن نمونه از سالنامه مملکتی بهوطنان، اقدام به نشر یکسالنامه خصوصی از طرف « مجله کابل » نماید با آنکه قلت وضیق وقت و عدم آمادگی از قبل، چنانیکه منظور بود مساعد به نشر یکسالنامه از هر جهت مکمل نگردید، معینا علی العجلاله تا جائیکه مواد و اطلاعات لازمه بدست آمد، ترتیب داد و اینک بعنوان ( سالنامه مجله کابل ) بمطالعه هموطنان تقدیم میشود.

سالنامه « کابل »

دانشگاه

مایقین داریم سالنامه کابل دارای نقائصی بوده و از هر وجه مکمل شمرده نخواهد شد، ولی چون منظور ما از نشر آن، فقط تقدیم نمودن نمونه از سالنامه ها به هموطنان از یکطرف، و جلب توجه دوائر رسمیه برای مد نظر گرفتن لزوم سالنامه های رسمی از طرف دیگر است، لا محاله ارباب بصیرت از نقائص او اغماض خواهند فرمود، و ما امید داریم در سال آینده، تا اندازه به ترقی سالنامه کابل موفق آمده و بتوانیم سالنامه خوبتری به هموطنان تقدیم نماییم، چه هر کاری در بدو شروع دچار نقصان بوده و تکامل آن بعلاوه جهد و مساعی تابع مرور زمان میباشد.

« انجمن ادبی »







## اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی پادشاه افغانستان

خدا الله ملکه و سلطنته

*Nader - Life*

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی ایدہ اللہ در سال ۱۲۶۲ هجری شمسی بتاریخ ۲۱ جل مطابق ۹ اپریل ۱۸۸۳ ع - سریر آرای مہد وجود گشته اند .

تعلیمات اعلیحضرت نادری در تحت تربیة اساتذہ لایق اسلامی و معلمین دانشمند عصری شده است .

اعلیحضرت غازی پس از طی مراحل ایام صباوت و تربیہ در دربار سلطنتی در سال ۱۲۸۲ شمسی بمنصب کند کشمیری منصوب شده و در سال ۱۲۸۴ نظر بابر از قابلیت عسکری برتبه غنجد مشری ارتقا جستند .

در سال ۱۲۸۷ درایت و کفایت فوق العادہ از خود بروز داده چنانکہ بدرستی در بین امانت و اقران بی نہایت امتیاز یافته و بمنصب رفیعہ جنرالی ترقی کردند و بعد از آنکہ فنہ سیم جنوبی بہ شمشیر و تدبیر اعلیحضرت ممدوح خوش گشت و درین حادثہ لیاقت فوق العادہ بخرج داده و غائلہ آنرا بدون ہمہ خسارات ملی و دولتی منطقی نمودند ، دولت در ازای این خدمت بزرگ ، ذات هایونی را برتبه عالیہ نائب سالاری ترفیع داد و القاب و نشان سرداری حاصل نمودند ( ۱۳۳۰ قمری )

چون قشون مملکتی دران وقت فاقد تشکیلات جدید عصری بوده و تنها قطعات منسوبہ ذات هایونی در تعلیم و مشق نظام اصلاح یافته بود ، دولت ملتفت شد و دانست کہ تا امور تمام قشون بکف با کفایت اعلیحضرت شان در نیاید ، عسکر افغانستان بطور عصری آراسته و مترقی نیگردد لهذا در سال ۱۳۳۲ بمنصب جلیله سپہ سالاری و ( وزیر حربیہ ) ترفیع نموده زمام کل قشون را بدست گرفتند و فی الحقیقت در اندک مدتی عساکر مملکت را باسلحہ و آلات عصریہ مجهز و صاحب تعلیم و تربیہ خوبی نمودند و اردو های افغانی را مانند قشون دول متمدنه مرتب و منظم فرمودند .

بعد از شہادت اعلیحضرت حبیب اللہ خان شہید ، اعلیحضرت هایونی بسبب لیاقت ذاتی و استعداد فطری در اوایل سلطنت امان اللہ خان دو بارہ مورد ان اعزاز و اکرام سابقہ گردیده و بمنصب جلیله سپہ سالاری کما فی السابق برقرار ماندند و بعد بسمت جنوبی بحیث قوماندان بزرگ برای محاربه استقلال مامور شدند .

سالنامه « کابل »

ذات هایونی با همان عزم مردانه و عشق وطن پرستانه که نسبت به تحصیل نام و ننگ و حصول استقلال کامله مملکت عزیز داشتند مردانه درین مقصد کوشیده تا اینکه خدای معین با این اراده حق پرستانه تأیید ذات هایونی را نموده و به تحصیل این شرافت ملی یعنی استقلال کامله وطن موفق و کامیاب گردیدند . ( تفصیلات این موضوع در کتاب نادر افغان درج است ) .

بعد از آنکه متارکه از طرف دولتین افغان و انگلیس اعلان شد اعلیحضرت محمد نادر شاه برای انجام امورات مهمه به کابل عودت فرموده و سپس برای انتظام سمت مشرق که در اثر جنگ و انقلاب رشته نظم و نسق آن گسیخته بود مامور شده و در آن سمت نیز به اصلاحات و انجام دادن امور مهمه موفق گردیدند .

در سال ۱۳۰۰ به ریاست تنظیمیه قطن و بدخشان مامور شدند و بعد از انتظامات اساسیه امور کشوری و عسکری آنولایت در ۱۳۰۱ بکابل عودت نموده و در اوائل برج قوس ۱۳۰۲ از عهده وزارت حربیه نظر به بعضی موانع مستغفی گردیدند .

در سال ۱۳۰۳ به وزارت مختاری افغانستان در پاریس منصوب و بتاریخ ۱۹ سرطان رهسپار فرانسه گشتند ، در ۳۰ نومبر ۱۹۲۶ ع در اثر علالت مزاج استعفاى قطعی خویش را اظهار داشته بمعالجه پرداختند .

در زمانیکه آتش انقلاب در تمام افغانستان شعله ور گردید و امان الله خان از اطاقهای آن نایره مدھش عاجز آمد ، اعلیحضرت هایونی در حالیکه بواسطه شدت مرض قابل حرکت نبودند برای نجات وطن از جنگ دزدان شقی بتاریخ ۵ دلو ۱۳۰۷ از ( نیس ) حرکت فرمودند و بتاریخ ۱۹ برج حوت ۱۳۰۷ داخل خاک افغانستان گردیدند و به تشکیل قشون ملی آغاز نموده به قلع و قمع اشرار سقوی پرداختند .

بتاریخ ۱۶ میزان ۱۳۰۸ قوای اعلیحضرت نادر شاهی به سرکردگی والا حضرت شاه ولیخان برادر ذات شاهانه مراکز کابل را اشغال و قوای سقوی را پامال نمود و بتاریخ ۲۳ میزان اعلیحضرت منجی وطن وارد کابل شده از طرف ملت براداش این خدمت بزرگ پادشاهی افغانستان قبول و انتخاب گردیدند و در اثر اصرار ملت ذات هایونی شان وظیفه شاهی را پذیرفتند در موقع قبول زمامداری ، وطن را محتاج اصلاحات بیشماری دیده و چنین مناسب شمردند که بجهت اصلاحات امور ملت و مملکت که هدف آمال ملوکانه قرار گرفته بود خط مشی یعنی نصب العین خود شان را معین فرمایند بنا بر این در اول امر، خط مشی خود شان را که مآل آن قرار آتی است به عامه ملت اعلام و اظهار فرمودند .

خط مشی حکومت اعلیحضرت محمد نادر شاه افغان

اول حکومت موجوده موافق باحکام دین مقدس اسلام و مذهب مذهب حنفی امور مملکت را اداره و اجرا خواهد کرد و برای اینکه شریعت غرای محمدی (ص) در امور مملکتی قائم و دائم باشد ریاست شورای ملی و وزارت عدلیه مسئول میباشد و شعبه احتساب از امور لازمی این حکومت است بیک صورت منظم این شعبه دائر خواهد شد موافق باحکام دین اهالی افغانستان بدون امتیاز قومیت و نژاد باهم برادر و در حقوق مساوی یکدیگر شناخته میشوند ، حجاب در افغانستان موافق بدین و شریعت محمدی صلی الله علیه و سلم قائم خواهد بود .

*Correct*



## مختصر سوانح اعلیحضرت هایونی غازی

دوم - منع رشوت و شراب نوشی - در حال مامورین حکومت از هر مدارجیکه باشند در وزارت عدلیه به قرآن عظیم الشان عهد خواهند نمود که هیچگاه رشوت و هدیه از اهالی نمی گیرند و پناک نفسی و پناک دامنی خدمت خلق الله را اجرامی کنند و بدولت متبوعه خویش از امروز بعد خیانت مالی یا عملی نمی نمایند و صادقانه به وظیفه خویش می پردازند جزای شراب نوشی موافق به شریعت محمدی (ص) داده خواهد شد فروش ظاهری و خفیه شراب در تمام افغانستان ممنوع است اهالی بساختن شراب مجاز نیست درخانه که شراب ساخته شود یا دکانیکه شراب بفروشد دولت چون تحقیق کرد و به ثبوت رسید ضبط میشود و اشخاص جزای شرعی خواهند دید اگر به مامور حکومت ثابت شد که شراب می نوشد علاوه از جزای شرعی از ماموریت طرد میشود تبعه خارجه ازین حکم مثنی است .

سوم - امور حربیه افغانستان برای حفظ استقلال و نگهداشت امنیت مملکت :- حکومت موجوده می خواهد یک قشون منظم باسلحه ساخت جدید تشکیل کند و نهایت توجه باین مسئله که حیات و ملمات افغانستان وابسته اوست صرف می نماید و برای اینکه صاحب منصبان نظامی ما تعلیم یافته شوند و از علوم و فنون حربی دنیای متمدن و استعمال آلات و ادوات حرب بدانند مکتب حربیه زود از زود تشکیل و ترتیب میگردد مسئله گرفتن عسکر به صورت قومی و خوش برضا جاری میشود .

چهارم - ادامه و برقراری و استحکام مناسبات افغانستان با دول خارجه . مثل زمان امان الله خان مناسبات افغانستان با دول خارجه که جریان داشت جریان خواهد کرد و حکومت موجوده دوستی و سلوک مرغوب دول متحابه را نسبت به افغانستان آرزو و خواهش دارد و هم حکومت موجوده با تمام موجودیت خود برای حفظ و استقلال افغانستان و ارائه کردن نظر دوستانه و خیر خواهانه خویش با دول معاهدین حاضر و آماده است .

پنجم - امور داخله ؛ وزارت داخله در تعیین حکام و مامورین ولایات و حکومتی های اعلی و کلان و باقی حکام اهتام و توجه تام خواهد کرد که کار به اهل کار داده شود و فهرست مامورین خویش را به مجلس انتخاب خواهد داد تا غور و تحقیق کرده شود و هم برای ترمیم و تعمیر تلیفون و تلگراف سعی و کوشش خواهد نمود و انتظام پوسته را بصورت خوبترین و آسانترین تامین خواهد نمود برای ترمیم راه های عبور و مرور موثر ، گادی زود از زود توجه خواهد نمود .

ششم - مالیات را وزارت مالیه بصورت خوب اداره خواهد کرد و کوشش خواهد نمود که تمام ولایات اقساط مالیه را مثل سابق به خزینه دولت تادیه کنند محصولات گمرکی هم در گمرک جاهای ولایات مثل سابق گرفته میشود باقیاتیکه در ملک مانده باشد بطریق مراعات جمع میشود اما تسهیلات داده خواهد شد ، تا اشخاص باقی ده خوار و پریشان نشوند ، و هم دولت دچار زحمت نگردد ، آنچه حکومت های سابق نسبت به باقیات حکم معافی در اعلانها نموده اند منظور است .

هفتم - تجارت و زراعت افغانستان امروز از پیشتر بیشتر باین شعبه کار احتیاج دارد و می خواهد با دول ایران ، ایتالیا ، فرانسه ، بریتانیا ، اتحاد جماهیر اشتراکیه ، امریکا ، بلجیم ، جرمنی ، جاپان و غیره دولیکه آرزو داشته باشند مناسبات تجارتی خود را باز کند و از دول متمدن درین راه استفاده نماید ، و راه آهن را زود از زود آغاز کند و معادن افغانستان را بکار بیندازد ، نهر های آب برای زراعت تعمیر نماید ، حکومت موجوده می خواهد وسایل زراعتی دنیای متمدن را تا باندازه امکان در زراعت افغانستان تطبیق نماید .

سالنامه « کابل »

هشتم — علم و فن برای ترقیات دینی و دنیوی افغانستان از اهم ضروریات شمرده میشود و حکومت حاضره این مسئله را خیلی اهم میداند ، هر وقتیکه شورای ملی تشکیل و وکلای ملی جمع شوند امید است راه خوبیتری نسبت باین مسئله یافته شود که تا ملت خود را برای حفاظت خویش علماً مستعد ساخته بتواند .

نهم — شورای ملت : وکلای ملت از تمام اهالی بمرکز میرسند ، صورت انتخاب بطور سابق بوده ، و کلارا اهالی از دانشمندان و علما و صادقان و بهی خواهان که ملت بر آنها اعتماد کلی داشته باشد ، انتخاب خواهند کرد ، وزرای دولت و حکام مسئول وکلای ملت خواهند بود ، ریاست شوری حق تفتیش خواهد داشت ، و رئیس شوری ملت از طرف وکلای ملت انتخاب میشود .

دهم — صدر اعظم با انتخاب و منظوری شاهانه تعیین میشود ، و صدر اعظم کابینه وزرا را تشکیل کرده بمحضور شاهانه معرفی مینماید و منظوری حاصل می کند .





### فرزند تاجدار افغانستان

## عالیقدر جلالتمآب و الاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان

والاحضرت افخم به يوم دو شنبه ۲۲ میزان ۱۲۹۳ هجری شمسی در دارالسلطنه کابل پا بعرضه وجود نهادند. در ۱۲۹۹ بمکتب عالی حبیبیه شمولیت ورزیده ، الی برج میزان ۱۳۰۱ در صنوف ابتدائی مشغول تحصیل بوده اند در برج میزان ۱۳۰۱ که ابتدای تاسیس مکتب امانیه بود از مکتب حبیبیه بمکتب امانیه شامل شده الی برج سرطان ۱۳۰۳ - شمولیت داشته در امتحان سالانه کامیاب و دوره ابتدائی را به پایان رسانده اند .



از حیث اینکه صنوف رشدی را به اصول عصری باید تحصیل نمایند ، در يوم پنجشنبه ۱۹ سرطان ۱۳۰۳ به معیت پدر مرحمت گستر خود اعلیحضرت غازی که به سمت ( وزارت مختاری افغانستان در پاریس عز تقرر حاصل نموده بودند ) بغرض تحصیل دوره رشدی عازم پاریس گردیدند .

در پاریس داخل مکتب ( اینه ژانسون ده سالی ) Ainé Jenson de Salée شده ، دو سال را به تعلیم و تحصیل صرف کردند ، بعد در جنوب فرانسه تشریف برده ، ( یک سال و شش ماه ) در آنجا گذرانیده ، واپس در پاریس

مراجعت کرده ، در یک فامیل محترم فرانسوی موسوم به ( دانیه لو ) که حالا وزیر امور صحیه است ، بسر برده ، دو سال دیگر در مکتب ( پاساتور ) هم اخذ تعلیم نموده ، سپس به جنوب فرانسه عازم شدند .

در ایام فتور و انقلاب افغانستان که پدر نامور شان اعلیحضرت غازی ، بعزم نجات وطن همت گماشته عازم افغانستان گردیدند ، والاحضرت شهزاده معظم به اراده پدر ولا گهر خویش بغرض تکمیل تعلیم در آنجا معطل بوده ، و در مکتب ( کولژده مون پیلتی ) Collège de Montpellier شمولیت ورزیدند .

در تمام ایام توقف خود در پاریس ، مرتباً از جماعت ۱۰ الی اول تحصیل نموده ، و در عین زمان تحت نظریه و اداره والد ماجد معظم دیانت توام خویش تربیه شده اند .

پس از کامیابی پدر نجات بخشای خود ، و متمکن گردیدن شان به اریکه شاهی افغانستان بغرض اینکه در وطن و مملکت عزیز خود خدمتی انجام داده بتوانند ، و تعلیمات مکتسبه را عملی نمایند ، حسب اراده اعلیحضرت غازی بوطن مالوف مراجعت و بروز دو شنبه ۲۰ میزان ۱۳۰۹ موفقانه و کامیابانه وارد مرکز سلطنت شده ، خاک وطن را بقدم سعادت لزوم خویش منور و مفتخر ساختند .

از حیث چند ساله مسافرت و تعلیمات ، چندی استراحت و تفریح کرده ، پس ازان نظر به اینکه اصول و تعلیمات عسکری از مسلک ذاتی و فطری خاندان جلیل شان بوده ، و این مسلک مقدسه ، برای شخص

### سالنامه « کابل »

والا حضرت ارثی هم شمرده میشود جهت توسیع معلومات خود از ۲۷ سرطان ۱۳۱۰ که بدو تأسیس و افتتاح دوره اول تعلیم گاه پیاده بود ، داخل و شامل تعلیم گاه شده ، و به فنون عصری تحصیل کرده ، در اوائل میزان ۱۳۱۱ که اختتام تعلیم گاه بود موفقانه بدرجه عالی الاعلی فائز و فائق شدند ، و نظر به تعلیمات نظری و عملی خویش در برج میزان همین سال از حضور پدر تاجدار خود اعلیحضرت غازی کفالت وزارت حربیه را وظیفه دار گردید از حسن درایت و کیاست جنلی خویش انجام مهمام را چنانیکه ملحوظ خاطر خطیر اعلیحضرت قائد اعظم ، و تقاضای زمان است ، به صورت خوب و شیوه مرغوب میدارند ، و در ترقیات اردو و مزید حسن تعلیمات و تربیه شان ، به فنون و اصول مقبوله دول مترقیه ، و انتظامات دوائر و ذخائر و باقی امورات جزئی بذل انصافت می گمارند .







اعلیحضرت تاجدار افغانستان محمد نادر شاه غازی و الاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان  
فرزند رشید شاه افغان



شرفیآب نورالشیخ جناب فضل عمر صاحب مجددی  
وزیر عدلیہ سابق ، مشہور پنجاب حضرت صاحب  
شورازاد



شرفیآب جناب تقیب صاحب کہ ۲۹ سال قبل از وطن  
مآلوف خود ( بغداد شریف ) بخاک افغانستان تشریف  
آوردہ اند .



## تاریخچه مختصر افغانستان

نگارش جناب میر غلام محمد خان غبار  
عضو انجمن ادبی کابل

حسب تکلیف انجمن محترم ادبی کابل: برای اولین سالنامه که نشر آنرا در وطن مصمم شده اند اینک ورقپاره چندی (در موضوع تاریخ افغانستان) در نهایت اختصار ترتیب و به مبالغه هموطنان مخصوصاً متحصّلین عزیز مدارس تقدیم مینماید. کتابهای شرق و غربی که در تحریر این تاریخچه ماخذ قرار داده شده، و ما از آنهمه آنچه را بعقاید ما نزدیکتر بود گرفته ایم اینهاست:

تاریخ هیروودت مصنفه لارنس - اقوام افغانستان مؤلفه دا کتربیلو - افغانستان فریر، تالیف فریر - کیمبرج هستری اف اندیا مصنفه رایسن - آثار عتیقه بودائی بامیان تالیف مسیو گودار، مادام گودار، مسیو هاکن - رساله مجسمه تراشی کر بگو بودیک در کاپیسا محرره مسیو ژوزف هاکن - انسکلیدی بریتانی - انسکلویدی اسلامی بریتانی - راه نمای تکسیلا مؤلفه جون مارشل - عتائق وسط آسیا مؤلفه سر اوریل استین - تاریخ ملل شرق و یونان تالیف البرمالی و ژول ایزاک، جغرافیای تاریخی ایران تالیف بارتولد - تاریخ عمومی احمد رفیق - تاریخ بیهقی - جهانکشی جویی - یک حصه از زین الاخبار گردیزی - تاریخ طبری - روضه الصفای خوند میر - فرشته محمد قاسم - حبیب السیر - تاریخ کزیده مستوفی - زهت القلوب مستوفی - معجم البلدان یا قوت جموی - روضات الجنات اسفزاری - منتخب التواریخ محمد الحاکمی شیرازی - حیات افغانی تالیف محمد حیات خان افغان - خورشید جهان تالیف شیر محمد خان افغان - سراج التواریخ تالیف فیض محمد خان افغان و چندین کتب تاریخی دیگر.

م. غبار

میر ویم بمقصد:

افغانستان مملکتی است در آسیای جنوبی که جغرافیای طبیعی و نژادی قدیم او شامل ممالک افغانستان حالیه، بخارا و سمرقند، خوارزم، خراسان و کرمان، کل سیستان، بلوچستان، سند پنجاب، کشمیر است، اما جغرافیای سیاسی قدیم او علاوه ممالک مذکور شامل ولایات کاشغر، ختن، قسما فارس و حوضه های هندوستان تارود بارکنگا و جتنا شرده میشد. در قرون ماقبل المسیح افغانستان بنام های باختر، آریانه، آریا ورتا خوانده میشد، و در دوره اسلام مشهور به خراسان گردید، ولایات عمده افغانستان قدیم عبارت بود از: - تخارستان (قطغن و بدخشان حالیه) باختر (میمنه و مزار) سغد (بخارا و سمرقند) خوارزمیش (خوارزم) اریانا (هرات) اپارتیا (خراسان) کار امانیا (سکاستین یا سجستان (سیتان - فراه و پشت رود) زابلستان یا اراکوسیا (قندهار) اوریشیا (بلوچستان) اندس (سند) زت کوش (پنجاب) کشمیر، بلورستان یا بول (نورستان و چترال) پاکتیا یا پاختیا (سمت جنوبی حالیه) گندهارا (ولایات پشاور سوات، کابل) غور (هزاره حات حالیه و غور).

## سالنامه « کابل »

نژاد آ نفوس افغانستان عبارت از آریانه‌های هند و اروپائی بوده و مشهور ترین طوایف آنها پشته‌ها ، باختریها ، تخارها ، دادیک‌ها ( تاجیک‌ها ) پارت‌ها ، اسکائی‌ها ، سغدیها ، بلوچ‌ها شمرده میشدند . در مرور دهور قسمتی از نژاد های یونانی ، زرد ، سامی ، هندی هم در بعض حصص افغانستان مخلوط و تحلیل گردید .

السنه و لهجه های افغانستان مشتق از اصل آریائی و عبارت از زبانهای باختری ، تخاری ، تاجیکی ، پشتو ، هروی ، زابلی ، سگزی ، بلوری ، سغدی بوده و در قرون ماضیه قسماً السنه خارجی از قبیل یونانی ، مغولی ، سامی ، هندی ( پراکریت ، پنجابی ، سنندی ، کشمیری ، پشه‌ئی ) هم در افغانستان نفوذ نموده است . اما دیانت قدیم افغانستان عبارت بود از عناصر پرستی ، زردشتی ، بودائی و قسماً برهمنی .

افغانستان از نقطه نظر مدنیت دارای قدیمترین مدنیت های آسیائی بشمار میرود ، و این تمدن ها بنام مدنیت باختری « و گریکو بودیک » در صنجات تاریخ ملل مقام برجسته‌ئی دارد ، آثار عتیقی بلخ ، بامیان ، هده و غیرها یادگار های همان مدنیت قدیمند که امروزه مورد توجه و تفحص علمای مغرب زمین گردیده و در نتیجه تحقیقات عمیق کتابهای دایر بان نوشته آمده است ، اما مدنیت افغانستان در دوره اسلام ( عهد سامانی ها ، غزنویها ) فصل دیگری است که بر فضل و افتخار این مملکت بی افزاید . افغانستان از نقطه نظر تشکیلات ارضیه در بهترین قسمت های آسیا واقع و دارای آب و هوای گوارا ، محصولات زمینی نافع ، معادن قیمتی ، حیوانات و طیور مختلفه ، نسل قوی و مستعدی بوده است .

افغانستان حالیه در آسیای وسطی با شکل بی‌تغییرتی افزوده که از جهات اربعه باچین ، تورکستان روسیه ، فارس ، بلوچستان انگلیزی و قسماً سرحدات آزاد پندونها ( در حصص شرق مملکت باخط دیورند مطابق حد بخشی سال ۱۸۹۳ مسیحی ) محدود و متصل است ، نفوس حالیه افغانستان تقریباً ۱۲ میلیون در داخله و چهار میلیون در سرحدات شرقی و دوملیون در ممالک همجوار بوده و عموماً از جنس آریا و مسلمان راسخ العقیده بشمار میروند . زبان رسمی مملکت دادیکی یا تاجیکی افغانستان ( فارسی امروزه ) و زبانهای ملی عبارت از پشتو و بلوری ( نورستانی ) است .

سرحد حالیه مملکت افغانستان بعد از جنگهای متعددی با خارجی ها از سال ۱۸۸۴ مسیحی تا ۱۹۰۵ معین گردیده و شکل ذیل را اختیار کرده است :- از غرب شمال افغانستان خط سرحدی از ذوالفقار بجناب شرق متوازی جبان هند و کوه امتداد یافته و ۳۵ میل بجناب شمال علاقه چشیدی هرات رود کشک را در چهل دختران ( آخرین ایستگاه ترین روسیه ) عبور میکنند و بعد ها بطرف شمال مشرق سیر کرده و رود مرغاب را در حد مروچاق افغانی تیر میشود و کوههای چل را باریگستانهای علیلی ترکانه گذشته برودبار آمون توصل می نماید ( سرحدات مذکوره توسط منارها و تقسیمات طبیعی آبها و اراضی مشخص میشود ) از نقطه اتصال خط سرحدی با رودبار آمون ( خم آب ) تا گوشه شرق غدیر و کتوریا ( در پامیر ها ) رود آمون فاصل طبیعی خاک روس و افغانستان است . از کول ویکتوریا خط سرحد ، پامیر را قسماً بافغانستان گذاشته مابقی را جزو حدود روس مینماید ( مطابق فیصله هیئت های حدبخشی ۱۸۹۵ ) بعد ها خط سرحد از سلاسل صعب‌المرور جبال گذشته بکوههای برفدار دایمی چین ( سر کول ) منتهی میگردد ، از ذوالفقار تا سر کول طول خط سرحدی افغانستان ( ۷۵۰ ) میل است . از سر کول خط سرحد افغانی بجناب غرب دور خورده و در یک خط متوازی جبال هندوکوه برفتن دوام میکند [ عرض افغانستان درینحصه باریک بیشتر از ۱۰ تا ۱۵ میل نبوده و قسمتی ازین زمین باریک و بلند رو بجناب شرق شمال ( موسوم به واخان ) تا پامیر تمتد میشود که در آنجا فاصل حدود انگلیز و روس بوده و خاک افغانستان را

## تاریخچه مختصر افغانستان

در شرق شمال سرحد چین می‌رساند. ارتفاع این خطه عجیب و مهیب دایم البرف از ۱۹ تا ۲۴ هزار فوت است [ ازینجا خط سرحد به‌راه سلسله کوه‌های بلند چترال بطرف نورستان می‌رود و در نزدیک کوتل دورا ( دارای ۱۲۶۰۰ فوت ارتفاع ) ولایت چترال را از رودبار دلیخه جدا می‌کند . سرحد افغانی و چترال ازینجمله تادره ارنوای عبارت از یک کوه برفدار بوده و در جنوب چترال متصل دره مذکوره خط سرحد با رود چترال مقاربت مینماید و وادیهای چترال و باشگول افغانی بهم ملحق میشوند . بعد ازین خط سرحدی از پهلوای شهر قدیم پشت گذشته و دروادی کتر می‌درآید و از آنجا در یک خط معوج بجنوب امتداد یافته علاقه مهمند را عبور می‌کند و در حد پلوسی رود کابل را قطع نموده مستقیماً بجانب جنوب سیر و تا تورخم می‌رسد ( از سر کول تا تورخم و از تورخم تا کوه ملک سیاه در منتهای جنوب غربی افغانستان با سرحد افغانی ولایاتی تماس می‌کند که تحت حمایت انگلیز هاست ) از تورخم خط سرحدی بطرف سپین غر ( سفید کوه ) که سرکوب علاقه آزاد ( تیرا ) است رفته و از آنجا وادی کرم ( مرکز طوایف توری پستانه ) را دوره نموده از کوتل پیوار ( سرحد حاجی ) می‌گذرد و باز ( کیتو ) را گذشته سرحد شمال ( تویچی ) رسیده گوشه غربی وزیرستان را عبور می‌نماید و بمقام ( دوماندی ) رود گومل را قطع کرده در جنوب رود گومل با سرحد بلوچستان تماس می‌کند . از اینجا خط سرحد بطرف جنوب غربی روان شده و باز بجنوب شورواک و نوشکی می‌دود ، و متصل نوشکی ریگستان هلمند را گذشته تقریباً در یک خط مستقیم از بین ریگستان سیستان بجانب غرب تا سرحد فارس متحد می‌شود و در مقام کوه ملک سیاه و جنوب سیستان با سرحد فارس تلاقی می‌کند ، ازینجا تا ذوالفقار خط سرحدی افغان و فارس در یک خط تقریباً مستقیم امتداد پیدا می‌کند ( و این همان خط سرحدی است که در سال ۵ - ۱۹۰۴ معین شده )

### ( دوره اول )

#### از قدیم‌ترین ازمنه تاریخی تا ظهور اسلام

از قدیم‌ترین ازمنه تاریخی تا قرن هفت قبل المسیح :

در ازمنه قبل تاریخ نژاد سفید ( هند و اروپائی ) در آسیای وسطی زنده گی می‌کرد ، از انجمله شعبه آریائی که از هشت شعبه هند و اروپائی است و به حصه اسکائی ، آریئی ( ایرانی ) هندی منقسم می‌شود - از سایر شعب جدا شده و تقریباً در سه هزار سال قبل المیلاد اراضی واقعه بین سیحون و جیحون را مسکن قرار دادند و بعدها رخت هجرت بافغانستان کشیده نخست در ولایت باختر ( بلخ ) اقامت اختیار نمودند ، و متعاقباً از جهت کثرت نفوس و قلت جای از راهای شمال و شرق و شمال غرب بسیار وادی های افغانستان از قبیل آریانه یا هرات ، ابارتیا یا خراسان ، غور ، اراکوسیا یا قندهار ، اوریشیا یا بلوچستان ، تخارستان یا بدخشان و قطفن ، بولورستان یا نورستان و چترال ، گند هاریا یا کابل و پشاور ، پاکتیا ( ولایات جنوب و شرق تا سند ) اندس یا سند ، زت گوش یا پنجاب ، کشمیر و غیره پراکنده و منقسم گردیدند . آرینها در ورود خود بافغانستان با بومیان وحشی منشی دوچار و آنها را در نتیجه جنگها برانداخته جایشان را اشغال نمودند ، درین عهد آرینها مردمان زراعت بیشه و مالداری بودند ، دین آنها عبارت از عناصر و قوای طبیعت پرستی و زبان شان همان زبان معروف آریا که یکی از هفت شاخه زبان آریین است بشمار میرفت ، ماهیت اصلی زبان آریا هنوز مجهول است و پسان السنه پشتو ، سگزی ( سیستانی افغانستان ) سغدی ، ارمنی ، پهلوی فارسی ازو مشتق و بمزور زمان لهجه های مختفی در افغانستان و دیگر جاها از همین شاخه منشعب گردید .



## سازنامه «کابل»

در تاریخ قدیم همراه باختر افغانستان مهمترین حرکات نژاد هند و اروپائی موجود است بحدیکه مغربها اورا گهواره تهذیب حالیه خود ها میخوانند ، این حرکات مهمه عبارت است از هجرت آریانیهای هند و فارس از افغانستان در حوضه های هند و مملکت فارس که از دو تا دویم هزار سال قبل المیلاد بعمل آمده ، هندی ها و فارسی ها بعد از آنکه از افغانستان هجرت کردند زبان و مذهب آریائی افغانستان را با خود یادگار بردند و مدت ها اشتراکات معنویه و رسوم آنها با افغانستان باقی بود ، شاعران ریگ و ویدا ( قدیمترین کتب ادبی ها و منسوب بقرن چهارده قبل المیلاد ) در سرود های خویش از دریا های افغانستان چون کابل ، گرم گومل ، سوات بنامهای کوبه ، کرومه ، گومتی ، سو و استویاد میکنند و گاهی اسمای بعضی طوایف افغانستان را ( در ضمن قصه یکوواقعۀ تاریخی موسوم بمحاربه ده پادشاه ) از قبیل پکتها ( پشتو ها ) ایناها ( مردمان شمال شرق نورستان ) بهلا ناسی ( مربوط بدرۀ بولان ) سواها ( نزدیک اندس ) متذکر میشوند . از کتابهای اوستای افغانستان و وید هند که کهن ترین یادگار های علمی این دو ملت است معلوم می شود بعلاوه اشتراک خون و مشابهت زبان شباهت مذهبی و رسوم بین این دو ملت موجود بود مثلاً مشابهت بین ( آهر مزد ) معبود اویستائی و ( ورونه ) معبود ویدی و ( مشره ) افغانستان و ( مته ) هندوستان و امثال آن ، شروع شرب مقدس در نزد اهالی افغانستان و هندوستان نیز با کلمه بسیار شبیه بعمل میرسید مثلاً یه Yama و یه Yima

می روم بمقصد ، آرین ها بعد از آنکه در افغانستان ساکن شدند برادران اسکائی آنها هم بعد از مدتی وارد افغانستان شده و در بعض وادیها سکونت اختیار نمودند ، مشهور ترین مسکن آنها ولایت سکااستین ( فراه ، پشت رود ، چخانسور ، بقایای سیستان حالیه فارس ) یا سیستان افغانستان بوده و اینها همان طائفه مشهور و شجاع افغانستان بشمار می روند که تا هنوز افسانه های رسم زابلی از آنها حکایت میکنند . مرور زمان و مقتضیات اوضاع جغرافیائی زبانهای جدیدی در افغانستان و هند و فارس ایجاد نمود که از انجمله است زبان «زند» یا اوستا در افغانستان و سانسکریت در هند ، پس آنها فرس قدیم هم در فارس رواج یافت . از زبانهای قدیم افغانستان چون آثاری نمانده تفصیلی بدست نیست فقط زبان اوستا توسط کتاب اوستا معلوم و معین شده که از حدود یکهزار سال قبل المیلاد در افغانستان معمول و حروج بوده است . و این آوانی بوده که آریانیهای افغانستان در باختر اولین دولتی را بین آریانیهای آسیای وسطی تشکیل کرده اند ، درانصهد هندیا زندگی قبیله وی داشتند و فارسی ها محکوم استبداد آشوریهها بودند ، ازین دولت قدیم باختری توضیحاتی بدست نیست جز آنکه مورخین یکنفر از شاهان او را بنام « ویشتاسب » شاه باختر در حدود هفت قرن قبل المیلاد میشتاسند و از ملکه او « حوتنا اوس » نام می برند ، « ویشتاسب » پادشاه ملت زارع و مالدارانی بوده در اطراف خود شکوه و جلالی نداشت ، درین عهد افغانستان گویا مناسبات تجارتی با « آئوریا » داشته اند و هم درین عصر بود که « زر تشت » مشهور در افغانستان از خانواده امرای بلخ در منزلی بنام « ونگهوتی داریتا » قدم برصه وجود گذاشت ، « زر تشت » در سن سی سالگی بعد از فراغت تحصیل یگانه پرستی را اعلام و «اوستا» را ظاهر ساخت و او در کوه « اشیدر » خودش را ملهم میدانست و در هجویی که « تورانی ها » از ماورای جیحون بلخ آوردند گفته شد ، آئین زرتشت شامل قوانین و فلسفه های بوده که در اعصار مختلفه توسط دیگران تکرار شد ولی بعد ها در اثر اختلاط تورگها و آتشپرستها مخلوط و مشهور با آتش پرستی گردید ( درینجا ما از اختلاف اقوال مورخین راجع به تشکیل سلطنت باختری و ظهور و تعدد زرتشت ها که از ۶۹۰۰ سال تا ۲۵۰۰ سال قبل المیلاد سخن میگویند منصرف گردیده و بذکر قناعت آخرین محققین اکتفا نمودیم ) و الحاصل ظهور زرتشت ، افغانستان را در بین برادران آریائی همجوار خود در طریقه دیانت خدا پرستی افتخار سبقت بخشید ، چنانیکه آنها در تشکیل

## تاریخچه مختصر افغانستان

دولت حق قدامت داشتند. دیانت زرتشت بین جبال و رودبارهای افغانستان محصور نمانده و بسرعت داخل مملکت فارس شد، «مادیها» و «فارسها» اوستا را با آغوش بازی پذیرفتند و هندیها گاتها یعنی ترانه های زرتشتی را در زبان سانسکریت بسرودند.

راجع به علوم و فنون ایندوره در افغانستان، سخن کشاده تر نمیتوان گفت جز آنچه از اوستا معلوم میشود، آری اوستا بهترین مثل علوم فلسفی، اخلاقی، اجتماعی و ادبیات حتی اشعار منظوم و طب و نجوم افغانستان قدیم بحساب می رود، بعض مورخین مینویسند از زرتشت بیست و یک کتاب مبنی بر علوم مختلفه باقیانده که بر چندین هزار پوست گاو نوشته شده و در هجوم یونان بر باد شد حتی قسمتی از آن (در موضوع طب و نجوم) بفرموده سکندر در زبان یونانی ترجمه یافت. رومیهرفته میتوان گفت افغانستان درین عهد دارای پاره ای از علوم اخلاق، حفظ الصحه، نجوم، طب، شعر و موزیک و فلسفه و غیره بوده اما آثار برجسته ئی از خود (باستثنای اوستا) بیادگار نگذاشته، و اگر بوده هم در صر صر حوادث بر باد فنا رفته است.

از قرن شش تا چهار قبل المسیح :-

در قرن شش قبل المسیح هخامنشی های فارس بولایات شمالی افغانستان تاخت آوردند (طوایف مادی فارس تا اواخر قرن هشت قبل المسیح در شمال فارس محکوم دولت آئورها بودند در اوایل قرن هفت قبل المسیح آزاد شده و برادران فارس خود را مطیع ساختند و در قرن شش قبل المسیح فارس ها بر مادیها تفلب جسته به تشکیل حکومت عظیمی در آسیا پرداختند و سلسله هخامنشیان از ۵۵۰ تا ۳۳۳ ق. م. به تمام مملکت فارس، آسیای صغیر، بین النهرین، مصر و بعض حصص دیگر حکومت نمودند.) و منجمه «کوروش» معروف از سال ۵۵۰ تا ۵۲۹ قبل المیلاد بجمه های افغانستان پرداخت، کوروش ولایت بلخ را فتح کرده و دولت باختری را متعرض نمود اما بسایر ولایات افغانستان که در تحت اداره رؤسای وطنی بودند دستی نیافت حتی خودش نیز در سال ۵۲۹ ق. م در یکی از جنگهای که با ولایات مغربی افغانستان میشود از طرف قبیله «داه» شعبه اسکائی های افغانستان کشته شد. اما «دارا یوش اول» از اخلاف کوروش مراد بزرگی بود (۵۲۱ - ۴۸۵ ق. م) و او قسمتی از ولایات شمال و غرب و جنوب و شرق افغانستان را تا رود بار سند حتی پنجاب مسخر نمود، در عهد او عساکر باختری افغانستان کلاه میدیائی با کلاههای وطنی و نیزه کوتاه در جنگها استعمال مینمودند. بعد از دارا یوش اقدار هخامنشی ها را سستی فرا گرفت و ولایات مفتوحه افغانستان گرچه اسماً تابع دولت هخامنشی شمرده میشدند ولی استقلال داخلی آنها بکلی ازهر تحکمی مصئون بود و این قضیه تا سال ۳۳۳ ق. م طولی کشید - «بسوس» یکی از رؤسای افغانستان و حاکم بلخ بود که در هجوم یونان «دارای ثالث» را کشته و خود بعنوان «دارای رابع» اعلان سلطنت نمود ولی جمله سکندر مجالی برای دولت او باقی نماند.

درین دوره (قرن ۶ - ۴ ق. م) تجارت افغانستان با فارس و هند کشاده تر گردید و مذهب و فلسفه و مذهب افغانستان همان مذهب زرتشتی قدیم و زبان های وطنی بود، اما خط آن زمان معلوم نمیشود چه بوده. مدنیت هخامنشی ها در زمان استیلای آنها با افغانستان تأثیری نموده و حاصل نفوذ آنها در مملکت فقط اخذ خراج و یکسوع قدرت نظامی بود و بس، و این اوضاع تا هجوم یونان در افغانستان قرار داشت.

قرن چهار تا اول قبل المیلاد:

سکندر یونانی در سال ۳۳۳ ق. م باهشدهزار عسکر فارس را فتح کرده بافغانستان شتافت و از سال

## سالنامه « کابل »

۳۳۰ تا ۳۲۴ ق. م بفتح این مملکت پرداخت، ولی سکندر درین جنگهای خود سخت ترین مدافعات اهالی افغانستان را دوجار شد بمجدیکه شخصاً در حدود پنجگوره و سوات و کنر زخی گردید - معیناً سکندر افغانستان را فتح نمود و بعد از آنکه از هرات بقندهار و از آنجا بلخ تاسیحون رفته و دوباره از بلخ هندو کش را عبور و براه کنر، سوات و تنگه خیبر به اراضی ماورای سند بگذشت از ساحل دریای بیاس براه بلوچستان جانب فارس عزیمت نمود. در افغانستان از طرف سکندر و خلف او « سیلوکس سکندرثانی » شهرهای : - آری گاؤن، اسکندریه صرگیانا، اسکندریه اراکوسیا، اسکندریه قفقاز، کارنه، نکائی، در اراضی بین کنر و پنجگوره، مرغاب، حوالی شهر قندهار، کوهدامن، بگرام، بین کابل و کوهدامن اعمار گردید، بعد از اسکندر و اختلاف جانشینان او، یونانیان باختر در بلخ به تشکیل سلطنتی مستقل پرداختند که عمر او تا قرن اول قبل المیلاد در افغانستان طول کشیده و غالباً دامنه او از آسیای وسطی تا قلب هندوستان کشیده میشد. درین میانه ( بعد از سال ۳۱۲ ق. م ) خانواده شاهی هندوستان ( چندر گپتاموریا ) صفحات جنوب هندو کره را با بلوچستان و سند و پنجاب و کشمیر از افغانستان نیز و بهند الحاق کردند ولی از سال ۲۵۰ ق. م دولت بلخ حصص مذکور را با افغانستان مسترد داشته و قسماً هندوستان را نیز ضمیمه افغانستان نمود. در قرن دوم قبل المیلاد سلاطین پارت خراسان [ « پارتها » از طوایف آریائی و اصلی افغانستان بوده و برخی آنها را از قبیله « داهای اسکائی » افغانستان شمار می کنند، از اینها « ارشاک » نام بلخی در خراسان رفته به تشکیل دولتی پرداخت و در مملکت فارس جانشین یونانیان گردید. اختلاف او از سال ۲۵۰ ق. م تا ۲۲۶ میلادی در تعداد ۲۷ نفر در آن مملکت سلطنت کردند و چون نسبت بفارس اجتناب بود در آنجا رسوم باختری و زبان و ادبیات یونانی را ترویج نمودند، و ممکن پارتها منسوب بطوایف پارسیای هیروودوتس ( آفریدیهای پشتهان ) بوده باشند ] با دولت باختری افغانستان جنگها کرده و قسمتی از ولایت مغربی هرات را با سیستان فتح نمودند و حتی در جنوب حوضه هلمند دولتی تاسیس کردند، ولی این تسلط پارتها را دوامی نبوده در همان قرن ( ۱۲۸ ق. م ) « اسکائیهای افغانستان » با پارتها جنگ داد « اشک هنم » شاه پارت را بکشتند و ولایت آنها را تاراج نمودند ( اینکه گویند پارتها در عهد « مهر داداول » هندوستان تاخته اند درست نیست بلکه این یورش بهند از طرف اسکائیهای افغانستان که در تواریخ چین رسم ( ملت سه ) ذکر یافته بعمل رسیده و بقول بعضی هجوم مذکور از طرف کوشانیهای افغانستان برده شده است )

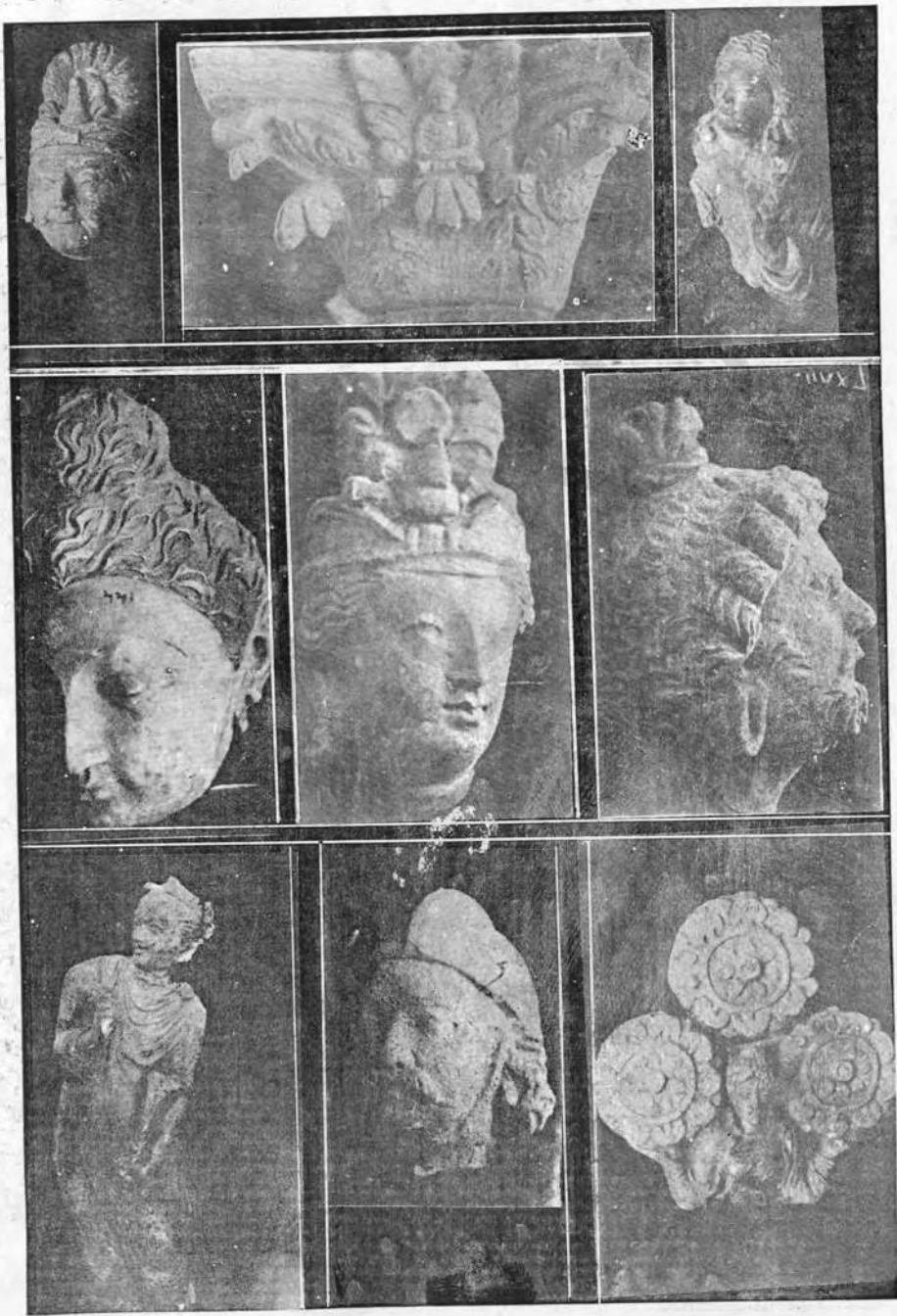
بهر حال اسامی شاهان یونانی افغانستان از تاریخهای رومی و یونانی تا هفت هشت نذر معلوم میشود اما مسکوکات آنها زیاده از چهار هزار را شمار می کنند، ممکن است چندین نذر از آنها در یکوقت در حصص مختلفه افغانستان حکومت داشته و سکه میدادند، مشهور ترین این پادشاهان بعد از سیلوکس اسکندر ( نکاتور ) و « اتیاکس اول » و ثانی، اینهاست : - مپو دوتس، یوتی دیس، دیتریس، یوتی دیس ثانی، یوگری دیس، اپالو دوتس، هلیاک بلیس، فلوزینس. در عهد اینها حدود سیاسی مملکت افغانستان از یکطرف رودبار سیحون و از طرف دیگر خلیج کمبلی ( در ساحل غرب شمالی جزیره نمای هند ) و در شرق شمال سرحدات مملکت چین بوده. در اواخر قرن دوم قبل المیلاد سلطنت باختر بواسطه جنگهای پارتها و خانه جنگی ها رو به تنزل رفته و در حدود ۱۲۷ ق. م در نتیجه نفوذ و اقتدار قبیله کوشانی ( منسوب بطوایف تجاری افغانستان ) حکومت باختر در صفحات شمالی هندو کره بر افتاد، اما هنوز حکومت های یونانی در صفحات جنوب هندو کره و هندوستان غربی موجود بوده و اینها تا پنجاه سال قبل المیلاد حتی در حوضه کابل تا اوایل قرن اول میلادی حکومت داشتند.

این حکومت ها بطور شاهان کوچک و مستقلی بشمار میرفتند، اما از آنها سوای مسکوکات آثاری



۲۹ قطعه تصاویر ذیل نمونه ایست از مدنیت و صنعت معروف و قدیم (گریکو بودیک) افغانستان که در سالهای ۱۳۰۵ - ۱۳۰۶ هجری توسط هیئتهای علمی فرانسه و افغان در مواضع هده شریفه ، باغ گاهی و پراتس ، کافرته و غیره در مرکز ولایت قدیم گندها ریا ( سمت مشرق و جلال آباد ) در نتیجه حفاریات بدست آمده و در موزه کابل نقل داده شده است . این چند قطعه تصاویر که مدنیت نزدیک به دو هزار سال پیشتر افغانستانرا نمایندهگی میکند ، از کلکسیون و تصاویر تاریخی موزه کابل در نجای اقتباس و چاپ شده .







117/10



(۳) قطعه تصاویر ذیل از مجسمه های تاریخی افغانستان است که در سال ۱۳۰۳ هجری از (پاتاوه—کوه دامن) کشف شده و در موزه کابل موجود است ، این مجسمه ها نیز نمونه های صنعت کریکو بود یک افغانستان در نواحی کابل بشمار می رود .

صن صاف الشجر بابلکة و مايا « مادر بابلکة » وقت زائیدن



دست بشاخ درخت ( اشونا ) زده است .



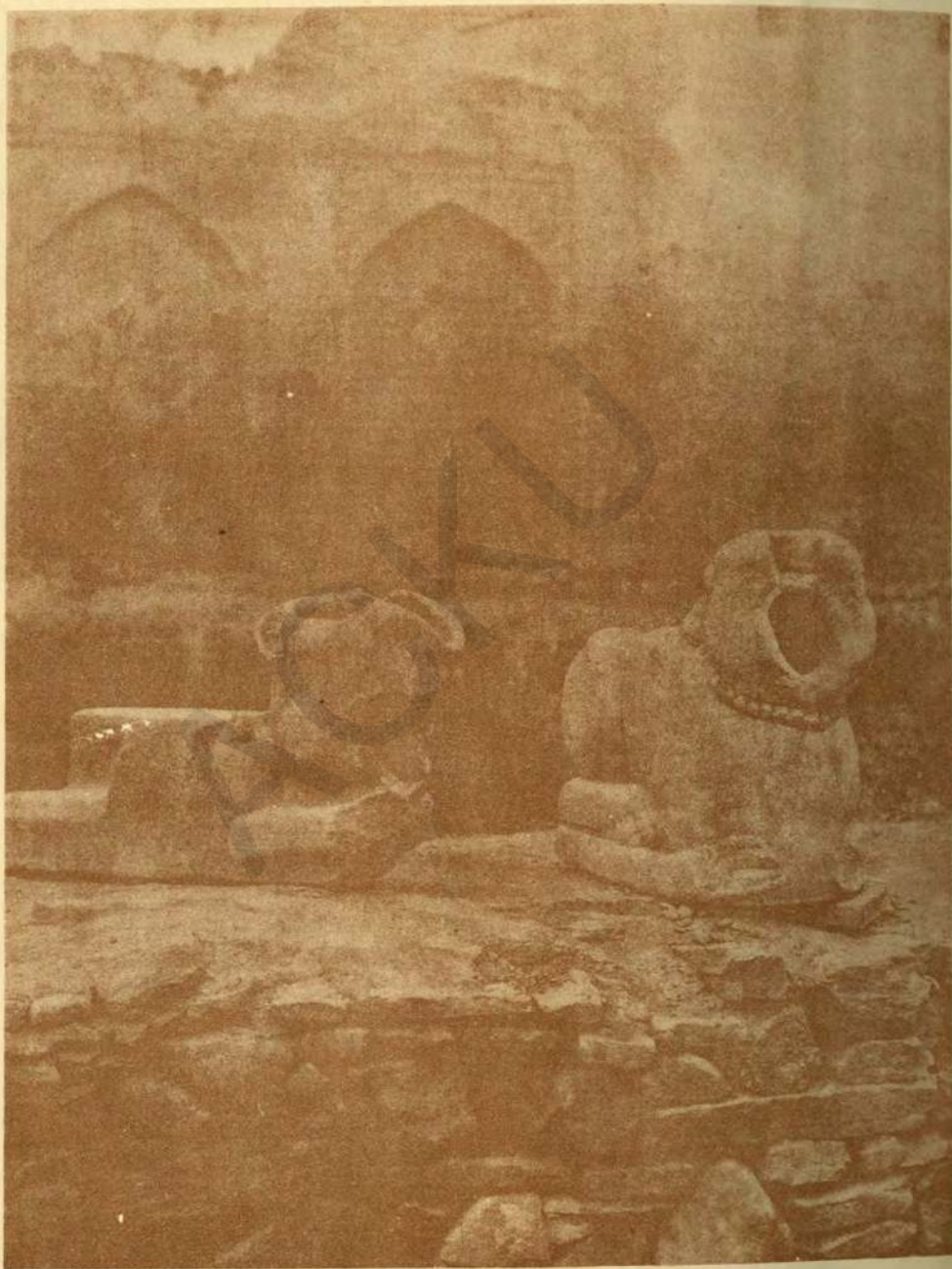
برهمن ها



بداسا کیامونی

( ۷ ) قطعه تصاویر ( سنگ های نوشته ) ذیل از کلکسیون تصاویر تاریخی موزه کابل در نجا نقل شده . سنگ های مذکور از علاقه های لپا کا ( لغمان ) مثل دره النگار ، دره الیشنگ ، حصص پریانه بدست آمده هنوز مضمون و تاریخ آنها معلوم نشده ، و برای همین مقصد عکس های شان به فرانسه فرستاده شده است .





شیرهای سنگی قدیم در قندار





یک نماز در بزرگ طوافی سنگی در آیت (مرزا شریف)



سومین دایره منقوش خصم بر خسته طاق بودا - ۳۰ ۵۳ سری



جزئیات اولین اثر مصور چشمه طاق بود - ۵۳ تری







قصاید مرثیه که حضرت بزرگترین طایق بود آنکس ترا زینت ادا است  
بمنان

جزئیات حضرت (ب) مکتب نبوت دوم  
نہان



## تاریخچه مختصر افغانستان

بدست نیست، از سکه‌ها اسامی دوازده نفر از آنها معلوم میشود، رویه‌رفته میتوان فهمید این پادشاهان کوچک در چهار حصه تقسیم میشدند: - وادی فرغانی کابل، وادی تحتانی کابل، حوزهای پشاور، پنجاب. درین دوره ملوک الطوائفی یک خاندان شاهی دیگری از آریین‌های افغانستان بنام (سسی) نیز در حدود دریای کابل و خطیکه در همین عرض البلد طرف مشرق کشیده شده حکمرانی مینودند و اسامی آنها اینست: - ماوس، ازیس، ازی ایس، اونی نیس، سپایری سس. هکذا درین دوره ولایات سیستان و زابلستان در تحت اداره رؤسای وطنی طوائف «اسکائی» افغانستان زنده گمی مینمودند و این اسکائی‌ها همانائی استند که در قرن دوم قبل المیلاد مملکت فارس را زیر و زبر کرده بودند. و الحاصل از قرن اول مسیحی «شاهان کوشانی» افغانستان جای یونانیان را در تمام افغانستان گرفتند.

در عهد یونانیان باختری مذهب زرتشتی در افغانستان سقوط نموده و قسماً ارباب انواع پرستی یونانیان بر روی کار آمد، و زبان یونانی با علوم ادب و طب و فلسفه یونانی داخل زبان افغانستان گردید و صنعت یونان رواج یافت، متعاباً دیانت بودائی قدم در افغانستان گذاشته رو بعروج رفت بحدیکه نوبهار بلخ (مرکز زرتشتی) کانون مذهب بودا محبوب گردید، ظهور ونشو ونمای صنایع «گریکو بودیک» افغانستان نیز درین دوره بعمل آمده و مدنیت مخصوص «باختری» را بمیدان کشید، این مدنیت افغانستان بکلی از تمدن‌های ملل همجوار (هند، چین، فارس) جدا و ممتاز بود، افغانستان این مدنیت جدید را در ممالک وسیعاً هند و چین بسط داد چنانکه در صنایع منسوبه بقرن دوم قبل المیلاد چین نفوذ و اثر صنایع باختری مشاهده شده و محققین ازان ذکری کرده اند، زبان باختری افغانستان درین دوره با زبان یونان یکجا بکار میرفت و این مطلب از مسکو کات «یوتی دیمس» و «یوگرا تائیدیس» شاهان باختری معلوم میشود، بعلاوه در اثر نفوذ بودائیت در افغانستان خط هندی هم مروج گردید، از پهلوئی تجارت افغانستان درین دوره پیشرفته و باختر مرکز تجارت‌های هندوستان و اروپا از راه ماوراءالنهر و بحر‌های خزر و سیاه گردید، ثروت آنوقت افغانستان را مسکوک طلای «یوتیدیموس دوم» شاه باختر که (۵، ۱۶۸۰) گرام وزن داشته و بیست برابر طلای یونان و فارس بود نماینده گمی کند واقعاً هیچ پادشاهی توسط سکه اینچنین نمایشی از ثروت خود نداده. و هم در عهد همین پادشاه بود که مسکوکات (نکل) از افغانستان برای بار اول در دنیا ظاهر شد. اما خود یونانیان درین دوره باهالی افغانستان مخلوط شده، و در چند قرن بکلی قومیت خود را از دست دادند.

## قرن اول تا پنج مسیحی:

در قرن چهارم قبل المیلاد از بعضی طوائف معروف افغانستان در بلخ ذکری شده از قبیل اسکائی‌ها چوراسی‌ها، ساکدیها. اما از طوائف تخاری افغانستان در اینجا هنوز نامی برده نشده، و فقط اسم تخارها از قرن دوم قبل المیلاد در باختر یاد میشود، «تخارها» طوائفی از آریین‌های افغانستان و از سکان ولایت بدخشان و قطنن استند که حتی ولایت مذکور بنام آنها تخار و «تخارستان» یاد شده و این اسم تا قرون اولیه اسلام در مورد آن ولایت اطلاق میگردد، مورخین قسماً تخارها را علی‌الرغم چینی‌ها (چینی‌ها طوائف تخاری را بنام «یوشیچی» یاد کرده و مسکن اصلی شان «بولونسریز» را در سرحدات خود چین می‌شمارند) از شاخه طوائف اسکائی افغانستان که آنها آریه استند می‌شناسند و همین جهت است که آنها را بلعاط استیلا در هندوستان گاهی شاهان «هندوسکائی» میخوانند بعضی‌ها از روی مسکوکات شاهان «کوشانی تخاری» که صورت سلاطین آنها دارای دماغ قوی و برجسته کشیده، چشم کلان، ریش انبوه، لب‌های قدری کلفت است تخارها را اسلاف پشتونها میدانند.

علی‌ای حال تخارها از قرن دوم قبل المیلاد در باختر قدم نهادند و در قرن اول قبل المیلاد حکومت یونانی



## سالنامه « کابل »

باختری را برانداختند و متعاقباً بصفحات جنوب هندوکوه کشیده و در نصف قرن اول میلادی قبیله کوشانی بخاری به تشکیل سلطنت عظیمی در افغانستان پرداختند، ابتدای حکومت کوشانی‌ها بقولی از نصف قرن اول قبل‌المیلاد و بروایتی از نصف قرن اول بعد‌المیلاد (۲۰ مسیحی) بوده و تا نصف قرن پنجم میلادی (۳۰ مسیحی) طول کشیده است، در طول این مدت هر ده نفر از خاندان کشن‌ها سلطنت کرده‌اند مشهورترین آنها «کادفزیس اول» «کادفزیس ثانی» «کانیشکای اول» «کانیشکای ثانی» و «اوشکا» است، چینی‌ها «کانیشکارا» «کیانی ساکیا» و هوشکا (یا اسود یورا) «کیو چیو چیو» خوانده‌اند و کشمیری‌ها «وانکوچیوی» چینی‌ها را «جوشکا» گفته‌اند.

سلطنت کوشانی‌های افغانستان در انهد از قویترین دولت‌های آسیا بحساب میرفت و در قرن دوم مسیحی ولایات یارکند، ختن، کاشغر بافغانسنان الحاق یافت، جغرافیای سیاسی افغانستان در آن وقت بعلاوه افغانستان حالیه و پنجاب و کشمیر شامل قسمتی از مملکت هندوستان از بحر عرب تا دریای گنگاو تورکستان چینی بوده و پایتخت اینهمه ممالک وسیعه گاهی کابل و در زمستان‌ها پشاور بود بعضاً کشمیر هم مرکز شمرده می‌شد. دولت کوشانی چون از اطراف خود باممالک چین، هند، پارت (خراسان) محدود بود، لهذا غالباً با این ممالک رزم‌ها داده و از آنجمله است جنگی که در قرن اول مسیحی بین افغانستان و چین رخداد در مابین سالهای (۸۰-۹۰ مسیحی) جرنیل مشهور چین «پان چیو» کاشغر را تاخته و با افغانستان رزم نمود، شاه کوشانی در جنگ آنقدر مقاومت نمود تا کشته شد و شاه جدید افغانستان که چینی‌ها او را «خوئین تسو» مینامند اطاعت چین را قبول کرد، حتی دولت پارت در خراسان و فارس نیز اطاعت چین را قبول کردند، و چین‌ها در اثر همین فتح بخارا را متصرف شدند. وی در قرن دوم شاهان کوشانی بتورکستان چینی تاخته و ختن را با یارکند و کاشغر از چینی‌ها گرفتند و باینصورت تلافی از گذشته نمودند، هکذا در قرن اول شاه کوشانی که چینی‌ها او را «کبی تو لو» خوانده‌اند در میدان‌های پشاور با عساکر پارتی جنگ سختی نموده است - یکبارگی هم هنگامیکه رومی‌ها دوست متعهد افغانستان بفارس تاخته و خلیج فارس را اشغال نمودند کوشانی‌ها بر علیه رومیان داخل کار شدند - بعد از انقراض پارتی‌ها و استقرار دولت ساسانی در فارس باز هم جنگهای متعددی بین افغانستان و فارس رخ داده و بالاخره همین جنگهای متواتره خارجه از قرن سوم مخصوصاً از قرن چهارم اسباب ضعف دولت کوشانی گردید.

دولت کوشانی در ایام صلح بعلاوه روابط تجارتي باممالک خارجه چین، فارس، هند، مناسبات سیاسی با رومی‌ها نیز داشتند و یکبار سفیری بدربار روم فرستاده، و دو بار سفرای رومی را قبول کردند، می‌نویسند روابط اولین افغانستان و روم در عهد «کانیشکای کوشانی» و «مارک انتوانت قیصر روم» (تا ۳۰ سال ق. م قیصر بوده) آغاز نموده و بعد با «اکوست» و «وزوایوس سزار» این مناسبات تحکیم و معاهداتی عقد گردیده است (موضوع معاهدات معلوم نیست چه بوده) کوشانی‌ها کمک مادی هم بروم‌ها نمودند بعلاوه کوشانی‌ها در اوائل با ساسانی‌ها نیز خویشاوندی داشته و یکی از شاهان فارس بمصاهرت سلطان افغانستان موفق شد.

افغانستان در دوره کوشانی‌ها تجارت با روم و وسیعی داشت و تجار او در ممالک دور دست سفر مینمود - از آن جمله چند نفری را در اسکندریه ذکر می‌کنند. در آن زمان بلخ مرکز تجارت بن‌المللی و محور شاهراه‌های عمده و ثلثه آسیا بحساب میرفت و از غرب بجانب امپراطوری روم، از شمال شرق بطرف براعظم چین و از جنوب شرق بطرف سواد عظیم هندوستان مربوط بود.

اما صنایع و علوم و مدنیت افغانستان مخصوصاً صنعت جباری و مجسمه‌تراشی درین دوره بسی ترقی کرده

و مکتب صنعتی گریکو بود يك در ولایت گندها را ( کابل و پشاور ) نامیس یافت و موضوعات افغانستان و شرق لباس غرب پوشیده و در اثر روح بودائی و ژنی یونان بهترین شاهکار های صنعتی در افغانستان بوجود رسید ، دوره این مدنیّت از قرن اول تا پنج مسیحی طول کشید و بعضاً از آثار و تصاویر بامیان ظاهر شد که صنعت ایندوره مجموعه قشنگی از طرح آریائی افغانستان و فارس و طرز هند و چین و یونان است ، همچنین تأثیر و نفوذ صنایع ایندوره افغانستان در ممالک دور دستی به ثبوت رسیده از قبیل اشکال دره شاپور فارس که فتح « شاپور » را بامپراطور « والرین » نشان میدهد ، و قیافه که مرسیو ( روتر ) در شهر بابل مشابه و قریب « رب النوع مهتاب » بامیان کشف کرده ، هکذا آثاری که در تور کسان مشرقی از نواح در یای طارم و در ماورای رود سند از « تکسیلا » و در آسیای مرکزی از تزیینات « کای زایل » و غیره مکشوف گردیده است .

در دوره کوشان ها دیانت بودائی ترقی کرده و سر تا سر افغانستان را فرا گرفت چه کائیشکا مشهور ترین شهنشاهان این سلسله تام مساعی و هم خود را در دسترس عشق بذهب بودا گذاشت لهذا معابد مزینی در مملکت آباد شد و از آن جمله بود معبد - نفیسی که هنگام دخول اسلام در پشاور وجود داشت ، بزرگترین یادگار های مذهبی آن دوره اصنام مشهوره بامیان است .

کائیشکا در قرن اول مسیحی يك « لوی جرکه » مذهبی در کشمیر و بقولی در جالندر مرکب از پنجم نفر علمای روحانی منعقد ساخته و در نتیجه سه رساله مذهبی بنام « تری پتکا » ( سه سبد گل ) در تشریح بر قانون بده تالیف و در الواح مسین بحروف « پالی باختری » یا « سانسکریت » نقر گردید و مبلغین برای این مطلب در آسیای مرکزی و چین فرستاده شد ، مورخین هند میگویند دولت کوشانی های افغانستان در تہذیب هندوستان تأییرات و مدخلیت بزرگی داشته است هکذا در دیانت مملکت چین نافذ بوده اند .

در دوره کوشانی ها بعلاوه السنه سابقه افغانستان از قبیل یونانی و آریائی باختری و لهجه های مخلقه محلی خط و زبان هندی با علوم سانسکریت ترقی زیادی کرد ، معیندا از مسکوکات کوشانی همان زبان یونانی و زبان وطنی افغانستان اشکار است و این زبان ها در مسکوکات آنها به حروف تهجی خروشی ( مشتق از آری ) منقوش میگردد این الفبازا گاهی آریائی و گاهی بنام ( پالی باختری ) یاد می کنند و گویند باحروف سانسکریت شبیه بود ، قاعده عدد نویسی باختری افغانستان از الواح مسین مکشوفه از تکسیلا ظاهر گردیده است . از مسکوکات کوشانی ها نیز همان خصوصیت صنعتی افغانستان که مجموعه از طرح های متعدده افغانستان و هند و یونان بود ، معلوم میشود چنانیکه سکه ها در زبان وطنی افغانستان و یایونانی بحروف خروشی و یونانی ضرب شده و در بکروی آنها غالباً شکل ( هر یک از ) معبود یونان ها و یا ( مشرا ) و غیره فرشتگان زرتشتی افغانستان و یا ( شو ) آله حرب هند منقوش میگردد ، گاهی هم درین سکه ها نمونه از صورت مجبودان بابل و مصر منقور میشد .

بعلاوه زبانهای سابق اند کر يك زبان دیگری نیز در افغانستان وجود داشته که از قرن اول مسیحی یعنی آغاز سلسله کوشانی غالباً تا قرن دهم معمول بوده است و این زبان را « بنام سکی » و « ختن قدیم » یا ایران مشرقی یاد میکردند و هم اورا زبان تخاری خوانده اند ، میگویند این زبان تخاری از جهت فرهنگ بیشتر هندی و از جهت صرف بیشتر آریائی ( ایرانی ) و از جمله السنه ادبی هند و اروپا در آسیای مرکزی است . علی ای حال زبان تخاری باطوائف تخاری افغانستان مربوط بوده ولی تحتیاتی در آن باب بدست نیست ، جز اینکه در زبان تخاری دارای ادبیاتی بوده و این مطلب از یکنقره آثار بودائی تورکی معلوم شده که اونیز از زبان تخاری ترجمه یافته است .

## سالنامه « کابل »

والحاصل سلسله کوشانی در قرن سوم میلادی در نتیجه جنگهای ساسانی ضعیف شده و در قسمت های شمالی افغانستان مغلوب شدند و در اوایل قرن چهارم ( ۳۰۲ مسیحی ) در هندوستان از طرف سلسله « گپتا های ثانی » منقرض گردیدند و متعاقباً کشمیر از دست شان برآمد ، ضعف کوشانی ها در سال ۳۵۹ مسیحی بانتهای رسید و در همین قرن در ولایت گندهارا ( حوضه های پشاور و جلال آباد ) از طرف یک قبیله دیگر تخاری که به یوئچی های صغیر معروفند منقرض گردیدند ، ازین بعد فقط یک سلسله کوچک کوشانی بصفت سلطنت در حوضه های کابل تا قرن پنجم باقی ماند که ازان جمله بود پادشاه « تاپکی مالیک » کوشانی - کوشانی ها ازین بعد بجناب موطن قدیم خود حرکت کرده و در جهت غرب بدخشان سکونت اختیار کردند ، ولی هجوم های طایفه « جوان جوان » های تاتاری فرصت زندگی را از آنها در بدخشان سلب کرد و لهذا بهجرت بلخ تن دادند و در وقتیکه بجناب بلخ مسافرت میکردند قبیله « هیاطله » از همین تخار ها از برادران کوشانی خود جدا شده و کوه های هندوکش را عبور نمودند ، هیاطله ها بعد از ورود بکابل سلطنت آخرین کوشانی را بر انداخته و خود ها به تشکیل یک سلطنت عظیمی در افغانستان پرداختند .

## قرن پنجم تا هفتم مسیحی ،

## دولت هیاطله :

هیاطله یا یفاطله که آنها را هفتالیّت نیز خوانده اند مثل کوشانی ها قبیله هستند از طوایف تخاری افغانستان ، جای آنها را مورخین در بدخشان دانسته و شهر های یفتل را در بدخشان علیا و سفلی یادگار آنها می شمارند ، شهر اول در بدخشان علیا تا هنوز بشکل قریه موجود و شهر دوم در بدخشان سفلی ( قطغن ) بوده و حالا خراب و معدوم است . نام هیاطله تا دوره اسلام در مورد بدخشان و قطغن حتی بامیان اطلاق شده چنانیکه مورخین افغانستان و اسلام شاهان غوری بامیان را نیز بنام ملوک هیاطله ذکر کرده اند . هیاطله ها طایفه سوز کار و تیر انداز قابل و شجاعی بحساب می رفتند ، و در قرن پنجم مسیحی غالباً اراضی سواحل آمون را می تاختند از همین جهت ترک تازهای مهیب مورخین آنها را به هونهای وحشی تشبیه کرده و ( هونهای سفید ) خوانده اند . بهر حال بعد از آنکه هیاطله ها بایای کوچک کوشانی ها را در صفحات جنوب هند و کوه بر انداختند خود به تشکیل دولتی در افغانستان پرداختند که عمر این سلطنت قوی و عظیم در افغانستان تا سال ۵۶۵ مسیحی امتداد داشت ، مشهورترین شهنشاهان هیاطله تورامان ، مهبیرا گل و افتالانوس است . جغرافیای سیاسی افغانستان در دوره هیاطله ها شامل مملکت حالیّه افغانستان و سغد ( بخارا ، سمرقند ) پنجاب ، کشمیر ، سند ، کاشغر ، ختن ، بوده و پایتخت آنها گاهی شهر ساکلا ( در شمال پنجاب ) شمرده میشد .

حکومت هیاطله ها زیاده تر یک حکومتی عسکری و غالباً مصروف جنگ و جدال با همسایه ها بوده اند ، از آنجمله فارسی ها صدمات سختی از هجومهای عسکری اینها متحمل شده اند چنانیکه هیاطله ها بهرام گور نام شاه فارس را در سال ۴۲۰ مسیحی بکرات بشکستند و خلف او را سخت فشارها دادند بخدیکه « افتالانوس » شهنشاه هیاطله آنکه او را فارسیان « خوشنواز » خوانند « فیروز » شاه فارس را اسیر نمود و ولیمهدش را بر غمیل گرفت و دختر او را در حرم خویش داخل نمود و باینصورت انتقام برادران کوشانی خود را از فارسی ها گرفت . بعد ازین واقعه هیاطله ها مملکت فارس را موقتاً اشغال نمودند و این استیلا تاجاوس « بلاش » شاه فارسی طول کشیده ، ساسانی ها همیشه بدولت هیاطله باج و خراج می برداختند و تحف و هدایا ارسال می نمودند و بدینصورت تا اندازه مملکت خود را از هجوم پادشاهان افغانستان حفظ می کردند ، رومی ها که دشمن فارس و از جنگهای آنها بستوه بودند ؛ در دوره شاهان هیاطله افغانستان نظر بمشغولیت و مغلوبیتیکه فارسی ها بمقابل افغانستان داشتند بکلی از طرف آنها مامون و مصئون گردیدند حتی از ادای باج و نقودی که بفارسی ها بالیستی به پردازند انکار نمودند .



## تاریخچه مختصر افغانستان

علی ای حال دولت هیاطله ها بعزت گرفتاری بجنکها چندان به ترقی تمدن و علوم نه پرداختند ، حتی گویند آنها مدنیت قدیم افغانستان را برانداختند و عمرانات تیسره را تحزب نمودند ، ولی مضامین «هونستن» سیاح معروف چین میفهماند که دولت هیاطله در معابد مزینه و تفسیر بودائی افغانستان و عمرانات او چندان خرابی و بی انتظامی اساسی و تصدی وارد نکرده است ، خنریات هده «مقدسه» و «کوهدامن» (کاپسا) و آثار «بامیان» در چندسال پیش نیز مضمون های هونستن را تأیید نمود ، اضافه چون تاریخ و آثار روشنی از هیاطله های افغانستان بدست نیست نمیتوان درین زمینه داخل توضیحاتی شد جز اینکه اگر هیاطله ها در انحوتحزب عمرانات ومدنیت وطن خود افغانستان سعی نکرده اند به ترقی و تمدن او نیز همت نورزیده ویا فرصتی نیافته اند .

در قرن ششم مسیحی دولت هیطل را بعلاوه فارسی ها یکدشمن قوی و تازه نفس دیگر مثل تورکها از ماورای جیحون تهدید می نمود و هکذا در ماورای سند دشمنان جدیدی پیدا کردند ، عاقبت در نصف همان قرن «دیزابولخان» نای ازخاقانهای تورک که قبلاً بواسطه هجومهای متواتره قوای دولت هیطل را در صفحات بدخشان و قطنین ضعیف ساخته بود بیک حمله قطعی اقدام کرده و در نتیجه ولایت تخارستان را که در آنمهدشامل «۲۷» علاقه بود مسخر ساخت . از طرف دیگر حمله های پادشاه (ماکد) نای در هند کشمیر را از تصرف عسا کر هیطل بر آورد و بقایای هیاطله در ماورای سند مجبور بقبول دین هند و اقامت دایمی در آنسرزمین گردیدند ، بعضی مؤرخین قسماً راجپوتهای حالیه هند را از اخلاف همان هیطل ها میدانند ، حمله های محکم نوشیروان شاه فارس در سال ۵۶۵ مسیحی کار دولت هیطل را در افغانستان یکسره ساخت ، و چنانیکه تورکها سواحل راست نهر آمون را اشغال کرده بودند آنها سواحل چپ جیحون را متصرف شدند ، ازین بعد افغانستان قسماً تجزیه گردیده و قسماً بصورت ملوک الطوائفی مستقل شد ، چنانیکه در تخارستان (قطنین و بدخشان) نفوذ تورکها و در آریانه (هرات) باختر (بلخ) سیستان ، تسلط ساسانی ها پهن گردید و وائیهای کابل و زابل (قندهار) و بلوچستان و گندهارای شرقی و شمالی (حوضه های پشاور ، سوات و غیره) در تحت امرای بومی مستقل گردیدند ، مشهورترین این حکمداران محلی همان رتیل ها یعنی شاهان حوضه های کابل و حکمداران قند هار است . هکذا بلوچستان ، پنجاب ، کشمیر ، مستقل شدند . و این مطلب تا قرون اولیه اسلام طول کشید .

## تورکها ؛ چینی ها :

اما تورکها قبایل بدوی و مالدار در ماوراءالنهر بوده و سواران آنها غالباً مصروف شکار و تاخت و تاز ممالک همجوار بودند ، اینها در ماوراءالنهر از وقتیکه قوت یافتند در چند حصه منقسم گردیده و هر یک در تحت اداره خوانین خویش بسر میبردند و بعضاً خوانین هم در وقت لزوم از خاقان کل اطاعت میکرد ، قسمت بزرگ تورکهایان جماعت معروف به «تورکان غربی» است که مرکزخان آنها در حوالی شمالی تاشکندت حالیه بود و جماعت دیگر آنها تقریباً در سمرقند تمرکز داشتند ، رومیمرفته تورکها از قرن پنجم مسیحی در شمال افغانستان بلند آوازه شدند و یغما های وحشیانه آنها در همان قرن در ولایات تخارستان افغانی اسباب ضعف دولت هیاطله می گردید ، بالاخره خاقان آنها دیزابولخان که معاصر نوشیروان فارسی بود در نصف قرن ششم بافغانستان تاخته و بدخشان و قطنین را استیلا نمود متعاقباً فارسی ها ولایات شمال و غرب افغانستان را استیلا کردند و دولت هیطل بکلی منقرض گردید . بهر حال تسلط تورکها در تخارستان بسیار دوام نداشت و تا اندازه اطاعت رؤسای هیطلی محلی قانع بودند ، «هونگک تسان» زوار چینی در هنگام مسافرت معروف خود در افغانستان وقتیکه به تخارستان رسیده بود میگوید (۶۳۰ مسیحی) حکمرانهای کوچک هیاطله موجود استند که خاقان تورک را اطاعت مینمایند . و ازین صاف معلوم میشود هنوز اقتدار رؤسای محلی افغانستان مخوشده و عالین خارجی استقلال محلی آنها را احترام می کرده اند .

## سالنامه «کابل»

در قرن هفت مسیحی چین ها متوجه ممالک افغانستان و ماورالنهر شدند و بطوریکه هوستن مذکور مینهبانند در حدود ۶۳۰ مسیحی نفوذ چینی ها به بدخشان و قطغن داخل شده بود ، بالاخره در همان قرن قشون چین تخارستان را از تورکها متصرف شده بخارا و ماوراءالنهر را اشغال کردند ، حتی بعضی گویند چینی ها قسماً افغانستان را از جیحون تا رودبار سند مسخر نمودند ، ولی بآنچه میتوان اعتماد کرد اینست که چینی ها بعلاوه بدخشان و قطغن ولایت بلورستان افغانی را در شرق شمال حالیه مملکت ( نوزستان و چترال ) نیز اشغال نمودند باکل حال تسلط چینی ها در حصص مفتوحه افغانستان مثل تسلط تورکها ناپایدار بود و در همان قرن هفت مسیحی در اثر شورش رؤسای محلی افغانستان که مقارن ظهور اسلام در آسیا بود، چینی ها از افغانستان طرد و تبعید شدند.

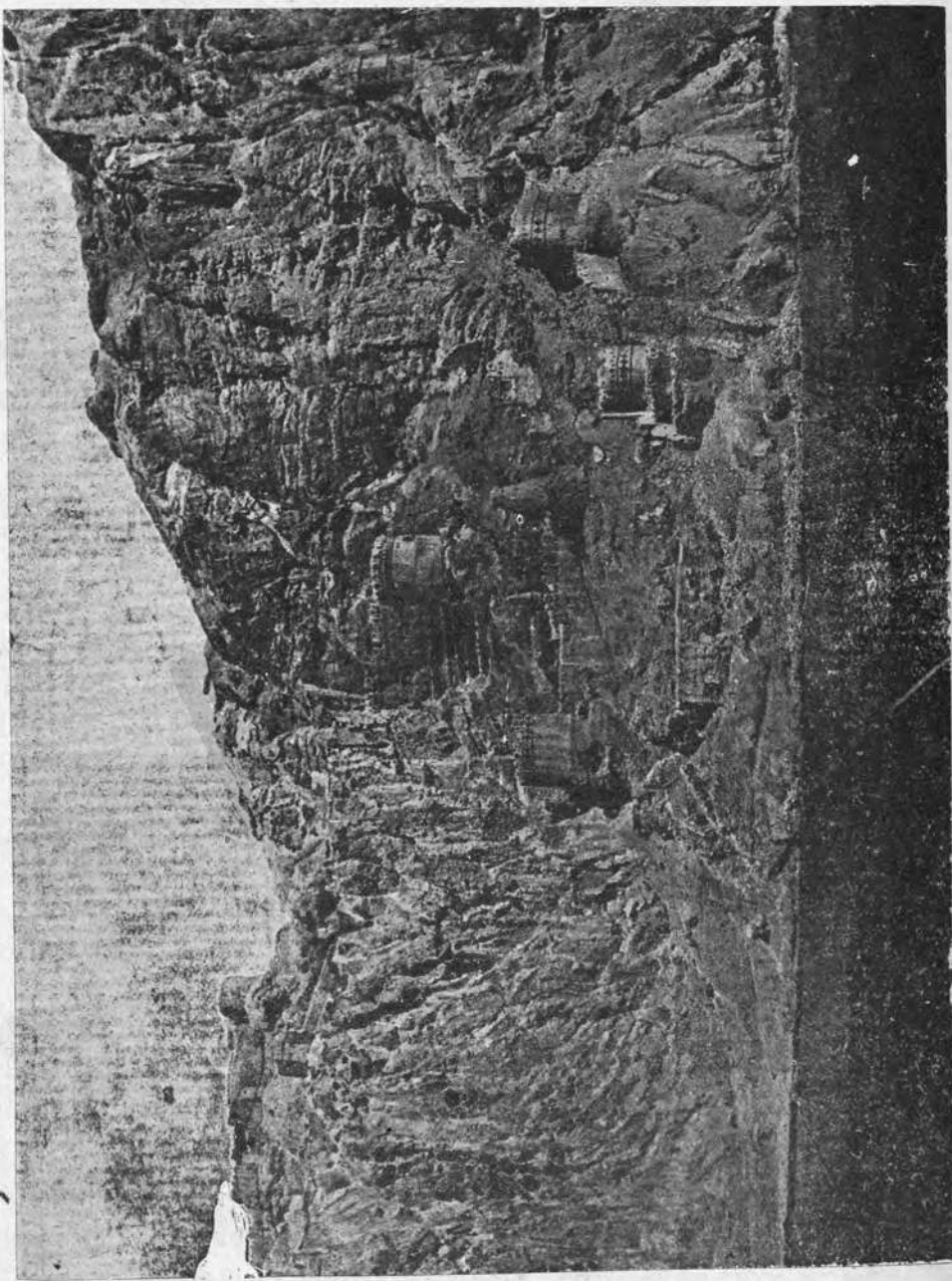
ساسانی ها :

ساسانی ها دولت معروفی در مملکت فارس بودند که از سال ۲۲۶ تا ۶۵۱ مسیحی چندین نفر حکومت داشته و در ممالک همجوار فتوحاتی نیز نموده اند . نوشیروان یکی از پادشاهان این سلسله بود که در سال ۵۶۵ مسیحی ولایت بلخ و هرات و سیستان را از افغانستان مجزا و بمملکت فارس الحاق نمود ، تسلط ساسانی در ولایات مفتوحه افغانستان از قرن شش تا هفت مسیحی در مدت تقریباً ۷۶ سال طول کشید ، ولی در تمام این مدت رؤسای محلی افغانستان دارای استقلال داخلی بوده و ساسانی ها استقلال شان را محترم میداشتند ، و از انجمله بود سلسله شاهان محلی غور افغانستان ( منسوب بسلسله سوری های پشتهانه ) حتی ماهوی سوری یکی از شاهان همین سلسله و حکمران « مرو » بود که آخرین شاه فارس « یزدگرد » را در مرو بکشت و حصص مفتوحه ساسانی ها در افغانستان بکلی آزاد گردید ، ازین بعد است که دوره دومی در تاریخ افغانستان آغاز میشود .

اما زبان ، مذهب ، صنعت از قرن شش تا هفت مسیحی در افغانستان :

مدنیت مشهور افغانستان از دوره باختریان آغاز نمود و از قرن اول مسیحی مخصوصاً صنایع مشعشع « گریکو بودیک » در افغانستان رو بروی رفته و تا قرن پنجم مسیحی عمر نمود ، خنریات علمی چند سال پیش در بامیان کوهدامن ، هده ، این مطلب را ظاهر نمود که آثار قیمتدار گریکو بود یک مکشوفه متعلق قرن اول تا پنجم مسیحی است ، و بشوعیکه قبلاً متذکر شدم هیاطله ها به تخریب این صنعت و مدنیت افغانستان سمی نوزیده اند ولی در اثر جنگهای داخلی و خارجی فرصت ترقی در مدت بکترین از آنها مسلوب شده و خرابی های هم وارد مملکت گردید ، هجومهای تورکها و چینی ها بر تنزل صنایع و تخریبات مدنی مملکت افزود ، ساسانی ها هم در مدنیت و صنایع حصص مفتوحه افغانستان تأثیرات مهمی نداشتند چونکه اصلاً مدنیت ساسانی دارای جنبه های مصنوعی بوده و علوم آنها منحصر میشد به تراجم یونانی ، هندی ، ساسی ، کارهای ساختمانی در فارس توسط محبوسین « یزانس » صورت میگرفت و از پهلوی اقتصاد هم نسبت باافغانستان ضعیف بودند چه وسیله تجارت آنها طلای یزانس بود و در تمام فارس شهر معموری مثل شهر های بلخ و مرو افغانستان وجود نداشت . بهر حال گویا تنزل مدنی و فنی افغانستان از همان قرن پنجم شروع شده و در قرن هفت در نتیجه جنگهای مذهبی و محارب خارجی ها بکمال رسید و این تضییع از تحقیقاتی که راجع بمابدا و اصنام بامیان شده بوضاحت آشکار گردیده است .

مذهب عمومی افغانستان درین دوره ( قرن پنجم تا هفت مسیحی ) همان دیانت بردائی بوده و تا ظهور دیانت مقدسه اسلام در مملکت باقی بود و ضمناً بسیار کم مذهب نسطوری نصرانی در شهرهای مرو و هرات افغانستان نیز نفوذ نمود و حتی معابدی برای پیدوان این مذهب در آن بلاد آرد گردید . السنه این دوره افغانستان عبارت از السنه مروجه عهد کوشانیان ( قرن اول تا پنجم مسیحی ) بود ، و بعلاوه السنه وطنی چون تخاری ، داد یکی یا تاجکی ، باختری ، پشتو ، هروی ، زاوی ، سکزی ، باجوری ، بلوری ، بلوچی ، السنه اجنبی یونانی و



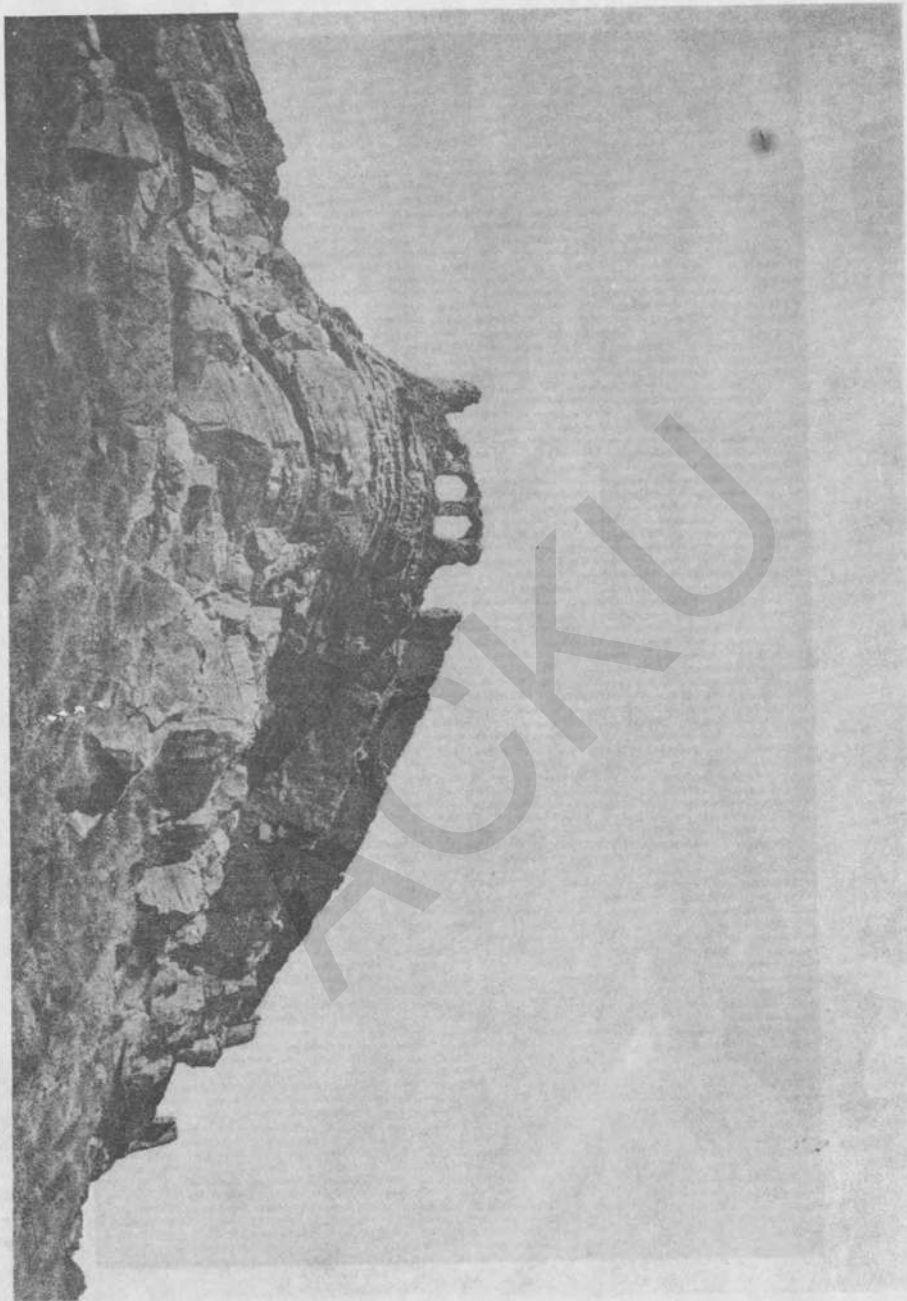
منظره عمومی خرابه های قلعه نریغان در بامیان



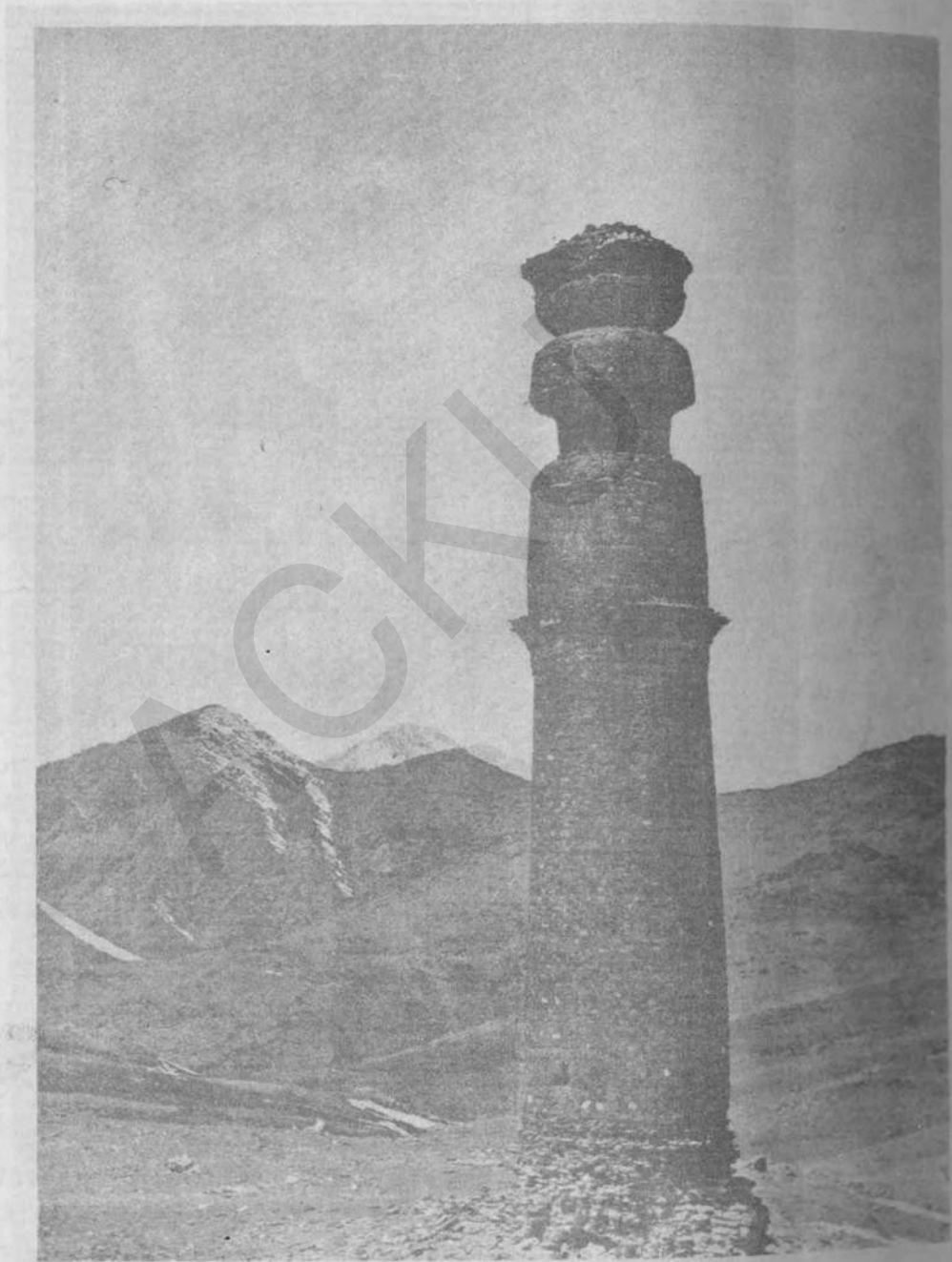


حصه مرکزی صفحه منقوشیکه قسمت فوقانی طاق بودا-۳۵ تری رامزین بود است  
بایمان

سمت جنوبی قلعہ بڑیاں (ایمان)



پہلے قلعہ بڑیاں (ایمان) کے جنوبی سمت



منار چکری کابل (یادگار بودائی)





(ب) رسم دایره منتهی سوم  
ایمان

## تاریخچه مختصر افغانستان

هندی هم وجود داشت ، نفوذ تورکها و فارس ها لغات تورانی و ساسانی ( پهلوی ) را نیز قسماً در السنهٔ وطنی افغانستان داخل نمود ، و این بود اوضاع افغانستان تا ظهور اسلام .

## ( دوره دوم )

## از ظهور اسلام تا قرن حاضر

از قرن اول تا هفت هجری = قرن ۷-۱۳ عیسوی:

محارب و تسلط مسلمین :

در عهد جناب خلیفهٔ اول رضی الله عنه مسلمین حیره را در عراق فتح کرده و تا خلیج فارس پیشرفتند ولی این پیشرفت را دوای نبود ، در عهد جناب خلیفهٔ ثانی رضی الله عنه ابو عبید ثقفی و متعاقباً سایر رؤسای عرب فارس را مسخر نموده و در خراسان افغانستان قدم نهادند ، عبدالله عمر (رض) در سال ۲۳ هجری ولایت سیستان را از رؤسای وطنی انزراع نمود . در عهد جناب خلیفهٔ ثالث رضی الله عنه آخرین شاه فارس « یزدجرد شهربار » در مرو از طرف « ماهوی » افغان سوری حکمران آولایت کشته گردید و بلافاصله مسلمین ولایات هرات و بلخ را کشادند اما شهر شمشیر بلخ در مقاومتی که نشان داد خراب شد ، در سال ۳۱ ه « احنف » بن قیس ولایت بدخشان و قفقن را کشود و در ۴۴ ه ولایت قندهار فتح شد . در مرور این اوان قسمتی از ولایت غور غربی به مسلمین تسلیم شدند ولی ولایت کابل که مرکز یک دولت وطنی بود با مسلمین حربهای سختی مینمودند . در دورهٔ خلافت امویها و اواخر قرن اول هجری ولایات سند و ملتان حتی ماوراءالنهر و کاشغر از طرف مسلمین فتح گردید در ۱۰۷ ه « اسد » سردار عرب باغرجستان ( هزاره جات حالیه ) و بامیان جنگهای صعبی کرد و در همین قرن بلوچستان بتصرف مسلمین رفت . اینخصص مفتوحهٔ افغانستان اسماً تابع نایب الحکومهٔ عرب در خراسان بود ولی اهالی هنوز هوای آزادی دسر داشت و درین راه جنگهای متعددی بامسلمین نمودند ، جنگهای تخارستان بلخ ، هرات ، غور ، سیستان ، کابل ، از همین قبیل است . قایدین مشهور این محارب « ابرار » نام امیر وطنی بلخ و « قارن » نام هراتی « ربیل » های کابل و امرای سیستان بودند ، مقاومت های یکسوم قرن کابلی ها و ثبات غورپرا و سیستانی ها در مقابل عرب قابل حیرت است . بالاخره مسلمین مجبور بشناختن استقلال داخلی رؤسای محلی افغانستان گردیده و فقط باخذ خراجی قناعت ورزیدند و از جملهٔ همان امرای مستقل داخلی است :- شاهان محلی غور ( افغانهای سوری ) پاد شاهان وطنی کابل ( ربیل ها ) امرای محلی گردیز ، خانهای بلوچستان .

اما مسلمین را بسایر صفحات افغانستان دستی نبود ، ولایات چترال و نورستان ، سوات و باجور ، پاختیا ( سمت جنوبی حالیه تاسند ) هنوز مثل ولایت کابل تا خیبر در تحت ادارهٔ امرای وطنی بوده و بامذهب و السنهٔ قدیم خویش بسر میبردند ، چنانیکه کابل در عهد دولت صفاری افغانستان و پاختیا باگند ها رای شئی در درهٔ سلاطین غزنوی قبول اسلام نمودند ، کشمیر در دورهٔ سلاطین غور و چترال در قرن ده هجری و نورستان در قرن گذشته اسلام اختیار کرد .

بهر حال از قرن دوم هجری امتداد عرب را در افغانستان سستی فرا گرفت چه قاید معروف افغانستان ابو مسلم « مروزی » خلافت مسلمین را از امویها عباسی ها منتقل نموده و باینوسیله در دربار عباسیان نفوذ خراسانیان را داخل کرد ، هر چند خلیفه منصور بن سناح ابو مسلم را بکشت ولی اقتدار خانوادهٔ معروف افغانستان ( برامکه بلخ ) در دربار بغداد ازفتدان ابو مسلم تلافی مینمود ، خاندان برمکی یکی از فامیلهای قدیم و ماقبل الاسلام بلخ و متولی معبد « نوبهار » بوده از ان جمله « خالد » بن برمک مسلمان شده و با ابو مسلم راه کوفه گرفت ، علم و فضل خالد

## سالنامه «کابل»

سبب شد تا مساحت اورا بوزارت حرد برداشت، بعد از وی «یحیی» پسرش و «فضل» و «جعفر» پسران یحیی در عهد هارون الرشید مراتب بلندی در دربار احرار کردند، اینها خراسانیان افغانستان را بر تمدن اسلام و عرب دخل بزرگی دادند، ترقیات دربار و دولت هارون مرهون همت آن خاندان است، کتب بسیاری بفرموده آنها از السنه هند، یونان، فارس، یزبان عرب آورده شد. در عین زمان حادثه دیگری در اثر حرکت یکی از رجال افغانستان رخداد که نتیجه آن منجر با آزادی تمام ممالک از تسلط اعراب گردید، این حادثه عبارت بود از تقویتی که «طاهر فوشنجی» هراتی از مامون پسر خلیفه متوفای بغداد نمود، طاهر برله مامون نایب الحکومه عربی خراسان (افغانستان) بر علیه امین خلیفه جدید عرب بعقد کشیده مرکز خلافت را بنام مامون ضبط و سر خلیفه جدید را در خراسان تقدیم نمود، در مقابل این خدمت بزرگ حکومت خراسان از حضور خلیفه مامون به طاهر مشهور (ذوالیمینین) داده شد، طاهر نیز بعد از چندی نام خلیفه را از خطبه افکنده و مستقلاً حکمران خراسان گردید، این دروازه اولی بود که در راه حریت افغانستان باز شد.

### شاهان طاهری افغانستان:

شاهان طاهری فوشنجی پنجنفر از سال ۲۰۵ تا ۲۴۹ هجری در خراسان حالیه و هرات و سیستان حکومت کرده از یکطرف با بادی و عمرانات مملکت و ترقی زراعت همت ورزیدند، و از طرفی در مقابل حکمرانی اعراب بولایات سائر افغانستان سدی شمرده میشدند. این اوضاع طاهریان برای تشکیلات مستقله حکومت محلی در حصص مختلفه افغانستان مساعد خوبی بود، چنانچه در عهد آنها بلاوه حکومتهای محلی غور و کابل، گردیز و بلوچستان، چندین حکومت های مستقل محلی دیگر برخلاف تسلط اعراب در افغانستان متشکل گردید از قبیل سلسله های آل داؤد (شاهان محلی باخ) گوزگانان خداده (شاهان محلی شبرغان و میمنه) شارهای غرجهستان (شاهان محلی هزاره جات حالیه) میران محلی بدخشان، امرای محلی سند و ملتان، اما حصص غیر مفتوحه افغانستان از قبیل پاختیا و گند هار ای شمالی، کشمیر و بلورستان جدا گانه تشکیلات مستقله محلی داشتند، رومی مرفته در تاریخها ازین سلسله شاهان محلی افغانستان فقط اسمای چندی ذکر شده و مابقی مجهول است. اما اسمای شاهان طاهری اینست: - امیر طاهر بن حسن جلوس ۲۰۵ هجری - امیر طلحه بن طاهر ۲۰۷ - امیر عبد الله بن طاهر ۲۱۳ - طاهر بن عبد الله ۲۳۰ - محمد بن طاهر ۲۴۸ - ۲۴۹ هجری.

### سلاطین صفاری افغانستان:

خانواده صفاری از سیستان افغانستان بوده و یعقوب مؤسس این سلسله در کارنامه های خود قصه های اسلاف سکزی خویش را بیاد داد، این خاندان از سال ۲۵۳ تا ۲۹۱ ه در قسمتی از افغانستان حکومت داشته و حتی بر قسمتی از مملکت فارس تسلط جستند، حدود سیاسی آنها در وقت عروج شامل ولایات ذیل بود: سیستان، زابلستان، کابلستان، هرات، بلخ، تخارستان، خراسان حالیه (در افغانستان) کرمان، ایالت فارس، طبرستان و امل، خوزستان (در مملکت فارس) یکوقتی هم از دربار خلافت منشور شهنه گی دار الخلافه عرب و حکومت ماوراءالنهر بآنها داده شد. مهتدا سلاطین صفاری بتوحید اداری افغانستان موفق نشده و حصص شرقی افغانستان کمافی السابق در تحت اداره رؤسای محلی مستقل بودند، بلکه حصص مفتوحه نیز فقط بادای باج مطیع شمرده میشدند. در عهد صفاریان دیانت اسلامی در کابل منتشر گردیده و در غالب حصص غربی افغانستان مخصوصاً سیستان عمرات ترقی زیاد نمود، «ذریع» یا بتخت آنها بسی مشهور شد، خزاین دولت معمور و عساکر منظم گردید، و زبان جدید افغانستان که از آمیزش لغات عرب بالهجه غربی مملکت بوجود رسیده برد نیز درین دوره ترقی کرده و برای مقابله با زبان ساسی خارجی حاضر میشد.



## تاریخچه مختصر افغانستان

پس حال دولت صفاری در اواخر قرن سوم هجری جای خود را به برادران بلخی خویش (سامانیان) گذاشتند. شاهان صفاری اینهاست: - یعقوب بن لیث ۲۵۳ هـ - عمر و بن لیث ۲۶۵ - طاهر بن محمد بن عمر و لیث ۲۸۷ - ۲۹۱ -

## سلاطین سامانی افغانستان:

خاندان سامانی از بلخ بوده و «اسد» بن سامان از آتخاندان باپسران خود در «مرو» بدربارمامون عباسی پیوست، بعد از آنکه مامون خلیفه بغداد شد پسران اسد بحکومت خراسان مامور گردیدند، در سال ۲۶۱ حکومت ماوراءالنهر به «نصر» نواسه اسد داده شد و او عمرقندرا مرکز اختیار کرده بخارارا به «اسمعیل» برادر خود داد، اسمعیل بعد از فوت برادر، خاندان صفاری را منقرض نموده و خودش مطابق منشور خلیفه رسماً سلطان افغانستان شمالی و غربی از بدخشان تا سیستان و ولایات جرجان، طبرستان، ری (مربوط بفارس) شناخته شد. سامانیان در حصص مفتوحه افغانستان باستثنای «آل داؤد» بلخ دیگر شاهان محلی را مزاحمت نمودند بلکه خاندان جدیدی هم بنام امرای «چغانی» در چغانیان بظهور رسید، در دوره سامانیان مدنیت و علوم اسلامی در افغانستان زنده گردیده و مؤلفین بزرگی در وطن پیدا شد، و زبان فارسی افغانستان در عالم ادبیات ترقی شایانی نموده تمام ماوراءالنهر حتی قسمتی از فارس را زیر پرگرفت. مشهورترین شعرای آندوره از بلخ و مرو بودند، بهترین تمدن دوره سامانی ها مربوط به بخارا و سمرقند بود چونکه مرکز دولت افغانستان در آنعهد بلاد مذکوره بوده و شهرهای هرات و بلخ و مرو در درجه دویم رسمیت داشت. علی ای حال سامانیها تا اواخر قرن چهارم هجری زندگی کرده و بعد ها جایشان را در ماوراءالنهر «ایلک خانیه» تورکستان و در افغانستان و فارس «سلاطین غزنوی» اشغال نمودند. امیر «نصر» بن احمد سامانی جلوس ۲۶۱ هـ. امیر اسمعیل بن احمد ۲۷۹ - امیر «احمد» بن اسمعیل ۲۹۵ - امیر نصر ثانی بن احمد ۳۰۱ - امیر نوح اول بن نصر ۳۲۱ - امیر عبدالملک بن نوح ۳۴۳ - امیر منصور بن نوح ۳۵۰ - امیر نوح ثانی بن منصور ۳۶۶ - امیر منصور ثانی بن نوح ۳۸۸ - امیر عبدالملک ثانی بن نوح ۳۸۹ -

## سلاطین غزنوی افغانستان:

«الپتگین» از ملازمین تربیه شده در بار امیر «احمد» سامانی بوده و از طرف امیر نوح نایب الحکومه و قوماندان نظامی خراسان و در نیشاپور تمرکز داشت، نامبرده کدورتی نسبت بسامانیان بهم رسانده و در سال ۳۵۶ از نیشاپور بشهر غزنی کشیده بلافاصله طرح یکدولت مستقل ریخت، بعد از الپتگین داماد او «سبکتگین» یاد شاه افغانستان شده و او شاهان برهمنی مذهب کابل را که در فتور صفاریان جانشین ربتیل ها شده و ده نفر حکمرانی نموده بودند منقرض ساخت و چند بار با پنجاب رزم داده و فتح نمود، سبکتگین با خانمی از خاندانگان زابل (قندهار) از دواج کرد که از او «محمود» زابلی بزرگترین شهنشاهان آسیا تولد شده و بعد از پدر به تخت افغانستان جلوس نمود. سلطان محمود تمام افغانستان را تابع مرکز واحد دولت ساخته و شاهان محلی را از قبیل: - آل فریغون کوزکان (مینه و شبرغان) شهریار خلف (از احقاد صفاریان و یاد شاه سیستان) آل سهراب (شاهان بلوچستان) آل شنسب (شاهان سوری غور) شارهای غرچستان (شاهان هزاره جات خلیه) امرای گردیز، شاهان وطنی و بودائی پشاور، خوارزمشاهیان قدیم، شاهان لودی سند و ملتان، منقرض نمود. گویا محمود اولین پادشاه افغانستان در دور اسلام است که بعد از سقوط دولت هیاطله های افغانستان (قرن ۶ قبل المیلاد) بر تمام مملکت افغانستان از جیحون تا بحر عمان و از خوارزم و خراسان و سیستان تا رود بار سند قابض بوده است، بعلاوه محمود بر قسمتی از فارس تا ری و هندوستان نیز مساط بوده دیانت اسلامی و مدنیت و ادبیات و زبان افغانستان را در هند رواج داده است، در عهد

## سالنامه «کابل»

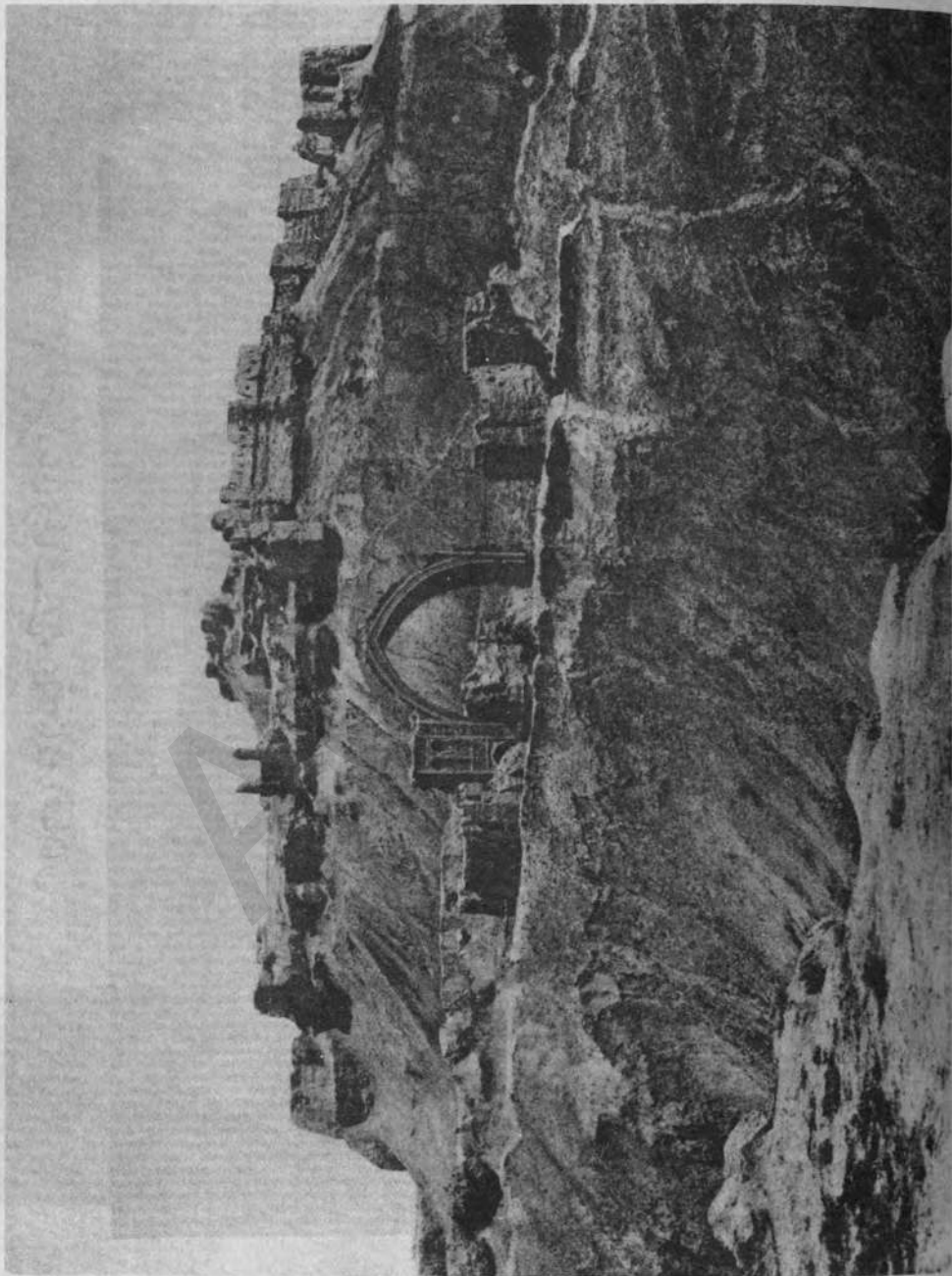
محموداسلامیت در تمام افغانستان باستثنای (بعض حصص شرق شمالی) تعمیم یافت، شهرها و بندابها تعمیر، زراعت و تجارت توسعه یافت، علوم و فنون متری، مدارس و مکاتب تأسیس گردید. مؤلفین بزرگی در این دوره از افغانستان نشأت کرده و ادبا و فضلاء معروفی قدم بصحنه تاریخ جهان گذاشتند.

اخلاف محمود فتوحات وسیعتری در هندوستان نموده و دولت آنها یکی از بزرگترین دولت های مجاهد و مدنیته پرور اسلام بحساب رفت. سلطنت غزنویها تا اواخر قرن شش طول کشید ولی در انجام ضعیف شدند؛ سلاجقه بر حصص خراسان و شمال افغانستان دست یافت، و غورها سایر حصص مملکت را گرفته بقایای آنها را در ماورای سند رساندند. سلاطین غزنوی: امیر الپتگین جلوس ۳۵۶ هـ - امیر سبکتگین ۳۶۷ - سلطان محمود بن سبکتگین ۳۸۷ - مسعود بن محمود ۴۲۱ - امیر محمد بن محمود ۴۳۱ - مودود بن مسعود ۴۳۴ - مسعود ثانی بن مودود ۴۴۱ - علی بن مسعود ۴۴۲ - عبدالرشید بن محمود ۴۴۳ - فرخزاد بن عبدالرشید ۴۴۴ - ابراهیم بن مسعود ثانی ۴۵۰ - مسعود ثالث بن ابراهیم ۴۹۲ - شیرزاد بن مسعود ثالث ۵۰۸ - ارسلان شاه بن مسعود ثالث ۵۰۹ - بهرام شاه بن مسعود ثالث ۵۱۲ - خسرو شاه بن بهرام شاه ۵۴۴ - خسرو ملک بن خسرو شاه ۵۵۱ - ۵۹۸

### سلاطین غوری افغانستان:

«خانواده غور» از پشتهای سوری و از شاهان محلی و قدیم ماقبل الاسلام غور بوده در دوره غزنویه حکومت مستقیم آنها سقوط نمود ولی هنوز بصفت حکام غزنوی در غور باقی بودند، در اواخر دوره غزنویه غورها در تحت رایت «علاءالدین حسن» یکی از شهزادگان خود بر علیه دولت غزنی شوریده و بعد ازدو جنگ پایتخت را اشغال و سلطنت خودها را اعلام نمودند و متعاقباً صفحات شمال افغانستان و خراسان را از خوارزمشاهیان که در فتور سلاطین غزنی مستقل شده بودند گرفتند، دولت غوریه با خوارزمشاهیان جنگهای سختی کرده و از طرف دیگر کشمیر را عساکر آنها گذر کرد و بقیه ملوک غزنی را در لاهور خاتمه دادند، ازان بعد نقشه اسلاف غزنوی را در فتح هند تعقیب نموده بالاخره قسمت بزرگی از حوضه های گنگارا مسخر نمودند و دهلی عوض لاهور مرکز «حکومت افغانی هند» قرار گرفت، پایتخت عمده سلاطین غور شهر معروف «فیروزکوه» بوده و بلاد غزنی و بامیان مرکز دومین بشمار میرفتند، بامیان مقر نایبالحکومه های غوری بود که تا بدخشان حکم میدادند و چون این نایبالحکومه ها چهار نفر (ملک فخرالدین مسعود، ملک شمس الدین، ملک بهاولالدین سام، ملک جلال الدین علی) از خانواده شاه غور بودند از طرف مورخین اسلام و افغان بنام ملوک هیاطه ذکر یافتند، بهر حال سلاطین غور بعلاوه تنظیم عسکر و فتوحات بزرگ در راه نشر مدنیت و ترقی علوم و ادبیات در افغانستان و نشر اسلام در هندوستان سعی بلیغ ورزیدند، شهرهای فیروزکوه و هرات در عهد آنها از مشاهیر بلاد آسیا شمرده میشد. در اواخر دولت غوریه ضعیف و تجزیه شده غور و غزنی علیحده، بامیان و تخارستان علیحده و هندوستان جدا گردید و در تمام این قسمت ها خانواده های غور حکومت داشته و مملکت برای ملوک الطوائف آماده میشد، تا آنکه هجوم بزرگترین قوت های آن زمان آسیا یعنی محمد خوارزمشاه سرازیر گردیده و بشیاد دولت غوری را در افغانستان برانداخت: - علاؤالدین حسن جلوس ۵۴۳ - سیف الدین محمد بن علاؤالدین ۵۵۱ - غیاث الدین محمد بن سیف الدین ۵۵۸ - شهاب الدین یسیر سیف الدین ۵۹۸ - محمود بن غیاث الدین ۶۰۲ - بهاولالدین سام بن محمود ۶۰۷ - آتمزین علاؤالدین ۶۰۷ - ۶۱۱ هجری.

علی کل حال درین دوره یعنی از قرن اول تا اوایل قرن هفتم هجری در نتیجه حوادث مذکوره دیانت بودائی و برهمنی از ساحه افغانستان رخت بریست و سوای اندکی از مذهب قدیم آنها مخلوط در نورستان و چترال، اثری نماند، هکذا السنه قدیم افغانستانی و هندی بالهجه های محلی از قبیل باختری، تخاری، هروی، سکزی، زالی و غیرها بالندرج نابود شد، فقط السنه و لهجه های معدودی از قبیل پشتو، بلوچی، سندھی، پنجابی، کشمیری



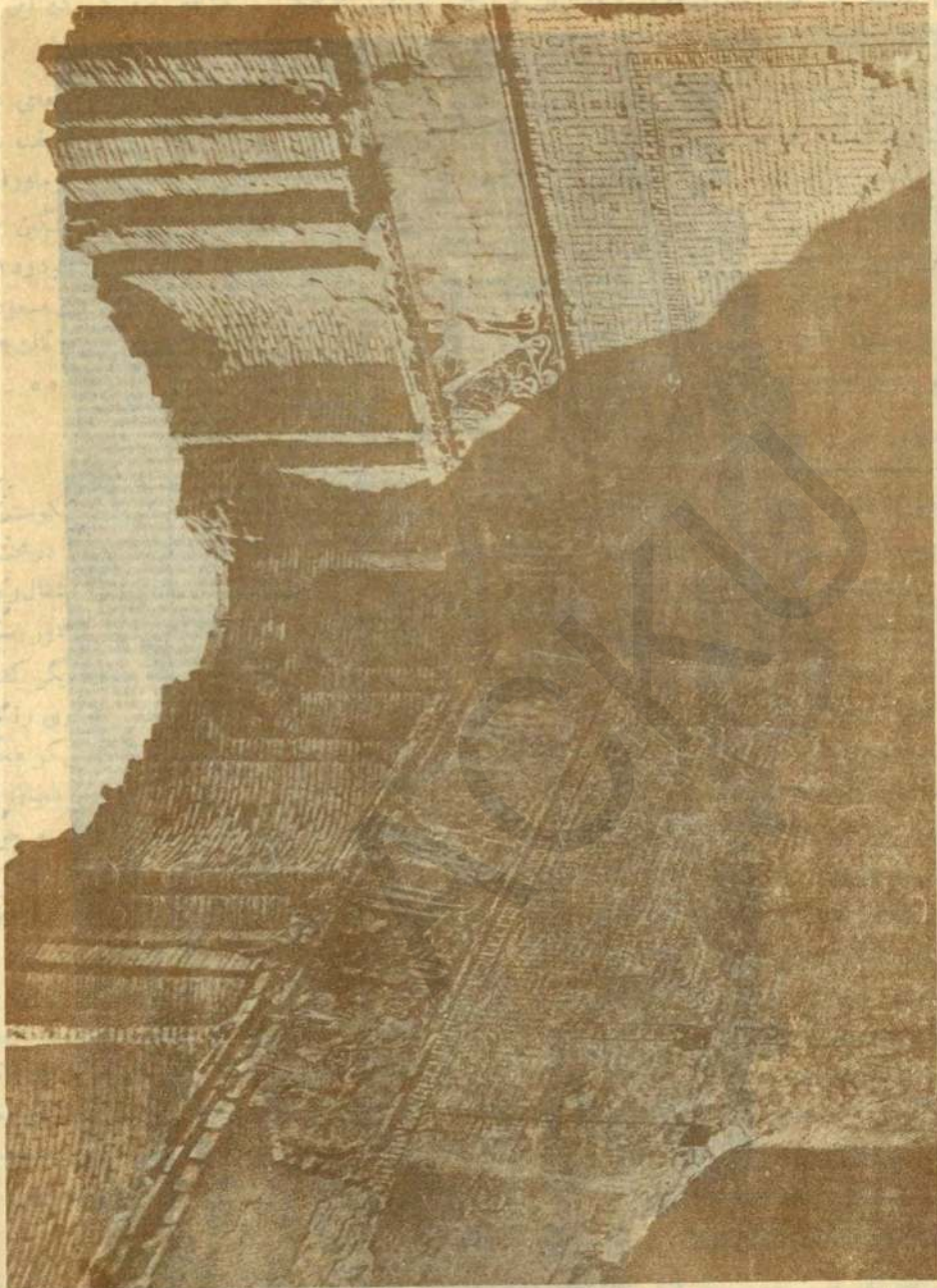
منظره خرابه‌ها را قلعه بست قندهار در واقع بزرگ جامع

تاریخچه و معماری خرابه‌ها را قلعه بست قندهار



سائمه دکان

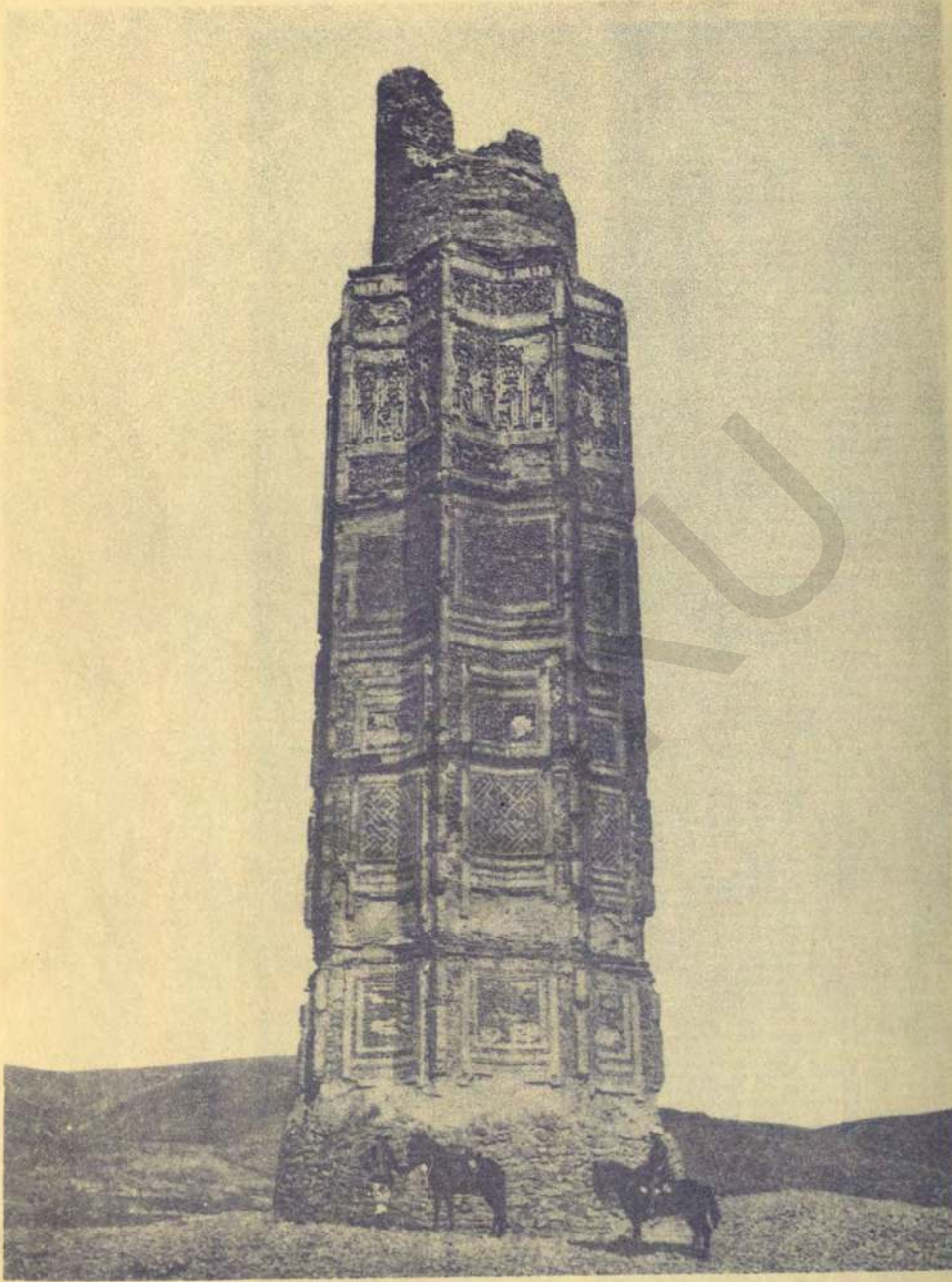
مجموعه اسناد بهرام افشاریان باستانشناسی از پیش جناب آقای دکتر علی محمدی در تاریخ ۱۳۸۵/۰۵/۰۵



داخل مقبره سلطان غیاث الدین غوری شهینشاه معروف افغان

این اسناد بهرام افشاریان باستانشناسی از پیش جناب آقای دکتر علی محمدی در تاریخ ۱۳۸۵/۰۵/۰۵  
مجموعه اسناد بهرام افشاریان باستانشناسی از پیش جناب آقای دکتر علی محمدی در تاریخ ۱۳۸۵/۰۵/۰۵  
مجموعه اسناد بهرام افشاریان باستانشناسی از پیش جناب آقای دکتر علی محمدی در تاریخ ۱۳۸۵/۰۵/۰۵

X



« مینار غزنین » از یادگار سلطان محمود زابلی شهنشاہ معروف افغان

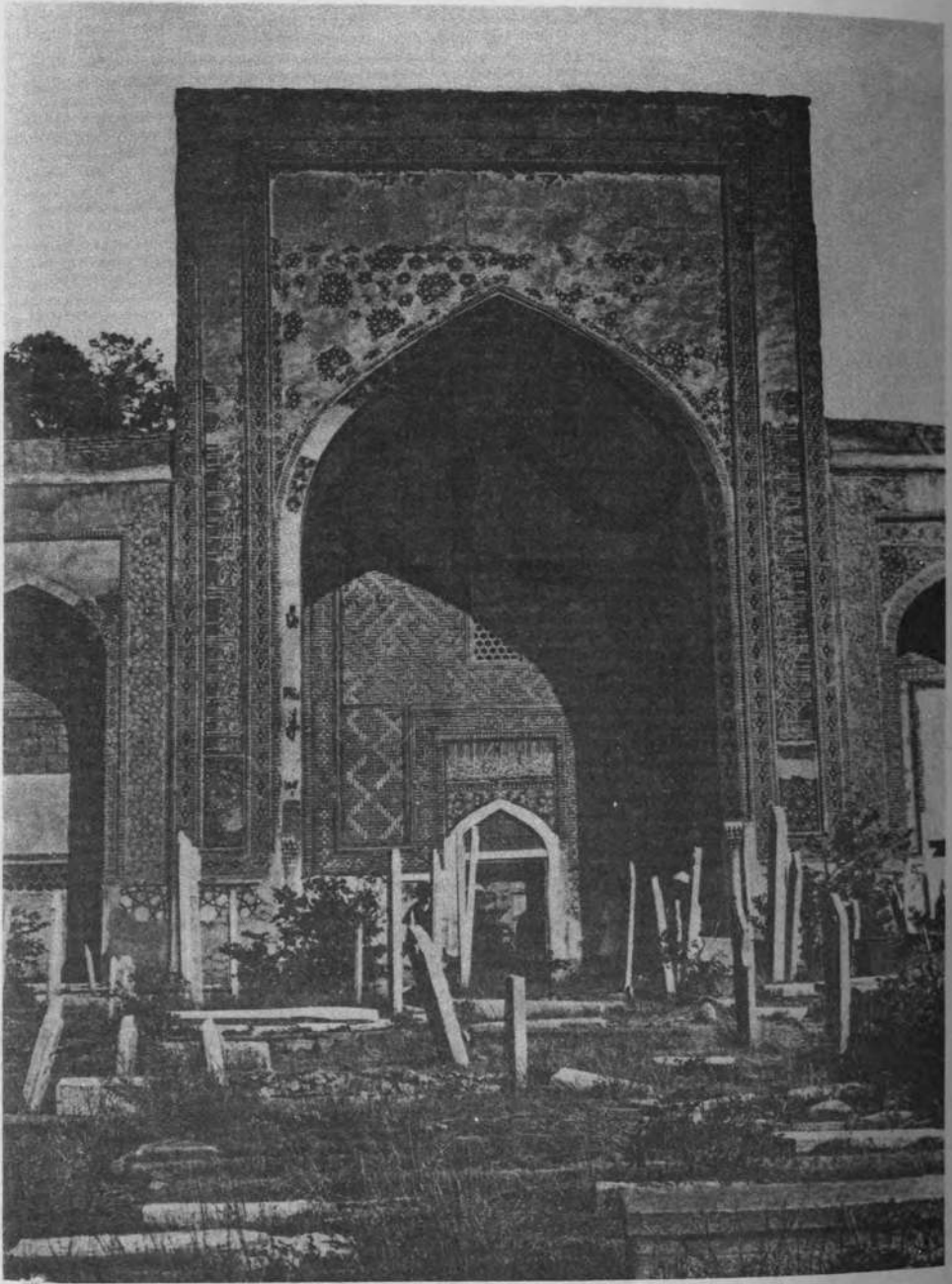


X

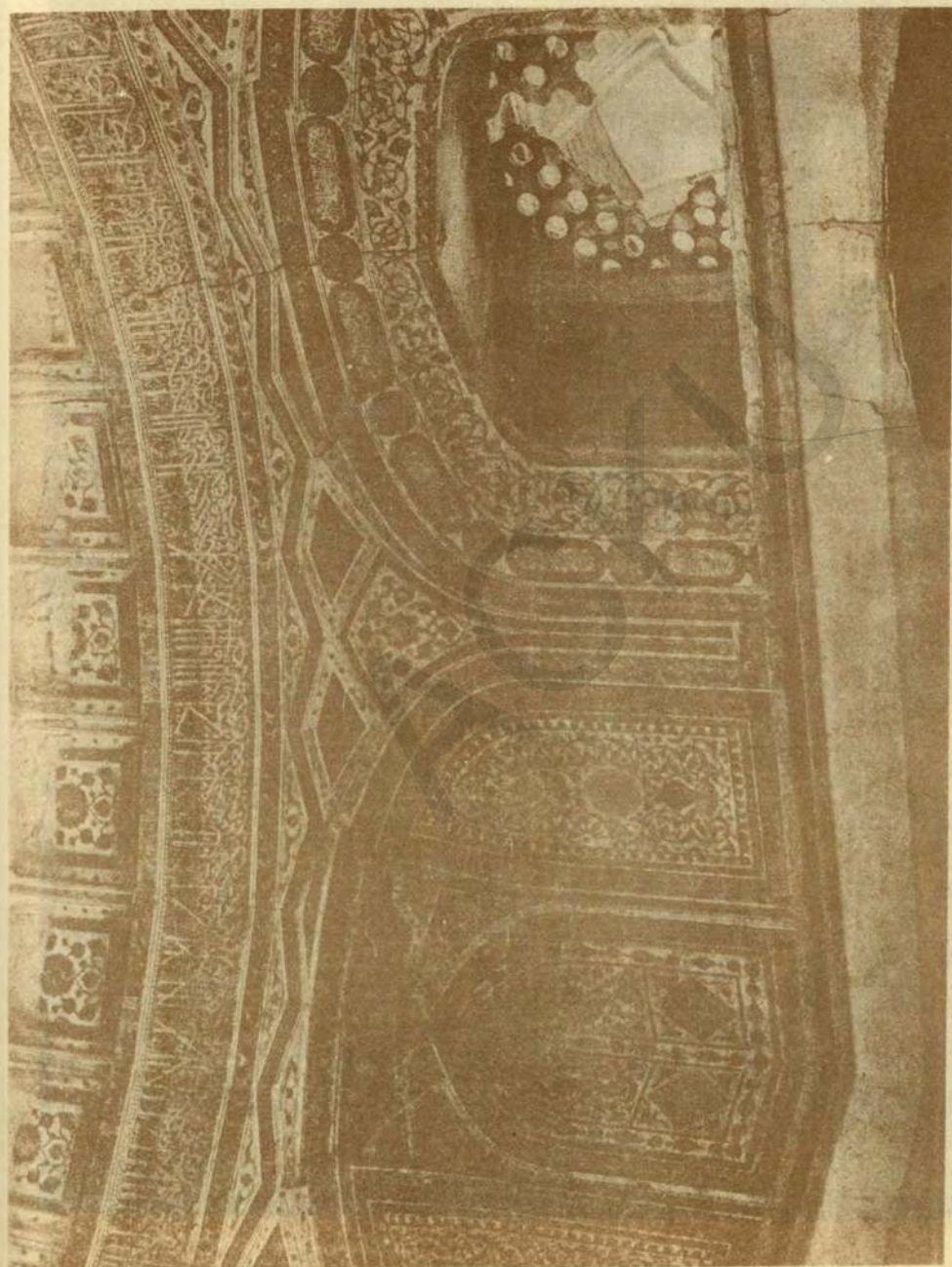


از مینارهای نقش مصلاي هرات





رواق مقبره حضرت خواجہ عبداللہ انصاری



مقبره حضرت خواجه عبد القادر گیلانی در حیات القادریه معروفه کتبه زرنگه برات

کتابخانه دیجیتال کتابتون





ایوان مسجد خواجه محمد پارسانج



## تاریخچه مختصر افغانستان

بلوری و چترالی و غیره در قسمت های شرق و جنوب افغانستان بایماندند ، در عوض خط و زبان عرب در افغانستان رواج یافته و زبان مذکور علمی و تائیکوفتی رسمی قرار گرفت ، همچنین از ترکیب لغات عرب با لهجه های قسمت غربی افغانستان زبان جدیدی پابعرضه شهود گذاشت که امروزه اورا «زبان فارسی» خوانند، در دوره غزنویه دفاتر از عربی بزبان جدید افغانستان منتقل گردیده و در سرور زمان رسم الخط هم از عربی به نستعلیق تحویل یافت. مدنیت قدیم افغانستان درین دوره در نتیجه محارب مذهبی و ذوق جدید بکلی معدوم شد و آثار علمی و فنی آن زمان ناپدید گردید ، صنایع ظریفه مخصوصاً نقاشی و حجاری رو با انحطاط رفت ، در عوض مدنیت جدید اسلامی باشیوه افغانستانی و علوم عربی مخصوصاً علوم ریاضی ، طبیعی ، هیئت ، نجوم ، طب و غیره با ادبیات فارسی در افغانستان ترقی زیادی نمود. شهرها آباد ، اراضی مزروع ، تجارت و صنایع سایره با مندوجات ترقی کرد ، مدارس تعمیر و کتابها تالیف گردید ، بسدها نفر علما و حکما ، ادبا و فضلا در افغانستان پرورش یافت بحدیکه تا قرن ها نظیر آنها در آسیا موجود نشد و از انجمله است : - حکیم ابو نصر فارابی ، شیخ الرئیس حکیم ابوعلی سینای بلخی ، علامه ابو ریحان برونی ، ابو معشر منجم بلخی ، حکیم ناصر خسرو بلخی ، امام اعظم کابلی ، امام احمد حنبل مروی ، مولوی جلال الدین معروف بلخی ، حکیم سنائی غزنوی ، خواجه عبد الله انصاری هر وی ، امام محمد واحد غزالی ، ابوالفتح بستی ، حکیم عمر خیام اوگری ، عبد الملک جوینی و امثالهم هکذا نویسندها و فضلائی در افغانستان ظهور نمود که تا هنوز نظیری در ادبیات فارسی ندارند از قبیل : - ابو شکور بلخی ، شهید بلخی ، فرخی سیستانی ، عسجدی ، عنصری ، ازرقی ، انوری ، حسن غزنوی ، حمیدالدین محمود بلخی ، رشید و طواط بلخی ، ابوالفضل حسن بیهقی و غیر هم .

از قرن ۷ تا ۱۲ هجری = قرن ۱۳-۱۸ مسیحی :

هجوم خوارز مشاهیان در افغانستان :

در اوایل قرن هفت هجری رؤسای افغان در صحنه هندوستان مشغول جهاد و جهبا نکشائی بوده افغانستان را بخانواده غور گذاشته بودند ، اینها بعد از فوت سلطان مشهور شهاب الدین دو چار فترت گردیده و از طرفی در نتیجه هجوم های خوارز مشاهیان ضعیف شده می رفتند بالا آخره در سال ۶۰۷ ه علاؤالدین محمد خوارز مشاه اردو های غزنی و غور را در حدود خراسان شکسته و قسماً علاقه های افغانستان را فتح نمود ، متعاباً در سال ۶۱۱ ه داخل افغانستان شده و بعد از سقوط سلطنت غوریه شهر غزنی را مسخر ساخت ( خوارز مشاهیان اخلاف نوشتگین نامی از غلامان ملک شاه سلجوقی بودند که او از طرف سلاجقه بحکومت خیا مقرر شده و بعد ها در انجا اعلان استقلال کردند اینها هشت نفر از سال ۴۷۰ تا ۶۲۸ ه حکمرانی کرده و در وقت عروج خود مملکت ماوراءالنهر و قسماً فارس را در دست داشتند و در اواخر بر قسمتی از افغانستان نیز مسلط شدند ) هنوز خوارز مشاهیان در افغانستان نفسی با استراحت نکشیده بودند که بزرگترین دشمنان بشریت یعنی چنگیز آنها را بفنا و اضمحلل تهدید نمود ، تسلط کوتاه خوارز مشاهیان در افغانستان سوای خرابی های که مستلزم عسکر کشی و محارب آنز مان بود تا ثیر عمیقی در افغانستان نکرده ، و سخت ترین ضربت او عبارت از همان تخریب بنیان دولت افغانستان شمرده میشد ، خوارز مشاه دولت افغانستان را که ممکن بود سد محکمی در برابر هجوم مغل گردد بر انداخت ، ولی خود نیز از اداره و تحکیم او عاجز آمده بعد از آنکه از برابر دشمن مهیب خود فرار کرد ، مملکت بی اداره و سردار و فاقد تشکیلات دولتی و عسکری افغانستان را در برابر تقریباً یک میلیون دشمن دیوانه و وحشی بگذاشت. معهداً ملت دولت باخته و بیسر و سامان افغانستان در هجوم و محارب مغل باندازه اظهار رشادت و دیانت پرستی نمودند که میتوان گفت نظیر آن در تاریخهای جهان کمتر است.

## سالنامه «کابل»

### سیلاب مغول :

شخصیت چنگیز خان آنقدرها در جهان روشن است که محتاج ایضاح نیست ، اما مغل ها تا قرن ده مسیحی بکلی در تاریخهای دنیا گمنام بودند ، «عیسوغائی» نام سردار قسمتی از مغل های خانه بدوش صحرائی طایفه خود را ( در قرن ۱۲ مسیحی ) از تسلط چینی ها آزاد نمود ، در آنوقت مغل ها بکشتن حیوانات و محصول آنها زندگی کرده وبا برادران وحشی تورکی خود ها تجارت رمه ها و پوست حیوانات می نمودند ، عیسوغائی در سال ۱۱۷۵ مسیحی بمرد و رعایای خود را که تقریباً بالغ برچهل هزار خیمه نشین در کنارهای دریای «ارتوک» میشد برای پسر خود «توچین» نام گذاشت ، توچین همان چنگیز است که بیست سال عمر خود را مصروف کشور کشائی بلکه تخریب مدنیت های جهان و امحای نسل بشر نمود ، چنگیز بعد از مطیع ساختن همه مغلها و هججواران خود قسمتی بزرگ از شمال مملکت چین را فتح نموده ، و متعاقباً دولت «قراختایان» یا کورخانان را بر انداخته شهرهای ختن ، کاشغر و یار کندرا اشغال و از دیگر طرف با حدود مملکت عظیم خوا رز مشاه در تماس او فتاد . اردوهای چنگیز بچندین حصص منقسم بوده و از انجمله قسمتی به تسخیر چین مشغول و قسمت دیگر بفتح آذربایجان و جارجیا پرداخته داخل جنوب روسیه گردیدند ، قسمت سوم نیز مشغول فتح خوارزم و افغانستان مع خراسان گردیده سرتاسر این مملکت های متمدن و ثروتمند را بباد فنا دادند .

بهر حال چنگیز خان و اردوهای او بالذات در سال های ۱۶ - ۶۱۷ هـ بافغانستان قدم گذاشته بعد از آنکه ترمذ را خراب کرده بودند شهرهای بدخشان و طالقان ، بلخ ، نصرت کوه (در مرغاب) مرو ، هرات ، بامیان ، غزنی ، سیستان ، و چندین شهرها و قصبات دیگر را بکلی خاکستر ساختند ، چنگیز که در هر مملکت مثل چین ، خوارزم ، فارس و غیره بیک حمله فتوحات میکرد ، از مقاومت تقریباً دوساله افغانستان و کشته شدن پسر و داماد خود و چندین شهزاده گان و هزارها نفر عسکر مغولی در جنگهای افغانستان ، حتی مقاومت شهر های کوچکی که چندین ماه در برابر مغل نشان میداد ، سخت عصبانی شده و تمام قوت پر وحشت خودش را در تخریبات سرتاسر مملکت افغانستان تطبیق داد ، و لهذا تمام شهرها خراب ، بصدها هزار نفوس مقتول ، علوم و فنون برباد و ثروت عمومی تاراج گردید و برای چندین قرن مملکت درحالت یک فقر عمومی ابقا شد ، علما و فضلا یا کشته یا فرار گردیدند ، اخلاف درنده چنگیز در تخریب افغانستان و خانه جنگی ها سلف خود را تعقیب نمودند چنانیکه در عهد «ترماشیرین» چغتائی غزنی دوباره خراب شد و تیوری که او را صاحبقران خوانند مکرراً بلاد نیم جان گرفته افغانستان را از قبیل هرات ، اسفزار ، جلال آباد (در سیستان) فراه ، و غیرها بسختی منهدم ساخت ، و الحاصل ازان بعد است که تا امروز افغانستان هنوز به تلافی آنهمه ضایعات مادی و معنوی دوره مغل موفق نگردیده است .

### چغتائیان :

پس از مرگ چنگیز خاندان او بچند حصه و سلطنت منقسم گردیده فرقه «اغتائیه» در چین و خاندان «طولونی» در مغولستان و «هلاکویان» در فارس و «چغتائیان» در ماوراءالنهر و افغانستان حکمران گشتند ، اما خاندان چغتائی که در ماوراءالنهر تمرکز داشتند بر افغانستان از بدخشان و بلخ تا کابل و غزنی و گاهی تارودبار سند هم حکومت می نمودند ، در عهد اینها خراسان بقلای فارس مربوط شد و سند و کشمیر از افغانستان مجزا گردیده پنجاب هم جزو حکومت افغانی هند قرار گرفت ، در دوره چغتائیه تاریخ افغانستان بسی تاریک است جز اینکه در غالب ولایات مثل سیستان ، پاختیا ، سوات ، بلورستان ، بلوچستان ، کشمیر و غیره بصف ملوک الطوائفی بوی اداره می شدند ، و مشهورترین این ملوک همان خاندان «کارت سوری» در هرات ( هشت نفر از سال ۶۴۳ تا ۷۹۱ هجری ) و شاهان محلی سیستان و کشمیر است . درین دوره بدون بعض محاربات سرحدی با مغل های

## تاریخچه مختصر افغانستان

فارس و برخی تاخت و تازها در ماورای سند و یامنازعات داخلی پادشاه گردشی‌ها دیگر واقعات مهمی در افغانستان رخ نداده است. شاهان چغتایی اینهاستند: - چغتایی خان جلوس ۶۲۴ هـ - قراہلاکو ۶۳۹ - یسوع منگو ۶۴۵ قراہلاکو (مکرر) ۶۵۰ - ارغان خاتون ۶۵۰ - الگو خان ۶۵۹ - مبارکشاه ۶۶۴ - براق خان ۶۶۴ - نکبائی خان ۶۶۸ - تغایمور ۶۷۰ - دعا خان ۶۷۲ - کنجوک خان ۷۰۶ - تالیکو ۷۰۸ - کبک خان ۷۰۹ - یسون چغا ۷۰۹ - کبک (مکرر) ۷۱۸ - الچی گدائی ۷۲۱ - دعا تیمور ۷۲۱ - ترماشیرین ۷۲۲ - سنجر ۷۳۰ جنگلی‌شی ۷۳۴ - بوزون ۷۳۵ - لیون تیمور ۷۳۹ - علی (اغتائی) ۷۴۰ - محمد ۷۴۳ - قازان ۷۴۴ دانشمندجه (اغتائی) ۷۴۷ - بیان قلی ۷۴۹ - ۷۶۰ هجری. بعد ازین تا ورود امیر تیمور کورگان انقلاب‌های داخلی در اینخاندان حکمفرما بود.

## تیمور و تیموریان:

امیر تیمور لنگک از نسل چنگیز و یکی از اجداد او وزیر چغتای خان بود، تیمور در حدود ۷۳۶ هـ تولد و در سن رشد از طرف تغایمور چغتایی حکومت کشکی یافت، بعدها تیمور بوزارت سویور غامش منصوب گردیده بعد از چندی حکومت چغتایی را غصب نمود، تیمور از سال ۷۷۱ تا هشت سال بفتح افغانستان پرداخته و بعدها بفتح فارس مشغول گردید و در ۸۰۱ هجری هندوستان تاخته تا دهلی پیشرفت و حکومت افغانی را در هند متزلزل ساخت، تیمور علاوه ماوراءالنهر و افغانستان و فارس بر بغداد قابض شد و در ۸۰۴ بلدرم سلطان عثمانی را در اناتول اسیر گرفت و بعدها به تسخیر چین عزیمت نمود ولی موفق نشده در مقام «آراز» در سال ۸۰۷ هجری بمرد.

تیمور در جنگهای افغانستان چندین بلاد معمور را برویه سلف و خشی خود چنگیز خراب کرد و ملوک الطوائفی محلی را در افغانستان بر انداخت حتی یکباری ولایت دست نیافتنی شرق شمال افغانستان یعنی بلورستان را نیز گذر کرد از آن پس حکام تیموری بر افغانستان مسلط شدند، بعد از تیمور سمرقند و گاهی هرات افغانستان پایتخت اولاد تیمور قرار گرفت، ولی عظمت گذشته عود نکرد، در مغرب خاندان عثمانی و جلایرو در فارس سادات صفوی ترقی نمودند، بعد از فوت شاهرخ تیموری مملکت آنها تجزیه شد و در ماوراءالنهر حکومت ازبک‌های شیانی پیشرفت زیاد کرد، بخدیکه در قرن ده هجری شعبه از خاندان شیانی سمرقند را فتح کرده و حکومت تیموریان را محدود به بخارا ساختند عاقبت بخارا نیز از دست آنها برآمده و بکلی منقرض شدند، فقط درین میانه گورکانیان افغانستان بسر کرده گی با بره‌برزای مشهور هندوستان تاخته و در آنجا به تشکیل سلطنت بزرگی پرداختند، بهر حال در دوره تیموریان، افغانستان تقریباً شکل ملوک الطوائفی اختیار کرد و در عهد شاهرخ پسر تیمور وحسین بایقرا خراسان و هرات از روی مدنیت و عمرانات، ادبیات و نقاشی پیشرفت، شعرا و مورخینی نیز در دوره تیموریان در افغانستان بوجود رسیدند، شاهان تیموری اینهاست: - امیر تیمور جلوس ۷۸۱ - خلیل ۸۰۷ - شاهرخ (پایتخت هرات) ۸۰۷ - الغ بیک ۸۵۰ - عبد اللطیف ۸۵۳ - عبد الله ۸۵۴ - ابو سعید ۸۵۵ - احمد ۸۷۲ - محمود ۸۹۹ - پادشاه گردشی از ۹۰۰ تا ۹۰۶ هجری. اما ملوک فرعی تیموری در افغانستان اینهاست: - پیر محمد حاکم (بلخ) ۸۰۷ - ۸۰۹ - کیدو (بلخ، قندهار، کابل) ۸۰۹ - ۸۲۰ - ابراهیم سلطان (بلخ) ۸۱۷ - ۸۱۲ - مسعود (کابل و غیره) ۸۳۰ - ۸۴۳ - سویور غامش (کابل قندهار) ۸۳۱ - ۸۳۰ - قراچهر (کابل) ۸۴۳ - بابر (خراسان) ۸۵۴ - شاه محمود (خراسان) ۸۵۴ - ابو سعید (هرات، بلخ، خراسان) ۸۶۳ - ۸۷۳ - الغ بیک (کابل) ۸۶۵ - ۹۰۷ - ابوبکر (بدخشان) ۸۶۵ - ۸۸۴ - یادگار محمد (خراسان) ۸۷۵ - سلطان حسین بایقرا (هرات) ۹۰۷ - خراسان، قندهار) ۸۷۸ - ۹۱۲ - بابر میرزا (کابل و غیره) ۸۹۹ - ۹۱۱ هجری.



## ازبک ها :

در اوایل قرن ده هجری قبایل ازبک در تحت رایت آخرین بها در خاندان چنگیزی «محمد شیبانی» نام در ماوراءالنهر کسب اقتدار نمود ، محمد شیبانی با گروه خود از سایبریا در ماوراءالنهر آمده بود و از سال ۹۰۶ خاندان کورگانی را در ماوراءالنهر انداخته و به تشکیل سلطنت ازبکیه پرداخت ، این خاندان ۱۲ نفر از سال ۹۰۶ تا ۱۰۰۷ هجری در ماوراءالنهر حکومت داشته و شاخه از آنها در خیوا حکمرانی مینمودند ، پایتخت عمده اینها سمرقند و گاهی بخارا بشمار میرفت ، این خاندان گاهی هم بر ولایات مرو ، هرات ، خراسان ، بلخ ، تخارستان یعنی حصص شمالی و غربی افغانستان مسلط میشدند ، در اوایل قرن یازده هجری خانواده دیگری بنام «خوانین استراخان» که از طرف روسها منقرض شده و بدربار شیبانیان بخارا پناه آورده بودند ، جای شیبانی هارا اشغال کردند و اینها (۱۳) نفر از ۱۰۰۷ تا ۱۱۶۷ هجری بر بخارا و سمرقند حتی فرغانه و گاهی هم به بدخشان و بلخ حتی هرات و قندهار حکمرانی مینمودند ، رویمرفته در دوره ازبکیه ولایات تخارستان مع نفوذ امرای بومی بدخشان جز و حکومت آنها بوده و ولایات بلخ بین ازبک ها و صفویهای فارس و کورگانیان هند معرض کشمکش و گاهی مستقل شمرده میشد ، مشهور ترین حکمرانان ازبکی در بلخ ولی محمد از سال ۱۰۰۷ ه و سیمان قلی ( ۱۰۳۸ - ۱۰۶۱ ) است . ولایت هرات مثل بلخ در تمام دوره ازبکیه معروض کشاکش آنها و صفویها بوده بالاخره بصفویها مربوط شد ، اما در قرن ( ۱۱۰ ) تسلط ازبکان را در قندهار دویا نبوده و بزودی از طرف شاه جهان مغل هند وستان طرد شدند ، در دوره استیلای ازبکها در ولایات شمالی افغانستان سوای تاراج ها و تخریبات مدنی منافی عاید مملکت نگردید ، و قسماً در بعض حصص شمالی نفوذ آنها تا ظهور احمد شاه بابای ابدالی طول کشید .

## صفویها :

«صفویها» بک خاندان سید و عربی نژادی بوده در مملکت فارس به تشکیل سلطنتی پرداختند ، اینها در تعداد یازده نفر از سال ۹۰۷ تا ۱۱۴۸ هجری باستانی ( ۷ ) سال بران مملکت حکومت کرده و ضمناً بر ولایات غربی افغانستان از قبیل خراسان ، هرات ، سیستان و قندهار نیز متصرف گردیده اند ؛ چنانیکه اسمعیل اول در ۹۱۵ هجری را از ازبکها گرفت و طهماسب اول ( ۹۳۰ - ۹۸۲ ) مکرراً هرات را از ازبکها مسترد نمود ، در عهد عباس اول ( ۹۵۸ - ۱۰۳۸ ) ازبکها از هرات گذشته بخراسان هم تاختند ، ولی طرد شدند ، هایون مغل هند در ۹۵۲ قندهار را بطهماسب اول گذاشته بود و باز بهند الحاق شد ولی از طرف عباس اول دوباره بفارس ضمیمه گردید ، بعد از کمی باز بهند الحاق شد ولی از عهد عباس ثانی ( ۱۰۵۲ - ۱۰۷۷ ) بکلی ضمیمه فارس گردید ، هکذا در قرن دهم هجری صفویها ملوک محلی سیستان افغانستان را بر انداخته و آنولایت را متصرف شدند ، تسلط صفویها در ولایات مفتوحه افغانستان تا ظهور دولت های ابدالی و هوتکی افغان در هرات و قندهار ( قرن ۱۲ هجری ) طول کشید . در طول این مدت خرابی زیادی بولایات افغانستان در نتیجه جنگهای صفویها با ازبکان و رؤسای محلی افغانستان وارد گردید و نفوس زیادی مخصوصاً در ولایت و شهر هرات بتل رسید ، بعلاوه چون صفویها نسبت بمملکت افغانستان بیگانه بودند به ترقی مملکت اعتنائی نداشته و حکام آنها در تاراج ثروت ملی و اجرای مظالم دقیقه ثی فرو نگذاشتند .

## کورگانیان هند :

چنانیکه گفتیم بابر مرزا از خانواده تیمور در قرن دهم ( ۹۳۲ ه ) از افغانهتان بهندستان عسکر کشیده و سلاطین لودی افغان را منقرض نمود ولی برای اندک مدتی سلاطین سوری افغان تاج و تخت هندوستان را

## تاریخچه مختصر افغانستان

از هیون پسر بابر مسترد نمودند ، عاقبت هیون بعدد فارسی ها هندوستان را اشغال و دولت افغانی را بکلی مستاصل نمود ، اولاد بابر در تعداد « ۱۹ » نفر از سال ۹۶۲ تا ۱۲۷۴ هجری بر مملکت وسیع هندوستان حکومت نمودند و چون مؤسس این دولت در افغانستان پرورش یافته و به آداب و رسوم افغانی مانوس گردیده بود لهذا در هندوستان زبان و ادبیات و مدنیت افغانستانی را ترقی داده و به تعقیب سلاطین افغان در هند تمدن آن مملکت غلو ورزیدند ، بابر در کابل تعمیراتی نموده و تدفین خود را در باغ مشهور « بابر » توصیه نمود ، شاه جهان نیز در کابل تعمیرات جنگی بکرد ، این سلسله تا ظهور احمد شاه بابای ابدالی بروایات کابل ، کشمیر ، پنجاب ، سند و ملتان فرمانروا بوده و حکام آنها در حصص مذکوره تقرر داشتند ، ولی بعد از عالمگیر و شاه جهان سایر شاهان کورگانی بولایات غربی سند توجهی ننکرده و محض باخذ خراجی قناعت مینمودند ، افغانها هم در طول این مدت در صفحات جلان آباد و پشاور تا آنک بر علیه آنها دائماً مشغولی جنگ بوده و سر باطاعت نمیدادند . تسلط کورگانیان هند در حصص مفتوحه افغانستان رو به مرفته چندان تأثیرات مهم مدنی و علمی نداشت و مملکت سوای پرداختن مالیات عایدی نمود ، چگونگی کانون تمدن و آبادی و پیشرفت علمی آنها در حوضه های گنگا بود .

و الحاصل ایندوره شش قرنۀ تاریخ افغانستان از هجوم مغل ( قرن ۷ هـ ) تا ظهور دولت ابدالی افغان ( قرن ۱۲ هـ ) در نهایت نحوست عبور نمود بنوعیکه در طول این مدت بسیار شهرهای معمور خراب و صد ها هزار نفوس مقتول و هزارها نفر فرار گردیده در عوض غالبین « زرد » در حصص شمالی و مرکزی افغانستان وارد ولی بمرور زمان خوشبختانه بالغت تورانی خود یکجا در نفوس و زبان افغانستان به تحلیل رفت ، کساد تجارت و تنزل صنایع باملوک الطوائفی و تشتت اجتماعی و فقر مالی و ضعف معنوی در افغانستان مخصوص این دوره شوم بود مدنیت مشعشع افغانستان بکلی تباه گردیده ، مدارس با علوم و فنون یکجا رخت بر بست ، بحدیکه در طول این قرون متوالی فقط معدودی از رجال علم و ادب در افغانستان پیدا شدند از قبیل علامه تفتازانی و جلی هروی و چند نفر دیگر فقط فن تاریخ نسبتاً پیشرفته و چند نفر مورخین در افغانستان بوجود رسیدند از قبیل میرخوند مشهور و حافظ ابرو و غیره . در بین میانه چندی ( در دوره کورگانیان هرات ) شعرو ادب و نقاشی افغانستان نیز رنگ و روتقی بخود حاصل نمود ، اما جغرافیای مملکت بسیار پریشان گردید ، چنانیکه « خیوا » از همان ظهور چنکیزیالی یومنا از افغانستان مجز اماند ، چه بعد از جنگیز به « جوجی » و باز ب قوم « مطلا » رسیده و از ظهور تیمور باوراءالنهر مربوط شد و متعاقباً شبانی ها دولت مستقلى در آنجا ساختند ، نادر ترکان برای یکسال او را گرفت ولی مجدداً بتصرف ازبک ها رفت تا ژنرال کافان روسی در ۱۸۷۲ مسیحی آن ولایت را اشغال نمود . ولایت سند و کشمیر چندی از افغانستان مجزا و مستقل شده آخراً بتصرف کورگانی های هند رفت ، بلوچستان جدا و مستقل گردید ، گندهارای شمالی ( حوضه های سوات و پشاور و غیره ) در تحت اداره روسای بومی گاهی آزاد و گاهی محکوم چغتائی ها و کورگانی ها میگردد ، بلورستان تا آخر جدا ماند ، خراسان هم جزو فارس گردید .

از قرن ۱۲ تا ۱۴ هجری = قرن ۱۸ - ۲۰ مسیحی:

شاهان هوتکی قندهار :

در قرن (۱۲) هجری افغانها در قندهار دست تسلط فارس را قطع کردند و در سال ۱۱۲۱ = ۱۷۰۹ مسیحی فایدمعروف افغان « میرویس » خان بن شاه عالم ، گرگین نام فارسی را با (۲۲) هزار عسکر آندولت قتل عام نمود ، فارسی ها بچنگک پرداخته و دولت آنها خسرو خان نامی را با (۲۵۱) هزار عسکر دیگر بافغانستان سوق کرد ولی نتیجه همان نحو قطعی فارسی ها بود ، میرویس خان حکومت ملیه را در قندهار استوار کرد و این شخص بزرگ و تاریخی در مدت حیات خود حکومت را فقط یصفت ریاست عمومی اداره کرده از قبول تاج

سالنامه « کابل »

وتخت واسم پادشاهی انکار فرمود. بهر حال بعد از آنکه میر ویس خان از جهان بگذشت و جای او را برادرش «عبدالعزیزشاه» اشغال نمود، شهزاده «محمود» پسر میرویس عم خود را از میان برداشته و در جای پدر بنیشت شهزاده محمود یکی از بزرگترین رجال تاریخی افغانستان است و او در عنفوان جوانی بغرض اخذ انتقام دیرینه عسکر بفارس کشیده کرمان را مسخر کرد، و باز در ۱۱۳۵ هـ مجدداً به فارس تاخته و آن مملکت را قسماً با پایه تخت آن شهر اصفهان فتح کرد و حسین خان صفوی شاه فارس را با سلسله اواز بیخ و بن برآورد، ازین بعد تا سال ۱۱۴۲ هجری اصفهان پایه تخت قندهار و فارس قرار گرفت، و بعد از شهر یار محمود کا کا زاده اش «شاه اشرف» در اصفهان جلوس نمود، اینها مملکت فارس را تا مین نموده و از دشمنان بزرگ او (روس و تورک) جلوگیری نمودند چنانکه در شمال فارس (در بند) مقابل عسا کر بطر کبیر را گرفتند و در شمال غرب مکرراً اردوهای تورکان عثمانی را بشکستند، تورکها آخراً مجبور بشناختن دولت افغانی در فارس شده و مشاهده می هم بین طرفین عقد گردید. بد بختانه شاه اشرف وقتیکه در یکی از جنگها با نادر قلی ترکمان (نادر شاه افشار) مغلوب شده و برای ترتیب عسکر عازم افغانستان شد در نواح قندهار از طرف رقبای خاندانی خود کشته شده و باینصورت سلسله آنها منقرض و برای تاخت و تاز نادر شاه زمینه مساعدی فراهم گردید. تا ورود نادر شاه بقندهار (۱۱۴۵ هـ) سلطان حسین هوتکی عمزاده اشرف شاه پادشاه قندهار بود. دوره کوتاه هوتکیها در ایقراض روح ملی افغانستان عامل بس بزرگی بشمار آمد اسمهای شاهان هوتکی اینست :- میرویس خان جلوس ۱۱۲۱ هـ - عبدالعزیز شاه ۱۱۳۰ - شهنشاہ محمود ۱۱۳۱ - سلطان حسین ۱۱۳۴ - ۱۱۴۵ - شاه اشرف (در فارس) ۱۱۳۸ - ۱۱۴۳ هجری .

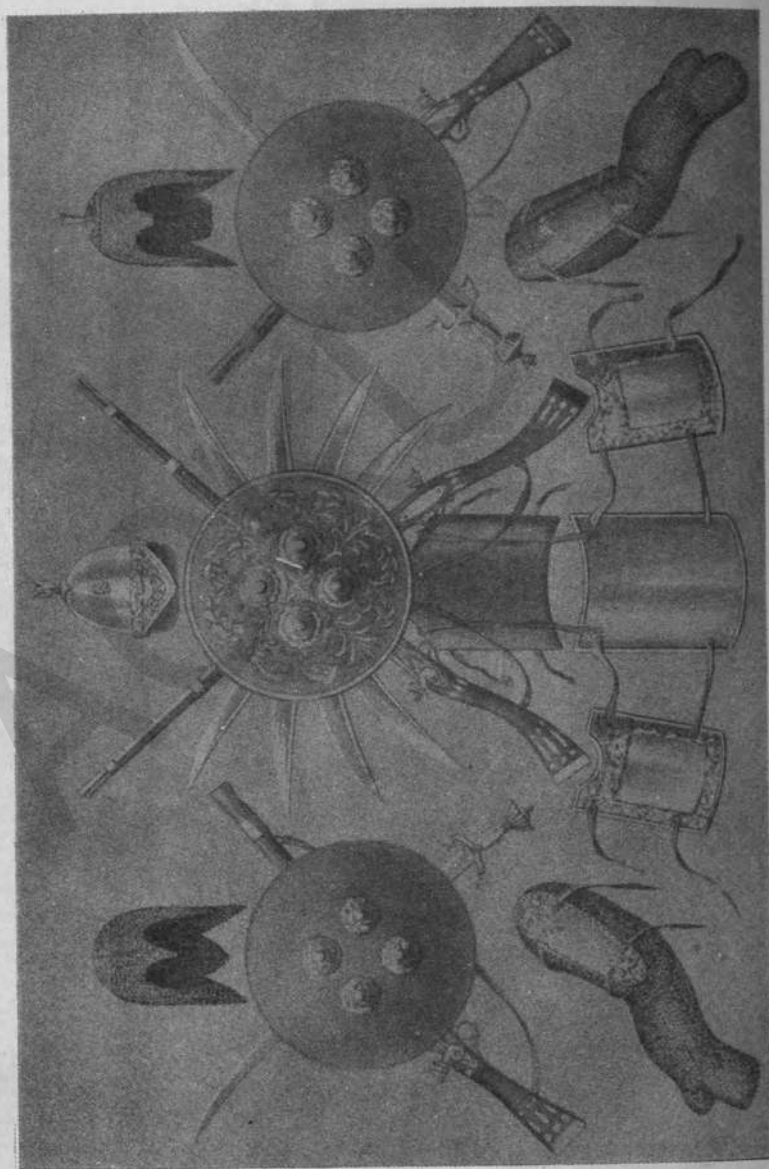
شاهان ابدالی هرات :

در همان قرن (۱۲) هجری هنگامیکه افغانهای هوتکی در قندهار دست فارس را قطع میکردند، افغانهای ابدالی در ولایت هرات اعلان استقلال کرده و «آزادخان» سر کرده ابدالی های هرات خراسان حالیه را معرض عسکر کشی های خویش قرار داد، متعاقباً عبدالله خان ابدالی پسر حیات سلطان، ریاست ملی را در دست گرفته و جعفر قلی حاکم فارسی هرات را با عسا کر ساخلوی آندولت قتل عام نموده و خود بنصت پادشاه هرات زمام امور در دست گرفت، متأسفانه بین این دو خاندان ابدالی و هوتکی هرات و قندهار بقاری بهم رسیده بجای آنکه متحد شوند بهم جنگ نمودند و در نتیجه اسدخان پسر عبدالله خان بدست شهزاده محمود هوتکی در «دل آرام» فراه کشته گردید، بهر حال عبدالله خان مکرراً عسا کر اعزازی فارس را بشکست، و بعد از آنکه شهزاده محمود فارس را متصرف شد، ابدالیان هرات بکلی آسوده شده مضافات (خاف) را بهرات الحاق کردند و چندین بار بغرض فتح مشهد و خراسان تاختند، اینها یک سلسله با پادشاه گردشی های بسیاری تا زمان ورود نادر شاه ترکان بهرات (۱۱۴۴ هـ) باقی بودند، و بعد از انقراض آنها بدست نادر، باز احمد شاه ابدالی یکی از منسوبین همین خاندان بود که طرح سلطنت قوی و ملی در افغانستان ریخت، بهر حال ابدالیان هرات در تاریخ هیچانهای ملی مقام مناسبی ندارند. اسامی شاهان ابدالی هرات :- عبدالله خان بن حیات سلطان ابدالی جلوس ۱۱۲۹ هجری - زمان خان بن دولت خان ابدالی ۱۱۳۲ - محمدخان ولد عبدالله خان ابدالی ۱۱۳۵ - ذوالفقار خان بن زمان خان ابدالی ۱۱۳۶ - الله یار خان بن عبد الله خان ابدالی ۱۱۳۸ - ذوالفقار خان (مکرر) ۱۱۴۲ - الله یار خان (مکرر) ۱۱۴۳ - ۱۱۴۴ هجری .

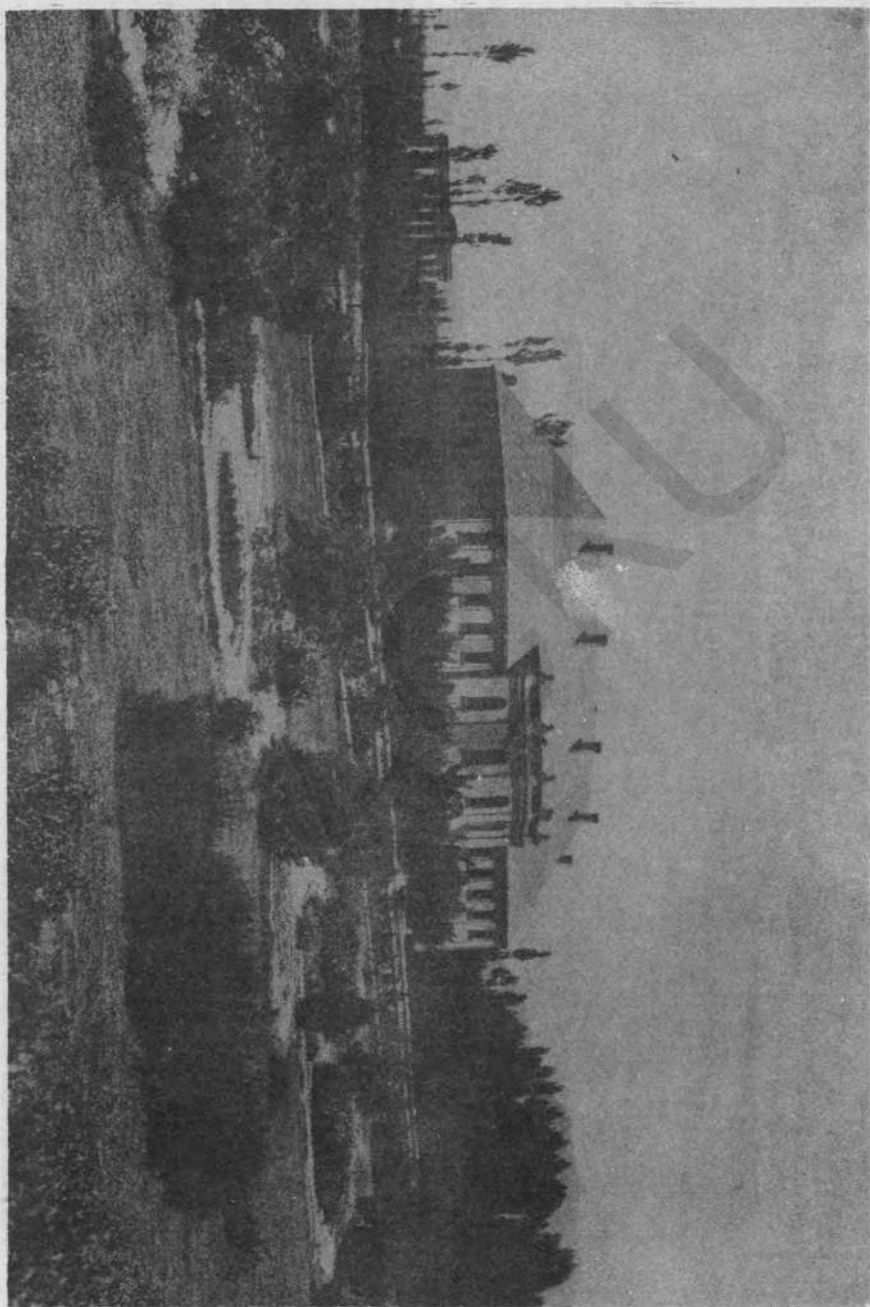
دولت ابدالی افغانستان :

بعد از آنکه اشرف شاه افغان در قندهار کشته شد، نادر شاه افشار که مرد جنگی و عالی همتی بود فارس را تا مین نموده، خواست از راه افغانستان عسکر بهندوستان کشد، لهذا در سال ۱۱۴۴ هجری وارد





آریاد کارهای تاریخی اسلحه ویران صحنی معمول سابق  
ایلی وطن



زنگار است جدید بنام نوزیم (کابل در ازل)

### مارنجیه محصر امانستان

هرات شده دوچار جنگهای افغانها گردید ، بالاخره هرات را فتح نموده وبا افغانها مصالحه کرد و بمدد افغانه ابدالی که باهوتکی ها مخالفت داشتند، بعد از یکسال زحمت قندهار را از سلطان حسین هوتکی (۱۱۴۵ هجری) منترع نمود و از انجا براه کابل عزیمت هندوستان کرد، نادر چون اصلاً فارسی نبود زیاده تر اعتماد اوسرادران و عا کر افغان و دسته های نظامی تورک و ترکان بود و همین قوت او با تحمل مشکلات تا دهلی پیشرفت ، از ان بعد نادر پادشاهی بود که نه افغانستان بلکه تورکهای عثمانی و روس ها را هم بجایشان نشاند ، نفوذ حکام نادر در حصص مفتوحه افغانستان تا زمان مرگ او ( ۱۱۶۰ هجری ) طول کشید .

وقتی که نادرشاه کشته شد احمدخان ابدالی ( احمد شاه بابا ) پسر زمان خان ( پادشاه ابدالی هرات ۱۱۳۲ - ۱۱۳۵ ) باقطعات عسکری ابدالی در اردوی نادر بود و او بلافاصله عازم افغانستان شده در قندهار به تشکیل سلطنت افغانی پرداخت، احمدشاه درانی در عرصه چند سال تمام حدود طبیعی افغانستان را از جیحون نادر یای عمان و از فارس تا رود بار سند ( بدخشان و قلعن ، مزار و میمنه ، مرو و هرات ، خراسان و سیستان بلوچستان ، سند ، پنجاب و کشمیر ) داخل نقشه سیاسی افغانستان نموده و دولتی قائم و قاهر بساخت ، تشکیلات عسکری و ادارات دولتی و ساختن راهها و شهرها از قبیل قندهار و تاشقرغان و غیره در عهد احمدشاه درانی منظم گردید ، احمدشاه مکرراً هندوستان و فارس و بخارا تاخته فتوحات محیر العقول نمود معیناً احمدشاه با آنکه در انهد افغانستان یکی از بزرگترین دولتهای مقتدر آسیا بحساب میرفت ، اتحاد اسلام را همیشه نصب العین سیاسی خود داشته هندوستان را بعد از فتح بشاهان کورکانی بخشید و بصداهزار «مراتبه» را که دشمنان اسلام و دهلی بودند معدوم نمود، و در بخارا بعد از فتح مزاجتی نه نموده فقط بگرفتن خرقه حضرت رسول کریم قناعت ورزید ، هکذا در فارس باوجود غلبه و قدرت باستانهای خراسان که جزو قدیم افغانستان بود بگرفتن حدود او اقدام نه نمود . گویا دولت درانی افغانستان از ظهور مغل بعد اولین دولت افغانی است که مجد و عظمت قدیم افغانستان را اعاده نموده و مملکت را از تجاوزات اجانب و ملوک الطوائفی هار هائی بخشید .

بعد از سقوط «زمانشاه مشهور» نواسه احمد شاه، خراسان از افغانستان بواسطه عسکرکشی های «محمدخان قهر» شاه فارس منترع شد ، و در پنجاب رنجیت سنگ نایب الحکومه زمان شاه اعلان استقلال کرد ، هکذا بلوچستان توسط خانهای محلی خود مستقل گردید . در همین قرن (۱۹) بود که وادی کشک و قلعه مور از افغانستان مجزا و بتصرف خوانین خیرا رفت و بالاخره روسها ( مرو ) را در ۱۸۸۴ مسیحی اشغال نمودند . از ان بعد به تحریک «اجاب» خانه جنگی ها در افغانستان واقع شده و در نتیجه ، سلطنت از خانواده سدوزائی به سرداران «بارکزائی» آنها تحویل یافت ، و متعاقباً مداخله انگلیس ها در افغانستان باحرب اولین افغان و انگلیز رخداد و در نتیجه مطابق معاهدات لاهور وقتند هار ( ۱۸۳۸ مسیحی و ۱۸۳۹ مسیحی = ۱۲۵۴ قمری و ۱۲۵۵ قمری ) ولایات سند و ملتان ، کشمیر ، پشاور ، اتک ، دیره جات ، از افغانستان جدا گردید . ولی شجاعت و وطن پرستی ملت افغان با کار نامه های قائدین ملی از قبیل نواب محمد زمانخان محمد زائی ، شجاع الدوله خان محمد زائی و وزیر مشهور اکبر خان غازی محمد زائی ، سردار سلطان احمد خان محمد زائی ، سردار عثمانخان تگگای ، نائب امین الله خان لپوگردی ، محمد شاه خان با بکر خیل ، ملامومن غلجائی و امثالهم درین واقعه بطوریکه در تاریخها ضبط است اسباب افتخار ابدی افغانستان بشمار میرود . اسمای شاهان سدوزائی (درانی) :- احمدشاه بابا جلوس سال ۱۱۶۱ هجری - سلیمان شاه بن احمدشاه ۱۱۸۶ - تیمورشاه بن احمدشاه ۱۱۸۶ - زمانشاه بن تیمورشاه ۱۲۰۷ - محمود شاه بن تیمورشاه ۱۲۱۶ - شجاع بن تیمورشاه ۱۲۱۹ - محمود شاه ( مکرر ) ۱۲۲۳ - ایوب شاه بن تیمورشاه ۱۲۳۳ - دوره فتور ابدالی ها و تسلط برادران وزیر فتح خان بارکزائی ۱۲۳۳ - شجاع (مکرر) ۱۲۵۵ - فتح جنگ پسر شجاع ۱۲۵۸ - شاپور شاه پسر شجاع ۱۲۵۸ هجری ( درین میانه چندی در هرات شاخه از ابدالی ها و الکوژائی ها و محمد زائی ها مسلط شدند و این ها



## سالنامه د کابل

تا ۱۲۷۹ هجری عمر نمودند و بعد ها هرات از طرف عمال دولت محمد زائیه اداره می گردید .  
دولت محمد زائیه افغانستان :

وقتی که سلاطین درانی افغانستان را فتور فرا گرفت و شهزاده کامران پسر شاه محمود وزیر فتح خان بارکزائی را کور نمود برادران وزیر که در سرتاسر مملکت نفوذ داشتند بر علیه محمود شاه شوریده در سال ۱۲۳۳ هجری او را بجانب هرات فرار ساختند ، و از طرف دیگر شه شجاع را بجانب شکار پور راندند ، رئیس برادران فتح خان سردار مشهور محمد عظیم خان بود ، بتحریر محمد عظیم خان شاه ایوب پسر تیمورشاه از پادشاهی دست کشید . در ۱۲۳۴ شه محمود و کامران پسرش از هرات بکابل عسکر کشیدند ، ولی از برادران وزیر فتح خان شکست خورده هرات را مقرر خود قرار دادند [ ازین بعد تا سال ۱۲۷۹ هفت نفر - شه محمود ( ۱۲۳۴ ) شاه کامران ( ۱۲۴۴ ) وزیر یار محمد خان الکوژائی ( ۱۲۵۶ ) سعید محمدخان پسر وزیر مذکور ( ۱۲۶۷ ) شهزاده یوسف ابدالی ( ۱۲۷۲ ) سردار سلطان احمد خان محمد زائی ( ۱۲۷۳ ) شهنواز خان بن سلطان احمد خان ( ۱۲۷۹ ) در هرات پادشاهی کردند و جنگهای مشهور فارس و افغان بعمل آمد ، در تمام این جنگ ها فارسی ها مغلوب و در حمله های خود ناکام ماندند ، در سال ۱۲۷۹ هرات از طرف امیر دوست محمد خان ضبط گردید . ]  
و الحاصل برادران فتح خان ( بزیر دستی سردار محمد عظیم خان و بعد از و بماتحتی سردار شیردل خان ) باستانی هرات و خراسان و پنجاب به تمام افغانستان مسلط شدند ، بعد از فوت سردار شیردل خان در سال ۱۲۴۲ میرهای سند اعلان استقلال کردند و افغانستان شکل ملوک الطوائفی اختیار کرد ، مشهور ترین این ملوک بارکزائی سردار دوست محمد خان حاکم کابل و سردار پردل خان حاکم قندهار بشمار میرفت ، در دوره اینها ولایات پشاور و اٹک و کشمیر از افغانستان مجزا شده و بتصرف رنجیت سنگه مہراج لاهور رفت ( ۱۲۴۳ - ۱۲۴۴ ) از سال ۱۲۵۴ برادران فتح خان ، سردار دوست محمدخان را برای توجیه اداری افغانستان بصفت پادشاه قبول نمودند ولی یکسال بعد ( ۱۲۵۵ ) شه شجاع واردوی انگلیز داخل افغانستان شده و امیر جدید ( دوست محمدخان ) مغلوباً فرار بخارا گردید ، و در ۱۲۵۶ بانگلیرها تسلیم و روانه هند شد ، گویا دوره اول برادران وزیر فتح خان در پنجانامه یافت .  
امام شه شجاع و انگلیس بهمان تفصیلی که بهمه کس معلوم است در افغانستان معدوم شده و در سال ۱۲۵۸ قمری حتی کوچکترین آثار آنها برافزاد ، فقط تاثیر بزرگی که از آنها در مملکت باقی مانده ان حکم عهد نامه های لاهور و قندهار ( ۱۲۵۴ - ۱۲۵۵ هجری ) منعقده بین انگلیز و شه شجاع و رنجیت سنگه بود ، مطابق این معاهده بلاوه پنجاب تمام آن ولایاتی که در دوره برادران وزیر فتح خان مثل سند ، پشاور ، اٹک ، کشمیر از افغانستان جدا گردیده بود ، رسماً مجزیه شد .

پس از مغلوبیت انگلیس در افغانستان و کار نامه های پهلوان ملی وزیر اکبرخان غازی ، پادشاهی مملکت دو باره بامیر دوست محمدخان رسید ، ولی مطابق معاهدات جرود منعقده بین امیر دوست محمد خان و انگلیس ها ( ۱۲۵۸ - ۱۲۷۱ هجری ) مواد معاهدات لاهور و قندهار و سلب استقلال سیاسی افغانستان از طرف امیر دوست محمد خان تصدیق و شناخته گردید . در بین سالهای ۱۲۸۵ - ۱۲۹۶ ( سلطنت اعلیحضرت شیرعلیخان ) مجدداً استقلال افغانستان اعلام و مدارس و علوم و تمدن جدید در مملکت آغاز یافت ، ولی متعاقباً حرب دو بین افغان و انگلیز ( ۱۲۹۶ - ۱۲۹۷ ) واقع شده و بعد از فوت شیرعلیخان مطابق معاهده گندمک ( منعقده بین امیر محمد یعقوبخان و انگلیز ۱۲۹۶ هجری ) استقلال سیاسی افغانستان سلب و علاقهای شالکوت ، فوشنج تاجبال کبرک و علاقہ کرم تاجبال جاجی و دره خیر و لندهی کوتل از افغانستان مجزا ، و داخل حدود هند

## تاریخچه مختصر افغانستان

انگلیسی گردید . ( درین جهاد دوم ملی مبادا کار نامه های غازیان افغانی از قبیل جرنیل ملی محمد جان خان غازی وردک، ملادین محمد مشک عالم اندری ، سردار محمد ایوبخان و امثال هم فراموش ما گردد ) در سال ۱۳۱۱ قمری مطابق معاهدات دیورند ( منقده بین امیر عبدالرحمن خان و انگلیز ) حدود شرقی افغانستان و انگلیز معین ، و علاقه های سوات ، باجور ، چترال ، ارنوی ، وزیر ، داور ، چاکی و چن از افغانستان رسماً مجزا ، و داخل حدود انگلیسی شناخته آمد . هکذا در همین عصر « پنجه » در دست روسها افتاد، در سال ۱۲۲۳ قمری مطابق معاهده منقده بین امیر حبیب الله خان شهید و انگلیس ( فارن سکر تری هند ) مواد معاهدات دیورند تأیید و تصدیق یافت ، و هم درین دوره ( ۱۳۱۹-۱۳۳۷ ) مدارس و علوم جدید با تمییزات نو در افغانستان رواج گردید . در سال ۱۳۳۷ هجری ( دوره امانیه ) افغانستان استقلال سیاسی خود را اعلام نموده ، و حرب سومین افغان و انگلیز واقع گردید ، و در نتیجه معاهده راولپندی ، استقلال افغانستان و صلح ملتین اعلان شد، ازین بعد دور جدیدی در تاریخ افغانستان شروع میشود . ( ۱ ) در سال ۱۳۴۷ هجری اغتشاشات داخلی رخ داده ، و بچه سقوتخت و تاج سلطنتی را غصب نمود ، در سال ۱۳۴۸ هجری اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی بر غاصبین مرتجع تاج و تخت افغانستان تفلب جسته ( باصرار ملت ) زمام سلطنت را در دست گرفت ، ازین پس مجدداً مملکت در راه اصلاحات و تلافی مافات قدم ی بردارد .

اسمای شاهان محمد زائی بقرار ذیل است :

اعلیحضرت امیر دوست محمد خان جلوس سال ۱۲۵۹ قمری هجری

»	۱۲۷۹	»	شیر علی خان	»
»	۱۲۸۳	»	محمد افضل خان	»
»	۱۲۸۴	»	محمد اعظم خان	»
»	۱۲۸۵	»	شیر علی خان (مکرر)	»
»	۱۲۹۶	»	محمد یعقوب خان	»
»	۱۲۹۷	»	عبدالرحمن خان	»
»	۱۳۱۹	»	حبیب الله خان	»
»	۱۳۳۷	»	امان الله خان	»
»	۱۳۴۷	»	اغتشاش و تسلط حبیب الله بچه سقو	»
»	۱۳۴۸	»	اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی	»

( ۱ ) - قوماندان فاتح این حرب بزرگ ملی و جهاد استقلال در محاذ سمت جنوبی اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی بودند که بیادگار فتوحات شان در کابل منار استقلال بر پاگردید .

## سالنامه « کابل »

اسامی حالیه و قدیمه شهرها ، ولایات ، ممالک افغانستان قدیم تا جائیکه بنظر رسید

در جدول ذیل ترتیب یافت ( م . غبار )

ملاحظات	نام قدیم	نام حالیه
	آریانا	افغانستان (مملکت)
یونانیان (اکسیمیا) و کاهی (اراگواری) میگفتند. فارسی ها (آریاورتا) میخواندند. هندیها (باه لمکا) و اعراب (خراسان) مینامیدند.	سمنگان	ای بک (شهر)
چینی ها (سی تین تسزبان) و عربها سمنجان نام نهادند.	قلعه اختیارالدین	ازگه هرات
	وز والین	اشکمش (علاقه)
در حصه قدغن <sup>۲</sup> حالیه واقع است .	هنداون	بلخ (قلعه قدیم)
	اوری شیا	بلوچستان (ولایت)
یونانیان (گدروسیا) میخواندند .	گواریس	پنجکوره (علاقه)
	پنجهر	پنجشیر (علاقه)
	زت گوش	پنجاب (ولایت)
فارسی ها (ث ت گش) میخواندند .	خلم	تاشقرغان (شهر)
	پروان	جبل السراج (علاقه)
	ننگه نهار	جلال آباد (علاقه)
یونانیان (پسی بیکا) و هندوها (روه) مینامیدند . برای شناختن حدود اینولایت رجوع بشماره ۹ سال اول کابل شود .	پاختیا	جنوب (ولایت)



## تاریخچه مختصر افغانستان

نام حال	نام قدیم	ملاحظات
چترال (علاقه)	کتور - کاشگر	چینی ها (کاشکار) میگفتند.
خراسان (ولایت)	اپارتیا	یونانیان (پارتیا) و فارسی ها (پرتو) مینامیدند. و بقول هیرودت و تطبیق محققین فرنگی نام قدیم طایفه افریدی پختانه هم (اپارتیا) بود.
خیوه (ولایت)	خوارزم	فارسی ها (خوارزمیش) میخواندند.
دولت آباد (شهر)	فاریاب	در ولایت مزار حالیه واقع است.
رستاق (شهر)	ولوالیز	عربها (ولوالج) ساختند. در علاقه بدخشان واقع است.
زندجان (قصبه)	بوشنگ	عربها (فوشنج) میگفتند. در علاقه هرات واقع است.
سبزوار (شهر محروبه)	اسپزار	عربها اسفزار گفتند.
سرپل (شهر)	انبار	در علاقه مزار حالیه واقع است.
سند (ولایت)	اندوش	
صوات (علاقه)	سواتس	
شبرغان (شهر)	شبرگان	فارسی ها (سفیددز) میخواندند.
شلگر (علاقه)	هجویر	در حصص غزنی افتاده.
قدغن و بدخشان (ولایت)	تخار	فارسی ها (تخارستان) میگفتند.
قندهار (ولایت)	زابل	یونانیان (اراکوسیا) و فارسی ها (هرخواتیش) و بعد ها زابلستان میخواندند و عربها (الرخاب) و (الرخذ) میگفتند.

## سائمه « کابل »

نام حال	نام قدیم	ملاحظات
قنداره (شهر)	قندابیل	در بلوچستان واقع است .
کشکک (شهر مخروبه)	فیروزوند	در ولایت حالیه قندهار واقع است .
کوه دامن (علاقه)	کاپسا	
کابل (شهر و علاقہ)	وای کرب	
کشم (علاقه)	سکل کند	در علاقہ بدخشان واقع است .
لغمان (علاقه)	لمباکا	
ضرار شریف (ولایت)	باخدی	یونانیان (باکتریان) و فارسیها (باختریش) و هندیها (بالمهیک دیس) و عربها (باختر) میگفتند و باکتریا و باختر در مورد عموم مملکت افغانستان نیز در قدیم استعمال می شد .
مشرق (ولایت)	گندارا	یونانیان و فارسیان باندک تخریقی گندهاره و گندار میگفتند، برای شناختن حدود این ولایت رجوع شود بشماره دهم سال اول کابل .
مرو و صرغاب (ولایت)	مرگیانا	اعراب (مرو الرود) نام نهادند .
میمنه و شبرغان (ولایت)	گوزگان	اعراب (جرزجان) میگفتند .
ضرار (شهر)	ده خیر (قریه)	
غور و هزار جات (ولایت)	غرچ (و) غور	یونانیان (پاروبامسس) و فارسیها و اعراب (غرچستان) و اعرابستان میگفتند .
فراه و چخانسور و سیستان (ولایت)	سکاستیانا	یونانیها [درنگیانا] و فارسیها [ذرنک - نیمروز - سیستان] و اعراب (ذرنج و سجستان) میخواندند برای شناختن حدود او رجوع شود بشماره ۷ سال اول کابل .
نهرین (شهر)	لاچین	در علاقۀ قندغن حالیه واقع است .

## تاریخچه مختصر افغانستان

نام کنونی	نام قدیم	ملاحظات
نورستان و چترال (ولایت)	بولر (و) بلور	
وزیرستان (علاقه)	ویرسی	
هرات (ولایت)	آریه - آریانا	فارسی ها ( هرای ) و یونانیان آریانا میگفتند . ( آریانا ) در مورد عموم مملکت افغانستان نیز در قدیم اطلاق میگردد .
هدیه شریفه (شهر مخروبه)	نگار آرا	
بوسفزی (علاقه)	مندر	

ACKU



## سالنامه « کابل »

شهرهای مشهور و تاریخی افغانستان که مرور دهور و حوادث جهان محور و نابود شده  
تا جائیکه تاریخاً بنظر رسیده در جدول ذیل ترتیب یافت. (م. غبار)

ملاحظات	نام شهرها
در حدود شهر هرات حالیه واقع و یکی از قدیم ترین بلاد افغانستان در قرون قبل الاسلام بود.	آرتا گوان
در اراضی بین علاقه کتر و پنجکوره از طرف سکندر مقدونی بنا نهاده شده، بود و از شهرهای معمور افغانستان حساب می شد.	آری گاؤن
در علاقه مرغاب از طرف اسکندر بنا یافت و بعضاً مستشرقین موضع آنرا مر و چاق حالیه می شناسند.	اسکندر ربه مر گیانه
در حوالی شهر حالیه قندهار از طرف اسکندر بنا شد و در دوره قبل الاسلام از شهرهای معروف افغانستان بود.	الکزاندریه ارا کوسیا
در نواح علاقه کوهدهان حالیه واقع و آباد کرده سکندر بوده و حالیا حتی موضع آن بی نشان است.	الکزاندریه قققاز
در علاقه غور واقع و یکی از خوبترین بلاد افغانستان دو دوره اسلام شمرده میشود، مغل آنرا خراب کرد.	آهنگران
در حوالی شهر مرو قدیم واقع و از قدیم ترین بلاد تاریخی افغانستان بود. (اتیوخ سوتر) آن را در قرن سوم قبل المیلاد بنا نهاد.	انطاکیه
در علاقه هرات واقع و یکی از شهرهای معمور افغانستان در دور اسلام بحساب میرفت مغل او را تخریب نمود.	اسفزار
در اراضی بین خیبر و شهر حالیه پشاور واقع بوده از شهرهای قدیم افغانستان بحساب میرفت.	بگرام
در علاقه یوسف زئی واقع و از شهرهای نفیس قرون ماقبل الاسلام افغانستان شمرده میشود.	بهاول
یکی از مزین و معروفترین بلاد مجبیه افغانستان تا ظهور اسلام بود بعد از تخریبات اعراب از طرف مغل محور قطعی گردید.	بامیان
در ساحل هلمند رود واقع و یکی از شهرهای متمدنه افغانستان تا ظهور مغل بحساب میرفت، آثار او هنوز باقیست.	بست
در موضع قریه زنده جان حالیه علاقه هرات افتاده و تا ظهور مغلها از بلاد متوسطه افغانستان بود.	بوشنگک (فوشنج)

## تاریخچه مختصر افغانستان

نام شهرها	ملاحظات
بلخ (قدیم)	یکی از بهترین و قدیمترین بلاد افغانستان بوده تاهجوم اعراب از خوبترین شهرهای آسیا شمرده میشد بعدها چندین بار خراب شد.
بدخشان	در محل شهر (فیض آباد) کنونی واقع و تظهور مغل از شهرهای معمور افغانستان بود، چنگیز او را تخریب کرد.
بروقان	در جوار شهر (بلخ) قدیم در دوره اعراب بنایافت، بعدها در محاربات خارجی منهدم گردید.
بالاحصار	شهر کوچک و ضعیفی بوده از قرن ۱۸ تا ۱۹ پایه تحت افغانستان قرار گرفت، در محاربه دومین افغان و انگلیز منهدم گردید.
پرشور (فرسور)	یعنی شهر (پشاور) قدیم که از قرون قبل الاسلام تا ظهور اسلام و محارب آن از تاریخی ترین بلاد افغانستان محسوب بود.
پشین	در علاقه (هزاره جات) حالیه واقع و تا ظهور مغل از شهرهای مشهور افغانستان حساب میشد.
پشکلاوتی	در حدود چهار سده حالیه پشاور واقع و از کهن ترین بلاد افغانستان بوده، در هجوم اسکندر آبادان و معمور بود.
پتاله	در علاقه سند افتاده و در عهد سکندر بسی آبادان و مدتها از بلاد معروف افغانستان حساب میشد.
پنجوای	در یک منزلی شهر حالیه (قندهار) واقع و در دوره اسلام تا ظهور مغل از بلاد متوسطه افغانستان شمرده میشد.
پشاوران	در سیستان واقع و تا ظهور مغل ها از بلاد متوسطه افغانستان بود.
تکین آباد	در محل شهر حالیه (قندهار) واقع و تا ظهور مغل از مشهور ترین بلاد افغانستان در ولایت زابل شمرده میشد.
تالقان (اول)	در جوار شهر حالیه تالقان (قطغن) واقع و تاهجوم چنگیز از مهمترین شهرهای افغانستان حساب می شد.
تالقان (دوم)	در علاقه مرغاب (هرات) واقع و تاهجوم چنگیز و تخریبات او شهر معموری بود.
طاق (طاق)	شهر کوچک و مستحکم نظامی بوده در نزدیکی شهر ذریغ (سیستان) واقع و تا ظهور مغل معمور و آبادان بود.

## سائنامه « کابل »

ملاحظات	نام شهرها
شهر قدیم و تاریخی افغانستان در نواح سند بوده ، و حالیا قصبه جای آنرا گرفته .	تهته
دردوره اسلام از شهر های متوسط افغانستان محسوب و در علاقه سیسان ( فراه حالیه ) واقع بود حالیا نشانی ندارد .	جوین
از قدیم و تاریخی ترین بلاد افغانستان و پایتخت ولایت سیستان بود در تخریبات مدهشه مقول منهدم گردید .	ذرننگ ( ذرنج )
در علاقه لوکر حالیه واقع و در قرون وسطی از بلاد متوسط افغانستان محسوب بود حالیا حتی کوچکترین اثری از او نمانده .	ذرعون شهر
یکی از بلاد تاریخی و نفیس افغانستان تا ظهور و هجوم اعراب حساب میشد و حالیا قریه اییک جای آنرا گرفته .	سمنگان ( اییک )
در طول تمام قرون وسطی از بلاد مهم اقتصادی افغانستان بوده و بعد ها خراب و جای اورا سرخس کوچک جدید اشغال نمود .	سرخس ( قدیم )
شهر کوچک و مزبئی بود در عهد مغل ( شاهخ ) در جوار شهر مرو آباد شد و حالیا نشانی ندارد .	ساطانیه ( قامه )
در ( هزاره جات ) حالیه واقع و تاجمه های مغل از شهر های معروف افغانستان بود .	شورمین
در جوار شهر ضحاک ( بامیان ) واقع و از شهر های معروف افغانستان در قرون وسطی بود .	شائی (شاهی)
در علاقه غور واقع و از بلاد مهمه افغانستان در دوره اسلام و بروایتی پایتخت سلاطین غور بود .	شهرک
در علاقه ( میمنه ) حالیه واقع و تا ظهور مغل از بلاد معموره افغانستان بحساب میرفت .	شیرین تگای
در نزدیکی شهر ( بامیان ) قدیم اوفتاده و از شهر های تاریخی افغانستان حساب میشد .	ضحاک
یکی از بهترین بلاد افغانستان بوده و تا ظهور دولت های غوری و مغلی معمور و آبادان بود .	عزنی ( قدیم )
در مقابل اصنام بامیان واقع و از شهر های نفیس افغانستان بود مغل ها اورا منهدم ساختند .	غلغله



## تاریخچه مختصر افغانستان

نام شهر	ملاحظات
فاریاب	شهر مشهوری در افغانستان بوده و تا ظهور مغل معمور و آبادان بود حالیا قریه دولت آباد در ولایت مزار جای آنرا گرفته .
فراه (قدیم)	در حوالی شهر حالیه (فراه) واقع و از چهار قرن قبل المیلاد باینطرف معمور بود .
فیروز وند	در کشک حالیه (قندهار) واقع و یکی از بلاد متوسطه افغانستان بوده و حالیا اثری ازو نمانده .
فیروز کوه	درعلاقه (غور) واقع و یکی از بلاد عمده افغانستان در عهد سلاطین غور بحساب میرفت .
قبصار	در علاقہ (میمنه) واقع و از بلاد متوسطه افغانستان بوده و حالیا جای آنرا قریه اشغال کرده .
قندهار (قدیم)	در نزدیکی شهر حالیه (قندهار) واقع و تا هجوم نادرشاه ترکان از بلاد مهمه افغانستان بوده نادر او را تخریب نمود .
قصدار	در بلوچستان واقع و در قرون وسطی از شهر های عمده افغانستان بحساب میرفت .
قندز	در چند میلی خان آباد حالیه (قطغن) واقع و از قرن ده تا زده مسیحی از بلاد مشهوره افغانستان شمرده میشد .
قره باغ	در علاقہ غور واقع و از شهر های متوسط افغانستان در دور اسلام بحساب میرفت .
کاپیسی نگارا	در کوه دامن حالیه (سمت شمالی کابل) واقع و در دوره قبل الاسلام یکی از بلاد ظریفه افغانستان محسوب بود .
کارته	در حدود بگرام (جبل السراج) اوفتاده و یکی از شهرهای تاریخی افغانستان بود ، اسکندر اینشهر را بنا نهاد .
کوهسان	درعلاقه (هرات) واقع و در دوره اسلام شهر معروفی بوده حالیا سوای خرابه ها اثری ازو نمانده .
گردیز (قدیم)	در ولایت پاختیا (سمت جنوبی حالیه) واقع و در دور اسلام از شهرهای معروف افغانستان بوده خرابه های آن باقیست .
نگار آرا (هنده)	در نواح شهر (جلال آباد حالیه) واقع و از مهین و نفیستین بلاد قدیمی افغانستان تا ظهور اسلام بود .

## سالنامه « کابل »

ملاحظات	نام شهرها
ما بین ( بلخ و شبرغان ) واقع و یکی از کهن ترین بلاد افغانستان قدیم بود ، یوگراتید شاه بلخ در قرن ۲ قبل المیلاد اورا بنا نهاده بود .	تملیک (یوگراتیدیا)
یکی از معمور ترین بلاد افغانستان بحساب میرفت ، عشایر غز و بعد ها مغل آنرا تخریب کرد محارب قنبر و ابدالی اورا سقوط داد .	نیشاپور (قدیم)
بین اراضی کابل و کوه دامن از طرف سکندر بنامش و یکی از شهرهای تاریخی قبل الاسلام افغانستان محسوب بود .	نکائی
در جای شهر حالیه هرات واقع و یکی از معروف و بزرگترین بلاد افغانستان بود ، مغل آنرا منهدم ساخت .	هرات (قدیم)
پایتخت خوارزم ( خیوه ) و تازمهور و تخریبات مغل از بلاد مهمه افغانستان حساب می شد .	هنراسپ
در محل قریه حالیه مرو چاق درعلاقه مرغاب واقع و یکی از شهرهای قدیمی افغانستان محسوب بود .	مرو چاق
در نزدیک قصبه حالیه مرو واقع و از بزرگ و متمدن ترین بلاد افغانستان شمرده می شد مغلها اورا منهدم ساختند .	مرو

بقلم جناب غلام جیلانیخان اعظمی  
معاون انجمن ادبی

## نظری بـجغرافیای وطن

### وضعیت طبیعی :

وطن عزیز افغانستان از حیث موقعیت طبیعی خود بود از تبت از بلند ترین ممالک شرق بوده و در قلب آسیای مرکزی جا دارد زمین کابل که مرکز اداره مملکت است از سطح بحر (۶۴۰۰) فیت ارتفاع داشته و بلند ترین قله های کوه های وطن مثل : قله معروف ( مستاق آنا ) Mustaq ata از کوه های شمال مشرق به (۲۴۴۰۰) فیت ارتفاع و قله ( سرابند ) و ( سکارام ) از کوه های کوه سفید و سپین غر در حصه های داخلی و شرق وطن به (۱۵۸۰۰) و (۱۵۶۰۰) فیت ارتفاع و قله فولادی از سلسله کوه بابابه (۱۶۸۷۰) فیت میرسد.

از مشهور ترین سلسله کوه های وطنی اول سلسله هندو کش است که از سطح مرتفع پامیر بر آمده ولایات شمالی و مرکزی مملکت را از هم متمایز می گرداند . این سلسله عموماً برفگیر و نهرها و تالاب های مختلفی در اطراف خود جاری داشته موجب استفاده های مهمی بقصد سرسبزی و شادابی مملکت می شود آخراً بطرف غرب شمالی امتداد یافته در حدود کوهسان علاقه سرحدی مملکت منقطع میشود ، حد اعظم ارتفاع این سلسله به بیست و یک هزار (۲۰۰۰۰) الی (۲۱۰۰۰) فیت بالغ میگردد.

سپس سلسله کوه سفید در داخله خاک است که از حدود شرق کوه بابا پیداشده مستقیماً از حصه وسطی بطرف مغرب مملکت امتداد مییابد . سلسله سوم « اسپین غر » یاسفید کوه مشرق است که بین علاقه جات مشرق خاک موجوده و محل سکناى افغانان سرحدی قابل میباشد .

رویه مرتفعه قسمت های مرکزی و شرقی مملکت دارای کوهستانات زیادی بوده و ازین سلسله کوه های که مذکور شد شعب مختلفی بطرف مرکز امتداد یافته است که خود این کوهها عموماً استحکامات قدرتی برای خاک وطن بوده از نقطه نظر عسکری اهمیت زیادی را دارا میباشد .

وطن عزیز دارای جلگه های سرسبز و وادی های زیادی بوده از حیث موقعیت کوهستانات برفگیر مرکزی که منبع آب های تمام رودخانه های مملکت شمرده میشود میتواند غالب قسمت های اراضی را در موقع لزوم مشروب سازد .

رودخانه های معروف مملکت همانا اول رودخانه آمو است که فعلاً بین افغانستان و بخارا حدفاصل قرار گرفته و مملکتین مساویانه از آبهای این رودخانه استفاده مینمایند منبع این رودخانه کوه های هندوکش و پامیر بوده بعد از نیکه ولایات خان آباد و مزارا از خاک ترکستان جدا میکند مجرای خود را بطرف شمال تغییر داده بدریاچه آرال علاقه خوارزم میریزد .

۲ : رودخانه هری رود است که از آب های کوچک و مختانی در حدود دولت یار حصه مرکزی مملکت پیداشده جلگه هرات را مستقیماً عبور و آخرآدر حدود غرب شمالی ولایت منصرف شده ببلایه عشق آباد میریزد این رود خانه خیلی فیاض و تمام آبادی و مزروعات حصه مرکزی هرات مرهون آنها و چشمه سارهای وی است .

۳ : رودخانه هلمند است که از آب های هزاره جات حصه مرکزی وطن پیداشده بطرف جنوب مغربی جریان می نماید و آخرآ در نقطه مغرب خاک مستقیم شده بدریاچه آمون هلمند میریزد ، در عهد سابق یعنی در حدود قرن ۵ و ۶ اسلام این رود خانه خیلی مورد استفاده در داخله خاک وطن بوده شهر معروف بست و عمرانات و مزروعات آن زمانه ها در ولایت زابلستان از وی مشروب و معمور می گردید .



## سالنامه « کابل »

۴: رودخانه کابل است که از کوه‌های غربی کابل و سرچشمه پیداشده از وسط شهر گذشته بطرف مشرق مملکت جریان می‌یابد، در حدود ولایت مشرقی دیگر رودخانه‌های داخلی باوی نیز ملحق شده عموماً در رودخانه آنک داخل می‌شود. باقی رودخانه‌های مختلف و متعدد دیگری مثل رود سرخاب، رود کشک، فرارود، ادرسکن، کوکچه و غیره نیز در ولایات مختلفه جاری است که غالب آنها در داخله مورد استفاده می‌باشند.

آب و هوای مملکت نظر بوضیعات قدرتی خاک که بعضی نقاط آن نهایت مرتفع و بعضی پست می‌باشد خیلی مختلف است یعنی در بعضی نقاط مثل ولایات مرکزی که کوهستانات زیادی دارد در زمستان خیلی سردی حکمفرما بوده و برف‌های مهی می‌شود و در تابستان هوا اعتدال داشته بالعکس در ولایات مشرقی و جنوب غربی و بعضی حصه‌های شمال مملکت در زمستان هوا معتدل است ولی در تابستان حرارت زیادی پیدا می‌شود و بهمرفته درجه برودت زمستان در سردترین نقاط از «۱۲» درجه تحت الصفر و در تابستان از «۱۲۵» درجه فارنهایت زیاده می‌شود.

از حیث بلندی و ارتفاع و دوری از بحر هوای مملکت خشک ولی آفتاب آن درخشنده و سفید است آب‌های زلال خوش مزه و معدنی در هر نقطه وطن موجود و هوای آن برای غالب امراض مفید ثابت شده از نقطه نظر حفظ الصحه خیلی مساعد و اهالی آن در کمال تندرستی و خوبی صحت می‌باشند.

آبشارهای زیادی هم در اکثریه نقاط وطن موجود است که فعلاً از انجمه کوچکترین آن مثل آبشار شمالی کابل ماشین‌های الکتریکی بقوه (۸) هزار اسب را دایر ساخته است.

### حدود و مساحت:

خاک وطن از جهات اربعه خود محدود است غرباً بخاک فارس، شمالاً به بخارا و سحرای تورکمان جنوباً به بلوچستان و شرقاً بحصه شمال مغرب هندوستان از جهت شمال شرقی بتورکستان چین نیز اتصال و همسایگی دارد.

محل وقوع خاک از نقطه نظر درجات الارض واقع است در بین (۲۹) درجه و (۳۰) دقیقه و (۳۸) درجه و (۳۵) دقیقه عرض شمالی و (۶۰) درجه و (۵۰) دقیقه (۷۴) درجه (۵۰) دقیقه طول مشرقی.

رقبه تمام خاک هائیکه فعلاً تابع اداره سیاسی مملکت است بالغ می‌شود به (۶۷۰۰۰۰) میل مربع طول مملکت از غرب بشرق شصت میل از شمال بجنوب عرضاً بالغ می‌شود به پنجمید میل و بهمرفته مساحت سطحی تمام خاک مملکت محدود است به (۷۰۰) هزار کیلو متر مربع که از خاک فرانسه چیزی بیشتر می‌باشد.

### وضیعات اقتصادی و پیداوار:

وطن عزیز عموماً یک خاک مستعد و توانا نیست که منبع همه گونه ثروت‌های قدرتی بوده از حیث اقتصادیات طبیعی به بسی ممالک دنیا مزیت دارد؛ چه اولاً زراعت و فلاح که حوائج ضروریه انسانی است و وطن عموماً دارای این حیثیت عالی بوده در همه نقاطش امر فلاحی و زراعتی جریان دارد خصوصاً در نقاطیکه باران‌های بموقع می‌شود زراعت للی بتدارک‌های زیادی بوجود آمده اهالی را از کثرت غله بی نیاز میگرداند محصولات زراعتی اگر چه فعلاً مورد تجارت خارجی نبوده و بقدر رفع حوائج داخله مملکت معمولداشته می‌شود ولی اگر استعداد زراعتی مملکت با مصارف داخله تطبیق داده شود افغانستان میتواند سالانه بیکمقدار زیاد غله زاید از احتیاج را در ممالک خارجه صادر نماید: گندم سبزد، جو، جودر، جواری، برنج، نخود، یاقلی، ماش، لوبیا، پنبه، شرشم، تربک، رشقه، شبدر، نیشکر، لیبو، خرپوزه، تربوز، و هر رقم سبزیجات، سیب زمینی و غیره از محصولات زراعتی افغانستان است.

### نظری بجزغرافیای وطن

کذا اشجار میوه دار و اشجار جنگل بقصد تعمیر و فریج در مملکت بکثرت پیدا میشود، مثلاً اشجار بلوت جوز، شیشم، زیتون، سفیددار، جلفوز، ارچه، خار، و غیره حتی درخت اکاسیا زیتون در اکثر نقاط مملکت خیلی بسر میرسد.

نظر بآب و هوای مختلفه وطن که از جهت پستی ها و بلند یهای خاک طبیعی بعضی نقاطش خیلی گرم و بعضی سرد است ازین رو محصولات نباتی ممالک گرم سیر و سرد سیر را میتوان ازان بعمل آورد. فوا که و آثار خیلی شیرین و مطبوع در هر هر جای مملکت بوجود می آید خصوصاً انگور بسیار شیرین و اعلی که تعداد اقسام آنرا در تمام مملکت بالغ بصدرقم میتوان پیدا نمود انار هر قسم، سیب، گلابی، شفتالو، آلو، قیسی، قندک، به، انجیر، لکات، پرتقال، مته، سنتره، لیمو، توت، گیلاس، آلوبالو و غیره در هر گوشه و کنار مملکت بوجود می آید ولی میوه های از قبیل لکات و نارنج، و سنتره و لیمو مخصوص نقاط گرم سیر مملکت است.

گلپهای هر قسم و خوشبو و هر نوع نباتاتیکه از آنها میتوان عطریات تقیس و ادویه جات شیمی را ترتیب داد عموماً در هر گوشه و کنار وطن موجود است. جنگلات مختلفی را میتوان در اکثر نقاط وطن مشاهده کرد ولی قسمت عمده جنگلات چوبهای هر رقم در علاقه های جنوبی و مشرقی وطن بوده و جنگلات پسته و بادام خود رو که سالانه یکمقدار زیاد از محصولات آن بخارج صادر میشود مخصوص ولایات تظفن و هرات و دیگر نقاط شمالی و شمال مغرب مملکت میباشد.

حیوانات وحشی و اهلی بیک تعداد زیاد در مملکت بوده یک قسمت عمده سرمایه اهالی را تامین مینمایند: مثلاً اقسام اشتران باری، اشتر دو کوهانه بادی، اسب، استر، مرکب، گاو، گاومیش غشگاو، گوسفند قره قلی، گوسفند معمولی، بز، قوچ، خرگوش، آهو، گورخر، زرافه موجود بوده و ضمناً از قسم بعضی حیوانات ضاره مثل شیر، پلنگ، شغال، روباه، خرس و غیر نیز در بعضی نقاط مملکت پیدا میشود.

اسپهای وطنی مخصوصاً در ولایات شمالی و جنوب مملکت خیلی محکم و دوند و اعلی بوجود می آید، گوسفند قره قلی که سالانه یکمقدار زیاد محصولات پوست برئی آنها در خارج صادر میشود محل پرورش شان عموماً ولایات شمال و شمال مغرب وطن است.

پت اعلی که غالباً در خود مملکت ازان به مصرف ساخت کرک و پتو و جراب و غیره میرسد در علاقه جات قعله نوهرات، نورستان مشرقی، و علاقه جات اسمار و بدخشان بعمل می آید.

معادن وطن یا مهمترین سرمایه های که قدرت در خاک های ما و دبعه گذاشته خیلی زیاد و قابل تعریف است چه باوجودیکه تا هنوز اساساً بکشفیات آن مثل دنیای متمدنه آغاز نموده ایم باز هم معدنیاتیکه در اثر اتفاقات قبلاً مکشوف گردیده یا درین سالها اصولاً از طرف وزارت اقتصادیات ما بکشف آن اقدام کرده شده در احصایه یکمقدار معتابره را نشان میدهد و از انجمله است: معدن یاقوت چکدک، لاجورد بدخشان، طلای قندهار، نفت تیرپل هرات، ذغال غوربند و کوه دامن و دیگر نقاط که معادن این شی کار آمد بکثرت در هر گوشه وطن پیدا می شود؛ کذا معدن آهن پغمان که دارای هفتاد و دو فیصد آهن خالص که بقول کرست الهانی بهترین معادن آهن دنیاست و معدن جبل السراج و غیره جاها و معادن مس که یکمقدار زیاد آن در کوهستان جنوبی هرات و ضمناً علاقه میدان کابل مکشوف و معلوم است که این معادن موخرالذکر یکمقدار بزرگ دارای معادن مملکت را ظاهر میسازد. همچنان معادن چودن، گوگرد، ابرک، زرنیخ، طوتیا، نمک، نوشادر، صرم، رخام، سنگ کتان، سرب و غیره که بلافاصله مکشوف و بعضی ازین معادن فعلاً طرف استناده هم میباشد.

رویه مرفه ملت عزیز نظر باستاد از صنایع مختلفه معموله جهان از مواد طبیعی خود بیشتر متمتع شده خاصاً مواعیت زراعتی و نلاحتی آن جزو اعظم مشغولیت های اهالی شمرده میشود لهذا نظر بوجود این سرمایه های قدرتی که باعث تامین معیشت عامه میشود غالباً تا هنوز اهالی دست بصنایع مختلفه و مشکله امرورّه جهان نرزد و درین مطلب جز بقدر ضرورت معاشرتی خود آنهاک ندارند.

### صنایع و حرفت:

صنایع نسج ، معماری ، نجاری ، آهنگری ، سنگتراشی ، و دیگر حرفت ها بقدر ضروریات زندگانی مرسوم و معمول در همه نقاط وطن بوده درین اواخر ماشین های مختلفی هم بمملکت وارد شده و در مطالب صنعتی باهالی تک میناید . از انجمله است : ماشین های اساجه سازی و ترمیم اسلحه و سامان حربی ، باروت سازی ، چرمگری ، بوت دوزی ، قند سازی ، شیر سازی ، الکتریک ، سمنت سازی ، شیشه سازی ، چوپه کشی ، قالین بافی ، نساجی ، گوگرد سازی ، یخ سازی ، وازقسم مطابح هر رقم مثل ، تیوگرافی ، زینکوگراف رنگه ، آفسیت ، لیتوگرافی وغیره که در امور صنایع و مطبوعات مملکت تک می نمایند .

### اوضاع مدنی و وسایل مملکتی :

گرچه مملکت عزیز از حیث پیش آمد واقعات مدعته چندین ساله قبل از قبیل مشغولیت ها بنانجنگی ها و محاربات یا خارجی ها نتوانست موقعی تامین کرده و بمصالح مدنی و امور ترقی داخله خاک خود متوجه شود و ازین علل و دیگر بواعث معلومه چندین سال در حال تعطیل گذرانیده و از قوافل دنیای متمدن امروزه عقب افتاد ولی باوصف این نظر بطبایع ذاتی که این ملت عموماً علاقه مند بنظافت زندگی و قبول تمدن عصر استعدادی دارند فعلاهم طرز معاشرت اهالی باهمان اسلوب مشرقیانه ولی پاکیزه و باقاعدگی بوده تمدن شهری علاقه مند و حوائج زندگی خود شانرا بقدر دسترس باسباب و وسائل عصر تهیه و بلافاصله تحویل میدهند .

معارف عصری فعلاً در همه نقاط مملکت جاری و بتعداد اشخاص صاحب سواد سالانه یکمقدار افزوده شده می رود . علوم سابقه هم خیلی رواج داشته اهالی به تحصیلی آن میل مفرطی دارند ، خطوط شوسه در همه نقاط مملکت و ولایات مختلفه کشیده شده و از ان نقاط در همه شهرها های عام سرحدی مقابل خاک های مالک هم جوار امتداد یافته است که مسافرت را در داخله مملکت از يك نقطه بنقطه دیگر و همچنان از نقاط سرحدی خارج را بداخله بذریعه موتو و دیگر عرابه جات سهل و آسان می نماید .

امورپستی در مملکت مرتب و حمل و نقل بذریعه موتو و آیروبلان و سواران پستی بعمل می آید اخبارات در داخله بذریعه تلفون و تلگراف بی سیم وهم سیمدار اجرا می شود .

رویهمرفته اوضاع مدنی مملکتی مدارج مقدمانی خود را گامزن بوده و بطرف ترقیات عصر مشی مینماید .

### تشکیلات مملکت :

از نقطه نظر اداره افغانستان منقسم است به پنج ولایت والی نشین و چهار حکومت اعلی که در رقبه از ایالت چیزی کمتر است وهم پنج حکومت کلان که از حکومت اعلی چیزی خوردتر است باین تفصیل : - ولایت کابل ، هرات ، قندهار ، هزار شریف ، خان آباد .

حکومات اعلی : میمنه فراه ، جنوبی ، مشرق .

حکومات کلان : شمالی ، غزنی ، پشت رود ، هزارهجات ، اسمار .

در تحت اداره این حکام و ولات بزرگ دیگر حکومتات جز که بعنوان حاکم درجه اول ۲، ۳ و علاقه داری ها نامیده میشوند نیز میباشند .

مرکز مملکت شهر کابل است که دوایر مبه و قصر پادشاهی درین شهر بوده و اداره شهر و اهالی متعلق بوالی



### نظری بجزایای وطن

کابل و ریاست بلدیة کابل میباشد . امور دفاعیة وطن متعلق بوزارت حربیه و عساکر مملکت خوش برضا و در بعض مواقع بصورت قرعه اخذ میشود امنیت داخلی بقوه پولیس پیاده و سوار و متعلق بوزارت داخله مملکت است .  
 طرز حکومت پادشاهی و مشروطه و از طرف دو مجلس بزرگ شورای ملی و اعیان قوا این مملکتی و بودجه تصویب میشود .  
 اعضای مجلس شورای ملی برای سه سال و از طرف ملت مستقیماً انتخاب میشوند اعضای مجلس اعیان مرکب از فضلا و نجیبای مملکت است که از طرف دولت برای دائمی انتخاب میشوند .

اداره مملکت بواسطه صدارت عظمی و هیئت وزرای دولت است ، ترتیب وزارت خانها از بتقرر میباشد وزارت حربیه ، خارجه ، داخله ، عدلیه ، معارف ، تجارت ، مالیه ، و مدیریت های مستقله طبیه ، مخبرات ، تربیه حیوانات .  
 امور دربار پادشاهی از طرف وزارت دربار و دارالتحریر شاهی و دواثر یاوری های پادشاهی اداره می شود .

مصارف بلدیة های شهر از طرف اهالی و دولت مشترکاً و مصارف معارف مملکت ، مطبوعات ، دواثر صنعتی و مؤسسات علمی و ادبی ، موزیم ها و غیره عموماً از طرف دولت پرداخته میشود .

تعلیم ابتدائی در مملکت جبیری و امور عدالت خانها باسناد شرع مطهر دینی و بعضی امور و مجاری سیاسی و امورات اداری همه برفیق نظامات مخصوصه و قوانین دولت اجرا می یابد .

### اهمیت تجارتی وطن :

از نقطه نظر تجارتی وطن عزیز دارای خیلی موقعیت عالی بوده و این حیثیت را در اعصار سابقه بخوبی ظاهر ساخته است ، چه یکطرف موقعیت مرکزی آن بین همسایه های شرقی و دیگر سو نزدیکی طرق مواصله آن از جهات شمالی و شمال مغرب بخط آهن خارجه که اگر وسائل حمل و نقل مملکت مستعد شود میتواند مرکز مهمه تجارت شرق و غرب واقع گردد ولی بحال آنکه از علت موانع راه ها و وسائل حمل و نقل نتوانسته بخوبی ازین موقعیت خود استفاده کند لهذا حاضرأ با تجارت محدودی بسر برده و مناسبات تجارت افغانستان فعلاً در ممالک خارجه مستقیماً درهند و روسیه و فارس و بلوچستان و ضمناً در اروپا است و باین نازگی مملکت باجاپان هم داخل مقاولات تجارتی شده است .

امتنه وارد در افغانستان از ممالک خارجه عموماً عبارت است از ماشین آلات ، قسمی اسلحه و تجهیزات نظامی ، قند ، چای ، ادویه جات طبی و شیمیائی ، کاغذ و بعضی اسباب لوکس ، نقره و غیره صادرات مملکتی بخارجه مشتمل است از : پنبه ، پشم ، میوه ، پت ، ابریشم ، قالین ، قالین چه ، پوست قره قلی ، پوست خام دیگر حیوانات ، میوه جات خشک بار و تازد ، زیره ، انگوزه ، ترنجبین ، شیر خشت ، پسته ، بادام چوب هر رقم ، روغن ، بز غنچ ، جالغوزه که عمده ترین این قسمت ها را میوه جات و پشم و پنبه و پوست و قالی تشکیل میدهد .

نمایند های تجارتی افغانستان در خارجه به نقاط لندن ، ماسکو ، هند و بخارا است .

### مناسبات مملکت در خارجه :

سفرا و نماینده های دولتی از قسم سفرای کبیر ، وزرای مختار ، جنرال قونسل ها ، قونسل ها ویس قونسل های افغانی بدر بارهای : ماسکو ، طهران ، انقره ، لندن ، پاریس ، برلین ، روما ، مصر ، دهلی ، بیبی ، کراچی ، مشهد ، تاشکند ، سرو ، سیستان ، تورکستان چین میباشد .

### « سائانه » کابل

و بالمقابل نمایند های ممالک مذکور در افغانستان بنقاط : کابل ، هرات ، هرات ، مزار ، میمنه ، قندهار جلال آباد میباشد .

در مجلس خلع السلاح عمری افغانستان نماینده داشته و در پوسته بین المللی داخل است وضعیت سیاسی آن با دول متجا به دوستانه و بطرز بیطرفیست .

مهمترین طرق تجارتی و مسافرتی مملکت در حصه مغرب وطن عبارت از : کدک و قره تپه اسلام قلعه و ماروچاقی است . در ولایت شمالی : پته کبسر ، بندر انخوی ، ینگی قلعه ، بندر حضرت امام ، و در حصه مشرقی تورخم ، در علاقه جنوبی پیوار و گومل ، در قسمت جنوب غربی ، چمن است . مایات در افغانستان از زمین مرغی و مال مواشی و امتعه تجارتیست که گویا عموماً از سه قسم تجاوز نمیکند .

تجارت آزاد و بجز مواد مضره که دیناً تجارت آن منع باشد دیگر تجارتی بهر نوع معاملات خارجی و داخلی و تشکیل کمپانی ها و شرکت ها آزاد میباشد . سرمایه خارجی ها در افغانستان نیست و غالب شرکت ها بسر مایه خود تجارتی افغانی دایر است .

### خصوصیات مذهبی ، نژادی ، نفوس ، زبان ، پادشاه :

دین رسمی ملت افغانستان دیانت مقدسه اسلام و مذهب حنفی است که دیگر مذاهب جزئی را نیز تحت تأمین میگیرد ، پادشاه موجود افغانستان اعلیحضرت محمدنادرشاه غازی است که یکی از فرزندان نجیب و از افراد خانواده های بزرگ افغانستان میباشد و در سال ۱۳۰۸ سلطنت افغانستان از طرف ملت در ازای خدمات متعدد و ذیقیمی انتخاب گردیده اند .

### نفوس :

تعداد نفوس افغانستان عموماً زیاد است که یک قسمت معتدلاً به آن در سرحد و پنجاب و هند زیست میکنند همچنان عدده بزرگی در سالیان متوالی بمملکت های بخارا ، فارس ، بلرچستان حتی افریقه ، امریکه جبهه کار و پیشه های مخصوص رفته اند عجمالتاً نفوسیکه در داخله ملک زندگانی داشته و تبعه افغانی شناخته میشوند عبارت از (۱۲) میلیون نفر بوده عموماً شجاع ، غیور ، وطن پرست و دیندار میباشد .

نژاد ملت افغانستان آری و صراکز قدیم شان عموماً بلخ ، هرات بوده سپس در جلگه ها و کوهستانات موجوده بمقصد زراعت و علف چر تقسیم و به قبایل چندی معروف شده اند که غالباً قبائل و اقوام داخلی باسم اوطان خود یا پدران قدیم خود معروف میباشند .

زبان های اساسی در افغانستان عموماً فارسی کوهستانی قدیم مملکت و زبان پشتو است که اصولاً این هر دو زبان از یک منبع زبان آریائی مشتق شده و در لغات خیلی باهم نزدیک میباشد ولی در فروعات چندی اختلافات بین فارسی و افغانی موجود و هم خیلی جزئی لغات قدیمتر دیگر قبائل آریائی را نیز میتوان در بعضی نقاط مملکت مثل نورستانی ، و غیره پیدا نمود .

آثار قدیم و تاریخی که تمدن سابق افغانستان را نماینده گمی میتواند در هر گوشه و کنار وطن موجود است آثار مهمه بلخ ، هده ، دیوار های فراز کوه های کابل ، بامیان ، غزنی ، بست ، هرات و غیره از مهمترین این آثار بحساب میروند ، همچنان آثار شهر های مهم و مدنی افغانستان مثل بست ، بلخ ، غزنی قدیم ، هده که در اثر حوادث خراب و منهدم گردیده یا بعضی شهرها که مثل بالاحصار گردیز ، قلعه هرات و غیره فی الجمله عرض موجودیت می نماید تمدن بزرگ و معمور گذشته وطن را تمثیل و نمایندگی می نمایند .

جناب عالیقدر جلالتمآب والاحضرت سردار محمد هاشم خان برادر کبیر عالیحضرت همیون غازی  
و صدر اعظم دولت علییه افغانستان .

والاحضرت موصوف در سال ( ۱۲۶۳ هجری شمسی ) تولد شده و بعد از فراغت تحصیل در سال  
۱۲۸۲ به منصب سر سراوسی و در سال ۱۲۹۶  
بقوماندانی عمومی قوای هرات برتبه نائب سالاری  
و در ۱۲۹۸ به منصب نائب سالاری و حاکم اعلای  
سمت مشرقی و در ۱۳۰۰ بوکالت وزارت حربیه و  
در ۱۳۰۲ به سفارت ماسکو بانوبه مقرر گردیده  
و وظایف خود را با جدیت ایفا نموده اند ، در  
انقلاب سال ۱۳۰۸ ریاست قوای ملی را در سمت  
مشرق افغانستان اداره کرده و از بدو جلوس  
شاهانه به صفت صدر اعظم ، کابینه را تشکیل  
نموده و الی حال مصروف خدمات افغانستان  
میباشند ، ترقیات موجوده و امنیت مملکت و  
اداره کل دوایر بفکر عالی و زحمت شیاروزی شان  
صورت گرفته است .



ج.ع.ج والاحضرت سردار محمد هاشم خان صدر اعظم





## تشکیلات مملکتی

### دوایر داخلی صدارت عظمی

- |   |                    |
|---|--------------------|
| جناب عالیقدر جلالتمآب والا حضرت محمد ہاشم خان . | صدر اعظم :         |
| عالیقدر صدقتمآب ذوالفقار خان .                  | مشاور اول :        |
| .....   | مشاور دوم :        |
| عالیقدر صدقتمآب سید احمد خان .                  | مشاور سوم :        |
| عالیقدر صدقتمآب محمد شاہ خان .                  | رئیس ضبط احوالات : |
| عالیقدر خلیل اللہ خان .                         | مدیر شعبہ اول :    |
| .....   | مدیر شعبہ دوم :    |
| عالیقدر عبداللہ خان .                           | مدیر شعبہ سوم :    |
| صدقتمآب میر عبداللہ خان .                       | مدیر شعبہ عرایض :  |
| صدقتمآب محمد نعیم خان .                         | سرکاتب قلم مخصوص : |
| صدقتمآب خواجہ ذکر اللہ خان .                    | سرکاتب محاسبہ :    |



### تشکیلات مملکتی

عالیقدر جلالتمآب المراعی نشان والاحضرت شاه محمودخان غازی سپه سالار و وزیر حرب افغانستان برادر کبیر اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی متولد در سال ۱۲۶۵ هجری شمسی یکی از جنرال های معروف وطن در محاربه استقلال بوده و در حکومت سابقه مصدر خدمات مختلفی به مملکت گردیده اند از قبیل قوماندانی نظامی بدخشان و حکومت اعلاى سمت مشرق و مستشاری و زارت داخله افغانستان ، آخراً در محاربه نجات وطن به معیت قائد بزرگ افغانستان تاجدار موجوده ، خدمات مهمی کرده برتبه وزارت جلیله حربیه نایل و ازان به بعد که مستقیماً زمام اداره قشونی مملکت را بکف گرفتند ، چه در مورد تشکیلات و تنظیمات اردو های عسکری افغانستان چه در مسئله فرونشاندن آتش های شرارت و طغیان حوادث ناهنجار که مولودات انقلاب گذشته وطن بشمار بوده است از قبیل واقعه شرارت مرتبه دومین اشرار شمالی ، واقعه ابراهم بیگ شقی ، فتنه دری خیل های جدران که هر کدام این واقعات خیلی مدهش و سنگین بوده و فقط به کفایت و کار دانی این ذات شجاع و دوستدار صمیمی مملکت با نهایت جدیت و کفایت شعاری شان خاتمه یافته ، و وطن در اثر شمشیر ذات عالی شان مشمول این همه امنیت کامله گردیده است .



ع ج ، ۱ ، ۱ والاحضرت وزیرصاحب حربیه سپه سالارغازی .



سالنامه « کابل »

وزارت حریه

وزیر حریه و سپه سالار:

عالیقدرجلالتآب المراعلی نشان  
والاحضرت شاه محمودخان غازی

وکیل وزارت حریه:

عالیقدرجلالتآب والاحضرت  
شهزاده محمد ظاهر خان .

رئیس ارکان حریه عمومی:

عالیشان شجاعت همراه محمد  
عمرخان فرقه مشر ثانی .

وکیل ریاست ارکان حریه عمومی:

عالیشان شجاعت همراه محمد  
افضل خان فرقه مشر اول .

معاون ریاست ارکان حریه عمومی:

حمیت مند مصطفی خان غند  
مشر ثانی .

مدیر عمومی حرکات ریاست ارکان:

حمیت مند سراج الدین خان  
غند مشر ثانی .

آمر شعبه ( ۱ ) دائره حرکات:

شجاعتمند عبد الغفار خان  
کند کمشر .

آمر شعبه ب دائره حرکات:

شجاعتمند محمد امین خان  
کند کمشر .

وکیل شعبه ج دائره حرکات:

غیرتمند میر مظفر الدینخان  
تولیمشر .

مدیر عمومی تعلیم و تربیه:

حمیت مند شهید محمد اکبر  
خان غند مشر ثانی .

آمر شعبه ا مدیریت تعلیم و تربیه:

شجاعتمند داد محمد خان  
کند کمشر .

آمر شعبه ب مدیریت تعلیم و تربیه:

شجاعتمند آقا محمد خان  
کند کمشر .

وکیل شعبه هوا نازی:

غیرتمند محمد شیرین خان  
تولیمشر .

آمر شعبه ترجمانی:

شجاعتمند محمد اکبر خان  
کند کمشر .

رئیس اردو و معین اول وزارت حریه:

عالیشان شجاعت همراه احمد  
علیخان فرقه مشر اول .

مدیر عمومی مامورین:

حمیت مند میرزا عبد الخالق  
خان غند مشر ثانی .

مدیر اخذ عسکر:

حمیت مند حبیب الله خان  
غند مشر اول .

مدیر عمومی نقلیه:

حمیت مند محمد یعقوبخان غند  
مشر اول .



ع ، ش شیر احمد خان نائب سالار رئیس لوازم  
وزارت حریه



ع ، ش محمد عمر خان فرقه مشر رئیس ارکان حریه  
ونماینده افغانستان در مجلس خلع سلاح



ع ، ش محمد افضل خان وکیل رئیس ارکان حریه



تشکیلات مملکتی

- مدیر شعبہ میخانیکی مدیریت نقایہ : شجاعت مند ذکریا خان  
کنڈک مشر .
- مدیر شعبہ حیوانات : شجاعت مند محمد حسن خان  
کنڈک مشر .
- مدیر شعبہ صحیہ : شجاعت مند امیر محمد خان  
کنڈک مشر .
- مدیر شعبہ تعمیرات : حمیت مند میر اعظم شاہ  
خان غنڈ مشر ثانی .
- وکیل ۲ ریاست حریبہ : عالیشان شجاعت همراه سید  
حسن خان فرتہ مشر ثانی .
- آمر شعبہ اسلحہ ریاست حریبہ : حمیت مند عبد القیوم خان  
غنڈ مشر ثانی .
- آمر شعبہ جباخانہ : حمیت مند سید غریب شاہ  
خان غنڈ مشر ثانی .
- آمر شعبہ آلات و ادوات فنیہ : حمیت مند محمد اسلم خان غنڈ  
مشر ثانی .
- آمر شعبہ تدقیق و معاینہ : حمیت مند محمد اکرم خان  
غنڈ مشر ثانی .
- آمر شعبہ جباخانہ : حمیت مند محمد عثمان خان غنڈ  
مشر .
- آمر شعبہ میکزبن : حمیت مند عبد الرشید خان  
غنڈ مشر .
- یاور والا حضرت وزیر حریبہ : حمیت مند غلام سعید خان  
غنڈ مشر ثانی .



ع ، ش احمد علیخان فرقه مشر رئیس اردو



ع ، ش سید حسن خان فرقه مشر رئیس ریاست حریبہ

- یاور والا حضرت وکیل وزیر حریبہ : حمیت مند شیر محمد خان غنڈ مشر اول .
- رئیس عمومی لوازم : عالیشان عزت و شجاعت همراه شیر احمد خان نائب سالار .
- معاون ریاست لوازم : حمیت مند حسین علیخان غنڈ مشر ثانی .
- مدیر محاسبہ ریاست لوازم : شجاعت مند عبد القیوم خان کنڈک مشر .
- مدیر لوازم ریاست لوازم : شجاعت مند میرزا حبیب اللہ خان کنڈک مشر .
- مدیر تحریرات وزارت حریبہ : شجاعت مند میرزا محمد قاسم خان کنڈک مشر .
- مدیر دائرہ خصوصی وزارت حریبہ : شجاعت مند محمد یوسف خان کنڈک مشر .
- مدیر استخبارات : شجاعت مند محمد عمر خان کنڈک مشر .
- آمر شعبہ اول استخبارات : شجاعت مند عبد الباقی خان کنڈک مشر .

سالنامہ « کابل »



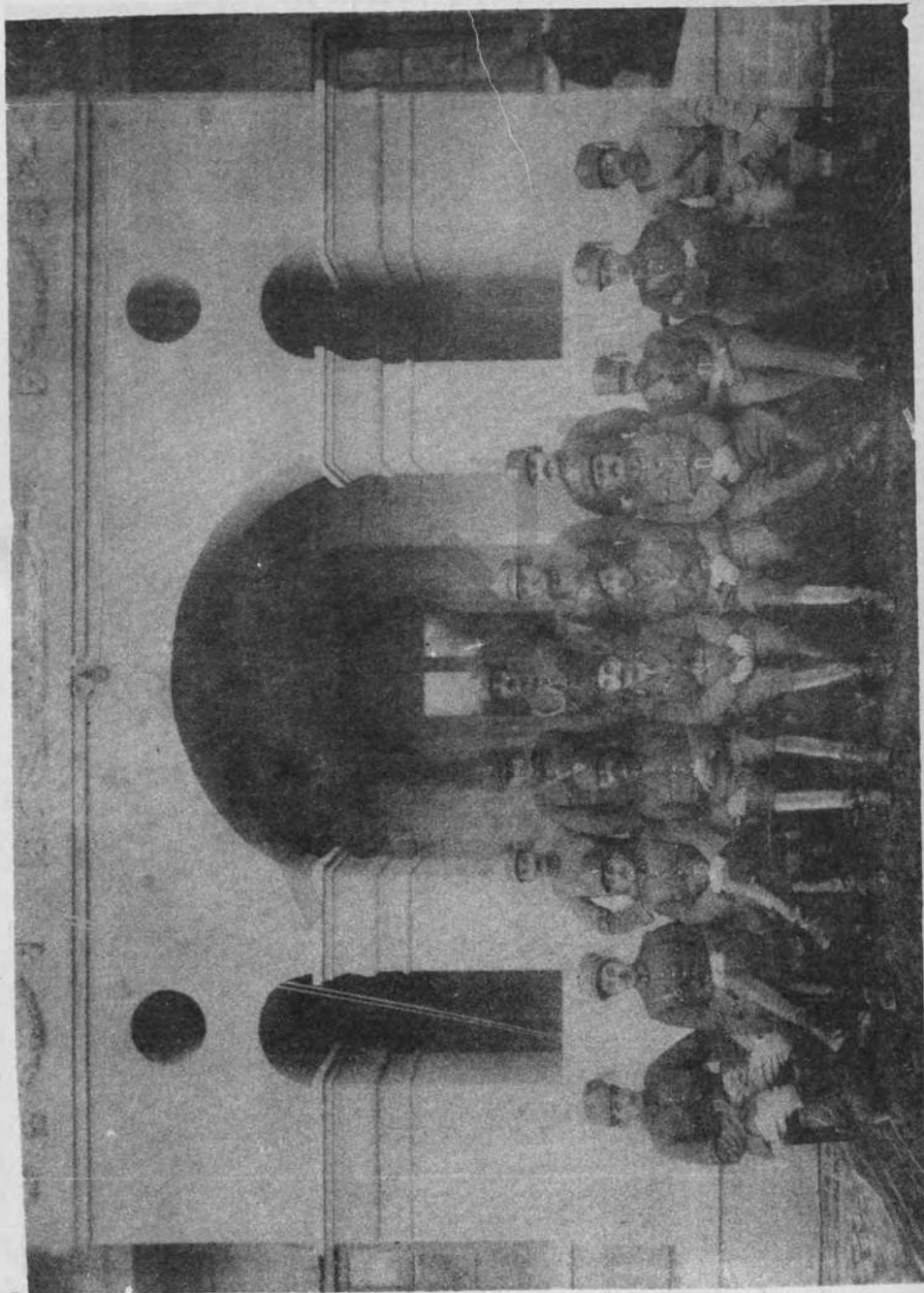
ع، ع، ش محمد غوث خان نائب سالار و قوماندان  
قول اردوی مرکزی

- آمر شعبہ ۲ استخبارات: شجاعت مند محمد ایاز خان  
کنڈک مشر .
- آمر شعبہ ۳ استخبارات: شجاعت مند عبد اللہ خان  
کنڈک مشر .
- رئیس محاکمات: حمیت مند سید علیخان غند  
مشر اول .
- معاون ریاست محاکمات: شجاعت مند گل علیخان  
کنڈک مشر .
- رئیس انجمن اصلاح و ترقی: عالیشان شجاعت همراه محمد  
عمرخان فرقه مشر اول .
- مدیر اوراق وزارت حربیہ: شجاعت مند عبد الشکور  
خان کنڈک مشر .

- شجاعت مند ظہر الدینخان کنڈک مشر .
- عزت و شجاعت همراه سید عبد اللہ خان نائب سالار .
- حمیت مند سید جعفر خان غند مشر ثانی .
- عالیشان شجاعت همراه عبدالقیوم خان فرقه مشر اول .
- » » علیشاہ خان فرقه مشر اول .
- حمیت مند محمد علیخان غند مشر اول .
- » » محمد احسانخان »
- » سید محمد حسین خان غند مشر ثانی .
- » شیر باز خان غند مشر ثانی .
- » محمد ہاشم خان غند مشر اول .
- » سلطان احمد خان غند مشر ثانی .
- شجاعت مند ذکریا خان کنڈک مشر .
- عالیشان عزت و شجاعت همراه سردار علی محمد غوث خان نائب سالار .
- عالیشان شجاعت همراه سردار اسمد اللہ خان فرقه مشر اول .
- » » عبدالغنی خان فرقه مشر ثانی .
- » » غلام محمد خان فرقه مشر ثانی .
- » » عبدالغنی خان »
- » » نور محمد خان »

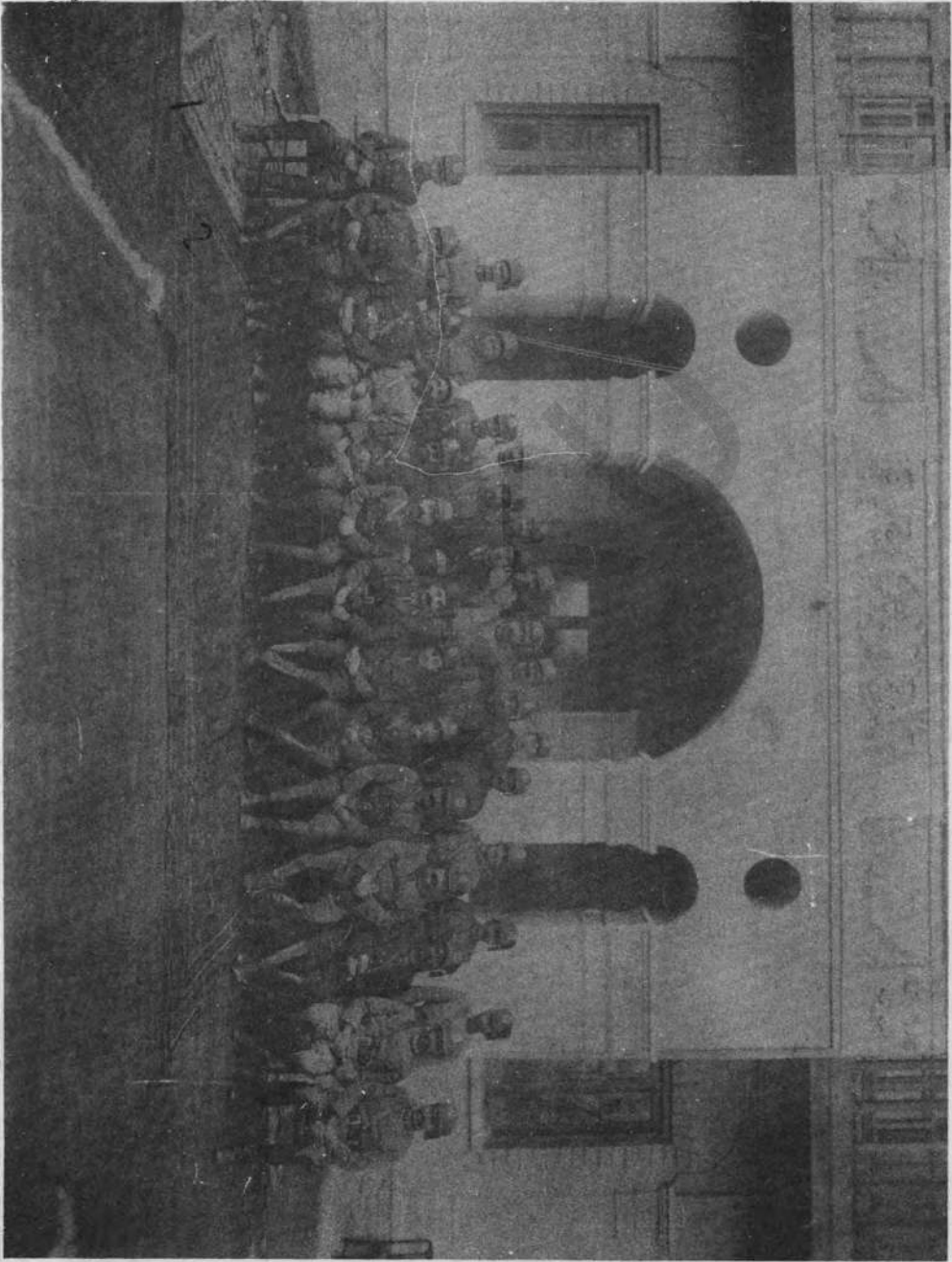
- مدیر سپورت و کلوپ:
- رئیس فابریکہ ہا:
- معاون ریاست فابریکہ ہا:
- قوماندان فرقه توپچی:
- قوماندان مکتب حربیہ:
- معاون قوماندان مکتب حربیہ:
- قوماندان طیارہ ( قوہ ہوائی ):
- رئیس قبایل:
- معاون ریاست قبایل:
- مدیر تعلیمگاہ پیادہ:
- مدیر تعلیمگاہ سواری:
- معاون »
- قوماندان قول اردو:
- قوماندان فرقه شاہی:
- معاون فرقه شاہی:
- قوماندان فرقه اول قول اردو:

» » ۲ » »  
» » ۳ ۰ » »



قماندهای عسکری در و سآ محترم وزارت حمیرافغانستان  
که در وسط صف والا حضرت سردار شاه قویونغانی بزرگوار  
و والا حضرت شهزاده محمدظفرخان و کیل بریتزنیفان





نائب سالار و فوج مشران عساکر کابل در وسط صف انحضرتی  
وزیر صاحب حمیت و کبیر صاحب شرف و ازند

صف نشسته از طرف راست به چپ

- ۱ — سرکی خان فرقه مشر احمد زائی
- ۲ — غلام نبی خان نائب سالار ناصری
- ۳ — سید احمد خان نائب سالار هزاره
- ۴ — زرخان نائب سالار وزیر
- ۵ — سر بلند خان نائب سالار حاجی
- ۶ — محمد نعیم خان نائب سالار بدخشی
- ۷ — والا حضرت وزیر صاحب حربیه
- ۸ — والا حضرت شهزاده وکیل وزارت جلیله حربیه
- ۹ — محمد عمر خان نائب سالار محمد زائی
- ۱۰ — زلمی خان نائب سالار منگلی
- ۱۱ — عبدالغنی خان نائب سالار محمد زائی
- ۱۲ — مهرداد خان نائب سالار قندهاری
- ۱۳ — اصیل خان فرقه مشر منگلی
- ۱۴ — محمد ابراهیم خان فرقه مشر احمد زائی

صف دوم استاده از راست به چپ

- ۱ — اصیل خان فرقه مشر وزیر
- ۲ — غلام نبی بیک فرقه مشر هزاره
- ۳ — خان محمد خان لوامشر کنری
- ۴ — سید محمد خان فرقه مشر اندری
- ۵ — نور احمد خان فرقه مشر هراتی
- ۶ — غلام نبی خان فرقه مشر هزاره دره صوفی
- ۷ — محمد رمضان خان فرقه مشر مسعودی
- ۸ — محمد شاه خان فرقه مشر تره خیل
- ۹ — نور محمد خان فرقه مشر گردیزی
- ۱۰ — اعظم گل خان فرقه مشر طوطاخیل
- ۱۱ — محمد انور خان لوامشر بلوچ

صف سوم استاده از راست به چپ

- ۱ — امین الله خان لوامشر هراتی
- ۲ — فضل احمد خان فرقه مشر فوغل زائی
- ۳ — داؤد شاه خان فرقه مشر تره خیل
- ۴ — امیر خان فرقه مشر مسعودی
- ۵ — فتح محمد خان فرقه مشر هزاره



ع، ع، ش مرحوم عبدالوکیل خان نائب سالار که در راه امنیت و وطن حیات  
عزیز خود شانرا در محاربه اشترار شمالی سال ۱۳۰۹ ایثار نموده و بتقدیر جان  
باری وفدا کاری شان منار یادگاری از طرف ذات هایون محمد نادرشاه قازی در  
سرك دارالامان بنام شان دوشرف بنا و تعمیر است

Nuristan



تشکیلات مملکتی

- |   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| عایشان شجاعت همراه خان زمان خان فرقه مشر ثانی .     | قوماندان عسکری غزنی :               |
| » » عبدالاحد خان » »                                | » قندهار :                          |
| » » محمد شعیب خان » »                               | » هرات :                            |
| » » عبدالغفور خان » »                               | » مزار شریف :                       |
| حیت مند محمد علم خان غند مشر اول .                  | وکیل قوماندان عسکری قطغن و بدخشان : |
| عایشان عزت و شجاعت همراه محمد انور خان نائب سالار . | قوماندان عسکری فراه و چخانسور :     |
| عایشان شجاعت همراه محمد داؤد خان فرقه مشر ثانی .    | » مشرقی :                           |
| » » پیر محمد خان فرقه مشر ثانی .                    | » جنوبی :                           |
| » » عبدالرؤف خان فرقه مشر ثانی .                    | » » :                               |
| حیت مند عبدالغفور خان غند مشر ثانی .                | مدیر تعلیمگاه توبچی :               |



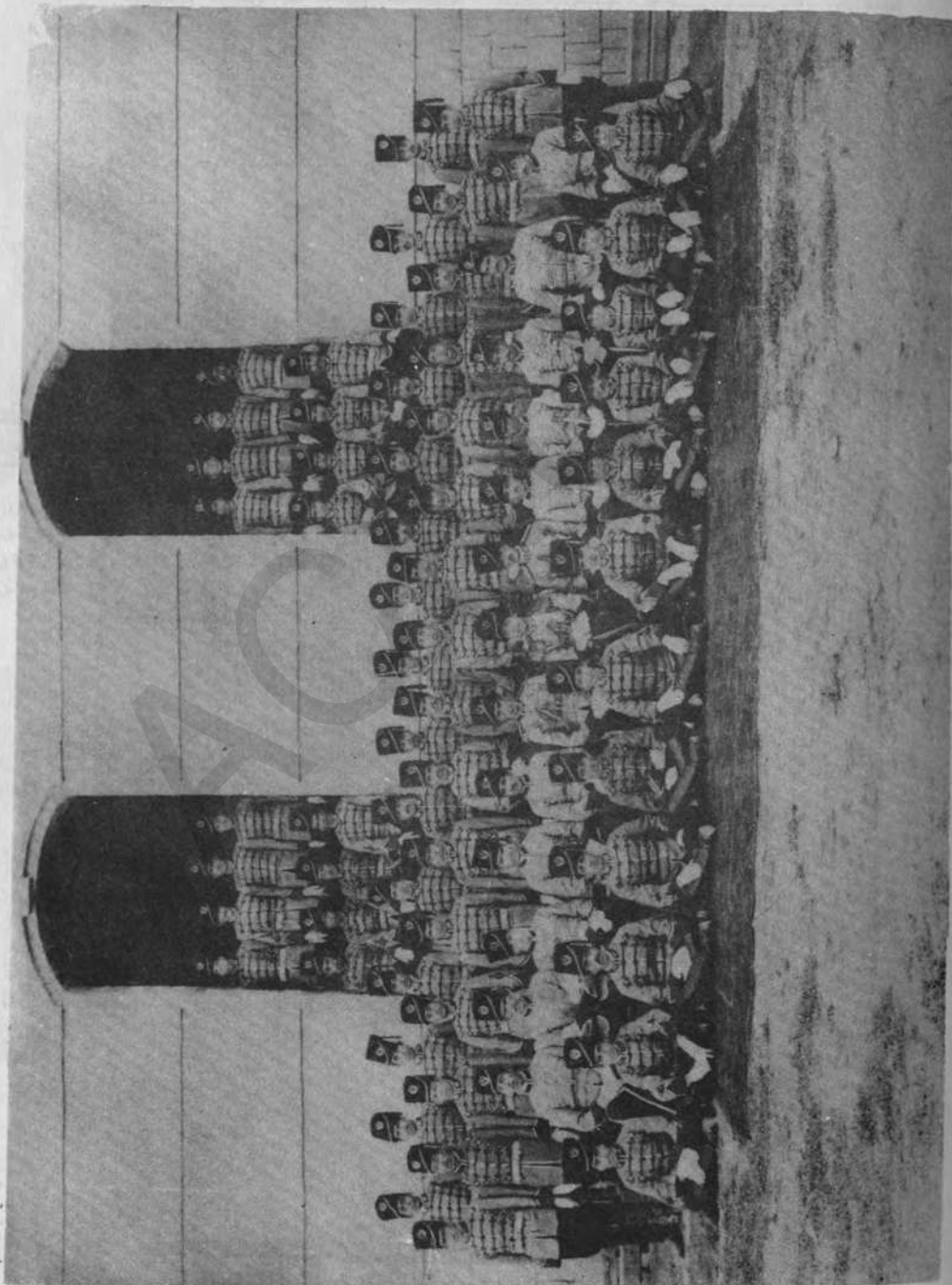
سالنامه « کابل »

عالمقدر شجاعت مآب شهزاده اسدالله خان قوماندان فرقه شاهی مرکز، فرزند اعلیحضرت شهید امیر حبیب الله خان و همشیره زاده اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی تولد در سال ( ۱۳۲۸ قمری ) جناب شان از مخلصین مکتب حبیبیه و مکتب عالیۀ امانیۀ کابل بوده بعد فراغ تحصیلات مکاتب مذکورہ بقصد تحصیل فنون عسکری شامل تعلیمگاه پیادۀ عسکری مرکز شده درین فن نیز موفقیت حاصل و بگرفتن شهادت نامۀ درجۀ اول کامیاب گردیدند در سال ۱۳۰۸ شمسی سرسروس ( یک قطعه از قشون خاصه ) حضور همایونی مترر گردیدند و پس از اینسکه مهارت و کفایت بسزا در این ماموریت از خود ابراز نموده توانستند برتبه چلیبۀ فرقه مشری و قوماندان عمومی فرقه شاهی ارتقا یافه فعلاً بهمین ماموریت خود مؤظف میباشدند.



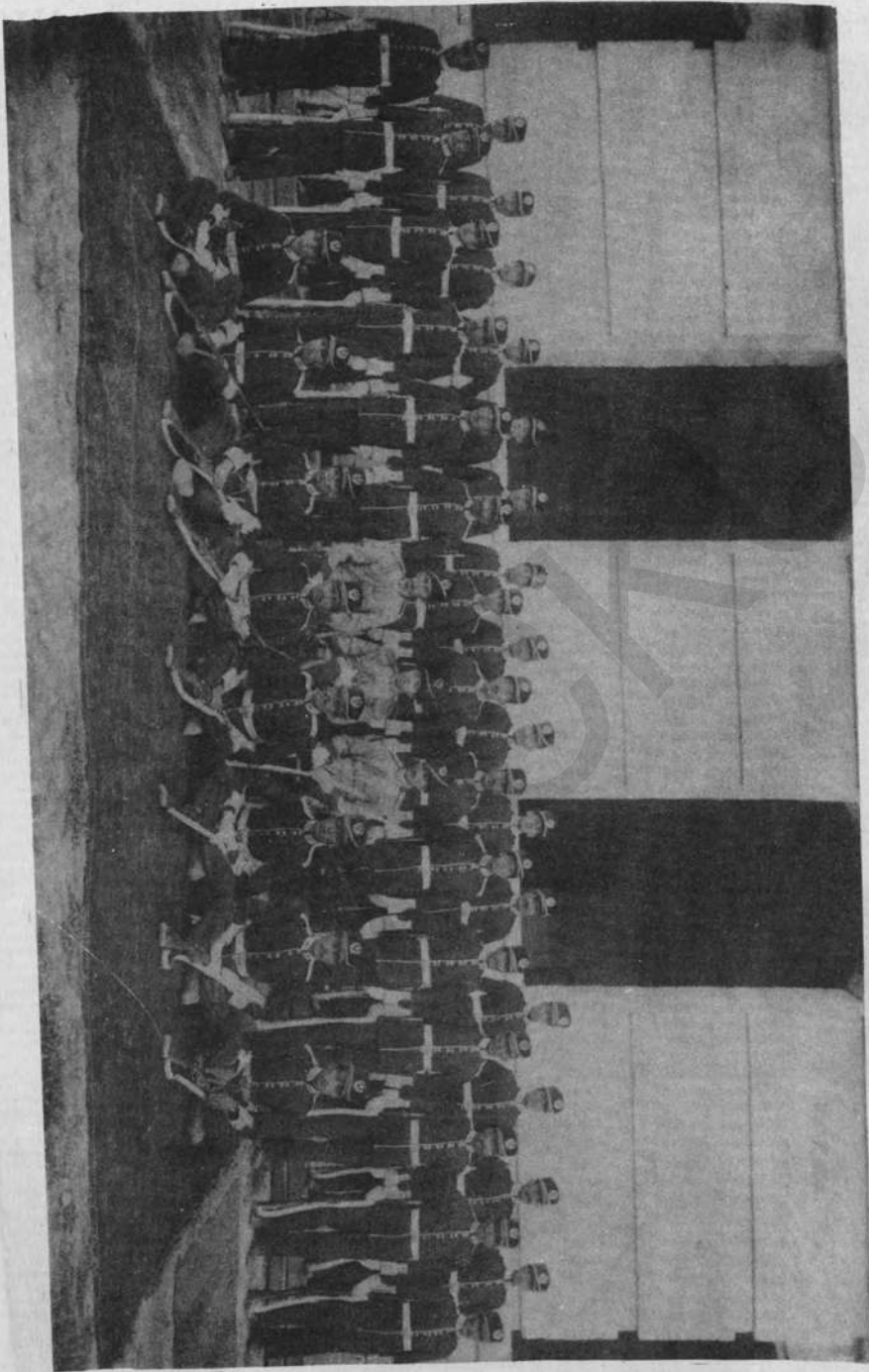
ع ، ش سردار اسدالله خان فرقه مشر قوماندان فرقه شاهی





یکده از صنف کسروس با متعلق بقشون شاهپری





کیمه از صنف بر و اند متعلق بقسمه نیشابوری

تشکیلات مملکتی

وزارت جلیله خارجیہ



ع، ج جناب فیض محمد خان وزیر خارجہ کہ یکی از فارغ التحصیلان مکاتب مملکت و در ادوار گذشته بوزارت معارف، سفارات و نمایندگی های خارجیہ برای مملکت خود بمصدر بسی خدمات مهمہ عرفانی و سیاسی شدہ و در عصر حاضر نیز با تمام جدیت و مساعی متصدع امور وزارت خارجہ میباشند۔



ع، ص آقای غلام یحیی خان معین اول وزارت خارجہ

- وزیر امور خارجیہ : ع، ج فیض محمد خان۔
- معین اول : ع، ص غلام یحیی خان۔
- معین دوم : ع، ص محمد عثمان خان۔
- معین سوم : ع، ص حبیب اللہ خان۔
- مدیر عمومی سیاسی : . . . . .
- مدیر عمومی تشریفات و معاہدات : ع، عبدالصمد خان۔
- مدیر عمومی اداری : ع، سلطان احمد خان۔
- مدیر عمومی اوراق : ع، عبدالغفار خان۔
- مدیر دول شرق : ص، سید عبداللہ خان۔
- مدیر دول غرب : ص، محمد ہاشم خان۔
- مدیر مطبوعات : ص، عبدالعزیز خان۔
- مدیر شفر : ص، عبدالغفور خان۔
- مدیر ماہورین : ص، محمد ابراہیم خان۔
- مدیر تابعیت و تونہ - گری و ویزہ : ص، عبد الجبار خان۔
- مدیر محاسبہ : ص، خدیظ اللہ خان۔
- مدیر خارجه قندھار : ص، غلام فاروق خان۔
- مدیر خارجه مزار شریف : ص، سید مؤمن خان۔

سالنامه « کابل »

- مدیر خارجه هرات : ص، عبدالعزیز خان بسمل .  
مدیر خارجه میمنه : ص، عبد الواسع خان .  
مدیر خارجه مشرقی : ص، محمد اسماعیل خان .  
مدیر خارجه فراه : ص، آخندزاده غلام محمد خان .  
مدیر خارجه جنوبی : ص، محمد امین خان .  
مامور خارجه قطغن و بدخشان : ص، میرعنایت الله خان .



ع، ص محمد عثمان خان معین دوم وزارت خارجه



ع، ص حبیب الله خان طرزی معین سوم وزارت خارجه





### تشکيلات مملکتی

عاليقدر جلالتمآب المر اعلی نشان والا حضرت شاه وليخان در سال ۱۲۶۰ متراد شده و مراتب تعليم و تربیه شان با اعليحضرت هايونی يکجا صورت گرفته است .

والا حضرت ممدوح در سال ۱۳۲۴ قمری بمنصب رکاب باشی ودر ایام جهاد استقلال برتبه جنرالی بمعیت اعليحضرت هايونی مصروف حرب شده ، بعد از تسخير وزير ستان وعودت از سمت جنوبي بهمان رتبه لوامشمري بوده و بعد ازان دروزارت حریه بچيٹ وکالت اجرای امور ميفرمودند. در سال ۱۲۹۶ الی ۱۳۰۳ به رتبه نائب سالاری قوماندان قول اردوی مرکزی بودند، و در موقع حوادث جنوبي در سال ۱۳۰۳ خدمت بزرگی نموده و عسکر گردیز را باقوماندانهای آن وجميع افسران از محاصره نجات دادند ، و در همان سال رتبه ياورى پادشاه را یافتند .

در دوران انقلاب از فرانسه با ذات هايونی در سمت جنوبي تشریف آورده و در آنجا مظهر مجاهدات عالی گردیدند .

فتح کابل از مساعی جميله و رشادتهای تاريخيه این ذات فرزانه میباشد .

در اول جلوس شاهانه و کيل ذات هايونی بوده و بعد ازان به وزارت مختاری اعليحضرت درلندن انتساب یافتند ، سپس بوزارت مختاری پاریس تعیین شده و تاحال بايقای وظیفه درین ماموریت اخير اشتغال دارند .

والا حضرت شاه وليخان يکی از فرزندان رشيد و بااخلاق و دانای این آب و خاک است که در مواقع



ع، ج، ۱، سردار شاه وليخان وزير مختار اعليحضرت در پاریس

مهمه از جانبازیهای رشيدانه و عزم خلل تا پذير شان وطن از تهلكات مدهشه نجات یافته است و این ذات عالی دردل هر فرد ملت جای مخصوصی داشته و محبوبیت فوق لاده دارند .



سفیرای کبار و وزرای مختار و جبرال قونسلها و قونسلهای اعلی حضرت در خارج

- |                        |                                   |    |
|------------------------|-----------------------------------|----|
| ع ، ج شیر احمد خان .   | سفیر کبیر افغانستان در طهران:     | ۱  |
| ع ، ج سلطان احمد خان . | سفیر کبیر افغانستان در انقره :    | ۲  |
| ع ، ج عبدالحسین خان .  | سفیر کبیر افغانستان در ماسکو :    | ۳  |
| ع ، ج محمد عزیز خان .  | وزیر مختار افغانستان در برلین :   | ۴  |
| ع ، ج شاه ولیخان .     | وزیر مختار افغانستان در پاریس :   | ۵  |
| ع ، ج احمدعلیخان .     | وزیر مختار افغانستان در لندن:     | ۶  |
| ع ، ج محمد نعیم خان .  | وزیر مختار افغانستان در روما :    | ۷  |
| ع ، ج محمد صادق خان .  | وزیر مختار افغانستان در مصر:      | ۸  |
| ع ، ص محمد صدیق خان .  | جنرال قونسل افغانستان در مشهد:    | ۹  |
| ع ، ص باز محمد خان .   | جنرال قونسل افغانستان در تاشکند : | ۱۰ |
| ع ، ص عبدالرسول خان .  | جنرال قونسل افغانستان در هند :    | ۱۱ |
| ع ، گل محمد خان .      | قونسل افغانستان در سیستان :       |    |
| ع ، یار محمد خان .     | قونسل افغانستان در کراچی :        | ۱۲ |
| ع ، صلاح الدین خان     | قونسل افغانستان در بمبئی :        | ۱۳ |
| .....                  | قونسل افغانستان در مرو :          |    |



۱۴  
۱۵  
۱۶  
۱۷  
۱۸  
۱۹

## واقعه المنالک

در موفیقیکه ما سالنامه کابل را از طبع خارج و شیرازه بندی داشتیم ، زمانیکه هنگام نشر سالنامه قریب و همه کس منتظر آن بودند و مخصوصاً ما که نظر بگراور فوتوهای خدام صادق و اولاد های صحیح افغانستان در این سالنامه بیشتر خورسند و علاقه مند بوده و میخواستیم خاطر آن خدام و دوستداران وطن خود را که عملاً برای ترقی و سعادت افغانستان ما خدمت و ایثار میبایند به تذکری خورسند ساخته و نسبت به آن ها اظهار قدر شناسی نمایم در عین این آمال متأسفانه واقعه شهادت والا حضرت سردار مفعور (محمد عزیز خان) وزیر مختار افغانستان مقیم برلین برادر بزرگ ذات هایون اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی را شنیدیم (تیلیگراف بی سیم) خبر داد که بروز سه شنبه ۱۶ برج جوزا والا حضرت ممدوح در برلین بدست سید کمال نام جام شهادت نوشیده داعی اجل را لبیک و طائر روحش باآشیانه جنت پرواز نمود .

ورود اینخبر نه تنها را متأثر و غمگین نمود بلکه ملت قدر شناس افغانستان از این واقعه بقدری المنالک و عصبانی گردیدند که میتوان گفت از هیجیک حادثه مشتمله تاویخی باین اندازه متأثر و عصبانی نشده بودند. چه این ملت نجیب و حساس در برابر خدمات و جان بازی های مردهانه و شریفانه که اعلیحضرت غازی و خانواده نجیب شان برای افغانستان سال ها کرده و الآن هم مصروف فدا کاری میباشند البته نمی خواهند اقلأ خاری بکف پای شان اذیت نمایند تا چه رسد باین جسارت ناقابل بخشایش و بایراد این خساره بزرگ !

این صدمه بزرگ را ما و سائر حساسین ملت ما نه تنها صدمه می دانیم که به پیکر یکفردی از خانواده سلطنت افغانستان از دست یک خائن ردیبل وارد شده ، بلکه صدمه بود که تمام ملت افغانستان الم و درد آنرا احساس کرده است بهر حال ! ...

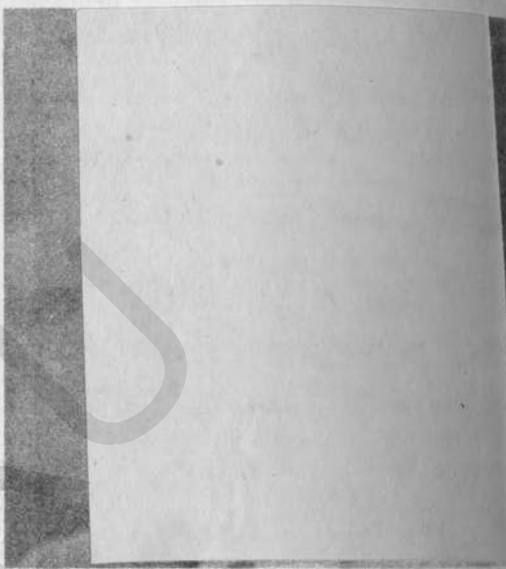
صورت جریانات تعزیه داری در مرکز ولایات و همدردی های صمیمانه ملت را باحکومت متبوع شان و همچنین اظهاریه های همدردانه و تلگرافات تعزیت و عرض تسلیت از طرف شاهان و رؤسای جمهور و دیگر مقامات عالیله که بحضور اعلیحضرت غازی و وزارت خارجه واصل شده است عموماً جرائد داخله ازان ها بحثی نموده است، ما صرف در اینجا از تأثرات قلبی خود متذکر شده و از عموم دوستان و قدر شناسان داخلی و خارجی که درین مصیبت باحکومت متبوع ما اظهار همدردی فرموده شکریه و امتنان می نمایم ...



### تشکيلات مملکتی

عاليقدر جلالتمآب والاحضرت سردار محمد عزيز خان برادر بزرگ ذات هايوني که در عصر اعليحضرت شهيد عهده وزارت خارجيه دولت را متکفل بوده و دران دوره بلياقت و افتخار زيسته وايقاي وظائف نموده اند - والاحضرت ممدوح در عصر حکومت امانی بچيبيت مستشار سفارت افغانی در پاریس و منتش عمومی طلبه افغانی در آنجا موظف بوده این ماموریت شان را خیلی بخوبی انجام داده بعد ازان الی اوائل شورش مملکت در معیت اعليحضرت غازی بجنوب فرانسه بسری بردند .

در اوائل جلوس اعليحضرت غازی بسفارت کبرای افغانی در ماسکو عزت تقرر یافته الی آغاز سال جاری باین عهده موظف و مناسبات و امور راجعه بمعاملات همجواری و دوستی افغانستان را با حکومت شوروی با نهایت کفایت انجام دادند - آخرآ در سال جاری بوزارت مختاری افغانستان در برلین منصوب و تا حال ذات والاحضرت شان باین ماموریت خود مشغول میباشند .



عاج والاحضرت سردار محمد عزيز خان وزير مختار اعليحضرت در برلین



عالی‌قدر جلا لیماب سردار محمد نعیم خان  
فرزند والاحضرت سردار محمد عزیز خان سفیر افغانی در  
برلن از طلاب فارغ التحصیل مکاتب حبیبیه و امانیه  
کابل بوده بعد تحصیل در سال ۱۳۰۹ شامل

عمومی  
۱۳۱  
روم  
وزا  
سیا  
به  
تعیین



ع، ج سردار محمد نعیم خان وزیر مختار اعلیحضرت در ایتالیا



### تشکيلات مملکتی

#### وزارت داخله



وزیر داخله : عالیقدر جلالآب المر اعلی نشان محمد گل خان .

معین اول : عالیقدر صدآقآب عبدالرشید خان .

معین دوم : . . . . .

معین سوم : عالیقدر صدآقآب نیک محمد خان .

مدیر عمومی پولیس : عالیقدر عبد الحکیم خان .

مدیر عمومی معابر : عالیقدر سعد الدین خان .

مدیر مامورین : صدآقآب عبدالرحیم خان .

مدیر محاسبه : صدآقآب میرزابدالدین خان .

مدیر اوراق : صدآقآب غلام نقشبند خان .

مدیر تحریرات : صدآقآب محمد حسن خان .

مهندس مدیریت معابر : مستر تسمیه آلمانی .

ع، ج ۱، ۱ نشان محمد گل خان وزیر داخله که ذات عالی یکی از تعلیمیافته های مکاتب عسکری افغانستان و در دوره گذشته مصدر خدمات مهمه عسکری و سیاسی در داخل و خارج مملکت برای وطن خود شده مخصوصاً درین دوره درخشنده خدمات ذیقیمی را نسبت به فرو نشاندن آتش شورش بمعیت ذات هایونی و دیگر خدمات را از قبیل ریاستهای تنظیمه در قندهار، مشرق، شمالی، و باقی ولایات ابراز نموده اند.



ع ، ص عبدالرشید خان معین اول وزارت داخله



سالنامه « کابل »



ع. ص نیک محمد خان معین سوم وزارت داخله که  
جنابشان در موقع شورش اشرا در سمت مشرقی خدمات  
و مجاهدات زیادی ابراز نموده اند



## تشکیلات مملکتی

### وزارت عدلیہ



ع، من جناب فضل احمد خان معین وزارت عدلیہ

..... : وزیر عدلیہ

..... : معین عدلیہ : عالیقدر صداقت مآب فضل احمد خان .

..... : رئیس تمیز : جناب فضایل مآب عبدالرب خان .

..... : رئیس اصلاحیہ : عالیقدر صداقت مآب امین اللہ خان .

..... : رئیس جمعیتہ العلماء :

..... : کفیل رئیس جمعیتہ العلماء : جناب فضائل مآب ملا بزرگ صاحب .

..... : مدیر مامورین : صداقت مآب عبدالسلام خان .

..... : مامور محاسبہ : صداقت مآب محمد ناصر خان .





سنة النامة « كابل »

وزارت مالیه

وزیر مالیه :

عالیقدر جلا لتمام محمد ایوب خان .

معین اول، رئیس محاسبات :

عالیقدر صدیقآب محمد حسین خان .

معین دوم، رئیس اداری :

عالیقدر صدیقآب میرزا غلام مجتبی خان .

مدیر عمومی تصفیة محاسبات :

عالیقدر محمداسلم خان .

مدیر بودجه :

صدیقآب محمد انورخان .

مدیر مامورین :

صدیقآب محمد افضل خان .

مدیر اوراق :

صدیقآب محمد حسین خان .

مدیر معاش و مصرف مرکز وزارت :

صدیقآب محمد هاشم خان .

مدیر تحریرات :

صدیقآب محمد رضاخان .

مدیر واردات ریاست محاسبات :

صدیقآب محمد عثمانخان .

مدیر معاش و مصرف کل ریاست محاسبات :

صدیقآب محمد سرورخان .

مدیر تحصیلی و بقایای ریاست محاسبات :

صدیقآب محمد حسین خان .

مدیر خزائن ریاست محاسبات :

صدیقآب حاجی میرزا محمد عمر خان .



ع، ج محمد ایوب خان وزیر مالیه یکی از خدام صادق مملکت بوده در دوره سابقه و حالیه خدمات و مسای جلیله به مملکت خود نموده وی نمایند



ع، ص میرزا محمد حسین خان معین اول وزارت مالیه



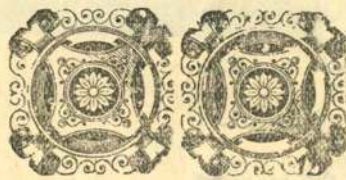
تشکیلات مملکتی



، ص میرزا معین خان دوم وزارت مالیه



ع . ص میرزا غلام قادر خان رئیس ضرابخانه



سائناتہ « کابل »

ریاست عمومی مطابع

- رئیس مطابع : عالیقدر صدیقآب سرفی عبدالحمید خان .
- معاون اول : عالیقدر سید محمد ایشان خان .
- معاون دوم : « سید محمد رسول خان .
- خطاط ریاست مطابع : صدیقآب سید محمد داؤد خان .
- مدیر زینکوگرافی : « محمد نوری خان .
- مدیر محاسبہ : « میر حسام الدین خان .
- رسم : « عبدالغفور خان برشنا .
- خزانہ دار : « محمد سرور خان .
- متخصص : « موسیو آتو موزر .



ع ، ص عبدالحمید خان رئیس عمومی مطابع

ریاست ضراب خانہ

- |                         |                               |
|-------------------------|-------------------------------|
| رئیس ضرابخانہ :         | عالیقدر صدیقآب غلام قاہ خان . |
| معاون ریاست ضرابخانہ :  | صدیقآب غلام رسول خان .        |
| مدیر محاسبہ ضرابخانہ :  | صدیقآب محمد سرور خان .        |
| مامور تحلیل ضراب خانہ : | صدیقآب عبدالوہاب خان .        |
|                         | » نور الحق خان .              |
|                         | » حکم چند .                   |





صداقیآب ، محمد نوری افندی مدیر شعبه  
زینگو گرافی مطبوعه عمومی کابل که در قسمت  
کار های زینگو گرافی این سالنامه مساعی  
بکار برده مخصوصاً فوتوی رنگه ذات چاپونی  
از آثار برجسته شان بحساب می رود .



عالمقدر ، سید محمد ایشان خان معاون اول ریاست  
عمومی مطابع خطاط ماهر کابل که تجربه های  
خطی شان سابقاً در مجلات مرکز طبع و از  
مدتست در شعبه مطبوعات کابل با نهایت جدیت  
و فعالیت ابراز خدمت و مجاهدت میفرمایند.



صداقیآب، عبدا لغفور خان برشنا دپلومه  
آلبان در زسای، معلم صنایع نفیسه کابل  
و متخصص رسم در مطبوعه عمومی و رسم انجمن  
ادبی کابل .





جناب انور علیخان معلم افغانی که در برلین تحصیل عوده  
و در کیمیا بدرجہ دکتری دیپلوم حاصل داشته است .



صداقتنآب عبدالغیاث خان مدیر تعمیرات  
دولتی که یکی از خدام صادق وطن خود اند

### تشکیلات مملکتی

## وزارت تجارت



ع، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت کہ جناب شان از خدام صادق و در امورات سیاسی سابقاً و در امور اقتصادی مملکت افعالاً از خدمت میفرمایند



ع، ص جناب محمد حسین خان معین اول

وزیر تجارت : عالیقدر جلالتمآب میرزا محمد خان .

معین اول : عالیقدر صدقتمآب محمد حسین خان .

معین دوم : عالیقدر صدقتمآب غلام غوث خان .

رئیس فیصلہ منازعات تجاریہ : عالیقدر صدقتمآب غلام حیدر خان .

مدیر عمومی گمرکات : عالیقدر عبدالقیوم خان .

مدیر عمومی زراعت : عالیقدر محمد اکبر خان .

مدیر عمومی ٹابریکے ہا : عالیقدر محمد کریم خان .

رئیس شرکت اسہامی : عالیقدر صدقتمآب فیض محمد خان .

رئیس تنویرات : عالیقدر صدقتمآب اعظم خواجہ خان .

رئیس جادہ شکاری : عالیقدر صدقتمآب عبداللہ خان .

مدیر مامورین : صداقت مآب سید محمد سرور خان .

مدیر تحریرات : صداقت مآب میر محمد ضیاء الدینخان .

مدیر دارالترجمہ : صدقتمآب عبدالحمید خان .

مدیر محاسبہ : صدقتمآب محمد عنایت اللہ خان .

مدیر اوراق : صدقتمآب عبدالودودخان .

مدیر تجارت : صدقتمآب غلام احمدخان .

مدیر بحلہ اقتصاد : صدقتمآب محمد زمان خان ترہ کی .

مدیر حمل و نقل : صدقتمآب محمود خان .

مدیر جادہ غوربند : صدقتمآب احمد شاہ خان .

مدیر محاسبہ ریاست تنویرات : صدقتمآب محمد عمر خان .

سالنامہ « کابل »

معاون شرکت اسہامی : صداقتیآب حبیب اللہ خان۔  
 معاون شرکت اسہامی : صداقتیآب محمد یعقوب خان۔  
 معاون ریاست جنگلات : صداقتیآب سید محمد خان۔  
 کفیل مدیر برق : صداقتیآب کمال الدین خان۔  
 مامور خزانہ خارجی : صداقتیآب غلام رسول خان۔  
 مامور احصائیہ زراعت : صداقتیآب محمد کبیر خان۔  
 مامور املاک : صداقتیآب محمود خان۔  
 متخصص معادن : صداقتیآب سید عبدالاحد خان۔

متخصص زراعت : صداقتیآب نور محمد خان۔

انجنیر برق جبل السراج : صداقتیآب محمد کریم خان۔

ترجمان دارالترجمہ وزارت : صداقتیآب غلام محمد خان۔

مامور برق قندھار : صداقتیآب امیر الدین خان۔

انجنیر برق قندھار : صداقتیآب عبداللہ خان۔

مامور فابریکہ نساجی : صداقتیآب فضل احمد خان۔

مامور فابریکہ نجاری : صدیق کر روزہ۔

مامور فابریکہ ترمیم موترها : صداقتیآب عبدالغفور خان۔

مامور فابریکہ ترمیم موترها : صداقتیآب نظام الدین خان۔

صداقتیآب حبیب اللہ خان۔

صداقتیآب امیر محمد خان۔

صداقتیآب محمد طاہر خان۔

محمد آصف خان۔

صداقتیآب شمس الدین خان۔

صداقتیآب شاہ ولی خان۔

صداقتیآب محمد اسمعیل خان۔

صداقتیآب غلام علیخان۔

صداقتیآب عبدالرزاق خان۔



ع ، ص غلام غوث خان معین دوم وزارت تجارت



ع ، ص اعظم خواجہ خان رئیس شرکت تنویرات

مامور فابریکہ نجاری دارالامان :

مامور فابریکہ نختابی جبل السراج :

معاون رئیس جادہ شکاری :

مامور جادہ ای بک :

مامور جادہ غوری :

مامور معدن ذغال سنگ غور بند :

مامور ریاست تنویرات .

مامور جنگلات نواحی کابل .



تشکيلات مملکتی

- انجینیر ریاست تویرات :  
» » »  
معاون انجینیر ریاست تویرات :  
مهندس جادہ شکاری :  
» » »  
مهندس جادہ غوربند :  
مهندس جادہ ایبک :  
سرکاتب محاسبہ شرکتها :  
صداقتآب محمد نعیم خان .  
» غلام صفدر خان .  
صداقتآب غلام علیخان .  
صداقتآب میراجد خان .  
مستر کیش .  
صداقتآب محمد ایوب خان .  
صداقتآب محمد حسن خان .  
صداقتآب محمد حسن خان .



سالنامه « کابل »

وزارت معارف

عالیقدر جلالتمآب علی محمد خان .

وزیر :

عالیقدر صداقت مآب سید محمد قاسم خان .

معین :

عالیقدر صداقت مآب هاشم خان شائق .

معاون دایرة تعلیم و تربیه :

صداقت مآب جمال الدین احمد خان .

عضو دایرة تعلیم و تربیه :

صداقت مآب زیدان بدران خان .

عضو دایرة تعلیم و تربیه :

صداقت مآب شیخ محمد رضا خان .

عضو دایرة تعلیم و تربیه :

صداقت مآب محمد قاسم خان .

مدیر تحریرات :

صداقت مآب عزیز الرحمن خان .

مدیر مآدورین :

صداقت مآب عبدالغفار خان .

مفتش :

صداقت مآب محمد صدیق خان .

مفتش :

صداقت مآب عبدالله خان .

مدیر تنظیمات :

صداقت مآب محمد یونس خان .

مامور محاسبه :

صداقت مآب عبدالله خان .

مامور ضبط اوراق :

صداقت مآب غلام محی الدین خان .

مدیر موزه :

» محمد نبی خان .

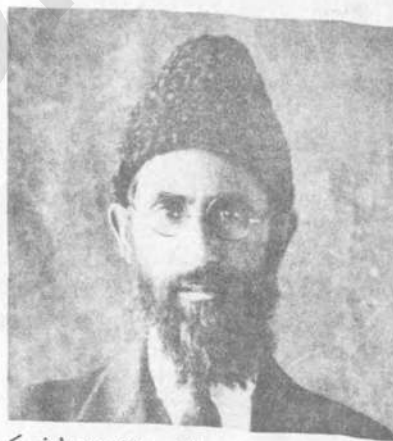
مدیر مکتب حایمیه :

» موسیو یوانی .

» امانیه :



ع ، ج علی محمد خان وزیر معارف از فارغ التحصیلان مکتب عالی داخله که در دوره سابقه و حایمه مصدر خدمات خوب سیاسی و عرفانی برای وطن خود شده اند



ع ، ص جناب سید محمد قاسم خان معین وزارت معارف یکی از فضلا و نویسندگان وطن که در موقع گذشته و حایمه مصدر خدمات عرفانی و قلمی برای وطن خود شده اند

1932

نشکيات مملکتی

- مدیر مکتب امانی: » داکتر ایون .
- » دار معلمین : » سید محمد فاروق خان .
- » استقلال وغازی: » فتح محمد خان .
- » صنائع نفیسه : » غلام محمد خان .



مدیریت مستقله طبیه



ج محمد اکبر خان مدیر مستقله طبیه

- مدیر مستقل : جلاتآب محمد اکبر خان .
- مامور محاسبه : صداقتآب میرزا محمد محسن خان .
- سر محرر مجموعه صحیه : صداقتآب عبد الرشید خان لطیفی .
- ترجمان : صداقتآب محمد اقبال خان .
- » عبد الرشید خان .
- مدیر شفاخانه ملکی مرکز : » عبد الفقار خان .
- مدیره شفاخانه متورات : » ( ) .
- معاون مدیره : » » »





سائنانه « كابل »

مديريت مستقلة پست و تليگراف و تيلفون

مدیر مستقل : جلالتمآب رحيم الله خان.

مامور محاسبه و مامورين : صداقتمآب مير محمد حسن خان.

سرکاتب شهبه پوسته : صداقتمآب ميرزا نيك محمد خان .

سرکاتب شهبه تلگراف و تيلفون : صداقتمآب ميرزا سيد جان خان.

سرکاتب ارتباط خارجي : صداقتمآب ميرزا عبد المجيد خان .

کاتب اول شعبه اوراق : صداقتمآب ميرزا گل احمد خان .



ج رحيم الله خان مدير مستقلة پست و تليگراف، تيلفون

Donatz • موسيو بونانس .

متخصص :

• موسيو رنمارگك .

• صداقتمآب محمد حسين خان .

• صداقتمآب محمد كريم خان .

• صداقتمآب عبدالمجيد خان .

• صداقتمآب غلام فاروق خان .

• صداقتمآب غلام جيلاني خان .

ترجمان آلماني :

مامور حمل و نقل پوسته :



# تشکيلات ولايات

وحکومتی های اعلى

## ولايت کابل



والاشان جلالتمآب محمد عمر خان والی کابل



ع، ص سید حبیب خان مستوفی ولايت کابل

مستوفی تلگراف سیمدار: صداقت‌مند محمد امانخان .

مامور معارف: جلال‌الدین خان .

والی :

مستوفی :

قاضی مرافعه :

قوماندان کوتوالی :

قاضی ابتدائیه :

مدیر گمرک :

مدیر معارف :

مکتب زراعت :

دارالعلوم عربیه :

رئیس خزانه :

مدیر زراعت :

وکیل مخبرات :

منتظم تلگراف یسیم :

والاشان جلالتمآب محمد عمر خان .

عالیه‌قدر صداقت‌آب سید حبیب خان .

فضیلت مآب صالح محمد خان .

حمیت مند طره باز خان .

فضیلت مآب ملا احمد خان .

صداقت‌آب غلام حیدر خان .

.....

محمد زمانخان ( وکیل ) .

قاری عبدالرسول خان .

عالیه‌قدر نظر محمد خان .

.....

صداقت‌آب غلام صندر خان .

علی گل خان .



حمیت مند طره باز خان قوماندان کوتوالی کابل

## ولایت قندهار

نائب الحکومه : والاشان جلالتمآب سردار اعلى  
غلام فاروق خان .

مستوفى : عاليقدر صدآقآب عبدالله خان .

قاضى مرافعه : فضيلت مآب ملا غلام دستگير خان .

قوماندان كوتوالى : حيت مند محمد اكبر خان .

قاضى ابتدائيه : فضيلت مآب اختر محمد خان .

مدير گمرک : صدآقآب ماهتاب الدين خان .

» معارف : صدآقآب صالح محمد خان .

» خزانہ : صدآقآب سيف الدين خان .



والاشان جلالتمآب غلام فاروق خان نائب الحکومه قندهار

مامور زراعت :

» مخبرات :

منتظم تلگراف سيمدار :

مامور معابر :

مدير طبيه :

صدآقتمند عزيزالله خان .

صدآقآب احمد شاه خان .

» محمد حسين خان .

» محمد عمر خان .

» عبدالرسول خان .





## تشکيلات مملکتی



والاشان جلالتمآب عبدالرحيم خان نائب الحکومه هرات

### ولایت هرات

- نائب الحکومه : والاشان جلالتمآب عبدالرحيم خان .  
مستوفي : عاليقدر صدقاتمآب عبدالوهاب خان .  
قاضی مرافعه : فضيلت مآب ملا محمد صديق خان .  
قوماندان کوتوالي : حميت مند حاجی محمد عظيم خان .  
قاضی ابتدائيه : فضيلت مآب احمد عليخان .  
مدير كمرك : صدقاتمآب غلام حيدر خان .  
معارف : صدقاتمآب محراب الدين خان .  
خزانہ : عبدالوهاب خان .  
زراعت : خير الدين خان .  
مخابرات : پابنده محمد خان .

- منتظم تلگراف بيسليم : صدقاتمآب عبدالاحد خان .  
مامور معاير : نوروذ عليخان .  
مامور طبيه : عبدالرحمن خان .



## ولایت مزار شریف



والاشان جلالتمآب عبدالجمیل خان وکیل نائب الحکومت  
مزار شریف

نائب الحکومت :

والاشان جلالتمآب عبدالجمیل خان وکیل  
نائب الحکومت .

متوفی :

مالقدر صدقتمآب سید کمال خان .

قاضی مرافعه :

.....

قوماندان کوتوالی : حمیت مند سید محمد امیر خان .

قاضی ابتدائیہ :

.....

مدیر گمرک : صدقتمآب نورالدین خان .

مدیر معارف : عبدالسلام خان .

مدیر خزانہ :

.....

صدقتمآب محمد علیخان .

مدیر زراعت :

محمد امانخان .

مخابرات :

غلام سرور خان .

منتظم تلگراف بیسیم :

.....

مامور معابر :

عبدالرحیم خان .

طیہ :



### تشکيلات مملکتی

#### ولایت قطغن و بدخشان



وکيل نائب الحکومه: والاشان جلالتمآب شير محمد خان وکيل  
نائب الحکومه .

مسئوفی: عالیقدر صدقاتمآب قطب الدین خان .

قاضی مرافعه: فضیلت مآب ملا عبدالعالیم خان .

قوماندان کوتوالی: حمیت مند فقیر شاه خان .

قاضی ابتدائیه: . . . . .

مدیر گمرک: صدقاتمآب محمد انور خان .

معارف: فدای احمد خان .

خزانه: سکندر شاه خان .

وزارت: سخی داد خان .

مخابرات: عبدالاسلام خان .

مامور معاینه: . . . . .

طیبه: حبیب الله خان .

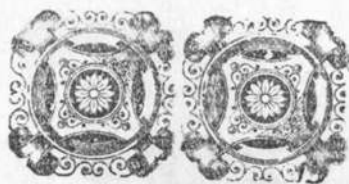
و ، ج شير محمد خان وکيل نائب الحکومه ولایت قطغن و بدخشان یکی از نجیبای افغانی و سابقه خوبی در خدمات عرفانی مملکت داشته مخصوصاً در موقع شورش وطن مساعی و مجهودات زیادی بمقابل اشرا ر نموده و بالاخره در ازای خدماتیکه صادقانه در امور عرفانی و مدنی میمنه در موقع حکومت اعلای خود ابراز نمودند به مکافات آنهمه خدمات وکالت نائب الحکومه گئی قطغن را حاصل نموده اند . که ما شخصیت و احساسات وطن پرورانۀ این خادم صمیمی مملکت را تقدیر مینمائیم -



سالنامه « کابل »

حکومت اعلاى ميمنه

عاليقدر عزت و صداقآب عبدالرزاق خان .	حاکم اعلى :
صداقآب محمد اسلم خان .	سررشته دار :
فضليت مآب ملا محمد يوسف خان .	قاضى مرافعه :
.....	قوماندان کوتوالى :
فضليت مآب عبدالرسول خان .	قاضى ابتدائيه :
صداقتمند فخرالدين خان .	مأمور گمرک :
« عبدالواحد خان .	مأمور معارف :
« عبدالمجيد خان .	« خزانه :
.....	« زراعت :
« ابوالخير خان .	وکیل مامور مخابرات :
.....	مامور معاير :
.....	مأمور طبيه :







ع . ع ، ص عبد الرزاق خان وکیل حاکم اعلیٰ مہینہ



ع . ع ، ش . محمد انور خان نائب سالار و حاکم اعلیٰ فراہ



ع . ص نصر اللہ خان حاکم اعلیٰ سمت جنوبی



ع . ع ، ص محمد قاسم خان وکیل حاکم اعلیٰ سمت مشرقی



ع ش سردار محمد داؤد خان فرقة مشرق مانڈان  
عساكر سمت مشرق

## تشکيلات مملکتی

### حکومت اعلاى فراه و چخانسور

حاکم اعلى و وکیل قوماندان عسکری :	عالیشان عزت و شجاعت مآب محمد انور خان نائب سالار -
سررشته دار :	صدائقآب نور محمد خان .
قاضى مرافعه :	فضليت مآب عبداللطيف خان .
قوماندان کوتوالى :	حميت مند غلام حيدر خان .
قاضى ابتدائيه :	صدائىآب ملا احمد جانخان .
مامور كمرك :	صدائقتمند غلام محى الدينخان .
• معارف :	» گل بدن خان ( وکیل )
• خزانہ دار :	» محمد امين خان .
• زراعت :	.....
وکیل مامور مخبرات :	صدائقتمند ميرزا محمد نبى خان .
مامور معابر :	.....
مامور طبيه :	.....



## حکومت اعلاى سمت مشرقى

عاليقدر عزت و صداقتآب محمد قاسم خان ( وکیل ) .	حاکم اعلى :
صداقتآب شيرمحمد خان .	سررشته دار اعلى :
فضيلت مآب فيض محمدخان .	قاضى مرافعه :
شجاعت همراه محمدجانخان .	قوماندان کوتوالى :
فضيلت مآب ملا محمداسحق خان .	قاضى ابتدائيه :
صداقتمند عبدالکريم خان .	مأ مورگمرك :
» عبدالاحمد خان .	» معارف :
» محمدجانخان .	» خزانه :
» سيد جلال خان .	» مخبرات :
» عبدالحق خان .	» معابر :
» ميرضياء الحق خان .	» طبيه :





## حکومت اعلاى سمت جنوبى

عاليقدر عزت و صداقتآب نصرالله خان .	حاکم على :
صداقتآب عصمت الله خان .	سررشته دار :
فضيلت مآب ملاعبدالجايل خان .	قاضى مرافعه :
شجاعت همراه مدد خان .	قوماندان کوتوالى :
فضيلت مآب سيدکاظم خان .	قاضى ابتدائيه :
صداقتمند عبدالمجيد خان .	مامور گمرک :
» عبدالصمد خان .	مامور معارف :
» جمال الدين خان .	مامور خزانه :
» عبدالرحيم خان .	مامور زراعت :
» غلام عليخان .	مامور مخبرات :
.....	مامور معاير :
.....	مامور طبيه :



# تشکیلات دوائر ملی

## ریاست شورا

### هیئت رئیسه

رئیس شورې ملی : عالیقدر جلال مآب  
عبدالاحد خان .

• معین • ع، ص عبدالحق خان .

• منشی • ص، میرزا عبداللطیف خان .

سرکتابت مجلس : عطا محمد خان .

• پیشنهاد و عرایض : ع، عبد باقی خان .

• محاسبه • خان محمد خان .

• اوراق • عبدالودود خان .



ع، ص عبدالاحد خان رئیس شورای ملی که دائماً مصدر خدمات بزرگ شده و یکی از اشخاص موقر مملکت بشمار بوده و از جانب و کلا به ریاست شورای ملی انتخاب گردیده اند .

### و کلاء

وکیل شهر کابل • عالیقدر جلال مآب عبدالاحد خان •

• ص غلام محی الدینخان •

• « شهاب الدینخان • وکیل عزیزی .

• « حاجی سیف الدینخان • « شش گروهی کابل :

• « عبد القیوم خان • و وردک :

• « عبدالرشید خان • میدان :

• « سید غلام رضا خان • و ایزنگی و دایکندي :

• « انالیق خان • سیغان و کهمرد :

تشکيلات دوائر ملي

سر بوط ولايت كابل	ص سيد محمد حسن خان .	واكيل باميان :
» »	» عبدالستار خان .	» چهار يكار :
» »	» محمد سرور خان .	» تكاب :
» »	» غلام حيدر خان .	» فجراب :
» »	» عبد ارؤف خان .	» ريزه كوهستان :
» »	» حاجي ايشان خان .	» پنجشير :
» »	» مير محمد عليخان .	» بهسود هزاره جات :
» »	» محمد سرور خان .	» سرخ وپار سا :
» »	» فقير محمد خان .	» غور بند :
» »	» عبدالغفور خان .	» جبل السراج :
» »	» سيد احمد خان .	» كوه دامن :
» »	» نادر عليخان .	» جاغوري :
» »	» حبيب الله خان .	» سربي :
» »	» محمد عمر خان .	» لهو گرد :
» »	» سيد شاه ميرزا حسين خان .	» يكاوانگك :
» »	» ميرزا سيف الدين خان .	» كوچي داماني غزني :
سر بوط ولايت قندهار	» عبدالقيوم خان .	» شهر قندهار :
» »	» عبدالصمد خان .	» علاء داري هاي ربوط مركز :
» »	» نظر محمد خان .	» كدك نخود :
» »	» محمد شريف خان .	» فلات :
» »	» حاجي عبدالعزيز خان .	» كرم سير :
» »	» محمد شاه خان .	» كدني :
» »	» باز محمد خان .	» دهر اهود :
» »	» حاجي محمد عثمان خان .	» دمله :
» »	» داد محمد خان .	» تهرين :
» »	» غلام دستگير خان .	» ترنك و جلديك :

سالنامه « کابل »

مربوط ولایت قندهار	ص عبدالرزاق خان .	وکیل زمینداور:
»	» احمد شاه خان .	» ارغمان :
»	» محمد فاضل خان .	» کرسک :
»	» حاجی میرحسین خان .	» کیزاب :
»	» عبدالغنی خان .	» اجرستان :
»	» محمد انبیا خان .	» ارزگان :
»	» خدای رحم خان .	» کوچی دامانی :
مربوط ولایت هرات	» ع ، ص عبدالحق خان معین شوری .	» شهر هرات :
»	» ص حاجی غلام حیدر خان .	» علاقه داری های مربوط مرکز :
»	» ملا شیرین خان .	» سبزواری :
»	» امین الله خان .	» غوریان :
»	» ملا حضرت نور خان .	» بالامرغاب :
»	» جلال الدینخان .	» اوبه :
»	» ملا سعید محمدخان .	» توالک و تنگابستان :
»	» حاجی عبد القدوس خان .	» چقچران :
»	» ملا عبد الوهاب خان .	» غور :
»	» محمد خان .	» شهرک :
»	» بهرام خان .	» قلعه نو :
مربوط ولایت مزار شریف	» عبد الکریم خان .	» شهر مزار شریف :
»	» میرزا محمد قاسم خان .	» علاقه داری های مربوط مرکز :
»	» ملا حیدر قل خان .	» سنیک چارک :
»	» ملا محمد ناصر خان .	» تاشقرغان :
»	» محمد یوسف خان .	» سرپل :
»	» محمد امین خان .	» بلخ :
»	» ملا قربان بای خان .	» دولت آباد :
»	» قاری عبد الصمد خان .	» شبرغان :



تشکيلات دوائر ملي

مربوط ولايت هزار شريف	ص محمد شريف خان .	وکیل آقچه :
» »	» ميرزا محمد يعقوبخان .	» آبيک :
» »	» غلام علي خان .	» دره-سوف :
مربوط ولايت قطن و بدخشان	» سلطان محمد خان .	» شهر خان آباد :
» »	» محمد كريم خان .	» علاقه داريهاي مربوط مرکز :
» »	» حاجي محمد اکرم خان	» نهرين :
» »	» ملا شاه مردان قل خان .	» حضرت امام :
» »	» شاه سعيد خان .	» اندراب :
» »	» ملا علي محمد خان .	» غوري :
» »	» ملا عبد الادل خان .	» تالقان :
» »	» شاه عبد المجيد خان .	» بدخشان :
» »	» ميرزا رحمت الله خان .	» رستاق :
» »	» شيرين بيگ خان .	» کشم و درایم :
» »	» مير عالم خان .	» جرم :
» »	» محمد نبي خان .	» ینگى قلعه :
» »	» مير فضل احمد خان .	» چال و اشکمش :
» »	» شاه منصور خان .	» درواز :
» »	» محمد ضمير خان .	» و اخان :
مربوط حكومتى اعلاى مشرقى	» عبد الحليم خان .	» شهر جلال آباد :
» »	» عبد الرسول خان .	» سرخ رود :
» »	» عبد الله خان .	» مهمندره :
» »	» ميرزاده خان .	» شنوار :
» »	» ميا عبد الرحيم خان .	» کامه :
» »	» عبد الله خان .	» لغمان :
» »	» شير محمد خان .	» نورستان :
» »	» ميرزا محمد خان .	» خوگياني :

« سالنامه » کابل

سرپوط حکومت اعلای مشرق	ص دین محمد خان .	وکیل حصارک غلجانی :
»	» ملا عبد الحالی خان .	» مرکز کنز :
»	» عبد الغفار خان .	» برکنز :
»	» عبد الحنانخان .	» دره پیچ :
»	» ملا میر گل خان .	» رودت :
»	» ملا محمد معظم خان .	» کنز خاص :
»	» ملک عابدین خان .	» کوچی ننگهاری :
سرپوط حکومت اعلای جنوبی	» سید نادرشاه خان .	» گردیز :
»	» خیر محمد خان .	» زرمت :
»	» محب الله خان .	» کنواز :
»	» گل محمد خان .	» ارگون :
»	» صاحب جانخان .	» خوست :
»	» جان نور خان .	»
»	» سید نور شاه خان .	»
»	» میر حسن خان .	» منگل :
»	» نیاز محمد خان .	» جاجی :
»	» وزیر محمد خان .	» چمکی :
سرپوط حکومت اعلای فراه	» سلطان محمد خان .	» مرکز و علاقه داری های فراه :
»	» محمد انور خان .	»
»	» سید محمد خان .	» چخانسور :
سرپوط حکومت اعلای میننه	» میرزا عزت الله خان .	» مرکز میننه :
»	» محمد ابراهیم خان .	» علاقه داری های مربوط مرکز :
»	» میرزا قهرمان خان .	» قیسار :
»	» حاجی سلیمان قل خان .	» درزاب و گزیوان :
»	» محمد یعقوب خان .	» اندخوی :



# دکلاي محترم و دیره اول مجلس شورای ملی افغانستان



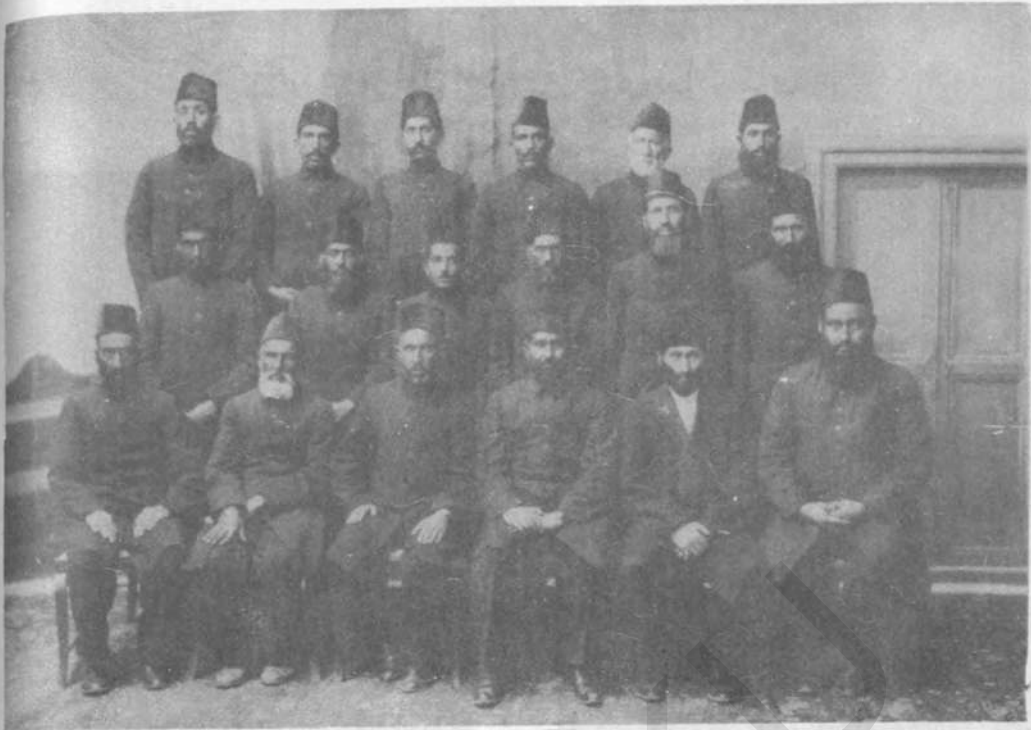
ص، عبد اللطیف نیشی اول شورا



ع، ص عبدالحق خان معین شورا



دکلاي ولایت کابل

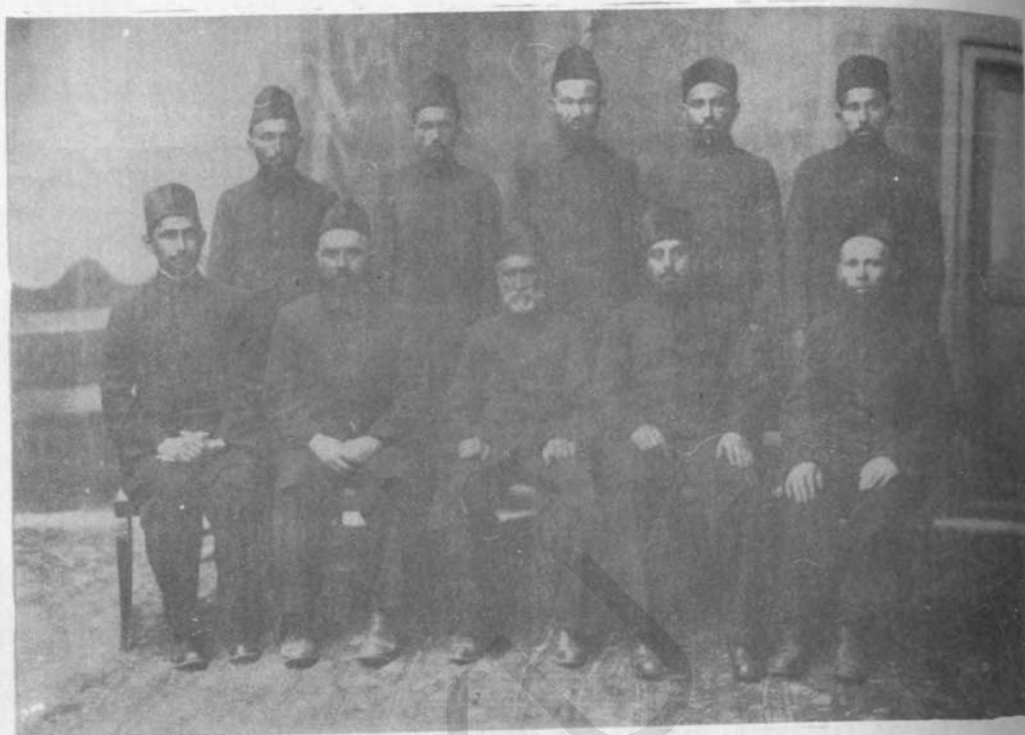


فوتوی کلای لایت قندمار حکومت اعلائی فراره



فوتوی کلای ولایت هرات و حکومتی اعلائی میننه





وکلای ولایت مزار شریف



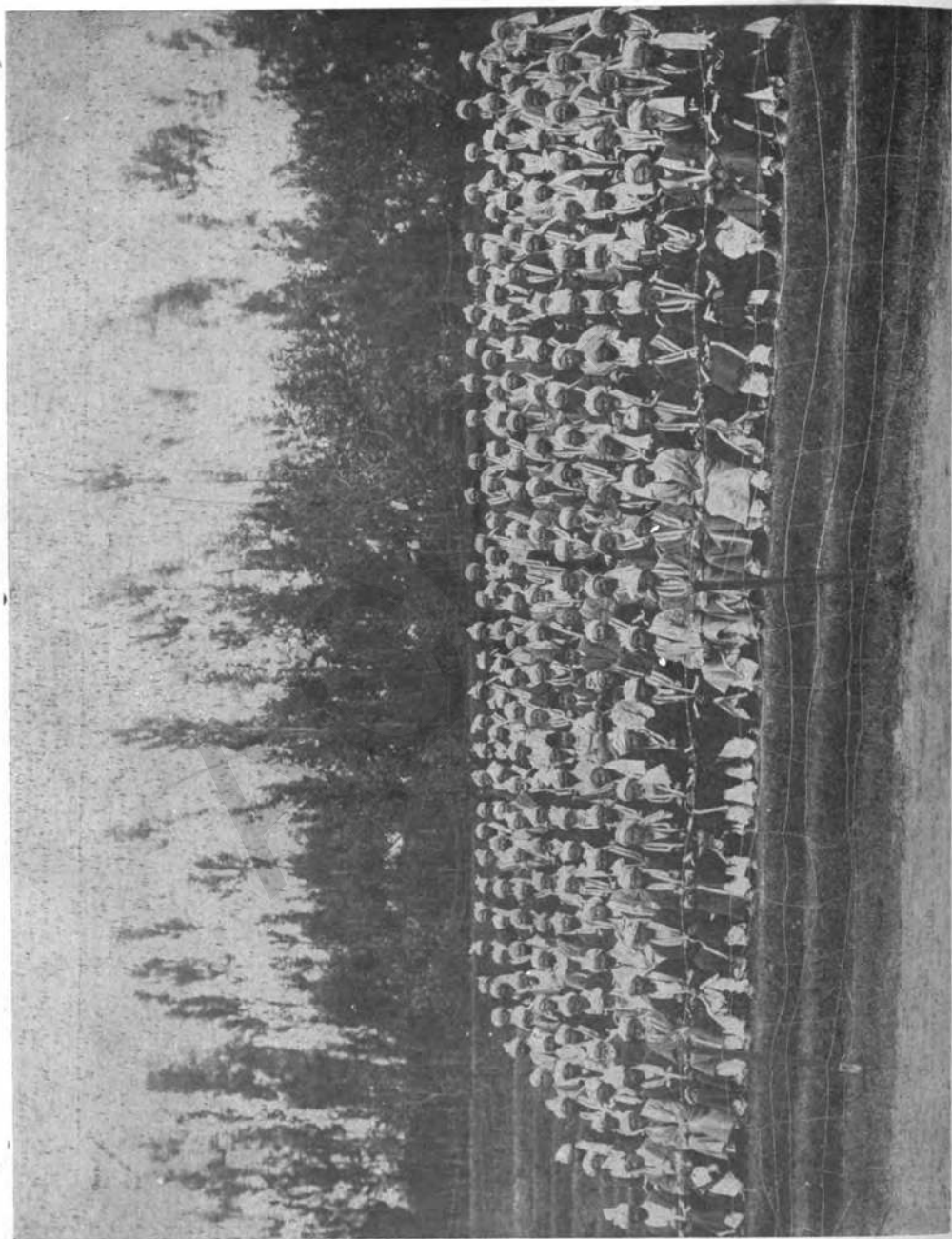
وکلای ولایت قلعن و بدخشان



و کلاس سمت مشرقی

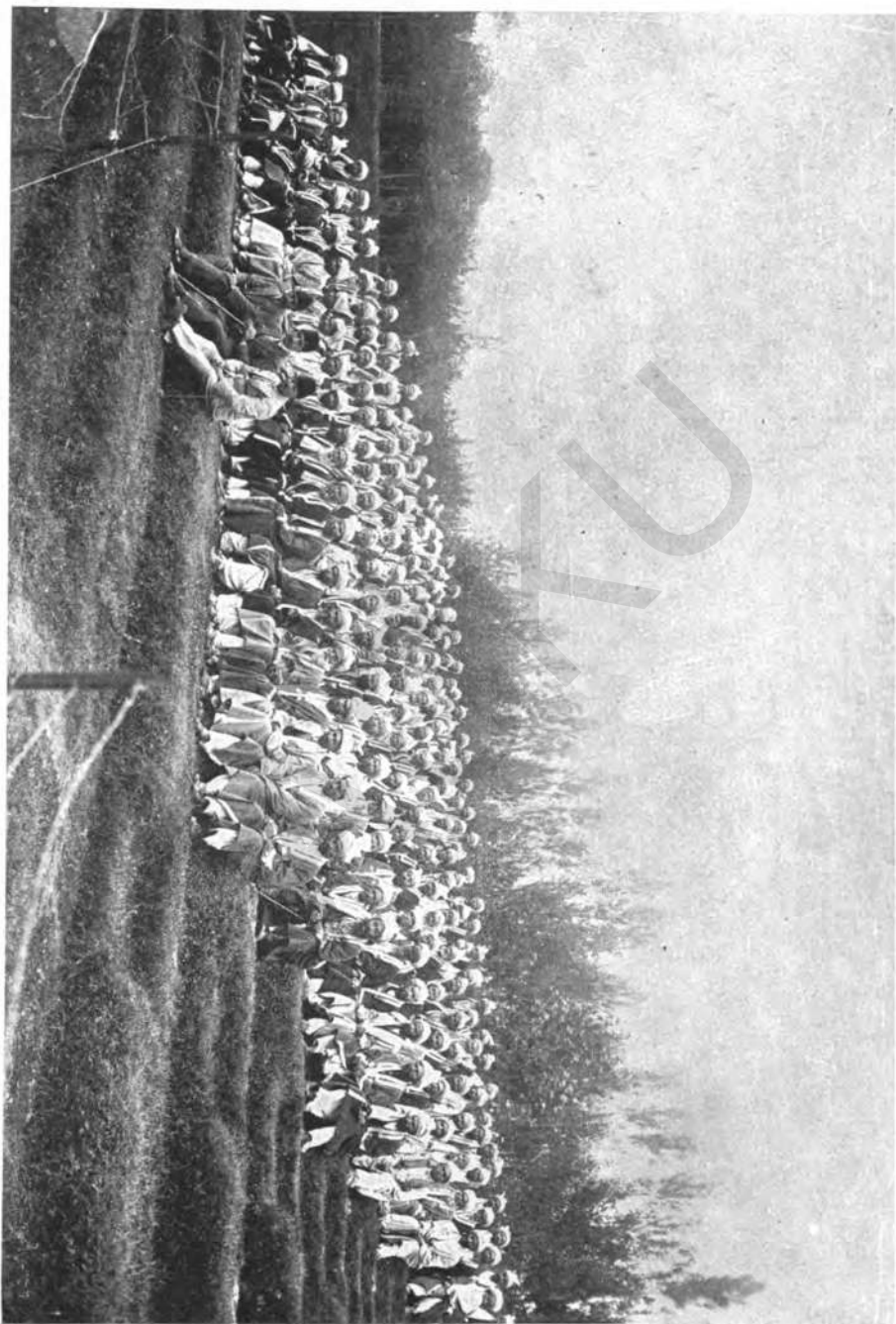


و کلاس سمت جنوبی



نماینده های ولایات و معززین قومی افغانستان در موقع شمولیت مجلس استقلال سال ۱۳۱۱ در کابل

کلان شیروندگان و روحانیون عظام و باقی نماینده های ملت افغانستان که در جشن استقلال سال ۱۳۱۱ در کابل شامل شده بودند





### تشکیلات دوائر ملی

### مجلس اعیان



رئیس : عالیقدر جلالتمآب میر عطا محمد خان .

معاون اول، و رئیس - عالیقدر صداقتآب حاجی انجمن تحقیقیہ : محمد اکبر خان .

معاون دوم رئیس انجمن - عالیقدر صداقت مآب تدوین اصول : عبدالرحیم خان .

رئیس دائرہ تمیز : فضائل ہمراہ قاضی ملا عبداللہ خان .

رکن مجلس : صداقتآب سردار گل محمد خان .

صداقتآب حافظ عبد الغفار خان .

صداقتآب حاجی عطا محمد خان فرقه مشر توحی .

صداقتآب حاجی خیر محمد خان فوفلزائی قندھاری .

ع ، ج میر عطا محمد خان رئیس اعیان کہ ذات عالی شان یکی از فضلاء عالی مقام و خدام صادق کشور خود میباشند -

صداقتآب عبدالحکیم خان بارکزائی .

» سردار محمد سرور خان محمد زائی .

» سلطانعلیخان بارکزائی .

» معاذ اللہ خان طوطاخیل .

» شرف الدینخان چاچی .

» حاجی محمد خان سلیمان خیل .

» عبداللہ خان جاعوری .

» سید یاقوت شاہ خان چرش .

» ملک رحمدل خان خوشی .

» ایٹان امان الدینخان رستاقی .

» شاہ محمودخان محمد زائی .

» حاجی عبدالرحیم خان .

» میرزا غلام معروف خان .

» عبدالحمید خان محمد زائی .

» خان آغا خان .

» محمد مہدی خان .

سالنامه « کابل »

رکن مجلس :

صدائتآب آخندزاده محمد رسول خان قندهاری

» عبدالصمد خان .

» سید عبدالحمید خان .

» عبدالغفور خان احمد زائی .

» حاجی عبدالحکیم خان توخی .

» سید فیض الله خان کنری .

» میرزا عبداللطیف خان حکیم .

» حاجی میرزا محمود خان .

» محمد عمر خان محمد زائی .

» امین الله خان محمد زائی .

» عبدالستار خان کوهستانی .

» راز محمد خان سلیمان خیل .

» میر محمد علی خان .

دوات پناه حکم چند .

میرزا محمود خان سرکاتب .

میرزا محمد یوسف خان .

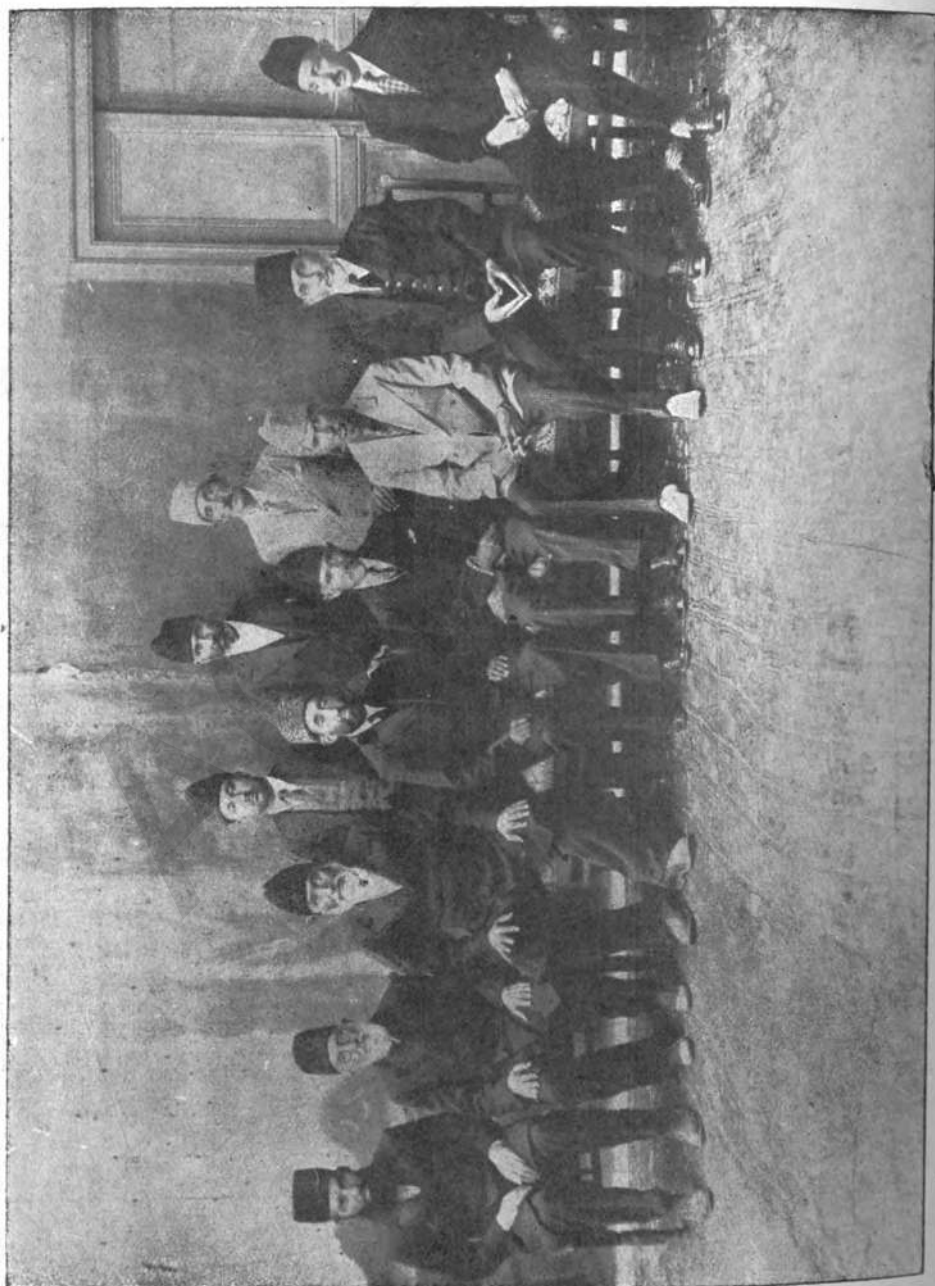
میرزا محمد اکبر خان .

دائرة تحریرات :

سرکاتب محاسبه :

سرکاتب اوراق :



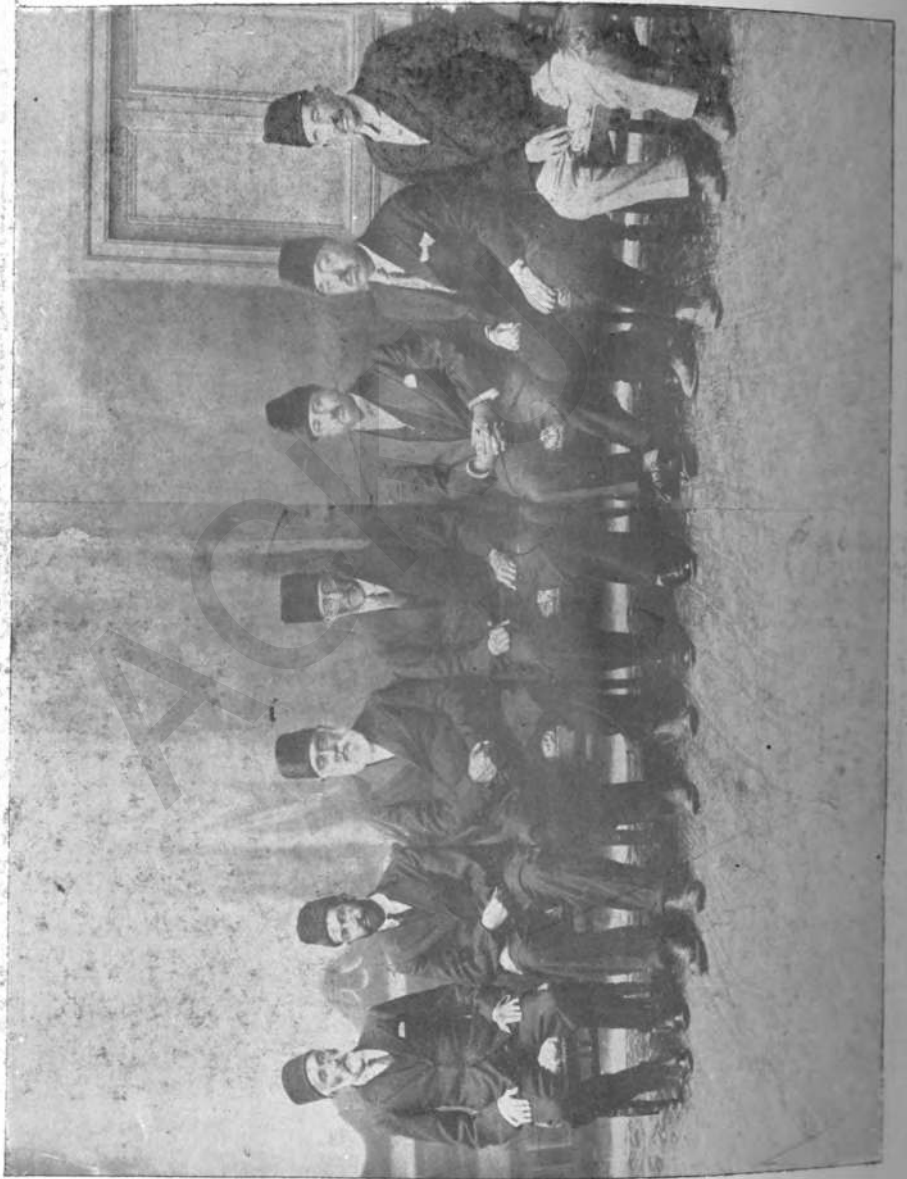


اعضای محترم مجلس عالی اعیان

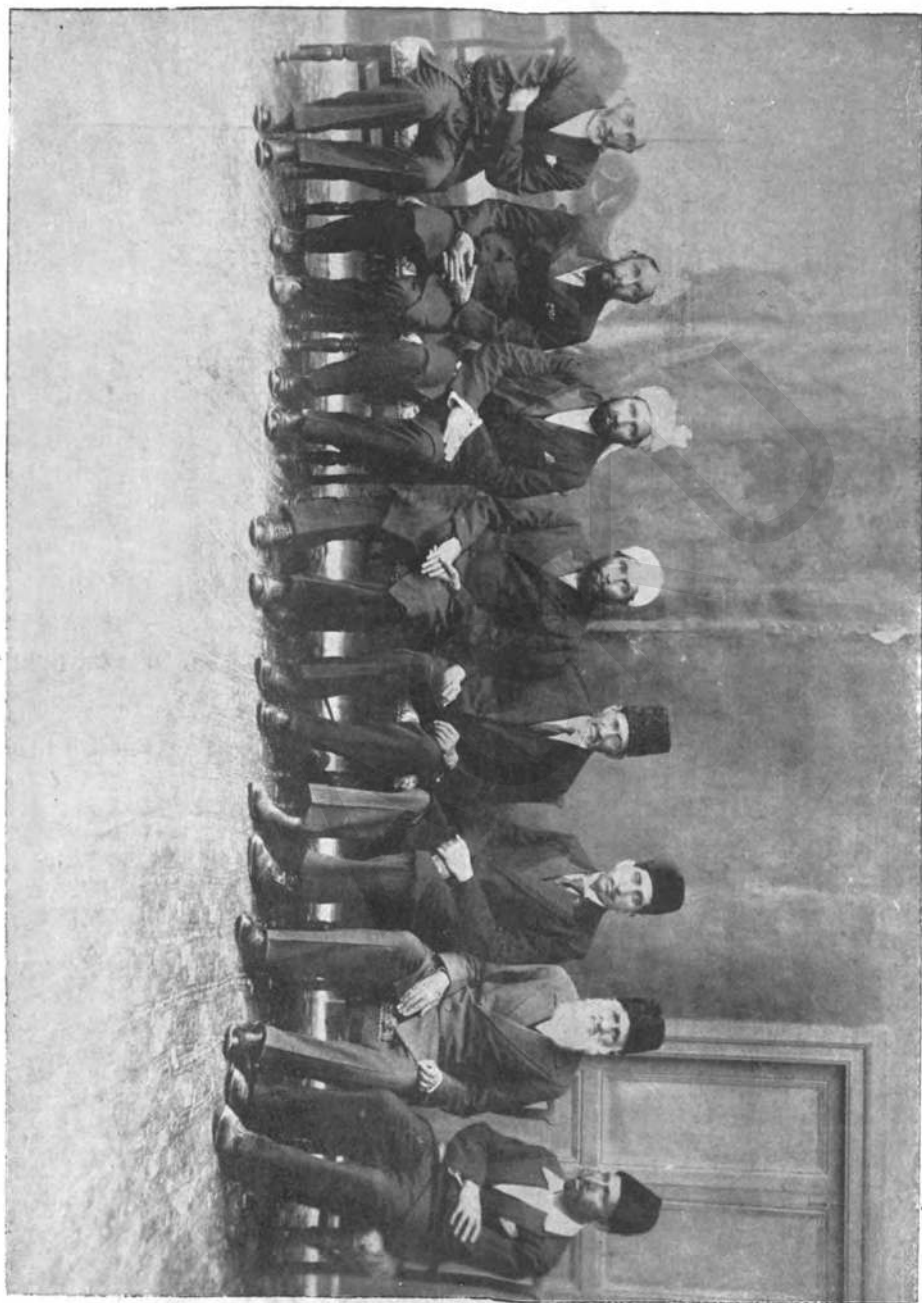


اعضای محترم مجلس عالی اعیان

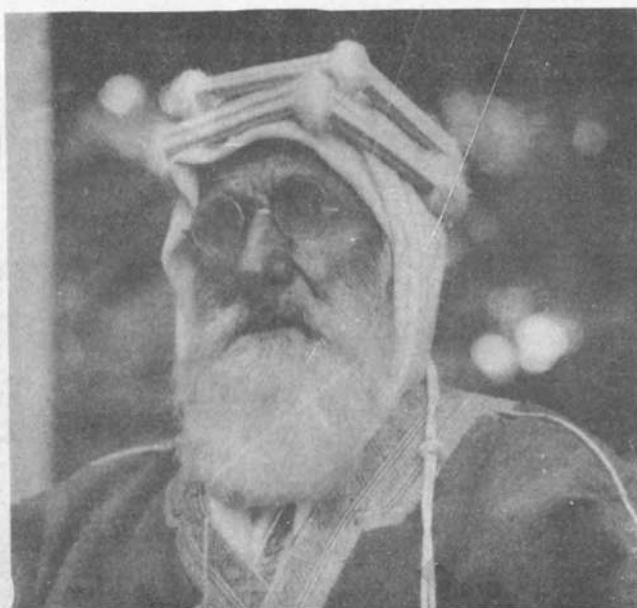




اعضای محترم مجلس عالی اجلاس



اعضای محترم مجلس عالی اعیان



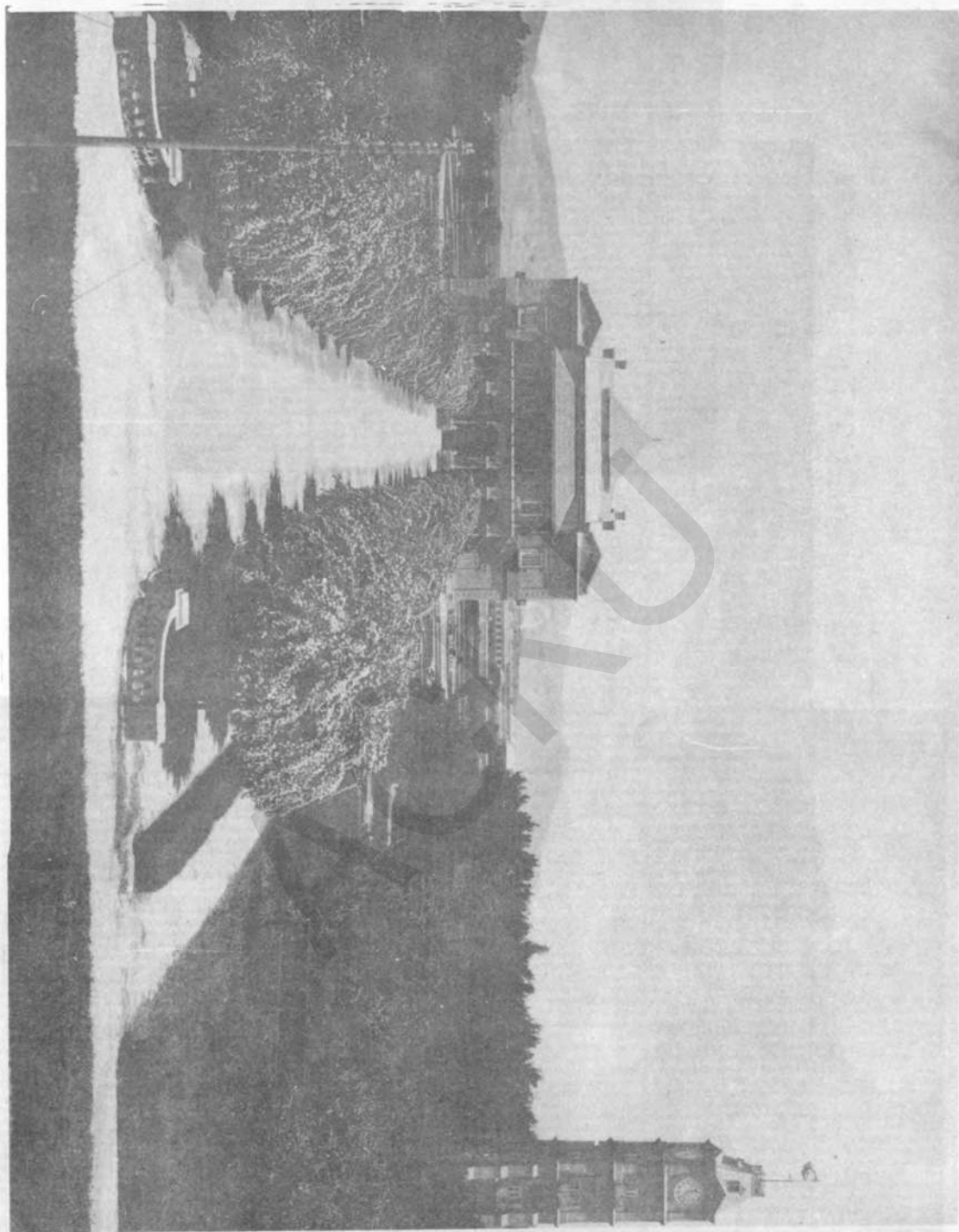
جناب حاجی محمد نواب خان صاحب حضور شاہی از نجبا و معزین  
قومی لہور کہ نظر بیاقت و فضائل شخصی خدماتی را کہ در مجاری  
وطن ایفا نموده اند بشرف مصاحبت حضور ملوکانہ نامی میباشند



جناب محمد سرور خان صاحب حضور بہایونی یکی از فائز اڈہای  
معروف از خدام سابقہ کہ در رعیت ذات ملوکانہ موقع مجاہدہ  
وطن خدمت کرده و پیادہ اشرف مصاحبت حضور ملوکانہ را حاصل  
نمودہ اند



جناب صالح محمد خان سپہ سالار سابق مصاحب حضور بہایونی  
یکی از نجبای مملکت کہ پیادہ اش سابقہ خدمت صنف جلیل عسکری  
شرف مصاحبت حضور ملوکانہ را حاصل داشته اند



کابل، قصر شاهی، کنگرہ

کابل، قصر شاهی، کنگرہ  
 کابل، قصر شاهی، کنگرہ  
 کابل، قصر شاهی، کنگرہ

کابل، قصر شاهی، کنگرہ  
 کابل، قصر شاهی، کنگرہ  
 کابل، قصر شاهی، کنگرہ



## تشکيلات دوائر ملي

### رياست بلديه كابل



و. ج گل احمد خان رئيس بلديه

- رئيس بلديه : والاشان جلالآب گل احمد خان .  
معاون : صداقتآب سيد جلال الدينخان .  
مدير تحريرات : صداقتآب ميرزا عبدالله خان .  
مدير محاسبه : صداقتآب ميرزا محمد ابراهيم خان .  
مامور تحصيلي : صداقتآب تاج محمد خان .  
مامور خزانه : صداقتآب محمد عثمان خان .  
مهندس : مستر سايلوف .

- ترجمان :  
معمار باشي تعميرات : صداقتآب تاج الدينخان .  
سرکاتب اوراق : صداقتآب کمال الدينخان .  
مفتي دائره ممیزی : صداقتآب محمد نعم خان .  
نجار باشي دائره ممیزی : صداقتآب ميرزا عبدالواحد خان .  
معمار باشي دائره ممیزی : صداقتآب فتح محمد خان .  
مامور تنظيمات : صداقتآب محمد زمانخان .  
ناظم دارالایتام : صداقتآب حبشو خان .  
مامور محاسبه دارالایتام : صداقتآب عبدالرشيد خان .  
مامور مندوي : صداقتآب محمد ابراهيم خان .  
مامور محروقات : صداقتآب ميرزا محمد سرور خان .  
مامور فواکه : صداقتآب عزيزالله خان .  
صداقتآب سيد احمد خان .  
صداقتآب سلطان محمد خان .

سالنامه « کابل »

عالیقدر جلالتمآب والا حضرت سردار احمد شاه خان وزیر دربار و پسر عم اعلیحضرت هایونی که ذات عالی شان در عصر اعلیحضرت شهید درجهٔ مصاحبین حضور و رسماً سرمیر اسپور یک دسته از قشون خاصهٔ دربار پادشاهی بوده موقعیت معززی در آن حکومت داشتند .

در عصر امانی بجملهٔ مصاحبین شاه منسلک بوده در زمانهٔ شورش وطن بمسافرت اروپا تشریف داشتند و پای تخت های بزرگ اروپا را سیاحت کرده کسب اطلاعات مفیده میفرمودند ، آخراً موقع تأسیس حکومت سنیهٔ نادر شاهی بوطن عودت فرموده نظر به شخصیت عالی و اخلاق و اوضاع خیلی پسندیدهٔ شان بوزارت دربار هایونی مقرر و تا حال این وطنیه را بانهایت خوبی و انتظام ایفا می نمایند .



عالیقدر جلالتمآب والا حضرت سردار احمد شاه خان



تشکیلات دوائر حضور

تشکیلات دوائر حضور همایونی

وزارت دربارشاهی



عالیقدر صداقتآب محمد حیدر خان معین دربار  
که یکی از نجیبی مملکت و خدمات مهمه را در امورات  
مرجوعه سابقه و حالیه یا نهایت کفایت و لیاقت  
ایراز فرموده اند .

- وزیر دربار : عالیقدر جلالآب والا حضرت احمد شاه خان .
- معین وزارت دربار : عالیقدر صداقتآب محمد حیدر خان .
- مدیر محاسبه : صداقتآب عزیز الله خان .
- مدیرة نظیبات و تشریفات : » عبدالرحیم خان .
- معاون اول » » جمعه خان .
- دوم » محمد اکرم خان اول .
- سوم » محمد اکرم خان دوم .
- مدیر نقلیه : » میر اکبر خان .
- مدیر خزانه : » سراج الدین خان .
- سرکاتب اوراق : » محمد عظیم خان .



سالنامه « کابل »

عالیقدر جلالتمآب محمد نوروز خان سر منشی حضور هایونی . جناب شان ییی از خدام صمیعی حکومت حاضره و از اشخاص لایق بوده در دوره حکومت سابق زمانی در دستة مذهبی های دار التحریر شاهی و اوقاتی بریاست یکی از شعبات امور دار الامان مصروفیت داشته در موقع شورش بقصد نجات مملکت در سمت جنوبی بمیت ذات شاهانه شامل خدمت گردیدند .

دران موقع که مملکت عزیز خیلی بخدمات و مساعی اولاد صادق خود محتاج بود جناب سرمنشی خدمات مهم و خیلی جدیدانه را ابراز داده در موقع جلوس ذات هایونی پیاداش خدمت بمقام سرمنشی حضور شاهانه تعیین گردیدند و پس ازان به تنظیم و تشکیلات دار التحریر و خدمات حضور خیلی مساعی و مجسبهودات بکار برده تاحال باعنان عزم و اراده صمیمانه و فعالیت خسته گی نا پذیر مصروف این وظیفه میباشند .



عالیقدر جلالتمآب محمد نوروز خان سر منشی حضور هایونی

دار التحریر شاهی

- |                                     |                      |
|-------------------------------------|----------------------|
| • عالیقدر جلالتمآب محمد نوروز خان . | سرمنشی حضور هایونی : |
| • عالیقدر حافظ نور محمد خان .       | مدیر شعبه اول :      |
| • » عبدالاحمد خان .                 | مدیر شعبه ۲ :        |
| • » سراج الدینخان .                 | مدیر شعبه ۳ :        |
| • » غلام قادر خان .                 | وکیل مدیریت شعبه ۴ : |
| • » عبدالرشید خان .                 | سر مترجم انگلیسی :   |
| • صد اقمند احمد علی خان .           | مترجم فرانسه :       |
| • » سید مبشر خان طرازی .            | • عربی :             |
| • » محمد یعقوب خان .                | • انگلیسی و اردو :   |



### تشکيلات دوائر حضور

عاليقدر جلالتمآب جناب الله نواز خان ياور اول حضور همايوني. جناب شان از خاندان هاي نجيب افغان هاي قديم هند و يكي از فارغ التحصيلان مكاتب عالي پنجاب است جناب مشارايله مدت مديدي است كه بخاك افغانستان مهاجرت اختيار نموده و اين مملكت مقدس را وطن قرار داده اند .



و در موقع شورش و حرب استقلال وطن خدمات خوبي مثل ديگر خدام صحيح افغانستان انجام داده بسمت جنوبي شفاخته و بعميت ذات شاهانه شامل خدمات نهايت شانداري گرديده اند.

جناب شان در فتح كابل بعميت والا حضرت وكيل شاهانه افتخار آتخدمت مهم را دارا بوده بعد جوس ذات شاهانه برتبه ياور اول حضور همايوني مقرر و تا امروز مصدر بسي خدمات ذيقيمت و برجسته براي خاك وطن شده اند . جناب الله نواز خان ياور همايوني يكي از خدام با تربيه و فعال و صادق اين دوره بشمار ميروند .

ع ، ج جناب الله نواز خان ياور اول حضور همايوني

### دائرة يوري حضور شاهانه

- |                                  |                         |
|----------------------------------|-------------------------|
| عاليقدر جلالتمآب الله نواز خان . | ياور اول حضور همايوني : |
| صد اقمآب محمد يونس خان .         | مدير اول :              |
| » عبدالغياث خان .                | » ۲ :                   |
| » احمد علي خان .                 | » ۳ :                   |
| » عبدالكريم خان .                | » ۴ :                   |
| » محمد عليخان .                  | مامور تحريرات :         |
| » عبدالعسين خان .                | مامور خزانه :           |



سائنامہ « کابل »

ع، ش، سید شریف خان سر یاور حربی حضور ہایونی اعلی حضرت غازی ۔  
جناب شان یکی از نجای مملکت و فارغ التحصیلان نمره اول مکتب حریه افغانستان است که در سال

۱۲۹۸ شمسی بعد فراغ تحصیلات و موفقیت بمحاصل  
کردن شهادت نامہ درجہ اول کامیاب و در دورہ حکومت  
سابقہ مرتباً در سابعہ حسن لیاقت و کماہت و صداقت  
خویش بمدارج رفیعہ عسکری ترفیع یافته نشان دولت را  
حاصل کردند اخیراً نظر بابرار خدمات و مقابلات  
بایدش آمد انقلاب و بدبختی وطن کہ در موقع مختلفہ  
ابرار نمودہ و آخرین صمیمیت و صداقت شاراً  
در بموجب ہمیت ذات ہایون اعلی حضرت یگانہ ناجی  
وطن، محمد نادر شاہ غازی بمنصہ ظہور رسانیدند  
درازای لیاقت و صداقت شخصی و پاس آئمہ سابقہ  
خوب خود بمقام رفیعہ سر یاوری حربی حضور ملوکانہ  
افتخار یافته و تا این زمان متوالیاً در ابرار دیگر  
خدمات خوبی ہم مساعی جلیلہ بکار میزنند ۔



ع، ش، سید شریف خان سر یاور حربی حضور اعلی حضرت غازی

دائرة یاوری حربی ذات ہایونی

- سر یاور حربی : عالی شان شجاع آباد سید محمد شریف خان قرہ مشر اول ۔
- معاون سر یاور : عبداللطیف خان فرقه مشر ثانی ۔
- یاور : فیض محمد خان فرقه مشر ثانی ۔
- یاور : حمیت مند محمد صفر خان غنڈ مشر اول ۔
- یاور : شجاعتمند عبداللہ خان کند کشر ۔
- سر کاتب تحریرات : صداقت همراه پایندہ محمد خان ۔



# یاوران حضور ہمایونی



ع، ش فیض محمد خان قوشی اور ہمایونی پیر جٹ  
حاجی محمد نواب خان، مصاحفہ

ع، ش عبداللطیف خان فرقہ شرمعا و زہرا دور سے



ع، ش عبدالسدق خان یاد و حضور ہمایونی پیر جٹ  
برک خان ہجوم

ع، محمد صفر خان یاد و حضور ہمایونی

تاریخچه



عالمقدر عبدالاحمد خان مدير شعبه ۲ دارالتحریر شاہی

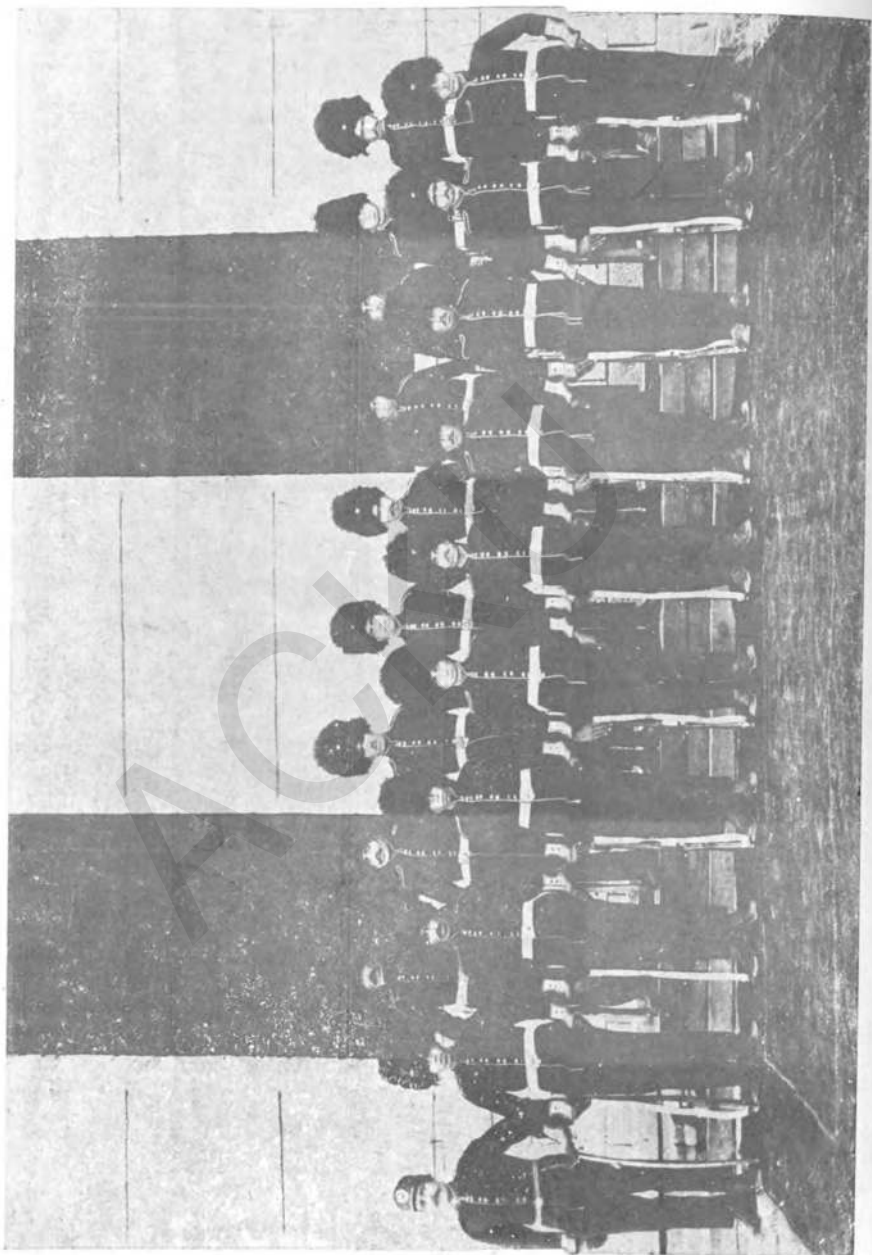


عالمقدر حافظ نور محمد خان مدير شعبه اول دارالتحریر شاہی



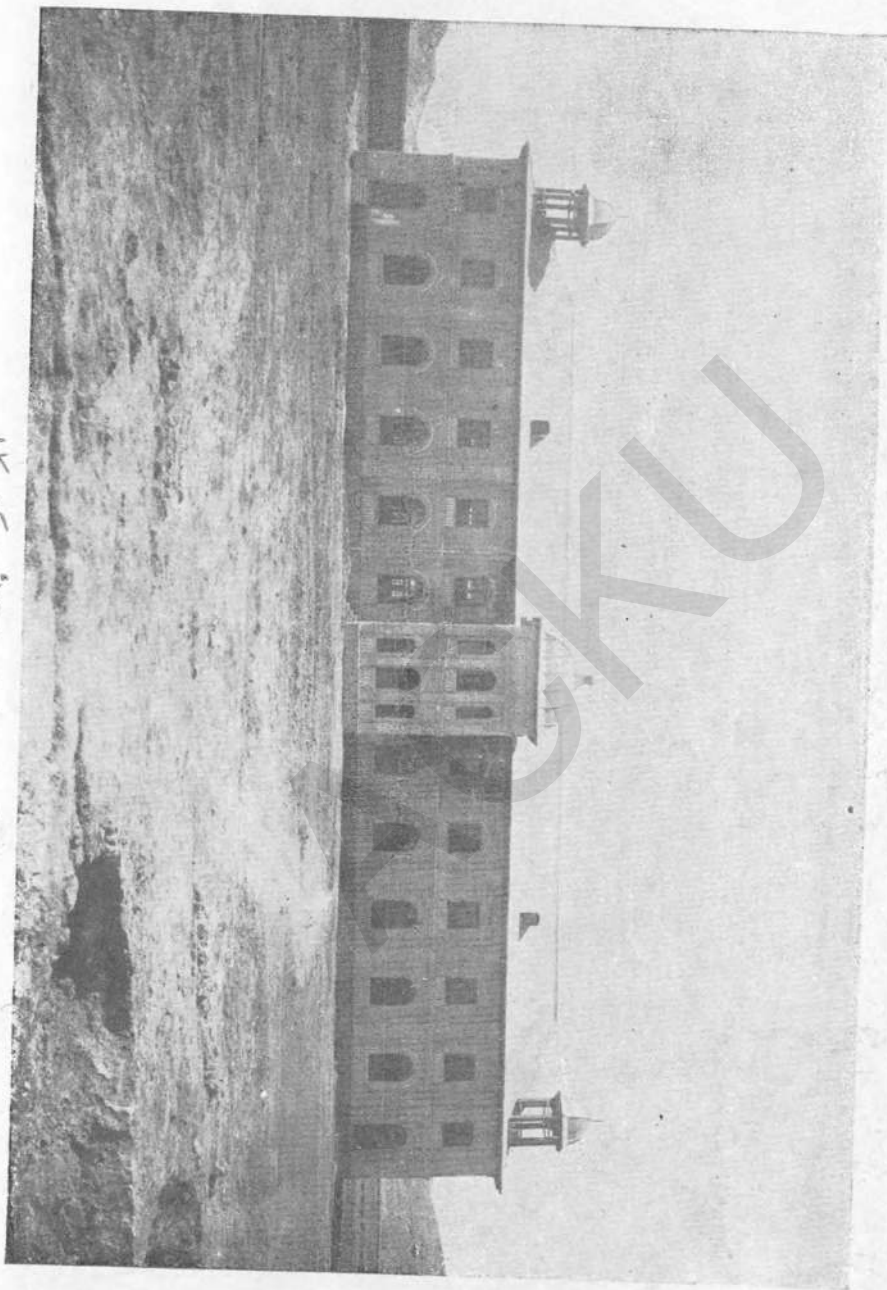
عالمقدر سراج الدین خان مدير شعبه ۳ دارالتحریر شاہی





یکمده از صنف پادۀ فرقة شاهي بلباس رسمي

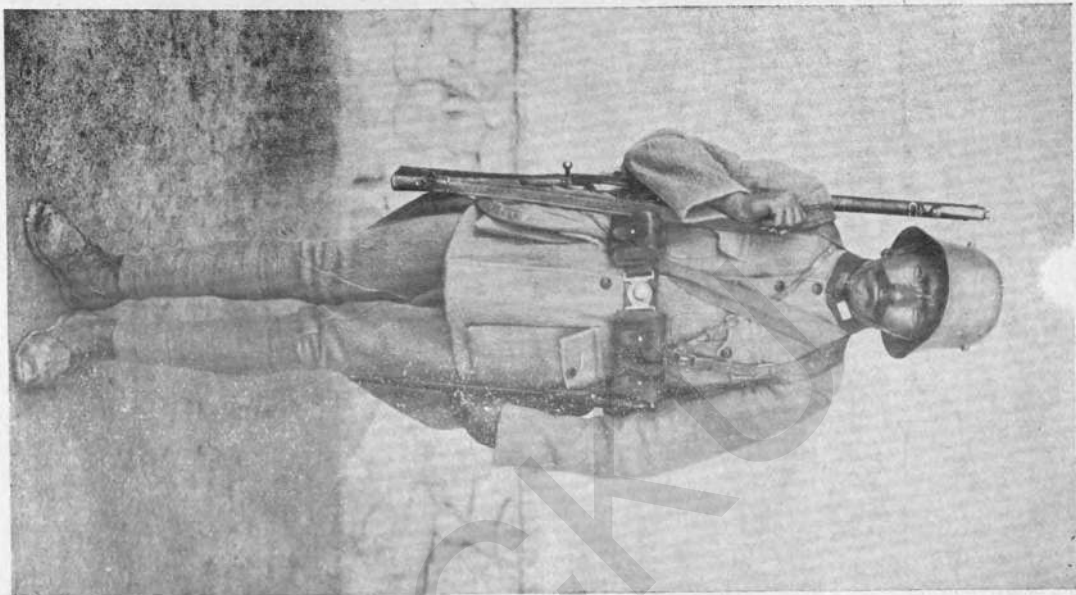
از تهرات جندی شاد قلعه عسکری کابل



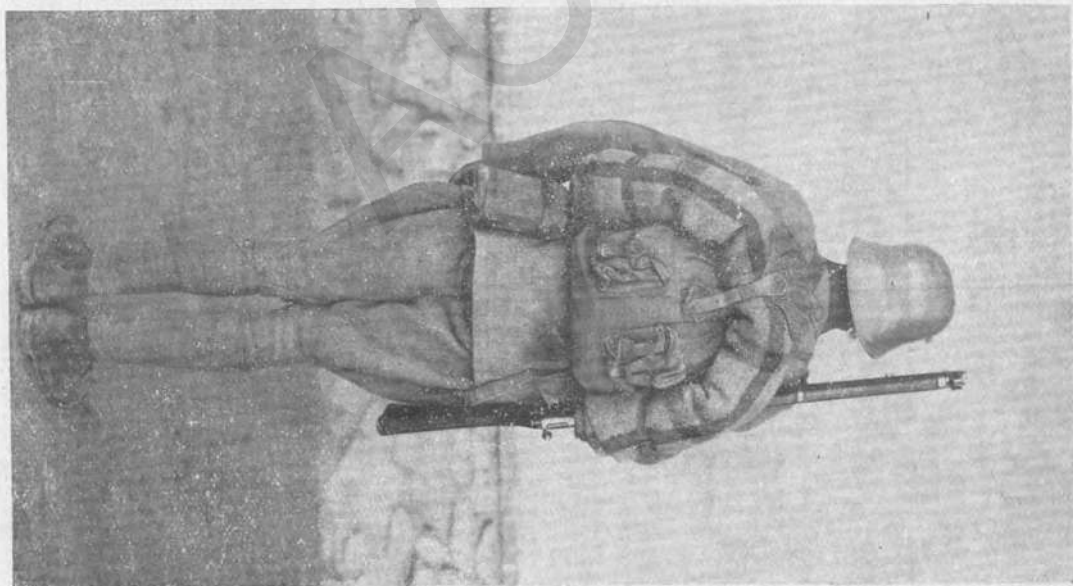


از صنف سواره فرقه شاهي کابل

از صنف پیاده عساکر کابل لباس جنگی



از صنف پیاده عساکر کابل لباس جنگی







از صنف پیاده فرقه شاهی



از صنف پیاده عساکر کابل بلباس جنگی



از صنف پیاده عساکر کابل بلباس جنگی



از صنف پیاده عساکر کابل بوضع انداخت



از صنف پیاده عساکر کابل بوضع انداخت



از صنف پیاده عساکر کابل بوضع پروت

### تشکیلات دوائر حضور

عالیشان شجاعت مآب عبدالغنی خان فرقه مشر معاون قوماندان فرقه شاهی و قلعه بیگی ارگک . جناب شان یکی از جوانان لایق مملکت و از خاندان های معروف گردیز بوده و ریاست قومی گردیز همیشه بقا میل محترم آنها متعلق بوده است .

آقای عبدالغنی خان دوره حکومت سابقه موقع شورش جنوبی بحمايت حکومت خود خیلی جدیانه محاربات کرده و زخم های متعدد دی در راه خدمت بامنیت وطن دران معرکه برداشته اند حتی بپا داش آنخدمات، حکومت يك قسمت جنوبی و کند کشری يك قطعه عسکری را نایل شده و یکمقدار معاش شخصی را نیز بطور مکافات حاصل کردند .



عالیشان شجاعت مآب عبدالغنی خان فرقه مشر شاهی و قلعه بیگی ارگک

جناب قلعه بیگی در موقع شورش عمومی مملکت از بدو حال الی آخر بانام افراد قومی خویش بدفاع اشرا رجدیانه قیام ورزیده و مخصوصاً بمعیت ذات ملوکانه مجاهدات و خدمات صادقانه و برجسته را ابراز نمودند موقع جلوس ذات شاهانه بمکافات آنخدمات خوب خود برتبه غند مشری و عهده قلعه بیگی ارگک شاهی نایل گردیده سپس در مورد تنظیمات فرقه شاهی و انتظام امور قلعه و دیگر خدمات متعلق بامور امنیت وطن خدمات برجسته کردند اخیراً برتبه فرقه مشری و معاونی فرقه شاهی، ترفیع یافته بمجاله همین عهده و اداره امور قلعه بیگی ارگک موظف میباشند .

### دائرة قلعه بیگی ارگک

- |  |   |
|--|---|
| قلعه بیگی و معاون قوماندان فرقه شاهی : | عالیشان شجاعت مآب عبدالغنی خان فرقه مشر . |
| سرکاتب محاسبه دائرة قلعه :             | صداقت میرزا غلام علیخان .                 |
| کاتب تحریرات اول :                     | محمد عمر خان .                            |
| کاتب ۲ تحریرات :                       | رکن الدین خان .                           |
| کاتب ۳ :                               | گلبدین خان .                              |
| کاتب ۴ :                               | .....                                     |
| گدام دار :                             | خواجه عبدالرشید خان .                     |
| مامور توقیف :                          | سراج الدینخان .                           |

سالنامه « کابل »

عالیشان شجاعت مآب سردار علیشاه خان

قوماندان عمومی مکتب حربیه فرزند دومین جناب سردار محمد سلیمانخان مرحوم .

در عصر اعلیحضرت شهید شامل مکاتب مقدماتی و سپس داخل مکتب حربیه کابل بوده در عصر حکومت امانی بند فراغ تحصیل و کامیابی بدو در صنف قشون پیاده مرکز بحیثیت تولیشر و پس ازان در اثر خدمات و ابراز قابلیت و لیاقت خویش الی رتبه غنیم مشیری اول ارتقا جسته مخصوصاً در هنگام شورش، مقاومت خیلی عسکرانه در مقابل اشترار بکار برده و دچار خیلی زحمات و ممرات های شدید از طرف اشترار گردیده اند .



موقع جلوس ذات شاهانه چندی بعلت ممرات و جرحیکه در عین محاربه نجات وطن بوجود شان رسیده بوده مصروف معالجه و آخرآ بسمت معین

ع . ش عایشاه خان فرقه مشر قوماندان مکتب حربیه وزارت حربیه مقرر و بحالتاً وظیفه قوماندانی مکتب حربیه را عهده دار میباشدند .

عالیشان عزت و شجاعت مآب سید عبدالله خان شاهابی

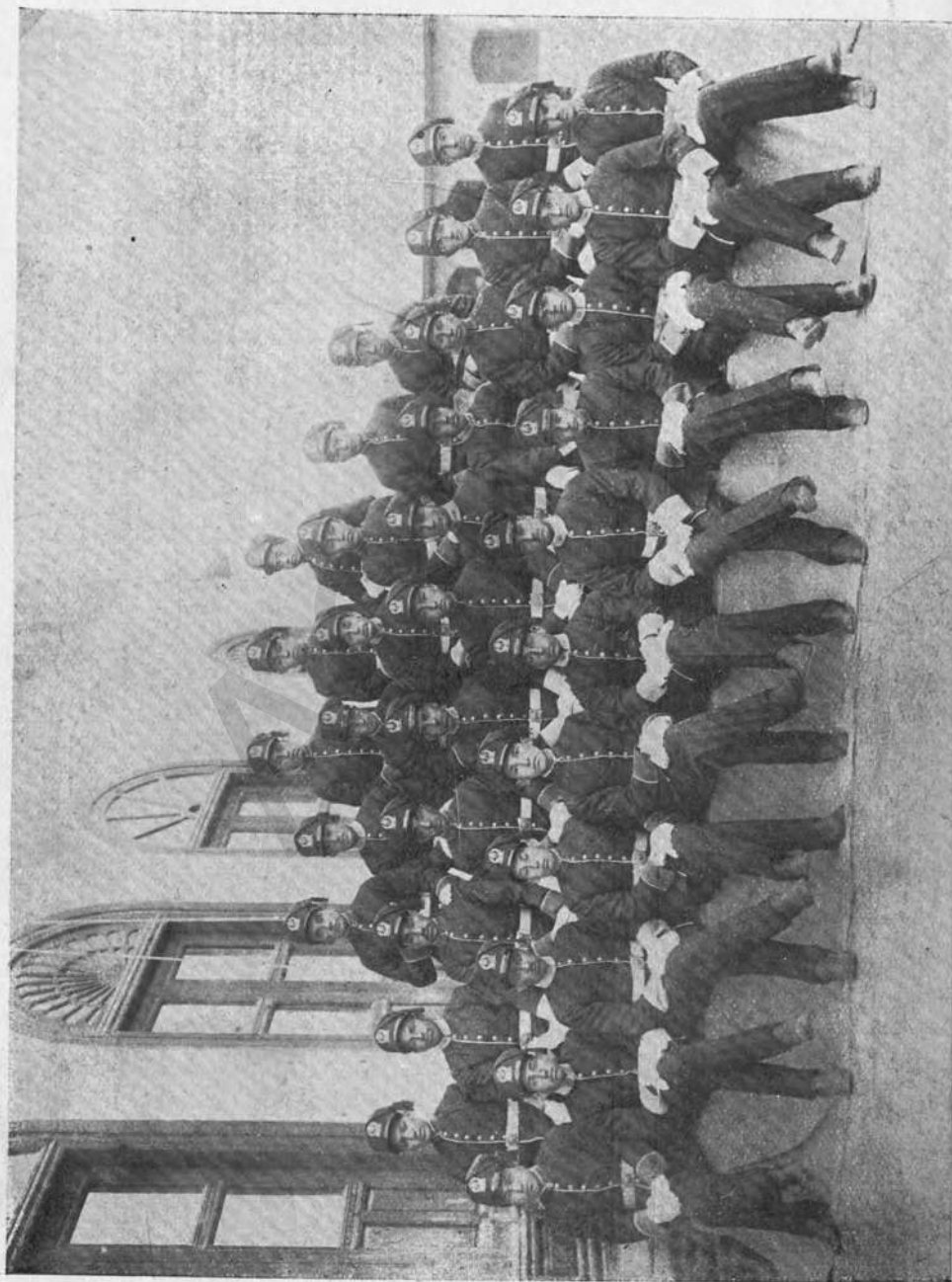
یکی از فارغ التحصیلان مکاتب عالی پنجاب و از مدتیست در خاک افغانستان هجرت کرده تابعیت و توطن اختیار نموده اند در موقع شورش وطن مثل دیگر اولاد صحیح افغانستان ابراز صمیمت و جان فشانی بخاک وطن کرده در سمت جنوبی مجاهدات مهمه در معیت اعلیحضرت غازی ابراز نموده اند .



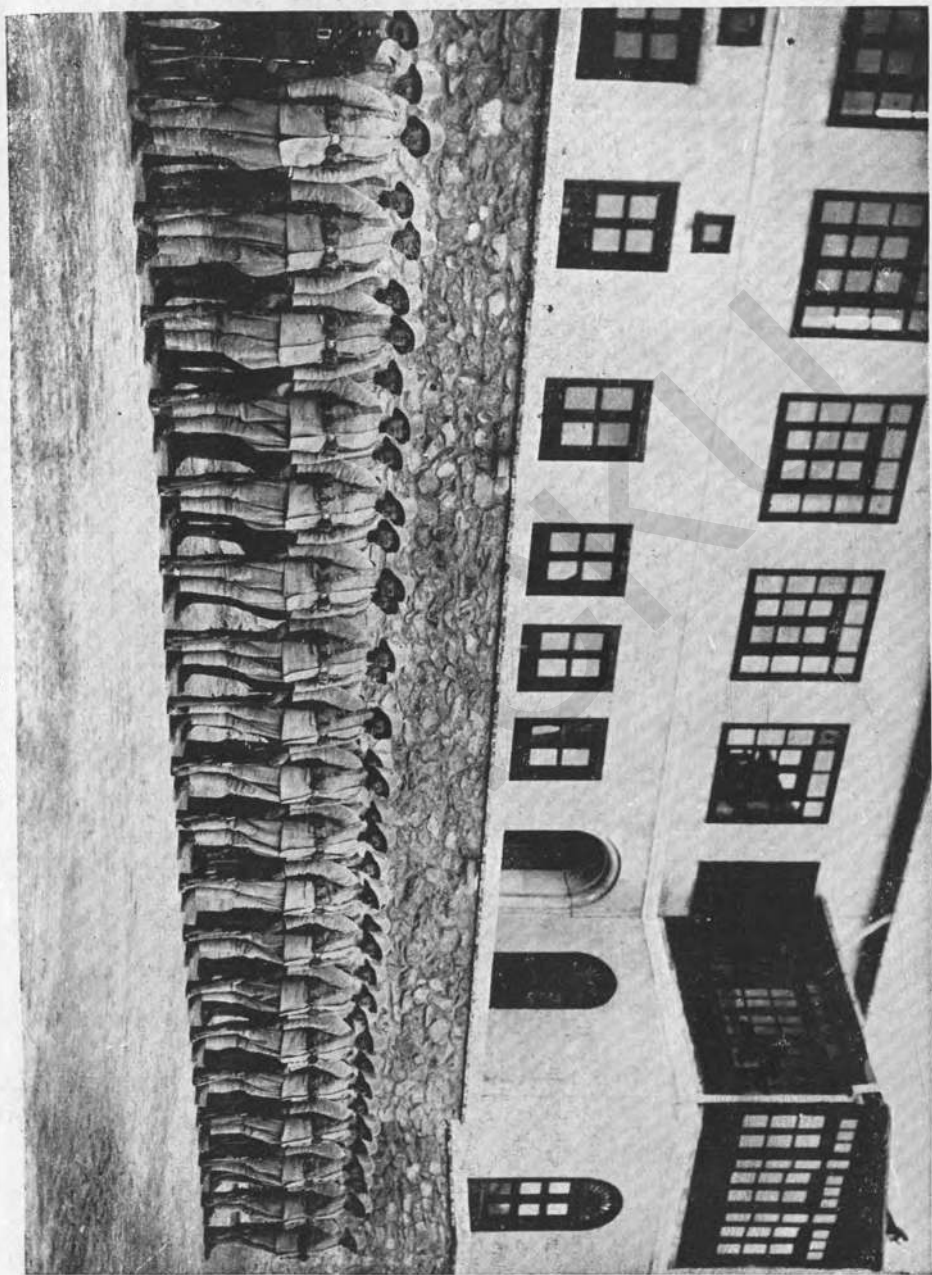
جنابشان در موقع جلوس شاهانه در ازای آن خدمات برتبه فرقه مشیری افتخار حاصل کرده در شورش ثانی نظر بکفایت و خدمات ذقیمت شان برتبه نائب سالاری نایل گردیدند . بحالتاً با همین منصب، ریاست فابریکه های حربی را دارا بوده بخدمات مملکت میپردازند .

ع . ع . ش سید عبدالله خان شاه حاجی رئیس فابریکات حربی .

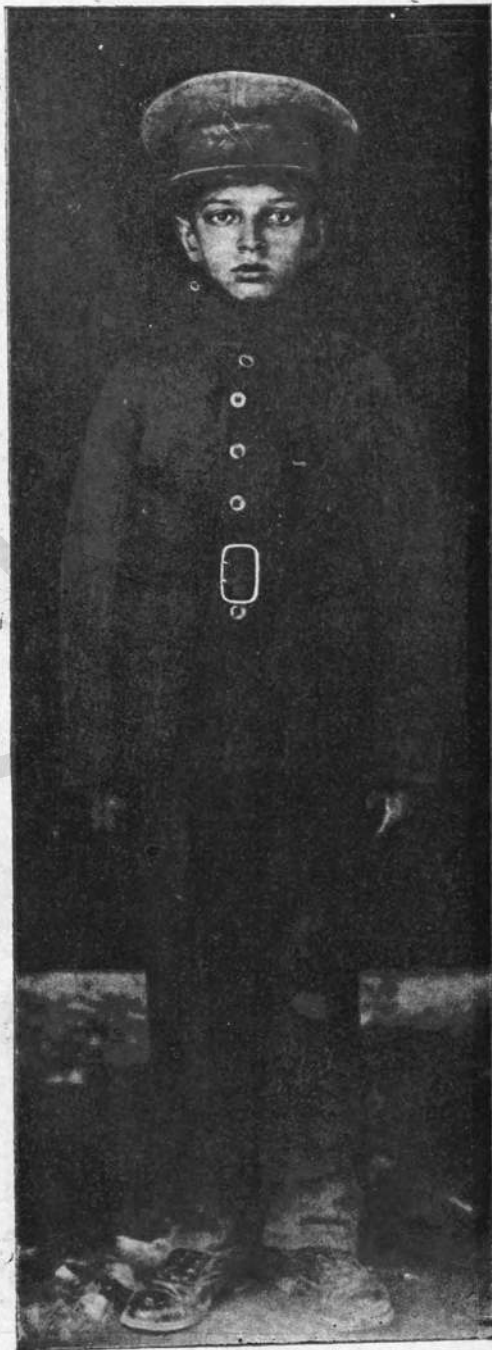




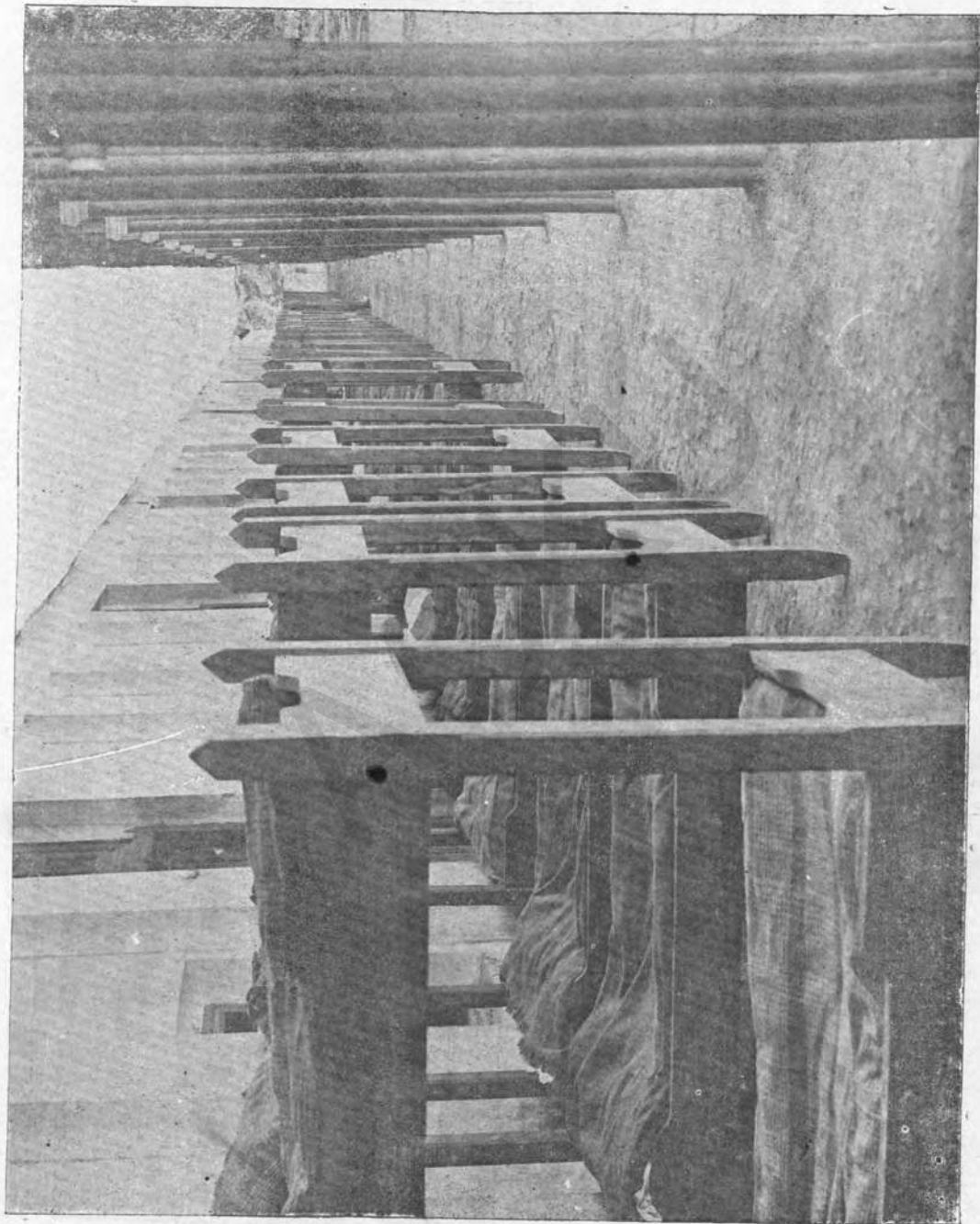
بکسمه از طلاب مکتب حربیه کابل بهورم مکتب



یک قسمت از طبلای مکتب حریه کابل فورده حرق

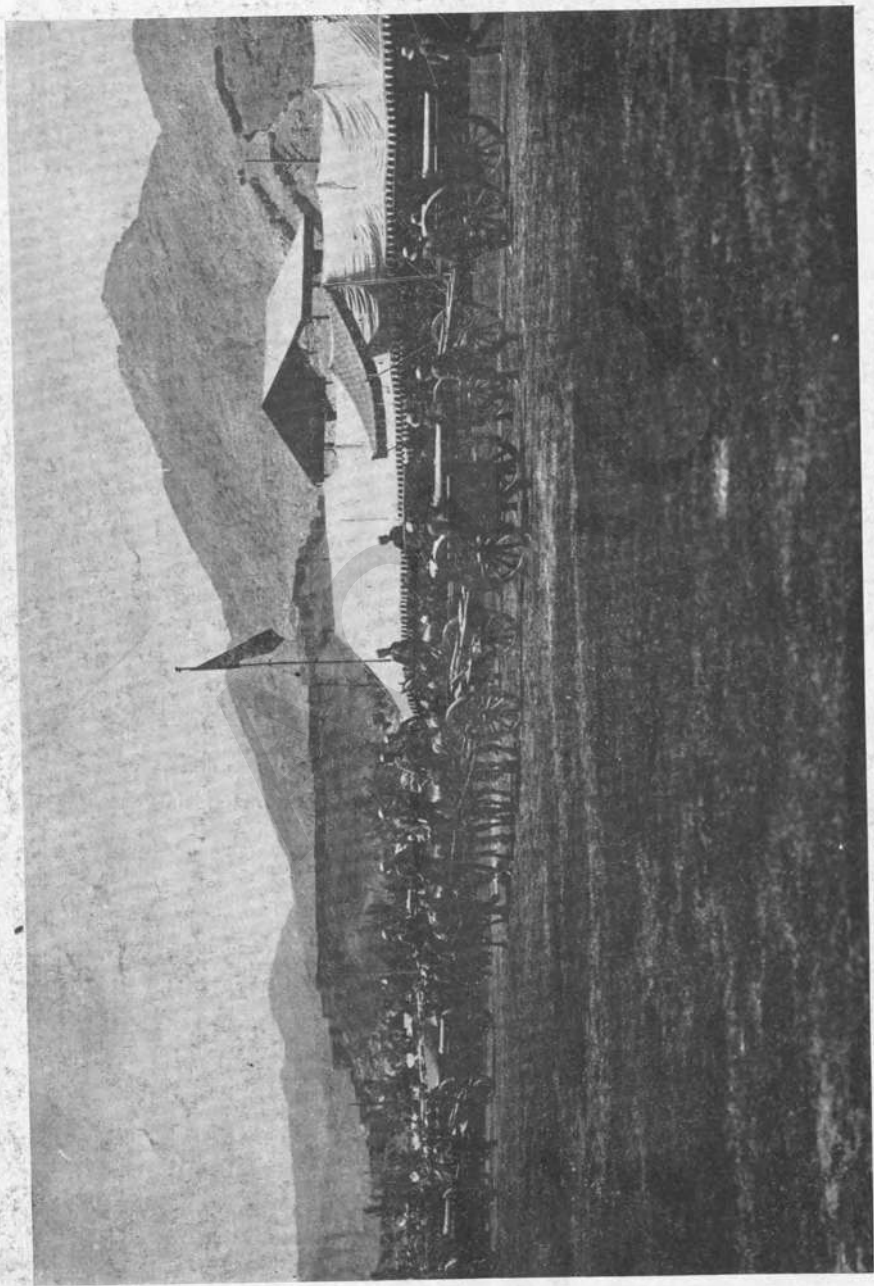


یکی از طلاب مکتب قبائل مربوط مکتب حریت کابل  
که مکتب قبائل از مؤسسات جدید عصر هایونی نادرشاهی  
و درین تازه گی ها بنا یافته است

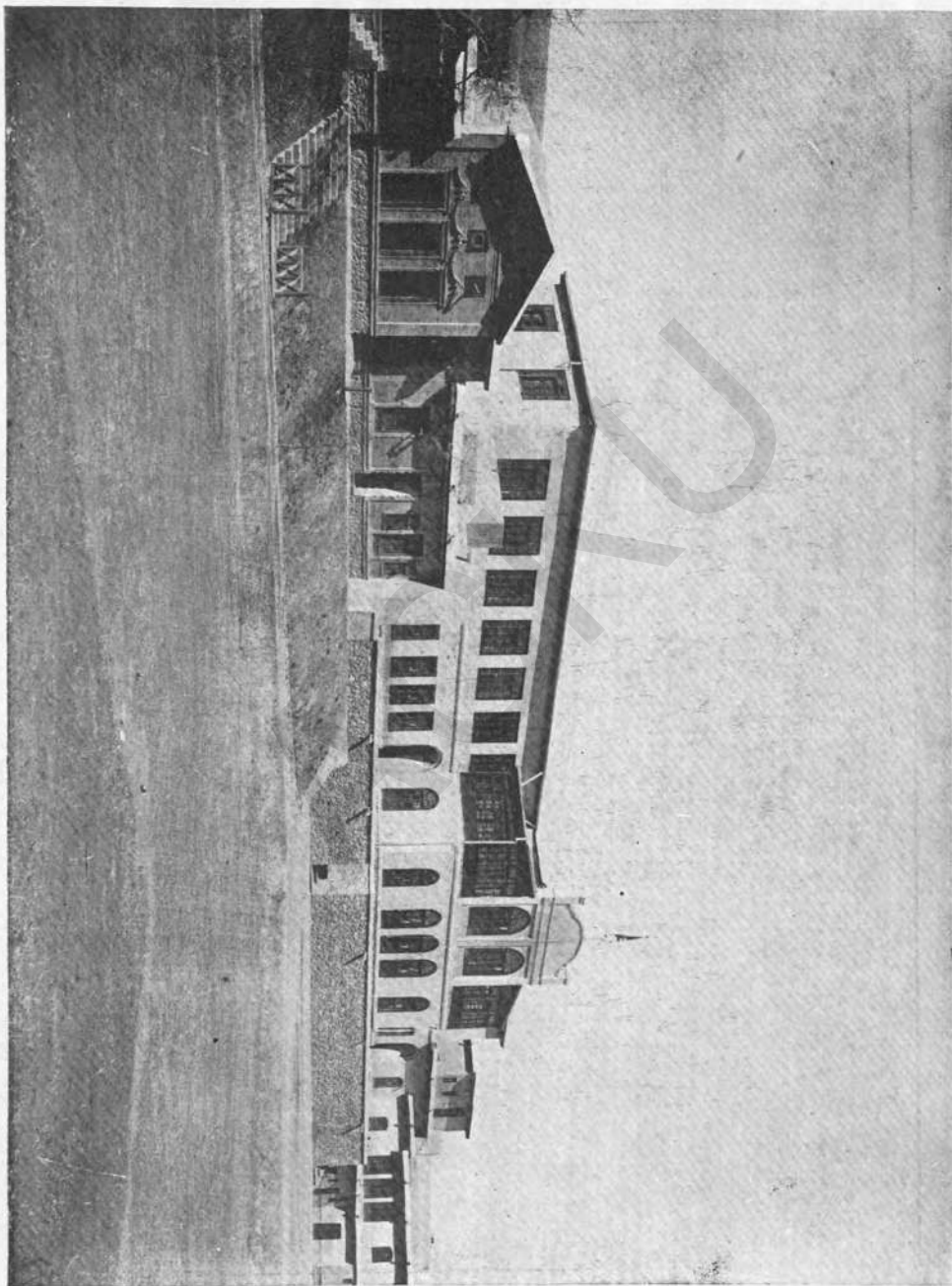


از مؤسسات جدید عصر نادر شاهى محل وهايش وبيستزهائى خواب طلاب مكتب فائىل سرپوط حريمه كابل





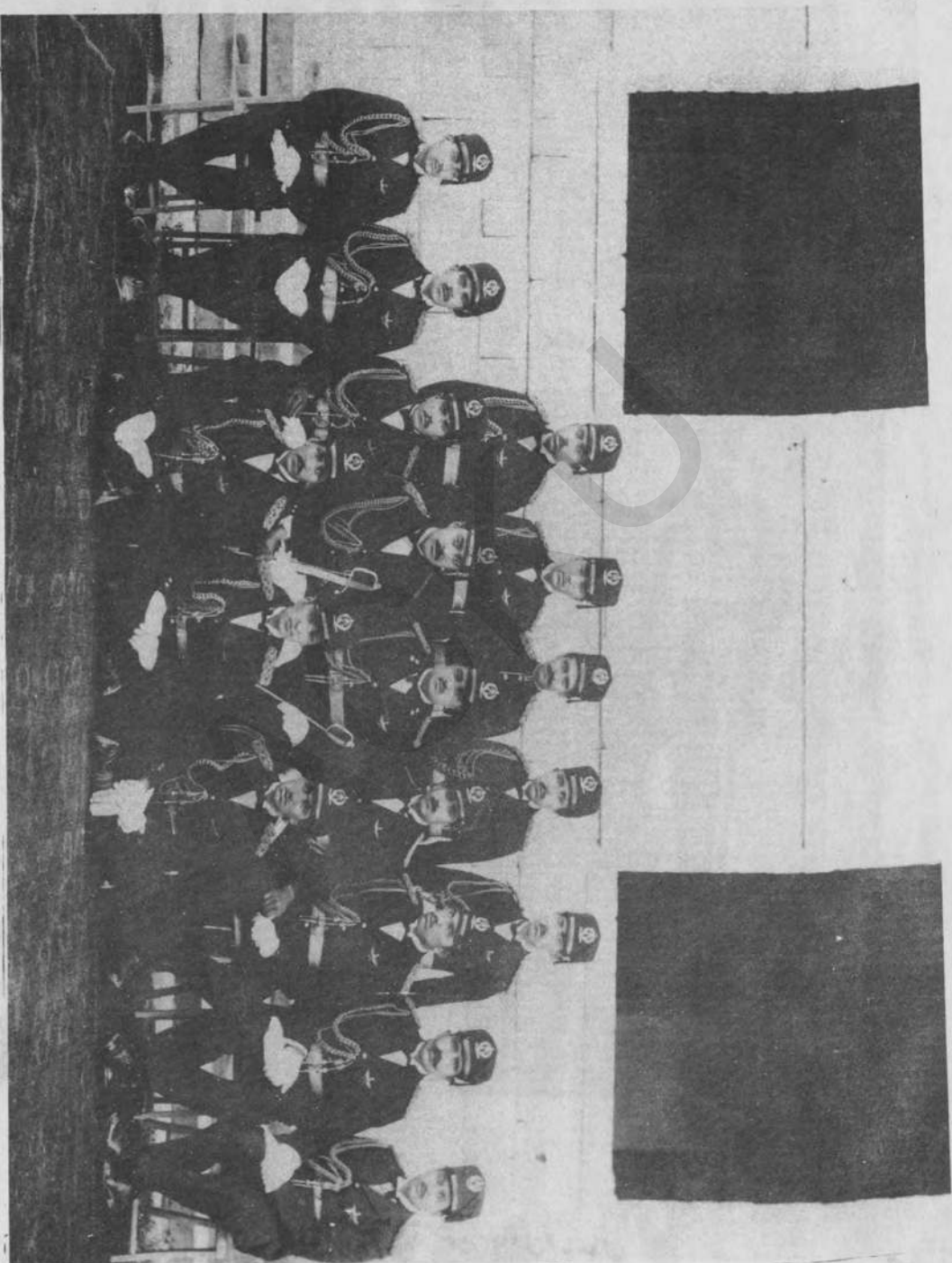
يك قسمت از توپخانه سريع الاتش متعلق قول اوردوى سرکبرى کابل در انصاي مانوره در جشن نجات وطن سال ۱۳۱۱



عمارت سابقه مکتب حریتہ کابل واقع شہر آرا



عاش عبد الغنی خان فرقه مشر و معاون تو ماندان  
و باقی غنڈ مشران و کندکشران فرقه شاہی



ح محمد احسان خان تون قوماندا ان و باقی نصیبہ اراکین  
 ہوا با زری



## اجراآت دوائر مملکتی

### وزارت حربیه



وزارت حربیه در دوره نادرشاهی در اثر فکر رسای افسر بالیانت ونیرومند خود والاحضرت شاه محمودخان غازی سپه سالار و وزیر حربیه در حالیکه بعد از انقلاب هیچ اساسی موجود نبود به تفکیلات و تأسیسات ذیل پرداخته است :

تفکیلات صحیحۀ اردو، تعلیم و تربیه، تدارک واحضار اسلحه وتجهیزات، تأسیس وانشای تپانه جات، انشای قشله های نظامی بصورت عصری در بی مارو، جمع آوری عموم صاحبمنصبان، ترتیب وتنظیم بودجه بیک مقیاس صحیح، اصول اخذعسکر بصورت اساسی تپه وسایل نقلیه بطور عصری، ساختن شناخانه های عسکری در مرکز وولایات، تنظیم فابریکه های حربی، ترمیم وبکار انداختن قوماندانی طیاره که در اثر انقلاب بیک احوال اسف اشتمالی بریاد شده بود، تشکیل ریاست قبایل، تعلیمگاه های ضابطان: ( پیاده، سواری، توپچی، جلب معلمین ) تشکیل کندک مخابره، تشکیل سپورتها، افتتاح مکتب حربیه، تراجم کتب مفیدۀ عسکری .

حجت مندمحمد احسان خان قوماندان طیاره که جنابشان از تعلیم یافته های افغانستان در خارجه و تخصص در فن هوا بازی حاصل کرده اند خدمات ومجاهدات قوماندان موصوف در مواقع مختلفه قابل وصف است .

هر يك ازین تفکیلات، وتأسیسات، عمرانات، ترمیمات، که والاحضرت سپه سالارغازی به آن توجه فرموده اند . برای ترقیات عالم عسکری افغانستان از حتمیات بوده است، ونظربکمی اوقات از اجراآت عمدۀ وزارت حربیه بحساب میآید .

وزارت حربیه از توجه وزحمت کشیهای خستگی ناپذیر وزیر حربیۀ دانا والاحضرت شاه محمودخان غازی دارای يك اردوی منظم که از همه جهت صاحب تعلیمات ولوازم عصری وروح عسکریت میباشد گردیده است .



## وزارت امور خارجه

وزارت امور خارجه در دوره سلطنت نادر شاه موفق به جلب دوستی و مناسبات صحیحه دول متحابه گردیده و در ضمن دیگر امورات قرار داد هائی را که برای دولت افغانستان از هر حیث مفید است عقد نموده.

اجمال اجراآت وزارت خارجه در عصر فرخنده اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی قرار آتی است :

اول : تعرفه رسمی شخصیت منعی افغانستان به دول متحابه ذریعه متحد المآل تلگرافی از طرف جنرال شاه ولی خان قاج کابل بتاریخ ۲۰ میزان ۱۳۰۸ ش به وزارت خارجه دول متعاهد افغانستان .

دوم : تاسیس و تجدید روابط و مناسبات پس از انقراض حکومت سابقه در بدو جلوس اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی با دول متعاهد افغانستان و تصدیق معاهدات عمومیه افغانستان در سنه ۱۳۰۸ .

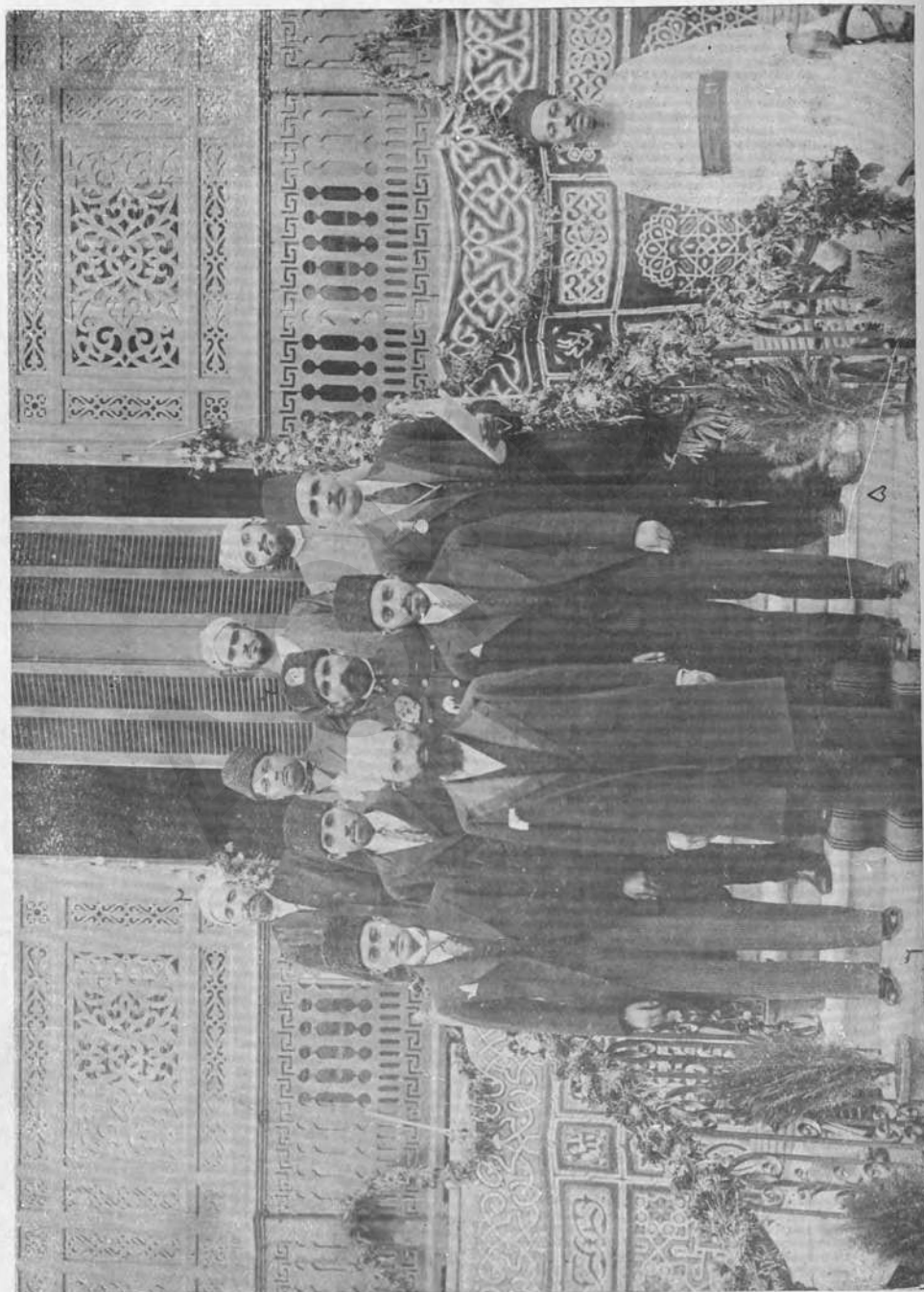
سوم : عقد، امضاء، تصدیق، تعاطی، معاهدات :- سیاسی و مودت، قرار داد ها، موافقه ها، مقاولات با دول متحابه موافقه قسوتلوسی فیابین افغانستان و ترکیه به عصر حکومت نادرشاهی تجدیداً تصدیق و به طی اجرا آورده شده .



ع، ج جناب شیر احمد خان سفیر کبیر افغانستان در طهران



ع، ج جناب عبدالحمید خان سفیر کبیر افغانستان در ماسکو



ع ، ج محمد صادق خان مجددی وزیر مختار با هیئت سفارت افغانی در قاهره .

### اجراءات دوائر مملکتی

۱ — عقد و تعاطی معاهده مودت فیما بین افغانستان و جاپان توسط ع، ج والا حضرت شاه ولی خان وزیر مختار لندن و سفیر صغیر جاپان در لندن بتاريخ ۱۹ نومبر ۱۹۳۰ مطابق ۲۷ عترب ۱۳۰۹ .



۲ — امضاء و تعاطی : قرارداد راجع باعاده مجرمین فیما بین افغانستان و ایران توسط ع، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجه افغانستان و ع، ج خلعتبری سفیر کبیر سابق ایران در کابل بتاريخ ۲۵ جوزا سنه ۱۳۰۸

ع، ج سردار سلطان احمد خان سفیر کبیر افغانستان در انقره

۳ — تعاطی معاهده مودت فیما بین افغانستان و فنلاند توسط ع، ج والا حضرت سردار محمد عزیز خان سفیر کبیر ماسکو و ع، ج وزیر خارجه فنلاند اچ - ژ - ژان پروکوبه در شهر السنکی .



۴ — عقد و امضاء معاهده مودت فیما بین افغانستان و استونی توسط ع، ج والا حضرت سفیر کبیر ماسکو و ع، ج آقای ( یا آیان لاتیگ ) وزیر امور خارجه استونی در شهر تالین .

۵ — عقد و امضاء معاهده مودت فیما بین افغانستان و لیتوانی در شهر ( کاونا ) توسط ع، ج والا حضرت سفیر کبیر ماسکو و ع، ج ( داکتر داوازاونیو ) وزیر امور خارجه لیتوانی .

۶ — عقد و امضاء موافقت کمیسران سرحدی افغانستان با ایران توسط ع، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجه و ع، ج آقای

عالیه تدرجات آب سردار احمد علیخان وزیر مختار افغانستان در لندن ، پسر جناب والا شان جلال آب سردار محمد سلیمان خان مرحوم سابق نائب الحکومه ولایت هرات و خان آباد .



سائنامہ « کابل »

میرزا نصر اللہ خان خلعت بری سفیر کبیر سابق  
ایران در کابل .

در عصر اعلیحضرت شہید « سرخان اسپور » یکدستہ از قشون  
خاصہ دربار و در عصر امانی از جملہ مصاحبین سطنت بودند . تحصیلات  
شان از بدو حال الی ہنگام شمولیت در جملہ مامورین دولتی  
در مکاتب داخلہ وطن صورت گرفته و بدرجہ عالی فارغ التحصیل  
شدہ اند .

۱ - عقد و امضا و تعاطی معاہدہ راجع بہ  
بیطرفی و عدم تجاوز متقابلہ فیما بین افغانستان و اتحاد  
جہاگیر شوروی توسط ع ، ج فیض محمد خان وزیر  
امور خارجیہ و ع ، ج لیوریند ستارک سفیر کبیر  
شوروی در کابل .

در عصر مایون اعلیحضرت غازی بدو بوزارت مختاری افغانی  
در پاریس و پس از مرور یکسال و سہ ماہ مرور خدمت بوزارت  
مختاری لندن تبدیل شدہ عجلتاً در آن نقطہ مصروف خدمات  
سیاسی وطن خود میباشند .



عالیقدر صد اقامتآب عبدالرسول خان جنرال قونسل  
افغانستان در دہلی کہ یکی از فضلاء وطن و دارای قریبہ  
عالی میباشند .

۲ - راجع بہ عقد معاہدہ مودت فیما بین افغانستان و حکومت:  
آستریا - نارویج - سویدن - ہالیند - دنمارک ، اعتماد نامہای  
صلاحیت عقد معاہدہ از حضور ملوکانہ توسط وزارت  
امور خارجیہ افغانستان بوزیر مختار براین اعطا گردیدہ تا بدول  
موصوفہ عقد معاہدہ نماید .

۳ - معاہدات مودت کہ در شرف انعقاد است :-

- معاہدہ مودت با حکومت برازیل .
- معاہدہ مودت با حکومت اسپین .

• معاہدہ مودت با حکومت ہنگری .

۴ - تعرف و تقرر نمایندگان سیاسی و قونسلوسی افغانستان بدول متحابہ .

۵ - استرداد اراضی دوکالم .

۶ - تسویہ و فیصلہ مسائل قرضہ حکومت آلمان .

۷ - ابتیاع اسلحہ و آلات حربیہ از جرمنی و فرانسہ .

۸ - فیصلہ مسائل خریداری فابریکات از جرمنی و جمع آوری اسلحہ و آلات حربیہ کہ در زمان انقلاب

بخارج بردہ شدہ بود .

۹ - استفادہ مہندسین و ماہرین فن برای وزارت حربیہ ، داخلیہ ، مالیہ ، معارف ، تجارت ،

### اجراءات دوائر مملکتی



عالیقدر صداقت مآب محمد صدیق خان جنرال قونسل  
افغانستان در مشهد مقدس

ریاست شورای ملی ، مدیریت مستقله طبیه ، مدیریت مستقله پست و تلگراف ، رفیق سنا توریم ، گوگرد سازی ، ریاست مطابع و سکونات .

۱۰ - تثبیت و داخل مذاکره شدن برای قرار داد پستی و تلگرافی بین حکومتین افغانستان و اتحاد جماهیر شورائیہ کہ قرارداد مذکور از طرف مدیر مستقل پست افغانستان و نمایندگان پستی شوروی امضاء گردیده .

۱۱ - تثبیت و داخل مذاکره شدن برای قرار داد پستی بین حکومت افغانستان و حکومت بریطانیا .

۱۲ - امضای معاهده مودت بین افغانستان و عراق بتاريخ ۲۰ دسمبر ۱۹۳۲ در طهران .

۱۳ - امضای معاهده مودت بین افغانستان و حجاز بتاريخ ۲۹ ذی الحجه ۱۳۵۰ در مکة معظمه .



عالیقدر صد اقتصمآب باز محمد خان جنرال قونسل افغانستان  
در تاشکند



## سالنامه « کابل »

### وزارت داخله

وزارت داخله بتأسی فرمایشات اعلیحضرت هایونی غازی بکشیدن جادها در اطراف واکتاف مملکت سی بلینی بکار برده ودر ایالات ومحالاتیکه جاده بسی ضرور بوده وازمدتها توجیهی بآن نشده بود باصول خیل صحیح جادها ساخته شده و برای حمل و نقل اشیا و عبور و مرور اهالی تسهیلات فراهم گردیده است . شبیه پولیس وزارت داخله نیز ترقیات شایانی کسب نموده و از هر حیث کار روائی پولیس قابل تمجید و تقدیر میباشد زیرا اداره پولیس بکشف بسی سرقتها و اسرار موفق گردیده و خیل اموال دولتی را که در زمان انقلاب تلف شده بود با اموال رعیتی پیدا کرده و بمقامانش سپرده ، بالخصوص بامور انضباطیه شهر خدمات خوبی را انجام داده است . کذا در امور تقسیمات کشوریه تجدید نظر نموده ، بقاطیکه علاقه دارهای جدید لازم مینمود تعیین بعضی علاقه دارها را که از روی مناسبت و ربط و ضبط اداره باناحیه ها مغایر دیده میشد آنرا مجدداً ترتیب و تشکیل نموده است .

### وزارت عدلیه

وزارت عدلیه در اثر خیالات خدا پرستانه و شریعت خواهانه ذات هایونی برای اعلاى کلمه الله و اجرای احکام نبوی کوشیده و احکام نافه مطابق اوامر الهی نشر نموده است و بعضی کتب دینی را تشریح و ترجمه کرده تشکیلات دوائر عدلیه مرکز و ولایات را مجدداً اجرا و تنظیم و قضاتی فاضل و پاک نفسی در ولایات و محالات تعیین نموده و به امور حقوقی و جزائی مطابق بمقررات شرع انور رسیده گی کرده دعای اهالی را مرتباً فیصله و اجرا داشته است .

### وزارت مالیه

وزارت مالیه در اثر نیات اعلیحضرت هایونی که خواهان آسایش و آرامش عموم طبقات ملت افغانستان میباشد اوراق باقیات سنوات ماضیه را حریق نموده ، و در بعضی ولایات و محالات که مالیه بطور عادلانه وضع نشده بود مالیه موزون تعیین کرده است ، و منابع دیگریکه از آن برای دولت ثروت حاصل میشود نیز توجه نموده و بتوسعه آن کوشیده و دوائر وزارت را اصلاح و بعضی دائره های جدیدیکه لازم بوده است علاوه گردانیده و در حصول باقیات ذمگی اهالی سعی مخصوصی ورزیده است .

کذا به تنظیم امور محاسبات عمومی و تشکیل و ترتیب دوائر مالیاتی اعم از مرکز و ولایات پرداخته بودجه دخل و خرج مملکت را همه ساله با اندازه های صحیح و مناسب مقرون بمفاد مملکت ترتیب و تنظیم کرده بمجلس شورای ملی سپرده است .

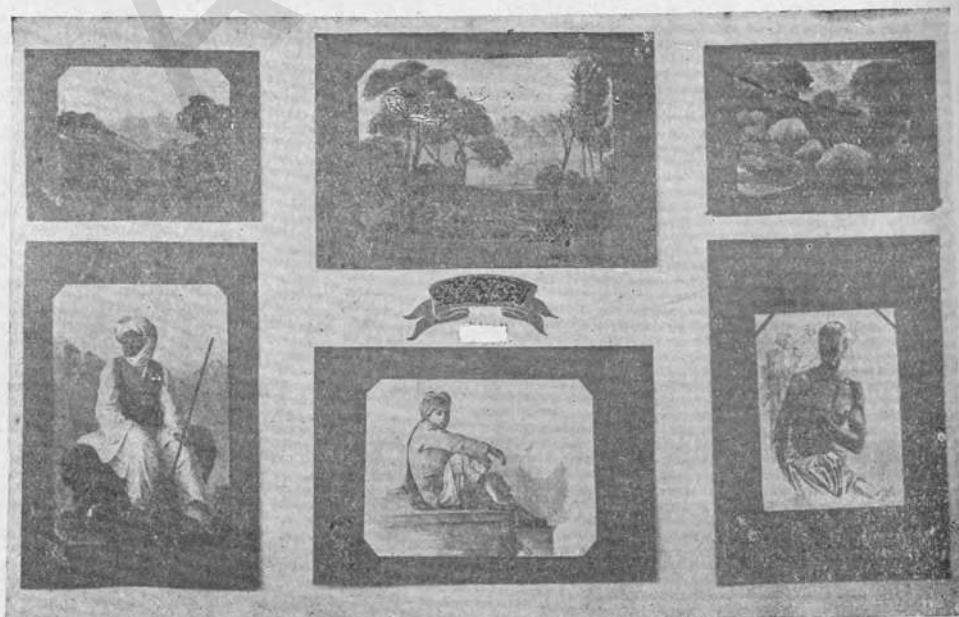
زمینهاییکه قابل زراعت بوده و لامنزروع مانده در باب منروعی ساختن آن اقدامات ورزیده ، و قنوت خراب را ترمیم نموده است . و زمین های چنی را که قابل زراعت و بهزار ها جریب میشود ، بقیمت نازل و مناسب بفروش رسانیده و ازین رهگذر بدولت و ملت فائده عاید گردیده است .

و جریمه وجه مالیات که بوقت آن تحویل نشده بود منافع نموده ، و برای باقیدهان تسهیلات خوبی پیش نموده است .

هشت قطعه تصاویر ذیل نمونه ایست از کار های دستی طلبهٔ مکتب صنایع نفیسهٔ کابل

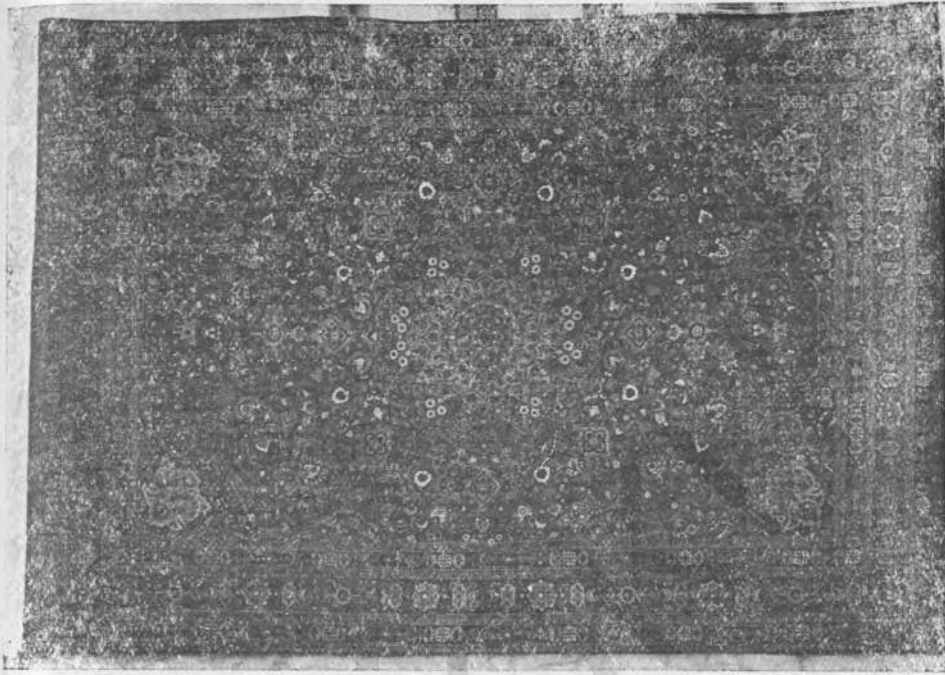


شعبهٔ رسامی



شعبهٔ رسامی





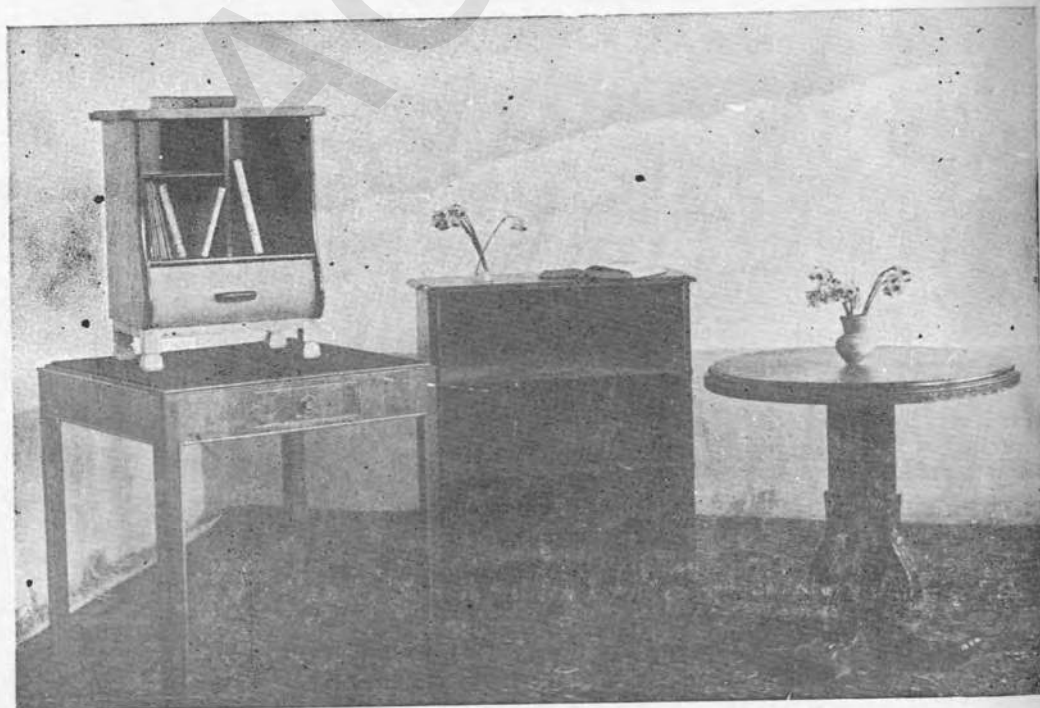
شعبه ولین باغ  
رشدیه دوم



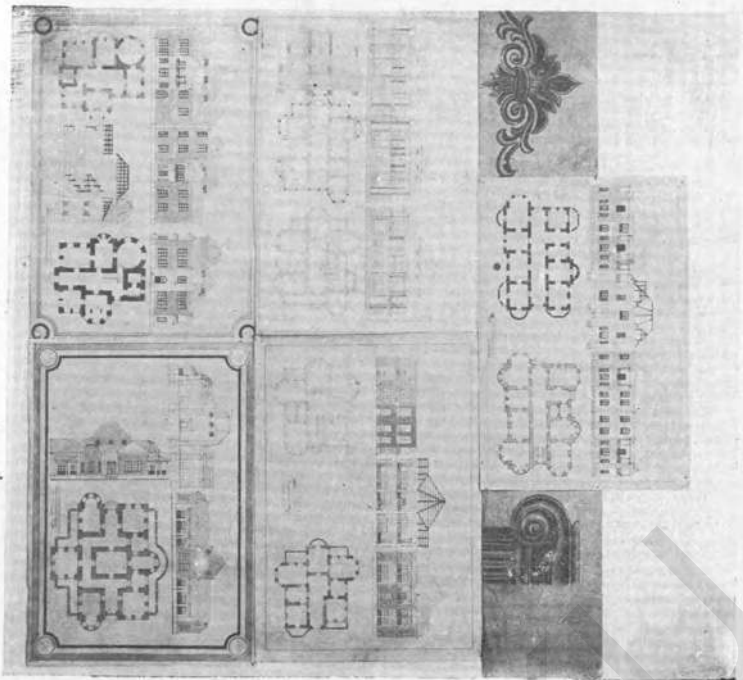
شعبه حکاک



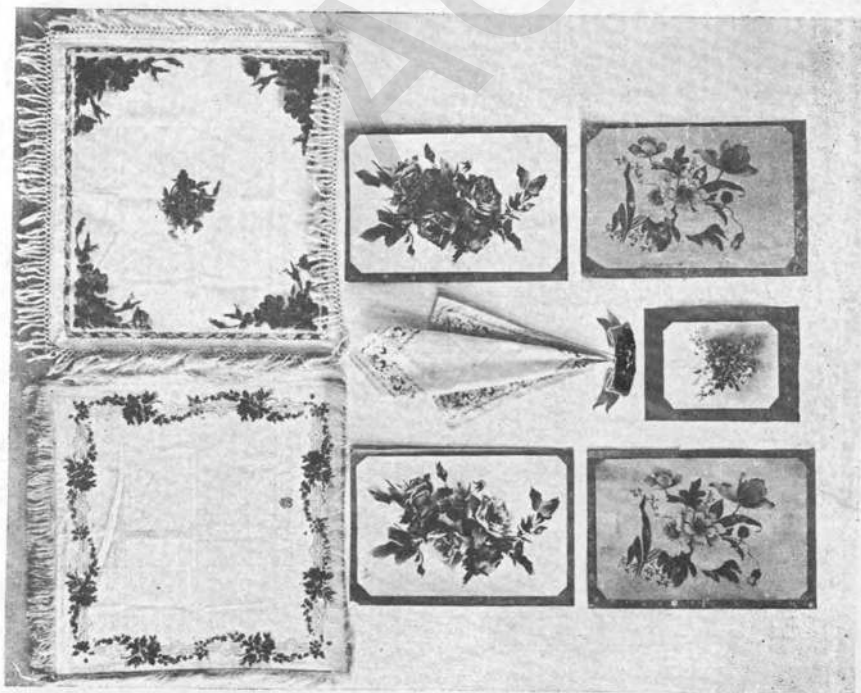
شعبه نجاری رشديه دوم



شعبه نجاری رشديه سوم



شمه‌های رشده سوم



شمه تزئینات



جناب غلام محمد خان پروفیسر رسام شہر وطن مدیر مکتب صنایع نئیسیہ کابل



ایس - ایم - دین معلم رسامی مکتب صنایع نئیسیہ



جناب عبدالعزیز خان رسام معلم رسامی مکتب صنایع نئیسیہ کابل



طلبای افغانی که در اروپا تحصیلات خود را ا کمال نموده و در شعبات مختلفه تخصص و دیپلوم حاصل کرده اند



امیرالدینخان اینیسیر الکتریک



سید عبدالاحدخان متخصص معدن



محمد حسین خان اینیسیر رادیو الکتریک



غلام محمد خان اینیسیر برق



محمد سعید خان متخصص تلگراف



محمد کریم خان متخصص تلفون



عبد المجید خان متخصص تلفون



محمد نعیم اختر و میٹریک برق



نور محمد خان متخصص، دائرہ نسلیگری حیوانات



محمد یعقوب خان متخصص شرکت اسپہانی

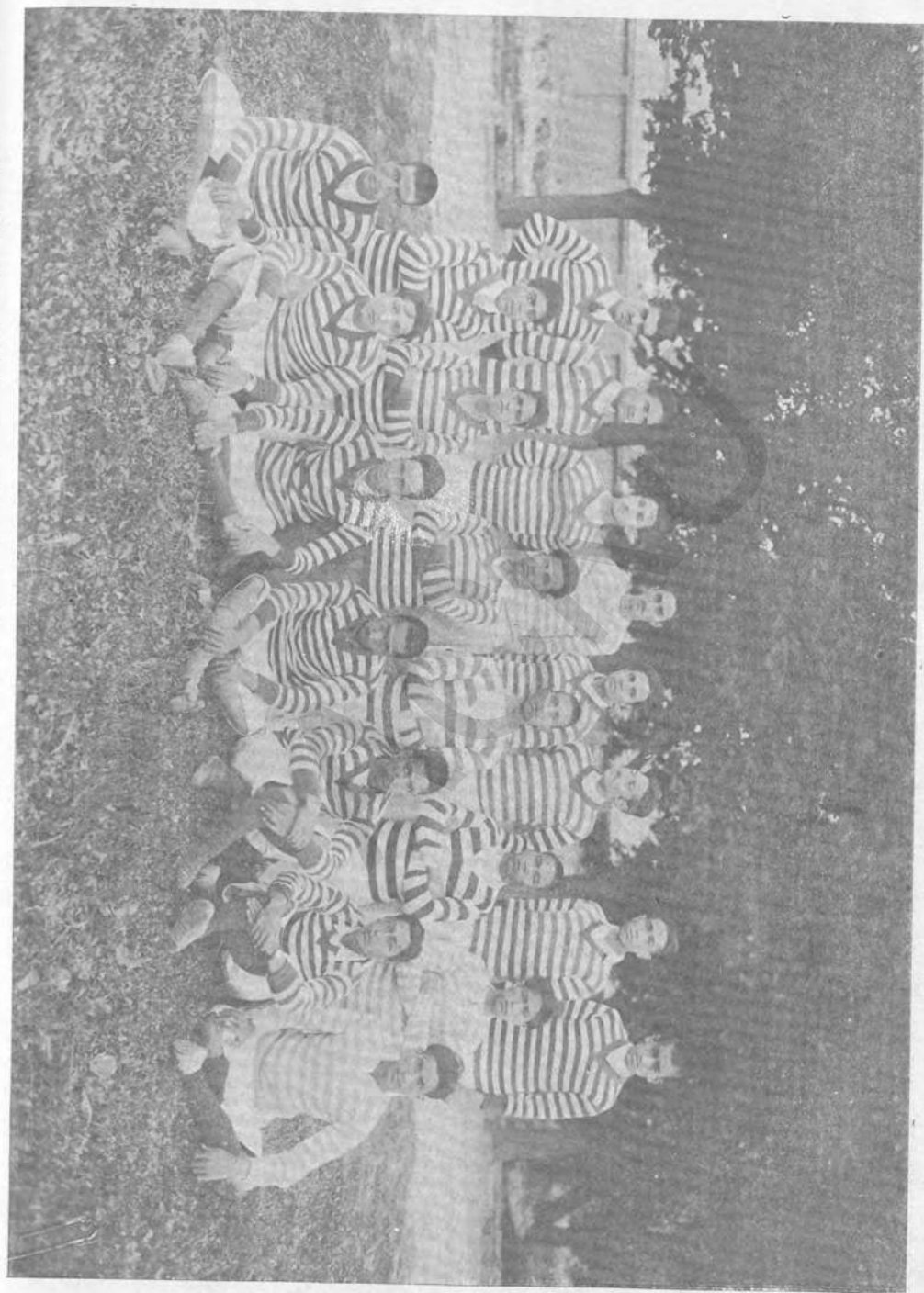


محمد کریم خان متخصص زراعت



یکمده از محصلین نمره ( ۱ ) ( ۲ ) ( ۳ ) صنوف اعدادی و رشديه چهارم مکتب حبيبيه  
و اعداديه مکتب اماميه کابل بلباس ( اسپورت )





یکمده از مصائب نمره ( ۱ ) ( ۲ ) ( ۳ ) صنوف اعدادی و رشدی مکتب امانی صنایع نفیسه ، دارالمبین و استقلال ، بیاس سبورت .

## اجراءات دوائر مملکتی

### وزارت تجارت

وزارت امور تجارت در عصر نادر شاهی ترقی زیادی در امور مربوط یافته و معدن جدیدی که هر یک آن در حدود ذات خود دارای اهمیت است کشف نموده و متخصصین ماهر نیز برای امتحان و تجربه از خارج جلب نموده است و هم برای نگاهداشت جنگلات و تکثیر آن مساعی مخصوصه بخرج داده و منافع عمده ازان حاصل نموده ، هکذا در ساختن بند ها و کشیدن نهر ها و مشروب ساختن زمین های لامزروع تجاویز مفیده تقدیم و به تعمیر و آبادی آن ها آغاز و اقدام ورزیده است .

شعبات مهمه که در وزارت تجارت تاسیس گردیده بقرار آتیت .

تاسیس شرکت اسمهای - تاسیس شعبه نقلیه جهت تسهیلات مسافرت عمومیه و حمل و نقل سامان و لوازمات سلطنتی ، تاسیس شعبه تعمیرات در خود وزارت تجارت ، تاسیس مأموریت خزائن خارجی ، تاسیس شعبه احصائیه عمومی و ترتیب واردات و صادرات مال التجاره مملکتی ، ترتیب اتخاذ محصول نواقل موتر .

تاسیس و تشکیل مدیریت تجارت در مرکز وزارت ، تشکیل اطاق تجارتی ( وظیفه این اطاق اجمالاً مراقبت و دقت در اوضاع تجارتی مملکت و اصلاح آن میباشد ) ، وضع اصول توزیع جواز نامه تجارتی ( که تجار داخله و خارجه در خاک افغانستان مکلف بداشتن آن میباشند ) ، تاسیس و تشکیل اداره نمایندگی تجارتی افغانی در لندن و پشاور ، تاسیس و تشکیل یک شعبه تجارتی در مزار شریف ، فرستادن طلبه برای آموختن اصول شورت نمودن پوست قره قلی در لندن .

تاسیس و افتتاح فابریکه صابونسازی ، تاسیس فابریکه ترمیم موتر ، تیل کشی ، کانسروه ، جریان فابریکه سمنت سازی جلب و استخدام متخصصین برای دائر نمودن فابریکه سنگتراشی ، تکمه سازی ، نختابی و بنیه ریشی و پارچه بافی و فابریکه های قندهار ، بخاری ، رنگمالی ، خریداری فابریکه حفظ گوشت ، تاسیس کارگاه های بافت ، تاسیس کارخانه خیاطی ، ساخت کارگاههای صنعتی بجهت محبوسین ، تبدیل کارگاههای دستکی باصول عصری ، تاسیس شعبه حکاکی ، تاسیس فابریکه جدید برق در گل باغ ، حفر ذخیره آب باصول فنی در جبل السراج بجهت فابریکه برق ، تاسیس فابریکه برق در قندهار و هرات .

### وزارت معارف

دوائر داخله و وزارت معارف و سامان و لوازم مکاتب وطن که در اثر شورش و ارتجاع بکلی تباہ و اساس آن از بین رفته و تمام کتب درسی و غیر درسی حریق آتش بیداد گردیده بود در اولین روزی که پادشاه معارف خواه ترقی پرور افغانیان بر تخت سلطنت جلوس فرمودند ، بمعارف وطن توجه و دران وقت که خزانه بکلی از پول تهی بود بایکمقدار پول شخصی خود غمخواری بمعارف وطن نموده و تاکید کردند که از همه اولتر وزارت معارف را کثوده ، معلمین جلب و طلاب جمع آوری شوند .

بنابران نسبت بتوجهات ذات همایونی و وزارت معارف مجدداً تشکیل یافت و موفق باحضار طلبه مدارس گردید کتب درسی و غیره لوازم و سامان عرفانی را تهیه و معلمین فاضل را جلب کرده ، با لاخره مکاتب بصورت عصری و منظم دایر گردیده در نتیجه مساعی این وزارت یک عده طلاب فارغ التحصیل گردید .

## سالنامه «کابل»

و درین تاریخ یک شعبه دارالفنون از طرف ذات شاهانه افتتاح یافت .

دارالفنون در تاریخ افغانستان سابقه نداشته و اولین دفعه در عصر اعلیحضرت نادر شاه غازی افتتاح و تاسیس یافته است تا بوقت و ترجمه بعضی کتب مفیده از شعبه دارالتالیف این وزارت و تجدید نشر مجله شریفه آئینه عرفان از خدمات و زحمات قابل قدر این وزارت بشمار میرود .

### مدیریت مستقله طبیه

مدیریت مستقله طبیه در عصر نادرشاهی توسعه یافته و موسسات جدیدیکه بحال وطن نافع بود افتتاح نموده و بعضی نواقص را اصلاح و تکمیل کرده است از آن جمله «تاسیس مکتب طبی معاون دکتوری که فن دکتری را می آموزند و دوره تحصیل شان دو سال بوده و اکنون بدوره ثانی شامل گردیده اند گویا طلاب این مکتب پس از اكمال دوره تعلیمی بصفه دو اکتور حتی متخصص می براینند - مکتب کمپوندری: درین مکتب کمپوندر های موجوده شفاخانه همه روزه بعد از فراغ کار رسمی خود بمعلمی کیمیا گر و کمپوندر ماهر خارجی اكمال تعلیم مینمایند، تحصیل این مکتب بقسم لیلی بوده تماماً حوائج لازمه از قبیل خوراک و موبل از طرف حکومت تهیه گردیده است .

تاسیس مکتب پرستاری، تعلیم قابله ها - شفاخانه مستورات ، دیسپانسر ها برای معاینه و تداوی مریضان، تحلیل و تجزیه و ترتیب ادویات ، استخدام دو کتورهای متخصص ، شفاخانه مجانین ، تاسیس صنف دوم مکتب طبی ، گذاشتن مدیریت مستقله طبیه در نظر دارد شفاخانه را بصورت اساسی و عصری مجدداً بنا و تعمیر نماید و در محلات نیز شفاخانه ها تاسیس نموده و شفاخانه سیار در تمام قصبات بفرستد و مکتب آبله کوئی نیز دایر نماید .

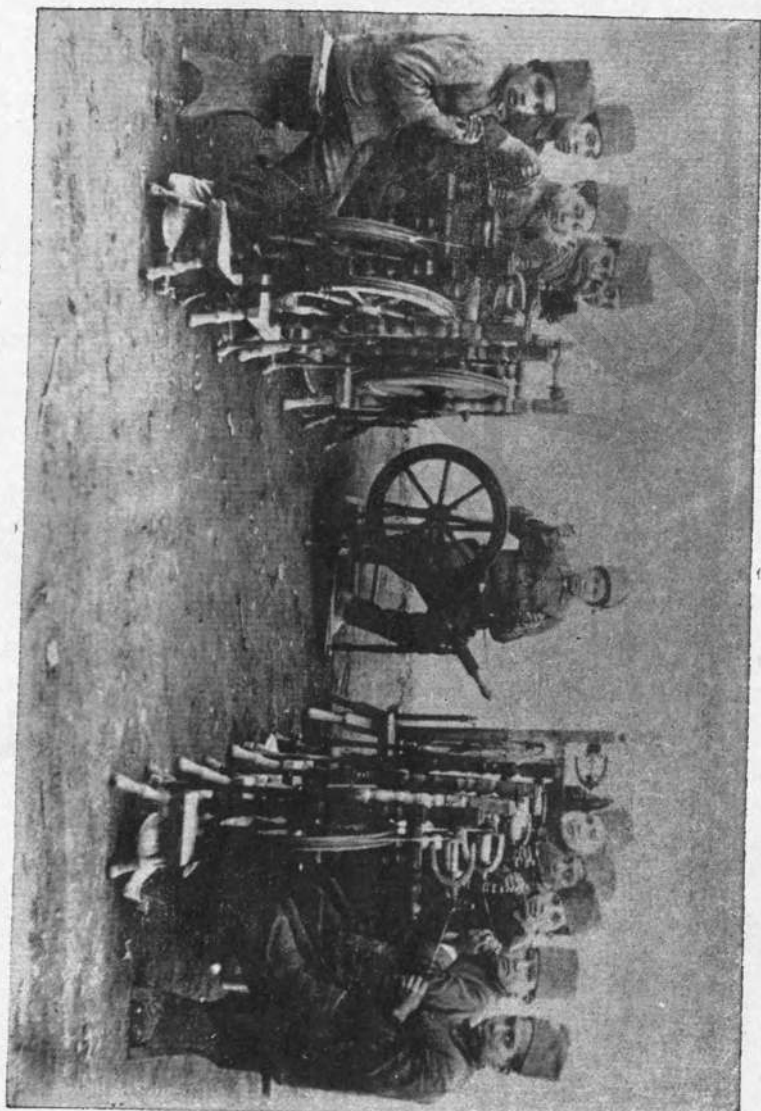
### (مدیریت مستقله پوست ، تلگراف و تلفون)

برای اینکه امور پسته با اصول صحیحه در جریان افتد و کار تلگراف و تلفون توسعه یابد . مدیریت پسته ، تلگراف و تلفون از وزارت داخله متفک و اداره مستقل تحویل و تشکیل گردید ، این مدیریت که داخل اتحادیه بین المللی پسته و تلگراف بوده از حقوق شمولیت خود استفاده کرده است . و برای تنظیم پوست و تلگراف متخصصین از خارج استخدام نموده ، و با دول همسایه داخل مذاکره شده و به عقد معاهدات پستی و تلگرافی موافق شده است ، در اکثر ولایات و حکومتات و دوایر جدیده تلفون تمدید و تلگراف سیم دار و بی سیم کفیده است ، در همه ولایات فعلاً امور پسته و تلگراف بصورت خوب در جریان است ، تلگراف خانه و پسته خانه های جدید ساخته شده و تکت های پستی خیلی زیبا و قشنگ بهارز جدید بطبع رسیده ، برای سرعت رسیدن پسته ها بولایات و محلات اتوموبیل خریداری گردیده و بواسطه آن پسته ها حمل و نقل میشود ، و تمام این های تلفون و تلگراف اصولی تمدید گردیده نواقص آن اصلاح شده میرود امور پسته هوایی از راه روسیه بذریعہ طیارات و پسته هند بوسیله موترو پسته های ولایات داخله بواسطه مستخدمین پستی دایر است مدیریت مستقله پوست ، تلفون ، تلگراف در عصر نادرشاهی مانند دیگر دوایر دولتی ترقی یافته و اصلاحات لازمه در آن بعمل آمده است .



از مؤسسات عصر نادر شاهی ( بنیم خانة نادری ) کابل





اطفال یتیم که از طرف دولت تعلیم و تربیه میشوند

## اجراءات دوائر مملکتی

### مجلس محترم شورای ملی

مجلس مقدس شورای ملی از بدو تاسیس خود بلا فاصله به تدوین و تنظیم اصولنامه ها ، و تصویب و اصلاح لوایح وارده پرداخته و در بودجه مملکتی واریسی نموده است .  
 مجلس محترم شورای ملی وظایف خویش را بوجه نیکو انجام داده است که از هیئت رئیسه و وکلای محترم ، دولت و ملت کمال رضایت دارند .

### مجلس اعیان

گرچه در بدو جلوس ذات شاهانه مجلسی مرکب از شرفا و اعیان مملکت تشکیل یافت و در امورات حکومت معاونتی مینمودند ولی از آنجا که حکومت متبوع در نظر داشت شورای ملی را تاسیس و سپس مجلس رسمی اعیان را افتتاح بفرماید لهذا شورای ملی چندی بعد باراده سبیه ملوکانه تاسیس یافته و بعد از آن مجلس اعیان که ارموسسات جدیدۀ این عصر است بتوجه واراده سنیۀ ملوکانه رسماً افتتاح گردید که مختصر شرح آن در موسسات عصر نادرشاهی ذکر یافته .  
 این مجلس مرکب از یکنفر رئیس و ۲ نفر معاون و فعلاً دارای ( ۳۸ ) نفر اعضا و بقدر لزوم منشی و اجزای باشد .

رئیس مجلس و اعضا عموماً از فضلا و اشراف و معززین لایق و محترم مملکتی است از بدو تاسیس خود این مجلس خیلی بجدیت بکارها آغاز کرده و در حدود وظایف رسمیه خود مصدرا فادات و خدمات خوبی شده است .

### ریاست بلدیہ

تشکیلات ریاست بلدیہ در عصر موجودۀ نادرشاهی بقدر کافی توسعه یافته و بکارهای سود مند عموماً بقرار ذیل پرداخته است :

ترمیم و تعمیر مساجد شریف ، و زیارات متبرک ، و تزیین فرش و تنویر مساجد ، کشیدن جاده ها و ترمیم شوسه های سابقه شهر ، تعمیر و ترمیم منازل اشخاص ناتوانی که دارائی نداشتند ، تعیین نرخ ارزاق و تهیه آن و تقسیم آب بشهر بقدر ضرورت ، ساختن مارکیتهای ، تعمیر عمارات شخصی موافق دستور دائرۀ مهندسی بلدیہ و ساختن آن باصول عصری ، و مسدود نمودن زیر دکانی های مضر صحت ، و تشکیل مدیریت احصایه مولودات و وفیات و دفع تعذیرات جدیدۀ در دامنه های جبال آسمئی و شیر دروازه ، و معین نمودن کرایه گادیهای کرائی و نظافت جاده های بین شهر و فراخ نمودن بازارها و معاونت مساکن و سرپرستی دارالایتام .

### شرکت تنویرات

این شرکت از مدتی ست در کابل تاسیس یافته و از طرف فابریکۀ بزرگ الکتریک دوانی بآن امداد کرده میشود .

این موسسه از سابق نواقصی داشته و بحال بی ترتیبی مانده و فاقد اداره فنی و غیره بود اما درینوقت شرکت تنویرات

### سالنامه « کابل »

بمدد و معاونت دولت رفع نواقص نموده اداره محاسبه اصولی دائر و دائره فی تشکیل و ماهرین فن استخدام کرده است . این‌های عمومی اصلاحات اساسی یافته و سامان ضروریه تکمیل شده است .

اندازه مصرف الکتریک منازل سابق ازین در تحت سنجش نبوده ، برای معلوم شدن مصرف الکتریک در عموم منازل ( میتر ) نصب گردیده و در تمام استیشن های برق در شهر تیلیفون نیز نصب شده تا از حادثات فوری جلوگیری بعمل آید .

گویا شرکت حاضره تنویرات با یک نظام مرتب و ربط و ضبط جدی امور تنویرات شهری را دایر کرده در حسن مجاری فابریک الکتریک جیل السراج از قبیل ساحق آب ذخیره کافی بقصد کمک کردن بفابریکه در موسم زمستان و دیگر اصلاحات لازمه آن از طرف مهندسین این شرکت توجهات مهمی بعمل می آید .



# مختصين و مستخدمين خارجي که در افغانستان به شعبات مختلف خدمت ميکنند



هرگز مپه آلماني، مهندس بنسدا و اونها، هر نووزر « آلماني » مختص مطبعه هر ما يوزر خريستين « آلماني » تعليمگاه پياده

Major Christen



هر بونا تس آلماني مختص پوسته

Bonatz Post

هر شميد « آلماني » معاون ما يوزر خريستين تعليمگاه پياده



کتابخانه ملی افغانستان



موسیو ماینرت متخصص دکه سازی



موسیو لوس متخصص زراعت



موسیو کتر متخصص رنگ مالی



هرار دین مالکوتیس آلمانی متخصص انهار



کمال عاطف بیگ «ترکی» مشاور حقوق  
درو وزارت خارجه



کزی بیگ «ترکی» معلم استحکام مکتب عربیه



موسیور فاراک «سویڈنی» متخصص پستہ



موسیور نوزنادی «ایطالوی» انجینیر



موسیو جومینچیو "ایطالوی" مشاور مالیه



موسیو کافرو "ایطالوی" پوچی



سیو پرویا "ایطالوی" پوچی



موسیو تاکاکی "جاپانی" معلم جو حیدس مکتب

## مؤسسات جدید عصر نادر شاہی

اعلیحضرت ہایون غازی پس از نجات بخشیدن مملکت بسی مؤسسات مفیدہ را تشکیل داده اند کہ برای ترقی افغانستان هر کدام آن خیلی مفید و در تاریخ ابن سرزمین حایز مقام عالی میباشد :

اول تشکیل صدارت عظمی است :

کہ بتاریخ ۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ارادہ سنیہ شاہانہ بتاسیس آن ظاہر گردیدہ و فرمایکہ راجع بآن اصدار یافته است مضمون آن قرار آتی است :

جناب عالیقدر جلالآب سردار اعلی محمد ہاشم خان ! از آنجائیکہ بلطف و مہربانی خداوند جل و علاشانہ افغانستان از انقلاب خانمانسوزی نجات یافت و ملت غیور افغانستان مرا بہ پادشاہی خود انتخاب نمود ازین رو میخواہم افغانستان بہد امر و وزیرک مملکت مترقی و باساس دین مقدس اسلام ہمیشہ متین و مستحکم باشد و ادارہ امور جہان بانی این مملکت از بیشتر بہتر اجرا شودہ مسئولیت اداری نزدیک و ملت نسبت باشخاص مین باشد و ملت مسئولیت اشخاص را واضح بشناسد و بتوانیم اصلاحات امور را با آسانی وبدون اختلال عمری حاصل کنیم لازم دیدم کہ موافق باصول دین مقدس اسلام و مطابق بہ عقل و تجربہ کہ در دیگر ممالک متمدنہ امروز اسباب سہولت را فراہم کردہ صدر اعظم انتخاب و تعیین کنم و صدر اعظم کابینہ خویش را تشکیل کردہ بحضور معرفی کند .

شما را کہ شخص بادیات و در ملت خود بحسن اخلاق و فعالیت مشہور و معروف می بینم بصدر اعظمی اینوطن انتخاب نمودم لہذا بجدای قادر توانا توکل کردہ کابینہ خود را تشکیل و بحضور معرفی کنید .

### دوم جمعیت العلما :

این موسسہ از بیست نفر علمای متبحر پاک نفس جیدالقریبہ افغانی تشکیل یافته است مرام این جمعیت سنجش طرق صحیحہ است از برای اعلای کلمہ اللہ و منشورات و موعظات حسنہ اسلامیہ از برای رفع تعدیات و تجاوزات و اطلاع از عقاید صحیحہ و شیوع امر معروف و نہی عن المنکر ، تعیین درجات علمیہ علما و عدم مداخلہ تاہلان در ساحت مقدس شرع انور نشر صحایف ہفتہ وار و مجلہ ماہوار و ترجمہ بعضی کتب مقدسہ دینی و اخلاقی و تزیید عقاید باطلہ و کثودن باب مراسلات با جمعیت العلمای مصر ، شام ، ہند و بر بعضی کتب و مجلات اظہار رای کردن و در وحدت ملی کوشیدن ، کذا در حفظ حقوق مات و دولت توصیہ نمودن و در اطراف شجاعت ہمت ، صدق ، خلوص ، ثبات ، استقامت ، خدمت خلق اللہ ، رفت ، شفقت ، عدل ، احسان ، استقلال فکری و غیرہ مقالات ترتیب دادن .

مرام نامہ جمعیت العلما در بدو جلوس شاہانہ تدوین و تصویب گردیدہ و در اول جوزا ۱۳۰۹ رسماً این جمعیت افتتاح و آغاز بکار نمودہ است .

### سوم مجلس عالی شورای محترم ملی :

مؤسسہ عالی مجلس شورای محترم ملی است کہ در تاریخ افغانستان این مؤسسہ بزرگ ملی سابقہ ندارد ، بہ تاریخ ۱۸ سنبلہ ۱۳۰۹ شورای ملی تاسیس و بتاریخ ۱۴ سرطان ۱۳۱۰ ذات ہایونی رسماً مجلس شورای ملی را بدست حق پرست خویش افتتاح و یکی از بہترین عمارات دولتی را برای آن اختصاص فرمودند .

شورای محترم ملی دازای (۱۱۱) نفر نمایندگان ملت است و ہیئت رئیسہ از خود نمایندگان انتخاب میشود .

اسامی ہیئت رئیسہ :

رئیس ع ، ج ، عبدالاحد خان ، معاون ع ، ص ، عبدالحق خان ، مدعی ص ، میرزا عبد اللطیف خان -  
چہارم : مجلس اعیان :

بانی و مؤسس این محفل عالی نیز ذات شوکتیہات اعلیحضرت محمد نادر شاہ غازی میباشد چہ از حیث



سالنامه « کابل »

وطن پروری و ملت خواهی خویش که فراهم آوردن اسباب رفاه جامعه و بهبود امور مملکت را همیشه مطمح نظر ملوکانه میدارند. در برج میزان ۱۳۱۰ بتاسیس و تشکیل مجلس موصوفه غزم و اراده فرموده رئیس وارا کین مجلس از اعیان و اشراف مملکت که اشخاص بصیر و مامورین بزرگ صاحب تجربه سابقه بوده و سزاوار عضویت این محفل بودند تعیین گردیده و بتاريخ ۲۴ عقرب ذات هایونی در قصر دلکشاه این مجلس را رسماً افتتاح فرمودند .

پنجم مجلس اصلاح و ترقی عسکری :

این مجلس در سال ( ۱۳۰۸ ) تشکیل گردیده و مرکب است از صاحبمنصبان باتعلم و تربیه و باتجربه . این مجلس راجع به ترقیات عسکری افغانستان پیشنهادات نافه و نظریات مفیده بوزارت حربیه هر وقت تقدیم میکنند ، و بعضی کتب مفیده عسکریرا نیز ترجمه و تالیف مینمایند .

ششم ریاست فیصله منازعات تجاربه :

این موسسه در سال ( ۱۳۰۹ ) تشکیل ر دیده رئیس و اعضای آن از اشخاص تاجر و کارآگاه میباشد . درین موسسه هر گونه دعاوی تجارتی حل و فیصله میگردد ، و شعبات جدا گانه در ولایات مملکت نیز دارد .  
هفتم شرکت اسهای :

این اولین مؤسسه ایست که در افغانستان در عصر درخشنده اعلیحضرت هایونی تاجدار غازی قائد اعظم افغانستان در کابل دایر گردیده ، و سهمیاتی به امور تجارتی و بروات معاملاتی بخشیده است .

هشتم دارالایتام :

دارالایتام بتاريخ ۲۲ ثور ۱۳۰۹ تاسیس یافته اطفال بی سر پرست ، در نجا تربیه و پرورش میشوند ، این مؤسسه دارای تمام لوازمات ضروریه برای اطفال یتیم است و بودجه مناسبی دارد این اطفال در مکتب صنایع نفیسه شامل تعلیم و تحصیل اند .

و برای مساکین شهری نیز مدد معاش منظور است که از طرف ریاست بلدییه به ایشان پرداخته میشود و هم در نظر است دارلسا کین علیحده تاسیس شود .

نهم : دارالمجانین :

در سال ۱۳۱۰ از طرف ذات شاهانه دارالمجانین تاسیس گردیده و دران تمام اسباب رفاه مجانین مهیا بوده و از طرف متخصصین معالجه مجانین بعمل میآید .

۱۰ : انجمن ادبی هرات نیز از موسسه های این عصر فرخنده نادرشاهی است که در سال ۱۳۱۱ تشکیل گردیده بجا نیز ازین انجمن ماهوار نشر میگردد و صفحات آن بقسمت های تاریخی و ادبی مزین است .

۱۱ : انجمن ادبی قندهار نیز در سال ۱۳۱۱ تشکیل گردیده و موسوم به (جرگه گوتی دپشتو) میباشد مرام این انجمن نشر يك سله علمی ، ادبی ، اجتماعی ، تاریخی در زبان افغانی و تدوین لغات افغانی و فراهم کردن کتب و ترجمه کتبهای درسی و تاسیس يك کتابخانه افغانی میباشد .

# هَيْدَتِ الْجَمِينِ اِبْنِ اَبِي كَابَلٍ



عاليقدر محمد كريم خان تيزهي



عاليقدر مير غلام محمد خان غبار



عاليقدر امين الله خان زمزلا



عاليقدر غلام سردار خان جوي

کتابخانه اسلامی



عالمقدر سردور خان گویا



عالمقدر حفیظ اللہ خان



صدیق آباد سید قاسم خان ترم



صدیق آباد عبد الباقیان لطیفی سرکاتب



ع ص عبد الرب خان رئيس تميز وزارت  
محترم عدليه



ع ص قارى عبد الرسول خان رئيس  
دار العلوم عربيه



ع ص امين الله خان رئيس محكمة اصلاحيه  
وزارت عدليه





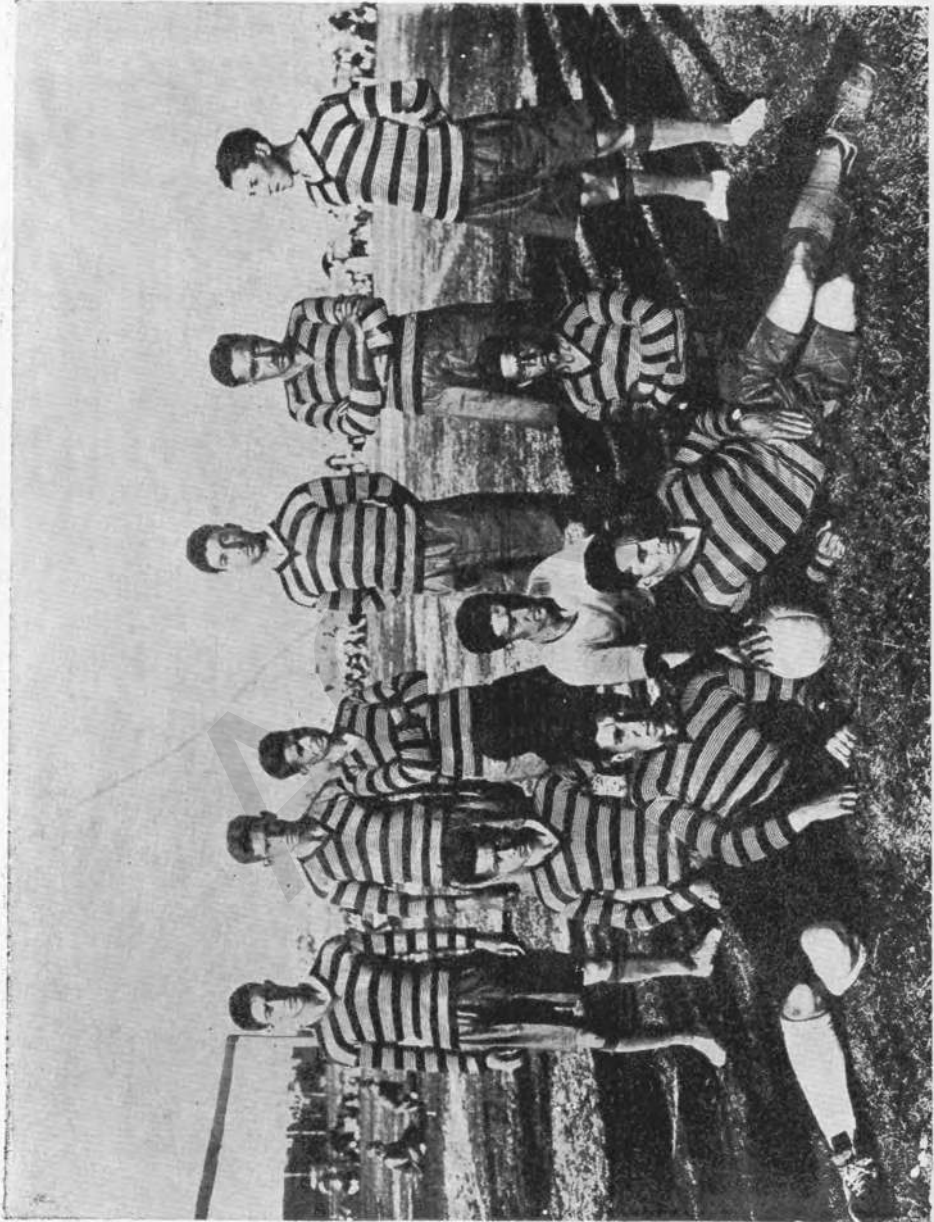
ع، ص محمد يوسف خان رئيس دائرة تربية  
حيوانات و نسل گيري



ع ص خواجه جانگل خان رئيس دائرة  
خصوصي حضور هايوني

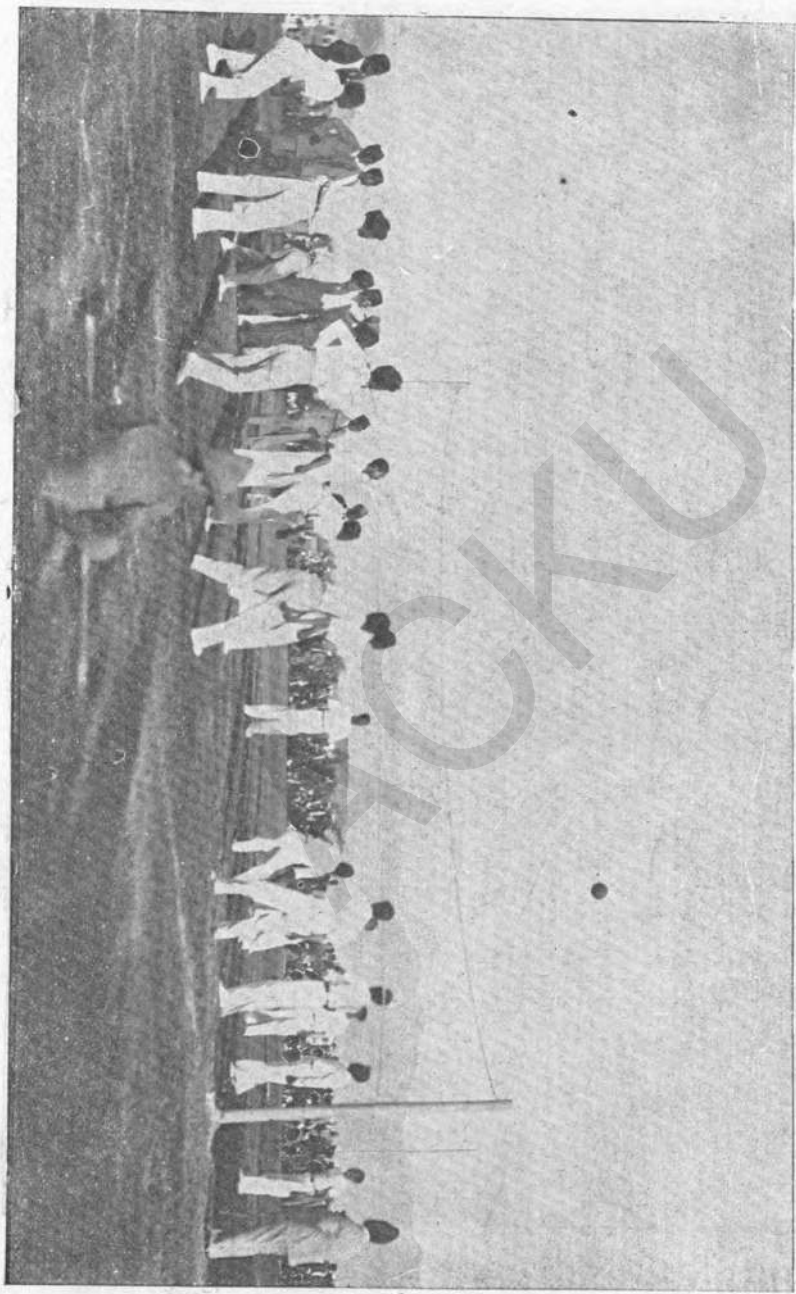


ع ص غلام حيدر خان رئيس فيصلة  
منازعات تجارتي



دسته فوتبال مکتب خریه

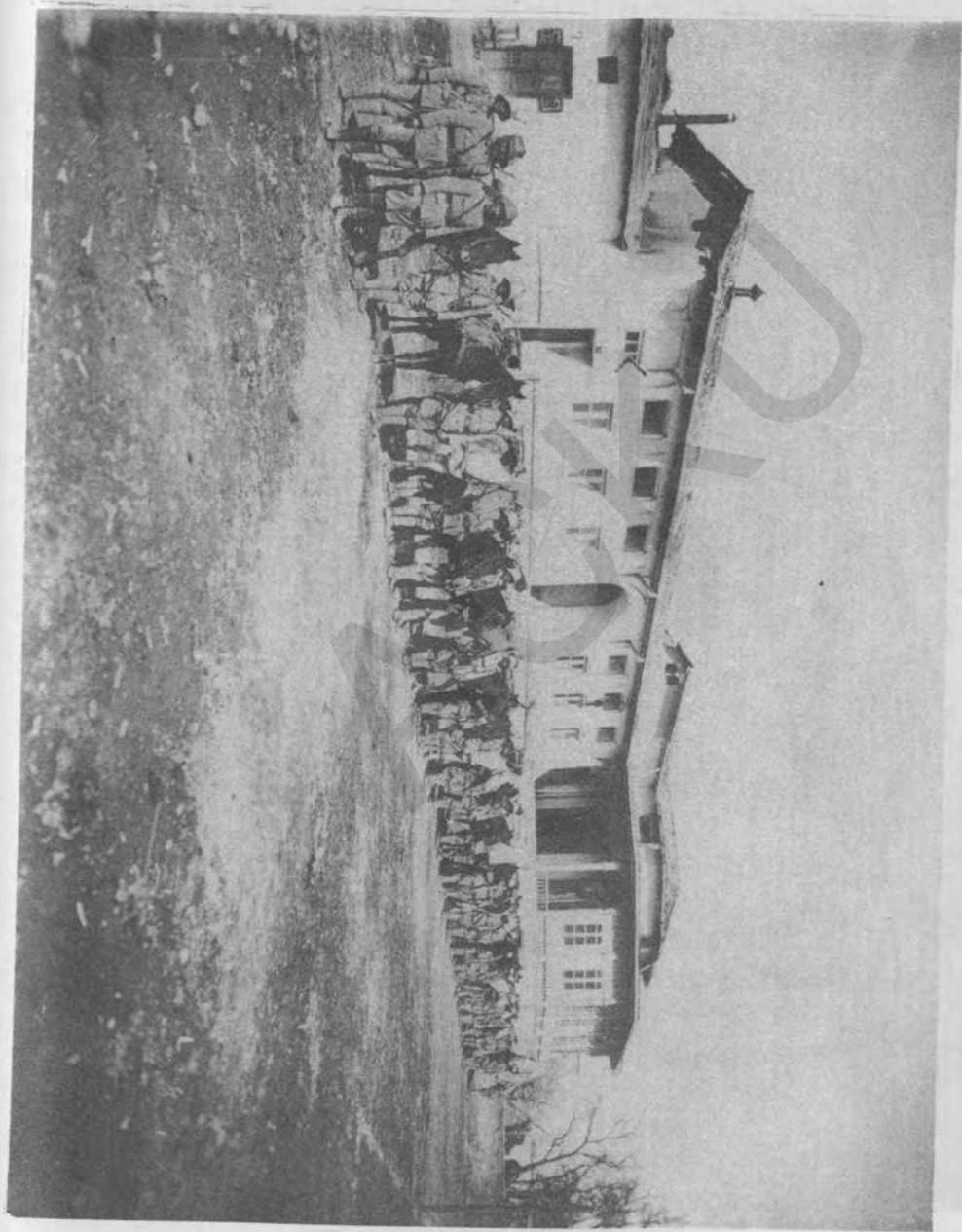
مسابقه ( واک بان ) بین طلاب وزارت خریه و معارف



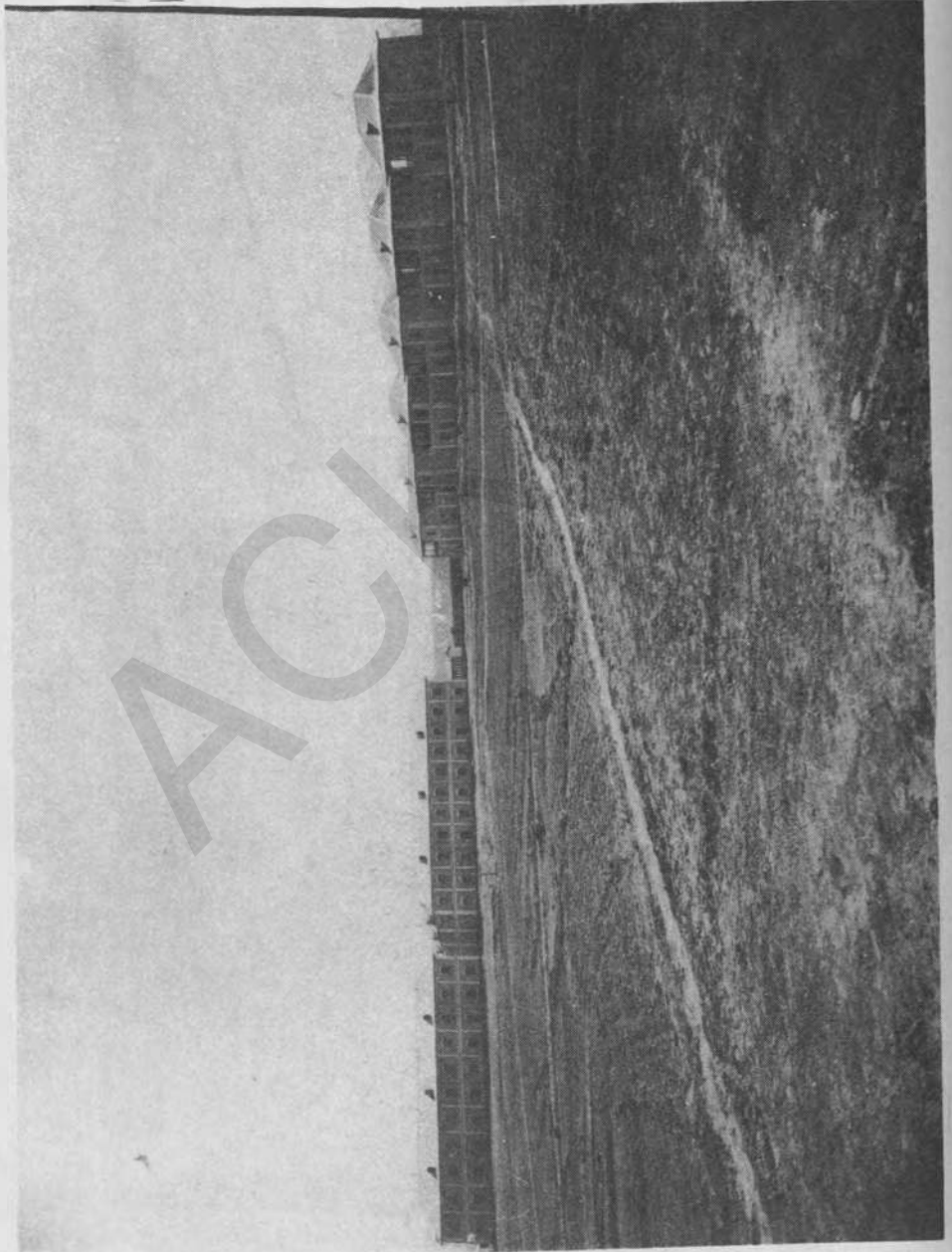


ازطیاراات جربی خسریداری جدید وزارت  
میلاد ۱۳۰۳

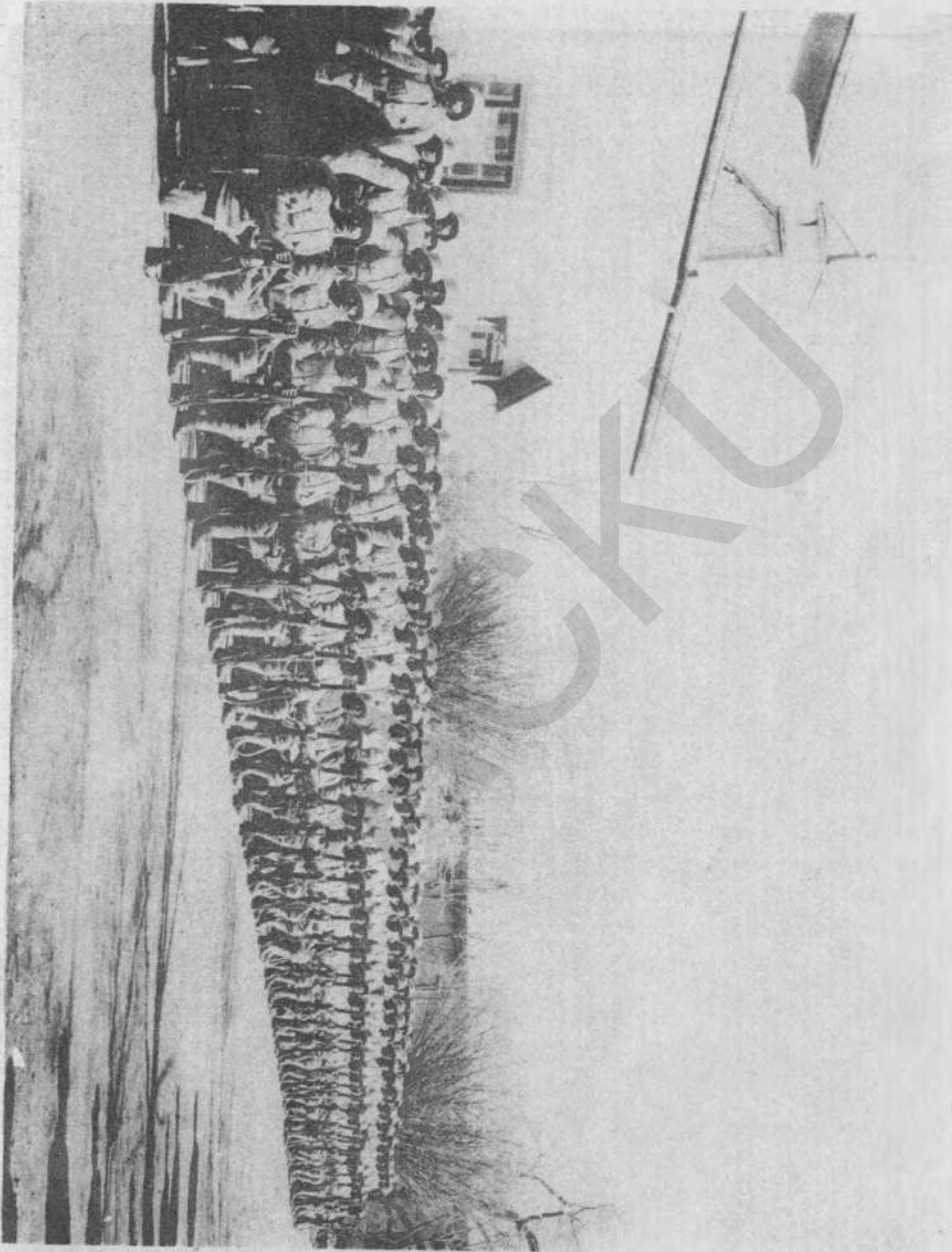




بازار قزوین در زمان قاجاریه



از موسسات عصرنا در شاهپور مشهد با می جدید و مکتوبی  
در کابل



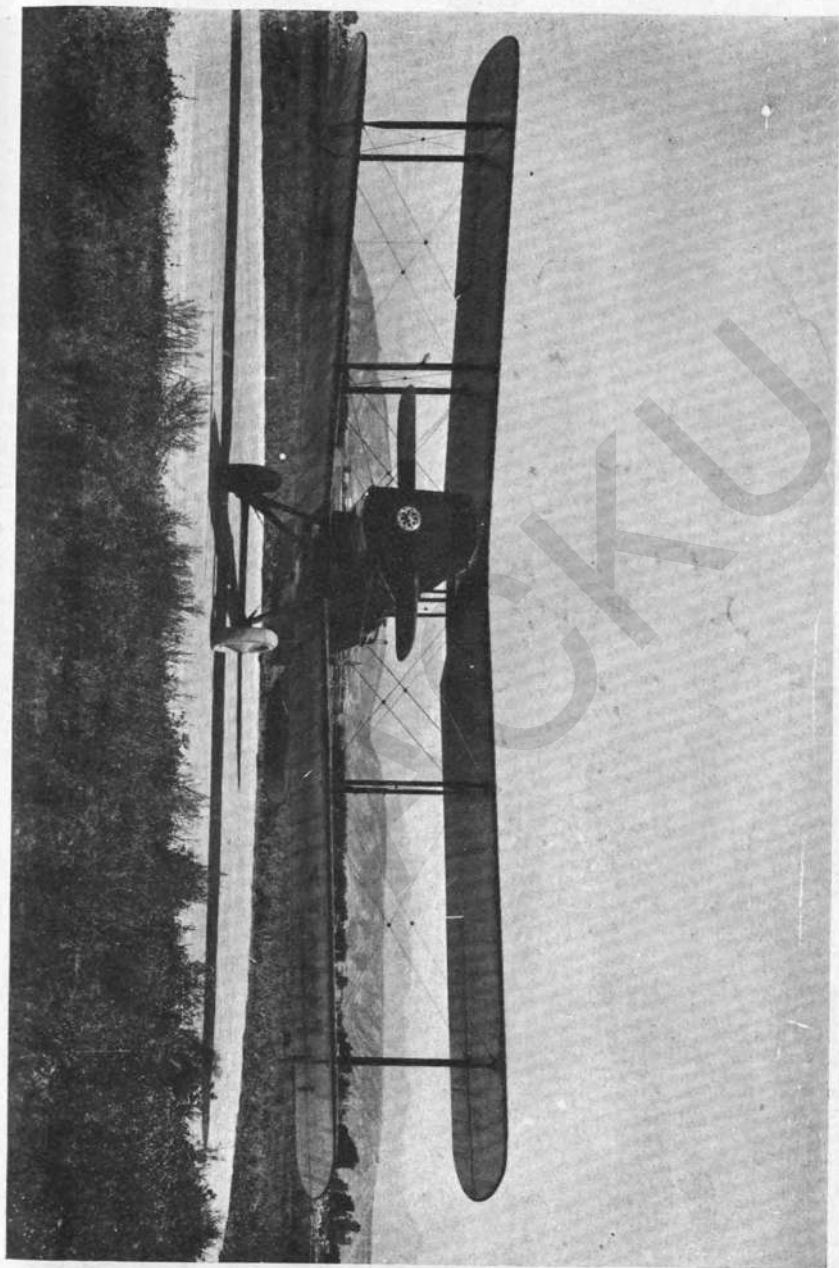
یکصد از صنف پیاوه عساکر کا بل بلنا س جنگی

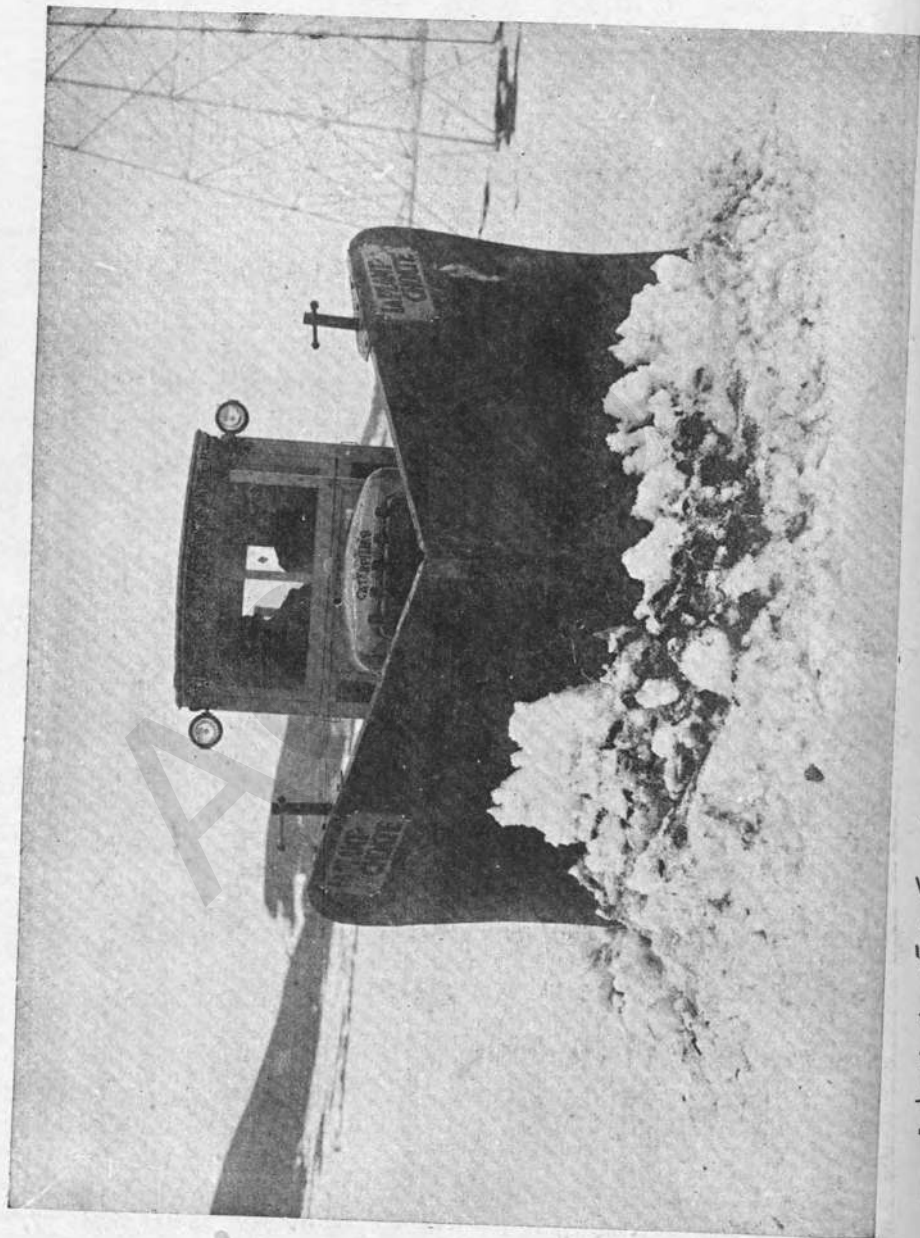


از طیارات یونکرس خریداری جدید وزارت حربیه

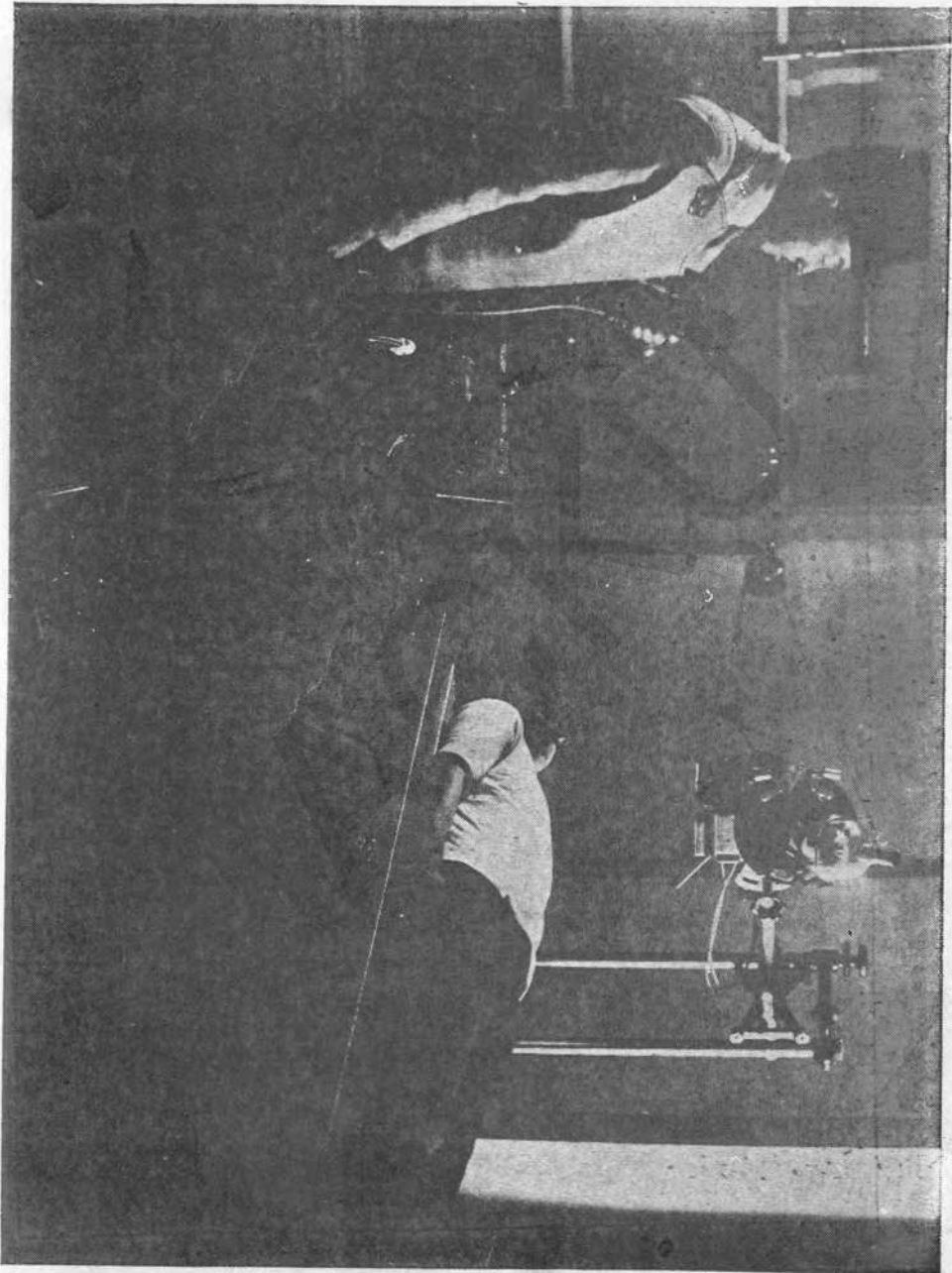


از طیارات حریف خریداری وزارت حربیه





از تراکتورهای حریمی که در سال ۱۳۱۱ وزارت حریمی بجلب و خرید یکمده آن موفق شده است



ماشین جدید اکسپوز کابل که برای معاینه اسراض داخلی و هر گونه معاینات الکترونیکی مساعد و مهمه و زوده برای عموم حاجت مندان حاضر است .

مؤسسات جدید عصر نادرشاهی

هرات :

جاده جدید از هرات الی بالا مرغاب و از میمنه الی بالا مرغاب و از میمنه بطرف مزار شریف الی حدود شبرغان احداث گردیده .

جاده شکاری :

این جاده مخصوصاً اهمیت فوق العاده دارد زیرا علاقه جات شمال هند و کش را با جنوب مربوط میسازد و یکی از کارهای بزرگ عصر نادرشاهی است .

مزار و مضافات آن و علاقه قطن و میمنه که از حیث حاصل خیزی غله و مال مویشی از قبیل گوسفند، اسب و اموال تجارتی مانند پنبه ، پوست ، پوست قره قلی ، پشم ، پسته و غیره خیلی توانگر است ولی سلسله جبال برف گیر و صعب المرور هند و کش در اتمام زمستان و چندی از ماههای بهار مانع عبور و مرور عابرین و رسیدن اشیا و اموال از آنجا بسائر علاقه جات می شد ، و مشکلاتی در امور تجارت پیش میگردید ، و استفاده لازمه بعمل نمی آمد لهذا حکومت متبوعه ما به کشیدن این جاده امر فرموده است که بتوجه مخصوص اعلیحضرت هایون تاجدار نامدار ، جاده شکاری در شرف اتمام است و بعد از اندک مدتی مانند سمت مشرقی قوئل تجارتی و موترها به خیلی آسانی ازین راه عبور و مرور خواهد نمود .

بر علاوه جادهای قدیم هرات ، میمنه ، مزار ، قطن و بدخشان در سائر نواحی وطن عزیز جادهای نوین دیگری هم در شرف تأسیس است .

بندها و مهرها

درین عصر که تمام وسایل آبادی مملکت و ترقی زراعت را دولت در نظر گرفته است ، برای کشیدن نهرها و ساختن بندها و مشروب ساختن اراضی لامزرع توجه فرموده ، به ساختن بندها و نهرها ایسکه در ذیل ذکر میگردد اراده فرموده است .

در ظرف این مدت ثلیل بعضی ازین بندها و نهرها عنقریب تمام میشود و ملت ازان مستفید میگردد . و کار دیگر بندها و انهار در جریان بوده نظر بتوجه و مساعی اولیای امور بهمین نزدیکیها تمام میشود :

۱: در زنه خان غزنی برای آبیاری ( ۱۰۹۷۷ ) جریب زمین به ساختن ( بندی ) اقدام شده و پول کافی برای آبادی آن منظور گشته .

۲: در سرخاب لوگر نیز بندی ساخته میشود که ( ۹۰۰۰ ) جریب زمین ازان مشروب میگردد . و این بند اهمیت زیادی برای آبادی سرخ آب دارد نقشه و اندازه مضاف این بند تماماً از طرف حکومت متبوع تدارک گشته و تاحدی آباد هم شده .

۳: بند خروار ( ۳۰۰۰۰ ) جریب زمین را آبیاری میکنند ، این بند نیز از یادگارهای برجسته دوره نادرشاهی است .

۴: در قرغه پنهان بندی زیر تعمیر است و ازان ( ۲۵۰۰۰ ) جریب زمین سرسبز میگردد ، این بند در بین پنهان و کابل در حد قرغه ساخته میشود و یکصه بزرگ از اراضی لامزرع را صالح الزراعت میگردداند

۵: بند سرده غزنین نیز یکی از کارهای مهم عصر هایون نادرشاهی بحساب میرود ( ۱۰۸۰۰۰ ) جریب زمین



## سائنما « کابل »

در تحت آن قابل زراعت میگردد .

۶: بندسراج غزنین قابل آن دیده شده که ( ۱۶۵ ) متر دیگر دیوار مذکور بلند شود زیرا بواسطه این ارتفاع ( ۵۰۰ ) جریب زمین تحت آبیاری می آید .

۷: نهر سراج جلال آباد که ۱۴ هزار جریب زمین در تحت آن آباد و آبیاری میشود ازسال ها خراب مانده در عصر اعلیحضرت همایونی یکمقدار پول مکفی برای آبادی و تکمیل آن منظور و مجدداً بکار افتاده حال در شرف اتمام است .

۸: برای رفاه مسافربین کارز خیر آباد در علاقه هزار شریف ساخته شده .

۹: احداث يك نهر جدید در دکه : دکه سرحد مهم سمت شرقی افغانستان است دریای بزرگ که بدون آنکه زمین های بایر آنجا را مشروب کند از ( دکه ) عبور کرده به هند میریزد اینک در عصر اصلاح پسند نادر شاهی نهر جدیدی که کلیه زمین های خشک و بایر آنجا را مشروب خواهد کرد از دریای مذکور جدا گردیده و کار آن در شرف اتمام است .

### تاسیس کلوبها

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی تمام شعب ترقی ملت را در نظر گرفته و وسایل تمالی ملت و مملکت را فراهم مینماید و همین منظور برای حسن تولید اتفاق و استحكام معاشرت اخلاق و ادبی و تربیه بدنی بتاسیس کلوبها امر و اراده سنی شاهانه شان صادر گردیده و در عصر تاریخی نادر شاهی کلوب های ذیل که هر يك دارای حرام بسی عالی میباشد تاسیس یافته است :

۱: کلوب وزارت حربیه ۲: کلوب وزارت خارجیه بنام ( محفل ستور ) ۳: کلوب وزارت معارف .

### تاسیس کورسهای السنه خارجییه

برای مامورین دوائر دولتی و باقی ارباب ذوق که میل لسان خارجی دارند ، درسال حاضر کورسهای السنه ذیل باراده دولت متبوعه ازطرف وزارت معارف مجانی تاسیس یافته یکمده بزرگ افراد حماس و علم دوست وطن داخل این کورسها شده و مشغول تحصیل اند :

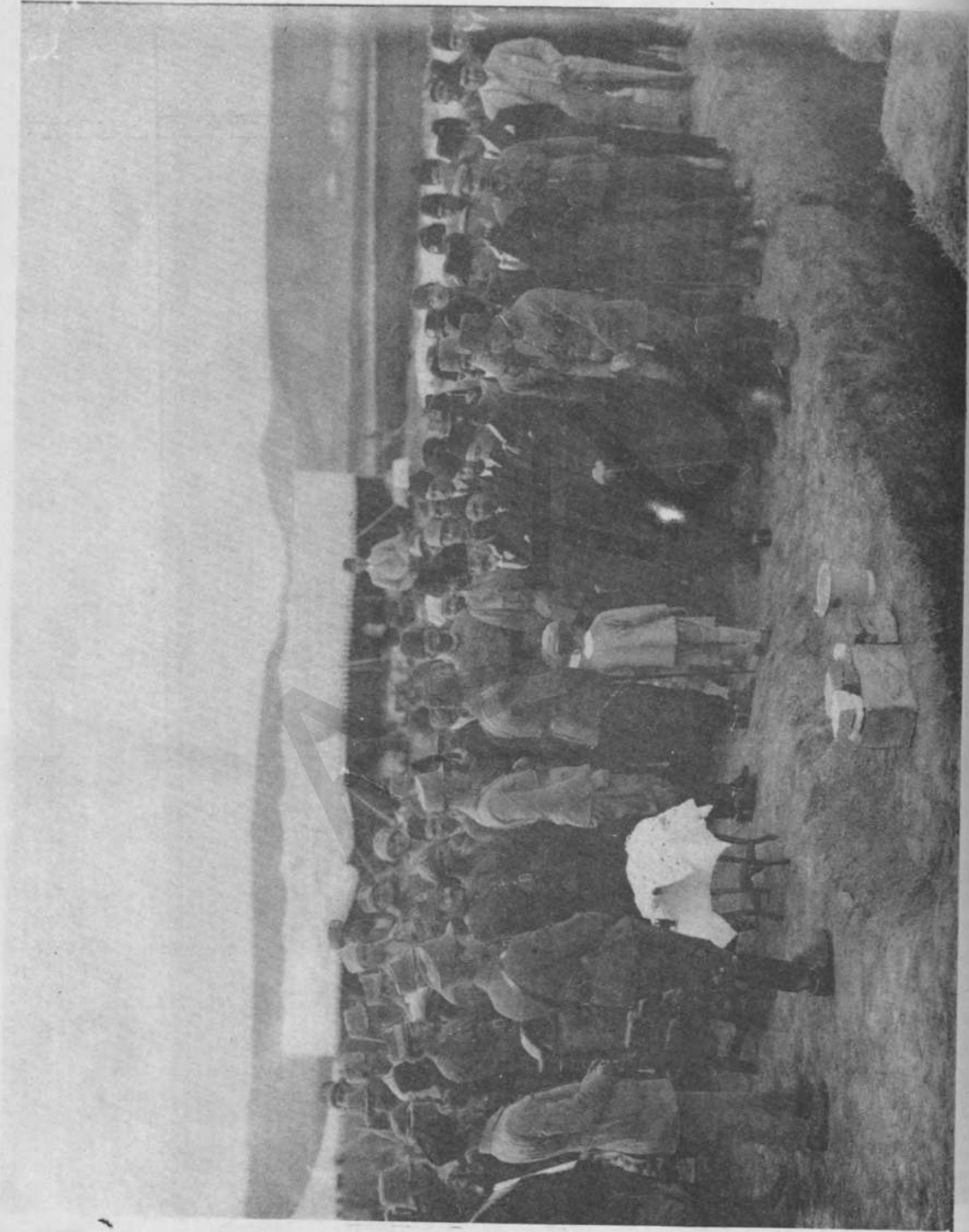
۱ کورس زبان پشتو .

۲ کورس زبان فارسی برای خارجیها که مستخدم دولت میباشد .

۳ کورس لسان آلمانی .

۴ کورس لسان فرانسوی .

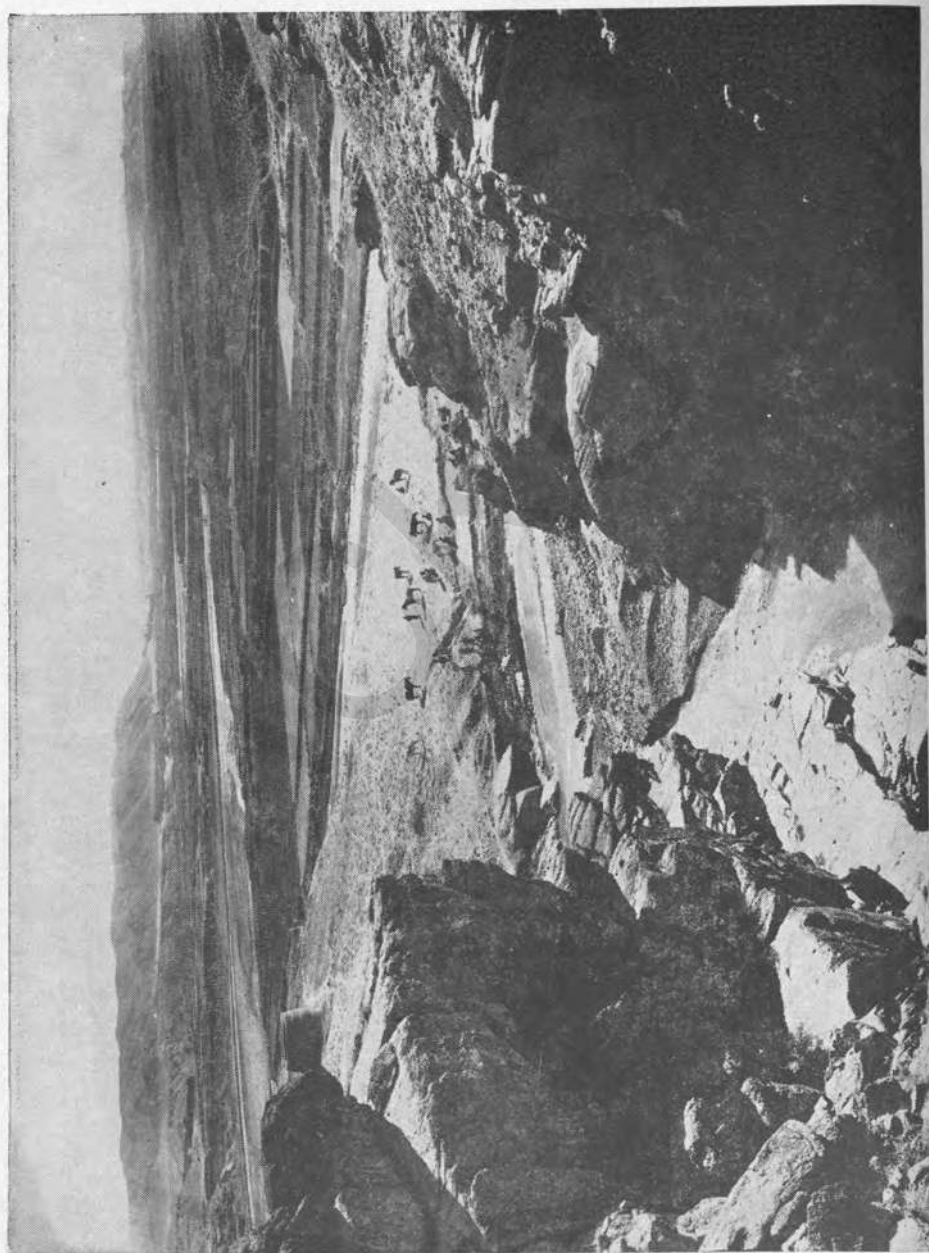
۵ کورس لسان انگلیسی .



حضور علمحضرت ہمایونی موقع گذر آشتی سنگ تہداب کوپ عسکری



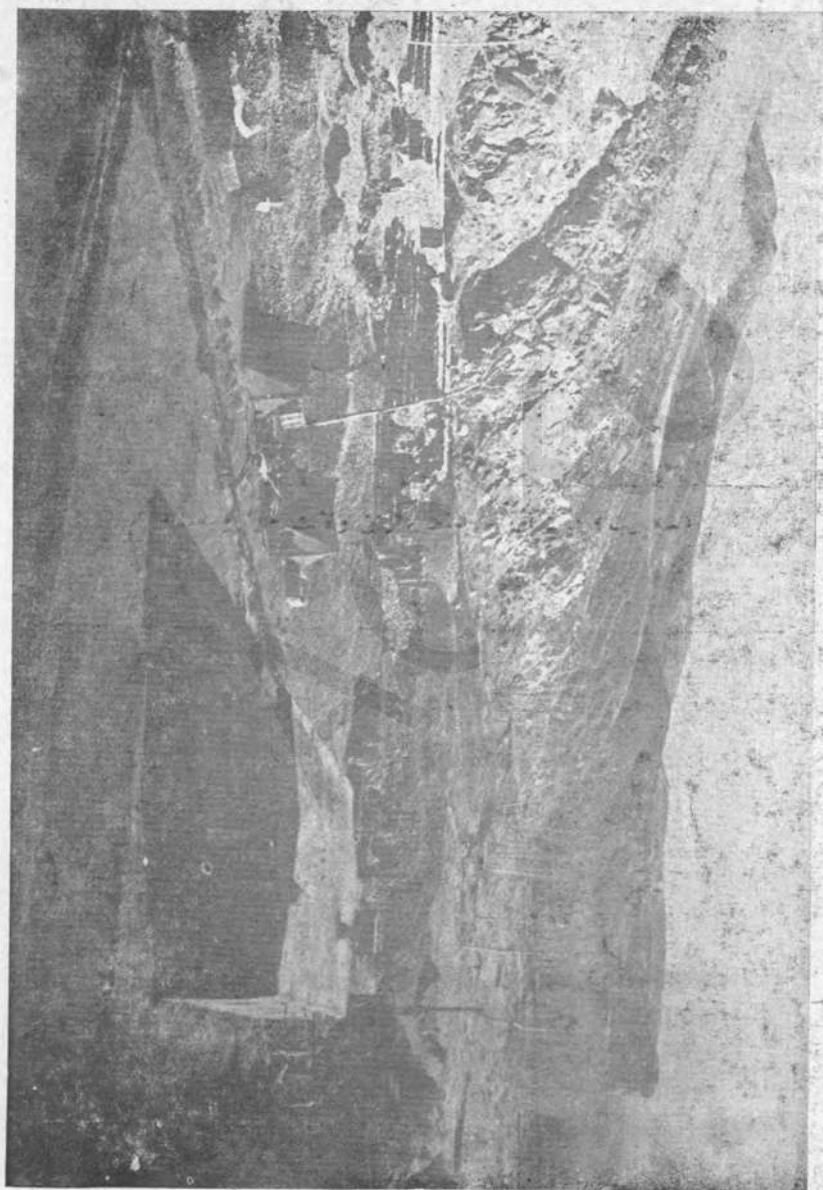
Handwritten text in Persian script, likely a title or description of the photograph.

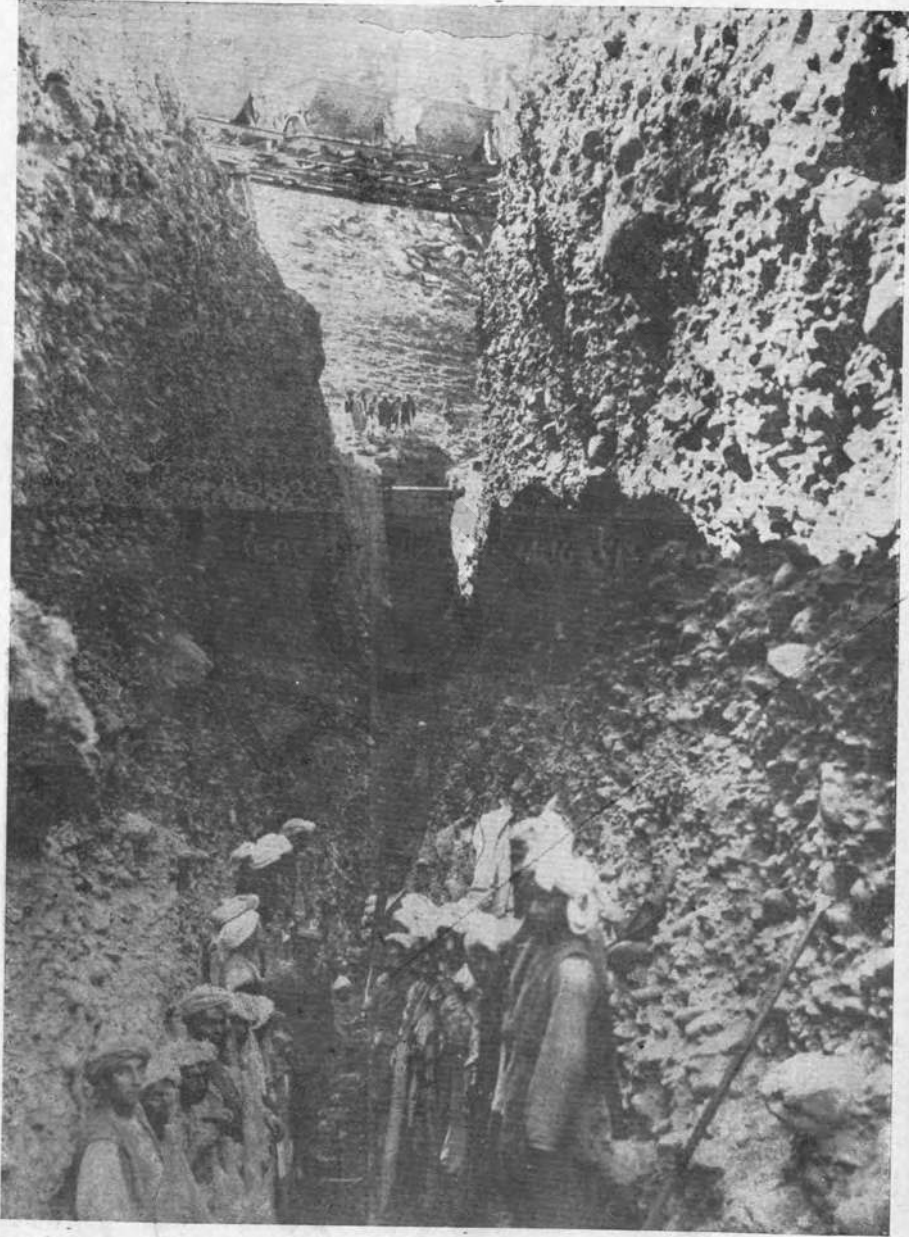


از عمرانات جدید ناصر شاه بند خروار لهورگرد



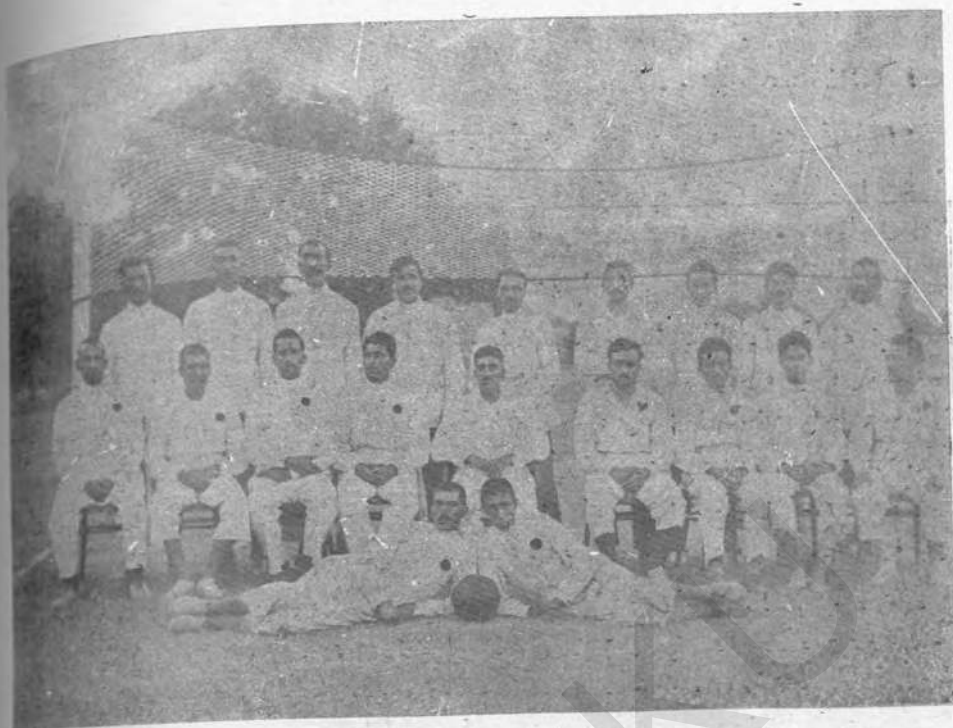
از عمرات جدید عصر نادر شاه. بند سرخاب لهرود





از عمرات عصر نادر شاهی بند قرغه

مجموعه آثار و بناهای تاریخی و طبیعی استان قزوین



(سپورت) فوت بال بین منصبداران ولایت هزارو میننه



( سپورت ) والی بال بین منصبداران ولایت هزار و میننه

### انجمن کشفان

یکی از موسسات مهم عرفانی که در عصر درخشان نادری بروی کار آمده انجمن کشفان افغانستان است که بر عهده مبارک نمبر ۲۲۵۲ ذات هایونی تاسیس شده : مقاصد این انجمن این است که اطفال افغانستان را بدون تمسک قوم و حیثیت امداد کند تا آنها بتوانند افراد صحیح وطن خود شده در عین زمان تابع فرائض خداوندی و شریعت نبوی ( صلی الله علیه و سلم ) بوده به ملت خود وفادار باشند و مفاد شخص خود را برای ممالک اجنبی ایشار کنند - و از بدی افکار - و افعال سوء اجتناب ورزند .

روح این مسلک همانست که بچه ها به تعهد شخصی در تحصیل معاش خود اقتدار پیدا کنند و ابداً منحصر بر امداد دیگران نباشند برای قیام صحت خوب اقسام سپورتهای بکنند - در مملکت خود، ماحس کرده میتوانیم که از کدام بهار فکراً و اخلاقاً و من حیث صحت عمومی پست شده میرویم و اگر بخواهیم بچه صورت میتوانیم این ماحس را دفع کنیم همان است که اسباب ترقیات ماضیه اسلام را با طرز زندگانی موجوده تطبیق داده پروگرام صحیح تعلیم و تربیه اسلامی - اخلاقی - مدنی را حسب ارشادات ذات ملوکانه در لباس کشفی وزارت جلیله معارف افغانستان معرفی کرده از طلاب مکاتب مرکز ( کابل ) یکمده متعلمین را برضا و رغبت خود جمع آوری نموده به ایس مخصوص کشفی باز اول بتاریخ ۲۳ میزان ۱۳۱۰ در جشن نجات وطن در معرض نمائش گذاشت .

نظریه وزارت معارف اینست که اساس اخلاق صحیح اسلامی - ایشار - حلم و صداقت را از ایام طفولیت بهرگز نباید مخصوص در قلوب اطفال جای بدهد در اینجا تذکار میکنیم قبل ازین که یک نفر داخل این مسلک میشود و عده آتی را بدهد :-

- ۱ به شرف اسلامیت و انسانیت خود قسم میخورم :-
- ۱ متابعت فرائض خداوندی - شریعت غزالی محمدی - احکام پادشاه و خدمت مملکت را میکنم .
- ۲ در همه وقت به بنی نوع بشر امداد میکنم .
- ۳ متابعت اصولنامه کشفی را میبایم .
- ۴ اصولنامه کشفی مشتمل برده مواد آتی است .
- ۱ شرف کشف را اعتماد باید کرد ( زیرا که کشف همه وقت راست میگوید ) .
- ۲ کشف وفا دار پادشاه و مملکت خویش آسمان، والدین، بالا دستان خود میباشد .
- ۳ فریضه کشف است که خودش مفید و برد دیگران امداد برساند .
- ۴ کشف رفیق همه کس و برادر هر کشف دیگر میباشد بدون لحاظ اینکه موخرالدگر چه حیثیت دارد .
- ۵ کشف حلیم میباشد .
- ۶ کشف بر حیوانات مهربان میباشد .
- ۷ کشف احکام مشروعه، والدین، دلگی مشر و معلم خود را بدون عذر تعمیل میکند .
- ۸ کشف در جمیع مصائب قوی دل و صابر میباشد یعنی مصیبت که به او می آید بکمال صبر آنرا برداشت میکند .



۹ کشف مقصد میباشد .

۱۰ کشف در افکار، کلام و افعال خود پاك میباشد .

پس اگر بنظر دقیق تعام کشفی دیده شود معلوم میگردد که اصولنامه کشفی مبنی بر اساس صحیح اسلامی و اخلاقیست .

( راپورت مختصر يك ساله کشفی )

اولین دفته که این انجمن تاسیس شد تعداد طلاب شاملین تعام در آنوقت یکصد نفر و بعد ازان در ۱۳۱۱ به سه صد نفر رسید در همین سال شعبه شیر بجه ها نیز افتتاح گردیده ریاست آن از حضور والا حضرت کشفی اعلی ( صدر اعظم صاحب ) به سردار ذلمی خان خلف الرشید ع ، ج ، ا ، انشان وزیر صاحب حربیه غازی تفویض شد . تعداد آن اکنون سی و شش نفر است .

بتاریخ ۱۴ میزان ع ، ج ، ا ، انشان والا حضرت وزیر صاحب حربیه غازی به قوماندانی اعلی کشفان افغانستان بموجب فرمان نمبر ۳۳۳۹ مورخه ۱۴ میزان ۱۳۱۱ والا حضرت کشف اعلی مقرر گردیدند .

درین دوره یکساله خود کشفان کابل در هر سه جشن های ملی، نجات وطن ۱۱ - ۱۳۱۰ استقلال ۱۱ ) در رسم گذشت عسکری شمولیت ورزیدند و در مانوره عسکری ۱۳۱۱ وظائف و مواظبت فوری را بکمال جدیت و فعالیت ابراز نموده مورد تحسین گردیدند همچنان در جشن استقلال ۱۳۱۱ در صحن چمن حضوری نمائش مواظبت فوری اطای تار، پل سازی، خیمه سازی و غیره را بکمال مهارت داده مورد رضامندی و تحسین اعلی حضرت غازی و جمع ناظرین شدند .

نشان ابتدائی را تقریباً کل نفری حاصل کرده اند .

تشکیلات موجوده .

سرپرست والا حضرت شهزاده محمد ظاهر خان .

کشف اعلی ج ، ع ، ج ، والا حضرت محمد هاشم خان ( صدر اعظم صاحب ) .

قوماند اعلی ملی ع ، ج ، ا ، انشان والا حضرت شاه محمود خان وزیر صاحب حرب .

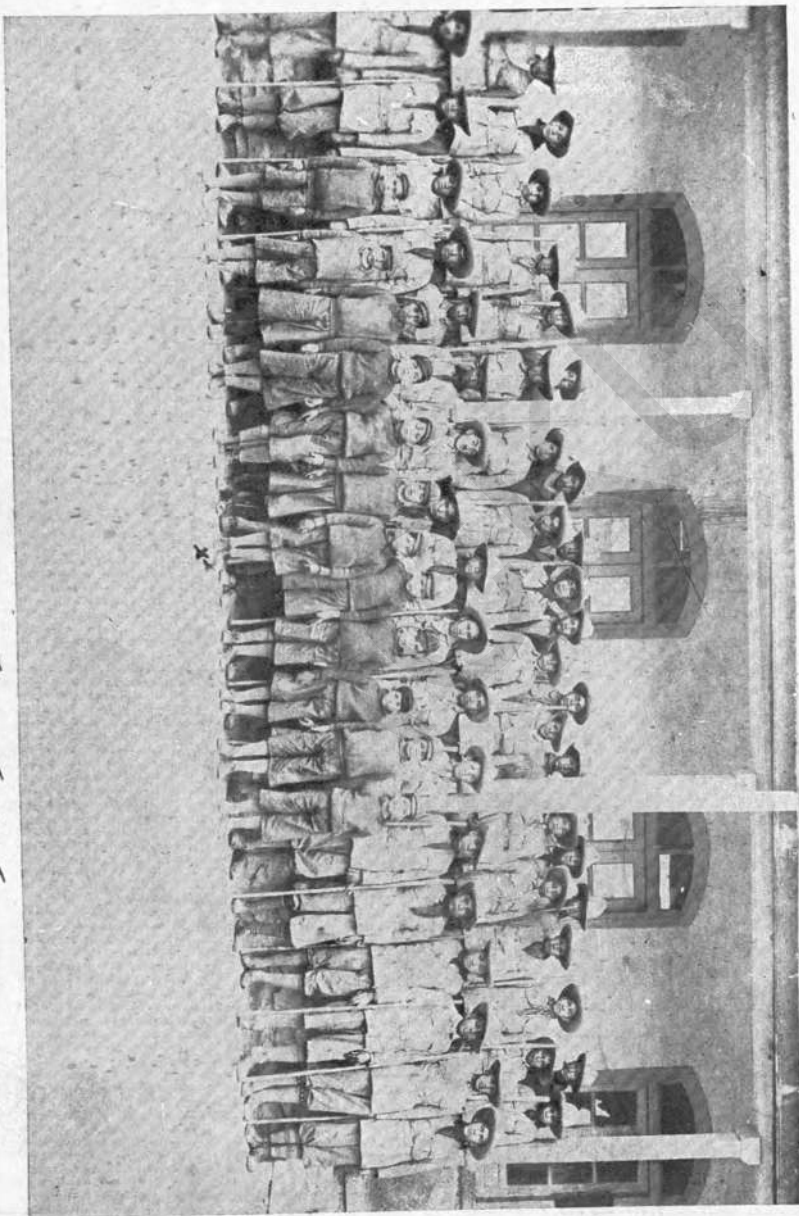
قوماندان بین المللی و کابل ع ، ج ، علی محمد خان وزیر صاحب معارف و کفیل وزارت خارجه .

رئیس شیر بجه ها سردار ذلمی خان .

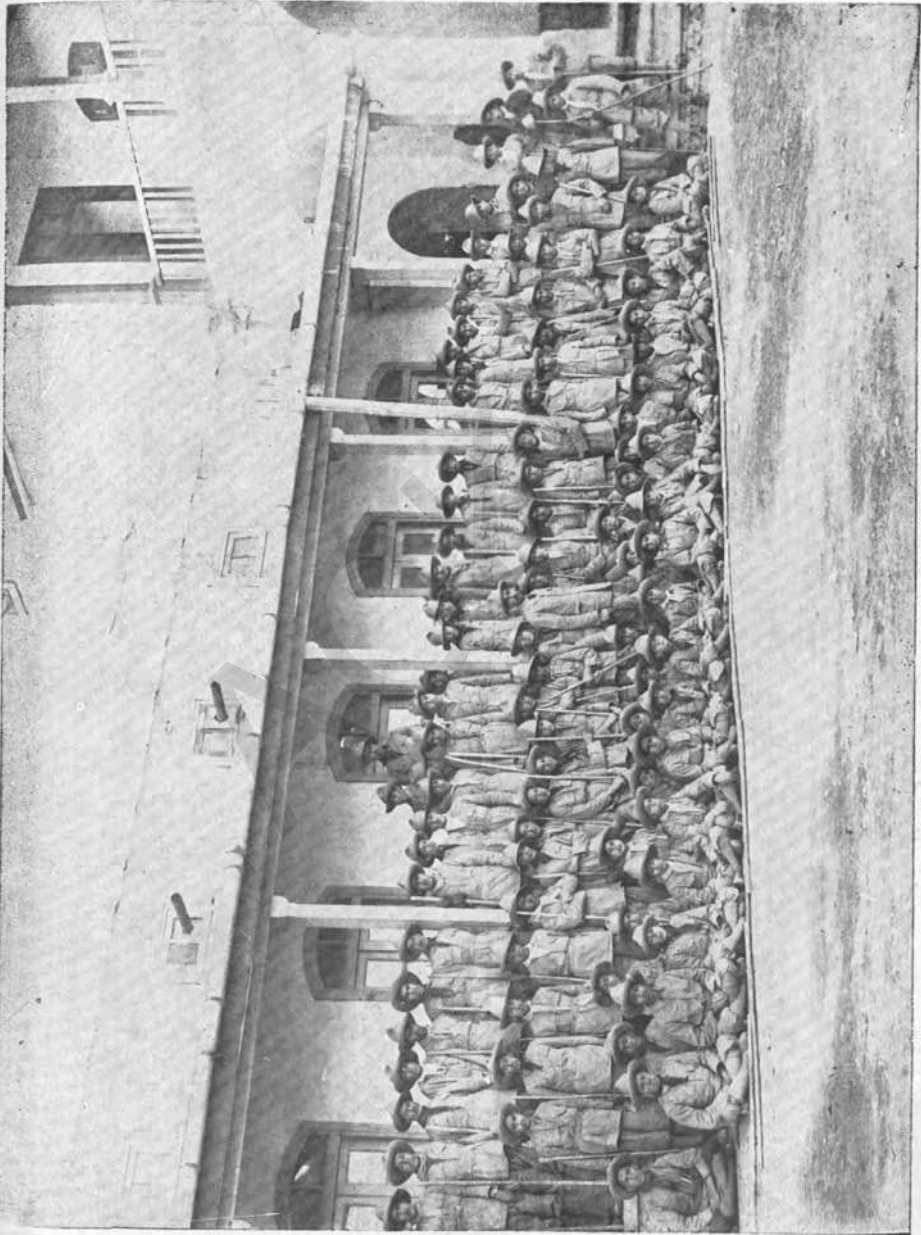
مسکرتری تشکیلاتی انجمن محمد یعقوب خان .

بتاریخ اول جنوری ۱۹۳۲ انجمن کشفان رسماً از طرف انجمن بین المللی کشفان لندن شناخته شده در کمیته بین المللی شمولیت ورزیدند .

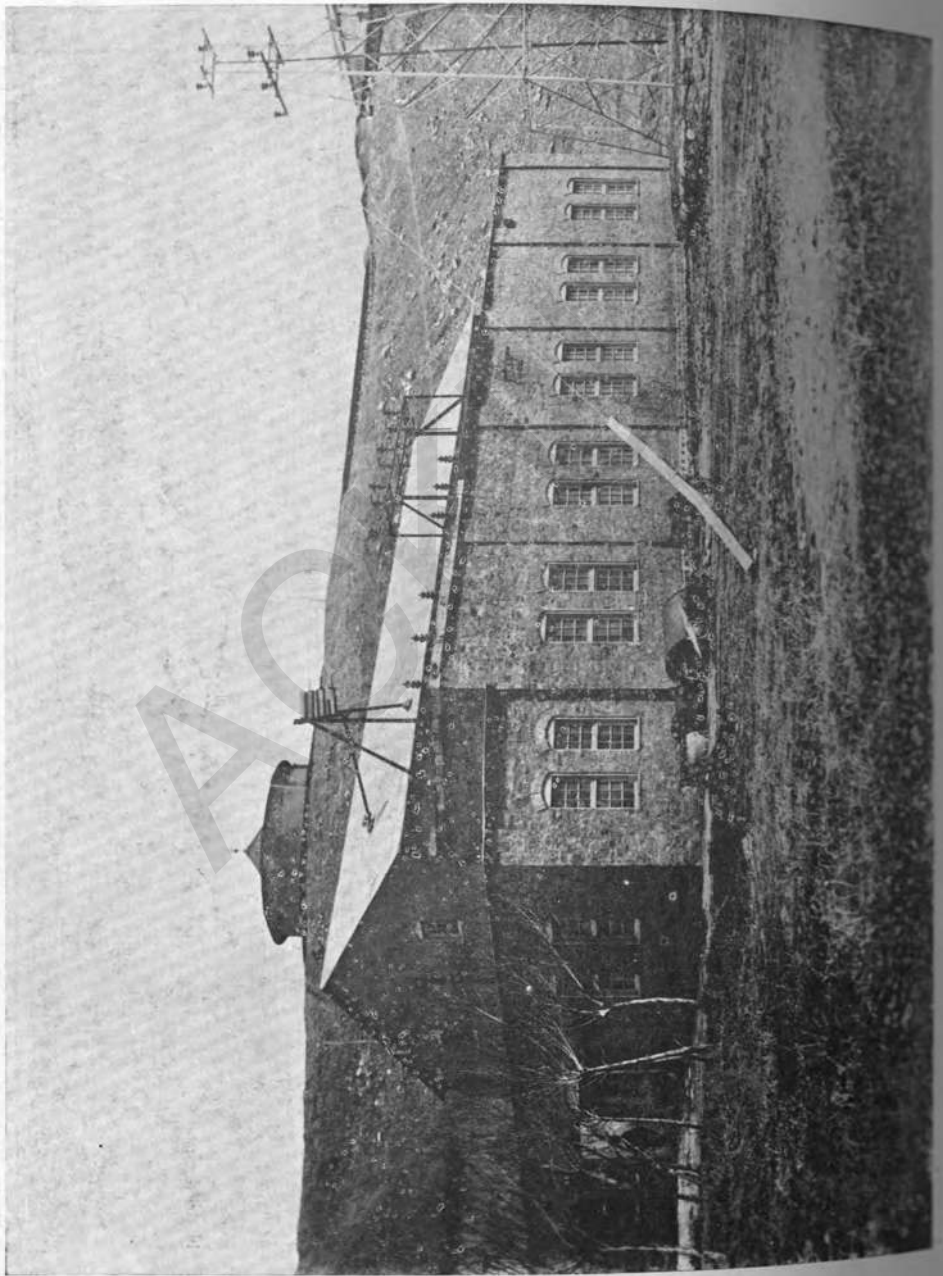




بچه‌ها از سکونتگاه (کتابخانه) و شیرینجه های کابل

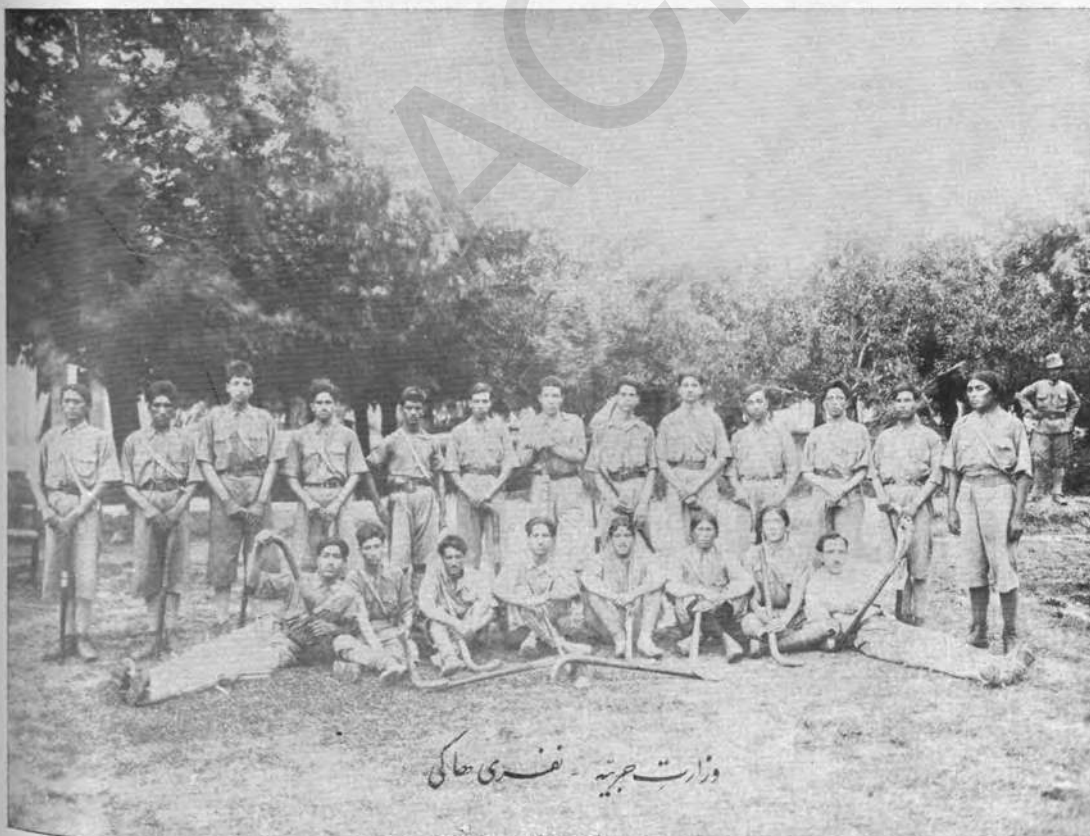
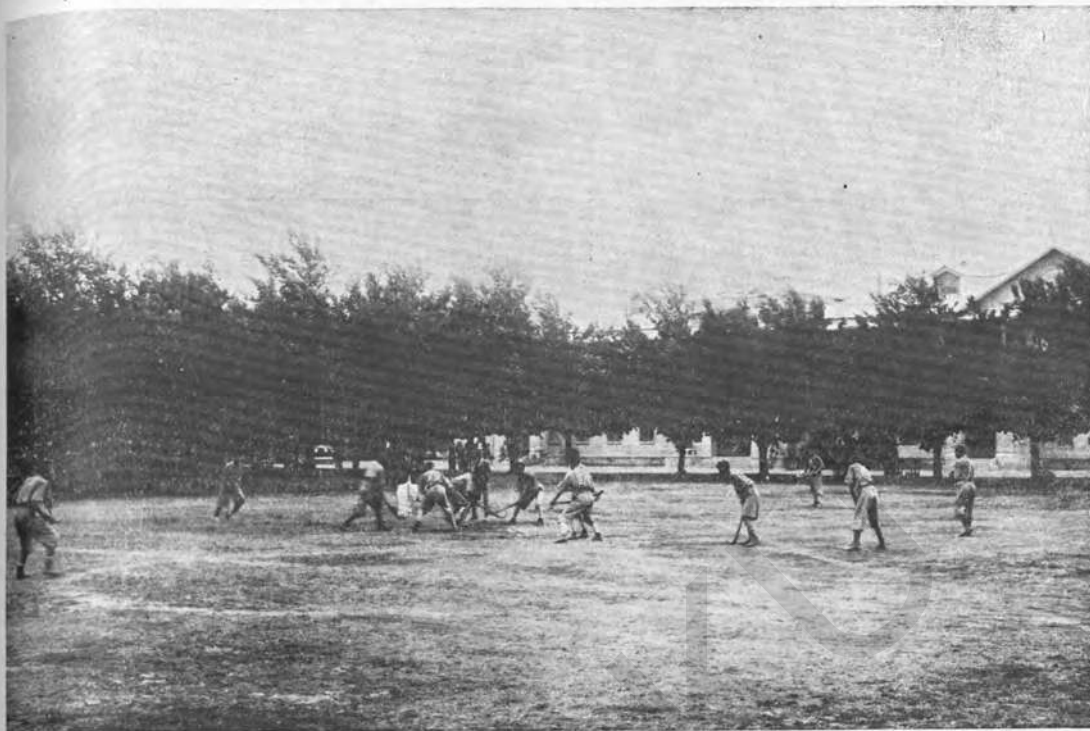


یکمده از پای سکوت ( کشتگان ) کابل



بني فست الز فركا يري جبل السراج شمال كابل



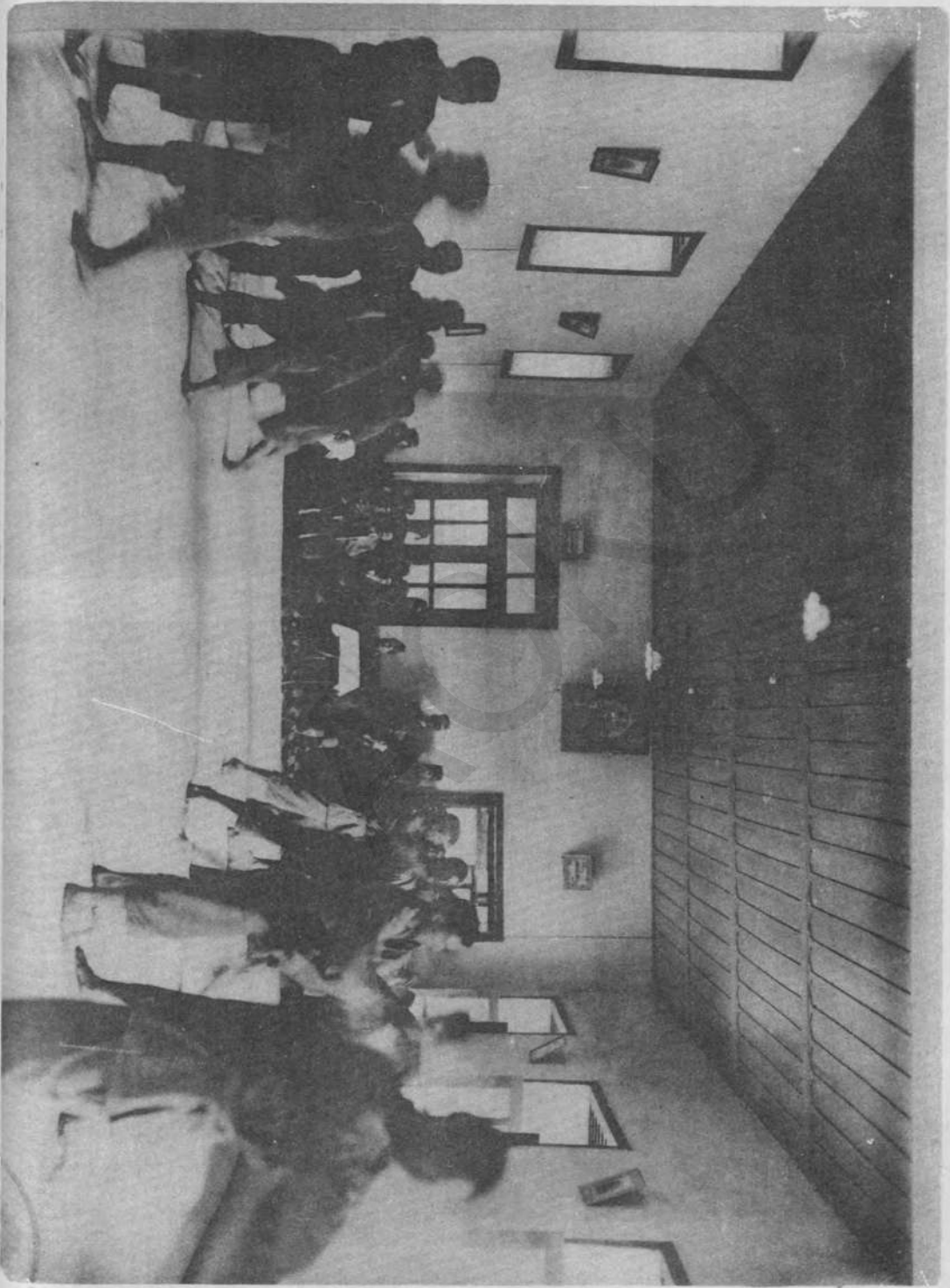




داکتر نور محمد خان داکتر شفا خانہ عسکری



داکتر عبدالرحیم خان سرطیب شفا خانہ عسکری



مؤسسہ های صنعتی کہ در عصر ہایون نادر شاہی تاسیس یافتہ

- ۱ - فابریکہ صابون سازی: در ماہ دلو ۱۳۰۹ تاسیس و در ماہ جزوا ۱۳۱۱ افتتاح گردیدہ دارای (۱۲) پایہ ماشین سیستم جدید است کہ می تواند روزانہ (۳۰۰۰) قالب صابون بسازد .
- ۲ - فابریکہ ترہیم موتر: بتاریخ ۶ سنبلہ ۱۳۱۰ تاسیس و بتاریخ ۱۰ حمل ۱۳۱۱ افتتاح گردیدہ دارای (۱۸) پایہ ماشین بودہ ہی نوع ترمیمات موتر را میتواند .
- ۳ - فابریکہ کانسروہ : (حفظ مہوہ وغیرہ) در ۱۵ سنبلہ ۱۳۱۱ تاسیس و در ۱۰ اسد ۱۳۱۱ افتتاح گردیدہ (۱۰) پایہ ماشین های جدید و یک عدد دیگ بخار دارد برای اقسام مہوہ و سبزیجات و انواع گوشت قتی میسازد .
- ۴ - فابریکہ تیل کشی : در ۶ سنبلہ ۱۳۱۰ تاسیس و در ۱۰ حمل ۱۳۱۱ افتتاح گردیدہ دارای (۱۱) پایہ ماشین میباشد و از اقسام دانہ های نباتی روغن میکشد .
- ۵ - فابریکہ تکمہ سازی: در اول قوس ۱۳۰۹ بکار افتادہ دارای (۱۲) پایہ ماشین و یک عدد دیگ بخار است و از ہی نوع مواد از قبیل شاخ استخوان ہر قسم تکمہ ساخته می تواند .
- ۶ - فابریکہ نجاری مہرگز: در اول قوس ۱۳۰۹ بکار آغاز نمود و در ۷ میزان ۱۳۱۱ عدد ۵ ماشین ہا زیاد گشتہ فعلاً (۲۵) پایہ ماشین دارد اقسام موبل (چوکی و میز وغیرہ) بہ کمال نفاست و متانت در فابریکہ مذکور ساخته میشود .
- ۷ - فابریکہ جراب و بنیان بافی: در قوس ۱۳۰۹ بکار آغاز نمود (۱۴۹) پایہ ماشین جراب و (۱۰) پایہ ماشین بنیان و (۶) پایہ ماشین دوخت و نخ باز کرد، و غیرہ موجود دارد از نخ و سند و پشم جراب ، بنیان ، منلر ، جاکت های زنانہ و غیرہ بافتہ می تواند .
- ۸ - فابریکہ نختابی و پارچہ بافی: در ۸ سنبلہ ۱۳۱۱ در جبل السراج تعیین یافتہ (۱۵) پایہ ماشین پاک کردن و آمادہ ساختن پنبہ و (۱۹) پایہ ماشین نختابی و (۳) پایہ ماشین بیلن و مشلہ و (۵۰) پایہ ماشین بافت و (۱۰) پایہ ماشین رنگ آمیزی و اتو و غیرہ دارد ، سان ، کشمیرہ نخی ، جوت ، جم ، سر نخی ، تکہ های پیراہنی و غیرہ دران ساخته میشود .
- ۹ - فابریکہ پشم تابی و پشمینہ بافی: این فابریکہ بقندہار تعیین یافتہ .
- ۱۰ - فابریکہ نجاری دارالامان: این فابریکہ دارای (۱۳) پایہ ماشین نجاری میباشد کہ در ابتدا بذریعہ موتر های تیلی گردش داشتہ و در ۱۵ عقرب ۱۳۱۱ وسعت یافتہ و موتر برقی در ان نصب گردید .





سالنامه « کابل »

اعطای نشان

ذواتیکه درازای خدمات از حضور ملوکانه نایل نشانهای دولت گردیده اند:

المر اعلی :

ع، ع، سردار اعلی والا حضرت شاه ولیخان وزیر مختار افغانی متفینة پاریس نسبت بفتح کابل.  
ع، ج، ا، ا نشان والا حضرت شاه محمود خان سپه سالار و وزیر حرب نسبت بدفع غایله اشرار قطفنی .

» »

ع، ج، ا، ا نشان محمد گل خان وزیر داخله و رئیس تنظیمه مزار شریف نسبت بخدماتی که در حین انقلاب و ریاست تنظیمه مشرقی، شمالی، قندهار و غیره نموده اند .

» »

سردار اعلی :

ع، ع، ش محمد غوث خان نائب سالار قول اردوی مرکزی نسبت بدفع غایله اشرار قطفنی .

» »

ع، ج، حکمت بیگ سفیر کبیر ترکیه مقیم کابل نسبت بحسن خدماتیکه در روابط دوستانه مملکتین ابراز فرموده اند .

» »

و، ج، س، ا، محمد یعقوب خان مرحوم رئیس تنظیمه و والی سابق کابل نظریه خدماتیکه در دفع غایله شرارت اشرار قطفنی نموده بودند .

سردار عالی :

ع، ش محمد افضل خان فرقه مشر اول وکیل ریاست ارکان حربیه نسبت بخدمتیکه در دفع غایله اشرار قطفنی نموده اند .

» »

ع، ش احمد علیخان رئیس اوردو نظریه خدماتیکه بدفع غایله اشرار قطفنی و ریاست تنظیمه مزار ابراز نموده اند .

» »

ع، ع، ش محمد عمر خان نائب سالار نسبت بدفع شرارت اشرار قطفنی .

استور درجه اول :

جناب عزتمند موسیو ریکس سرکاتب سفارت دولت شوروی مقیم کابل در ازای خدماتیکه نسبت بروابط دوستانه دولتین ابراز نموده اند .

» »

عزتمنددا کتر فوشارد آلمانی نسبت بخدمتیکه بپرستاری مریضهای شهری نموده اند .

» »

و، ج گل احمد خان رئیس بلدییه نسبت بخدمتیکه در دوره وکالت نائب الحکومه گی و عضویت ریاست تنظیمه مزار شریف خدمات خوبی نموده اند .

» »

عالیقدر میجر فریزر شازدافر سفارت دولت برتانیای مقیم کابل نسبت بخدمتیکه برای حسن مناسبات دولتین نموده اند .

» »

ع ص محمد حسین خان معین وزارت مالیه نظریه بحسن خدماتیکه بمعیت والا حضرت وزیر صاحب حربیه در ولایت خان آباد نموده اند .

استور درجه دوم :

ع، ش عبدالله خان فرقه مشر اول در ازای دفع غایله اشرار قطفنی .

ح، محمد علم خان غند مشراول

» »

ع، ش عبدالغفور خان فرقه مشر

» »

ع، ش بجان خان فرقه مشر اول :

» »

### اعطای نشان

- درجه دوم استور : ع ، ش عطا محمد خان فرقه مشر اول در ازای خدمت دفع اشرار قطعی .
- » » ع ، ش فیض محمد خان فرقه مشر ثانی » »
- » » ع ، ش شاه بهرام خان » »
- » » ع ، ش رمضان خان مسعودی فرقه مشرملکی » »
- » » ع ، ص عبدالحکیم خان معاون حکومت کلان شمالی که در غایله اشرار کوهدانی خدمت نموده اند .
- » » ص عبدالمقیم خان منشی رئیس تنظیمه شمالی که در غایله اشرار کوهدانی خدمت نموده اند .
- درجه سوم استور : ص میرزا گلشاه خان مامور استخبارات ریاست تنظیمه شمالی که در غایله اشرار کوهدانی خدمت نموده اند .
- » » ف مولوی محمد قاسم خان عضو جمعه العلماء نسبت بغایله اشرار قطن .
- » » ح گل میر خان غنند مشر اول » »
- » » ح محمد جعفر خان غنند مشر اول » »
- » » ح غلام حیدر خان غنند مشر اول » »
- » » ح عبدالقیوم خان غنند مشر اول » »
- » » ح احمد شاه خان غنند مشر اول » »
- » » ح پیر محمد خان غنند مشر اول که بجهت رئیس تنظیمه هزار خدمت نموده اند .
- » » ح عبدالقیوم خان غنند مشر -
- » » قوماندان عسکری میمنه » »
- » » ص میرزا محمد قاسم خان هزاری » »
- » » ص علی احمد خان » »
- » » ع سید عبدالله خان مدیر عمومی -
- » » شعبه شرق وزارت خارجه » »
- درجه ۴ استور : ص علی احمد خان مامور استرداد که بجهت رئیس تنظیمه شمالی خدمت نموده اند -
- معارف درجه اول : ع شیر محمد خان خان خروتی که در راه تعالی معارف خدمت نموده اند .
- نشان معارف : ع محمد زمان خان مرحوم نسبت بترجه کتاب تمدن عرب .
- نشان صداقت : ص میرزا محمد جانخان شمالی نسبت بخدمات در معیت رئیس تنظیمه شمالی
- » » ص نور محمد خان کلانتر کاسکان » »
- » » ص محمود خان فوفلزائی » »
- نشان خدمت : ح محمد ایاز خان غنند مشر دکه نسبت بحسن ایفای وظائف و خدمات خود

شان خدمت :

عزتمند داکتر محمد صالح خان هاشمی نسبت بحجاج افغانی درموقع تاسیس حاجی خانه خدمت نموده اند .

نفری عسکری که بمقصد سرکوبی شمالی خدمات خوبی انجام داده اند دارای يك يك نشان خدمت گردیده اند .

نفری اقوام جدرائی که در دفاع اشترار قطعی خدمت نموده اند يك يك نشان خدمت از دولت متبوع خود حاصل داشته اند .

برای تمام نفری عسکری که در ولایات مزار و خان آباد در مقابل اشترار خدمت کرده اند دارای يك يك نشان خدمت شده اند .

دو صد و بیست و یک نفر مامورین ملیکی و خوانین وکلان شنوندگان و عمله ریاست تنظیمه مزار و غیره اشخاصیکه درغایله قطن و بدخشان مقابل اشترار خدمت نموده اند دارای يك يك نشان شده اند .



## اسامی و انواع مکاتب

## اسامی و انواع مکاتب در افغانستان

ملاحظات	نوع مکاتب	اسم مکاتب
یکی از شعبات دارالفنون که فعلاً تاسیس شده .	دارا لفنون	فاکولته طی
	عالی	حییه
	»	امانیه
	»	امانی
	خصوصی	دارالمعلمین
	متوسط	استقلال
	تخنیککی عالی	صنائع
	» متوسط	زراعت
	عالی دینی	دارالعلوم و حفاظ
	متوسط	نجم المدارس ( سمت مشرقی )
	»	دارالحفاظ میمنه
	ابتدائی	» اندخوی
	»	ابتدائی نمبر ۱ شهر
	»	» نمبر ۲ »
	»	شیوه کی
	»	ده خدایداد
	»	سر آسیا
	»	چهل ستون



## سالنامه « کابل »

ملاحظات	نوع مکاتب	اسم مکاتب
	ابتدائی	ابتدائی مرکز (مزار شریف)
	»	تاشقرغان
	»	آقچه
	۲ باب ابتدائی	ولایت هرات
	» » ۲	» قندهار
	—	» قطغن و بدخشان
	ابتدائی	خان آباد
	»	فیض آباد
	»	رستاق
	»	اندراب
	»	جلال آباد
	»	لغمان
	»	میمنه
	»	اندخوی
	»	شرین تنگاب
	»	فراه
	»	گردیز سمت جنوبی
	»	غزنی
	»	دایزنگی
	»	چهاریکار

## محصلین افغانی در خارج

طلا بیکه در عصر اعلی حضرت نادر شاه غازی بخارج اعزام گردیده اند:

اسم	شعبه تحصیل	محل تحصیل	تاریخ عزیمت / ملاحظات
عبدالظاهر خان	دا کتری	نیویارک کلوم بیایونورستی امریکه	سنه ۱۳۱۰
عبد الرحیم خان	میوه جات	کارنل یونورستی امریکه	»
محمد طاهر خان	دا کتری	نیویارک کلوم بیایونورستی امریکه	»
محمد یوسف خان	معادن	» » »	»
وحدت شاه خان	بند سازی	کارنل یونورستی امریکه	»
عمادون خان	دا کتری	لندن	»
محمد امیرخان	معادن	نانشی فرانسه	۱۳۱۱
عبدالقیوم خان	دا کتری	شهر در یانسون فرانسه	»
عبدالشکور خان	معادن	نانشی فرانسه	»
نجم الدین خان	دندان سازی	یونورستی کلومبیا امریکه	»
محمد کبیر خان	بند سازی	کارنل یونورستی امریکه	»
عبدالمجید خان	زراعت	» »	»
اورنگ زب خان	دا کتری	لندن	»
احمد ولیخان	جدید الشمول	فرانسه	»
عبدالولی خان	»	»	»
محمد کریم خان	تیلقون	ستا کپالم	۱۳۱۰
عبدالمجید خان	»	»	»
غلام اعظم خان	پست	لندن	»
جیب الله خان	»	»	»

این دروغ کاتبان  
و ادوین گردیده  
و بصیرت پست  
مصرف کنند

مرد معمر در بغلان

میربازخان قوم ملاخیل که ساکن قریه کو کچنار بغلان میباشد با اینکه سنین عمرش به ۱۰۴ میرسد هنوز موی سر و ریشش سیاه و دندانهایش مکمل و براق و در قوای بدنی خود کامل بوده منازل بمیده را پیاده می پیاید و چنان تصور میشود که سنش متجاوز از چهل نخواهد بود .



میربازمذکور پدر ۳۳ اولاد گردیده که از آن جمله ۱۲ نفر فوت و ۲۱ نفر آنها حیات دارند .

پسر کلانش که دارای سن (۷۵) میباشد از چشمها معیوب بوده باعصا راه میرود .

میربازخان در سال گذشته با یک دختر جوان از دواج نموده است .

این مرد مدت ۳۶ سال در نظام اعلیحضرت شیرعلیخان و اعلیحضرت عبدالرحمان خان و اعلیحضرت شهید ملازمت نموده و اکثر محاربات قرن ۱۹ وطن را از روی مشهودات خود حکایت مینماید .

مرد معمر در بغلان علاقه خان آباد موسوم میربازخان



## جدول حرکت و مواصلت پسته

پسته عمود نام تمام پسته خانه ها در هفته سه روز حرکت و مواصلت دارد . و پسته مانیکه از پسته خانه  
مرکز با طرف و همچنین از اطراف مرکز مواصلت میکند به تفصیل جدول ذیل است

ملاحظات	میعاد ایام مواصلت	پسته خانه مرجع	پسته خانه مبدا	ایام صدور پسته		
				یکشنبه	سه شنبه	پنجشنبه
	۱۱ روز	پسته خانه مزارشیر	پسته خانه کابل	،	،	،
	از ۸ الی ۹ روز	تاشقراغ	، ، ،	،	،	،
	۷ روز	ایک	، ، ،	،	،	،
	۶ روز	کهرد	، ، ،	،	،	،
	۶ روز	بامیان	، ، ،	،	،	،
	از ۶ الی ۷ روز	خان آباد	، ، ،	،	،	،
	از یک الی دو روز	چاریکار	، ، ،	،	،	،
	از یک الی دو روز	پنجان	، ، ،	،	،	،
	از یک الی دو روز	سروبی	، ، ،	،	،	،
	از ۲۱ الی ۲۲ روز	اندخوی	، ، ،	،	،	،



## جدول حرکت و مواصلت پسته

پوسته عمر نادرتمام پوسته خانه نادرتبته سه روز حرکت و مواصلت دارد . و پوسته هایکه از پوسته خانه مرکزیه اطراف و پنجشنبه از اطراف مرکز مواصلت میکنند بتفصیل جدول ذیل است

ملاحظات	میعاد ایام مواصلت	پوسته خانه مرجع	پوسته خانه مبدا	ایام صدور پوسته		
				یکشنبه	سه شنبه	پنجشنبه
	از ۷ الی ۸ روز	پوسته خانه قندار	پوسته خانه کابل	"	"	"
	از ۱۵ الی ۱۶ روز	" " " فراه	" " "	"	"	"
	روز ۷	" " " قلات	" " "	"	"	"
	روز ۴	" " " غزنی	" " "	"	"	"
	از ۱۲ الی ۱۳ روز	" " " ارزگان	" " "	"	"	"
	از ۱۲ الی ۱۳ روز	" " " پشت و	" " "	"	"	"
	روز ۴	" " " وردک	" " "	"	"	"
	از ۳ الی ۴ روز	" " " میدان	" " "	"	"	"
	از یک الی ۲ روز	" " " توخرم و جلالت	" " "	"	"	"
	روز ۳	" " " لهورگرد	" " "	"	"	"
	روز ۵	" " " گردیز	" " "	"	"	"
	از ۹ الی ۱۰ روز	" " " دایزگی	" " "	"	"	"
	از ۷ الی ۸ روز	" " " بهسود	" " "	"	"	"
	از ۲۱ الی ۲۲ روز	" " " مینه	" " "	"	"	"
	از ۱۶ الی ۱۷ روز	" " " هرات	" " "	"	"	"

محصولات پستی

محصولات پستی ارسالى در خارج

نمبر	نوع مراسلات	اوزان تبدلی گرام		برای ارسال در خارج وزن اضافی	تفصیلات حدود عرض و طول مرسله			
		از	الی					
۱	مکاتیب	۱ گرام	۲۰ گرام	۲۱ گرام	۴۰ گرام	۴۵ پون	۶ کیلو گرام	۱۰ سانتی متر عرض ۴ سانتی متر طول پکت ۶ سانتی متر عرض ۴ سانتی متر طول
۲	پست کارت های عادی	۱ قطعه	۴۵					حد اکثر عرض ۱۵ سانتی متر طول ۱۰ سانتی متر
۳	پست کارت های طلب		۹۰					حد اقل عرض ۱۰ سانتی متر طول ۷ سانتی متر
۴	کاغذ های کاری	۱ گرام	۵۰ گرام	۵۱ گرام	۱۰۰ گرام	۱۰۰ پون	۲ کیلو گرام	طول عرض از هر جانب پکت ۴۵ سانتی متر در صورت
۵	مطبوعات و اجازاد و اشغال آن	۱	۵۰	۵۱	۱۰۰	۱۰۰ پون	۳ کیلو گرام	عرض و طول از هر جانب پکت ۴۵ سانتی متر در صورت
۶	نمونه های تجاری	۱	۵۰	۵۱	۱۰۰	۱۰۰ پون	۳ کیلو گرام	حد اکثر ۱۰ سانتی متر عرض ۲۰ سانتی متر ارتفاع ۱۰ سانتی متر
۷	انواع فوق که جزو پستی		۷۵ پون					
	۱- یک طرفه							
	۲- جواب طلب							

محصولات پارسای و اخذ مملکت

محصولات پارسای نیکو داخل مملکت نیکو بیرون مملکت ارسال میشود

۱۳۱۱

نوع کالا	نا										وزن	
	اول		دوم		سوم		چهارم		پنجم		از الی	از الی
	مطلوب	کرده	مطلوب	کرده	مطلوب	کرده	مطلوب	کرده	مطلوب	کرده		
پارسل	۱	۲۵	۲	۱۰۰	۳	۵۰	۴	۱۵۰	۵	۲۵۰	۶	۳۵۰
گرام	۱۰۰	۲۵۰	۲۰۰	۵۰۰	۳۰۰	۷۵۰	۴۰۰	۱۰۰۰	۶۰۰	۱۵۰۰	۸۰۰	۲۰۰۰
کیلوگرم	۱	۲۵	۲	۱۰۰	۳	۵۰	۴	۱۵۰	۵	۲۵۰	۶	۳۵۰
پارسل	۲	۵۰	۳	۲۰۰	۴	۳۰۰	۵	۴۵۰	۶	۶۰۰	۷	۷۵۰
گرام	۲۰۰	۵۰۰	۳۰۰	۷۵۰	۴۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۲۵۰	۶۰۰	۱۵۰۰	۷۰۰	۱۷۵۰
کیلوگرم	۲	۵۰	۳	۲۰۰	۴	۳۰۰	۵	۴۵۰	۶	۶۰۰	۷	۷۵۰
پارسل	۳	۷۵	۴	۳۰۰	۵	۴۰۰	۶	۶۰۰	۷	۷۵۰	۸	۹۰۰
گرام	۳۰۰	۷۵۰	۴۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۲۵۰	۶۰۰	۱۵۰۰	۷۰۰	۱۷۵۰	۸۰۰	۲۰۰۰
کیلوگرم	۳	۷۵	۴	۳۰۰	۵	۴۰۰	۶	۶۰۰	۷	۷۵۰	۸	۹۰۰
پارسل	۴	۱۰۰	۵	۴۰۰	۶	۵۰۰	۷	۷۵۰	۸	۱۰۰۰	۹	۱۲۵۰
گرام	۴۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۲۵۰	۶۰۰	۱۵۰۰	۷۰۰	۱۷۵۰	۸۰۰	۲۰۰۰	۹۰۰	۲۲۵۰
کیلوگرم	۴	۱۰۰	۵	۴۰۰	۶	۵۰۰	۷	۷۵۰	۸	۱۰۰۰	۹	۱۲۵۰
پارسل	۵	۱۲۵	۶	۵۰۰	۷	۶۰۰	۸	۹۰۰	۹	۱۰۰۰	۱۰	۱۲۵۰
گرام	۵۰۰	۱۲۵۰	۶۰۰	۱۵۰۰	۷۰۰	۱۷۵۰	۸۰۰	۲۰۰۰	۹۰۰	۲۲۵۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰
کیلوگرم	۵	۱۲۵	۶	۵۰۰	۷	۶۰۰	۸	۹۰۰	۹	۱۰۰۰	۱۰	۱۲۵۰
پارسل	۶	۱۵۰	۷	۶۰۰	۸	۷۵۰	۹	۱۰۰۰	۱۰	۱۲۵۰	۱۱	۱۵۰۰
گرام	۶۰۰	۱۵۰۰	۷۰۰	۱۷۵۰	۸۰۰	۲۰۰۰	۹۰۰	۲۲۵۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵۰
کیلوگرم	۶	۱۵۰	۷	۶۰۰	۸	۷۵۰	۹	۱۰۰۰	۱۰	۱۲۵۰	۱۱	۱۵۰۰
پارسل	۷	۱۷۵	۸	۷۵۰	۹	۹۰۰	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۲۵۰	۱۲	۱۵۰۰
گرام	۷۰۰	۱۷۵۰	۸۰۰	۲۰۰۰	۹۰۰	۲۲۵۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰
کیلوگرم	۷	۱۷۵	۸	۷۵۰	۹	۹۰۰	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۲۵۰	۱۲	۱۵۰۰
پارسل	۸	۲۰۰	۹	۹۰۰	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۲۵۰	۱۲	۱۵۰۰	۱۳	۱۷۵۰
گرام	۸۰۰	۲۰۰۰	۹۰۰	۲۲۵۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰	۱۳۰۰	۳۲۵۰
کیلوگرم	۸	۲۰۰	۹	۹۰۰	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۲۵۰	۱۲	۱۵۰۰	۱۳	۱۷۵۰
پارسل	۹	۲۲۵	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۱۰۰	۱۲	۱۲۵۰	۱۳	۱۵۰۰	۱۴	۱۷۵۰
گرام	۹۰۰	۲۲۵۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰	۱۳۰۰	۳۲۵۰	۱۴۰۰	۳۵۰۰
کیلوگرم	۹	۲۲۵	۱۰	۱۰۰۰	۱۱	۱۱۰۰	۱۲	۱۲۵۰	۱۳	۱۵۰۰	۱۴	۱۷۵۰
پارسل	۱۰	۲۵۰	۱۱	۱۱۰۰	۱۲	۱۲۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۵۰۰	۱۵	۱۷۵۰
گرام	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰	۱۳۰۰	۳۲۵۰	۱۴۰۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰
کیلوگرم	۱۰	۲۵۰	۱۱	۱۱۰۰	۱۲	۱۲۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۵۰۰	۱۵	۱۷۵۰
پارسل	۱۱	۲۷۵	۱۲	۱۲۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۷۵۰
گرام	۱۱۰۰	۲۷۵۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰	۱۳۰۰	۳۲۵۰	۱۴۰۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱۶۰۰	۴۰۰۰
کیلوگرم	۱۱	۲۷۵	۱۲	۱۲۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۷۵۰
پارسل	۱۲	۳۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۵۰
گرام	۱۲۰۰	۳۰۰۰	۱۳۰۰	۳۲۵۰	۱۴۰۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱۶۰۰	۴۰۰۰	۱۷۰۰	۴۲۵۰
کیلوگرم	۱۲	۳۰۰	۱۳	۱۳۰۰	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۵۰
پارسل	۱۳	۳۲۵	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۷۵۰
گرام	۱۳۰۰	۳۲۵۰	۱۴۰۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱۶۰۰	۴۰۰۰	۱۷۰۰	۴۲۵۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰
کیلوگرم	۱۳	۳۲۵	۱۴	۱۴۰۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۷۵۰
پارسل	۱۴	۳۵۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۷۵۰
گرام	۱۴۰۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱۶۰۰	۴۰۰۰	۱۷۰۰	۴۲۵۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰	۱۹۰۰	۴۷۵۰
کیلوگرم	۱۴	۳۵۰	۱۵	۱۵۰۰	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۷۵۰
پارسل	۱۵	۳۷۵	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۱۷۵۰
گرام	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱۶۰۰	۴۰۰۰	۱۷۰۰	۴۲۵۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰	۱۹۰۰	۴۷۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰
کیلوگرم	۱۵	۳۷۵	۱۶	۱۶۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۱۷۵۰
پارسل	۱۶	۴۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۱۷۵۰
گرام	۱۶۰۰	۴۰۰۰	۱۷۰۰	۴۲۵۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰	۱۹۰۰	۴۷۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰	۲۱۰۰	۵۲۵۰
کیلوگرم	۱۶	۴۰۰	۱۷	۱۷۰۰	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۱۷۵۰
پارسل	۱۷	۴۲۵	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۱۷۵۰
گرام	۱۷۰۰	۴۲۵۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰	۱۹۰۰	۴۷۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰	۲۱۰۰	۵۲۵۰	۲۲۰۰	۵۵۰۰
کیلوگرم	۱۷	۴۲۵	۱۸	۱۸۰۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۱۷۵۰
پارسل	۱۸	۴۵۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۱۷۵۰
گرام	۱۸۰۰	۴۵۰۰	۱۹۰۰	۴۷۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰	۲۱۰۰	۵۲۵۰	۲۲۰۰	۵۵۰۰	۲۳۰۰	۵۷۵۰
کیلوگرم	۱۸	۴۵۰	۱۹	۱۹۰۰	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۱۷۵۰
پارسل	۱۹	۴۷۵	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۲۳۰۰	۲۴	۱۷۵۰
گرام	۱۹۰۰	۴۷۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰	۲۱۰۰	۵۲۵۰	۲۲۰۰	۵۵۰۰	۲۳۰۰	۵۷۵۰	۲۴۰۰	۶۰۰۰
کیلوگرم	۱۹	۴۷۵	۲۰	۲۰۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۲۳۰۰	۲۴	۱۷۵۰
پارسل	۲۰	۵۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۲۳۰۰	۲۴	۲۴۰۰	۲۵	۱۷۵۰
گرام	۲۰۰۰	۵۰۰۰	۲۱۰۰	۵۲۵۰	۲۲۰۰	۵۵۰۰	۲۳۰۰	۵۷۵۰	۲۴۰۰	۶۰۰۰	۲۵۰۰	۶۲۵۰
کیلوگرم	۲۰	۵۰۰	۲۱	۲۱۰۰	۲۲	۲۲۰۰	۲۳	۲۳۰۰	۲۴	۲۴۰۰	۲۵	۱۷۵۰

زخانه محصولات تلگرافی برای تبادل داخلی افغانستان

محصولات اصلی				
شماره	نوع تلگرام	محصول فی کلمه	تشریحات	ملاحظات
۱	تلگرامات معمولی	۵۰ پول	و محصولات تلگرامات داخل بعد مسافت قید نیست	محصول در ابتدا برای تلگرام ده کلمه برای یک تلگرام محسوب می شود
۲	تلگرامات ضروری	۱۵۰ پول	" " " " " " " "	" " " " " " " "
۳	تلگرامات الماسک مستعمل	۲۵۰ پول	این نوع تلگرام قبل از همه تلگرامات حق مجابره دارد	"
۴	تلگرامات اخباری	۶۵ پول	"	"
۵	تلگرامات مکتوبی	۵ پول	"	"
محصولات زوائد				
۶	رسید اخذ محصول	فی نسخه ۵ پول	این بیج پول صرف برای خریدن همان رقم رسید است که از دفتر برسل داده میشود	
۷	تلگرامات دولکس (نزدت) در فی نسخه (علاوه بر که در فارم های مخصوص تحریر محصول اصلی) و برسل ایستگاه اوله میشوند	یک افغانی	تلگرامات زبنت از آن تلگرامات میباشند که برسل محصول یک افغانی برضی خود قبول نموده به غیر رسد او تا به غیر رسد پس قرائت علامه مخصوصه قریبند که در اصل تلگرام تحریر میباشند و قریب تلگرام مذکور را روی فارم زبنت وارد تحریر و برسل ایستگاه اوله میسند	
۸	تلگرامات جواب طلب که برسل جواب از خواهش کرده محصول پیشکی میسند	محصوله کلزبان نوع تلگرام راقبل برسل به اداره میسند تا دیکتند	اگر برسل ایستگاهش مجابره بیشتر از ده کلمه را داشته باشد محصول تعداد الفاظ زانده مذکور از خود برسل ایستگاه میسند	
۹	تلگرامیکه رسید آن بذریعہ پسته میرسد	فی تلگرام ۳۰ پول	اگر برسل بخوابد که رسید تلگرامش بذریعہ پسته برسد علاوه از محصول تفرقه فی تلگرام ۳۰ پول اخذ میگردد	این سی پول محصول پستی فرستادن همان رقم را رسید است که بذریعہ پسته فرستاده میشود
۱۰	محصول پس گرفتن تلگرام قبل از مجابره شدن	فی تلگرام ۲۰ پول	اگر برسل بخوابد تلگرام خود را قبل از شروع مجابره واپس گیرد ۲۰ پول خواهد پرداخت	اگر مجابره شده باشد حق پس گرفتن از آن ندارد
۱۱	محصول خذ سواد تلگرام	الی (۱۵۰) لفظیک افغانی و برای برنجابه لفظ اضافی ۲۰ پول دیگر		محصول سواد تلگرام را صرف برسل و برسل ایستگاه تلگرام دارد و پس
۱۲	محصول رساندن تلگرام لفظ اخرین دفتر مرجع ذریعہ پستیک افغانیکه لفظ تلگرام موجود نیست	بطور حتمی یک قبضه ۳۰ پول		دفتر پست اخرین رسید تلگرام مذکور را که از برسل ایستگاه برقی خود محفوظ نگه میدارد



نرخانه محصولات نگرانی

<p>تعداد الفاظ تمامی آدرس های مذکور بوقت تعیین محصول مقرر حساب میشود .</p>	<p>علاوه از محصول مقرر الی صد لفظ فی آدرس یک فغانی و براسی برنچاه لفظ اضافی پنجاه پول دیگر محصول اضافه تراجه میشود</p>	<p>نگرامات متحد المال که آدرس مختلفه آن در یک نقطه باشند</p> <p>۱۳</p>
<p>نگارخانه های مرجع حسب نگرام و وظائف محصولی تصحیح آن نگرام را از دفتر میداد خواسته اشتباه مرسل الیه را رفع میسازد .</p>	<p>مرسل الیه محصول مقرر هر تعداد الفاظ را که نگار آن را بنجارد می پردازد</p>	<p>محصول نگار نگرام در صورت اشتباه</p> <p>۱۴</p>
<p>مقصد از مقابل این است که یک نگرام یک مرتبه از دفتر میداد بخاربه ولی بعد از ختم نامه نگرام ، دفتر بتقابل آن نگرام جهت رفع اشتباه و ایتقان و افسس نگار مینماید .</p>	<p>محصول ربع همان نگرام بقسم عادی اضافه میشود</p>	<p>محصول مقابل نگرام</p> <p>۱۵</p>
<p>در صورتیکه علامه محصور عقب فرستادن یک نگرام ذکر شده باشد و یا مرسل الیه آدرس محل بدخورد و یا رساله نگرام تا به سر می نکرده باشد نگرام مذکور برسترد میشود و اگر در نگرام مذکور علامه عقب فرستادن ذکر نشده باشد که مرسل الیه آدرس محل بدخورد و یا رساله نگرام تا به سر نکرده باشد در صورتیکه نگرام مذکور برسترد الیه رسانده میشود ولی اگر محل بدخورد آدرس مرسل الیه به تعداد الفاظ اصلاح نگرام اضافه نموده از مرسل الیه مذکور محصول اضافه میشود .</p>	<p>محصول فقط در صورت تبدیل آدرس که نگار آنجا فرستاده شده باشد اضافه میشود و محصول گمات آدرس به محصول نگرام علاوه شده از مرسل الیه برگزیده میشود .</p>	<p>محصول عدم تعیین علامه عقب فرستادن و تبدیل آدرس ( ملاحظه شود در صورت تشریح )</p> <p>۱۶</p>
<p>اگر شخصی بخواهد عنوان مخفف خود را جسته کرده باشد برای یکسال ۳۰ افغانی تأدی خواهد نمود .</p>	<p>یک آدرس سالانه سی افغانی</p>	<p>محصول عنوان مخفف</p> <p>۱۷</p>

انواع مراسلات پستی و محصولات آن در داخل مملکت

۱۳۱۱

نمبر	نوع مراسلات		موضوع ارسال	وزن پستی گرام		اصل محصول ابتدا	برای پستی		محمول ضافه نسبت بیزان ابتدا	وزن انتهایی	ابعاد عرض و طول و مساحت	تفصیلات
	الف	ب		الی	از		الی	از				
۱	مکاتیب	الف	در منطقه	۵ گرام	۱۰ گرام	۱۰ پول	۶ گرام	۱۰ گرام	۱۰ پول	۵۰۰ گرام	حد اقل عرض ۴ - طول ۶ سانتی متر	قرایه یک از یک الی پنج گرام ۱۰ پول محمول میشود و بچسباندن برای هر وزن پنج گرام ۵۰۰ پول محمول گرفته میشود که از وزن انتهایی بخصه گرام ۱۰ افتائی محمول گرفته خواهد شد این قریب اندک محمول متعلق براسلات منطقه بلدی است مدد منطقه پستی بلدی عبارت از سه کیلو متر مسافت است .
۲	مکاتیب	ب	خارج منطقه	۵ گرام	۱۰ گرام	۱۰ پول	۶ گرام	۱۰ گرام	۱۰ پول	"	حد اکثر عرض ۷ - طول ۱۰ سانتی متر	کارت مکتوبی میزان ابستانائی ندارد میزان انتهائی آن پنج گرام است صرف محصول آن در منطقه بلدی ده پول و خارج از منطقه بلدی ۲۰ پول تعیین گردیده .

<p>پوست کارت می جواب طلب دارای دو دورق میباشد که قیمت هر دورق ۱۰ پول است</p>	<p>محمول در منطقه بلدیة ۵ پول و خارج از منطقه بلدیة ۱۰ پول است</p>	<p>۵ گرام</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>منطقه بلدیة</p>	<p>ب</p>	<p>۲</p>
<p>پوست کارت می جواب طلب دارای دو دورق میباشد که قیمت هر دورق ۱۰ پول است</p>	<p>محمول در منطقه بلدیة ۵ پول و خارج از منطقه بلدیة ۱۰ پول است</p>	<p>۵ گرام</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>منطقه بلدیة</p>	<p>ب</p>	<p>۳</p>
<p>پوست کارت می جواب طلب دارای دو دورق میباشد که قیمت هر دورق ۱۰ پول است</p>	<p>محمول در منطقه بلدیة ۵ پول و خارج از منطقه بلدیة ۱۰ پول است</p>	<p>۵ گرام</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>منطقه بلدیة</p>	<p>ب</p>	<p>۴</p>
<p>پوست کارت می جواب طلب دارای دو دورق میباشد که قیمت هر دورق ۱۰ پول است</p>	<p>محمول در منطقه بلدیة ۵ پول و خارج از منطقه بلدیة ۱۰ پول است</p>	<p>۵ گرام</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>منطقه بلدیة</p>	<p>ب</p>	<p>۵</p>
<p>تقریب اوراق کار ۱- تحریرات و دستاویز کارهای تقویم و غیره که بعضی از آنها در دست خردی است ۲- کارهای شخصی مخصوص کارهای اداری ۳- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۴- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۵- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۶- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۷- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۸- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۹- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست ۱۰- اسناد حسابه و غیره که در بعضی موارد به صورت حساب است و بعضی دیگر در کتابهای دفتری در آنها اجراست</p>	<p>محمول در منطقه بلدیة ۵ پول و خارج از منطقه بلدیة ۱۰ پول است</p>	<p>۵ گرام</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>۰</p>	<p>منطقه بلدیة</p>	<p>ب</p>	<p>۵</p>

انواع مراسلات پستی و محصولات آن در داخل مملکت											
نوع مراسلات	وزن آنها		ابعاد عرض و طول گره‌بندیات	صورت لوله	ماده	محل	محل	محل	محل	نوع ارسال	نوع ارسال
	کیلوگرم	پول									
الف طبوبات	۱۰۰	۱۰۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
ب انواع مختلفه بسته‌بندی شده	۱۰۰	۱۰۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰

# تفصیلات

- ۴- مقاله‌ای که برای شایع نمودن پرونده‌ها در دسترس خوان می‌شود.
- ۵- سواد تحریر یکدیگر برای طبع برای ارسال می‌شود.
- ۶- سواد اصلی کتاب‌های اول و غیره که بدست تحریر شده باشد.
- ۷- کتابچه‌های عملیات طلاب مکتب.
- ۸- اوراق و کتابچه‌های فوطه‌بندی که بدست تحریر شده باشد.

طبوبات مثل دیگر اسلایت میزان‌های اضافی در یکی از دو طرف  
بیزان ۵۰ گره‌بندی اضافه شده و سیر و تقیاس اضافی میزان  
ذیل محسوب می‌شود مثلاً از یک تا ۵۰ گرام از ۱۰ پول تا ۵۰۰ گرام  
۲۰ پول از ۱۰۰ تا ۳۰۰ گرام از ۲۵۰ تا ۵۰۰ گرام  
پول از ۵۰۰ الی یک کیلوگرم ۵۰ پول نقد محمول می‌شود  
وزن اشیاء مطبوعات اگر قابل تفصیل باشد یعنی از هم جدا شده  
یک کیلوگرم مساوی یکبار گرام است و برنگاه غیر قابل تفصیل  
بود باشد و وزن آنها در آن الی یک کیلوگرم است.



تعمیرات	مطبوعات	۱- تا ایفات	۱- نمونه های که بر کلی می شود و نسخه های مربوطه
۲- کتاب های شیراز شده	۲- کتاب های شیراز شده	۳- مجلات و اوراق موسیقی	۳- مجله های علمی و ادبی
۴- کارت های خبری و اوقات	۴- کارت های خبری و اوقات	۵- ابوم های که می کنند بوده باشد	۵- ابوم های که می کنند بوده باشد
۶- کارت های آدرس	۶- کارت های آدرس	۷- تصاویر	۷- تصاویر
۸- نقاشی های	۸- نقاشی های	۹- نقشه های مختلف	۹- نقشه های مختلف
۱۰- نقشه های جغرافیایی	۱۰- نقشه های جغرافیایی	۱۱- کتب لوک	۱۱- کتب لوک
۱۲- اعلام نامه ها و اشتباهات	۱۲- اعلام نامه ها و اشتباهات	۱۳- اعلامات مختلف	۱۳- اعلامات مختلف
۱۴- نمونه های که بر کلی می شود و نسخه های مربوطه	۱۴- نمونه های که بر کلی می شود و نسخه های مربوطه	۱۵- مجله های علمی و ادبی	۱۵- مجله های علمی و ادبی

نوع مراسلات		موضوع ارسال		اقدار ابتدائی گرام		محل حصول ابتدا		محل اضافی		وزن انتہائی		ابعاد عرض و طول و کثرت		تفصیلات	
نوع	موضوع	از	الی	از	الی	از	الی	از	الی	وزن	ابعاد عرض	ابعاد طول	کثرت	تفصیلات	
نوٹس مال تجارت و اعوان	ذوقاط و اعوان	۱ گرام	۴۵۰ گرام	۱۰۰ پون	۵۰۰ پون	۱۰۰ پون	۵۰۰ پون	۱۰۰ پون	۵۰۰ پون	۵۰۰ گرام	حد اقل بند	حد اکثر ۴۵ سانتی متر از ہر جانب	۱	محل نمونہ مال تجارت از یک گرام تا ۲۵۰ گرام پون انڈیشو ہر گرام وزن آن تجارتی نمونہ یعنی ۲۵۰ گرام کہ وزن انتہائی آن است حصول آن یک انفائی گرفتہ خواهد شد ارسال داشت نمونہ مال تجارت در داخل مطلقہ بدمیہ و خارج مطلقہ بدمیہ یک آن حصول دارد و	

تمام اسلالت فوق الیاد اگر اجرتی ساده شود صرف برای حق جرتی  
 نشان علامه بر همین خصوص معمولی اسلالت مکرر ۱۵ پول نقد میشود و این  
 محمول برای این است که اسلالت مکرر در بیشتر کتاب های ادب و غیره اسلالت  
 وقت میشود و بطور مخصوصا هم بعضی اسلالت یکبار در وقت  
 و هرگاه پیش رسد رسید اسلالتی از طایفه کتب یا در اجرتی  
 از خصوص معمولی و در اجرتی یکبار همی پول حق اجرتی و در طریقی  
 شود و لهذا یکبار یکبار در رسد اجرتی در اسلالت مکرر از اسلالت  
 قضیت و نسبت بر اسلالتی میشود و صرف محمول همین با چه بطور  
 معمولی که تصور کند ۱۵ پول میشود و با آنکه وقتیکه رسید بر اسلالت  
 دریا چه دیگر اسلالت و دو باره به نسبت بر اسلالت و در نتیجه  
 اسلالتی آن هم بطور معمولی ۱۵ پول میشود پس معلوم شد که محمول  
 همین با چه رسد ۳۰ پول و حق نسبت در اسلالت ۱۵ پول  
 نسبت با چه رسد که جمله ۴۵ پول مثلاً اگر یک کتوب ۵ کتوبت عنوان  
 را اجرتی جواب طلب یکبار و اسلالت داخل اسلالت محمول  
 معمولی آن ۱۵ پول و محمول اجرتی شدن آن ۴۵ پول  
 جمله ۶۰ پول شود محمول گرفته خواهد شد علی بن القیاس

۸	اجرتی الوقوع ب-۱-۵ یعنی بطلب	۱۵ پول	۳۰	۵۰ پول	۲	تفاتی	۵۰ پول	۱۰	محمول در وقت جرتی	۱۱	
۹	در اسلالت بطلب بطلب بطلب	۵۰ پول	۲	تفاتی	۵۰ پول	۲	تفاتی	۵۰ پول	۱۰	محمول در وقت جرتی	۱۱





تک های پستی و محصولی وقت حاضر افغانستان



### شوسه های معروف افغانستان

- از کابل الی جلال آباد .
- از جلال آباد الی طورخم .
- از جلال آباد الی لغمان .
- از کابل الی بامیان و از بامیان الی یکاولنگک .
- از کابل الی قندهار .
- از قندهار الی چمن .
- از قندهار الی فراه و از فراه الی هرات و از هرات الی سرحد کشک و سرحد ایران و اسلام قلعه .
- از هرات الی مینه و از مینه الی اندخوی و مزار شریف .
- از هرات الی قلعه نو مرغاب .
- از کابل الی گردیز و از گردیز الی ارگون .

### شوسه هائیکه از خط عمومی به بعضی قرا و قصبات ممتد گردیده

سمت شمالی :

- از سرك عمومی الی شکر دره حد سرای نورك .
- از سرك عمومی الی گل دره حدود ده نو .
- از سرك عمومی الی ده فرزه .
- از چهاربیکار الی دولتشاهی .
- از منتهای سرك بگرام الی قلعه سید هاشم .
- از شوخی الی کوتل سولانک .
- سرك بولغین از جوی نوآباد کاریزی الی مرکز حکومت محلی .

هزاره :

- از سرچشمه الی جو قول بهسود .

لهوگرد :

- از پل برکی برك الی برکی را جان و مراکز حکومتی .
- از قریه برکی راجان الی قریه شاهمزار و چرخ .
- از حد حصارک الی زرغون شهر .
- از حد برکی برك براه تنگی وردگ الی شیخ آباد وردگ که بسرك عمومی قندهار وصل میشود .

سمت مشرق :

از حد بلول بطرف اشپان الی تنگی حصارک .

از حد گندهمک الی کندهی خیل .

از دشت فتح آباد الی کجه و از کجه به نمله و هم به وزیري

از هده الی تنگی آگام و پیچیر .

از ثمر خیل الی مزینه و سرشاهی .

از حد مارکو الی استمار .

از شیوه الی استمار .



## شعراى معاصر كابل



جناب عبدالعلخان مستغنى شاعر شهيد كابل  
عضو انجمن ادبى



شاعر شيرين كلام و شهيد كابل جناب قارى عبداللہ خان  
عضو انجمن ادبى



جناب صوفى عبدالرحمن خان «ميتاب» شاعر كابل



آقاى مير محمد على خان آزاد شاعر كابل



آقای میر غلام حضرت خان شالوق شاعر کابل



جناب آخذ زاده حبیب الله خان منجم کابل



جناب قاضی میر محمد حسن خان منجم





جناب عبداللطيف خان طيب عضو مجلس



جناب غلام محى الدين خان مدير موزة كابل



جناب عبدالقدوس خان طيب كابل



جناب شيخ محمد رضا خان عضو دائرة  
تعليم و تربية وزارت معارف



- موسیو ژوزف هاکن رئیس هیئت اعزای حفريات فرانسه درافغانستان .  
سال تولد ( ۱۸۸۶ )  
دكتور ادبیات دارالعلوم پاریس ( ۱۹۱۶ )  
مدیر موزه خانه های ملی ( موزه گیمره ) ( ۱۹۲۳ )  
پروفیسر مکتب « لوور » ( ۱۹۲۸ )  
مدیر مؤسسه روابط علمی فرانسه و جاپان ( ۱۹۳۰ )  
عضو محفل مشاوره انجمن آسیائی ( ۱۹۲۷ )  
رئیس هیئت اعزای حفريات حکومت فرانسه درافغانستان ( ۱۹۲۴ - ۱۹۲۵ )  
( ۱۹۲۴ - ۱۹۳۰ ) ( ۱۹۳۳ )  
نایبده وزارت معارف فرانسه در هیئت کاروان زرد آسیای مرکزی .  
پرفیسر مذکور حایز نشان افتخاری فرانسه و نشان مهم ( فرمان فرمای خزانه مقدسه جاپان ) و عده  
نشانیهای دیگر میباشد .  
کتبی که پروفیسر مذکور راجع به افغانستان نوشته قرار ذیل است :-  
( ۱ ) کتاب ( آثار عتیقه بودائی بامیان ) به همکاری موسیو و مادام گودار  
( ۲ ) کتاب ( آثار عتیقه بودائی ) که در ۱۹۳۳ در توکیو به طبع رسیده و خلاصه نتایج حفريات ۱۰ ساله  
فرانسه ها در افغانستان میباشد .  
( ۳ ) کتاب ( تجسسات جدید عتیقه شناسی بامیان ) که درین روز ها به طبع رسیده ،  
( ۴ ) رساله ( هیکل تراشی و یونان و بودائی در کاپسا )



الوازی انجنیر بند قرغه



دروما معاون انجنیر بند قرغه

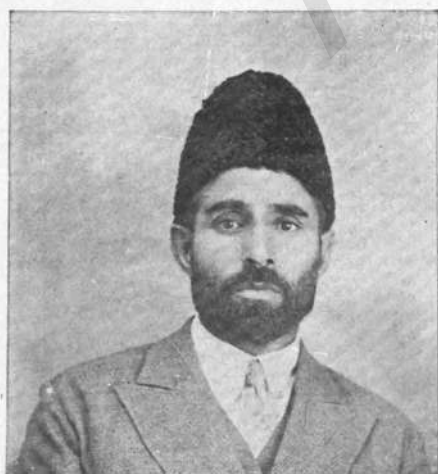
محترمينيکه با مجله کابل اظهار همدردی و کمک قلمی نموده اند:



آقای سردار عزیزالله خان



فاضل محترم عبدالهادیخان داوی عضو افتخاری  
انجمن ادبی کابل



جناب محمد یعقوبخان مترجم انگلیسی



عالیقدر سید عبدالهادیخان مدیر عمومی  
شعبه شرق وزارت خارجه





جناب محمد یعقوب خان کاند کمشنر افغانی  
فارغ التحصیل مکاتب عسکری فرانسه



جناب زیدان بدران عضو دائره تعلیم  
وتربیه دارالالیف معارف



جناب احمد علی خان مترجم فرانسه در  
دارالتحریر شاهی. از فارغ التحصیلان  
مکاتب کابل



جناب میرغلام احمد خان ضابط افغانی  
فارغ التحصیل مکاتب عسکری تورکیه



آقای عبدالملک خان منعم مکاتب امانی



جناب سکندر خان معلم دارالمعلمین



جناب میر غلام حامد خان ضابط فارغ التحصیل  
در روسیه



جناب نجیب الله خان معلم مکتب



جناب محمد شریف خان فارغ التحصیل افغانستان  
در برلن متخصص سقف پوشی



جناب عبدالله خان افغان نویس



جناب محمد زمانخان فارغ التحصيل افغانستان  
در فرانسه



جناب رجب عليخان معلم مکتب حبيبيه



حافظ محمد اکبرخان (فارغ) کاتب انجمن ادبي



محمد صديق خان انجنير راديو تلگراف

اصولنامه ها و لوائح

اصولنامه ها و ضمایم آن ولوائحیکه

در سنه ۱۳۱۱ تصویب و ترتیب شده

اصولنامه :	۱ : اصولنامهٔ تقاوی تجاریه .
۲ :	» محصول مال مواشی .
۳ :	» امور موترانی و گنادی رانی .
۴ :	» اجرا آت معادن نمک .
۵ :	» خزانه های دولت .
ضمایم :	۵ :
۱ :	ضمیمهٔ اصولنامهٔ حاضری و رخصتی مامورین .
۲ :	» اساسی راجع بمنع ورود مسکوکات .
۳ :	» اساسی راجع به اینکه با تبع
۴ :	» اساسی راجع بمنع ازدواج
۵ :	» مامورین خارجه و حربیه و محصلین
۶ :	» افغانی در خارج .
۷ :	» لایحهٔ تشکیلات و وظائف وزارت حربیه .
۸ :	» وزارت خارجه .
۹ :	» داخله .
۱۰ :	» عدلیه .
۱۱ :	» مالیه .
۱۲ :	» معارف .
۱۳ :	» تجارت .
۱۴ :	» مدیریت مستقل طبیه .
۱۵ :	» مستقل پست
۱۶ :	» وتلگراف .
۱۷ :	» دوائر ولایات
۱۸ :	» وظائف ریاست بلدیہ .









سالنامه « کابل »

- کتاب لغات افغانی تألیف ع ، ص ، سید محمد قاسم خان معین معارف .  
کتاب اجتماعی انواع الدول و حریت ملل تألیف مولانا منصور انصاری .  
کتاب حکومت الهی یا دستور اساسی امامت امت تألیف مولانا منصور انصاری .  
شذرات العربیه تألیف عبدالحکیم خان رستاقی .  
رساله نگارش و نگارندگان تألیف استاد محمد کرد علی: ترجمه آقای سرور خان گونا عضو انجمن ادبی کابل  
که در دوره سال چهارم « انیس » مرتباً نشر شده است .  
جلد اول نادر افغان تألیف برهان الدینخان کشکی .  
مجران و نجات تألیف غلام محی الدینخان مؤسس و صاحب امتیاز انیس .  
تردید شایعات باطله از طرف لوی جرگه .  
فیصله دیوان عالی راجع بمحاکمه مظنونین از طرف شورای ملی .



## استرداد دوکالم

### استرداد دوکالم

در موقعیکه حدود سرحدی افغانستان تعیین مییافت ( ۱۳۱۲ هجری قمری ۱۸۹۵ میلادی ) موضعیکه ( دیوک عالم ) یا ( دوکالم ) نام برده میشود ، تا به چند فرسخ بطرف شمال دریای کتر و جنوب ( ارنندو قول یا نهر ارنوی ) خط سرحد برقله های کوه تعیین گردیده ، و دولتین آبریزه کوه ها را برای ملکیت اراضی نزدیک خط استناد قرار دادند ، لیکن دریغوضع ( مینار ) یا نشانی قائم نکرده به همینقدر اکتفاشد ، از انوقت تا به اخیر دوره امان الله خان دوکالم در تصرف دولت افغانستان بود ، اما در خصوص این موضع در زمان اعلیحضرت حبیب الله خان شهید بین دولتین افغانستان و برطانیا مذاکرات جریان داشته و تا اواخر سلطنت امان الله خان دوام کرد و نسبت باین مذاکرات مهتر چترال دو کالم را از خود تصور کرده در زمانیکه افغانستان دچار انقلاب گردید مهتر چترال در عین انقلاب از فرصت استفاده کرده و ( دوکالم ) را استیلا ، و بر تپه دوکالم قلعه عسکری تعمیر و بنا نمود .

زمانیکه اعلیحضرت هایون نادر شاه غازی پادشاه باعزم ودانا وقائد باتدبیر وتوانیما به پادشاهی افغانستان از طرف عموم طبقات ملت پذیرفته شدند ، ازین قضیه واقف شده و خیل متاثر گردیدند ، لہذا بوزارت امور خارجیه امر شاهانه را صادر فرمودند که بادولت بریطانیا راجع به استرداد این موضع که از جمله خاک های وطن است داخل مذاکره شوند .

در اثر هدایات مکملہ هایونی وزارت امور خارجیه موفق به موافقت دولت بریطانیا راجع به استرداد دوکالم شده ، و از طرف دولتین عالیترین افغانستان و بریطانیا برای دور وتسليم دوکالم ذوات ذیل مامور وتعیین گردیدند . از طرف دولت افغانستان : ع ، ص ، حبیب الله خان معین خارجیه رئیس . و ، ش ، سید حسین خان کندکشر عضو .

از جانب دولت بریطانیا : کپتان ولیم رابرت هی پولیتیکل ایجت دیر صوت و چترار رئیس ، ونصیر الملک پسر بزرگ جناب مهتر چترال عضو دوم .

بتاریخ ۱۲ سرطان مطابق ۳ جولائی هر دو هیئت در دوکالم اجتمع نموده هیئت دولت افغانستان بنام اعلیحضرت غازی دوکالم را تسلیم شده و داخل خاک افغانستان نمودند .

اصلاً این تپه مرتفع ( دوکالم ) و اراضی مذکور مشتمل بر ( ۱۱۱ ) جریب انگلیسی بود ولی نسبت به تدبیر عاقلانہ زمامدار فهیم وخبر خواه افغانستان اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی باندازه ( ۱۸۱ ) جریب ویک بسوه تسلیم دولت افغانستان شده وهم باندازه ۳۰ تا ۴۰ خانه وار مالکان سابقه همین اراضی دوباره داخل جمعیت خاک وطن شده و در دوکالم مسکون گردیده اند .

قلعه که مهتر چترال در دوکالم تعمیر نموده بود منهدم گردید ، ومسئله دوکالم که از سالها بین افغانستان ودولت بریطانیا متنازع فیه مانده وموجبات سوء تفاهم سرحدی را تولید کرده بود بمرم خلل ناپذیر وتوجهات اعلیحضرت غازی ومنجی افغانیان بر حسب مطلوب فیصله یافت .





## ثروت های طبیعی افغانستان

معادن طلا :

این معدن بفاصله ۲ میل بطرف شمال شهر قندهار واقع است که در سال ۱۲۷۷ هجری کشف گردیده و چندین رگ اعلی و اوسط دارد .

قرارمعلومات صحیح ، این معدن بشرط تهیه و تکمیل آلات معدن کنی و بکار انداختن آن بصورت اساسی و بی برثروت وطن وسیله معتنائی خواهد شد .

علاوه بر معدن مذکور ذرات طلائی را از دریای کوچکه علائقه بدخشان میتوان بدست آورد ، درجوی های لغمان نیز به مقدار کم ذرات طلا یافت میشود که در نتیجه کاوش و تحقیقات علمی معلوم گردیده است در بعضی حصص دیگر افغانستان مخصوصاً ( گیاهه نجراپ ) هم معدن طلا وجود دارد .

معادن نقره :

در زمانه قدیم نقره از سروادی پنجشیر استخراج میگردد ، در بعضی حصه های هندوکش اسباب خام سیم با فرط یافت می شد ، سابقاً نمونه آن از غوربند و کوه بند شوئی نیز بوزارت تجارت رسیده بود در دیگر حصص افغانستان مخصوصاً هزاره جات نیز معادن مهم نقره وجود دارد .

معادن آهن :

معادن بزرگ آهن در جبل السراج و بغمان موجود است معدن آهن بغمان قسم بهترین آهن را داراست که ۷۵ فی صد آهن خالص دارد ، در کوه کنجی باف ، کوه عشرو ، دهن دره شصت پنجشیر و کوه خاک ، تپه ده سبز و طرف شمال ده سرخ و منار چکری و موسهی لوگر و ارغنده علیا و کوه خورد کابل ولولنج و دهن دره پنجشیر و یخدره و دره میاداد و دایمیرداد وردک و کوه سرخ منار و سیاه پنی و سیاه کوه تنگ نواب چهار خان سرخ رود و کوه قلعه خواجه صاحب و باجور و فرملی و کرم و جدران و دره های بامیان و ارزگان و دره صوف و قندهار و هرات و مزار شریف و غیره علائقه های افغانستان ترکیبات معدنی آن یافت شده و تا اکنون تقریباً ( ۵۰ ) قسم نمونه آن از مواضع مختلفه پدایره عمومی معدن رسیده است .

معادن مس :

معادن مس در افغانستان بکثرت وجود دارد و نمونه آن از علائقه های مختلف یافت شده است ، در کپنه خار میدان به کوه چرغائی جمیع ترکیبات معدنی مهمه مس موجود است و این معدن دارای ذخیره بزرگ و اهمیت اقتصادی میباشد و هم معادن عمده آن در چهل ستون و چهارار آسیا و سر آسیا و یخدره و منار چکری و سیاه پنی و گندهره و سرخ منار شیوکی و کوری و کوتل خاواک و علائقه تاواخ پنجشیر و ارزگان و مقر و جلال آباد و قندهار و هرات و واصل آباد و غیره علائقه جات مختلفه افغانستان کشف گردیده و تا حال تخمیناً ( ۵۸ ) قسم نمونه معدنی آن بدائرة معادن وزارت تجارت رسیده است .

معادن ذغال سنگ :

در موضع فرح گرد غوربند یک معدن بزرگ ذغال موجود است در سال گذشته بطور اساسی بکار افتیده و فعلاً با احتیاجات داخلی ما خدمت میکند ، معدن مهم و ذخیره بزرگ آن در تاله و برفک و همین

### سروتهای طبیعی افغانستان

و درهٔ صرف هزار و تا شقرغان میباشد ، نمونه های آن از زرمت و غزنی و جدران و ناله و تیزین و غزگی و علاقهٔ خورد کابل و کارندهٔ سرای خواجه و قریهٔ دانشمند و درهٔ کوت جلال آباد و موضع ده بالا و کپی و شنوار و ارزگان و هرات و میمنه و غیره جاهای مختلفهٔ افغانستان بمديریت عموی معادن وزارت تجارت رسیده است ، در بعضی جاها مکمل و در بعضی مواضع خام است و تا اکنون تقریباً (۲۵) معدن آن کشف گردیده است .

#### معادن ابرک :

ابرک تخته های بزرگ آن دارای اهمیت تجارتی بوده و در صنعت آلات برقی از قبیل جای جوش و بخاری و دیگدان و غیره و در ساختن گریزهای گراموفون و تیلگراف بی سیم و جهازات جنگی و تجارتی و در بعضی عملیات تجزیه خانه ها و غیره استعمال زیاد دارد ، معادن عمدهٔ آن در تنگ نواب جبار خان سرخ رود و کوه نمبه و کوه نروچ درهٔ شصت پنجشیر و قریهٔ گلپن درهٔ تپهٔ نجراب و قریهٔ پچی خیل درهٔ پشه غان نجراب و کوه تسوی علاقهٔ جگدک موجود است ، بعلاوه نمونه های ابرک قسم مسکویت از موضع جانین تکانهٔ سنلی و تلمهٔ نرنجین دهن درهٔ شکر دره و موضع برج گل جان غوربند و کوتل خیر خانه و موضع کاشند و اسلام درهٔ لغمان و غیره مواضع افغانستان بدائرةٔ معادن وزارت رسیده است در نتیجهٔ معلومات میقیم که معادن ابرک در جمیع نقاط افغانستان بکثرت یافت میشود .

#### معادن تیل خاک و بیتومن :

چشمه های مهم تیل خاک در تیریل هرات موجود است معلومات بیتومن که شیت های روغن پترول دار ( نفت سیاه ) است و در مجاورت شعلهٔ آتش سوخته پوی قیرازان منصاعد میشود معدن بزرگ آن در سرپل ولایت هزار شریف یافت شده است .

#### معادن گوگرد :

گوگرد در افغانستان بکثرت یافت میشود در چین زائی علاقهٔ نرخ میدان و شیوکی و سیفان و قطن و درهٔ صوف افغان و میمنه معادن عمدهٔ وجود دارد ، در هرات نسکه های خورد آنرا از زمین میکنند ، طبقات بزرگ آن در هزاره جات و سرحد سیستان وافر است .

#### معادن سرب و جست و سرمه و غیره :

در افغانستان سرب بیشتر بصورت سلفاید به گابنت بفرمول ( که ترکیبی است از سرب و گوگرد ) یافت شده است که از کایهٔ ترکیبات معدنی سرب مهمتر و تقریباً ( ۸۶ ) در صد سرب دارد ، کلانترین و مهمترین معدن سرب در فرنجل ( غوربند ) واقع است و از زمان قدیم تا چند سال قبل چندین مراتبه بکار افتیده ولی کار ابداع آن طور اساسی و بصورت فنی نبوده است ، در نواحی هرات نیز معادن مهمهٔ سرب موجود و در هزاره جات رگهای آن بسطح زمین نمایان است .

نمونهٔ آن از پنجشیر و ارزگان و بهسود و یامیان و کهپرد و شنوار نیز بدائرةٔ معادن رسیده است .

خاک جست : از علاقهٔ ژوپ می برآید که صیقل گران آنرا مورد استعمال قرار میدهند و در بلخاب نیز پیدا میشود . قلی در علاقهٔ بدخشان یافت شده است .

سرمه : نزدیک ار غنداب بشمل مغرب کلات غازائی و در تپه های وردک بشمال غزنی و در وادی غوربند و در علاقهٔ افریدی و غیره جاهای افغانستان یافت شده است ،

## سالنامه « کابل »

معادن نیسکل: در موضع سرکوخ جدران کشف گردیده است .

معادن سنگ ریشه :

سنگ ریشه ویا پنبه کوهی بمقدار زیاد یافت شده است و دارای اهمیت تجارتي می باشد ، این سنگ مانند پیله ابریشم از نارهای نازک تشکیل گردیده و در ممالک متمدن دارای اهمیت بوده استعمال زیاد دارد ، از سنگ مذکور برای عماء اطفائی دریشی و دست کش و کلاه و غیره می سازند که در حین حریق میان آتش رفته اطفال و اموال را بیرون نمایند و هم ازان دستمال ها درست می کنند که هر وقت چرک شود به آتش می اندازند تا چرکش سوخته و خودش پاک و صاف گردد معادن آن در غزنی و جدران و المره و علاقه خوگیانی و ارغنده و کوه باکوان قلات و هزاره جات و شنوار و کوه ازرجابی و هزار و کوه شیر دروازه کابل ( زیر کاسه برج ) و غیره مواضع مختلفه افغانستان کشف گردیده است .

سنگ شاه مقصود :

معادن عمده سنگ شاه مقصود که ازان تسبیح ها و اسباب سنگی و غیره می سازند در قندهار موجود بوده و در تنگ غارو و غوربند نیز معادن آن مکشوف و در دیگر حصص مختلفه افغانستان هم امکان پیدایش دارد .

گرافیت :

گرافیت یک جنس ذغال سنگ و مشهور به سرب سیاه و در ساخت قلمهای پنبل و خیر کتالی ها و غیره استعمال زیاد دارد ، به مقدار زیاد یافت میشود مخصوصاً در شاه کابل خورد علاقه میدان و کوه قرغ چوکی ارغنده و کوه جوانمرد قصاب و استالف و چهاربیکر و غیره جاها معادن عمده آن کشف گردیده است . جوهر باروت را نیز از گرافیت بدست می آورند .

آهک ، شوره ، چونه ، مرمر و غیره :

آهک در میدان قندهار بکثرت موجود است ، شوره در جنوب مغرب افغانستان و دیگر جاها بمقدار زیاد پیدایش دارد و در آب کاری ها سیرایت میکند ، چونه در غوربند و دره میاداد و کوه قرغ و ده سبز ولوگر و در نزدیکی قرغه و در حدود بند غازی و غیره جاها بمقدار وافر یافت میشود ، معادن عمده سنگ مرمر در علاقه میدان و خواجه بغرا و هزاره بغل در کوه تنگی نجراب و کوه قرغ و رخام در میمه و قندهار و هزاره جات وجود دارد .

سنگ صابون را میتوان از کوه تنگی نجراب و کوه سالتک و موضع گیاه و غزنی و جلال آباد و غیره جاها بدست آورد بالاخره سنگ کوارتز یا بلور طبعی از اکثر حصص افغانستان مخصوصاً شیوکی و غزنی و ولولنج و دره نازبان و چهار آسیا و غیره جاها دستیاب میشود .

تمک و نیا ته اوته شادر و غیره :

تمک در اکثر حصص ولایات شمال ( هزار و قطغن ) و دره تمک آب غوربند بمقدار وافر یافت شده است در موضع شاتوت تنگی سیدان و علاقه جات مختلفه دیگری نیز بوجود آن میتوان پی برد .

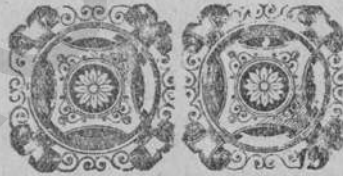
نیل توتیا در کوه زیارت میرسید مراد بلخاب و کوه جوانمرد قصاب و نوشادر در غوربند و میمه و نازک ( زمج ) و نوشادر از سر سیستان و مضافات آن استخراج میگردد ، خاک زمیندار ( زمه یا پتکری )

## ثروت‌های طبیعی افغانستان

از غوربند و لولنج و بلخاب و نمک میکنیشیا از غوربند و دیگر ترکیبات معدنی را میتوان از اکثر نقاط افغانستان بدست آورد .

### جواهرات :

معادن جواهر در میان کابل و جلال آباد و بدخشان و هلمند و غیره جاهای افغانستان موجود است معدن یاقوت در جگدک و کوه ارغنده و مقر و میدان و مسرکی خیل خوگیانی و نورستان ، و زمره به وایگل دره پیچ وجود دارد، لعل و لاجورد ، بدخشان را شهره آفاق ساخته است، یک معدن ایست ( یاقوت کبود یا یاقوت رمانی ) جدیداً در قندهار کشف گردیده که در ساخت نگینها و آلات زیور ، دارای قیمت و تقاست خوبی میباشد .





## (طلا و ترکیبات معدنی)

## ومعادن معروف آن

طلا فلزیست مشهور به سلطان فلزات که انسان ها آنرا از زمان قدیم شناخته اند چنانکه در نتیجه حفريات بعضی زبورات و آلات و ظروف طلائی را از (۳۵۰۰) سال قبل بدست آورده اند .

این فلز بمناسبت اینکه غیر قابل فساد است عموماً بطور خالص یافت میشود که مطابق قانون کرسنالو گرافی (بلوریت) وغالباً در رگهای معدنی کوارتز (سنگ بلور یا یخک) وجود دارد که بعضی اوقات در نتیجه اثرات هوا یا آب قطعات کوارتز منهدم و از هم پاشیده به رنگ تبدیل میگردد و این رنگها دارای خاک طلائی باشند که موسوم هستند به رنگهای طلائی هرگاه رنگهای مذکور در محل جریان آب واقع باشند آب آنها را در رودها و دریاچهها و بالاخره در بجزرها نقل میدهد که میتوان ذرات طلا را از آب چنین دریاها بوسیله عمل زرشویی بدست آورد و مقدار طلا در هزار کیلو گرام آب دریاهاى زرخیز ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ گرام وجود دارد.

علاوه بر اینکه طلا بدون مواد خارجی یعنی بطور خالص در معادن یافت شده است بعضی ترکیبات معدنی آن بصورت سلفید (ترکیب یک عنصر را با گوگرد سلفید می نامند) نیز در قدرت وجود دارد .

وگاهی با ترکیبات معدنی مس و سرب و نقره بمقدار خیلی کم مخلوط میباشد؛ که ترکیبات کانی طلا عبارتند از: آیرن پیریت (سرب آهن و گوگرد) و کاپر پیریت (سرب مس و آهن، گوگرد و گالینت) (سرب و گوگرد).

استخراج طلا از مواد معدنی مذکوره وسایل مختلفه دارد  
ملفت باید بود که طلا باماده تیلوریم بصورت مخلوط نیز یافت میشود .

صفات طبیعی و کیمیاوی طلا :- فلز طلا هیچ وقت در مجاورت هوا فاسد نمی شود . رنگ آن زرد و بعضی اقسام آن برنگ زرد مایل به سرخی دیده می شود . اگر آن بر تخته کاشی مالیده شود اثری از آن برنگ زرد درخشنده جلوه افروزی میکند ، جلای فلزی شدید دارد؛ قابلیت ورق ساختن و سم ساختن این فلز از کلیه فلزات بیشتر است بطوریکه ورق طلا را باندازه نازک میتوان کرد که ضخامت بیست ورق آن باندازه ضخامت یک ورق کاغذ گردد استقامت زیاد ندارد و بمناسبت نرمی در هیچ موردی مستعمل نیست زیرا که بزودی سائیده شده و از وزن آن کاسته می شود و همین جهت برای اینکه طلا قابل سکه و ساختن اسباب شده از سی تا چهل و پنج قسمت مس بان شامل می کنند تا سخت و مضبوط گردد (در ممالک غرب معیار اشیای طلائی ازینقرار است که ساختن سکهها در ۹۰۰ گرام طلا ۱۰۰ گرام مس و برای ساختن نشانها در ۹۱۶ گرام طلا ۷۴ گرام مس و برای ساختن آلات زینت و زیوردر ۹۲۰ گرام طلا ۸۰ گرام مس و در ساختن ظروف با ۷۵۰ گرام طلا ۲۵۰ گرام مس مخلوط میکنند) درجه سختی طلا از ۵ تا ۲۳ وزن مخصوصش ۱۹۰۷ ، ۱۹ همین جهت از مخلوط بودن فلز دیگر با آلات طلائی قلت وزن مغشوشی بودن آنها ثابت میسازد و وزن مخصوص طلای مغشوش عبارت خواهد بود از ۱۵ تا ۳ ، ۱۹ فلز مذکور در تحت اثر چکش پهن میگردد و همین صفت میتوان آنرا از ترکیبات معدنی هم رنگ آن تمیز داد زیرا که دیگر مواد معدنی طلائی رنگ در تحت اثر چکش میدمی شوند .

طلا موصل حرارت و برق است در ۱۰۶۴ درجه میزان حرارت سانتی گرید ذوب می شود و در درجات بلند تر یعنی در حدود ۲۵۰۰ درجه سانتی گرید بصورت بخار مبدل خواهد شد ، اگر طلا را بوسیله بلو پایپ (کیچ پفک) حرارت شدید رسانیده شود ذوب شده شکل مدور را

## طلا و ترکیبات معدنی

انتخاب می‌کنند؛ با اکسیجن بلا واسطه ترکیب نمی‌شود، هوای خشک یا مرطوب در هیچ درجه حرارت در آن موثر نیست، در سیلاب حل می‌شود و از نتیجه انحلال ملغمه طلا بدست می‌آید. که عرب آن را (عمل القوام) مینامند، هیچ تیزاب به تنهایی حتی بدرجات عالی حرارت نمی‌تواند که در طلا تاثیر کند صرف مخلوط از یک حصه تیزاب شوره و سه حصه تیزاب نمک که موسوم به تیزاب ساطانی (تیزاب فاروقی) است طلا را به سبوت حل می‌کند و مهمترین ملح مستعمل طلا را که عبارت از (گولد کلورائیید) است تشکیل میدهد.

طلا در آب کلورین نیز حل می‌شود و محلول سی‌انائیدهای پتاسیوم و سدیم را نیز طلا حل می‌توان کرد.

مواد معدنی که مانند طلا دارای رنگ زرد هستند عبارت اند از کاپر بریت  $\text{Gu Fes}_2$  و آیرن پریت  $\text{Fes}_2$  و بسموت و ابرک زرد، ولی مهمترین هدایت و شناخت طلا این است که طلا در تحت اثر چکش پهن و دیگر ترکیبات معدنی هم رنگ آن در نتیجه ضربه می‌شوند، این خاصیت یکی از صفات متمایزه طلا است.

طریق استخراج طلا، برای استخراج طلا (از سلفاید) مواد معدنی است سلفاید را در مجاورت جریان هوا حرارت میدهند درین صورت گوگرد آن سوخته و با اکسیجن (مولد الحیات) هوا آمیخته به صورت گاز سلفور دای اوکساید  $\text{SO}_2$  متصاعد می‌شود و در نتیجه عمل طلا رسوب می‌کند.

برای استخراج طلا از قطعات (سنگ گوارتز) در مجاورت جریان آب تحت اثر خود سنگها را می‌ده و خورد میکند، جریان آب آنها را در سطح مؤرب که بلافاصله بعد از چکش ها قرار گرفته عبور میدهد و ذرات طلا نسبت به سنگینی خود در مجاورت جدارها که بفاصله های متساوی بر محل جریان آب ساخته شده اند متوقف می‌گردد. در نتیجه این عمل بعد از هر چند دقیقه مقداری سیاب بران می‌ریزند تا طلا را بصورت ملغمه جذب نموده نگاه دارد، باقیانده گل ولای را که اندکی دارای ذرات طلا می باشند در آب کلورین داخل می‌کنند که در نتیجه (گولد کلوراید) بصورت محلول تولید خواهد شد.

برای استخراج طلا از (ریگهای طلائی) نیز عمل بطریق فوق الذکر است زیرا درین مورد به چکش های جزئی احتیاج نمی‌افتد.

بالاخره برای بدست آوردن طلا از سیاب، همان عمل را که برای جدا کردن نمک از آب انجام داده می‌شود مجری میدادند یعنی ملغمه را در یک قسم قرع و انبیک تقطیر مینمایند، سیاب در تحت اثر حرارت تبخیر شده در حصه های سرد ظرف بصورت تقطیر جمع میشود و طلا در قرع باقی میماند که می‌توان سیاب آن را مجدداً بکار برد.

باید دانست طلائی که بدین طریق دستیاب شده خالص نیست و معمولاً با مقدار مس و آهن و نقره و سرب و فلزات دیگر مخلوط است لهذا برای تصفیه آن طلای ذیرخالص را در دیگرهای پلاتینی (طلای سفید) که دران تیزاب گوگرد باشد قرار داده تیزاب گوگرد را جوش میدهند درین حالت تیزاب گوگرد ماسوای طلا و طلای سفید جمع فلزات دیگر را حل کرده و بدین وسیله تصفیه طلا صورت میگیرد.

استخراج طلا واسطه برق بسیار رواج یافته است معادن طلا در دنیا ازین قرار است:

(۱) افریقای جنوبی: - در اراضی جنوبی ترانسوال در سال ۱۳۰۳ هجری طلا مخلوط با کوارتز و خاک رس یافت شد، بعدها معادن مهم طلا در تمام نقاط افریقای جنوبی کشف گردید، چنانچه این نقطه در اخیر در ابتدای قرن حاضر از حیث حاصلات طلا مقام اول داشت در سنه ۱۳۳۲ تقریباً (۳۹۰۰۰۰)

## سالنامه « کابل »

کیلو گرام طلاء معادل قریب ( ۵۵۷۱۴ ) سیر کابل ( هفت کیلو گرام مساوی است با یک سیر کابل ) از کلیه معادن این ناحیه بدست آمد ، اما بعد از جنگ عمومی تنزل کرده در سال ۱۳۳۸ هـ از ( ۲۶۸۰۰۰ ) کیلو گرام زیاد تر استخراج نمیگردید .

( ۲ ) ممالک متحده امریکا : — در سال ۱۲۶۵ هـ در موضع کالیفورنیا خاک طلائی را بدست آوردند تا اینکه کالیفورنیا مدت زیاد در ممالک متحده از حیث دارائی طلاء درجه اول را داشت ، بعد ها نقاط زر خیز دیگری کشف شده و از کالیفورنیا سبقت کرد و در سال ۱۳۳۲ مقدار طلای ممالک متحده امریکا به ( ۱۳۴۰۰۰ ) کیلو گرام رسیده بود اما بعد از جنگ عمومی از ( ۹۴۰۰۰ ) کیلو گرام تجاوز نمیکرد .

( ۳ ) استرالیا : — معدن طلا را نئوساوتو و یلز و ویکتوریا در سال ۱۲۶۶ هـ کشف کردند و با وجود مشکلات زیاد از قبیل فقدان وسایل حمل و نقل وعدم کفایت آب برای شست و شو وغیره به استخراج آن اقدام نمودند و فعلاً مقدار زیاد از قسمت استرالیای غربی بدست می آید .

زلاند جدید نیز از حیث دارائی معادن طلاء اهمیت دارد و در سال ۱۳۳۸ مجموعاً از استرالیا در زمانه جدید تقریباً ( ۴۱۰۰۰ ) کیلو گرام طلاء استخراج شد .

( ۴ ) مکزیکو : در سال ۱۳۳۸ هـ متجاوز از ( ۲۸۰۰۰ ) کیلو گرام طلاء از معادن این مملکت بدست آورده اند و معادن آن در حال ترقی است .

( ۵ ) کانادا : — وجود طلاء در سواحل اکثر رود خانه های کانادا ثابت است اما نقاط زر خیز مهم این مملکت در بین رود خانه میکیزی والاسکا وجود دارد در سال ۱۳۳۸ هـ از معادن این مملکت مقدار ( ۲۴۰۰۰ ) کیلو گرام طلاء استخراج کرده اند .

سیبریایا : بعد از سال ۱۲۴۶ چون در نواحی پورال الطائی اقدام به عمل طلا شویی نمودند طلاء این مملکت اهمیت پیدا کرد و پس از چند مدت در سیبریای غربی و مرکزی مخصوصاً در مرسوبات زر خیز شعبان دریای آمو نیز به استخراج طلاء پرداختند تا اینکه در سال ۱۳۳۲ هـ بیش از ( ۳۳۰۰۰ ) کیلو گرام طلاء از سیبریایا حاصل کرده بودند ولی در سال ۱۳۳۸ هـ طلای این قطعه به ( ۱۲۰۰۰ ) کیلو گرام تنزل کرد .

دیگر از قطعات زر خیز دنیا افغانستان ، جاپان ، هندچینی و هنگری و المان ، دول امریکای جنوبی و هندوستان است .

در سال ۱۳۳۸ هـ از کایه معادن عالم مجموعاً ( ۵۴۵۰۰۰ ) کیلو گرام طلاء استخراج گردیده بود ، معدن طلای قندهار نسبت به سوابق در خشان خود خالی از اهمیت نمیباشد این معدن در سال ۱۲۷۷ هـ کشف و در همان وقت و هم در سال ۱۲۹۱ هـ از طرف حکومت بتوسط انگریز ها بکار افتید بعد ها از سال ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۶ هـ در عهد حکومت اعلیحضرت شهید بختیاری و استخراج این معدن اقام کرده شد ولی از باعث فقدان آلات و اسباب کان کنی وغیره موفقیت حاصل نشد ، که حسب مطلوب ازان فائده گرفته می شد ، در عصر امانی از سال ۱۳۴۶ تا ۱۳۴۷ هـ عییدالله خان متخصص هندی در یازده نقطه ، معدن مذکور کار انداخته از کشف چندرگهای گرانایه جدید حکومت را اطمینان داد ، ما بعد از چند ماه انقلاب خانانوز در افغانستان رویداد که این کشفیات و زحمات نیز بی نتیجه ماند ، یقین است که در این عصر مشع طلائی در نتیجه توجهات مامورین فعال حکومت نادر شاهی این معدن قیمتی بعد از معاینه علمی و حریرات ابتدائی بطور

## ثروت‌های طبیعی افغانستان

اساسی و فنی بکار افتیده - و ثروت وطن رو بازدياد رفته ما را از احتياج برهاند .  
فعالاً زرشوئی دريای کرکچه بطور فنی تحت مراقبت و عمليات ابتدائی گرفته شده است و برای پيشرفت این  
مقصد به تهیه ماشین ها و سامان زرشوئی وغيره، دولت اقدامات اساسی نموده است .





## خلاصه تاریخ جراید در افغانستان

جراید در اروپا قبل از قرن ۱۹ مانند امروز رونقی نداشته است ، پیش از قرن ۱۷ هر وقتیکه نشر خبر مسمی را خیال میداشتند مطالب خود را به صحیفه نگاشته بدیوار میچسباندند یا بمقامات طوایف میفرستادند تا مردم آنرا میخواندند .

افغانستان نیز که مدتها دچار کشمکشهای داخلی و خارجی بوده با وجود آن از یکنگونه نشرات و آثار خالی نبوده اما متأسفانه آن آثار پامال معر که جویان گردیده و امروز اثری از آن موجود نیست .

زمانیکه افغانستان تا اندازه سکون یافت دوره سلطنت اعلحضرت شیر علیخان ( ۱۲۸۵ هجری قمری ) بود ازین تاریخ به بعد افغانستان نشرات ، و جریده مانند دیگر جراید دنیا داشته است که اسامی آنها بطور مختصر ذیلاً نگاشته میشود :

### جریده شمس النهار :

عبارت از مجموعه هفته واریست که در ۱۶ صفحه به چاپ سنگی در سال ۱۲۹۰ قمری حاوی مقالات اجتهایی ، اخلاقی ، خبرهای داخله و خارجه از بالا حصار کابل نشر می یافت .

### سراج الاخبار افغانستان :

جریده ایست که در سال ۴ سلطنت اعلحضرت شهید فقط یک شماره آن به چاپ سنگی نشر شده و مدیر آن مولوی عبدالرؤف خان بوده است .

### سراج الاخبار افغانیه :

یکی از جراید نامدار و با قدر و وطن است که در سال ۱۲۹۰ شمسی تاریخ ۱۶ میزان به سر محرری فاضل شهیر محمود بیگ طرزی نشر گردیده است .

### سراج الاطفال :

این جریده نیز در کابل بمدریت فاضل محمود بیگ طرزی بتاريخ ۱۵ میزان ۱۲۹۷ ، به نشر آغاز نهاده و مضامین آن برای تنویر افکار اطفال بوده است .

### امان افغان :

اولین شماره آن در کابل در اوائل حمل ۱۲۹۹ به سر محرری جناب عبدالهادیخان شروع شده بعد از آن آقای پاینده محمدخان و سپس آقای عبدالجبار خان ، آنرا نشر می نمودند ، بعد از آن جناب فاضل دانشمند سید محمد قاسم خان سردبیر آن بوده و مدتی هم آقای غلام احمد خان مرحوم بوکالت سردبیر ایفای وظیفه مینمودند ، بعد از آقای غلام احمد خان ، غلام نبی خان جلال آبادی بوکالت کار میکرد .

### اتحاد مشرقی :

مؤسس این جریده اعلیحضرت حمیونی محمد نادر شاه غازی است که در آن زمان رتبه سیه سالاری (وزیر حربیه) داشتند شماره اول آن بتاريخ ۱۳۳۸ قمری مطابق ۱۲۹۸ شمسی از جلال آباد بمدریت آقای برهان الدینخان



## ارباب جرائد و مجلات معاصر وطن



جناب مولوی برمان الدین خان کشمکی مدیر جریده  
فریده اصلاح



جناب محی الدین خان ایس ایس صاحب امتیاز  
جریده ایس



جناب سید اکبر خان مدیر تعلیم و تربیہ سرسحر مجلہ  
اور دوی افغان



جناب محمد امین خان خلیفانی مدیر جریده ایس

انجمن اہل علم و ادب



جناب محمد زما ن خان ترکی مدیر مجلہ اقتصاد



جناب ششم شایق مدیر مجلہ شرفیہ آئینہ عرفان  
معاونہ ارثالیف



جناب میر غلام خان مدیر مجلہ شرفیہ حی علی الفلاح



جناب رشید لطیفی مدیر مجلہ صحیہ



کتابخانه ملی افغانستان



جناب شمس الدین خان قلعگی مدیر جریده اتحاد شرقی

جناب عبدالصمد خان جاوید مدیر جریده بیدار



جناب غلام حیلانی خان جلالی مدیر ونگارنده  
دوره سوم اتحاد خان آباد

جناب میر محمد عثمان خان سر محمد جریده اتفاق اسلام  
هرات



# معلمین معارف کابل



جناب فاضل مولوی جمال الدین خان عضو شعبہ دارالتالیف معارف  
که در قسمت معارفات خارجیہ سالنامہ کابل امداد شایانی فرمودہ اند



جناب مولوی محمد علی خان سر معلم تاریخ و جغرافیہ در کتب  
که در تراجم بعضی قسمت با سالنامہ کابل لکٹ نمودہ اند



جناب مولوی برکت علی خان سر معلم ریاضی مکتب جمعیۃ  
که در تراجم بعضی قسمت با سالنامہ کابل لکٹ کردہ اند

### خلاصه تاریخ جرائد

کلیکی نشر گردیده و بعد ازان عمده بشیر خان و عبدالجبار خان و عمده امین خان خوگیانی یکی بعد دیگر این جریده را نشر کرده اند نگارنده فلی آن شمس الدینخان قلعتگی است .

ستاره افغان :

در اواسط سال ۱۲۹۹ به سر محرری میر غلام محمد خان غبار از جبل السراج نشر میگردد .

اتفاق اسلام :

شماره اول آن بتاريخ اول سنبله ۱۲۹۹ به نگارانی مرحوم ملا احمد خان و مدیریت عبدالله خان قانع از شهر هرات نشر شده بعد ازان عبدالکریم خان احراری و صلاح الدینخان سلجوقی این جریده را نشر کرده اند و کبار هم اسم این جریده به (فریاد) تبدیل یافته است و سرورخان جويا نیز نگارندگی جریده را نموده و اسم اولیه آن را ( اتفاق اسلام ) قبول نمود نگارنده فلی آن میر محمد عثمان الحسینی میباشد .

بیدار :

بنام اتحاد اسلام در سنه ۱۳۰۰ شمسی در مزار شریف شایع شده نگارندگان این جریده عبدالعزیز خان ، حافظ عبدالقیوم خان مرحوم میرزا ثاقب خان ، نور محمد خان ، محمد حنیفه خان غلام حسن خان غزنوی و نگارنده فخری آن علی احمد خان منشی بوده است و بعد ازان به نگارندگی میرحیدر خان و عبدالصمد خان و عبدالرحیم خان نشر میگردد ، نگارنده حاضر آن جاهد میباشد ، این جریده بنام ( رهبر اسلام ) نیز مدت کمی نشر یافته است .

طلوع افغان :

در شهر قندهار از اوایل سرطان ۱۳۰۰ به مدیری و سرمحرری مولوی صالح محمد خان نشر گردیده است بعد ازان عبدالعزیز خان مدیر آن بوده و چندی خواجه محمد خان بنام معاونی و مدت قلیلی سید حسین خان کفاله در غیاب مدیر وظیفه نشر را ایفا نموده اند ، و مدت کمی هم تغییر اسم یافته بنام ( مؤید اسلام ) نشر شده است مدیر فلی آن عبدالحی خان است و اکنون جریده مذکور بزبان افغانی نشر مییابد .

اتحاد :

این جریده نیز یکی از مؤسسه های اعلا حضرت هارون غازی است که اولاً بنام اصلاح در خان آباد قطعاً نشر میگردد اولین شماره آن از مورخه ۲۹ دلو ۱۳۰۰ و مدیر آن محمد بشیر خان میباشد و مدت قلیلی بنام ( نهضت الحبيب ) هم اشاعه میشود ، عبدالرزاق خان و محمد ابراهیم خان و برهان الدین خان خوگیانی و محمد یوسف خان یکی بعد از دیگر به نشر این جریده موظف بوده اند نگارنده فخری فلی آن غلام جیلانی خان جلالی است .

ارشاد النسوان :

مدیره این جریده ( اسماسمیه ) و سر محرره آن ( روح افزا ) از خاتمهای افغان بوده ، شماره نخستین آن در کابل بتاريخ ۲۷ حوت ۱۲۹۹ شایع شده است .

افغان :

این روز نامه در کابل به مدیریت میرزا محمد جعفر خان قندهاری بتاريخ ۱۴ سرطان ۱۲۹۹ چندین نشر میشود .



## سالنامه « کابل »

### الغازی :

این اخبار بسال ۱۲۹۸ در سمت جنوبی نشر میگردد و در زمانیکه والاحضرت ع ، ج ، انشان شاه محمود خان وزیر حربیه حایه دراز سمت حاکم اعلی و سر افسر نظامی بودند تاسیس گردیده بود .

### ابلاغ :

یکی از نشرات رایگان کابل بوده که در سال ۱۳۰۰ آغاز به نشر و وظیفه دار ترتیب آن در اول میرزا محمد اکبر خان و ثانی سید محمد ایشان خان خطاط بوده است .

### اخبار حقیقت :

مدیر آن برهان الدینخان کشکی بوده در تاریخ ۲۲ اسد ۱۳۰۳ اولین شماره آن در کابل نشر گردیده است .

### ثروت :

مدیر آن صلاح الدینخان سلجوقی بوده اولین شماره این جریده در کابل بتاريخ اول برج قوس ۱۳۰۳ نشر شده است .

### انیس :

مؤسس و نگارنده این جریده در کابل محی الدین خان انیس است که بتاريخ ۱۵ ثور ۱۳۰۶ به نشر آن پرداخته است ، بنا به علت ناخوشی محی الدین خان چندی این جریده معطل و بعد با اثر توجه اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی این جریده ملی دو باره حیات یافته و سرور خان جوینا آنرا اداره و نشر نموده است ، سپس موظف نگارندگی آن محمد امین خان خوگیاچی تالینووت میباشد .

### نسیم سحر :

در قوس ۱۳۰۶ در کابل تاسیس و سر محرران احمد راتب خان بوده است .

### نوروز :

شماره اول آن در کابل به اول اسد ۱۳۰۷ به مدیری ع ، ج ، محمد نوروز خان سرمنشی حضور ذات عالیونی و نگارندگی میرزا میر غلام خان از طبع خارج و نشر شده است .

### جریده مکتب :

در سال ۱۳۰۸ در کابل تاسیس شده و نگارنده آن جلال الدینخان طرزی بوده است .

### اتحاد افغان :

این اخبار در زمان اغتشاش افغانستان در چکمی در تحت اثر والاحضرت ع ، ج ، انشان شاه محمود خان وزیر حرب و نگارندگی یعقوب حسن خان در سال ۱۳۴۷ قمری نشر میشد .

### اصلاح :

مؤسس این جریده ذات اعلیحضرت هایون محمد نادر شاه غازیست که اولاً در سمت جزیری بتاريخ ۱۶ اسد ۱۳۰۸ شایع گردیده ، و بعد از آن در کابل بتاريخ ۴ عقرب ۱۳۰۸ بمدریت و نگارش حسن سلی

## اجراءات دوائر مملکتی

نشر شده و بعد ازان محمد زمانخان ترکی معاون اداره اصلاح آترا نشر نموده است سپس محمد امین خان خوگیانی مدیر و مؤظف به نشر این جریده گردیده است .

بعد از محمد امین خان خوگیانی برهان الدینخان کشکی به مدیریت آن منصوب شده و از تاریخ اول حمل ۱۳۱۱ هـ روزه نشر و اشاعه میگردد .

### دکورغم و غیرت اسلام :

این دو جریده در زمان انقلاب در مشرق موقتاً تاسیس گردیده و نشر مییافت ( دکورغم ) در زمان الاحضرت صدراعظم صاحب بسمت مشرق باهتام ع ، ج محمد گل خان وزیر داخلیه حاضره و نگارندگی ع ، ش سید حسن خان حال معین سوم وزارت حربیه شایع میگشت و غیرت اسلام در زمانیکه والی علی احمد خان در سمت مشرق بود به اداره و نگارش عبدالحکیم خان نشر میشد .

### الایمان :

در آوان اغتشاش از قریه بابری سرخ رود متصل جلال آباد بنگرانی تیک محمدخان رئیس محلی و نگارندگی جناب مولوی محمد ابراهیم خان کاموری شایع میگردد شماره اول آن از تاریخ ذیقعدہ ۱۳۴۷ قمری میباشد .

### حبیب الاسلام :

در اواخر ماه رمضان «حوت» ۱۳۰۷ اولاً به مدیریت غلام محی الدینخان انیس پس ازان بمدریت محمدحسین خان رئیس تدریسات وزارت معارف و ثانیاً به نگارندگی برهان الدینخان کشکی نشر میگردد .

### معارف :

تاریخ تاسیس این مجله اول سنبله ۱۲۹۸ شمسی است مدیر آن مجله در اول محمد حسین خان رئیس تدریسات وزارت معارف بوده است .

### مجموعه اردوی افغان :

این مجله در اول عقرب ۱۳۰۰ شمسی بنام مجموعه عسکری بمدریت عبداللطیف خان غند مشر نشر یافته است ، بعد ازان بمدریت و سرمحرری آن ع ، ج محمد گل خان وزیر داخلیه حاضره که در انوقت خندمشر بودند اشاعه میگردد ، سپس به مدیری عبدالحمید خان غند مشر و محمد عمر خان غند مشر ( رئیس ارکان ) و محمد یعقوب خان مدیر شعبه ترجمه و محمد اکبر خان مدیر ترجمه نشر میشد ، اکنون از طرف یکمده جوانان فاضل و تربیه شدگان نظامی افغانستان نشر و اشاعه مییابد .

### آئینه عرفان :

بدواً در جوزای ۱۳۰۳ تاسیس شده ولی بنابر معاذیر چند معطل مانده ، پس از جوس اعلیحضرت نادر شاه غازی دوباره از حمل ۱۳۱۰ باسطور در خشنده تری بمدریت هاشم خان شین به نشر خود درام دارد .



سالنامه « کابل »

مجموعه صحبه :

تاریخ تاسیس آن اول قوس ۱۳۰۶ است ، اما مدتی دچار عوایق گردیده ، تاریخ نشر ثانی آن ۳۰ جوزا ۱۳۱۰ و به مدیریت رشیدلطیفی تدوین و نشر میگردد .

پشتون ژغ :

مدیر مسئول آن فیض محمد خان ناصری است ولی یکده از فضایی وطن مانند میرسید قاسم خان و عبدالهادیخان در نشر این مجله اشتراك داشتند ، اما متأسفانه این مجله بعد از انقلاب سمت مشرقی سقوط اختیار نمود .

حی علی الفلاح :

این مجله شریفه اول جوزا ۱۳۰۹ تاسیس یافته سرمحرر آن محمد میر غلام خان است .

اقتصاد :

بتاریخ اول حمل ۱۳۱۰ تاسیس گردیده مدیر و نگارنده مسئول آن محمد زمانخان ترکی است .

کابل :

مجله کابل در ۱۵ جوزای ۱۳۱۰ = ۵ جون ۱۹۳۱ از شهر کابل قدم در صحنه مطبوعات وطنی گذاشته و با قطع و حجم مناسب وزینکو گرافی های مطبوع ماهانه در ۶۰ صفحه ( با ویرة سان اول ) و ۱۰۰ صفحه ( بدوره سال دوم ) نشر گردیده ، این مجله که حاوی مضامین علمی ، ادبی ، اجتماعی ، تاریخی بوده و در ردیف مطبوعات خوب افغانستان قرار دارد از « انجمن ادبی کابل » اشاعه می یابد و هنوز مراحل دوم از عمر خویش را می پیماید .

هرات :

مجله ادبی هرات ۱۶ حمل ۱۳۱۱ اولین شماره خود را شایع نموده و این مجله در تحت نظارت قاضی محمد صدیق خان انجام مییابد .

پشتو :

مجله پشتو اولین شماره خود را بتاريخ ۱۵ جدی ۱۳۱۱ نشر نموده است . این مجله ماهواره در تحت نظر انجمن ادبی قندهار نشر میگردد .



# سفرای کبار و وزرای مختار دول خارجی در کابل



عالیقدر جلالتمآب آقای محمد تقی خان سفیر کبیر دولت علیی ایران

عالیقدر جلالتمآب لیون دستارگ سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر شوروی



عالیقدر جلالتمآب ون چن رو کلاتی وزیر مختار دولت شایبانیایا

عالیقدر جلالتمآب سر چار دیکنی وزیر مختار دولت بهیترنایا

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران



عالیقدر جلالتمآب جناب بودار وزیر مختار دولت بهیئہ فرانسه

عالیقدر جلالتمآب دکتر شوربل وزیر مختار دولت بهیئہ آلمان



عالیقدر جلالتمآب جناب سعادت فرید بیگ شازدا افرسفارت  
کبرای دولت علیہ جمهوریہ ترکیا

« سفرای کبار و وزرای مختار دول خارجه در کابل »

سفير کبير دولت اتحاد جماهیر اشتراکيه شورويه : ع ، ج آقای لیوندستارک .

سفير کبير دولت عليه ايران : ع ، ج آقای محمد تقی خان اسفندیاری .

وزير مختار دولت بهيه بریطانيا : ع ، ج آقای سر ریحارد میکائیلی .

وزير مختار دولت شاهي ايطاليا : ع ، ج آقای ون چن زو کلانتي .

وزير مختار دولت بهيه المان : ع ، ج آقای دکتور شور بل .

وزير مختار دولت بهيه فرانسه : ع ، ج آقای بودار .

شارژ دافر سفارت کبرای دولت عليه جمهوريه ترکیه : عالیقدر آقای سعده الله فرید بیک .





### تاریخچه شهر کابل

نام کابل، اسمی است که از قرون قدیمه در صفحات جغرافیا و تاریخ آسیای کهن اذختمقام کرده است. این نام اطلاق بشهری میشد که غالباً مرکز تمدن و سلطنت پادشاهان با اقتداری بود. هر چند موقعیت سیاسیة کابل درازمنه قبل الاسلام چندان روشن و آشکارا نیست. با آن این قدر معلوم است که شهر کابل از عصرهای زیادی حتی زمانه اسکندر مقدونی در صحنه حیات موجود فی الخارج بوده است. مورخین اسکندر از آن مکرز نام برده اند، و جغرافیای بطلمیوس بقول شمس الدین ساسی - از کابل بنام ( کابوره ) و ( اورتوسپانه ) تذکر داده است. کابل از قدیم الایام معبر فاتحین و مهاجین بزرگ و مختلف دنیا واقع بوده و نفوذ ملل متفرعه هند چین، یونان، فارس، مغول را گرفته و از یک بدیگر تحویل داده است.

چنانیکه نفوذ یونان، عرب، فارس را ازین راه در هند، و نفوذ هند، چین را بفارس عنیت داده است. کابل نظر بموقعیت و مکان خویش از ابتدا مرکز تجارت و دوبراعظم آسیا یعنی هندوستان و ترکستان بوده است و بقول هبرودت مورخ یونان مال التجاره کابل در تمام بازار های یونان و روم مشتری داشته است. ممکن است لاجورد افغانستان که منظور فراغه سلسله دوازدهم مصر بوده و برای نقش و نگار قصور سلطنت بکار میرفت، بعضاً از تجارتگاه کابل بکاروان ها سپرده میشد.

### کابل در عهد یونانیان :

در حدود دویسمقرن قبل المیلاد یعنی بعد از اسکندر و عهد دولت های یونانی - باختر ( بلخ ) بالطبع مدنیت و اقتصاد کابل رو به ترقی و عروج رفت. زیرا مدنیت یونان از همین راه در مملکت هندستان وسیع انفاذ و ادخال میگردد.

بعد از آغاز قرن اول قبل المیلاد که دولت یونانیان بلخ بواسطه حمله های میدیا از شمال و پارت ها از غرب داخل دوره انحطاط و انقراض گردید. دولت آنها در صفحات جنوب هندوکش استقرار یافت، پس به ترقیات و مدنیت کابل بیشتر افزود، و این تمدن تا بلاد غزنی و بست ( گرشک ) و سیستان و سواحل سند امتداد یافت.

بعد از تحقیق و حفاریات مسیو فوشه فرانسوی در افغانستان، مسکوکات نقرئین و مسین ( همایوس ) آخرین پادشاه یونانی کابل بدست آمده، و نه دانه آن در ۱۹۲۸ م. یعنی به موزه نفسیه کابل تحویل یافت. این پادشاه در آغاز صدی اول بعد المیلاد در شهر کابل سلطنت کرده است.

واقعاً نه تنها کابل بلکه مملکت افغانستان در عهد یونانیان در منتهای عروج و ترقی بوده است. مسیو فوشه میگردد شاهد این مطلب مسکوکات دی میترسن پادشاه یونانی بلخ در سال ۱۹۰ قبل المیلاد است. از آن به بعد مسکوکات یونانی افغانستان نشان میدهد که برخلاف اوایل حکمرانی یونانیان، در یکروی سکه ها حروف یونانی، و در روی دیگر آن حروف آریانه ثبت گردیده است. این حروف آریانه نه پهلوی و نه سانکریت است. پس گفته میشود اگر نوشته جات تخت رستم فارس با نوشته جات کابل و جلال آباد مقایسه گردد معلوم میشود که نوشته های مذکور مسکوکات از آن زبان آریانی است که بملاقه آریانه یعنی از کوه های هندوکش گرفته تا قرب و جوار پرسی پولیس رواج داشته است.

این مطلب بمایتمهاند که یونانیان حکمدار نیز آهسته آهسته در تحت مؤثرات و عوامل مدنیت افغانستان گرفتار و آمیخته شده اند.

## تاریخچه شهر کابل

از سیر یونانیان در افغانستان ، این قضیه مسلم میشود که شهر کابل در آن عهد ها موجود بوده ، اما کی و از طرف کجا اعمار شده ، هنوز به نویسندگان و آشکارا نیست . تنها میتوان فهمید که کابل نام شهری قبل از ورود یونانیان در افغانستان وجود داشته است .

در یکی از آثار آلمانی که اسم آن را فراموش کرده ام ، وقتی دیده بودم شهر کابل در ۷۷۰ قبل المیلاد از طرف پادشاه آثور سالماناسارد دوم بنا گردیده است .

### کابل در عهد کوشانی :

کابل بعد از زوال یونانیان در افغانستان تا ظهور اسلام ، مراحل مختلفی را در دوره های حکومت متعدده طی کرده است ، بعد از انقراض یونانیان سلسله بنام کوشان از طایفه تخارها ( طخارستان = قطن و بدخشان ) از شمال کابل نشأت کرده و قسمت عمده هندوستان را مسخر نمودند . این سلسله کوشانی خود ها را حامی دین بودا میدانستند ، و در ترجمه جغرافیای تاریخی فارس تالیف استاد بارتولد مستشرق شهید روسی شرحی در زمینة نگاشته آمده است . کابل تا قرن پنجم بعد المیلاد در تحت سلطنت کوشانی ها زندگی کرده است . مسکوکات ( تا بیکی مالیک ) پادشاه کوشانی کابل در قرن پنجم بعد المیلاد ، در موزه کابل موجود است .

در عهد سلاطین کوشانی بر علاوه مدنیت و ترقیات مادیه ، شهر کابل اهمیت یکنوع مرکزیت مذهبی را نیز پیدا کرد ، روابط مذهبی بلخ ، بامیان ، همد ، با مرکز کابل قائم گردید ، و این مرکزیت در آن عهد خود بسی بر ترقیات کابل و جلال این شهر بیفزود .

### کابل و یفانله :

از قرن پنجم بعد المیلاد سلسله کوشانی - مثلیکه قبلاً طخار ها از هندوستان طرد شده بودند - غالباً از بلاد جنوبی هندو کش نیز بجانب بلخ رانده شدند . در همانوقت از طایفه تخار ها سلسله دیگری بنام یفانله - که مؤرخین عرب آنها را هیاطله خوانند - عروج و در بلخ به تشکیل سلطنتی پرداختند .

یفانله ها متعاقباً صفحات جنوب هندو کش را استیلا کردند ، و کابل تا نیمه قرن ششم بعد المیلاد در زمره بلاد مشهوره یفانله ها امرار حیات مینمود . در نیمه قرن شش تورکان یا ساسانیان فارس متفقاً باستیصال دولت یفانله پرداختند . بعد از انقراض یفانله ، ترکان بر مملکت تخارستان که مشتمل بر ۲۷ ولایت بود تسلط یافتند ، و این تسلط تا ظهور اسلام طول کشید .

### کابل و سلطنت های بومی :

در وندیکه ترکان بر طخارستان مسلط شدند ، در کابل یک سلطنت بومی متشکل گردید ، عمر این سلطنت تا ظهور اسلام بلکه ظهور صفاریان سیستانی امتداد یافت . کابلشاهان یعنی پادشاهان کابل در حدود فتوحات مسلمین ملقب به ( ربیبیل ) بودند ، و دامنه حکمرانی شان گاهی از جنوب شرقی هندو کش گرفته تا جوار هند دامنه می کشید ، نام کابل هم چنانیکه یاقوت اشاره میکند اطلاق به ولایت کابل میشد که تا حدود هند تناس مینمود . در بعضی از منة معاصرین بومی پادشاهان کابل ، شاهان بومی بلخ مشهوره آل داؤد و پادشاهان گردیز بودند . سلسله اول الذکر در عهد خلفای عباس و شاهان طاهری و صفاری حتی - اماتی ها مشهور بودند با آل داؤد ، چه ابو داؤد محمد ابن احمد در اواخر قرن نهم در بلخ سلطنت داشته است . از پادشاهان گردیز یک نفر را باسم ابومنصور افلاح ابن محمد ابن خاقان ، صاحب زین الاخیار در محاربه یعقوب صفاری ذکر میکنند .

### سالنامه کابل

بهر حال از وقتی که سلاطین بومی کابل به تشکیل سلطنت پرداختند تا زمان محاربات صفاریان سیستان هیچ يك از فاتحین عرب بفتح حقیقی کابل و بلاد جنوب هندو کش کامیاب شده نتوانستند ، چنانکه حجاج مشهور نیز درین زمینه ناکام ماند و صاحب طبری و هفت انلیم بدان اشارتی می کنند تنها اعراب بگرفتن خراجی از شاه کابل قناعت مینمودند . نقطه یعقوب لیث بانی سلسله صفاریان در قرن نهم بعدالمیلاد توانست در نتیجه محاربات سنگین زابلستان را لگد کوب ، و شارستان غزنی را تخریب ، و نوشار بلخ را بالبنیه آل داؤد متأسفانه هدم ، و هم پادشاهی کابل را بصورت قطعه ضمیمه ممالک اسلامی ساخت ، و همین یعقوب بود که از پادشاه گردیز خراج گرفت . اما بجد سقوط سلسله صفار دو باره در شهر کابل سلطنت بومی متشکل و برقرار گردید .

سپس از کرهستان مشرقی کابل بیکقوم دیگری قوت یافت که مذهب برهما داشتند سرکرده آنها ( کالاله ) نامی بود که تاسیس يك سلسله شاهی جدید را در کابل نمودند .

در زمان سلطنت این سلسله مذهب برهما در کابل رواج یافت پادشاه آخرین اینقوم موسوم به ( جایاپایا ) است . کابل در سنه ( ۹۷۷هـ ۳۶۶ م ) داخل فتوحات سبکتگین شاه ( ۳۶۶ - ۳۸۷ ) غزنی شد از آن بعد اهمیت پای تختی کابل به شهر غزنی انتقال یافت .

در سنه ۵۰۷ هـ علاؤالدین غوری غزنی را مستاصل گردانید کابل هم بدست غوریان درآمد ، در سنه ۶۱۸ که چنگیز غزنی رسید کابل هم بتصرف سپاه مغل درآمد .

در وقتی که امیر تیمور کورگان بنای جهانگیری را گذاشته بود کابل در تحت اداره امیر حسین ابن صلابی بن امیر قزغن بود . و چون امیر تیمور کورگان با امیر حسین قرابت دامادی داشت در اول باوای یکجا بکابل آمده و کابل را از دست ( پولاد بوقا و اقبوقا ) که اظهار بغاوت کرده بودند فتح نمود و نیز بعد از آنکه امیر تیمور امیر حسین را کشت خود پادشاه گردید کابل هم در تحت اداره او درآمد چندی امیر جا کو برلاس و چندی ابوسعید نامی را در آنجا گماشت .

بعد از فوت تیمور در ۸۰۷ هـ میرزا پیرمحمد ابن میرزا جهانگیر بکابل پادشاه گردید ، سیور غنمش که در کابل و زابل الی حدود هند والی بود در سنه ۸۳۰ وفات نمود رامیر شیخ علی مغل والی کابل شد .

بعد از آن سلطنت میرزا ابوسعید بهادر خان شهید رسیده ، میرزا الغ بیگ پسرش کابل را اداره مینمود در سنه ۹۰۷ مشار الیه در کابل فوت گردیده در اواخر سنه ۹۰۷ هـ محمد مقیم نام پسر امیر ذوالنون کابل را متصرف شد . ظهیر الدین محمد بابر در آخر ربیع الثانی ۹۱۰ کابل را تسخیر نمود و تا سنه ۹۳۲ کابل از طرف بابر شاه پای تخت جنوب هندو کش بود .

بتاریخ روز سه شنبه ۳ ربیع الاول ۱۱۵۱ هـ نادر شاه ترکمان در هند کی ( چهل ستون ) وارد شد و کابل را گرفت .

چون در سنه ۱۱۶۰ اعلیحضرت احمد شاه درانی پادشاه افغانستان گردید بواسطه اینکه کابل تقریباً در وسط افغانستان واقع بود میخواست مرکز را در کابل نقل بدهد . چنانچه برای هدین مطلب در سنه ۱۱۶۶ هـ امر تعمیر يك دیوار بزرگ را در شهر کابل داده باهتام سردار جانخان پوپازائی سپهسالار سرانجام آنرا گماشت .



اعلیحضرت معظم غازی در اثنای ملاحظه و بازدید سنگ تپه‌اب عمارت مکتب فتون حریره در «بالاحصار»





در نمره ( ۲۲ ) مجله کابل ، انجمن ادبی شرحی از قدو شناسی و تقدیم تشکرات خود را بمحضور اعلیحضرت غازی نسبت بتجدید تعمیر مقام تاریخی وطن ( بالاحصار کابل ) نگاشته و بملاحظه قارئین محترم خود رسانیده بود .  
بروز دوشنبه ( ۱۷ ) نور سال حاضر مراسم افتتاح تعمیر و گذاشتن سنگ تهاداب آن بدست حقیرست هایونی صورت یافته . روز های ما بعد که برای تسطیح میدان بالاحصار عموم اعزه و اشراف ، مأمورین و اهالی کابل محض نشان دادن احساس ملی و علاقه داشتن به آبادی این خاک تاریخی در اینجا برای کار کردن حاضر شده بودند نخستین کار کردن از طرف خود ذات هایونی شروع گردیده بود .  
اینک ما بطور بشارت بأولاد وطن که از کابل دور و آنروزهای پرسرور رانندیده اند فوتوهای فوق را بملاحظه شان میرسانیم .

### تاریخچه شهر کابل

و سردار جانخان ابن دیوار را چهارماه دور کابل اعمار نموده و باختتام رسانید ، يك ضلع دیوار مذکور از حد ماشینخانه اندرانی را دربر گرفته الی آخر گلستان سرای و ضلع دیگر حدسلاخانۀ خاص و بالای زیارت بابۀ کیدانی را عبور نموده بهین وضع از کدام حدی کج شده تا دروازه لاهوری میرسید ، همچنین قسمت دیگر آن بایبج و تاب بالای چند اول را عبور کرده در حدود ماشینخانه تمام میگردد ، و در وازه های این دیوار از استقرار است :

در وازه قند هاری ، در ده مزننگ .

در وازه سفید ، در حد سلاخانۀ خاص .

در وازه سردار جانخان ، در حد بابۀ کیدانی .

در وازه پیت ، در حد و اتمای پشت مسجد عید گاه .

در وازه گذر گاه ، لاهوری ، خافیا ، شاه سمند ها ، کبری ها ، قرت ها ، شیرازیها ، نیز دروازه های این دیوار بود .

این دیوار بزرگ بازده مهره داشت و امروز یکصه آن که در يك گوشۀ اندرانی داخل عمارت است و تا بحال مانده بعرض ۳ متر میباشد ، و يك گوشۀ دیگر آن در مندئی خر بوزه فروشی داخل خانقاه آنجا تا هنوز است .

تاریخ حصار های کوه های کابل خوب معلوم نمیشود از کدام زمانه است بعضی میگویند از زمانه تپیل های کابل قبل از ظهور اسلام است و بعضی مینویسند بابر شاه حصار کوهها را کشیده و جهانگیر ترمیمی نموده است اما تپۀ حصار کوهها از زمان بابر و جهانگیر بسیار پیشتر بوده ولی این حصارها تا زمان تیمور شاه در هر دور ترمیم یافته و بعد ازان ترك شده است .

در عهد اعلیحضرت تیمور شاه افغان در سنه ۱۱۹۰ هـ ۱۷۷۶ م رسماً کابل مرکز سلطنت قرار داده شد و دوا بر از قندهار بکابل انتقال یافت که تا اینحال بهین صفت پایه تختی افغانستان برقرار است و روز بروز در ترقی و عمران آن میفزاید . تنها در سال ۱۲۹۶ بسبب قتل کیوناری سنیر انگلیز بالا حصار آن که اصل کابل شمرده میشد خراب گردید .

اما تاریخ خورد کابل و بگرام در پروان که میگویند کابل قدیم بوده هنوز روشن نشده است .



## تاریخهای قابل دانستن از زمانه های قبل المیلاد الی امروز

- ۵۸۶ ق ، ۲ : قتل یهودیان از فلسطین به بابل بواسطه بخت النصر :
- » ۵۵۷ : تولد بدھا در هند :
- » ۵۵۱ : کنفوسیوس در چین :
- » ۴۹۰ : جنگ مازاتس هافیا بین ایران و یونان :
- » ۴۴۸ : تولد هیروت مورخ یونانی :
- » ۳۳۱ : جنگ اربیلا - اسکندر و دارای ۳ :
- » ۳۳۰ : قتل دارای سوم :
- » ۳۲۷ : سکندر در افغانستان :
- ۳۰ میلادی : صرفوع شدن حضرت مسیح :
- » ۳۰۶ : جلوس قسطنطین امپراطور :
- » ۵۳۱ : « خسرو اول نوشیروان :
- » ۵۷۰ : ولادت حضرت رسول اکرم :
- » ۶۲۲ : سال هجرت :
- » ۶۳۰ : رحلت حضرت رسول اکرم :
- » ۶۳۴ : جنگ یرموک - خالد ابن ولید و هرقل :
- » ۶۳۸ : فتح یروشلم در زمان خلیفه ثانی :
- » ۶۴۱ : فتح نهاوند بواسطه زیمان ابن مقرن :
- » ۷۱۱ : ورود مسلمانان در هسپانیه :
- » ۷۱۴ : فتح اول هند واسطه محمد ابن قاسم ب عمر ۱۷ سالگی :
- » ۷۳۲ : جنگ تور فی مابین مسلمانان و مسیحیون عبدالرحمن و شارل مارتل :

تاریخهای قابل دانستن

- ۷۵۰ میلادی : انقراض دولت اموی :
- ۷۸۶ : جلوس هارون الرشید :
- ۹۹۷ : جلوس سلطان محمود غزنوی ( زایل ) :
- ۱۰۲۶ : فتح سومنات :
- ۱۰۳۷ : وفات حکیم ابو علی سیناوی بلخی :
- ۱۱۶۹ : جلوس سلطان صلاح الدین ایوبی :
- ۱۱۸۷ : فتح بیت المقدس بواسطه صلاح الدین :
- ۱۱۹۸ : وفات ابن رشد فیلسوف اسلامی در هسپانیه :
- ۱۲۰۶ : تأسیس حکومت اسلامی در هند واسطه قطب الدین افغان آیک :
- ۱۲۱۸ : حمله چنگیز بر عالم اسلام :
- ۱۲۵۸ : انقراض دولت عباسی و خرابی بغداد به آشوب هلاکو خان :
- ۱۲۷۱ : شروع سیاحت مارکو پولو :
- ۱۳۰۰ : تأسیس سلطنت عثمانی در انقره :
- ۱۴۰۵ : وفات تیمور کورکان :
- ۱۴۵۳ : فتح قسطنطنیه بدست سلطان محمد ثانی :
- ۱۴۹۲ : کولیس در امریکه :
- » » : انقراض دولت اسلامی در غرناطه .
- ۱۷۰۸ : اعلان استقلال پرویس در قندهار :
- ۱۷۲۲ : فتح ایران بواسطه شاه محمود افغان - و انقراض دولت صفوی :
- ۱۷۲۴ : واقعه دربند و شکست پطر اعظم ذریعه سیدال خان افغانی :
- ۱۷۲۷ : اولین معاهده دوستی ترک و افغان عهدشاه اشرف :
- ۱۷۴۷ : جلوس اعلیحضرت احمد شاه بابای غازی :



سالنامه « کابل »

۱۷۶۱	میلادی	فتح احمد شاه بابا در پانی پت :
»	۱۷۷۶	پای تخت شدن کابل :
»	۱۸۸۰	جنگ میوند :
»	۱۹۰۴-۱۹۰۵	جنگ روس و ژاپان :
»	۱۹۱۴-۱۹۱۸	جنگ عمومی :
»	۱۹۱۹	حصول استقلال افغانستان :
»	۱۹۲۸-۹	انقلاب در افغانستان :
»	۱۹۲۹	جلوس اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی و نجات وطن :



## وقایع مهمه دنیا

در سال ۱۳۱۱

سال ۱۳۱۱ با آخر رسید ویکرشته مطالب مهمه درصحنه سیاست عالم زیر و رو گردید ، این مسائل خواه از اقوال تجاوز کرده و بساحه عمل آمد یا تنها سیاسیون را ثابیه های سرگرم مجالسی ساخت بهر حال برای مطبوعات و جراید نیز مشغولیتی فراهم آورد ، غرض کسی که بخواهد گذارشات معتبره یکساله دنیا را پیش خود اجالی بسازد ، بکتر مهماتی بر میخورد که در ظرف یکسال اساس گرفته و انجام یافته باشد ، مثلاً بعضی مسائل معتناهایی هستند که از چندین سال پیشتر و از طرف اشخاصی پیش نهاد گردیده و اساس گذاشته شده اما نتیجه آن ذریعه افراد دیگری و درین سال به تمییر زمان و مکان ظهور نموده و همچنان مطالبی هستند که درین سال تازه بصحنه سیاست دنیا ظاهر شده و ممکن است خاتمه آن درسال های بعد تری توسط عوامل دیگری آشکار گردد .

در امتداد سال ۱۳۱۱ در ممالک بزرگ و کوچک جهان تضایب بسیاری از قبیل تغییرات و تبدلات طرز و منی سیاسی حکومت ها ، تمنیات و کشمکش های داخلی احزاب ملت ها ، معاهدات دولی با دول دیگر مسافرت های سیاسی و غیره امور بسیاری رخ نموده که هیچکدام آنها در مقام خود خالی از اهمیتی نیستند . ولی متأسفانه بهمت ضیق وقت و لزوم اختصار کلام از اینهمه تقدیم آن بانظار یک ملت و جامعه قابل اهمیت بوده است صرف نظر کرده و قناعت کردیم بچیدن چند نکات مهمتری که از نقطه نظر عمومی مهمتر شناخته شده اند :

## کاتفرانس خلع سلاح :-

از زمره مهمترین واقعات که درین سال فضای دنیا را پرازولوله ساخته و درساحه مطبوعات عناوین بلند و مقام ارجمندی یافته موضوع خلع و تقلیل سلاح است این مسئله چون از حیث لفظ و معنی واجد صلح دنیا و مفاد بشریت تعبیر میشود عامه اهل سواد عالم را بلااستثنای اقوام و طبقات بسوی درک مقصود و مفهوم آن فی اختیارانه می کشاند و ازین جلب شدگان کمتر کسی خواهد بود که بمحض شنیدن و یا خواندن این کلمات فوراً یک امید آینده دردل خود ها احساس نکرده و زود باور نشوند مگر مدققین فهمیده اند که بهر اندازه عظمت نام و معنی آن ظاهر است دوچندان عملی شدنش مشکلاتی درپیش دارد .

چه ما نباید واقعه امساله خلع سلاح را از صداهای امروزه شنیده به آن تازه گی بدهیم و یا از اقدامات جدیدش تاقی نمائیم همین موضوعات صلح و سلاح است که توجه بعضی از دول اروپا را از اواخر قرن ۱۹ بخود معطوف داشته و آنها را به قرار داد تاریخی ۱۸۸۷ و ادار نمود که اخیراً کاتفرانس صلح پاریس ۱۹۱۹ بعد از جنگ جانشین اوست .

همین مسایل صلح پسندی است که نیکلای دوم قیصر روسیه را ۲۹ سال قبل برای معاهدات و قرارداد های با دول دیگر بر انگیزاننده و درعین زمان خودش را باژاپان دست و گریبان ساخت .

بالاخره هدین صلح عام و خلع سلاح ملل است که بعد از جنگ در ظرف این چهارده پانزده سال در هرکنائی مانند پاریس ، واشنگتن ، لندن ، جینوا و غیره نقل محافل و نقل مجالس شده و آوازه های آن بنا برنوع پرستی و بشر خواهی اسباب سرگرمی و مشغولیت اهل دنیا را فراهم آورده .

سالنامه د کابل

اگرچه همیشه حدود مصائب و نفاق اقوام مختلفه عالم بوده که برای تاسیس و اقدام به انعقاد اینگونه محافل سبب گشته و آن ها را اهمیتی بخشوده اما این نکته را نیز بایستی اعتراف کنیم که این جنگ جهان سوز عمومی قویترین عاملی بود برای ملل و ایجاد اتحادیه های دول و همچنان بجا نخواهد بود اگر اقدامات بعد جنگ راهم تا اندازه درین مفکوره مهمتر و بمقصد قریبتر بخوایم مخصوصاً بحرانهای یکی دو سال اخیر دنیا که آنها را تأیید کرد برای آینده های طولانی ازین قبیل پیشنهادات بسیار بعرضه بشریت تقدیم و بیادگار خواهد گذاشت .

آخرین کانفرانسی که بنام تقلیل سلاح در جنوابع فروری ۱۹۳۲ تاسیس شد گویا تاریخ آن یکماه و چند روزی از اوایل سال ۱۳۱۱ تقدم دارد اما مذاکرات و جریانات آن قسمت بیشتره طبوعات امساله رافرا گرفت . درین مرحله علاوه بر کانفرانس های گذشته یکمده زیادتری بتقریب پنجاه تا شصت ممالک کوچک و بزرگ نماینده فرستاده اند وهم بعضی دول مانند افغانستان و شوروی و ایران و غیره که درین موضوع شمولیت نداشتند شامل شده اند، مباحث این کانفرانس هم تا اندازه خالی از اهمیت نیست ولو اکثریه مذاکرات بگذشته ما ارتباطی داشته و بلکه از همان مسائل لاینحل مجالس قدیم بوده اند اما نظریه به تغییرات زمان و مقتضیات فوا و پیشرفتهای چندین ساله بعضی دول لجه های مذاکرات درین مرتبه طوری تبدیل گردیده و در خارج مذاکرات نظریات و عملیات جدید و متنوعی با آنها اضافه شده که طالبین اطلاعات صحیحه اصلاً در اسم و رسم کانفرانس دچار تردیدی می شوند : آیا این کانفرانس تجدید سلاح است یا تقلیل سلاح و یا خلع سلاح ؟

بهر حال ما اگر بعقیده صلح جویان حقیقی خلع سلاح و یا اتلاً تقلیل سلاح یادش کنیم دور از نزاکت نخواهد بود کانفرانس خلع سلاح در ظرف مدت همین سال چند دفعه تعطیل شده و باز مفتوح گشته و باترئیات عمومی کمیونهای خصوصی بری، بحری، هوایی نیز در آن تعیین شده است تا هر کدای به تخصص خود رسیدگی در امور وارده بنمایند.

دول مشمولین عموماً مرام کانفرانس را بانطق های ابتدائیه خویش بخوشوقی تایی استقبال کرده و هر یکی بشرفه خود پیشنهاداتی داده و بیک صدا تقلیل سلاح و الغاء بعضی تجهیزات مصره تعرضی و جنگ های شیمیائی و بمباردمان هوایی را خواستار شده و فقط لزوم قوای دفاعی ممالک خویش را جالب توجه کانفرانس قرار داده اند چنانچه به نطق ابیدائیه آقای عبدالحمین خان نماینده افغانی هم در کانفرانس به نسبت این مسایل اشاره رفته و قوای حربی افغانستان را تدافعی و برای وقایه امنیت داخلی خاطر نشان آن جمع گردانیده است .

گویا ندای خلع سلاح بدو بلا استثنا از حنجره ضعفا واقو یابلند است تنها اختلافات نظری که اصل این مرام را درخته دچار مشکلاتی میباید از طرف چند دولت های بزرگ و مشهوری است و آنچه در مطبوعات هم منتشر گردیده مذاکرات همان دول میباشد، متاسفانه از دول کوچک کمتر اطلاعاتی بدست می رسد مگر در مواردی که عده ازان ممالک مصدق رای و پیرو یکی از دول بزرگ میگرددند .

غرض از جلسات اولی که پیش از تعطیل نیمه مارچ سه پیشنهاد مهم مطرح مذاکره واقع شد مخانات ها شروع والی آخر دوام ورزیدند مثلاً پیشنهادات اولی عبارت بود از الغاء سلاح تعرضی ، خلع سلاح نسبی ، پلیس بین المللی .

الغاء سلاح بدو ذریعه مسیوگراندی نماینده ایتالیان اظهار گردیده، یعنی آنچه اسلحه را معاهده و رسای از رسره توب تانک طیاره و گاز و غیره برای آلمان ممنوع شناخته دیگران هم بایستی از نگاه کردن آن ممانعت شوند و این پیشنهاد تقریباً ثلث نمایندگان را با او متحد نشان داد اما در حین حال برخلاف نطق های ابتدائی مخالفت هائی هم از اطراف ظاهر آمد یعنی بعضی ها تفریق سلاح تعرضی و تدافعی را مشکل پنداشتند و برخی این معنی را بدون

## وقایع مهمه دنیا

تفتیش و اقدام عملی بین‌المللی برای نابود ساختن مؤسسات صنعتی آن عیث دانستند و از همه رنگین تر آنکه یکباره اظهار عقیده نمودند که بدون این سلاح جنگ بی نظم و باصول قدیم شده و فتح ناممکن میگردد!

نقشه دومی واسطه لیتو نوف نماینده شوروی طرح شد که اگر دولت‌ها دارای دوصد هزار فرد عسکری باشند پنجاه در صد تقلیل و آنانکه بین دوصد هزار و سی هزار باشند کمتر تقلیل و سی هزار نفری بحال خود بماند و این نظریه اولی اوست که بعدها تغییر مینماید با آنهم چون در بین کوچک و بزرگ تفاوت‌های درستی قابل نشده بود چندان قابل قبول نگردید.

پیشنهاد سوم از نماینده فرانسه و ایراد کننده آن تاردیو بوده یعنی توسط پلیس بین‌المللی و گذاشتن قوای کافی اجرائیه بجمع ملل ممکن است بعمل خلع سلاح امید وار شد. این نظریه فوق‌العاده جالب استغراب و تعجب عامه نمایندگان شده و مایه بسی مذاکرات گردید ولی چیزی نگذشت که در مذاکرات جلسات دیگر تقریباً در ۲۰ جون نظریه پلیس بین‌المللی را کابینه جدید فرانسه ترك گفت.

بعد از ماه اول و دوم هم تا اواخر سال ۱۹۳۲ و اوایل ۳۳ در اوقات جریان کانفرانس همینطور آنچه بیشتر در کانفرانس محل غور و تحقیق گشته پیشنهادات و با مسایل مربوطه دول مشهور و بزرگ دنیا است که تعداد آنها از پنج شش دولتی مانند امریک، انگلیس آلمان، فرانسه، شوروی ژاپون تجاوز نمی کنند سایرین هر کدامی بیکی یا چنددی دیگر ازین‌ها توافق نظر داشته است.

در مذاکرات ما بعد نظریات امریکا هم در روی زمینه تقلیل نسبی با شورویها کمتر نزدیکی دارد بلکه امریکائی‌ها نظر به پیشنهاد هور رئیس جمهور که خود را بیشتر موسس کانفرانس و مؤید قویتر خلع سلاح میدانند طرفدار آنند که بعلاوه الغاء اساسی بعضی اجناس مانند جنگ شیمیائی، تانک‌ها توپهای سنگین طیارات بم انداز که همه خراب و سرنگون گردند اصلاً از اصل قوای حربی عالم ترك آن بنام دفاع ملی نگهداشته و از بقیه صرف نظر شود.

پیشنهادهای انگلیس‌ها با آنکه اکثر جنبه طرفداری خلع سلاح داشته ولی مذاکرات شان کمتر مشعر يك لهجه فصیحی هستند مثلاً در موارد تنای آلمانها همیشه بظاھر در خواست آلمان را خالی از استحقاق ندانسته ولی در مقابل فرانسه چون بعضی دول کوچک را طرفدار او دیده اند از تصدیق و احترام معاهده و رسای خودداری کرده نتوانسته اند فقط چیزی که از جانب آنها قابل اهمیت شناخته شود توجه نماینده گان آنها در ادامه استقرار کانفرانس و تشویقات بسایر ملل در تقلیل نوعی از سلاح تدافعی و الغاء برخی از سلاح تعرضی است در اروپا. ژاپون‌ها کمتر به این مفکوره تمایل دارند بلکه با الغای تحت البحرها هیچ اظهار موافقتی نداشته و وجود قوای سنگین را هم اسباب دفاع ملی می شمرند.

و اما مذاکراتی که درین کانفرانس بیشتر از همه جالب توجه و مورد اختلاف واقع می شود موضوع آلمان‌هاست، بزرگترین حریف آلمان درین مذاکرات فرانسه واقع می شود و آلمان بعد از آنکه نظریات خویش را در اوایل با شدت و حدت تساوی تسلیحات قرارداد، جریان کانفرانس را بنظر استخفاف دیده و بلکه از شمولیت نماینده گان خویش تامدتی استنکاف ورزید، آلمان‌ها مقرر و مصر اند که تخفیف اسلحه و خلع سلاح باین مذاکره‌ها صورت گرفتنی نیست پس آنچه دیگران دارند ما هم باید داشته باشیم فرانسویها میگویند این ادعای آلمان مبنی بر تجدید سلاح آنها و در هم شکستن معاهده و رسای است و بس، بلکه نظریه آنها را که فرانسویها در جرایم خود انتشار داده اند در ده مواد است که از این جمله عده عسکر سه صد هزار نفری است باتوپهای بزرگ، تحت البحرها و غیره بالخاصه ۳۵ کارخانه اسلحه سازی درین مقابل تیشات آلمان از وسایل



## سאלنامه « کابل »

متنوعی معلوم می شود که در صدد تکذیب دعاوی فرانسه است و تعقیب مفاد این جملات که در نطق صدر اعظم آلمان در جامعه مقارن اوایل سال هم گنجیده « هیچ کسی نمیتواند ملت آلمان را وادار نماید پیش ازین مجال فعلی که بحیثیت و شرافت و تامین او لکه واردی نماید باقی بماند » اضافه برین آلمان ها در هر کجائی پیشنهادات فرانسه را نسبت به پلیس بین المللی و مسلح ساختن جامعه ملل را به کامیابی فرانسه و سروری آنها یا محورت دون ضعیف تصریح میکنند .

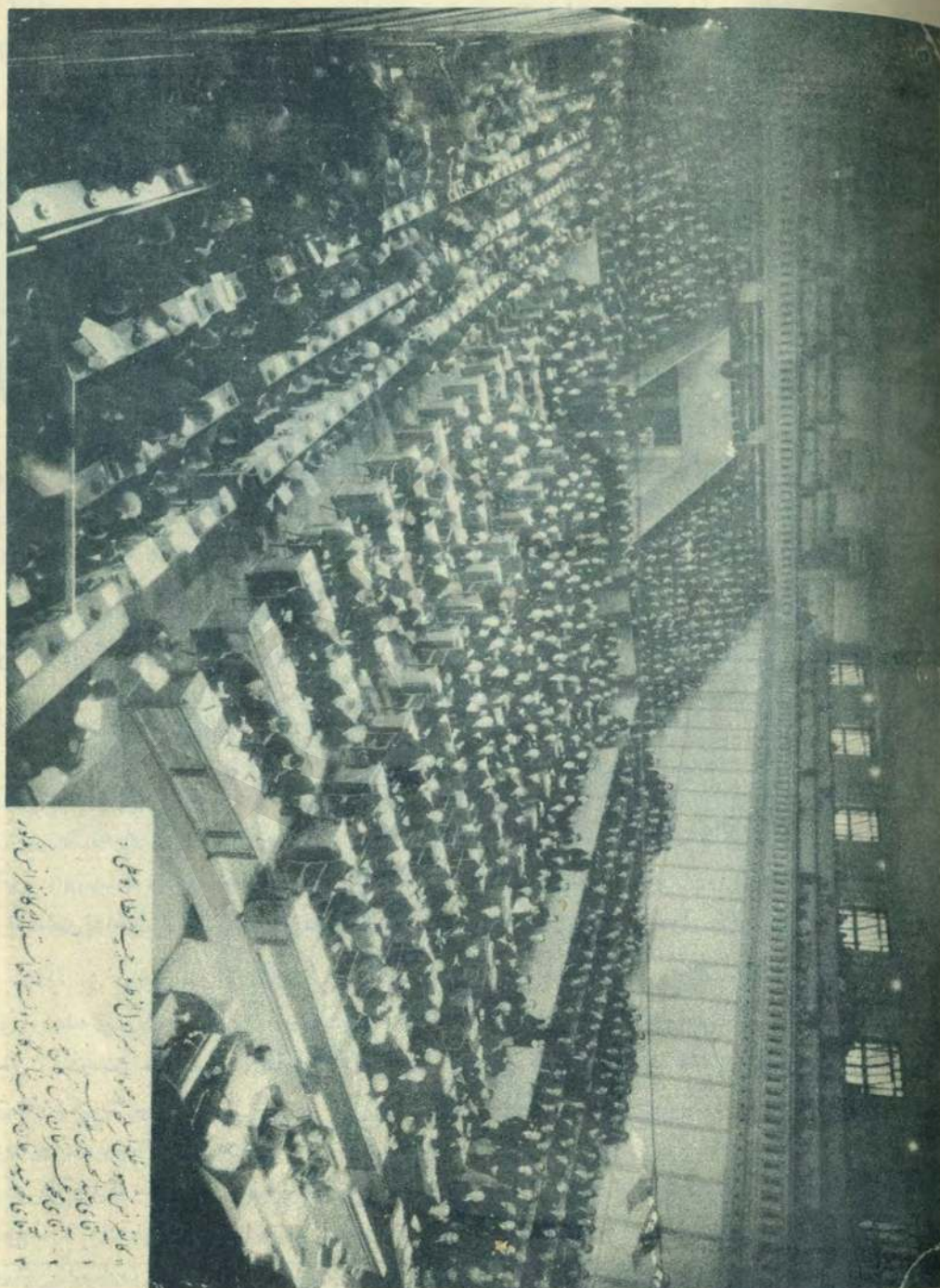
بالآخره اصرار امریک، توجه انگلیس و اکثریت ملل یا جهید فرانسه، آلمان را هم که عدم شمولیت او اسباب نا کاهی کانفرانس بلکه خطرانی تصور میشد بواسطه انعقاد معاهده پنج گانه بطرف این کانفرانس کشیدند دون پنجگانه امضا کنندگان این قرارداد منقده جنوه، عبارت اند از امریکا، انگلیس، ایتالیا، فرانسه، آلمان. و مواد قرارداد حاوی این چهار مطلب است، اولاً فرانسه و ایتالیا تصدیق می نمایند که اساس کانفرانس باید شناختن تساوی حقوق آلمان و ممالک خلع سلاح شده قرار گیرد این تساوی بشرطیکه تمام دول دنیا در تامین باشند .

دوم: راجع به ضرورت داشتن آلمان ها در کانفرانس های آتی است سوم: شرط تعهدات فرانسه و آلمان و ایتالیا بادول دیگر که برای حل اختلافات متوصل بزور نشوند چهارم: توجه درجمله مقررات تقلیل آینده سلاح.

گویا پس ازین تاریخ هم جلساتی که دائر شده و مذاکراتی را که کانفرانسهای ۱۹۳۳ نیز تعقیب نموده اند همان پروگرام لاینخل ( هور ) در نضای کانفرانس دوران دارد فقط کشمکش آلمان و فرانسه هم اخیراً با آن ضمیمه شده، سوای اینها اقدامات عملی زائیده این مؤسسه بشمار نمیرود مگر برای فهمیدن نتایج قطعی آینده های طولانی تری را انتظار بکشیم، یکی از مسایل مهمی که کانفرانس لازم داشت شمولیت آلمان بود و دیگری که فرانسه و طرفدارانش احتیاج شدیدی در آن احساس میکردند تا بهین صلح آینده از طرف آلمان، این هر دو تا حدی بظاهر حال صورت گرفته باز چیزی که در نظر حساسین دنیا برای صلح پیش بینی میشود غیر ازین هاست، چنانچه يك نفر از ژنرالهای انگلیسی در مقالهٔ مبسوطی ( که ترجمه آن در جراید منتشر گردیده ) پس از شرحی در اطراف این کانفرانس و اغراض سیاسی دول مقتدر متذکر میسازد: « کانفرانس بجای آنکه جنگ را مردود و اسلحهٔ تعرضی غیر قابل تمینی را منظور پندارد بهتر است تصدیق برای محدود داشتن قاع اتخاذ و استفاده از جنگ و غضب اراضی و مستملکات حتی غرامات را قانوناً غیر مجاز شمارند. » بلی تا افکار فتوحات وهوس غالبیت در مغز اقویا باقی است تا دول بزرگ بکثرت قوای بری و بحری و هوائی خود شان مغرور بوده و در مقابل دیگران از اولویت و سیادت خویش گذشت نکنند، تا اختلافات نظر و باغراض سیاسی مانع تولید روح صمیمیت واتحاد حقیقی است هیچ فکری نمیتواند صلح آینده را پیش بینی کرده و تا بودی جنگ را یا نخستین اقدامات تصور نماید خاتمه این کانفرانس هم مانند صلح ورسای خواهد شد که يك نویسندهٔ اروپائی پس از ختم معاهدهٔ کلوک و بریان در ۱۹۳۰ در تحت عنوان ( جنگ های بعد از صلح ) مقالهٔ انتشار داده و تمداد جنگ های بعد از صلح ورسای را تا ۱۹۳۰ هجده جنگ شماریده و تفصیلات داده است، چه در همین موقعیکه قضایای کانفرانس خلع سلاح را نوشته و مذاکرات صلح جویانهٔ ملل عالم را میخوانیم جراید موجوده یکجا ساختمان های آلات حربی آلمان و دول دیگر را ذکر میکنند دیگر جا حمل و نقل سلاح کثیره را از ایتالیا به هنگری و از انگلستان بچچان می نویسند، فقط وقت و فرصتی لازم است تا وقوعات ضد صلح عمومی هنگام جریان یا بعد اختتام این کانفرانس نیز در رشته نگارش کشیده آید .



وقائع مهمهٔ دنيا



مجلس خلع الدلاخ عمومی که نماینده گان افغانستان جناب عبدالحسین خان سفیر کبیر افغانستان مقیم ماسکو و آقای محمد عمر خان رئیس ارکان حربیهٔ عمومیہ نیز در آن شامل بوده و از جاهائیکہ به عکس نشان شده دیده می شوند.

مجلس خلع الدلاخ عمومی که نماینده گان افغانستان جناب عبدالحسین خان سفیر کبیر افغانستان مقیم ماسکو و آقای محمد عمر خان رئیس ارکان حربیهٔ عمومیہ نیز در آن شامل بوده و از جاهائیکہ به عکس نشان شده دیده می شوند.

## سالنامه « کابل »

### تجزیه منچوریا و طلب استقلال آن :

واقعه دیگری که در ظرف سال ۱۳۱۱ از

شرق اقصی بروز نموده و در ردیف مهیات امور دنیا قرار یافت تشکیلات جدید منچوریا یا منچو کر است ، فارین محترم هر گاه ملتفت شده باشند در زمره اطلاعی که جراید در اوایل سال بمناسبت شرق اقصی انتشار داده بدو قضیه تجزیه مانچوریا از چین و قرار گرفتن هانتک بریاست جمهور آن خطه و متعاقباً اقدامات جاپان برای شناختن استقلال منچو کر بوده که تماماً این قضایا در خانه آخرین جنگ ۱۹۳۱ جاپان و چین رخ نموده .

اگر چه بظاهر استقلال برخی ملل از قضایای عادی و حقوق فطری است که در دنیا همیشه بنابر بعضی مقتضیات ملی و مملکتی اتفاق افتاده است ولی این واقعات منچوریا چون در اثر مداخله علنی جاپانی ها صورت گرفته و بر رغم رضایت اکثریت ملت

مانچوریا واقع گردیده اینست که بالطبع از هر زبان و قلمی در اطراف این مسائل گفتن و نوشتن تکرار می شود ، جمعی عقیده دارند که تصرف منچوری بایستی ناشی از عداوتهای قدیم چین و جاپان باشد و جمع دیگر بر آنند که این اصرار جاپان در طلب استقلال مانچو کر در حالی که معنی زیر استیلا و نفوذ خودشانست فقط برای سهرات انجام آرزو های سیاسی آینده توکیو خواهد بود .

بهر حال عداوت یا اغراض سیاسی ، هر کدام باشد چنانچه در اوایل مقاله متذکر شده ایم این نوع مسایل از امور آتی نبوده و بی سابقه نیست چه وقتی گذشته های این دو حریف را مورد مطالعه قرار دهیم بی عجل اقتصادی و سیاسی مکشوف میگردد که باعث تولید عداوت و نقاضت هائی گردیده باشد .

مناقشه بین دولتین چین و جاپان تقریباً از اواخر قرن ۱۹ بدینطرف شروع شده و مخصوصاً آغاز تجاوزات جاپانی بر علیه چین از محاربه ۹۶ — ۱۸۹۵ است که ژاپان برای عظمت و سیادت خویش میخواست حصص از چین را در سواحل بحر اصراف مالک گردد و تا اندازه هم کامیاب گردید که شرح آن پر تفصیل است و درین مقاله ننگیند . جاپان بعد از ختم جنگ با روس ها و غلبه که در نتیجه نصیب خودش گردید در تصرفات خود افزوده و امتیازاتی چند را نیز در منچوریا دارا شد و همچنان بعد هر یک وقفه باز معاهده دیگری روی کار آورده و منافع خودش با مضا میرسانید ، چنانچه در حین جنگ عمومی (۱۹۱۵) باغتمام موقع پیشنهادی موسوم به ( ۲۱ خواهش ) را از چین تمای تصدیق نمود که گویا بعقیده اغلب سیاسیون قبول این تمهدات برای چین اسارت کامل آن را ایجاد میکرد و جاپان در قبولاندن این پیشنهاد بحدی مصر بوده که شمولیت او را در زمره متحدین جنگ عمومی نیز از همین رهگذر پنداشته اند و لو چینیائی ها قبول این تمهدات را بزرگترین مصائب ملی دانسته و با وجود ضعف و ناتوانی نسبتی آنصغر خود هر چه بذرایع بعضی یا بیکون



هانک تن شاه جدید مانچوریا

## وقایع مهمه دنیا

های اموال جاپانی که يك حرب اقتصادی گفته شود از قبول آن مخالفت میکردند کمتر چاره پذیر میشد تا بالاخر کانفرانس ۱۹۲۱ - ۲۲ واشنگتن و تهدیدات امریک و انگلیس تسهیلاتی برای چینی ها فراهم آورده و جاپان را از اقدامات تجاوزی ممانعت کردند . بترتیب معموله مدت این تسهیلات هم برای دائمی باچینی ها وفا نکرده تا آنکه واقعه شب ۱۸ ستمبر ۱۹۳۱ به آرامی دولتین خاتمه داده قوای جاپانی بقتله بنام انتقام قتل کپتان ( ناکامورا ) مأمور تفتیش خط آهن و یا جلوگیری از خرابی های آینده راه آهن منچوری مربوط بجاپان ، در چهاونی بزرگ ما کدن ( پی تاین ) حمله برده يك عده بیست هزار نفری را خلع سلاح کردند و صبح آن شهر ما کدن اشغال و هم نیوچون را ذریعه يك جهاز جنگی بتصرف آوردند یعنی در ظرف ۱۲ ساعت تمام نقاط مهمه سوق الجیشی مانچوریا بدست ژاپونی ها افتاد ، بدون آنکه کمترین دفاعی از طرف مقابل دیده شود اگرچه اخیراً جنگ شعله ور شده و طرفین باستعمال سلاح پرداختند ولی چین از اوایل باید عدالت یسندی واقفدار جامعه ملل فریب بزرگی خورده و بنهایت ساده گی قوای حربی و مناطق مهمه خود را بسا کر جاپان تسلیم کردند ، باصطلاح خود را دست بسته بدست دشمن سپردند غافل از آنکه ژاپان این مراتبه تنها بتوسعه اقتصادی خویش در چین قانع نبوده و اراده دارد بوسعت نفوذ سیاسی خود پردازد ، فقط اقدامات چین پس از آن تسلیم فاحش عده های کثیر در مقابل تعداد قلیل عسا کر جاپان ، در بدو حال در خارج عبارت بود از ار سال را پورتهائی بجامعه ملل و در داخل همان بایکوت های ضد اموال ژاپانی و بس که قوای متجاسر ابدأ بیاد داشت های وارده جمع ملل و دول دیگر وقعی نگذاشت و بلکه کسیدونی را که بریاست ( لتن ) مرکب از نماینده های دول امریک ، فرانسه ، ایتالیا ، آلمان ، انگلیس و غیره برای تحقیق اوضاع دولتین در دسامبر ۱۹۳۱ معین کردند هانست که تا کنون را پورت های موهوم آن مطرح بحث انجمن ۱۹ گانه است درقضایای موجوده مانچوکو ، چیزی که بسیار قابل توجه و اهمیت شناخته می شود طول مدت مذاکرات و تحقیقات است که در امتداد این زمان حصص مفتوحه بفراغتی تامه زیر سلطه جاپانی مانده و منچوریا بکلی مستعد تجریه گردید در اثر همین غلت بود که در فروری ۱۹۳۲ ارژسای منچوریا ، خارین ، کیرن و موکدن درمو کدن اجتماعاتی کرده و درصدد اعلان استقلال منچوری برآمدند و همچنان در ماه مارچ همان سنه ( حمل ۱۳۱۱ ) مراسم معرفی هانگ تن (۱) امپراطور خورد سال سابق چین بریاست جمهور مانچوریا در چانگ چن پایتخت جدید بحضور نماینده های بزرگ عسکری و سیاسی و غیره مانند ( هانچو ) جنرال و قوماندان قوای جاپانی در منچوری و ( کنت بوئی و ) وزیر خارجه سابق ژاپان بعمل آمد .

متقابلاً درستبر همان سنه که با میزان ۱۳۱۱ مطابقت داشته باشد جاپان معاهداتی با حکومت جدید در میان آورده هم خود رسمیت او را شناخته و هم بطرزی در پی آن برآمد تا دیگران او را برسمیت بشناسند .

تجزیه منچوری به نسبت این اقدامات جاپان نه تنها تأثیرات شدیدی در مجامع ملی چین ایجاد کرد بلکه رسمیت مانچو کو مورد تردیدات و اعتراضات فوق العاده در نزد سیاسيون امریکا و اروپا واقع گردید که تا کنون مسئله رسمیت آن معوق مانده و موجب تشیبات عدیده سیاسی طرفین و صلح طلبان جنبه ثالث شده و می شود ، تشیبات چینی ها گرچه بطور متناوب بعضی پرواگاند های ضد جاپانی و تقدیم توطئه ها در جمع ملل و بعضی جاهای دیگر

( ۱ ) هانگ تن یا هنری پو ویاپونی اسما و القاب همین پادشاه جدید منچوکو است که از یادگار های خاندان سلطنت دو نیم صدساله مانچورها بوده و در ۱۹۱۱ باخورد سالی خود یعنی در پنج سالگی بر تمام ممالک و سبغه چین حکمرانی داشت و از ۱۹۱۱ به بعد بواسطه انقلاب داخلی مخلوع و آواره گشت در ۱۹۲۶ چندی شغل صرافیی داشت بعد در شانگهای بعقیقه فروشی اقدام ورزید اخیراً در چانگ چون که حالا بنام سنک کنگ معروف شده اقامت می نمود .



## سازمانه • کابل

مانند لندن، واشنگتن، پاریس، رم میباشند مع هذا از تحریکات مختصر حری نیز دریغ نمی کند رو به برتری وضعیت چین رنگ یک انقلاب مظلومیت را گرفته و با ثبات و متانت توأم است.

امریکا طوری برسمیت مانچو کو مخالف شد که حتی در آن موقع از اظهار این جمله هم خود داری نتوانست: «هرگونه اقدامات رسمی که از طرف قونسل ژنرال امریکا در خارجین بعمل آید دلیل برین نخواهد بود که حتی بطور غیر مستقیم هم دولت منچوری برسمیت شناخته شده باشد» دولت شوروی گذشته از سکوت در قبول رسمیت مانچو کوه نسبت مفاد خویش هراسان شده اظهار بل اخطار نمود که بموجب معاهدات پکن و ما کن راه آهن شرقی چین متعلق بروسیه و تحت مدیریت طرفین میباشد.

غرض اظهار عمومی منافی تأمین یا تأیید رسمیت استقلال مانچو کو بوده بلکه جمع ملل مسائل را بموجب اظهارات دولتی و راپورت های ( اتن ) در کیتۀ ۱۹ گانه تحت مذاکره گرفت، مقاصد چین همان دادخواهی است که ژاپان را متعرض بر تمامیت حاکمیت و اراضی ملی خودش میداند و این مضمون بسیار تکرار شده ولی جاپانی ها بآن گوش نداده و اعمال تجاوزی خود را در زیر تملیات ملی و آزادی خواهی منچورها پنهان میکنند در عین حال اینقدر بیگوشند دولت ژاپان مسئول امنیت شرق اقصی میباشد و بهمین لحاظ قیام عسکر جاپانی در منچوریا بمعاهده قید آمده و همچنانکه مانچو کو ضامن حفظ منافع جاپان است ژاپان هم مجبور است از هیچ نوع اقدامی راجع بامنیت مانچو کو دریغ ندارد و بتائید مقال ژاپان این نکته اخیر یعنی لفظ امنیت که جمع ملل باید حاضر قبول رسمیت مانچو کو شوند در داخل منچوریا نیز عده های تقریباً ده هزار نفری برانگیخته شده که صدای امنیت منچوریا را بتاکید رسمیت استقلال آن ذریعۀ تلگرامات بگوش جمع برساند از طرف دیگر به پالیسی دیگری در داخل منچوریا مخالفین بتعداد کثیر و نام های مختلفی یعنی مغل امن و آسایش از بین برداشته می شوند، علاوه در کیتۀ ۱۹ گانه مخالفت اولین نماینده های جاپان بر عدم شمولیت امریکا و شوروی است ولی جمع همین تنازرا هم بشرط قبول شدن سائر تجاویز حاضر اجرا شد، مگر در ساحت تصدیق جاپان پذیرفته نشد تا زوم کیتۀ کوچک بامید کاهیایی بریاست نماینده آلمان و اعضای از نمایندگان فرانسه، ایتالیا، اسپانیه، انگلستان، سویدن، یوگسلاویه، بلجیم، سویتزرلند متفق گردید.

این کیتۀ هم پس از غور و تحقیقات لازمه تسویداتی حاضر ساخته و اظهار نظریه کرده اند که انجمن ۱۹ گانه این تسویدات را بنظر مخالفت ندیده و نباید رسمیت مانچوریا را به این رژیم موجوده اعتراف نمایند. علی ای حال از طرفی مذاکرات آخری تا معلوم است و از طرفی هم جاپان ها چون موقع را غنیمت دانسته روسها را مشغول تنظیمات جدید داخلی و تکمیل قوای نظامی، و امریک را مستغرق اصلاح بیکارزیا و بحیرانیهای اقتصادی می بیند خودش صحنۀ چین را معرض تاخت و تاز قرار داده و از اقدامات خویش در جهمول و جیفنگ بیخینی ها می دانند که او تنها بختۀ منچوریا قانع نیست، با اینبار حل تضایا و نتیجه آئینده او باین زودی و آسانی امیدوری نیست جاپانی ها و قتی زحمت بسیار و مصارف گزاف چندین ساله خویش را مدنظر گرفته وهم به نسبت اقتدار موجوده کامیابی های اقتصادی و سیاسی آئینده را از حیث تصاحب این چنین یک خطۀ حاصل خیز و نقطۀ مهم سوق الجیشی پیش خود جلوه میدهند بحال است بسببویات از نفوذ خود در منچوری صرف نظر نمایند در مقابل گرچه هر کدام از دول اروپائی که در چین منافی دارند بمنچوریا علاقه مندند ولی بیشتر امریک از جهت رقابت

## وقایع مهمه دنیا

وسایات ، روسیه از پهلوئی منافع وچپن از واسطه که هستی خودرا برسر این مطالب خواهد گذاست ۳ حریف قوی پنجه میباشند که سد راه او شده بلکه بالای این طعمه با جاپان دست وگریبان خواهند شد. درین میانہ تنها انگلیس اگر مدد کاری خودش را با جاپان دوام هم بدهد باز اسباب پیشرفت اونشده واصرار ژاپان علاوه برینکه شعله جنگ آینده دنیا را دامن بزند بکافیایی حقیقی ژاپانی ها تمام نخواهد شد .

### آلمان و تمنیات او :



هرتزل رئیس الوزرای آلمان

دولت آلمان گرچه از بعضی جهات در اغلب مواقع سلطوت و تجمل اوهم از زمره مقتدرین دول درجه دوم دنیا بحساب رفته و در اولویت آن تردی موجود بوده ، ولی بسا امتیازات و خصوصیات ازان دیده شده و میشود که مطمئن نا گزیرند وضعیات آنرا قابل اهمیت قرار داده و بلکه به نسبت تغییرات زمان محور مهمترین وقایع دنیا بشمار آرند .

دولت قویه و معظمه دنیا نظربه زبردستی که از آلمان در حین جنگ عمومی دیده بودند در ختم جنگ اورا برای حفظ ماتقدم و بنام اطمینان آینده دنیا از خطرات مدهشه جنگجوی و جهانگیری طوری به زنجیر های اسارت مقید ساخته ، از اقتداراتش کاستند و بارگران غراماتی را بردوش او گذاشتند که برای اندی قدر است نتوانسته و بایستی از صفحه هستی محو و نابود گردد ولی اطلاعات اخیریه باثبات رسانید که آلمان علاوه برآنکه در زیر فشار

مصائب ترک هستی نگفت ، روح زنده آن نیز دوباره بوضع جوانتری تجدید شد ، و بواسطه تشکیل پارتی های سیاسی و نیم نظامی ملی و دیپلوماسی موشکافانه خود باقد راست و قدمهای فراخ در صحنه سیاست عالم مقابل رقبای ظاهری و باطنی عرض اندام نمود ، و پرویه تازه تری بسوی مقصود روان گردید .

در ظرف همین سالی که ماوقایع مهمه آنرا گرد می آوریم بزرگترین مسائل که از محیط آلمان بنفضای عالم تراوش یافته عدم پرداخت غرامات و طاب تساوی سلاح است ، گویا ملت آلمان پس از چهارده پانزده سال بعد از هزیمت نسبی در اثر استقامت و پانشاری یا مجاهدات فوق العاده استعداد آن را بهم رسانید که شکست و ریخت ظاهری و معنوی خودش را ترمیم و مالک یک حکومت غیور و فداکار مثل حکومت هتلر گردیده سلاسل معاهده و رسای را پاره کرده برای یکبار بل تکرار صدای انکار تادیبه غرامات و تساوی سلاح را از حنجره قوی بایک لحن آزادانه اصرار آئیز در جماع مهمه دنیا اظهار نماید. کسانی که وضعیت آلمان را بعد از جنگک دونظر گرفته و باانتداز موجوده اش تطبیقاتی دهند میدانند که این اقدامات امر سهلی نیست چنانچه تحمیلات و مصایب هم که پس از جنگک عمومی و معاهده و رسای برین ملت واقع گشته خلی از مشققات و مهماتی نبوده ،

### سائنامه «کابل»

بهر حال نخستین موضوع نوشتن ما درین مبحث مسائل غرامات جنگ است و بقیته این مسئله هرچه رود تشنگی نوشتن بنائید قول ما اهمیت اوضاع آلمان را خوبتر ظاهر خواهد ساخت .

غرامات جنگ تا کنون بمیزان ابتدائی خود باقی نمانده و در هر سالی تبدلانی دیده بلکه در اوائل تعیین مقدار آن نظریات مخالفتی بوده مثلاً بدو در ۱۹۱۹ بحساب فرانسه کلیه مبلغ غرامات را بالغ بر ۲۰۰ میلیارد دلار نوشته اند، و به نظریه امریکا ۲۵ میلیارد دلار، تا آنکه تعیین یک میزان حقیقی و معتدتری که بکلی اسباب انکار آلمانها نموده و قابل برداشت آنها باشد بکمیسون غرامات محول شد و از کمیسون در اوایل سال ۱۹۲۱ جمله مبلغ پرداختی آلمان بیک صد وسی و دو میلیارد مارک طلا بانفع صد پنج معین گردید .

قرار قول اکثر جرائد چون در ۱۹۲۲ و ۲۳ فشار غرامات سبب تجزیه رن و تسلیم آن بفرانسه گردید امریک و انگلیس يك اندازه از اظهار تأثر خود داری نتوانسته و تجدید نظر این قرار داد را هم خواهش نمودند ، تا وجه پرداخت غرامات بحساب صحیح تری با قدرت و توانائی آلمان توافقی داشته باشد ، اثر این گفتگوپلان داوینس را روی کار آورد و در ۱۹۲۴ مورد قبولی متفقین گردید ، این نقشه هم بواسطه سه اقساط اوایل او سهیل و اواخرش مشكلتر شده میرفت چندان همدردی با آلمان کرده نتوانست بلکه آن دواک را به سایر قروض خارجی نیز مبتلا گردانید .

متعاقباً در ۱۹۲۹ پلان یونک تشکیل و مواد مرتبه آن در ۱۹۳۰ بتصویب رسید و این نقشه قروض را بدو قسمت تعیین کرده بود یکی مربوط باقساط سالیانه و دیگری غیر مشروط که هیچ موردی ممکن نباشد تابع استعمال بشود و این ترتیب هم بنوبه خود در اقساط اخیراً اضافه تر میگردد .

غرض در ظرف این اوقات بهر پایه که متفقین در اول مرحله تشدد داشتند بعد تر ملایم تر شده و به ترتیبات متنوع سهیل تری مانند سهولت ابتدائی قرار داده داوینس اقساط طولانی تر یونک ، فکر تجارت به پول غرامات و تاسیس بانک بین الملل طالب غرامات گردیدند، بالاخر گذشته از اینها سر تشویق را پیش گرفته و بزرگترین مایه تشویق تخلیه رن را در ۱۹۳۰ قرار دادند ، اما بحران های مهم عمری دنیا که درین یکی دو سال اخیر شروع شد و کسر فاحشی هم در بودجه آلمان رخداد آلمان ها را علاوه بر سر تکان از پرداخت غرامات و اصرار در استعمال به بعضی افکار و تحریکات ملی و سیاسی نیز متوجه گردانید ، چنانچه اتحادیه گمرکی ( ۱۹۳۱ ) بین آلمان و اطریش نتایج همان تحریکات بود که آلمانها بهانه چاره های اقتصادی گرفته و مجامع فرانسه بنام اتحاد سیاسی آلمان و همجوار های او تبیر کرده و بحدی مخالفت کردند تا مسای آلمانها دران زمینه عقیم ماند .

مقارن این اوقات در اواخر جون ۱۹۳۱ در اثر مذاکرات برونگک صدر اعظم آلمان و وزیر خارجه آن ، هور رئیس جمهور امریکا پیشنهاد یکساله مهلت نمود و چون این مهلت هم بهبودی اوضاع آلمان را تأمین نه نمود در جنوری ۱۹۳۲ صدر اعظم آلمان صریحاً اظهار داشت که دوات آلمان پس از اتمام مدت مهلت هم دیگر توان تحمل غرامات را ندارد و همین پیشنهاد متعاقباً در اپریل همان سته از طرف وزیر مالیه آلمان تأیید و تقویت گردید ، تا اخیراً در ۷ جولای ۱۹۳۲ که مصادف است با ۱۷ سرطان ۱۳۱۱ مسئله غرامات در کانفرانس لوزان بترتیب دیگری خانه یافت ، یعنی در زمره نخبه فظنه های که دران کانفرانس با مضای دول شمولین مجلس مذکور رسیده یکی

## وقایع مهمه دنیا

قطنامه مربوط بعدم پرداخت غرامات است و نتیجه چنان ظاهر شد که آلمان بوسیله بروات و قبوضیکه مجموع آن ۳۰۰ میلیون مارك باشد مبلغی پرداخت خواهد نمود ولی نه در ۳ سال اول و دول طلبکار در قسمت مصارف این وجه اختیار دارند که بموقع مقتضی بانصیباتی که در لوزان بنام ترمیمات اقتصادی اتخاذ گردیده اقدامات لازمه بعمل آرند.

اگرچه متأسفانه در امتداد مدت ۱۲ ساله یعنی از ۱۹۱۹ تا سال ۱۹۳۱ میزان صحیح مجموع پرداختی آلمان طوریکه قناعت نویسنده را حاصل کند معین نشده چرا که نشرات جراید داخله و خارجه جائی میزان پرداخت کلیه غرامات را ۴۵۷۸ میلیون مارك نوشته اند و جائی ۳۰۰۰ میلیون دلار؛ هر تقدیر هر چه باشد ولی مسائلیکه برای تادیه دیون و یا هنگام پرداخت، آلمان هارا دچار سختی ها و فلاکت های اقتصادی نمود یکی قروض سنگینی است که از خارجه برای اصلاح وضعیت اقتصادی خویش گرفتند، میگویند در بین سالهای ۱۹۲۴ و ۱۹۳۰ در حدود هفت میلیارد دلار سرمایه های خارجی داخل مملکت آلمان گردید.

موضوع دیگری که این دولت را در پرداخت غرامات ناتوان ساخته و از قوای طبیعی اوکاست تجزیه وانتقال بعضی حصص و مستعمراتی آن خطه بقیومیت منتفین بود که کلاً متجاوز از ده میلیون مربع اراضی بیشتر حصص مستعمراتی در افریقا و قسمتی در اقیانوس کبیر بوده قسمت های معادن: آهن، سرب، روی، ذغال در اثر جدا شدن اتراس لورن، تقسیم سلزی علیا، تولیه و تفویض موقت حوضه ذغال راین یا سار بفرانسه و غیره از دست آلمان ها رفت، محصولات فلاحی در صد (۱۵) بدولت لهستان منتقل گردید همچنان بعضی مفاد تجارتی با مستعمرات دور از آلمانها ماند بالخاصه تجارت بخریه و امتیازات آن در چین سیام مراکش و غیره منسوخ شد اینها همه خسارات اقتصادی است که برای آلمان ها زائیده جنگ مانده و در وقت عسرت مزید فشار گردید. از قضیه غرامات که بگذاریم تحدید سلاح و تقلیلاتی که در نظام وارد آمد هم بنوبه خودشی خالی از عسابت ملی وشکست سیاسی نبوده مثلاً خدمتین عده عساکر بصد هزار نفر، منع گرفتن نظام اجباری و نگهداشت عسکر احتیاطی، محرومیت اسلحه سنگین از قبیل تانک ها، توپخانه سنگین، گاز، هوا پیمائی جنگی و غیره که شرح و بسط آنرا در اینجا اگر بنویسیم تکرار خواهد بود و در قسمت کافرانس خلع سلاح تفصیلاتی داده شده فقط آنچه قابل ذکر است اقدام و اصرار رسمی آلمان در طلب تساوی سلاح میباشد بعد از فراغت مسئله غرامات که در ختم کافرانس لوزان تا اندازه افاده و تسهیلاتی به احوال آلمانها فراهم آمد شروع مذاکره بجامع دنیا و آغاز قلم فرسایی در جراند به نسبت نوبه جرمنی بفرانسه و بعد در امریک و انگلستان از نیمه سال ۱۳۱۱ به بعد است (سپتمبر ۱۹۳۲) چنانچه نطق فون پاپین صدراعظم آلمان که بوسیله بی سیم ایراد گردید مؤید آنست: سیستم غرامات گذشته سپری شده و ضمناً بانظر تحسین باید اظهارات سابق جنرال سچلیشر را تکرار کرد دایر برایشکه بی عدالتی که در وضعیت کنونی تسلیحات وجود دارد برای آلمان غیر قابل تحمل است.

باینها آلمان از طرف دول ذی علاقه درین موضوع چندان جواب فصیح و بمقتضی ندادند چرا که دول طرف مقابل گاه بجموشی گذرانیدند و گاه به مظنه مشوره نمایندگان خلع سلاح حواله نمودند، حقیقه جواب این سؤال آلمان را از مذاکرات کافرانس خلع سلاح خوبتر میتوان فهمید. برگردیم به قضایای اخیر که در آلمان رخ داده و اینهم در سیاست عالم خالی از تاثیر نیست، موقعیت هتلر بریاست وزرانی مملکت آلمان پناهی پیشتر گنجهت باموضوعات غرامات و طلب تساوی تسلیحات ارتباط نامه دارد بلکه اگر نظری بسوابق حزبی آلمان و تمییزات قدیم تر حزب نازی بیفکنیم آن دو موضوع اولی را نشأت یافته همین مقصد متأخراند که خواهیم یافت.



هتلر سر دستۀ حزب نازی یا ملیون سوسیالیست است، سرانامۀ حزب هتلر که تقریباً ۶-۷ ماه پیشتر در جراند وطنی هم انتشار یافته مرکب از ۲۵ ماده و مقاصد مهم آن عبارت اند از تساوی حقوق آلمان، استرداد آراضی متصرفۀ سابق او، الفای معاهدات اسارت آلمان، مبارزه با منافع خارجی و طرد اتباع خارجه از وطن، رواج قشون اجباری بالاخره ایجاد روح وطن پرستی و غیره چیزهاییکه به بزرگواری آلمان تعبیر شود.

در عالم سیاست کمتر فکری کامیابی هتلر را برتبه ریاست وزرائی در کابینه آلمان حدس میزد علاوه بر مجامع سیاسی مخالفین خارجی این دولت احزاب، سیاسی داخلی هم از کوچک و بزرگ مخالف و رقیب او شناخته میشدند حتی شخص رئیس جمهور در اوائل به هتلر نظریات نیکی نداشته مع هذا هتلر تمام این موانع را بجهت خستگی نا پذیر خویش و قوای طرفداری نازیها از پیش راه ترقیات برداشته و بعزم دیرینه خود فایق آمد.

فشار های ناقابل برداشت بعد از جنگ و وضعیات اخیرۀ آلمان مقتضی همین سیاست شد که برخلاف رویۀ معتدلانه اوائل برای تخویف حریفان و جلب توجه آنها در تسهیلات آئینده خویش از سیاست های احزاب تندرو بیشتر کار بگیرند.

انتخاب هتلر بر ریاست وزرائی آلمان دول ذی علاقه و یا هم چشمان آن را بسیار بهیجان آورد، آنها تنها بروی کار آوردن این کابینه را از زمره تند رویهای آلمان حساب نمی کنند بلکه از آغاز کابینه فون پاپین تغییر با رزی در سیاست آلمان دیده و عقیده دارند کابینه های چند سال پیشتر آلمان معتدل و زمامداران متکی بحزب سوسیال دموکرات بوده و بمناسبات هر موقی تمنیات خود را با لحن ملایمی ظاهر میساخته گویا مصادر امور رضا نداشتند اختلافات و تنفر جدیدی بروز کند کابینه فون پاپین و بعد از آن کابینه فون سپچلیر در حالیکه هم وزارت حرب و بحریه را داشته و هم ریاست کل قوای اجرائیه مملکت را دارا شد تغییر کلی در اوضاع داد، در صورتیکه فون پاپین و فون سپچلیر در حالت بحران های مالی و سیاسی آلمان تدریجی داشتند کابینه هتلر که از نقطه نظر جریانات اخیره و مرام قدیمۀ حزب او براتنی باید شدید تر باشد آنها در اوقاتیکه وضعیت سیاسی و مالی آنها روبه بهبودی است و بار سنگین غرامات هم با آنها آزاری نمیرساند شاید بیشتر اسباب نارضائیت اطراف مخالف را فراهم نماید.

درین تراکم اطلاعات خارجی و واقعات داخلی آلمان چیزی که متفحص را بر اوضاع و خیم آئینده متوجه میسازد اینست که مخالفین و مخوفین موجوده که سر دستۀ آن فرانسه و لهستان و بعد انگلیس است عاجز خواهند بود از فراهم آوردن اتحاد قوا و اعداد مماالکی مانند متفقین قبل از جنگ، تا بتوانند با آن ذریعه باز آله تهدیدی برای آلمان حاضر آورده و از خطرات آئینده جلوگیری نمایند، چه حوادث داخلی آلمان در ۶-۷ ماه اخیر سال ۱۳۱۱ از قبیل شور و غوغای احزاب مختلف، مخصوصاً نمایشات جم غفیری متجاوز از يك اك تقر کلاه فولادی ها در حضور ولیعهد سابق آلمان، توازن حزب نازی و سوسیالیست در انتخابات که نتیجه آن تغییرات کابینه ها و تعلیم اجباری در مملکت و ترزیق فکر الغاء معاهده و رسای در روح طلاب مدارس، بالاخره جریان ساختمان آلات و ادوات حرب و با اعمال دیگری که از نظر دنیا پوشیده است همه تعقیب مفکوره هائیت که بایستی اساس جمهوریت را متزلزل ساخته و جامعه آلمان را بسوی امپراطوری و مطلقیت سوق بدهد و نتی که اعاده وضعیت قدیم و یا انجام آرزو های آئیه آلمان از تصور به صحنه عمل و ثبوت رسیدنی باشد اکثر

### وقایع مهمه دنیا

ملل دنیا بالخاصه مخالفین آلمان ناگزیر خواهند شد از ترس انتقام زره پوشیده وامکان نخواهد داشت بوضعیت ساده و آرام موجوده خود ها قانع بمانند .

مقتولین راه سیاست :

از جمله واتعات قتل و قتالی که در ظرف سال ۱۳۱۱ بدنیا اتفاق افتاده مهمتر آن که جالب توجه سیاسیون گشته کشته شدن ( پول دومر ) رئیس جمهور فرانسه و ( انیوگا ) رئیس الوزراء جاپان است و این هر دو قضیه همینطوریکه در تفاوت چند روز قبلی پیش و پس اتفاق افتاده چندان بعید نیست اگر در منی هم بیک زمینه سیاسی اشتراک داشته باشد ، متأسفانه جراید هم به تعقیب نظریات دوایر سیاسی منسوبه فرانسه و جاپان طوری که شایسته مقام آنها باشد کنجکاوی و اظهار نظریه نه نموده اند مسیو دومر در ۶ می ۱۹۳۲ ( ۱۷ نور ۱۳۱۱ ) هنگامیکه در نمایش سالیانه کتب از اطاق به اطاق دیگر معرفت از طرف گور گولف روسی ( که در نژاد سفید و سرخ بودن او اشتناکی است ) هدف چند فیر تفنگچه گرفته شده بمجروح و در ۷ می بشناخانه پدرود حیات گشت . دولت فرانسه و مصادر کابیه امور آن تنها بااستنطاق قاتل و اعدام آن اکتفا ورزیده و در اقدامات دیگری علی الظاهر متشبث نگردیدند .

آنچه در استنطاق گور گولف از اقرار خودش ظاهر شده اینست که او مخاصمت شخصی بارئیس جمهور نداشته و اقدام برین بئیمه را اثر فکر مستقیم خودش گشته و بلکه برای دانستن ملت فرانسه سرعاً اظهار نموده که فکرش مقتضی آن بود تانه تنها روسیه بل تمام عالم بخصوص آلمان و فرانسه را از جنگ نجات داده و بر علیه آدم کشی مبارزه کرده باشد اخیراً اگرچه از طرف زن دومر نزد رئیس جدید جمهور فرانسه در خواست عفو او هم گردید اما مشار الیه شخصاً تقاضای عفو نکرده و آرزو داشت مانند سربازی تیر باران گردد .



رئیس مقتول فرانسه بل دومر

بهر حال نظر شخصیت دومر قتل او در داخل و خارج فرانسه قسمت های بسیار مالک و ملل را تحت تاثیر آورد . انیوگا رئیس الوزرای جاپان در روز ۲۶ نور ۱۳۱۱ در حین ملاقات او با شخصی ، به اقامت

گناه رسمی اش بچند فیر تفنگچه مجروح و شب بیست و هفتم فوت نمود ولی قاتل مذکور تنها نبوده و با یکعده ۱۸ نفری که همه لباس های عسکری در بر داشتند برو حمله نمودند و همچنان چندین نفر دیگر که حاضر اقامت گناه رسمی او بودند با شخص ملاقات کنندده مجروح گردیدند و هم شام روزمذکور پنج مرتبه حادثه

### سنانامه « کابل »

بم اندازی از جانب اشخاص مجبوتی بوقوع آمد که همه ملبس بلباس عسکری بری و بجری بودند ، از جمله نقری فیر کننده پنج نفر که خود را تسلیم پولیس نمودند بلو کشرهای نظامی و ۱۳ نفر دیگر از شاگردان مکتب حربیه شناخته شدند ، اخیراً در نتیجه تحقیقاتی اساس این اقدام از طرف ملکی ها ظاهر گردیده وهم بعضی جرائد به پارتی کمونستی نسبت میدهند ولی نتیجه روشنی که حاوی اثرات آن در سیاست خارجه و داخله ژاپونیا باشد چندان بدست نیامد مع هذا چون قضایا در هنگام کشمکش های چین و جاپان بوقوع رسیده و شخصیت انبوکا نیز در محیط جاپان حایز اهمیتی بوده است فی شبهه توطئه قتل او دور از تحریکات چینی و مداخله دول ذی نفع در چین شناخته نخواهد شد .



رئیس الوزرای مقتول جاپان انبوکا

### مناقشه ایران و انگلیس در سرانفت :

تیره گیهای مختصری که درین سه چار ماه اخیر سال سیاست دو دولت متحد مشرق و مغربی واقع شده و سبب خرابی یا برهم زدن يك روابط حسنه و بسیار پایداری گردیده و یا خواهد گردید ، مسایل الغای امتیاز کپانی نفت انگلوپرشین میباشد از طرف ایران ، چون بظاهر حال اسم و رسمی از الغای يك امتیاز یا طرف شدن يك دولت بایک کپانی داخلی در میان است شاید خوانندگان مهمترین وقایع دنیا در نظر اول آن را چند ان قابل اعتنا و اعتباری ندانند اما وقتی دقیق شده و بکنه مطلب رسیدند میدانند فقط جنوب اگر در نظر ایرانی ها بزرگترین سرمایه و موجودیت طبیعی ایران بحساب رفته ، کپانی انگلوپرشیا نیز که ذریعه ایصال این منافع بدولت انگلیس شناخته شده در جای خود بلندتر ازین قدر و مترات را در نزد انگلیس ها خواهد داشت . چه مفاد نفث در دستگاه حربی انگلیس روح وهستی قزائی قرار یافته که بهمان قوا انگلیس ها تازیده و سیادت بحری خود شان را در دنیا میخواهند



جناب داور وزیر عدلیه و نماینده ایران در مجمع ملل قسمت بمضیة نفت

## وقایع مهمه دنیا

ثابت کنند در نجا گذشته از اینکه اصل نفت را که موضوع مذاکره شده قابل اهمیت پنداریم آنچه ازین هم مهمتر بشمار می آید اقدام فداکارانه ملتى از ملل مشرق است که برای احیای حقوق خویش با وضعیتی فوق التصور مقابل یکی از دول استعماری معظمه اروپائی حاضر مبارزه شده و مقاومت می نماید .

اگرچه آغاز مناقشه دولتین راجع بالغای کمپانی انگلوپرشین بطور رسمی و علنی از اوائل ماه قوس ۱۳۱۱ میلاد ولی جرائد ایران از اوایل سال یعنی از ماه جوزا باینطرف مباحثی در اطراف عواید نفت و قات پرداخت سهمیه ایران از طرف این کمپانی در عالم مطبوعات افتتاح کرده و از هر قلمی بوضع واسلوبي جدا گانه مطالبی می نوشتند اما لهجه های اوائل بسیار ملایم بوده و برضد حدت و شدت کنونی است که از طرفین تماطی میشود .

مبداء اعطای این امتیاز نفت از سال ۱۳۱۹ قمری یا ۱۹۰۱ مسیحی است که دولت ایران در دوره سلطنت مظفرالدین شاه مناطق نفت خیز جنوب ایران را در ازای ۲۰ هزار پوند نقد و ۲۰ هزار اسبام بوعقد ۶۰ سال بمیسو داری استرپائی واگذار گردید ، و از ۱۳۲۱ قمری که داری امتیاز خود را بیک شرکت انگلیسی دارای ششصد هزار پوند سرمایه فروخت تا سال ۱۳۲۷ شرکت های دیگری روی کار آمده ، مداخله انگلیس دران قویتر شده و تعداد سرمایه هم افزونی گرفت تا شرکت انگلوپرشین با سرمایه چهار میلیون و دو صد هزار پوند قائم شد و همچنان مساحت مناطق نفت خیز هم از یک میل مربع به پنجصد هزار میل مربع توسعه یافت درحالیکه اصلاً مساحت سطحیه ایران را ۶۲۸ هزار مربع میل می نویسند گویا قسمت بیشتر اراضی ایران در زیراستیلاو نفوذ این امتیاز می آمد و همین حالت تا انقضای شصت سال بایستی دوام ورزد .

با اینها سهم دولت ایران پس از وضع مصارفات شرکت از عوائد خالص صدی ۱۶ معین شده بود که دولت کنونی ایرانی اخیراً این مبلغ را علاوه بر مصارفات بودجه عمومی بطور ذخیره نگه میداشت ، تا برای بهبودی و موازنه اقتصادیات ازان کار بگیرد ولی در ۱۹۳۲ آنچه بابت محصرلات سال ( ۱۹۳۱ ) سهمیه ایران را شرکت مذکور معین نموده دارای یک تنزل فاحشی است در صورتیکه دولت ایران بابت سهمیه خویش از محصرلات ۱۹۳۰ یکمیلیون و ۳۰۰ هزار پوند از شرکت اخذ نمود درین اواخر بابت ۱۹۳۱ ، کمپانی انگلوپرشین سه صد و شش هزار و ششصد و هفتاد و دو پوند تقریباً چهار برابر کمتر از سان بیشتر حق السهم ایران را معین گردانید .

دولت ایران که فقط از بدو سلطنت شاه پهلوی بدینطرف برای بر انداختن بعضی امتیاز های سنگین و استغلال شکن مانند الغای کاپتولیسون از ایران ، فدخ امتیاز بانک انگلیسی ، منع بعضی امتیازات ریلوی انگلیس در دزداب و غیره مقتدر گشته و بشجاعتی تمام در پاره کردن اوراق بوسیده و مضره ایران اقدام می ورزد ، از مدتی کمپانی انگلوپرشین را نیز منافی مفاد و مصالح ملی و مملکتی دانسته و در صدد بودند قوه و مرفی بدست آورده وسیله بیابند تا این امتیاز را نیز ملقی و منسوخ نمایند ، چون وضعیت چند سال پیشتر آنها مقتضی چنین ادعائی نبود مسئله را مسکوت عنه گذاشته بودند درین اواخر که از طرفی تغییر و ترقیاتی در طرز اداره دولتی و اقتدار ملی و سیاسی آنها رخ نمود و از طرفی هم این حرکت کمپانی صدمه باقتصادیات مملکتی و مشوونات اداری آن وارد آورد زحمای امور ایران را سخت متغیر و متأثر ساخته بران وا داشت تا این قلت پرداخت را علی الظاهر وسیله گرفته و در الغای امتیاز کمپانی مذکور اقدام نمایند ، همان بود که از تاریخ پنجم



### سالنامه « کابل »

آذر ( قوس ۱۳۱۱ ) اعلامیه در الغای امتیاز نامه داری با امر شاه پهلوی از وزارت مالیه ایران بنام کمپانی انگلوپرشین صادر گردیده و بلکه درخاسته آن متذکر شدند: « نظر با آنکه دولت ایران قصدی جز تأمین منافع مملکت ندارد اگر کمپانی نفت انگلیس و ایران بر خلاف گذشته حاضر شود منافع مملکت را مطابق نظر دولت ایران برونق عدالت و انصاف تأمین نماید دولت ایران از اعطای امتیاز جدیدی بآن کمپانی اصولاً امتناع نخواهد داشت. »

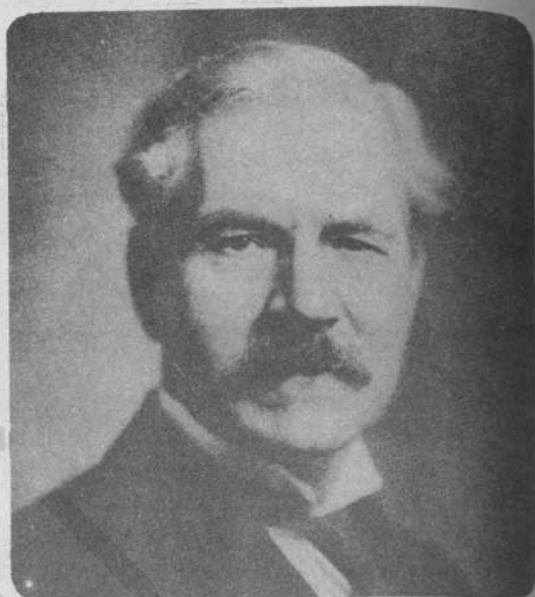
متن این اوقات در اطراف این موضوع باب مکاتبه از سفارت انگلیس در ایران با وزارت خارجه آندولت کشوده شده مکاتیب و یادداشتهائی فی مابین مبادله گردید ، از آخرین مکتوب ۱۷ آذر ( قوس ) سفارت برطانیا ظاهر است که تمیات آندولت در روی این سه اساس قرار میگردد : یعنی انگلیس ها در مرحله اول الغاء قرارداد یکطرفه را خلاف قانون بین الملل دانسته تصدیق نکرده خود را مجبور می دانند برای حفظ منافع اتباع خویش موضوع را مورد اقدام قرار بدهند در مرحله دوم اخطار آنکه اگر در ظرف یکم هفته یعنی تا ۲۴ آذر الغاء امتیاز را ایران حاضر نشود مسترد نماید انگلیس بدآوری بین المللی لاهه مراجعه خواهد نمود .

در مرحله سوم ایرانیها را مسئول تمام خسارات شرکت در حال و آینده شمرده اند .

دولت ایران علاوه بر آنکه موضوعات سه گانه را جوابهای تردید آمیزی گفته اصلاً معاملات شرکت را از وقایع داخله دانسته و مداخله انگلیس ها را درین امر بیجا میدانند و عقیده دارند که بایستی شرکت برای حل قضیه نماینده در طهران فرستاده و قرار جدیدی بگذارند ، اگرچه انگلیسها قبل از شنیدن جواب ایران و در حین مذاکره ذریعه مطبوعات خویش از آنچه لازمه تهدید هم بود دریغ نکرده و تحویف ایران از گراو زرهای مهیبه که در خلیج فارس و سواحل هند منتظر امر داشتند تذکری دادند ولی ثبات ایرانیها و مخصوصاً اشاره جریده شفق باینکه : ( در وضعیت حاضره گلوله اولی که از یکطرف بطرف دیگر فیر کرده شود جنگ عالمگیر را دعوت میکند ) به امید واری انگلیس از راه اقدام مسلحانه خاتمه داد .

متصد ، ایران نه به استرداد الغای کمپانی رضاداد و نه مسئولیت خسارات را پذیرفت بلکه بدآوری بین المللی لاهه هم حق رسیده گی درین امور را قایل نشد تا آنکه این قضیه به توافق نظر دولتین بشورای مثل در ژنو حواله گردید و مذاکرات مذکوره در حضور نماینده گان دولتین که از طرف ایران آقایان داور وزیر عدلیه و علاء وزیر مختار سابق ایران در پاریس و از طرف انگلستان وزیر امور خارجه و مشاور عالی قانون آنوزارت بودند مطرح گشت ، تفصیلات غالباً همان مقولاتیست که در یاد داشت ها تذکر داده شده اضافه بر آن انگلیس اصرار دارد : از طرف شرکت قصوری واقع نشده و حتی در ظرف این مدت سی سال متجاوز از ( ۱۱ ) میلیون پوند بایران پرداخته و آینده هم بایست تا ۱۹۶۱ که میعاد اصلی انقضای شرکت است مداومت ورزد ، ایران برعکس ، نظر بمنافع کثیره انگلستان از حق طبیعی خود این مبلغ راشی ناچیز پنداشته و اظهار دارند که شرکت هیچ وقتی ایران را حق مداخله در رسیده گی امور محاسبه نداده و نمی دهد و همیشه بمخارجات کزاف خساراتی بمنافع ایران وارد می آورد بالاخره بهیچ صورت باین قرارداد رضایت نداده و میگویند از گذشته ها هم این قرار داد بفشار بر ایران تحمیل شده و فعلاً هم موافق مصالح دولت و ملت مانیست ،

بعضی از اعضای ممتاز کانفرانس میردور



رئیس مکداند صدر اعظم برطانیه  
حزب لیبر



سرجان سائمن وزیر خارجه  
حزب لیبر



سر سیویل هور وزیر هیند  
حزب کنزرویټو



سر تیج بہادر سپرو  
نماینده حزب لبرل فیڈریشن



موہن داس کرم چند گاندھی  
نماینده حزب کانگریس



پندت مدن موہن مالویہ  
نماینده حزب ہندو مہاسبھا



سروجنی نیدو  
نماینده نسوان



والاحضرت سر آغا خان



سر محمد اقبال صاحب

نماینده مائے مسلم



داکتر امبیدکر

نمایندهٔ اچھوت غیر قابل لمس



سر فیروز سیٹھنا

نمایندهٔ فارسی مائے ہند





کتابخانه میرزا محمد

### وقایع مهمه دنیا

اطلاعاتی که اخیراً از مطبوعات گرفته شده گویا در اوائل فروری ۱۹۳۳ (۱۳- ۱۵ دلو) اطمینان رئیس و شورای بین‌المللی بجل و تصفیة قضیه مذکوره بوده همچنان قرار هائیرا که از نقطه نظر موافقت دولین برای آینده پیش بینی شده بدینقرار منتشر داشته اند :

۱ - موضوع مشاجره را تاجاسه که درماه می ۱۹۳۲ انعقاد شود مسکوت عنه بگذارند ۲ - شرکت باحکومت ایران شامل مذاکره شده و موادقانونی را پوشیده نگه خواهند داشت ۳ - نظریات نیزمخفی خواهد بود که اگر به نتیجه منج نشد باردیگر تقدیم مجلس و در آنوقت هر کدام از نمایندگان مجلس با آزادی از حقوق خویش دفاع خواهند نمود ۴ - ادامه عمل شرکت انگلو پرشین است بموجب تلگرام ۱۹ ستمبر ۱۹۳۲ حکومت ایران الی هنگامیکه نتیجه قطعی از مذاکرات بدست آید .

بهر تقدیر اگرچه نتیجه قطعی و خاتمه مقصود به آتی موکول گردیده اما ملایمت های موجوده انگلستان و پافشاری های ایران درین جریان معاملات و مذاکرات تا اندازه مطالب را تصریح داشته و باین پایه مطالعین را مجاز خواهد دانست که رجحانیت مطلوب را یک حدی بطرف ایران پیش بینی کنند چه از طرفی رویه انگلیس ها ظاهر ساخت که آندولت بواسطه که ایران را در عالم سیاست در مقابل خود تنها نمی بیند از استعمال قوای مسلحانه خودداری نموده به تدابیر دیگری خواهند پرداخت و از طرف دیگر آنچه مقدمات آرزوهای ایران بود رو به تأمین می رود یعنی برعلاوه آنکه تصفیة مناقشه از داوری بین المللی لاهه منصرف شده و به شواری ملل تویله گردید و در شورا مدخله انگلیس به امور شرکت محق و رسمی شناخته نماید، در عوض حضور یک نماینده شرکت برای مذاکره در طهران رئیس شرکت حتی وزیر امور خارجه انگلیس تصیم به آمدن به طهران گرفتند اینها همه وسائلی هستند که جنبه ایرانی را قوی نشان میدهد فقط چیزی که در این مانه برداشتن اساس کپانی انگلو پرشین را بتصور نمی آرد، دلچسپی و علاقه مندی فوق العاده انگلیس ها است که هم ازین جریان وقایع بنظر می رسد ، پس بجزرت میتوان گفت اگر کپانی مذکور بکلی از میان نرود امتیاز داری ببقین منافی شده و امتیاز جدیدی روی کار خواهد آمد که نسبت صد ۱۶ سهمیه موجوده ایران یکمیزان بلند نری برای آتمسکت در آینده قابل شده و از همه حیث بتفع ایرانی ختم عمل یابد .

### هند و کانفرانس میز مدور :

ملت کثیرالتعداد هند با آنکه از حیث وسعت اراضی و دیگر مزایای عدیده طبیعی بهره کافی داشته و مستعد همه نوع تعالی و ترقی هستند از مدتی بدینطرف فقط عدم استقلال ملک و ملت خود را فاقد شئوناتی دانسته اند که بتوانند در ردیف ملل حیه دنیا یا مقابل کوچکترین ممالک و ملل مستقل شری قرار گیرند .

احساس این مسئله مهم بطور ختم در اولین مرتبه که عملی بشود بایستی مناقشه بزرگی را بین هندیا و انگلیس بوقوع آرد چنانچه از عرصه تقریباً پنجاه سال است آزادی خواهی هندیا بدو بصورت یک مناقشه خفنی ظاهر گردید و بتدریج قوت گرفته تا این دوسه سال اخیر که فوق العاده کسب تشدد ورزیده است .

انگلیس ها تا کنون منکر آزادی هند نشده بلکه اعطای استقلال هندیا را بالتدریج قائل و بمرور زمانه های طولانی حواله میدهند چنانچه و اسرای هند در ضمن اعلان انعقاد اولین کانفرانس صریحاً بیان نمود حصول درجه دومینون مقصود غائی طبیعی اصلاحات دستور اساسی هند میباشد ، اما نظر بمطبوعات انگلیسی بینی که هندیا را از قطع این رشته های طولانی مواعید و زود رسیدن بمقصود نا کام گذاشته اختلافات فرقی و حزنی است که آنها را دور از اختلاط و اتحاد مانده .

## سالنامه « کابل »

انگلیس ها بسال ۱۹۰۹ در هند برطانوی مجلس مقننه با اختیارات محدود انعقاد و بتعقیب آن پس از ده سال در ۱۹۱۹ قانون اساسی جدیدی از پارلمان لندن تصویب نمودند یعنی در هر مرحله و اقدای ظاهر ساختند که اداره حکومت هند بصورت قانونی انجام میگردد و آنها هم بمرور در صدد ایفای وعده خویش هستند تا در اثر آن به ۱۹۲۱ دستور موجوده بنام دی آرکی ( ۱ ) شروع گردید ، چون در قانون اساسی ۱۹۱۹ تذکر یافته بود که بعد ده سال در دستور اساسی هند دوباره عطف نظر خواهد شد یکی دوسالی پیشتر از بسر رسیدن این میعاد یعنی در ۱۹۲۷ رئیس الوزرای انگلیس تقرر هیئت تعقیبیه را مرکب از ۷ نفر سیاسیون بریطانیا در پارلمان بتصویب رسانید گویا همین هیئت بود که بنام رئیس آن به سائن کیشن معروف گردید بهر صورت تقرر هیئت ودوره های مسافرت های آنها در هند و مذاکرات ایشان با نماینده های مرکز و صوبه جات هندی تقریباً دوسه سالی وقت گرفت تا در اواسط ۱۹۳۰ نتایج مقررات کمیسیون مذکور شایع گردید ، ولی بواسطه که هیچ حزب سیاسی و هیچ مجلس ملی هند بقبول آن رضاندادند لذا کانفرانس میز مدور بزرگترین چاره افتناع آنها سنجدیده شده و از جانب انگلیس ها پذیرفته گردید و تا کنون ۳ کانفرانس است که به این اسم و رسم در لندن منعقد گردیده و مطالب آزادی هند مورد مذاکرات قرار می یابد .

اولین کانفرانس که مشتمل از نمایندگان حکومت برطانیه و هند و اهالی ولایات و حکومت نوابان و راجه گان هندی بود به ۱۲ نومبر ۱۹۳۰ در لندن انعقاد یافت ، اما گاندی و حزب کانگریس که ازین وسیله امیدوار به کامیابی نبودند نه تنها شمولیت نوزیدند بلکه به تحریکات Civil disobedience سول دلس اونی دینس عدم اطاعت قوانین کشوری هم شروع کردند .

از اینجا که کانفرانس اولی بمذاکرات ابتدائی و اعلامیه های چندی اختتام گرفته و تا نام ماند بعد از یک معاهده بین گاندی و لارد ارون و ایسرای هند در اواخر ۱۹۳۱ کانفرانس دومی روی کار آمد درین مرتبه گاندی هم شمولیت ورزید اگرچه مسائل اقلیت ها که انگلیز ها مدافعه میکردند آنها با استثنای سک ها تا ( ۱۱۶ ) ملیون اهالی بهم متحد شده و اصول اتحادیه های ریاسات و ولایات برای تسهیل ارتباط ریاسات و مرکز که درجه لوازم مصوبه های کانفرانس بود قبول گردید ولی کلیه مطالب آزادی موافق بگرام استقلال طلبان هند خاتمه نیافت انگلیز ها عدم موفقیت همین کانفرانس را به عدم اتفاق اهالی هند ( یا بعبارت دیگر عدم اتفاق اقلیت ها استاد میدهند ) طرف مقابل یعنی گاندی می گفت که انتخاب اعضای میز مدور بیکطرفه و بدست حکومت بوده و حکومت کسانی را که نامزد کرده نمایند هندوستان نیستند لهذا فدا کاریهای مانی نتیجه مینماید تا آنکه گاندی در مراجعت خویش پس از ختم کانفرانس دوم همان شورشهای عدم اطاعت و منازعات قدیم را مجدداً بین اهالی هند تحریک نمود و در ۴ جنوری ۱۹۳۲ محبوس گردید ، بلکه متعاقباً کانگریسی ها و احرار دیگری هم که از پیروان و طرفداران فکر گاندی بودند بمسائلی متشبهت گردیدند تا یکی بعد دیگری تسلیم محابس شدند ، شخص گاندی در محبس هم فارغ ازین خیال نمی بود چنانچه در اگست ۱۹۳۲ که رئیس الوزراء انگلیس فیصله خود را راجع به اقلیت ها اعلان نمود ( یعنی برای افرادی که هنوز هم آنها را قابل لمس نمی دانند مانند مسلمین و هندو حربه

( ۱ ) حکومت دوگانه است یعنی بموجب قانون اساسی هند در مرکز و ولایات مجالس مقننه و منتخبه موجود است و در ولایات امور اداری بدو شعبه منقسم است قیام امن و اجرای قانون و پلیس و بعضی امور دیگر در قبضه افکلیس هاست و بقیه مانند تجارت و غیره امور ملکی و فواید عامه مربوط وزراء هندی است .

## وقایع مهمه دنیا

های انتخاب جداگانه تعیین بشود) گماندهی تجزیه آن قوم را از هندود باعث افتراق و تشتت قومی دانسته و تصمیم گرفت اگر تجزیه شودرها عملی بشود روزه طولانی گرفته و بوسیله فاقه گی اتحار خواهد نمود بالآخره گماندهی تاندازه فایق المرام گردید و نمایندگان شودرها با هندو ها اتفاق کردند و او نیز ترك فاقه گفت. غرض چون برای تصفیة مسایل باقیمانده کانفرانس های گذشته باز یکرشته مذاکرانی لازم بود لذا انگلیس ها کانفرانس سومرا در اکتوبر ۱۹۳۲ مصادف باعقرب ۱۳۱۱ منعقد ساخته و آنچه از نتایج آن بانظریة حکومت انگلیس در اواخر حوت همان سال بنام کاغذ سفید انتشار یافته قرار آتی است :

### مجالس مقننه :

در مرکز هند تقنینیه دارای دو مجلس [ ( ۱ ) اسمبلی ( ۲ ) کونسل آف سنت ] و در صوبه جات دارای يك مجلس [ کونسل ] میباشد باستثنای ولایات بنگال ، آگره و اوده و بهار که دو مجلس خواهند داشت .

تازمانیکه نصف ریاست ها ( از قرار نفوس و عده مبعوثین ) شامل اتحاد نگردند مواد قانون اساسی راجع بمرکز وضع و تعرض اجرا آورده نخواهد شد ، بنابراین حکومت های طرز توصیبه ها قبل از تغییرات حکومت مرکزی بعرضه وجود خواهند آمد اما حکومت برطانیه اصرار دارد که ترتیبات اساسی جدیدة صوبیجات طوری اجرا نشوند که تأسیس اتحاد هند بصورت احتمالی بماند .

### دوائر مرکزی :

برای مشوره و معاونت گورنر جنرال هند يك هیئت وزراء مسئول جهت اداره امور معین خواهد گردید باستثنای امور مدافعه ، خارجه و امور مربوطه دین مسیحی که درین ۳ مسایل آخرالذکر ۳ نفر مشیر های غیر مسئول به اختیار خود گورنر جنرال تعیین و تقرر خواهد یافت و گورنر جنرال در اغلب امور از قبیل قیام امن توازن مالی ، مفاد اقلیت ها ، حقوق ریاست حکومت هندی ، حقوق مامورین و امتیازات تجارتي که منافی مسئولیت خودش باشد میتواند رعایت وزرا را نه نماید .

### تقنینیه مرکزی :

مجالس مقننه مرکزی بدو تفریق منقسم است : سفلی و علیا ، مجلس علیا برای ۷ سال و سفلی تا ۵ سال دوام خواهند ورزید مجلس سفلی دارای ۳۷۵ عضو خواهد بود که ۲۵۰ نفر از طرف مجالس ولایات و ۱۲۵ دیگر از ریاست حکومت هندی انتخاب خواهند گردید . مجلس علیا مرکب از ( ۲۶۰ ) اعضا باید باشد که ۱۰۰ نفر آن از حکومت نوابان و راجه گان منصوب خواهند شد بقیه از اهالی هند برطانوی که قرار قانون اساسی موجوده حق رای دارند انتخاب خواهند شد در صورت اختلاف مجلس گورنر جنرال مختار است که اجلاس مشترک را برای تصفیة منعقد نماید .

### مجالس ولایات :

اختیارات گورنر ها در مجالس مقننه ولایات شبه اختیارات گورنر جنرال در مجالس مرکزی بوده و در صورت منحل شدن مجالس و یا وقوع کدام حادثه غیر قانونی در مجالس مرکزی و ولایات اختیارات مطلقه



## سالنامه « کابل »

گورتر جنرال و گورترها حکمفرما خواهد بود ولی در قوانین مصوبه مجالس مرکزی و ولایتی هر گاه ضمیمی اتفاق بیفتد قانون مرکز واجب الاجرا شناخته خواهد شد و در ریاست ها همان قانون معتبر است که قناعت قانونی رؤسای حکومت را حاصل کرده باشد .

محصولات و عوائد شخصی Incom tax فی ما بین حکومت مرکزی و حکومت ولایات بیک نسبتی که در آینده معین شود تقسیم خواهد شد اما در چند سال اول حکومت مرکزی اختیار دارد که برای توازن بودجه خود از حصه صوبه ها مبالغ خطیری اتخاذ کند .

### بانک احتیاطی :

قبل از آنکه هیئت وزراء مرکزی بوجود آید بایستی در اثر تصویب مجالس مرکزی هند یک بانک احتیاطی تاسیس یابد که عاری از مداخله سیاسی باشد ولی بواسطه که این تاسیس بر اوضاع اقتصادی عالم منحصر بوده و از قواء اختیارات برطانیا خارج میباشد ممکن است هم شرایط با تمامانده اتحاد هند بجا آید و بانک قائم نشود درین صورت حکومت برطانیه متعهد میشود که یک کانفرانس از نمایندگان هندی منعقد نماید تا این مسئله نیز حل و فصل گردد .

### عدلیه :

یک محکمه اتحادیه « فید رال » در دهلی تاسیس شود که برای تصفیه منازعات تشکیل اساسی و قرار داد های فی مابین اتحاد هند و اجزای آن و فی مابین صوبه ها و ریاست ها صلاحیت داشته باشد .  
یک محکمه مرافعه عالی برای هند برطانوی قائم شود که حتی شورای شاهانه انگلستان ( پریمی کونسل ) هم در مرافعه بدون استیذان محکمه مذکور حق سماعت نخواهد داشت .  
محکمه های صوبه هاهم بحال خود مانده و دوام خواهند ورزید .

### وزیر هند :

بعد اجرای قانون اساسی هند مجالس شورای وزیر هند ( اند یا کونسل ) ملتی شناخته می شود اما بوزیر هند اجازه داده خواهد شد که شش و یا اقل ۳ نفر مشیر برای خود نگهدارد مشروط بر آنکه دو نفر آنها کم از کم ده سال در هند دوره خدمت رسمی خود را از طرف حکومت برطانیای طی کرده باشند ، اگر چه استفاده از مشوره جمعی یا انفرادی آنها بسته بمیل وزیر است ولی تا وقتیکه مراقبت احدی از مامورین هند بوزیر هند تعلق دارد مجبور است مسائل وقواعد متعلقه مامورین را بموافقت مشیران خود فیصله نماید .

### مامورین :

مجالس انتخاب مامورین در مرکز و صوبه ها تعیین خواهد شد ، مجالس مرکزی را وزیر هند و باقی را گورترها مقرر خواهند نمود که صلاحیت و شرایط استخدام مامورین را معین نمایند .  
تا پنج سال آینده تقریبی از مامورین عالی ملکی ( اندین سول سروس ) و پلیس ( اندین پوایس سروس )

## وقایع مهمه دنیا

و شعبه ریلوی با اختیار وزیر هند خواهد بود اما بعد از انقضای آمدت راجع به تفویض این مسایل بحکومت هند یک هیئت تفتیشیه مقرر خواهد شد .

### عراق :

آنچه در ظرف سال ۱۳۱۱ از ملت و مملکت عراق در عالم سیاست ظاهر شده ، درد دنیا دور از اهمیت و نزد بهی خواهان شرق خانی از مسرتی نیست .

عراق از تاریخ ۱۹۱۷ که در اثر پیشقدمی های قشون انگلیسی در جنگ عمومی از عثمانی مجزا گردیده و قرار معاهده و رسای تحت نگرانی بین الملل بغرض اداره بانگلیس ها سپرده شد ، انگلیس ها آن را در ردیف



اعلیحضرت فیصل شاه عراق

مستملکات خویش قرار داده و با فراغت خاطر در اداره و عمرانش پرداختند ، طوری که نزد سیا سیون معروف ، و مطبوعات عالم نیز هاره موضوع عراق را مورد بحث قرار داده اند ، گویا انگلیس ها در اوائل تصرف درین خاک از وجه نزدیکی عراق و هند و دیگر مناسبات سیاسی مائل بودند این خطه را همانچنانکه چندی زیر اداره هند بوده بهتر خواهد بود اگر بکلی و برای همیشه ضمیمه امپراطوری انگلستان بماند اما شورش های اهالی بغداد و موصل مخصوصاً بدویهای اعراب و کرد که بر علیه فرمان روانی انگلیس در عراق ظاهر گردید ( یا بعقیده و نظریه مطبوعات انگلیسی عایدات عراق مصارف آنرا تکفیه نکرده و بر بودجه انگلستان فشاری تحمیل می کرد ) سبب شد تا عراق بصورت یک دولت جدا گانه تحت اداره یکنفر پادشاه ، و قیومیت انگلیس ها تأسیس شود .

چنانچه در جولائی ۱۹۲۱ که جلسه از طرف وزراء عراق انعقاد یافت شاه فیصل پسر حسین شریف سابق مکه بیاد شاهی عراق انتخاب و در اکتوبر ۱۹۲۲ حکومت مشروطه در عراق قائم گردید در نومبر همان سنه معاهده برای استحکام روابط عراق و انگلیس نیز منعقد و با آنکه مواد این معاهده طرف نارضائیت اکثریت ملت عراق معروف بود در اثر مجاهدت و اصرار کابینه به اپریل ۱۹۲۳ معاهده مذکور به نمایندگی های عراق قبولانیده شد .

اگرچه بعد ازین تاریخ حکومت عراق صورت یک دولت شاهی را بخود گرانته و معاهده مذکور نیز برای بیست سال بایستی روابط حسنه طرفین را تحفظ میدمود ولی رضائیت عامه چون مراعات نشده بود نهضت های ملی برای استیصال استقلال حقیقی ادامه ورزیده و در هر زمانی انگلیس ها را متوجه اهمیت موضوع میساخت تا آنها برای اسکت و طنبون عراق متوسل بمعاهدات جدیدی شوند این بود که در سنوای ۱۹۲۴ - ۲۵ و ۲۷ و ۳۰

### سالنامه « کابل »

بتکرار نظر بوضعیت زمان تفراتی در معاهده راه یافت بلکه معاهدات نوینی جانشین مقررات سابقه میگردد.

آخرین معاهده که باستقلال حقیقی عراقیها نزدیکتر دیده میشود مقررات معاهده ۱۹۳۰ بوده و درین مراتبه دخول عراق در جمعیت ملل که یکی از مطالب محبوب عراق بنظر میخورد نیز تأیید شده بود چنانچه انگلیس ها درین سنه راپورت مفصلی راجع بترقیات ۱۳ ساله عراق از ۱۹۱۷ تا ۳۰ تهمیه و بجمع ملل تقدیم دادند .

مقصد ، در اثر مجاهدات ملت عراق ومقررات دولتین در اکتوبر ۱۹۳۲ که مصادف بمیزان ۱۳۱۱ باشد دولت عراق بشمولیت جامعه ملل موفقیت یافته و درین سال به بسی آمال دیرینه خویش نایل گردیدند ، مثلاً معاهدات سنگین استقلال شکن را تاحدی بمنافع ملی خویش تغیر داده و ترمیم کردند ، و حتی کاپیتولاسیون بعضی دول را مانند : فرانسه ، سوئد ، یونان ، اطریش ، اسپانیا ، پرتغال ، هالیند ، رومانی ، بلژیک و غیره را ملغی نمودند . روابط اتحادیه با برخی دول قائم کردند و از انجمله است معاهده مودتی که بتاريخ ۲۰ دسامبر ۱۹۳۲ ( ۲۸ فرس ۱۳۱۱ ) فی مابین افغانستان و عراق صورت انعقاد یافت .

#### دارالعلوم اسلامی در هسپانیه :

حکومت جمهور هسپانیه در ماه اکتوبر ۱۹۳۲ مطابق میزان و عقرب ۱۳۱۱ موفق بتأسیس دارالعلومی در هسپانیه گردیده اند که جراید ، بعضی محل تأسیس آن را مادرید و برخی غرناطه نوشته اند ، این دارالعلوم برای تدریس و تحقیق علوم عربیه تأسیس یافته و بر شش شعبه ها مشتمل است .

شعبه اول : فلسفه ، دینیات ، تاریخ علوم عربیه .

» ۲ : تاریخ عرب ، و حکومت های عربیه .

» ۳ : فقه ، قانون و نظامات و مؤسسات اسلامی .

» ۴ : ادبیات ولسان عربی .

» ۵ : آثار عقیده اهل عرب .

» ۶ : السنه و مسائل مراکش .

هر یکی از شعب فوق تحت نظارت یکی از مستشرقین فاضل هسپانیه دائر شده و مدیریت آن به پرفیسور آسین هسپانوی تعلق گرفته است .

نسبت به نشرات اغلب جرائد عمومی ، سیاسیون اروپا این اقدام را از بیداریهای اسلام درین اعصار اخیره دانسته و فوق العاده بنظر تشویش دیده اند مخصوصاً از برخی مجامع فرانسه و ایتالیا چنین اشاراتی ظهور نموده که یعنی این دارالعلوم شاید مرکز تحریکات اسلام در اروپا واقع شده علاوه این گونه مؤسسات بعالم اسلام موقع خواهد داد تا بر علیه اروپا تفوق یابند ، مع هذا چون مملکت هسپانیه مدفن شوکت علمی اندلس اسلامی میباشد یقین واثق است بتأسیس این مؤسسه نافع آثار مدنی محوشده اسلامی دوباره تجدید زندگی نماید .

## وقائع مهمه دنیا

### پلان پنجمساله روسیه:

مملکت شوروی روسیه در اثر تلفات بسیار و خسارات بی شمار حرب عمومی بجدی متضرر گشت که وضعیت عمومی حیاتی آن بلد و اهالی نزدیک بسقوط و تباهی گردید ، چنانچه مطبوعات موجوده شوروی نیز مقرراند که از سال ۱۹۱۷ تا ۱۹۲۱ اغتشاشات داخلی، مداخلات خارجی ، قحط سالی ، و با نه تنها حالت رفاه گذشته را از میان برده بودند بلکه برای ترقیات آینده نیز مرانی تولید مینمودند مخصوصاً در سنوات ۲۱ - ۱۹۲۰ صنایع مسدود و زراعت طوری تنزل کرد تا اهالی دچار قحط شدند و علاوه ذرايع حمل و نقل هم از بواعث خرابی راه آهن و قلت محروقات بسکنه شدیدی مبتلا گردید فقط از سال ۱۹۲۲ بدینطرف که روسیه موقع یافت به ترمیم وضعیت گذشته و ترقیات آینده خویش ترتیباتی بگیرد زعمای شوروی با مجاهدات خستگی نا پذیری مسئول اقدامات چاره جوئی شده و برای ترقی اقتصادیات آن مملکت ( قرار نشریات خود شان ) نقشه های منظمی را تعقیب کردند .

و از انجمله است پلان پنجمساله که در نومبر ۱۹۳۲ ( قوس ۱۳۱۱ ) در مملکت شوروی به تکمیل رسید ، این پلان اگرچه در اول اکتوبر ۱۹۲۸ آغاز شده وی بایست به ستمبر ۱۹۳۳ خاتمه یابد ولی بواسطه که اغلب مقاصد مهمه آن پیش از اختتام میعاد صورت گرفت لذا در اخیر پلان پنجمسال را چهار سال نامیدند مثلاً در جدول پلان در زراعت یکمصد بزرگ آنها قانع ساختن زارعین بود براینکه دهاقین زراعت منفردانه را ترك گفته تا اخیر ۱۹۳۳ درصد ۲۵ داخل در زراعت اشتراکی شوند در نتیجه دوات شوروی احساس کردند که پیش از بسر رسیدن میعاد معینه یعنی تا اخیر ۱۹۳۱ درصد ۶۰ آنها زمین های خصوصی خود را بصورت دهقان خانه های اجتماعی تبدیل دادند همچنان در شعبه صنعتی با مقایسه بحران های عالمگیر يك عده کارخانجات صنایع مختلفه بجای سال ۱۹۳۳ در سال ۳۱ به تکمیل رسید و قس علی هذا در دیگر منظورات اشتراکی پلان که پیشتر از پنجمسال در محل اجرا آمده .

گویا بقیده مطبوعات آن مملکت واضعین این پلان تنها نمیخواستند کلیه مقاصد انظامات شوروی را در مدت پنجمسال حاصل نمایند بل اراده داشتند قدم اولینی بسوی سرمنزول ترقیات عالیه و رفاهیت تامه حیات عامه اهالی روسیه برداشته بدو دولت شوروی را بدرجات اقتصادی و تخنیکي ممالک مترقی دنیا هم قطار گردانند و در مرحله ثانی يك دولت اشتراکی تعمیر کرده باشند .

غرض از اوایل ۱۹۳۳ ( اواخر ۱۳۱۱ ) دولت شوروی پلان پنجمساله ثانوی را ترتیب کرده و اراده نمودند به مرض اجرا گذارند اگرچه در دوره پلان چهار ساله گذشته به بسی مرام های اشتراکی و صنعتی و زراعتی نایل آمده اند ، با آن نقشه پنجمساله ثانوی آنها نیز دارای همان اساس های سوابق است بل تا جائیکه از راپورت های منتشره علمای ریاضی و پروفیسر های موظف ترتیبات پلان مذکور استنباط میشود قسمت های عمده مقررات پلان ثانوی آنها از طریق منابع معدنی ، توسعه زراعت ماشینی ، استفاده از اراضی بایر ،



سالنامه « کابل »

تربیهٔ مواشی به اصول عصری، تزئید باغات میوه و مزارع چراگاه، تأسیس کارخانجات جدید در مقاماتی که از اینها مواد خام بیشتر بدست آید (مخصوصاً در قسمت های شرق) ترقی مؤسسات و قوای برق، بسط تجارت و وسایل حمل و نقل و غیره اموری است که ترقی اقتصادی و تزئید قرای عایداتی آن مملکت را تامین نماید.

رئیس جمهور جدید امریکا

وسوء قصد بر آن

سرزمین امریکا با وجود آنکه در عالم یکی از نقاط ثروتمندی، معروف بوده و هم از لحاظ آنکه این قطهٔ خاک از قطعات دیگر دنیا کناره تر افتاده و نسبتاً ملت و مملکت آن از عالیترین مزایای مدنیت متمتع اند می بایست با کمال آسوده گئی و عدم تشویش مراحل ترقیات مادی و معنوی را پیورده و از انواع لذائذ حیاتی بهره بر دارند، مع هذا وقتی گذارشات سال ۱۳۱۱ آن مملکت زیر نظر گرفته شود برخلاف تصور آنچه در حصص عقب افتاده و پاماندهٔ دنیا دیده شده از آنجا بیشتر عرض وجود میناید.



مستر روزلت رئیس جمهور امریکا

از اوائل امسال بعضی اغتشاش ها و انقلابات بل محاربات داخلی فی مابین دول متحدهٔ امریکا اتفاق افتاده مانند محاربه های بولیویا و پراگوئی، پرو و کلمبیا و یا انقلاب ها و اغتشاشات چلی، برازیل و ونیزویلا و غیره که برخی واقعات عمدهٔ آن تا کنون هم فیصله نشده و در جمع ملل تحت مذاکره و تحقیق است.

همچنان بحران اقتصادی در سر تاسر این سال امریکا را تحت فشار گرفته و بحدی این مسئله مهم است که سر دستهٔ مصائب آن ملت قرار یافته حتی مطلقین، اکثر واقعات مدهشه راز قبیل اختلال های سیاسی ناکامی های رئیس جمهور قدیم و حزب او، تنزل فلاحت، تقلیل پول، تولید بیکاری و

بالاخره مشکلات رئیس جمهور جدید را که در توازن بودجه و غیره امور اداری و اصلاحات آتیه متحمل بشود ناشی از همین موضوع شناخته اند.

در انتخابات اخیر که حزب جمهوری خواهان شکست خورده و قادر به تجدید انتخاب مسترهور نگردیدند «مستر روزات» حاکم ایالت نیورک، در اثر کثرت آراء عمومی بمقام ریاست جمهور نایل آمد، چون مشارالیه از روسای پارقی دمکرات بود لذا رژیم سیاسی امریکا نیز تغییر یافته و زمام اقتدار مملکت در دست طبقهٔ جدیدی یعنی دموکراتها سپرده شد.

### وقایع مهمه دنیا

مستر روزلت قرار است از ۴ مارچ ( ۱۴ حوت ۱۳۱۱ ) بر مسند رسمی ریاست جمهور جا گرفته و بیکار آغاز نماید طوریکه جراید خارجه اطلاع میدهند : رئیس جمهور جدید از اوائل آوان انتخاب خود تا تاریخ آغاز کار در مسائلی که هور با او میخواست تعاطی فکر نموده و آنها را در محل اجرا گذارد نخواست اظهار نظریه نماید ، ازین رو مسائل مهمه چهار گانه را که کنگره امریکا مورد مذاکره داشتند موقوف به اقدام شخص روزلت ماند تا خود او طوریکه مقتضی بداند حل و فصل کند ، مسائل مذکور عبارت اند از قروض جنگ ( که این موضوع در اواخر ۱۹۳۲ نیز چندین مراتب مورد مذاکره و تعقیبات قرار گرفت ولی با عدم مهلت بدول مقروض بدون از موافقت و بیکسمت پرداختی های انگلستان از اطراف دیگر چندان ثمری عائد امریکا نهد ) مساعدت بزارعین ، الغاء قانون منع مسکرات و مسائل تنظیم بودجه با فکر صرفه جوئی و ایجاد منابع عایدات جدید ، حالا معلوم شود نقشه های رئیس جمهور جدید در پیشبرد این موضوعات چسان از قوه بفعل خواهد آمد ، چه در بین دمکراتها هم اتحاد آراء موجود نیست .

بهر حال حادثه دیگری هم که در سیاست امریکا خالی از تأثیری نخواهد بود سوء قصدی است به رئیس جمهور جدید ، در ۱۵ فروری ( ۲۶ دلو ) قبل از آنکه « روزلت » رسماً بر مسند ریاست جمهور قرار بگیرد در حالیکه او بمقام « میامی » مشغول نطق بود از طرف یک نفر ایتالوی موسوم به زنکارا هدف چند فیرتفنگچه واقع شد ولی گلوله بشخص رئیس جمهور اصابت نکرده و رئیس بلدیة شیکاگو ( انتون سرمک ) را سخت مجروح ساخت قاتل که در ابتدا از طرف محکمه قضائی محکوم به بیست سال حبس گردیده بود اخیراً بواسطه وفات رئیس بلدیة اعدام شد .

اگرچه از استنطاق ، زنگار را که در دوائر قضائی مکشوف گردید قاتل از جمله عملة کشتی سازی بوده و چون اخیراً بیکار مانده است اراده برای آنکه چرا از طرف حکومت جبهه رفع بیکاری اقدامی نمى شود ، در صد قل رئیس جمهور برآمده ولی بعضی ها عقیده دارند که زنکارا در جمعیت کمونیستی بوده و این حرکت او ناشی از تحریکات کمونیستی است چنانچه بعد از حدوث این قضیه چندین نفر از روسای کمونیستی در امریکا نیز توقیف گردیدند .

( سرور جریا )



## اختراعات مهمه در سال ۱۳۱۱

### کوچکترین طیاره دنیا

مستر تائی لو که یکی از انجنیر های معروف ارجنتائن است ، اخیراً طیاره اختراع کرده که از روی جسم و ثقل کوچکترین طیاره های عالم بشمار میرود و ماشین آن دارای ۷۵ اسب قوه میباشد .

### اختراع طیاره جدید

موسیو کورسینیس مهندس فرانسوی سفینه هوائی جدیدی اختراع کرده که اسم آن استرا توفر میباشد و در هر ثانیه ده متر طی کرده به ارتفاع ۱۵ هزار متر بلند میشود .

### بنزین مصنوعی

دا کتر لند مدیر قسمت شیمیای دارالفنون میدرنا ( امریکا ) از ( هیدر و کاربون ) بزیر فشار انفاء ( در رادیوم ) یک نوع بنزین تیار کرده که در ساختمان و صفات مثل بنزین معدنی است .

### ماشین جدید برای حفر زمین

یک نفر انجنیر المانی ماشینی اختراع کرده که شبیه به رول جاده سازی میباشد و زمین را به اندازه  $6 \times 8$  بیک حرکت ، می شکافتد و تهاب احداث می نماید .

### دروازه هائیکه خود بخود بازمی شود

در یک هتل امریکه دروازه هائی ساخته اند که بمجرد نزدیک شدن انسان خود بخود بازمی شود . این دروازه از اثر شعاع برقی مخفی بسته میشود و موقعیکه شخص به آن نزدیک گردد چون جسم او میان شعاع مذکور و فنر های دروازه حائل میگردد ، قوه شعاع برقی از بالای فنر ها دور شده ، دروازه باز میشود و بمجرد داخل شدن شخصی دو باره شعاع به فنر ها متوجه گشته در خود بخود بسته میشود .

### اختراع یک ماشین عجیب

مستر لیستر که یکی از مخترعین مشهور امریکاست ، ماشینی اختراع نموده که میتواند از فاصله یک هزار میل جمیع موانع و عوائق را که در راه او باشد محو و شهر ها را تباہ نماید و اشخاصیکه در بین آن مصروف کار اند ، از هر گونه صدمه محفوظ بمانند .

ساختمان این ماشین مشتمل بر پانزده هزار یونت برقی و هر یونت عبارت از دو صد خریطه مملو از گازهای مخنثق و آتش گیر است که منجمد ترین اشیاء را آب مینماید از قرار معلوم عملیات این ماشین در هرا بوده وظیفه انتشار گاز را به حد انتها میرساند .

محصلین جدید افغانستان که در عصر همایونی بخارج اعزام شده اند:







محمد رفیع خان فارغ التحصیل ۱۳۱۰ء صاحب جاہ دار مدینہ



محمد رفیع خان فارغ التحصیل ۱۳۱۱ء صاحب جاہ دار مدینہ



عبدالمجید خان فارغ التحصیل ۱۳۱۰ء صاحب جاہ دار مدینہ



محمد رفیع خان فارغ التحصیل ۱۳۱۰ء صاحب جاہ دار مدینہ



محمد رفیع خان فارغ التحصیل ۱۳۱۱ء صاحب جاہ دار مدینہ

## اختراعات مهمه دنیا

مخترع مذکور به کابینه وزراء امریکا اظهار کرده که تا قسم یاد نکنند که اسرار این اختراع را پنهان می دارند ، اسرار مذکور را نخواهم گفت .

### اختراع موتور جدید در فرانسه

موسیو استپ مهندس فرانسوی موتری اختراع کرده که ۳۷۵ میل راه را در يك ساعت طی میتواند . این موتور سه ماشین رقم جوینتر دارای ۸۰۰ اسب قوه دارد و علاوه برین يك ماشین دیگری بقوه ۱۶۰ اسب دران تهیه شده که در موقع ضرورت به ماشین های قبل الذکر کمک مینماید .

### بوره و قند از چوب

مدتی بود دکاتور های جرمنی مصروف تهیه بوره و قند از چوب بودند که اخیراً به این نظریه موفق و يك فابریکه جدیدی برای ساختن آن در جرمنی تاسیس شده است بوره که از این فابریکه حاصل می شود بسیار طرف توجه جرمنی ها واقع و تعجب آن در سنائر تجارتخانه های بوره و قند تشویشی تولید خواهد کرد .

### برای محافظت میوه

یکی از تجار کالیفورنیای امریکا به تجربه رسانیده که اگر کاغذهاییکه میوه در بن آن پیچیده میشود در محلول یکی از املاح ( کوسیور ) منس گذاشته شود ، میوه را مدتی از گندیدن و فاسد شدن محافظت خواهد کرد .

### ماده محترقه بجای نفت

علما اخیراً متیقن شده اند که ماده مستحصه از نیشکر و اشجار صاحب نموی سریع بقسم نفت قابل احتراق شده میتواند این ماده در تجربه کامیاب شده است و اگر تقطیر شود قابل سوختن و گذاختن میگردد و نیز مواد نشویه وقتدی دیگری هم پیدا کرده اند که در اثر تخمیر ماده الکلی قابل احتراق از آن خارج میشود .

### تلیفون مخصوص وسری

خیلی اشخاص هستند که میل دارند در موقیکه باتلیفون صحبت میکنند سائرین اسباب زحمت شان نشود یا آنکه می خواهند صحبت شان را دیگری نشنود برای این مقصود آله اختراع شده که بدانه گوش تلیفون وصل نموده صدا بقدری تخفیف می یابد که بگوش اشخاص مجاور بمنزله زخمه خفیفی می نماید اما طرفین تلیفون کننده و مستمع بخوبی مکالمه همدیگر را می شنوند .

### میزان درجه صوت

موسیو سیلری مدیر دارالفنون صنائع در پاریس اخیراً دستگامی برای میزان درجه صوت و شدت آن اختراع کرده است دستگامی که مشار الیه اختراع نموده برای شناسائی اصواتی که از کار خنه جات مختلفه در خیابانها و فضای شهر منتشر است بکار می خورد .

### دواختراع مهم

یکی عبارت از گلوله نیست که از ۱۶ کیلومتر فاصله تخته فولادی را که ۳۳ میلیمتر ضخامت داشته باشد سوراخ کرده میتواند ، این گلوله پس از طی مسافت مذکور قوه فرورفتن را بمقدار ۱۶ میلیمتر خواهد داشت .  
اختراع دیگر عبارت از يك ميتر اليوز سبکی میباشد که وزن آن قدری از تفنگچه های جدید انگلیسی بیشتر و از ميتر اليوز های مستعمله خیلی کمتر بوده دريك دقیقه از ۴۰۰ الی ۴۵۰ فیر خواهد نمود .

### عکاسی در هوا بارانگه های ملون

یکی از فنونیکه امروز مورد توجه اهل فن است عکاسی است و درین اواخر ترقیات قابل توجهی درین فن پیدا شده :

مسیو شمپل فرانسوی در ۱۹۲۷ شروع به تجربیاتی نموده که درحین سیر در هوا عکس های رنگه بردارد . اینک این تجربیات تکمیل و برداشتن عکس های رنگه در هوا جزویکی از قسمت های عملی فن عکاسی شده است .

### هادی طیارات

یکی از اهالی کالیفورنیا ( امریکه ) يك ماشین اتومانیك برای هدایت وزه نمونی طیارات شبگرد تهیه نموده که محتاج نیست دست دیگری آن را بکار بیندازد بلکه بواسطه ساعت مغناطیسی که در جوف آن تعبیه شده عملیات میکند و چراغ دستگاه را نیم ساعت قبل از غروب هر روز روشن و هنگام طلوع صبح خاموش میسازد ، چراغ مذکور يك ماه کامل مرتباً کار کرده و در اخیر ماه كوك میشود .

### قلب مصنوعی

یکی از علمای طبیعی انگلیس موسوم به « دا کتر گب » يك قلب مصنوعی اختراع نموده است که ذریعه آن میتواند در جسم جانوران خون را به جریان بیاورد این قلب از برنج ساخته شده و تجربه گردیده است با آن امتحان مزید در اطراف آن جریان دارد .

این قلب کیمیاوی برای اطبا و طلاب در تعقیب و سراغ دوره خون و ترسیم وضعیت آن و معلومات مختلفه بسیار مفید ثابت خواهد شد .

### اختراع يك طالب العلم بنکال

« مستر بام جی داس » طالب العلم تحقیقات کالج کیمیاوی يك طریقه جدیدی برای فلم گویا اختراع نموده است که این اختراع محتاج به لوازم ماشین های سابقه نیست امید است که در اثر مسامحی و تحقیقات علمی این طالب العلم جوان ، در آتیة قریبی فلم های گویا به نازل ترین قیمتی میسر شود .

## اختراعات مهمه دنیا

این اختراع فی الحال مراتب امتحان و تجربه را طی نموده است .

### تیلیفون سه نمره در یک وقت

اخیراً یکی از امریکائیا دستگاہی از تیلیفون جدید اختراع نموده که ممکن است با سه نمره در یک آن بواسطه دستگاہ ضربور حرف زد بدون اینکه اصطکاک کی بین هر یک از نمره ها پیدا بشود و این اختراع را (تیلیفون سه نمره) اسم گذاشته اند .

### طلا و غذای مصنوعی

بطوریکه اغلب عقیده دارند عنقریب بعضی از اطعمه را با ترکیبات مصنوعی و شیمیایوی از مواد غیر عضوی ساخته و قیمت آن بمراتب آن غذا های طبیعی ارزان تر تمام خواهد شد .

بعضی از اشخاص قند مصنوعی را تعقیب کرده نمونه از آن بدست آورده و تا حدی موفقیت پیدا نموده اند ولی چیزیکه هست هنوز نتوانسته اند آنرا داخل بازار کرده و با قند طبیعی داخل رقابت نمایند ، این خبر از چند سال قبل در باره طلای مصنوعی و ساختن آن از جیوه بی قیمت هم انتشار یافته اگرچه خبر صحیح است ولیکن قیمت طلاء قیمتی پسکولوژی بوده و از اینکه وسیله از برای مبادلات است زیادتی پیدا نمی نماید چیزیکه هست بعضی از فلزات مانند قلعی و غیره گاهی در میزان استخراجی آن نقصان فاحشی پیدا شده و از برای که کارخانجات آنرا لازم دارند تقلیل پیدا میکند و باین وصف تهیه مواد مصنوعی بجای آنها میورد نیست .

### معالجه ذریعه موسیقی

یک دکتور « الی نوئس » عقیده دارد که ذریعه موسیقی علاج امراض ، کمر ، سل ، سرفه سیاه رامیتوان بدستی نمود بنابراین نظریه دکتور مذکور می خواهد طرز موجوده معالجه را ترك نموده مرض را بطریق موسیقی معالجه و تداوی نماید زیرا او متیقن است که موسیقی نه تنها برای قوای دماغی مفید است بلکه برای سایر نواقص طبیعی دارای اهمیت میباشد .

و نیز پیشگوئی میکند که چندی نخواهد گذشت معالجه موجوده طرز فعلی علاج را ترك داده بطرز موسیقی عمل خواهند نمود و در نسخ ادویه مثلثیکه اکنون اسم و مقدار ادویه نوشته می شود ، در آن صوت و آهنگ و نونه های متنوعه موسیقی ورقص و سرور و غیره را تحریر خواهند نمود .

### ریل ژیبیلین

آخرین وسیله که از حیث اهمیت در حمل و نقل شوروی افزود گردیده ریل ژیبیلین است و تجویز نموده اند تا ذریعه این ماشین جدید بلاد بزرگ روسیه را بهم وصل نمایند .

مخترع آن مدعی است که سرعت سیر این اختراع فی ساعت ۲۳۵ میل است ، صفاتی که ریل ژیبیلین را از سایر وسائل نقلیه ممتاز مینماید اینست که بخط آهن منفرد نیز میتواند طی مسافه بناید و دارای دبلو پلر (ماشین



### سالنامه « کابل »

سوقیه ) است که یکی آن در قسمت پیشروی و دیگری در عقب فیوس لیج واقع است که روی هم رفته شکل آن را شبیه به ژیلین میباید اراده دارند که ریل ژیلین را به آله گپروسکوب ( آله عراده نمائیکه به موتور یا سائز ماشین های اتوماتیکی جهت تسویه توازن نصب می شود ) مجهز نمایند تا از جستن آن جلوگیری نماید قسمت درونی آن منقسم بدوحصه است فوقانی و تحتانی که حصه بالا برای مسافرن و حصه زیرین جهت باربرداری و آلان رادیو و غیره تخصیص یافته .

### اختراع جدید

یک نفر تیونسی معروف به ( السید ابراهیم ابن عباد ) در پاریس یک آله اختراع کرده که ذریعه آن میتوان در وقت افتادن طیاره مسافرن و طیاره را به احتیاط بر زمین فرود آورد ، اسم این آله به نام مخترع مذکور « ابن عباد » موسوم و وزیر پرواز فرانسه یک مبلغ کفیری را جهت خریداری امتیاز این آله به مخترع آن تقدیم نموده است .

در تاریخ این بار اولی است که تیونسی ها به چنین یک اختراع فوق العاده موفق شده اند .

### قدم زدن در فضا

یکی از اهالی رومانیه که فعلاً در لندن اقامت دارد ماشینی اختراع نموده است که بواسطه آن میتوان در فضا تا هر اندازه مطلوب قدم زد اما تا حال از فرود آمدن بر زمین اطمینانی حاصل نشده که آیا میتواند از خطر جلوگیری کرد یا نه؟ این مخترع مستر سمسی و عمان شخصی است که در محافل اهل فن بسبب اختراع باتری خشک و چندین آلات دیگر و تغییرات مهی که در گراموفون رادیو داده است شهرت خوبی دارد .

نماینده دیلی اکسپرس مخترع مذکور را در هتل و کتوریه ملاقات و علت اوضاع شگفت آمیزش را استفسار نموده است مستر سمسی جواب داده: می بینم که در شهر برنفس لندن مردم چقدر بزحمت از بازار ها و کوچه های برنفس میگذرند و بسیاری زیر پای دیگر پامال می شوند اگر درین وقت یک ماشینی موجود باشد که این نفری را بالای شهر در فضا از یک مقام بدیگر مقام ببرد از تمام زحمت نجات خواهند یافت .

نماینده استفسار نمود که آیا ممکن است یک شخصی بدون طیاره و بالون از راه فضا از « کیرنگ کراس » به « فلیت ستریت » « محلات لندن » رسیده بتواند؟ مستر سمسی گفت بلی من میتوانم شمارا بذریعه یک ماشین که آن را درسینه شسته و دکمه را فشار دهم ز کیرنگ کراس تا فلیت ستریت برسام و شما حسب دلخواه بر اندازه ارتفاعی که بخواهید رفته میتوانید .

نماینده مذکور ازین جواب خیلی متعجب شد، مخترع گفت تعجب مکن زیرا و اثر ایس نسبت باین امر تعجب آورترست ، که شما میتوانید ذریعه آن از لندن تا استرالیا حرف بزین ماشین من نود فیصد کامیاب و ده فیصد دیگر آن نیز عنقریب کامیاب خواهد شد .

## اختراعات مهمه دنیا

اگر چه فعلاً نیز میتوانیم ذریعه این ماشین تاحدی که بخواهیم در فضا سیاحت بنمائیم اما چیزی دیگری که فکر مراحضود متوجه نموده اینست که این ماشین در عودت مساعدت نمی نماید، عنقریب در یک ده خاموشی که در جوار پاریس است رفته بکار خود ادامه خواهیم داد.

### گیلاسی که نمی شکند

در بازار پاریس گیلاسی به معرض فروش گذاشته شده است که شکل آن عیناً مثل گیلاس های شیشه ئی عادی و بیک شلنگک فروخته می شود فرقی که این گیلاس با سایر گیلاس ها دارد اینست که این گیلاس قطعاً نمی شکند.

### طیاره برای پیمودن بالاترین درجه هوا

اخیراً در پاریس طیاره مخصوصی اختراع نموده و آنرا بطیاره (جبرش) موسوم داشته اند این طیاره بدین جهت تهیه شده که بالاترین درجه هوا را بتوانند با آن به پیمایند، وضع ساختمان طیاره مزبور از یک نوع فلزی درست شده که ابدآ هوا در آن نفوذ نمی نماید و بالاترین درجه سیر طیاره را می توان با این طیاره در ظرف چهل دقیقه و ۲۵ ثانیه طی نموده .

### معالجه حیوانات با رادیو

تاکنون در تاریخ طبابت سابقه نداشته که اشعه ایکس ( رادیو ) را برای تحقیقات احوال حیوانات استعمال نمایند فقط استعمال اشعه مزبور منحصر بانسان بود ولیکن اخیراً در شهر سیدنه استرالیا در صداینکار برآمده و برای تشخیص اسپ های نجیب از غیر آن اشعه ایکس را بکار می برند و نیز امراض حیوانات را بواسطه اشعه ایکس تشخیص داده و در معالجه آن اقدام می نمایند .

### طیاره جنگی جدید

دولت فرانسه اخیراً ساختمان طیاره بمبجی را انجام داده و آن را جز و قوای جوی نظامی خود قرار داده است این طیاره حامل دو هزار و پنجاه کیلوگرام گلوله و سه مترالیوز است و میتواند بسرعت پرواز نماید طول این طیاره بیست و یکمتر و امتداد جانی آن ۳۸ متر و دارای چهارموتور بقوه دو هزار چهار صد اسپ می باشد .

### مریض خانه که با آفتاب دور میزند

آنچه معروف است در مریض خانه ها مرضا را با تخت خواب روز ها از جایی بجای دیگر نقل میدهند تا از اشعه آفتاب بقدر کفایت استفاده کنند ، بطوریکه ثابت شده اشعه آفتاب در نسج بدن بی اندازه مساعد بوده و قوای آن را تجدید می نماید و نیز بعد از مرض قوای بدن را بر میگردد اخیراً در فرانسه مریض خانه بطرز جدید ساخته اند که در منطقه کوهستانی بلند بوده و دارای هوای صاف و سالم است چیز تازه که درین

## سالنامه « کابل »

مریضخانه است اینست که مریضخانه مزبور بشکل طاحونه هوائی بناشد و اطاق های مرضا در دو بال این طاحونه قرار گرفته و در برابر آفتاب واقع شده و دو بال حرکت کرده مرضا را در برابر آفتاب و میدارد.

### تانك فضائی

در امریکه يك تانك ساخته شده که علاوه بر رفتار در زمین غیر مسطح میتواند که پرواز هم کند این تانك چون دارای عماده های رابری است میتواند بر سطح زمین ۱۰۰ میل فی ساعت رفتار نماید .

### اختراع جدید

در لندن يك ماشین قلبه اختراع شده است که بدون معاونت انسان خود بخود کار میکند چون کار را به اتمام میرساند خودش ایستاده میشود و نسبت به کار يك انسان و دو گاو دوازده صد مرتبه بیشتر کار میکند .

ماهرین فن زراعت خیال میکنند که ازین اختراع چون کار زیاد گرفته و حاصلات زیادی فراهم می شود ممکن است که قیمت اجناس تنزل کند .

### ماشین نصب شیشه های بزرگ

حمل و نصب شیشه بواسطه خطر شکستن کار مشکلی است و مخصوصاً نصب شیشه های قد نما (وبترین) درمغازه های خیلی بزرگ ، کار مشکل و پر خرجی است مسیو دبا کر نام مهندس ماشینی اختراع کرده که بوسیله آن میتوان شیشه های بزرگ را که تا سه خروار وزن داشته باشد بلند کند و در قاب مخصوصی نصب نماید .

ماشین مذکور دارای دسته ایست که سر آن دارای يك صفحه فازی است که با جست پوشیده شده ، وسط دسته و صفحه فازی سوراخی است که با ماشین مخصوصی که دارای يك مخزن و يك میزان الهوامیباشد مربوط است برای بلند کردن شیشه با آئینه دسته را با آن میگذازند و بوسیله ماشین هوا را از سوراخ دسته استخراج مینمایند دسته بشیشه محکم می چسبد و آنرا بلند کرده در مکان مطلوب جا میدهد ، این ماشین کاری را که ده عمل در چند ساعت باید بکنند در ده دقیقه بکمک دو نفر انجام میدهد .

### تلسکوپ عجیب

در رصد خانه ( برکنس ) که تابع مؤسسه اوهایوویزیان امریکا است تلسکوپ عجیبی ساخته شده که از تمام تلسکوپ های دنیا ممتاز است ؛ این تلسکوپ دارای شیشه ایست که قطر آن به ۲۹ گره میرسد ( در آنجا تلسکوپهای دیگری که شیشه آنها بزرگتر است موجود خواهد بود . ) تلسکوپ مزبور مخصوص از شیشه ساخته شده و برای رصد گیری استعمال میشود وزن این شیشه در حدود ۳۷۹۰ رطل است و وزن تمام

## اختراعات مهمه دنیا

لوله نلسکوب ۱۷ هزار رطل خواهد بود ، شیشه نلسکوب مربوط بسیم مقناطیسی خیلی دقیقی است ( کرونومتر ) که با افلاک حرکت می نماید بطوریکه نلسکوب دائماً با افلاک گردش خواهد کرد شخص را صد می تواند ستاره های خیلی کوچک را که صد و بیست بار کوچک تر از ستاره های مرئی است با این نلسکوب مشاهده نموده در اطراف آن تحقیقات نماید .

## معالجه با رادیو

در کانادا شخصی موسوم به دا کتر ایف ایس متخصص معالجه که طریقه جدیدی برای علاج دریافت نموده و از سه سال باین طرف در پیش برد نظریه خود کار میکرد اخیراً موفق گردیده است تا مریض ها را که به فاصله ۱۵۰۰ و ۲۰۰۰ میل دور باشند بدون دیدن ذریعه رادیو علاج کند .

## اطفای آتش بدون آب

« کارپوریشن آف ربرد کار » یک انجن اطفائیه اختراع کرده است که بدون معاونت آب آتش را منطفی می نماید این انجن از دارائی بکت ( لوله های آهنینکه آب از آن عبور می کند ) عاری است اگرچه مثل انجن های سابق آبی لوله های که بکار اطفائیه مستعمل می شود دارد مگر هیچ نوعی از مایعات از لوله مذکور خارج نمیشود با این هم به نسبت انجن آبی در اطفای آتش مفید ثابت شده است که در اندک وقت آتش را منطفی مینماید .

حقیقت آن اینست که عمل این آله ذریعه گاز است چه هر کس می فهمد که گاز کاربون ایسد به نسبت هوا خیلی ثقیل است و میتواند بزودی آتش را منطفی نماید .

این ماشین که دارای شش سلندر است در حصص تحتانی خود ذخیره کاربون ایسد را بصورت مائع موجود دارد و قتیکه دکمه مخصوص آن فشار داده شود از دهن لوله اطفائیه گاز کاربون ایسد بصورت غیر مائع خروج و بهر جائیکه میرسد فوراً آتش را منطفی مینماید .

نقصی که انجن اطفائیه آبی دارد اینست که بعد از اطفای آتش فرش های نفیس و اثاث البیت ذی قیمت مان عمارت محروق را خراب مینماید ولی این انجن گاز دار ازین نقص هم مدبرا بوده در اطفای آتش بیشتر خدمت میکنند .

## اختراع کاغذ دافع آتش

دکتوره ایجن گروثن جرمنی یک نوع کاغذی اختراع نموده که آتش را دفع میکنند این کاغذ که از تجارب مقدماتی کالیب برآمده برای پوش دادن سقف و دیوار ها بطور حفظ ماتقدم حریق نهایت سودمند است و از طرف بالاشعاعیه تعمیر مینمایند مورد استعمال واقع شده چنانچه سقف وبام قلعه برلین را نیز بهمین کاغذ پوشانیده اند ، باین کاغذ چنان موادی استعمال شده است که از آتش مدافعه مینماید چه قتیکه آتش نزدیک



## سالنامه « کابل »

کاغذ میرسد بسبب حرارت آتش از موادی که بر کاغذ استعمال شده است دود پیدا شده آتش را خاموش میکند .

دا کتر مذکور در آشنای امتحان در يك اطاق از بالا تا پائین يك تل مخصوص فزری تیار و آترا در بین اطاق مثل دود کش معلق نمود حصص پائین آن را بذریعہ آن کاغذ مسدود و در قسمت فرقانی مشعلی را مشعل کرد و قیکه گرمی مشعل بذریعہ تل بکاغذ رسید فرراً دودی ازان متصاعد و مشعل را گل کرد .

## کاغذی که نمی سوزد

یکنفر آلمانی موسوم به ( باول براونی ) کاغذی ساخته که نمی سوزد این اوراق بشکل کاغذ های معمولی بوده و تمام خصایص کاغذی را داراست و برای اوراق اسکانس و توت بانک و اوراق بهادار و وثایق مهمه صلاحیت دارد . مخترع کاغذ مزبور علاوه برین تا کتون پنجاه اختراع از خود نموده که هر کدام آنها در دفاتر مخترعات آلمان ثبت است .

## اختراع خیمه دافع گاز محتمق

علاوه بر آلاتی که جهت دفاع از گاز زهر دار اختراع شده مورد استعمال بود اخیراً در فرانسه خیمه اختراع نموده اند که در آشنای انتشار گاز ۵ ، ۶ نفر داخل آن خیمه شده بواسطه اینسکه دران هوا نفوذ کرده نمی تواند از صدمه گاز محفوظ میمانند .

درین خیمه هوا جهت تنفس انسان بقدر کافی نگه داشته میشود .

## اختراع چرم جدید

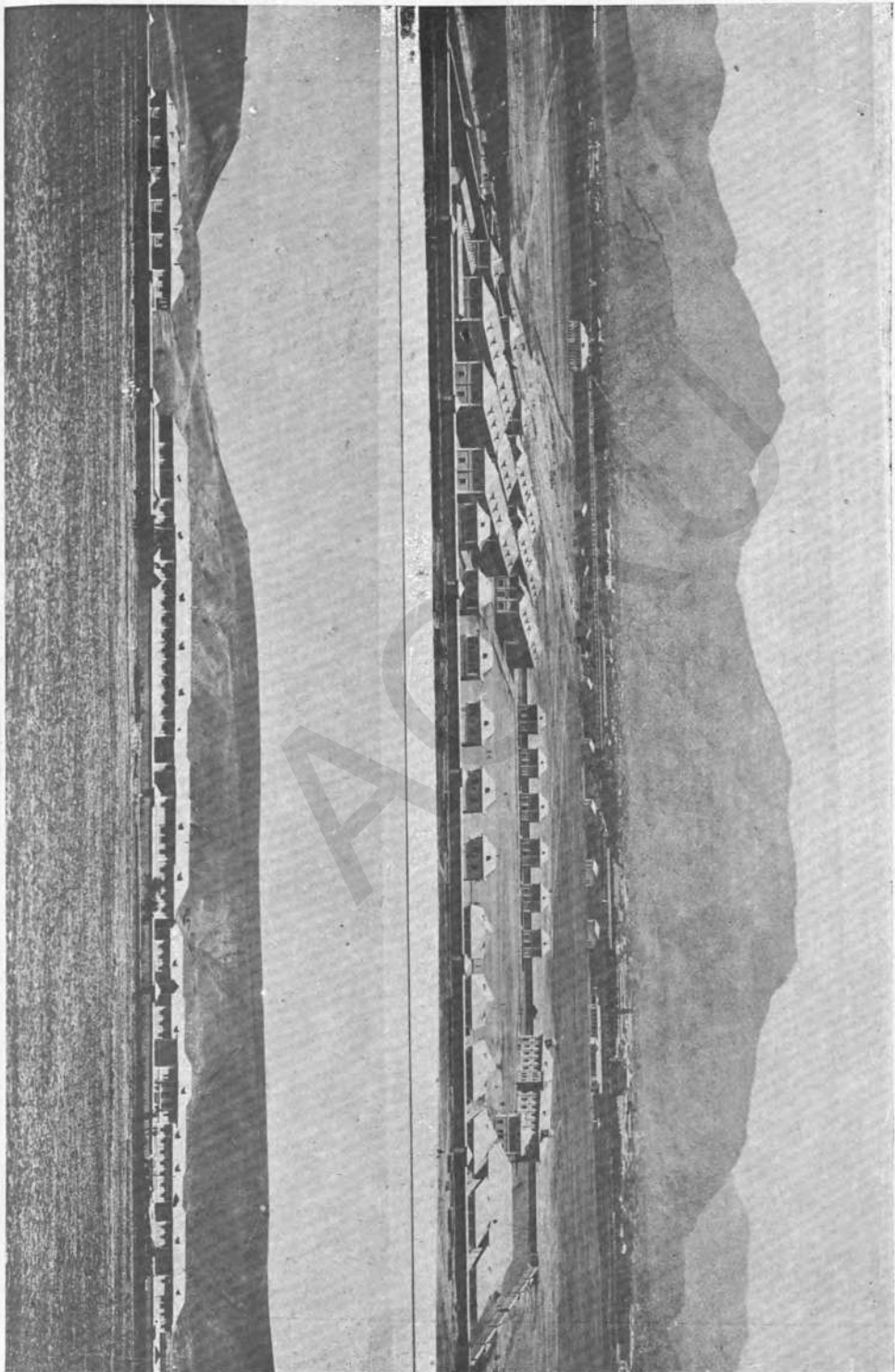
در ( زبکو سلاویه ) یکی از کار خانه ها تجربه نموده است که میتوان تخمه چوب را بواسطه عمل کیمیای مثل چرم نرم نرم مؤسسه موصوف انعامی نماید عنقریب تل بوت ها و تمام حصص بوت نیانق ازین چرم جدیدی که از چوب بعمل میآید ساخته خواهد شد .

## برای تقویت صدا

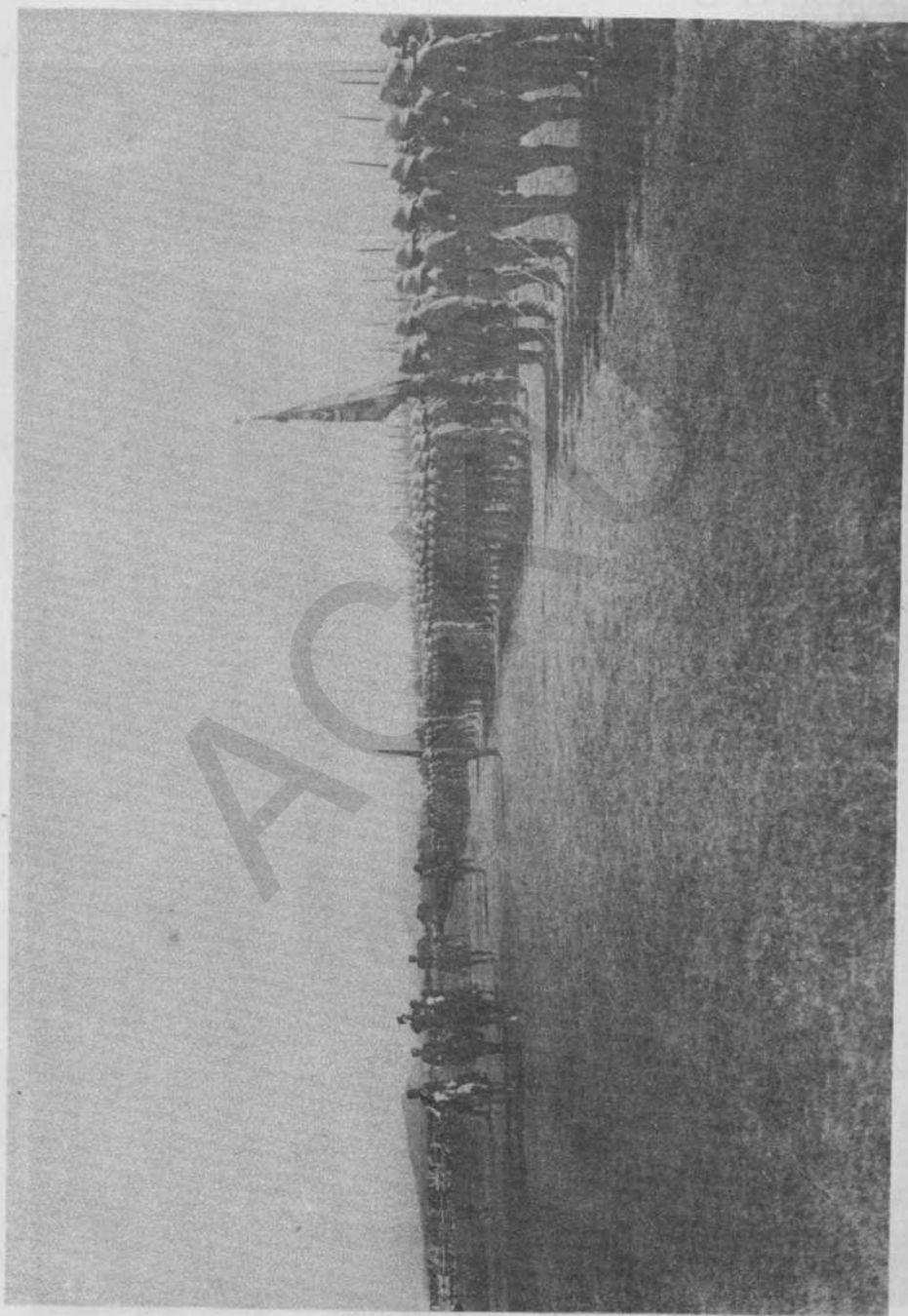
اخیراً « انتوان وبری » طبیب دندان در وینا دستگامی کوچک برقی ساخته است که باندازه حجم قطعی کبیریت معمولی است و این دستگام را روی هر نوع آلات و ادوات موسیقی سوار نموده و صدای آنها را چندین بار اضافه مینماید ، این دستگام مخصوصاً در مجالس و محافل موسیقی صلاحیت تمام را دارا خواهد بود .



اعلیٰ حضرت ہمایونی موقع ملاحظہ رسم گذشت عسا کر کابل

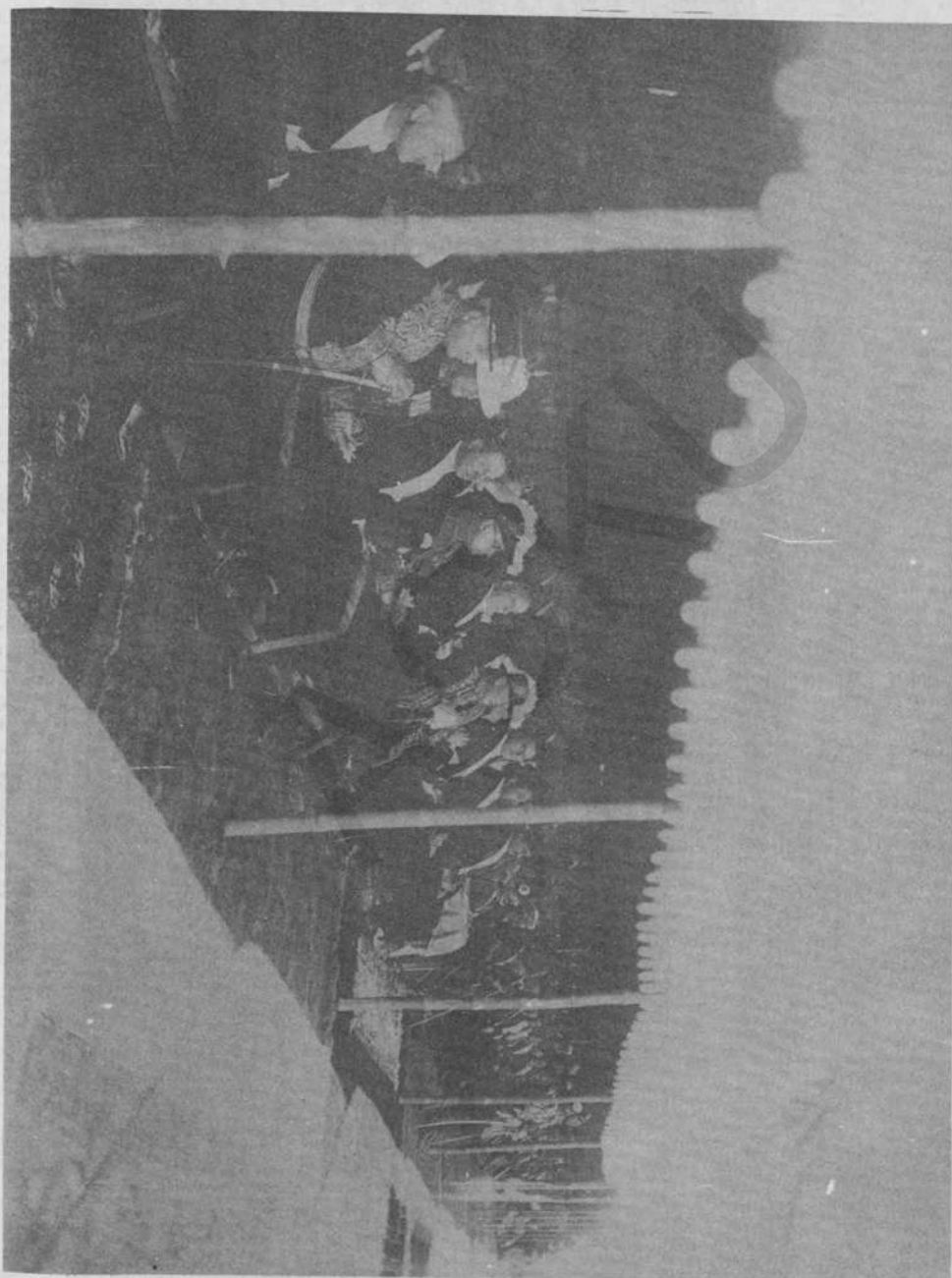


از مقرات همسر نادر شاهي قشانه مالي عسکري در شهر پور



ذات هیوین العحضرت محمدنا در شاه غازی موقع ملاحظه عساکر  
کابل در رسم کتبه شت جین استقلال سال ۱۳۱۱





زاتت عیالیونی با هموزین ووزرا و همیت کور دیلمو مات  
هچشما ستمسال سال ۱۹۰۰ موق کوروشست عکس

## اختراعات مهمه دنیا

### اختراع پارچه که از صدمه کله محفوظ است

یکی از اهالی او ساکا (جاپان) از ابریشم پارچه بافته که مطابق ادعای صانعش گله در آن تا ثیری ندارد، پارچه مند کرر زیر تحقیقات ارباب قشون توکیواست، قیمت این پارچه يك شانگک فی گز است.

### اختراع حیرت آور جدید

یک کنتور آلمانی ماشینی اختراع نموده است که چون کتاب را باز نموده بالای آن ماشین را بگذارند ماشین مذکور محتویات کتاب را به آواز بلند قرائت می نماید. این ماشین جمله نطاق خیلی مفید ثابت شده در مراکز واجین های علوم طبیعی هیجانی تولید نموده است.

### بشارت برای کورها

دکتر ژوزف کارتل کوربر به تازه گی یک دستگاه برای کورها اختراع کرده است که هر کور به وسیله آن میتواند اشباه و هیاکل را دیده رنگ هزارا تمیز دهد و حروف درشت را بخواند مخترع مزبور در حضور بسیاری از دانشمندان اختراع خود را درجاعتی از کوران تجربه کرده و کامیابی تام حاصل کرده است.



## مختصر جغرافیای عالم

### ابی سینیا

این مملکت که اسم دیگر آن حبشه است برای ما مسلمانان اهمیت تاریخی دارد ، زیرا قبل از هجرت حضرت رسول اکرم ( ص ) بعضی از مسلمانان از ظلم و تندى قریش نزد پادشاه حبشه ملقب به ( نجاشی ) پناه بردند. ابی سینیا کوه های سر-بز دارد و وادیهای آن حاصلخیز است- قهوه - تیف ( قسمی از حبوب است ) جو- بافلا- جوار- گندم و کئی پنبه از حاصلات آن است.

معنیات آن عبارت است از آهن - زغال سنگ - مس - گوگرد - نمک- پوتاس، میگویند که درین نزدیکی ها پلاتین هم در آن مملکت کشف شده است - در افریقه تنها همین يك ملكی است که از اسارت اروپائی برکنار مانده است - شهنشاه ابی سینیا ( هیلز سیلاسی ) نام دارد و شاهی است ترقیخواه، در مملکت خود برده فروشی را منع کرده و برای رعایای خود مکاتب جاری نموده است- رقبه خاک آن ۹۰۸,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس از ۱۰ الی ۱۱ میلیون تخمین شده است پای تحت آن ( عدیس ابابه ) است .



نجاشی - هیل سیلاسی اول  
HILE SILASSIE I

### ارجنٹائین

سابق بنام لاپاتا ( یعنی دریای نقره ) موسوم بود، و حال جمهوریتی است در امریکه جنوبی - این مملکت زراعتی است: گندم ، جوارى ، الفافا ، زغر ، پنبه ، جو ، تباکو از محصولات مهم آنست ، تعلیم ابتدائی مفت و

### مختصر جغرافیای عالم

جبری است. این مملکت مشتمل است بر چهارده علاقه هر علاقه بدرجه آم آزادی داخلی داشته و مختار است که حکام خود را منتخب کند و قوانین خود را وضع نماید - علاوه بر آن ده علاقه آن بطور است که رئیس جمهور برای آنها حکام را انتخاب می کند ، باید صدر جمهور مذهباً رومن کاتولیک بوده و در خود ارجنٹاین پیدا شده باشد ، رئیس جمهور برای شش سال منتخب میشود و باز بار دوم منتخب شده نمیتواند ، پارلمان را مجلس ملی مینامند و بر دو اطاق مشتمل است یکی ( سنا ) و دیگری اطاق نمایندگان ، سنا برای ۹ سال منتخب میشود ، نك اعضا بعد از هر سه سال انتخاب میشوند ، عده اعضا سنا ۳۰ میباشد اطاق پائین تر ۱۵۸ عضو دارد ، اعضا برای میعاد چهار سال انتخاب میگردد و نصف اعضا بعد از هر دو سال تبدیل میشود - رای دادن مطابق قانون جبری است . مساحت آن ۲,۹۸۷,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۱۴۴,۱۹۲ پای تخت آن (بونوس آیرز) مستقیماً تحت حکومت مرکزی است .

### آستریا

چندی قبل یکی از قوی ترین دول اورپا شمرده می شد و زیاده از ۵۹ میلیون نفوس داشت ، حال کمتر از هفت میلیون نفوس دارد منجملاً آن تقریباً ۲ میلیون در شهر و یانه سکونت دارند ، بعد از انعقاد صلح بتاريخ ۱۲ نومبر ۱۹۱۸ جمهوریت اختیار کرده است .



رئیس جمهور - ولهم مكلاس  
WILHELM MIKLAS

آستریا مملکتی است متحده که عبارت است از ۹ علاقه ، اختیارات اتحاد آن بسیار وسیع میباشد و محکمه دارد که جمله دعوی علاقه های مذکور در آن انفصال می یابد .

پارلمان حکومت عبارت است از دو اطاق - بندرزات یعنی ( اطاق بالا ) مرکب از پنجاه عضو ویشنلرات ( یعنی اطاق پائین ) مرکب از ۱۶۵ عضو است ، اعضای آن به آرای عموم برای چهار سال منتخب میشوند ، هر دو اطاق یکجا باتفاق رئیس را برای چهار سال منتخب می کنند رئیس مذکور میتواند دو دفعه منتخب شود - اطاق بالا هیچ اختیار ساختن قانون را ندارد تنها مثل مشیر اطاق پائین کاری کند البته حق دارد که جمله مواد را برای نظر ثانی پس بفرستد .

توجب قانون اساسی عقاید و مذهب آزاد است ، تعلیم ابتدائی جبری است ، جمله امتیازات خصوصی منسوخ گردیده ، عملاً هر تنفس آستریا موید وفاق و اتحاد باجرمنی است زیرا خیال می کنند برای حل مسئله اقتصادی همین يك طریق است و بس - لیکن قرار معاهده ورسای و فیصلا مجلس اقوام اتحاد باجرمنی ممنوع است ، زراعت



### سانامه « کابل »

مملکت فقط ۳۰ فیصد نفوس را پرورش کرده میتواند - صنایع مهم آن ماشین سازی ، انجن و آلات زراعتی و صنعتی ، نساجی ، چرمگری ، اسباب نفیسه ( که معروف است در تمام دنیا ) کار چوب ، اسباب خانه و کاغذ است و یانه که پای تخت مملکت است از حیث سائینس و صنعت مشهور است ، جراحی ترمیمیه آن خیلی ترقی دارد ( اگر بعضی عضو انسان ضایع و یا بدنماء باشد در آنجا عملیات کرده میشود ) مساحت ۸۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۶,۶۷۵,۲۸۳ ، شهر و یانه پای تخت آن دارای ۱,۸۶۸,۳۲۸ نفوس است ، رئیس جمهور دا. ککر وللم میکلاس به ۵ دسمبر ۱۹۲۸ بار اول و به ۱۹ اکتوبر ۱۹۲۱ بار دوم منتخب شده است .

### استونیه

قبل از ۱۷۲۱ جزو مملکت سویدن بود و در همین سال روس ها آن را تصاحب نمودند ، اما در ۲۴ فروری ۱۹۱۸ - آزاد و مستقل گشت ، مجلس ملی آن مرکب از ۱۰۰ عضو و برای موعده سه سال منتخب میشود جمله اهالی زن و مرد حق رای دارند ، رئیس و وزرا را مجلس ملی انتخاب می نماید ، اعضای پارلمان به اعتبار عدده نفوس منتخب میشوند ، تعلیم ابتدائی مفت و جبری است - زراعت و لبنیات پیشه های مهم اهالی آنست - رقبه استونیه ۴۷,۵۴۷ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱,۱۱۷,۰۰۰ پای تخت تالین ( ریول ) دارای ۱۳۱,۵۰۰ نفوس میباشد .

### اضلاع متحده امریکه

جمهوریتی است اتحادی که از ۴۸ ریاست و یک علاقه متحده تشکیل یافته ، رئیس جمهور بکثرت آرا برای

مدت چهار سال منتخب میشود ، در صورت عدم اکثریت ، مجلس وکلاء از جمله سه نفر فهرست شده یکی را انتخاب میکنند ، اگر رئیس جمهور فوت کند نایب رئیس جمهور مدت باقیمانده را تمام می کند .

اختیارات قانونی تعلق به مجلس سنا و مجلس وکلاء دارد ، مجلس عالی سنا ۹۶ عضو دارد که از هر ریاست دو نفر برای مدت شش سال منتخب و ثلث عدده آن دو سال بعد تبدیل میشود ، ۴۳۴ نفر نماینده بکثرت رای برای دو سال منتخب می شوند .

ریاست های متحده امریکه با ثروت ترین ممالک دنیا است ، حساب کرده اند که یک امریکائی متوسط الحال ۲۹۷۷ دالر دارد ، ثروت مجموعی مملکت تا به ۳۶۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ دالر بالغ میشود .



رئیس جمهور - فرانکلین روزولت  
FRANKLIN ROOSEVELT

امریکه تقریباً مالک نصف طلای دنیا است ، پوایکه بطور قرض به ممالک خارجه داده است به ۱۱,۴۶۶,۰۲۸,۵۶۲ دالر می رسد .

### مختصر جغرافیای عالم

مساحت ریاستهای متحده امریکه ۹,۴۲۰,۶۷۰ مربع کیلومتر، نفوس مجموعی ۱۳۷,۰۰۸,۴۳۵ است، امریکه هر سال قریباً ۱۵۳,۷۱۴ مهاجر خارجه را در وطن خود جای میدهد، ۳۹۲,۶۶۸ امریکائی بخارج سکونت دارند. واشنگتن پای تخت جمہیر امریکه است و ۹۴۹ شهر دیگر است که زیاده از ۱۰۰,۰۰۰ نفوس دارد، نیویارک بزرگترین شهر های آنست که دارای ۶,۴۳۰,۴۴۶ نفوس است .

مقبوضات خارجه آن قرار ذیل است :-

آلاسکا، گوآم، هاوایی، منطقه کانال پانامه، جزائر فلپائین، پورتوریکو، ساموآ، جزائر ورجن.

### مساحه و نفوس اضلاع متحده امریکه و مستملکات آن

براعظم	اسم ممالک	مساحه به مربع کیلومتر	تعداد نفوس
امریکه	جمہیر متحده امریکه	۷ ۷۱۳ ۰۶۰	۱۱۲ ۷۷۵ ۰۴۶
	آلاسکا	۱ ۵۲۰ ۴۴۰	۵۹ ۲۷۸
	پورتوریکو	۸ ۹۱۰	۱ ۵۴۳ ۹۱۳
	کانال پانامه	۱ ۴۲۰	۳۹ ۴۶۷
	مجموع	۹ ۲۴۳ ۸۳۲	۱ ۶۴۲ ۶۵۸
آسیا	فلپائین	۲۹۶ ۷۲۰	۱۲ ۰۸۲ ۳۶۶
اوقیانوسیه	جزائر ورجن	۳۴۵	۲۲ ۰۱۲
	ساموآ	۱۹۷	۱۰ ۰۵۵
	گوآم	۵۳۴	۱۸ ۵۰۹
	مجموع	۱ ۰۷۶	۵۰ ۵۷۶
بجرا الکاهل	جزائر هاوایی	۱۶ ۶۱۸	۳۶۸ ۳۳۶
مجموع کل		۹ ۵۵۸ ۸۶۵	۱۳۷ ۰۰۸ ۴۳۵

### جزائر فلپائین :

جمع الجزائر است بجنوب شرق آسیا ۷۰۸۳ جزیره خورد و کلان دارد، در سنه ۱۸۹۸ امریکه آنرا اشغال نمود، از آن تاریخ تا حال در فلپائین چهار نوع حکومت دایر گردیده است: اول، حکومت عسکری تا به ماه فروری ۱۹۰۰ - بعد از آن حکومت بدست هیئت اداری امریکائی و مجلس خود فلپائینی ها قام و در سال ۱۹۰۶ حکومت نیم آزاد حالیه بوجود آمد .

اکنون باشندگان فلپائین آزادی تام میخواهند، امریکه وعده نموده است: زمانیکه اهالی قایبیت

### سالنامه « کابل »

حکومت مستقله را پیدا کنند آزاد خواهند شد ، فعلاً يك نفر حاکم از طرف ریاستهای متحدہ امریکه در آنجا مقرر است ، پارلمان دارای دو اطاق است سنا ۲۴ و اطاق سفلی ۹۴ عضو دارد ، ناربال - قند - تمباکو - برنج - سندمانیلا - چوب و طلا از صادرات مهمه آنجا میباشد .

تعلیم ابتدائی در زبان انگلیسی و مجانی است ، مساحت آن ۲۹۶,۷۲۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۰۰,۶۰۴,۱۲۰ - ازان جمله ۴۴۳,۰۳۷ مسلم اند و مورو نامیده میشود ، مرکز حکومت شهر مانیلا دارای ۳۲۴,۵۲۲ نفوس است .

### البانیه

مملکت خوریدیست زراعتی در جزیره نمای بلقان ، منابع مهم آن جنگلات ، و ثروت قلیل دیگر آن معادن میباشد ولی هیچیک آن بکار انداخته نشده ،

چرا که تسهیلات حمل و نقل وجود ندارد ، بعد از يك مدت شورش و اغتشاش احمد زوغورا صدر جمهور البانیه در ۱۹۲۵ اعلان نمودند ، سه سال بعد مملکت به شاهی رجوع نموده طرز حکومت ترمیم یافت و احمد زوغورا پادشاه ساختند ، پارلمان مشتمل است بر ۵۹ عضو - تعلیم ابتدائی مفت و جبری است ، مساحت البانیه ۵۷۱ ، ۲۷ مربع کیلومتر ، نفوس آن ۱,۰۰۳,۰۶۸ ، منجمله ۵۸۴,۶۷۵ مسلمان میباشد ، پای تخت تیرانه و شهر های مهم دیگر آن دورازو ، سقو طری ، البسن ، والونه است .



شاه - احمد زوغورا اول ( سکندر بیگ ثالث )

البانیه تنها مملکتیست در اروپا که پادشاه آن مسلمان است .

### آیسلاند

جزیره ایست در بحر منجمد شمالی ، اگرچه از سنه ۱۹۱۸ بصفه مملکت مستقله شناخته شده است ولی شاه آن شاه دنمارک و حکومت آن به شاه و پارلمان مربوط است - پارلمان ۴۲ عضو دارد که ۳۶ آن برای چهار سال از طرف علاقه داریها و باقی آن از جانب کل ملت برای هشت سال انتخاب میشود - جمله اهالی مردوزن که مقروض و مشهور به بد اخلاقی نباشد حق رای دارند - ۴۲ عضو پارلمان دو مجلس را تشکیل میدهد ۱۴ نفر مجلس علیا را و ۲۸ نفر مجلس سفلی را .

تعلیم ابتدائی جبری است . ماهی - حیوانات - چربو - پشم و پوست صادرات مهمه آن است ، مساحت ۱۰۲,۸۴۶ مربع کیلو متر و نفوس ۱۰۸,۶۴۴ است ، دارالسلطنه آن ریالک یاویک دارای ۲۸,۱۸۲ نفوس میباشد .

## مختصر جغرافیای عالم

### ایران

مساحت ایران ( ۱,۶۴۵,۰۰۰ ) مربع کیلومتر ، نفوس آن ده میلیون تخمین شده که باین ترتیب میباشد :-

کوهی و بادیه نشین (۳,۰۰۰,۰۰۰) ملیون ، عرب (۲۶۰,۰۰۰) تورك ( ۷۲۰,۰۰۰ ) كرد (۶۰۷ ۵۰۰) بلوچ ( ۲۰۰,۷۰۰ ) لر ( ۲۳۴,۰۰۰ ) یهودی ( ۴۰,۰۰۰ ) ارمنی ( ۵۰,۰۰۰ ) و باقی از نسل ایرانی میباشد که ازان ( ۱۰,۰۰۰ ) فارسی زرتشتی است .

علاوه بهارمنی های فوق یکمده از دیگر نصاری هم جزو نفوس آن خاک میباشد؛ نفت ، ادویه ، میوه برنج ، گندم وغيره از پیدا وار آن است .



شاه - رضا شاه پهلوی

خدمت نظامی در ایران امروزه اجباریست ، قایلین باقی از صنایع معروفه آنمک و دیگر صنایع را جدیداً نیز تربیه میکنند. در سال ۱۹۲۵ مطابق ۳۱ اکتوبر پارلمان ایران ( احمد شاه ) آخرین خانواده قاجار را خلع و به ۱۳ دسمبر اعلیحضرت رضاشاه پهلوی را بسلطنت خود پذیرفتند - ۱۵ دسمبر پاد شاه حلف نمود که مشروط و حکومت ملی را محافظت خواهد نمود .

سازبان بروز دوم - سلطنت شاه حاضره اعلان و بر تخت حکمرانی جلوس فرمود .

مجلس شورای ایران دارای ( ۱۳۶ ) عضو و برای سه سال انتخاب میشوند .

دولت ایران از بدو جلوس شاه حاضر تا حال همه گونه امتیازات و معاهدات مضره سابقه خارجه را که قبول کرده بودند منسوخ نموده است .



## سالنامه « کابل »

## ایتالیا

سلطنتی است در یورپ جنوبی، مساحت آن ۲۸۶،۶۱۰ مربع کیلومتر و نفوس آن (۴۱،۲۲۰،۴۳۴) نفر است. زراعت پشمه مهم اهالی است، ایتالیه ۲۵ دارالعلوم دارد، تعلیم ابتدائی در ایتالیا اجبری است.

فرقه فاشیست در ایتالیا از اکتوبر سنه ۱۹۲۲ بر سر کار و صاحب اختیار گردیده است، رئیس حزب فاشیست با هزارها نفر پیروان خود که لباس سیاه فاشیستی داشتند در روما محوم نموده پادشاه را مجبور کرده حکومت را بدست گرفت، سپس در عرصه کمی بر پارلمان نافذ شده دکتاتور گشت، حزب فاشیست رژیم پادشاهی را تأیید میکنند ولی بنمایندگی حکومت هیچ عقیده ندارد و جمله مباحثات را به محکمه های خصوصی مراجعت میدهد

دیگر احزاب باستثنای فاشیست خلاف قانون اعلان

شده اند، جرایم مخالف ممنوع گشته و یا آنها به جرایم

فاشیستی انتقال یافته اند، رئیس حزب فاشیستی مسولینی

است که سرام فاشیستی را در ایتالیه در موقع اجرا

آورده است مسولینی و رفتنای مهاجم او در روما

اعضای دائمی مجلس کبیر فاشیست میباشد، مجلس

کبیر مذکور حاوی اجرای امور حکومت ایتالیا

است، فاشیستی ها در باب اصلاح اخلاق سعی خصوصی

دارند، (روما) پایتخت مملکت دارای ۹۹۹،۰۶۴ نفوس

است (ونیس) یکی از شهرهای مشهور و بافضای ایطالی

است، (میلان) دارای يك میلیون نفوس و یکی از مهمترین

مسار کبیر ریل در اوروپا است، کوه های آتش فشان

و سویوس و اتنا اکثراً مشتعل بوده و باعث خساره

عمومی میگرددند.



شاه - وکتور ایمانیول ثالث  
VICTOR EMANUEL III

## مساحه و نفوس ایتالیه و مستملکات آن

طرز حکومت	نفوس	مساحه - مربع کیلومتر	مملک	براعظم
شاهی	۳۶ ۲۷۵ ۹۰۲	۲۶۰ ۶۳۱	ایتالیا	اوروپا
مستقیماً	۳ ۹۷۲ ۳۷۹	۲۵ ۷۴۰	سلسلی	
"	۹۷۲ ۱۵۳	۲۴ ۱۱۹	ساردینیا	
	۴۱ ۲۲۰ ۴۳۴	۳۱۰ ۴۹۰	مجموع	

## مختصر جغرافیای عالم

## مساحه و نفوس ایتالیه و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه - مربع كيلومتر	نفوس	طرز حكومت
آسيا	جزائر ايجين	۲ ۰۳۱	۹۷ ۴۳۰	مستعمره
افريقه	ايرطريا	۱۱۸ ۶۵۲	۵۱۰ ۰۰۰	»
	سومال ايطالوى	۴۹۲ ۸۰۲	۹۰۰ ۰۰۰	»
	طرابلس	۸۷۵ ۳۷۲	۵۷۲ ۷۰۰	»
	قيروان	۹۳۶ ۲۷۲	۲۲۵ ۰۰۰	»
	مجموع	۲ ۴۲۳ ۱۱۹	۲ ۲۰۷ ۷۰۰	
	مجموع كل	۲ ۷۳۵ ۶۱۹	۷۹ ۸۰۱ ۴۶۶	

## طرابلس و قیروان :

این مملکت افریقائی بساحل مدیترانه بغرب مصر واقع است ، سابقاً یکی از ولایات عثمانیه بود در سنه ۱۹۱۲ ع ایتالیه آنرا اشغال نمود - اکثر خاک آن ریگ زار است ولی بسیار نقاط زرخیز دارد خصوصاً حصه ساحلی آن نهایت حاصل خیز است و خرما و زیتون و نارنج شیرین و مالنا و بادام و توت و چنار و صنوبر و ارچه و مغیلان و انجیر و انگور و دیگر فواکه و تمباکو و حنا ، شتر و خر و قاطر و اسب تجارت عمده آن است ، نمک و قالین ، قاش پشمی و سگرت بمقدار زیاد ساخته می شود ، مساحه آن ۱,۸۱۱,۶۴۴ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۷۰۰,۸۳۹ تخمین شده است که ازان جمله ۷۷۷,۰۰۰ مسلم اند .

طرابلس غرب مرکز حکومت بساحل واقع و دارای ۶۰,۰۰۰ نفوس است ، بغزی شهر حاکم نشین قیروان ۷۹۴,۳۳ نفوس دارد .

## ایکوادور

مملکتی است در امریکه جنوبی ، مذهب رسمی ندارد و هر کس هر مذهب را که بخواهد اختیار کرده میتواند ، این مملکت در معدنیات بسیار متمول است معادن طلا و نقره و نفت و گوگرد و جنگلهای وسیع دارد ، قریباً يك خمس ککاو کل دنیا از ایکویدور بدست می آید ، رئیس جمهور برای موعده چهار سال رسماً بواسطه آرای عموم منتخب میشود ، این مملکت دارای دو مجلس است : مجلس اعیان دارای ۳۲ عضو برای چهار سان و اعضای مجلس وکلاء ۳۶ نفر برای میعاد ۲ سال منتخب می شوند ، هر باسواد از زن و مرد حق رای دارد ، رقبه ۷۱۴,۸۶۰ مربع کیلو متر ، نفوس ۲,۵۰۰,۰۰۰ مرکز حکومت (کیئو) است که برابندی ۹۳۵۰ فیت واقع شده و خط استوا از نزدیک آن میگذرد .

### برازیل

قریباً نصف امریکه جنوبی را دربر میگیرد و از حیث بزرگی مساحت چهارم مملکت دنیا محسوب شده است لیکن نفوس آن فقط ۴۰,۲۷۲,۶۵۰ است، اگرچه در منابع قدرتی یکی از متمول ترین ممالک دنیا است ولی آن ثروتها هنوز بدرستی ترقی نیافته است، قطعات بزرگ هنوز غیر مکشوف است، مقدار زیاد قهوه دنیا از برازیل می آید درزراعت پیداوار نیشکر در دنیا بدرجه چهارم است - کاشت پنبه را حکومت بسیار تشویق می کند تمباکو و رابر فراوان پیدا میشود - حکومت بهرگونه صنعت امداد و کمک میرساند، اقوام مختلفه که درین مملکت آباد شده اند اینقدر زیاد است که برازیل را محل اختلاط بنی نوع انسان گفته میتوانیم - اینجا حبشی ها اطلالی ها، جرمنی ها، فرانسوی ها، سکندی نیویها، بلغارها، ترکها، عربها، جاپانی ها، پولندیها، و اسپانویها و غیره آباد شده اند.

برازیل دولت متحده است - ۲۰ ریاست آن حکومت صریح، آزادی تام داخلی دارد - پارلمان از مجلس سنا و اطاق نمایندگان مرکب است، از اعضای مجلس عالی سنا ۶۳ نفر بآرای اهالی برای ۹ سال منتخب و ناک آنها بعد از هر سه سال تبدیل میشوند - مجلس سفلی ۲۱۲ عضو دارد که برای سه سال منتخب میشوند رئیس جمهور بآرای اهالی برای چهار سال منتخب میشود - مجلس سزای اعدام را منسوخ قرار داده الادر نظام، خدمت عسکری جبری - تعلیم ابتدائی مجانی است مگر جبری نیست، در بعضی شهرهای آن در سال ۱۹۳۰ انقلاب برپا شده بود، قریباً ۴۰۰ آبخار در مملکت جریان دارد، آبخارهای بزرگ ایگو آسواز عجایب قدرتی عالم شمرده میشود، مساحت ۸,۵۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر مرکز ریودی جنیرو، رئیس جمهور آن دکتور کینولیو وارگاس در ۳ نومبر ۱۹۳۰ منتخب گشته.

### برطانیه

برطانیه حکومت مشروطه دارد - پادشاهی وراثت میرسد، پادشاه شخصی میشود که پیر و مذهب پروتستان باشد، تا زمانی که پادشاه اولاد ذکور دارد به زن سلطنت نمیرسد، جمیع قوانین تصویب شده برای منظوری بحضور پادشاه تقدیم میشود، شاه حالیه جارج پنجم است، که به ۶ می ۱۹۱۰، بر تخت نشست.

پارلمان بلند ترین قوه مقننه برطانیه است - و هر وقت بخواید مواد تشکیل اساسی را تبدیل کرده می تواند. پارلمان عبارت است از دو اطاق، دارالامرا و دارالعموم، دارالامراء مرکب است از :-

- ۱ امراء موروثی .
- ۲ منتخبین پادشاه .
- ۳ منصبداران بزرگ عدلیه .
- ۴ پروتستان .
- ۵ امراء منتخبه .

### مختصر جغرافیای عالم



شاه و امپراتور - جارج خامس  
GEORGE V

عده دارالامراء ( ۷۴۳ ) نفر است ، زن حق شمولیت ندارد .

اعضاء دارالعوام ( ۶۱۵ ) نفر و به آرای عموم منتخب میشوند .

در ۱۹۲۸ پارلمان به زنهائیکه سن شان بزرگتر از ۲۱ سال میباشد حق رای بخشیده است .

در دارالعوام چندین رسوم قدیمه هنوز باقیست - مثلاً قبل از شروع کار اسقف دعا میخواند ، روروی رئیس مجلس گریزی بر میز میباشد بطوری که همه اعضا آنرا دیده می توانستند این عصاره چوبی است که تماماً بورق طلائی مرصع و یک تاج طلائی بر سر آن نصب است که مراد از نشان وفا داری میباشد .

اختیارات اداری بدست هیئت وزراء است که بحضور پادشاه و پارلمان مشغول میباشد ، صدر اعظم از حضور شاه انتخاب میشود ، باقی وزرا بشورۀ صدر اعظم از حضور پادشاه مقرر میگردد .

تعلیم ابتدائی مفت و اجباری است ، برطانیه دارای ( ۱۶ ) دارالعلوم است که مشهورترین آنها آکسفورد ، و کیسبرج میباشد ، برای خرابی صحت بیمه اجباری است ، و برای اشخاص مسن تقاعد و برای بیکاران مخارج روزانه از طرف دولت داده میشود .

مساحت ( ۲۴۵,۴۵۰ ) مربع کیلو متر و تعداد نفوس آن ( ۴۴,۲۰۰,۰۰۰ ) نفر است .

لندن پای تخت و بزرگترین شهر عالم میباشد نفوس شهر مذکور ( ۸,۲۰۲,۸۱۸ ) نفر و شهر بزرگ دوم برطانیه گلاسکو دارای ( ۱,۰۸۸,۴۱۷ ) نفر میباشد .

### مقبوضات امپراطوری بریتانیا

بر اعظم	اسم ممالک	مساحت مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
اوروپا	بریتانیا و آیرلیند شمالی	۲۴۵ ۴۵۰	۴۴ ۲۰۰ ۰۰۰	شاهی
	آیرلیند	۸۴ ۳۹۴	۲ ۹۷۲ ۰۰۰	ایالت آزاد
	جبل الطارق	۵	۲۱ ۰۰۰	مستعمره
	مالتا	۳۱۶	۲۲۵ ۰۰۰	»
		۳۳۰ ۱۶۵	۴۷ ۴۱۸ ۰۰۰	

مجموع



## سازمانه «کابل»

## امپراطوری بریتانیا

براعظم	اسم ممالک	مساحت مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
آسیا	عدن و غیره	۴۰ ۰۰۰	۵۵ ۰۰۰	تابع بریتانی
	بحرین	۵۵۰	۱۲۰ ۰۰۰	خلیفه تحت حمایت
	برنیو- برونی - سراواک	۲۲۰ ۰۰۰	۷۷ ۱۰۶ ۰۰۰	سلاطین تحت حمایت
	سرانديب	۶۶ ۰۰۰	۵ ۳۰۸ ۰۰۰	مستعمره
	هانگ کانگ	۱ ۰۵۰	۳۹۱ ۰۰۰	»
	هند بریتانوی	۲ ۸۳۰ ۰۰۰	۲۴۶ ۰۵۵ ۰۰۰	امپراطوری
	هند ریاستی	۱ ۸۴۰ ۰۰۰	۷۱ ۹۳۹ ۰۰۰	نوابان و راجا
				های تحت حمایت
	سدریت سلیماننس	۴ ۱۰۰	۱ ۱۱۴ ۰۰۰	مستعمره
	مالایا	۷۱ ۰۰۰	۲ ۹۲۱ ۰۰۰	سلاطین تحت حمایت
	قبرس	۹ ۳۱۵	۳۴۸ ۰۰۰	مستعمره
	فلسطین	۲۳ ۰۰۰	۹۴۸ ۰۰۰	وکالت مجلس اقوام
	مجموع	۵ ۲۰۵ ۰۱۵	۳۳۳ ۸۵۴ ۰۰۰	
افریقه	کرنیا	۶۴۰ ۰۰۰	۳ ۰۴۹ ۰۰۰	مستعمره
	یوگندا	۲۹۰ ۰۰۰	۳ ۵۱۴ ۰۰۰	تحت حمایت
	زنجانبار	۲ ۶۰۰	۲۱۷ ۰۰۰	سلطان تحت حمایت
	جزیره ماریشس و غیره	۲ ۱۰۰	۴۱۵ ۰۰۰	مستعمره
	نیا سالدین	۱۰۰ ۰۰۰	۱ ۳۹۵ ۰۰۰	تحت حمایت
	جزیره سینت هلینا و غیره	۳۰۰	۴ ۰۰۰	مستعمره
	جزائر شایلینز	۴۰۰	۲۸ ۰۰۰	»
	سومال	۱۸۰ ۰۰۰	۳۴۵ ۰۰۰	»
	باسوتولیند	۳۰ ۰۰۰	۴۹۸ ۰۰۰	»
	بچو آنالیند	۷۱۰ ۰۰۰	۱۵۳ ۰۰۰	»
	رودیشیای جنوبی	۱ ۱۴۰ ۰۰۰	۱ ۱۰۹ ۰۰۰	»
	و « شیلی		۱ ۳۴۰ ۰۰۰	»
	سوازی لیند	۱۷ ۰۰۰	۱۱۳ ۰۰۰	»

## مختصر جغرافیای عالم

## امپراتوری بریتانیا

بر اعظم	اسم ممالک	مساحت مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
افریقه	اتحاد افریقہ جنوبی	۱ ۲۳۰ ۰۰۰	۷ ۲۳۶ ۰۰۰	دومینیون
	نایجریا	۸۷۰ ۰۰۰	۱۹ ۷۳۲ ۰۰۰	مستعمره
	گمبیا	۱۴ ۰۰۰	۲۰۰ ۰۰۰	»
	ساحل طلا	۲۱۰ ۰۰۰	۳ ۱۲۱ ۰۰۰	»
	سیرالیون و غیره	۸۰ ۰۰۰	۱ ۵۴۱ ۰۰۰	»
	سودان مصری و برطانوی	۲ ۵۵۰ ۰۰۰	۵ ۶۰۶ ۰۰۰	مشترکاً تحت حمایت انگلیس و مصر
	تانزانیا	۹۴۰ ۰۰۰	۴ ۸۵۹ ۰۰۰	مستعمره
	افریقہ جنوب مغربی	۸۳۵ ۰۰۰	۲۷۵ ۰۰۰	وکالت جمعیت اقوام
	کیمرون	۳۴۰ ۰۰۰	۷۰۰ ۰۰۰	»
	توگولیند	۴۲ ۰۰۰	۲۷۵ ۰۰۰	»
	مجموع	۱۰ ۲۲۳ ۴۰۰	۵۰ ۷۰۴ ۰۰۰	
امریکہ	برموداس	۵۰	۲۸ ۰۰۰	مستعمره
	کانادا	۹ ۶۶۰ ۰۰۰	۹ ۹۳۴ ۰۰۰	دومینیون
	جزائر فاکلیند	۱۴ ۶۰۰	۲ ۰۰۰	مستعمره
	گیانای بریطانوی	۲۳۰ ۰۰۰	۳۱۲ ۰۰۰	»
	هاندوراس بریطانوی	۲۲ ۳۵۰	۵۱ ۰۰۰	»
	نیوفاندلیند	۱۱۰ ۰۰۰	۲۷۲ ۰۰۰	»
	لابرادور	۳۱۰ ۰۰۰	»	»
	بہاماس	۱۱ ۴۰۰	۶۲ ۰۰۰	»
	باربادوس	۴۳۰	۱۷۲ ۰۰۰	»
	جیکا و غیره	۱۱ ۵۰۰	۱ ۰۲۲ ۰۰۰	»
	جزائر لیورد	۱ ۸۵۰	۱۲۵ ۰۰۰	»
	تری نیداد و توباگو	۴ ۸۰۰	۴۱۳ ۰۰۰	»
	جزائر وندورد	۱ ۳۷۰	۱۶۳ ۰۰۰	»
	مجموع	۱۰ ۳۷۸ ۳۵۰	۱۱ ۱۴۲ ۰۰۰	

## سالنامه « کابل »

## امپراطوری بریتانیا

براعظم اسم ممالک	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
اوقیانوسیه آستریلیا	۷ ۷۱۰ ۰۰۰	۵ ۴۳۶ ۰۰۰	دومینیون
پاپوا	۲۳۰ ۰۰۰	۲۷۷ ۰۰۰	مستعمره
نیوزی لیتد	۲۷۰ ۰۰۰	۱ ۵۱۳ ۰۰۰	دومینیون
فیجی	۱۹ ۰۰۰	۱۸۲ ۰۰۰	مستعمره
جزائر بحر الکاهل	۴۲ ۰۰۰	۲۶۵ ۰۰۰	»
نیوگنی	۲۴۰ ۰۰۰	۴۰۵ ۰۰۰	وکالت جمعیت اقوام
ساموای غربی	۲ ۶۰۰	۴۵ ۰۰۰	»
نارو	۲۶	۳ ۰۰۰	»
مجموع	۸ ۵۱۳ ۶۲۶	۷ ۷۹۵ ۰۰۰	
مجموع کل	۳۴ ۵۵۰ ۵۵۶	۴۴۹ ۸۹۰ ۰۰۰	

## اتحاد افریقہ جنوبی :

اتحاد افریقہ جنوبی مشتمل بر کیپ کالونی ، نئال ، ترانسوال ، ایالت آزاد اورنج است ، حاکم اعلائی آن از طرف شاه انگلستان تعیین میشود ، ولی بموجب تشکیلات اساسی پارلمان اتحاد افریقہ جنوبی اختیار تام دارد ، و پارلمان مرکب از دو مجلس است یکی مجلس علیا که دارای ۴۰ عضو میباشد ، ۸ نفر از آنجمله برای مدت العمر مقرر و مابقی برای ده سال انتخاب میشود . دوم مجلس سفلی ۱۴۸ عضو دارد و برای پنجسال انتخاب میگردد . قوانینی را که هر یک ازین ایالات متحده وضع میکنند ، قبل از اجراء رؤساء اتحاد باید آنرا تصویب نمایند . مساحت ۱ ، ۲۳۰ ، ۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲۵۸ ، ۲۳۶ ، ۷ نفر است . که ازین جمله ۱۶۶ ، ۸۲۷ ، ۱ اروپائی الاصل ، و ۷۳۱ ، ۱۶۵ هندوستانی و ۸۱۳ ، ۴،۶۹۷ بومی و باقی ۵۴۸ ، ۵۴۵ از اقوام دیگر است .

پیشه های مهم اهالی زراعت و کان کنی است ، و معادن عبارت از معادن طلا ، الماس ، زغال سنگ ، مس ، قلی میباشد .

پریتوریا ، مرکز حکومت ، و کیپ تاون محل پارلمان است .

مختصر جغرافیای عالم

آسترلیا :

مستعمرة برطانوی است، درابتداء خیال میکردند که این قطعه چندان مفید نیست بنابراین آن را مقر بحرین قرار داده بودند، بالاخره مهاجرین آزاد درین مملکت آباد شده و مملکت شروع بترقی نمود، بتاريخ اول جنوری ۱۹۰۱ دولت متحده استرلیا بوجود آمد - دولت متحده عبارتست از مستعمرة اصلی نیوساوتھ ویز و کتوریا، کوئینزلیند - استرالیای جنوبی استرلیای مغربی و تسمانیه - گورنر جنرال ویک کابینه متحده امور حکومتی را اجرای کنند، پارلمان مرکب از دو اطاق میباشد سنا و اطاق نمایندگان - اعضای سنا مساویانه از هرشش علاقه منتخب میشود و عبارت است از ۳۶ عضو یعنی ۶ عضو از هر علاقه بدون لحاظ نفوس برای موعده شش سال منتخب میشوند و اعضای آن بقرار تناسب آبادی از هر علاقه می آیند باید هر علاقه اقلأ پنج نماینده انتخاب کند، فعلاً دارای ۸۶ عضو است و عموم اهالی حق رای دارد. طرز حکومت چنان است که کل حقوق اجرائیه بخود علاقه ها داده شده و مراکز اختیاراتی ندارد هر علاقه پارلمان از خود دارد در نیوساوتھ ویز اعضای اطاق علیا را حکومت برطانیه تاحیات شان منتخب می کند اما در علاقه های دیگر اهالی اعضا را انتخاب می کنند - برای اشخاص مسن (زن و یامرد) بالاتر از ۶۵ سال حکومت فی هفته پانزده شانگک تقاعد مقرر میکنند - کورها نیز حق تقاعدرا دارند، برای کثرت اولاد هم از طرف حکومت پول داده میشود - تعلیم ابتدائی جبری است استرلیا بالعموم مملکتی است زراعتی، گوسفند برای اخذ پشم به تعداد خیلی زیاد پرورش داده میشود - گندم و اجناس دیگر، چوب و لبنیات بخارج فرستاده میشود. معدنیات عبارت است از طلا، نقره، سرب، مس، قلی، رقبه ۷۷۱,۰۰۰ مربع کیلومتر - نفوس ۶,۵۰۰,۵۳۶ نفر و (کان ببرا) مراکز حکومت است.

(مملکت آزاد) آیرلند :

آیرلند بعد از کشمکشهای زیاد در سنه ۱۹۲۲ آزادی داخلی حاصل کرد .  
 ستر دی ولیر رئیس هیئت وزرای آیرلند میخواهد حقوق باقیمانده برطانیه نیز از آنجا رفع ، و آیرلند که بدوحصه شمالی و جنوبی تقسیم شده است یکی شود ، و حلف وفا داری لغو گردد .  
 پارلمان آیرلند دو اطاق دارد ، یکی اطاق وکلا و دیگری سنا ، اطاق وکلا ملت دارای ۱۵۳ عضو است که برای پنجسال منتخب میشوند ، و مجلس عالی سنا دارای ۶۰ عضو میباشد . عموم اهالی که سن شان منجوز از ۲۰ سال است حق رای دارند .

زراعت پیشه مهم اهالی است، دبلن پای تخت آیرلند دارای ۴۰۵,۱۲۶ نفوس میباشد . مساحت آیرلند ۸۴,۳۹۴ مربع کیلومتر و نفوس آن ۲,۹۱۲,۰۰۰ نفر است .

بحرین :

جمع الجزایر بیست در خلیج فارس، حکمران آن خلیفه عیسی ابن خلیفه علی میباشد که در سنه ۱۸۶۹ بر سر حکومت آمد از سبب کبرسن پسرش شیخ حامد بن عیسی الخلیفه وکالت می نماید، مساحت ۵۵۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۱,۲۰۰,۰۰۰ میباشد، مرکب های سفید بسیار اعلی در آنجا تربیه می شود اکثر تجارت تجداز بحرین وارد و صادر می گردد، بحرین تحت حایه برطانیه میباشد .



برونی :

این مملکت اسلامی در جزیره بونیو تحت حمایت برطانیه میباشد، رابر و سا کودانه پیداوار مهم نیاتی آن جا است معادن تیل خاک نیز دارد . مساحت آن ۶,۵۰۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس آن ۳۰,۱۶۲ نفر تخمین شده است . مذهب اهالی اسلام و عنوان حکمران سلطان است .

زنجبار :

زنجبار چند جزیره در ساحل افریقه و تحت حمایت دولت برطانیاست . مساحت آن ۲,۶۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۲۳۵,۴۳۸ است .

حاصلات زنجبار قزقل و ناربال است و قزقل آن در تمام دنیا می رود شهر زنجبار ۴۵,۲۷۶ نفوس دارد و بزرگترین شهر است در افریقه مشرقی . تعلیم ابتدائی مفت و برای مسلمانان اجباری است . سلطان زنجبار سید خلیفه ابن هاروب به ۹ دسمبر ۱۹۱۱ بر تخت جلوس نمود .

فلسطین :

فلسطین ارض مقدس اسلام و مسیحین و یهود است که آنرا حکومت انگلیس اداره می کند ، در انتخاب هیئت مقننه جمله ذکور بالغ فلسطین حق رای دارند . انگلیسی ، عربی و عبرانی زبانهای رسمی قرار داده شده و ملت یهودی در باب معاملات داخلی ، مذهبی ، اخلاقی و ملی آزادی داشته و بر پیروان خود بعضی محصولات گذاشته میتواند ، يك مجلس عالی دیگر برای مسلمانان است که معاملات مسلمانان را واری می نماید ، رقبه فلسطین ۲۳,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱,۰۳۵,۱۵۴ که ازان جمله ۷۵۹,۹۵۲ مسلمان و ۱۷۵,۰۰۶ یهود و ۹۰۶,۰۷۹ عیسوی و ۹۵۸۹ نفر اذیان مختلفه دارند، چادر نشینان ۱۰۳,۰۰۰ نفر علاوه بران میباشد، بیت المقدس مرکز آن است ، و بنادر مهم آن یافه ، حیفه ، عکه میباشد .

کویت :

يك ریاست عربی است که بکنار خلیج فارس از عراق عرب تا به نجد منند و تحت حمایت حکومت برطانوی است پایه تخت آن کویت بندریست مهم بر خلیج فارس - اسپ ، پشم ، خرما و مروارید پیدا وار آن است و بخارج می رود ، مساحت ۵,۱۵۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۵۰,۰۰۰ حکمران آن سلطان احمد ابن جابر الصباح است که در ۲۳ فروری ۱۹۲۱ بر تخت نشست .

کانادا :

اولین مستعمره برطانوی است که آزادی داخلی را نایل شده است ، حاکم اعلاي آنرا حکومت برطانوی به اتفاق حکومت کانادا مقرر مینماید - پارلمان مرکب است از دو اطاق : مجلس عالی سنا و اطاق عوام - مجلس عالی دارای ۹۶ عضو که آن را حاکم اعلی ( گورنر جنرال ) تا آخر عمر منتخب می کند ، اعضای اطاق عوام ۲۴ برای پنج سال منتخب میشوند ، هر علاقه داری اختیارات زیاد است مگر اختیارات مهمه دیگر بدست اداره مرکزی میباشد - هر علاقه حاکم دارد که او را حکومت کانادا مقرر می کند حکام با حکومت برطانیه راساً

## مختصر جغرافیای عالم

هیچ تعلق ندارد کانادا در اضلاع متحده امریکه و برطانیه و فرانسه جاپان سفرای جداگانه تعیین نموده است. نفوس کانادا اکثراً مرکب است از انگلیسی ها و فرانسوی ها مگر بدون این دو قوم آبادی های بزرگ دیگر اقوام یورپی نیز در آنجاست انگلیسی و فرانسوی زبان های رسمی میباشند هر دو زبان در پارلمان مروج است، قوانین و اعلانات در هر دو زبان شایع میشود، کانادا بالعموم مملکتی است زراعتی، گندم و حبوبات لبنیات، میوه و مال مواشی بکثرت در آن پیدا میشود. من حیث پیداوار گندم کانادا در دنیا درجه دوم را حائز است. تجارت بزرگ پوست سمور نیز دارد، صنایع بسیار ترقی کرده است، کانادا قریباً سه صد هزار موتر سالانه تهیه می کند و فابریکه موتر شورت که به لحاظ کثرت استعمال در تمام دنیا درجه دوم را دارا است درین جا میباشد.

حاصلات مهمه آن عبارت است از طلا - نقره - نکل - مس - سرب - جفت - ذغال سنگ - سنگ ریشه نفت - نمک - سمیت .

کانادا دارای آبشار های بزرگ است و بزرگ ترین آبشار های عالم ( نیباگا را ) در کانادا است. مساحت کانادا ۹,۶۶۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۰,۳۷۴,۱۹۶ - مرکز حکومت ( اتاوا ) دارای ۱۲۴,۹۸۸ نفوس میباشد ( مجلس امتیازات اقتصادی امپراطوری برطانیه در آنجا در سال ۱۹۳۲ انعقاد یافت ) .

## ماورای بوردان :

جمعیت اقوام این مملکت را بعد از جنگ عمومی تحت اختیار برطانیه گذاشت، سابقاً جزو سلطنت عثمانی بود. بتاريخ ۲۰ فروری ۱۹۲۸ قانون اساسی نفاذ یافت و استقلال داخلی مملکت اعلان گردید و مجلس مقننه تشکیل شد. عسکر و مراودات خارجه بدست برطانیه است .

تاحال حدود آن تعیین نشده است، عده نفوس ( ۲۶۰,۰۰۰ ) نفر تخمین میشود که تقریباً همه عربی نژاد و مسلمان اند، امیر آن عبدالله ابن حسین برادر فیصل شاه عراق است .

## ملایا :

نه ریاست اسلامی ذیل در جزیره های ملایا واقع و تحت حمایت برطانیه میباشد .

رئیس	مساحت مربع کیلومتر	نفوس	ایم ریاست
سلطان علاء الدین ساجان شاه ابن المرحوم راجا مودا موی	۸ ۲۰۰	۴۰۱ ۰۰۹	ریاست های متحده ملایا سیلانگور
محمد ابن المرحوم انطه ینگوی پرتوان بیسار	۶ ۶۰۰	۱۷۸ ۷۶۴	نگری سمیلان
العتصم بالله السلطان عبد الله ابن المرحوم السلطان احمد المعظم شاه	۳۵ ۸۰۰	۱۴۶ ۰۶۴	پاهانگ

## سالتنامه « کابل »

رئیس	نفوس	مساحت مربع کیومتر	اسم ریاست	ریاست های متحدۀ ولایا
پادوکا سری سلطان اسکندر شاه ابن ادیس .	۵۹۹ ۰۵۵	۲۰ ۲۵۰	بیراک	جوهور
سلطان ابراهیم	۳۴۳ ۰۶۳	۱۵ ۰۰۰		کیده
سلطان عبد الحمید حلیم شاه ابن مرحوم سلطان احمد تاج الدین مکرم شاه	۴۲۹ ۶۴۵	۹ ۴۵۰		پرایس
راجه سید علوی	۴۹ ۲۹۷	۸۲۰		کیلانان
سلطان اسمیل	۳۶۲ ۶۲۲	۱۴ ۸۵۰		ترنگانو
سلطان بدر النام شاه	۱۷۹ ۶۶۴	۱۴ ۳۰۰		

اکثر اهالی این ریاست ها مسلمان است - ناریل - مرچ سیاه - نیشکر - رابر - چوب ساگون - چرم - تیل خاک - قلی - طلا - سبگار و سگرت از صادرات عمدۀ این ریاست ها میباشد .

نیوزیلاند:

این جزایر را برطانیه در سنه ۱۸۴۰ استعمار نمود و در سنه ۱۸۵۲ نیوزیلاند آزادی داخلی حاصل کرده ، و در ۱۹۰۷ نام مستعمره به دومینیون تبدیل شد .

مساحت نیوزیلاند ۲۷۰ ۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱ ۴۴۳ ۰۷۰ میباشد و ازین عده تعداد بومیان ۶۸ ۸۵۰ است ، زراعت پیشۀ مهم اهالی است .  
ولنگتن مرکز دارای ۱۴۳ ۰۰۰ نفوس است .

تعلیم ابتدائی مفت و اجباری است ، خدمت نظامی نیز قانوناً جبری است اما عملاً خوش برضا میباشد ، نیوزیلاند قوه بحری و هوائی نیز دارد .

پارلمان نیوزیلاند دارای دو اطاق است ، یکی مجلس واضع قانون و دیگری اطاق نمایندگان . مجلس واضع قانون ۳۵ عضو دارد که برای هفت سال انتخاب میشوند ، و اطاق نمایندگان ۸۰ نفر عضو دارد که بموجب آرای عمومی برای ۳ سال منتخب میگرددند .

از سال ۱۸۹۳ برای زنان نیز حق رای داده شده .

هندوستان:

مساحت هند وستان ۴,۷۱ ۰۰۰ مربع کیلومتر ، منجمه ۶۱ فیصد آن هند برطانوی و باقی ۳۹ فیصد ریاستهای هندی است . نفوس هند ۳۵۲,۹۸۶,۸۷۶ است که خمس نفوس دنیا میباشد . هند برطانوی دارای ۲۷۱,۷۴۹,۳۱۲ و ریاستهای هندی دارای ۸۱,۲۳۷,۵۶۴ نفوس است .

۳۷ شهر زیاده از ۱۰۰,۰۰۰ نفر نفوس دارد . تعداد قریه ها ۶۸۵,۶۶۵ است . زیاده از ۷۲ فیصد اهالی بزراعت و تربیۀ مواشی مشغول اند و اضافه از ۳۳ میلیون درصنایع مختلفه مصروف میباشند .

مختصر جغرافیای عالم

بعد از انقراض حکومت مغلیه هند بتصرف انگلیس آمد و پادشاه برطانیه در سنه ۱۸۵۸ لقب امپراطور هند را اختیار کرد. حکومت هند برطانوی را گورنر جنرال و مجلس اداری که دارای ۷ عضو میباشد در تحت نظارت وزیر هند برطانیه اجرا میکند. و از جمله ۷ عضو مجلس اداری دو عضو هندی و باقی انگلیز است.

قوه مقننه بدو مجلس منقسم است. یکی مجلس عالی که دارای ۶۰ عضو است و ۳۳ عضو آن برای پنجسال انتخاب میشود، دیگر مجلس مقننه است که دارای ۱۴۵ عضو میباشد و ۱۰۴ نفر آن برای ۳ سال منتخب میشود و باقی از طرف گورنر جنرال تعیین میگردد. هند برطانوی در پانزده ولایت تقسیم یافته:

(۱) مدراس (۲) بیٹی و سند (۳) بنگال (۴) آگره و اواده (۵) پنجاب (۶) برما (۷) بهار و اوریسه (۸) صوبه متوسطه و برار (۹) آسام (۱۰) فرنیتر (۱۱) بلوچستان (۱۲) اجیر (۱۳) کورگ (۱۴) دهلی (۱۵) جزائر اندمان و نکوبار. درده ولایت اول مجالس مقننه میباشد و بعض امور اداری از قبیل معارف، صحیه، فواید عامه، زراعت، بلدیہ و غیره بوزرای هندی که نزد مجلس مشول میباشد مقوض گردیده است:

اکثر اهالی سنده و بنگال و پنجاب و فرنیتر و بلوچستان و ریاست کشمیر مسلمان است.

گندم، برنج، شرشم، پنبه، سند، پوست، چای، قهوه، افیون، تیل، خاک منگانه از صادرات مهم هند است.

تعداد السنه هند بصدهاست که معروفترین و تعداد نفوسیکه بآن زبانها تکلم میکنند ذیل ذکر میشود: زبان هندوستانی: ۲۵۰ میلیون نفوس باین زبان تکلم میکند، علاوه بر انگلیسی، زبان هندوستانی زبان رسمی مملکت است و اکثر جراید و رسایل باین زبان نشر میگردد. این زبان دونوع رسم الخط دارد:

یکی خط نستعلیق فارسی، دوم خط دیوناگری که از چپ بطرف راست تحریر میشود.

زبان بنگالی: بدرجه دوم است ۵۰ میلیون نفر باین زبان تکلم میکنند.

زبان تلیگو: یکی از السنه قدیم دکن میباشد و قریباً ۲۵ میلیون نفر بآن متکلم اند.

زبان پنجابی: باین زبان نیز قریباً ۲۵ میلیون حرف میزند.

بزبان های ذیل از ده الی ۲۰ میلیون حرف میزند.

مرهتی، تامل، راجستانی، کناری، اوریه، گجراتی.

از ۵ الی ده میلیون بزبان های: برمی، ملایالم تکلم میکنند.

از يك الی ۵ میلیون زبان شان قرار آتی است:

افغانی (پشتو)، خرواری، سندھی، بهلی، آسامی، پهای، گندی، کشمیری.

مرکز هند دهلی ست، اما در تابستان دوایر به شماله نقل میکند، دهلی در سنه ۱۹۱۲ ع مرکز هند قرار داده شد، قبل ازان مرکز هند کالکته بود.

ماسوائی هند برطانوی ۵۶۰ ریاست های هندی است که خورد ترین آنها بر چند قریه مشتمل است و کلان ترین «حیدآباد دکن» ۲۱۰,۰۰۰ مربع کیلو متر مساحه و اضافه از چهارده میلیون نفوس دارد. ریاست



## سالنامهٔ کابل

رامههه: حیدرآباد دکن - کشمیر - میسور - قلات - بروده - گوالیار - اندور - اودیپور - حودپور - بیکانیر - کولهاپور - بهوپال - تراونکور - جیپور است و حکمرانان ریاست‌های ذیل مسلم اند :

اسم ریاست	رئیس	مساحت مربع کیلومتر	تعداد نفوس
امب	نواب		
بهاولپور	نواب صادق محمد خان خامس	۳۹ ۰۰۰	۷۸۱ ۱۹۱
بھوپال	نواب محمد حمید الله خان آفریدی	۱۷ ۹۴۰	۶۹۲ ۴۴۸
پالن پور	دیوان مها خان طالع محمد خان یوسف زائی	۴ ۵۸۰	۲۴۳ ۹۱۲
پهلیرا	خان		
تونک	نواب حافظ محمد سعادت علیخان سالار زائی	۶ ۸۲۰	۲۸۷ ۸۹۸
جاورا	نواب محمد افشار علیخان تاجک خیل	۱ ۵۶۰	۸۵ ۷۸۸
جنجیره	نواب سیدی محمد خان	۸۴۰	۸۷ ۵۳۴
جونانگده	نواب مہابت خان ثالث	۸ ۶۷۰	۴۶۵ ۴۹۳
چترال	مہتر شجاع الملک	۱۱ ۷۰۰	۸۰ ۰۰۰
حیدرآباد دکن	میر عثمان علیخان نظام الملک آصف جاہ سادس	۲۱۰ ۰۰۰	۱۴ ۳۹۵ ۴۹۳
خیرپور	میر علی نواز خان طالپور	۱۵ ۹۰۰	۱۹۳ ۱۵۲
دیر	نواب عبدالحمید خان یوسف زائی	۱۳ ۰۰۰	۸۰ ۰۰۰
رادھن پور	نواب جلال الدین خان	۲ ۹۹۰	
رام پور	نواب سید رضا علیخان توری	۲ ۳۰۰	۴۵۳ ۶۰۷
ساچین	نواب سید محمد حیدر محمد یعقوب خان	۱۲۷	۱۹ ۹۷۷
ساوانور	نواب عبدالحمید خان	۱۸۰	۱۶ ۸۳۰
قلات	بیگلر بیگی میر اعظم خان والی	۱۶۴ ۵۰۰	۳۷۹ ۰۰۰
کچی	نواب میرزا حسین باور خان	۹۰۰	۷۱ ۷۱۵
لس بیلا	جام میر غلام محمد خان	۱۸ ۵۰۰	۵۰ ۶۹۶
لوہارو	نواب	۵۷۰	۲۰ ۶۱۴
مالیر کوتلہ	نواب احمد علیخان غزنوی	۴۳۵	۸۰ ۳۲۲

### مختصر جغرافیای عالم

بروده :

این ریاست در گجرات ( بمبئی ) واقع و از سنه ۱۷۷۲ تحت حمایت برطانیه است . مجلس مقننه آن ۲۷ عضو دارد که ده نفر آن از طرف اهالی منتخب و باقی از طرف رئیس مقرر میشود . تعلیم در بروده بسیار ترقی کرده چنانچه ۲,۷۴۲ مکتب خورد وکلان دارد .

لقب رئیس آن ( فرزند خاص دولت انگلیشیه مهاراجه گیکوار سینا خاص خیل شمیر بهادر ) است . مساحت بروده ۲۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ( ۲,۱۲۶,۵۲۲ ) نفر و مراکز شهر بروده است که ۹۱,۱۷۸ نفوس دارد .

حیدرآباد دکن :

حیدرآباد از بزرگترین و آبادترین ریاست های هندی است که به قلب هند جنوبی واقع میباشد در سنه ۱۷۲۴ میرقرالدین علی چنقلیج خان نظام الملک بهادر که از طرف سلاطین مغلیه والی دکن بود اعلان استقلال کرد .

کپنی های تجارتی فرانسه و انگلیس در قرن هژدم در جنوب هند تحت حمایت این ریاست بودند و چون دولت برطانیه رفته رفته تمام هند و علاقه جات چار طرف آن را تصرف کرد ، مناسبات ریاست حیدرآباد دکن و انگلیس عملاً بالعکس گردید . اگرچه رسماً حلیف برطانیه شناخته میشود .

در هند تنها همین ریاست است که فوج از خود استخدام میتواند و فعلاً ۲۰,۰۰۰ عسکر داشته و علاوه بران سکه، پوسته ، تیلگراف و ریل از خود دارد و یونیورستی بنام جامعه عثمانیه تأسیس کرده که دران تمام علوم و فنون بزبان اردو تدریس میشود . اکثر اهالی دکن هندو و شغل آنها زراعت است پنبه ، زغر ، برنج از محصولات و پارچه های نخی و سمته سازی از صنایع مهم آن دیار است . مساحت آن ۲۱۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و عده نفوس ۱۴,۳۹۵,۴۹۳ نفر است ، مالیات آن سالانه بیشتر از ۸ میلیون روپیه سکه عثمانی میباشد - لقب فرمانروای حیدرآباد نظام الملک آصف جاه است .

راجپوتانه :

راجپوتانه از بیست ریاست تشکیل یافته که زرده آن از زمانهای قدیم قبل الاسلام و یکی از ان اسلامی است که چندی قبل با آن ضمیمه گردیده است .

کلانترین این ریاستها ( جوده پور ) یا ( ماروار ) است که ۹۱,۰۰۰ مربع کیلومتر وسعت دارد . اما در تاریخ هندوستان ( اودی پور ) یا ( میوار ) به لحاظ قدامت اهمیت مخصوصی دارد و رئیس آن نیز نزد اهل هند مقدس و از نجیب ترین خانواده های هند است .

مساحت تمام راجپوتانه ۳۳۰,۰۰۰ مربع کیلومتر است .

### تلات ( بلوچستان ) :

این ریاست تحت حایهٔ بریطانیه و در جنوب افغانستان واقع است . يك علاقۀ آن که عبارت است از شهر ومضافات کویتہ ( شالکوت ) به حکومت هند اجاره داده شده . باقی حصص آن تحت ادارهٔ خان بلوچ میباشد . اکثر اراضی آن ریگستان و بیابان است در سنهٔ ۱۹۲۶ طریق اسارت ( برده فروشی ) در بلوچستان موقوف گردید . مساحت بلوچستان ( ۱۶۴,۵۰۰ ) مربع کیلو متر وعدهٔ نفوس ( ۳۲۸,۲۸۱ ) نفر میباشد که عموماً مسلم وزبان شان بلوچی، برومی و پشتو است . لقب رئیس ( بیگ لربیکی والی و خان ) میباشد . مرکز ریاست شهر قلات است .

### کشمیر :

یکی از قشنگ ترین کشور های عالم و از بهترین مناظر خوش آب وهوای دنیا محسوب میشود، و از زمان های قدیم تاحال شعرای هر دیار در مدح آن داد نکته سنجی داده اند، کشمیر به قسمت شرقی افغانستان اتصال دارد ، انگلیس در سنه ۱۸۴۶ کشمیر را در بدل يك مقدار پول بدست مهاراجه گلاب سنگه سپرد . موقعیت جغرافیائی مملکت، کوهی و وادی های شاداب وقشنگ آن از عجایب عالم محسوب است .

محصولات و صنایع مهم آن زعفران ، ابریشم وشال کشمیری وغیره میباشد . ساکنین آن بصنایع ظریفه خیلی مائل و دران ید طولی دارند مساحت آن ۲۲۰,۰۰۰ مربع کیلو متر وعدهٔ نفوس آن ۳,۳۳۰,۵۱۸ است که اکثر آن مسلمان میباشد .

حکمران آن سکهه و لقب رسمی او ( سری مهاراجه ادی راج ) میباشد .

### گوالیار :

این ریاست که در مرکز هند واقع است در ایام اختلال سلطنت مغلیه در سنه ۱۷۰۰ تأسیس یافته و در سنه ۱۷۸۲ تحت حایهٔ بریطانیه در آمد انهار و ذرائع آب رسانی گوالیار خیلی مترقی است مساحت آن ۶۸,۵۰۰ مربع کیلومتر وعدهٔ نفوس ۳,۵۲۳,۰۷۰ نفر و مرکز شهر گوالیار ( لشکر ) است . لقب رئیس ( مهاراجه سندیا عالیجاه بهادر ) میباشد .

### میسور :

یکی از ریاست های باثروت و بجنوب هند واقع است ، ریاست میسور در قرن پانزدهم عیسوی تأسیس یافت و در قرن هژدهم حیدر علی راجهٔ آن را معزول نموده و خود بجایش نشست و این پدر و پسر نامورش سلطان صلاح الدین تیمو به توسیع حدود و آبادی این ناحیه کوشش های زیاد نموده اند ، در سنه ۱۷۹۹ سلطان صلاح الدین درهٔ مقابلۀ انگلیس ها شهید گردیده ریاست مذکور دوباره به راجه های سابق تعلق گرفت ، منابع ثروتی آن از قبیل مادن طلا وغیره بوده وزراعت مهم آن قهوه و صندل و آبنوس میباشد . در سال دوم میلیون کلداز بنام خراج میسور عاید خزانهٔ انگلیس میشود ، مساحت آن ۸۰,۰۰۰ مربع کیلو متر است وعدهٔ نفوس آن ۶,۴۲۳,۱۸۹ بوده، قسمت بزرگ آنرا طایفهٔ هندو تشکیل میدهد لقب رسمی حکمران آن مهاراجه است .

### مختصر جغرافیای عالم

#### بلجیم

نظر باندازه خاک خود پر نفوس ترین ممالکتی در عالم است که دارای ۲۶۶ نفر فی مربع کیلو متر میباشد - ساکنین آن بدو گروه مهم تقسیم اند: فلیمش ها و والون ها - فرانسوی و فلیمشی زبان های رسمی مملکت است، آنها پسندان فایمشی برای حصه فلیمشی آزادی داخلی میخواهند - کاتولیک مذهب اکثر اهالی است عقاید مذهبی تماماً آزاد است. بلجیم چهار دارالعلوم دارد که دوی آن یونیورسیتی دولتی است .



شاه - البرت اول  
ALBERT I

پارلمان بلجیم مشتمل است بر مجلس - سنا و اطاق نمایندگان - سنا ۱۵۳ عضو و اطاق نمایندگان عبارت است از ۱۸۷ عضو . هیئت های انتخابیه ۹۳ عضو سنا را انتخاب می کنند و چهل عضو دیگر را مجالس ولایات منتخب می کنند و ۲۰ عضو را خود سنا انتخاب مینماید ، تمام شهزادگان که عمر شان متجاوز از ۱۸ است اعضاء سنا میباشند اما باعمر ۲۵ حق بحث را ندارند. ذکرر بعمر ۲۱ سالگی بالعلوم حق انتخاب دارند از طبقه نسوان بیوه گان مقبولین نظامی جنگک عمومی ( بشرطیکه نسکاح ثانی نکرده باشند ) و در صورت نبودن بیوه ، مادران مقبولین ( بشرطیکه آنها هم بیوه باشند ) و

زنهاییکه در جنگک عمومی - بر دشمن بودند تماماً حق رای دارند . انتخاب اطاق سنی به آزای کل اهالی مملکت بر اصول تناسب آبادی بعمل می آید ، بعض اهالی ممتاز و معروف اعضاء اعزازی اطاق علیا میباشند . برای مزدوران انشورنس ( بیمه حیات ) جدیری است ، صنعت شیشه ، نساجی ، قند سازی ، فیته بلجیم خیلی مشهور است . در نساجی پنبه نیز خیلی ترقی کرده است . مساحت آن ۳۰،۴۴۳ و ۳۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۸،۰۹۲،۰۰۴ پای تخت بر سار دارای ۸۳۹،۵۸۱ نفوس است ، پادشاه البرت - در سنه ۱۹۰۹ بر تخت نشست .

#### مساحه و نفوس بلجیم و مستملکات آن

بر اعظم ملك	مساحه مربع كيلومتر	نفوس	طرز حكومت
اروپا بلجیم	۳۰ ۴۴۳	۸ ۰۹۲ ۰۰۴	شاهی
افریقه کانگو	[ ۲ ۳۶۵ ۸۰۰	۸ ۸۲۸ ۶۰۱	مستعمره
روانده یوراندی	۵۰ ۰۰۰		وکالت جمعیت اقوام
مجموع کل	۲ ۸۹۶ ۲۴۳	۱۶ ۹۲۰ ۶۰۵	



سالنامه « کابل »

کانگوی بلجیمی:

مستعمرة بلجیمی است در افریقه ، مساحت آن ۲,۳۶۵,۸۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۸۸۲۸۶۰۱ است که از انجمله بلجیمی ۱۷۴۳۲ و اوروپائی های دیگر ۷۶۳۷ و بقیه بومیان است ، معادن آن : مس ، الماس ، طلا ، قلی ، ریدیم ، آهن ، سنگ ذغال است . تجارت عاج آن اهمیت زیاد دارد . خرما نیز فراوان است و از حیث پنبه - رابر ، ککاو ، ناربال بسیار با ثروت است ، مرکز آن لیو پولدویل است .

بلغاریا

یکی از سلطنت های خورد یورپ است که دارای ۶ میلیون نفوس میباشد، مرکز آن صوفیه ۲۱۳۱۶۲ نفوس دارد ، دو ثلث اهالی آن در زراعت مشغول میباشند صنایع در بلغاریا چندان ترقی نیافته است . صادرات آن تمباکو، جواری ، گندم ، چرم خام، جو ، تیل خاك، و عطر گلاب میباشد؛ تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است. مرکز آن دارای يك یونیورسیتی است. اختیارات قانون وضع به يك اطاق واحد مربوط است - نام اطاق سوبرانی است که دارای ۲۲۷ عضو میباشد و اعضاء آن برای مدت چهار سال بقرار آرای عموم منتخب میشوند ، سن عضو لایق انتخاب از ۳۰ سال بزرگتر میباشد . بقرار معاهده ورسای ، بلغاریا از سواحل بحیره ایجیان مشمول مقدونیه محروم گردید - اما بقرار معاهده که با یونان در سنه ۱۹۲۴ نموده است برای بلغاریه اجازه داده شده که زیر مراقبت و نگرانی انجمن اقوام از راه بحیره ایجیان تجارت کرده میتواند -



زار - بورس ثالث  
BORIS III

اما بلغاریا باین قانع و مطمئن نیست و چشم بر مقدونیه دوخته است ، بعض بلغاریان زندگی خود را درین راه وقف کرده اند و برای حصول این علاقه برای فدا کردن خود را آماده ساخته اند گویا این علاقه برای شان زمینی است موعود، مساحت بلغاریا ۱۱۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۶,۰۰۰,۰۰۰، حکمران زار بورس سوم، ولیعهد وارث تخت و تاج شهزاده سائیرل برادر حکمران است. حکومت موجوده به ۱۳ جولائی ۱۸۷۸ بعد از معاهده برلن بوجود آمده .

## مختصر جغرافیای عالم

## یونان

این مملکت کوهی در حصه شرقی کوهستان عالیه واقع است، مراودات خارجه آن تعلق به برطانیه دارد و در معاملات داخلی کاملاً آزاد است، اهالی آن بودائی میباشد، مشك و برنج و لاک و موم و شهد و ابریشم و فیل و اسب و چاوری و آشمیر، صادرات عمده آن ملك است، مساحت ۱۸۰۰۰۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۳۰۰,۰۰۰ تخمین شده است. یونان کبھی مرکز حکومت است و حکمران عالیه مها راجا جگمی وانگك چوك است.

## بولیویا

مملکتی است در مرکز امریکه جنوبی که هیچ بندر ندارد، ایالت چاکو که رقبه آن ۲۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر است در بین بولیویا و پاراگوی متنازع فییه است. ۵۰ فیصد اهالی بولیویا بومی میباشند. پیشه های مهم اهالی آن، دهقانی حال چرانی و کان کنی است، رئیس جمهور با رأی کل اهالی برای چهار سال منتخب میشود، پارلمان مرکب است از سنا که دارای ۱۶ عضو میباشد، این اعضاء برای موعده شش سال منتخب و ثلث آنها بعد از هر دو سال تجدید میشود. در پارلمان يك اطاق نمایندگان نیز است که عده آنها ۷۰ نفر و برای چهار سال منتخب و نصف آنها بعد از هر دو سال تجدید میشوند، ذکر صاحب سواد بالاتر از ۲۱ سال که دارای معاش معلوم اند حق رای دارند. بعد از انقلاب داکتر دانیال سلامانکا به ۱۰ مارچ ۱۹۳۱ رئیس منتخب شد. مساحت ۱,۵۶۸,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲۹۷,۴۹۰۴ - مرکز رسمی آن (سوکرا) دارای ۳۴۵,۷۷۷ نفوس و مرکز حقیقی (لاپاز) دارای ۱۴۶,۹۳۰ نفوس میباشد.

## پاراگوی

جمهوریتی است در امریکه جنوبی، رئیس جمهور آن برای مدت چهار سال و هیئت شوری که مرکب از ۲۰ نفر است برای شش سال انتخاب و ثلث آنها هر دو سال بعد تجدید میگردد، و يك مجلس نمایندگان که مرکب از ۴۰ نفر اعضاء است برای چهار سال منتخب و نصف اعضاء بعد از هر دو سال تبدیلی میشود. تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است، صادرات آن تمباکو، نیشکر، برنج و جوار میباشند. مساحت ۲۵۳,۰۰۰ مربع کیلومتر - و نفوس ۸۰۱,۵۶۴، مرکز آن آسشن است.

## پاناما

جمهوریتی است در امریکه وسطی و مساحت آن ۸۰,۱۰۳ مربع کیلومتر و نفوس ۴۶۷,۴۵۹ میباشد قهوه، ناربال، کبيله پیدوار آنجاست، زبان اهالی اسپانوی است، از طرف عموم ملت بکثرت آرایك نفر رئیس جمهور برای موعده چهار سال انتخاب میشود، مجلس نمایندگان دارای ۴۶ عضو برای چهار سال انتخاب میگردد، تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است، قشون ندارد.

## پیرو

پیرو در سنه ۱۸۲۱ از سلطنت اسپانیه جدا گردیده استقلال و جمهوریت خود را اعلان کرد، رئیس جمهور برای پنج سال منتخب می شود، مجلس مالک اختیارات قانونی است و مشتمل است بر مجلس عالی که دارای ۳۵ نفر اعضاء میباشد و اطاق نمایندگان ۱۱۰ عضو دارد. خدمت عسکری و تعلیم ابتدائی جبری است، مملکت از حیث معدنیات تمول زیاد دارد، پیرو دارای ۸۰ فیصد مقدار وانادیوم Vanadium دنیا است، مساحت ۱,۴۳۴,۰۰۰ مربع کیلومتر - نفوس ۶۱۴۷,۰۰۰ مرکز آن لبا است.

### پرتگال

بعد از انقلاب سنه ۱۹۱۰ جمهوری شده و شاه مانول دوم خلع گردید ، تشکیلات اساسی آن مرکب است از يك مجلس ملی دارای ۱۶۴ عضو که بکثرت رای عموم برای سه سال انتخاب میشود و اطاق عالی دارای ۷۱ عضو که مجالس بلدیہ آنها را منتخب می کنند ، نصف اعضای مجلس عالی بعد از هر سه سال تبدیل میشود. هر دو اطاق رئیس جمهور را برای موعده چهار سال انتخاب می نماید ، تعلیم ابتدائی و خدمت عسکری جبری است .



رئیس جمهور - ای . او . دی فراگوسا کارمونا  
A. O. DE FRAGOSA CARMONA

قریباً يك ثلث زمین بذر میشود ، باغستان انگور بکثرت است ، شراب ، روغن زیتون و میوه و کارک بافراط پیدا میشود، شراب سازی صنعت مهم مملکت است ، مساحت پرتگال ۹۱,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۶,۶۵۴,۸۱۵ - سلطنت استعماری پرتگال ۲۱,۲۶,۰۰۰ مربع کیلومتر مساحت دارد و نفوس مستعمرات ۷,۷۸۳,۱۱۵ است . در ۱۹۱۴ آزادی جزئی داخلی برای هر مستعمره پرتگالی داده شده که برای نظم مملکت و اقتصاد قانونهای خود را وضع کنند.

مرکز حکومت شهر لژیس یکی از بنادر مهم جنوب غربی اروپا و خیلی قشنگ است. نفوس ۳۹۰, ۵۹۴ میباشد .

### مساحه و نفوس پرتگال و مستملکات آن

براعظم	ملک	مساحه مربع کیومتر	نفوس	طرز حکومت
اروپا	پرتگال	۹۱ ۰۰۰	۶ ۱۹۰ ۹۹۹	جمهوری
جزائر آتلانتیک	جزائر آرزو	۲ ۴۰۰	۲۵۳ ۵۹۶	مستقماً
»	مدیرا	۸۱۰	۲۱۰ ۲۲۰	»
مجموع		۳ ۲۱۰	۴۶۳ ۸۱۶	

## مختصر جغرافیای عالم

## مساحه و نفوس پرتکال و مستملکات آن

براعظم ملک	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
آسیا : هند	۳ ۸۰۰	۵۷۶ ۴۲۶	مستقیماً
تیمور	۱۹ ۰۰۰	۴۵۱ ۶۰۴	»
مکاؤ ( چین )	۱۰	۱۵۷ ۱۷۵	»
مجموع	۲۲ ۸۱۰	۱۷۹ ۲۰۵	
افریقه : جزائر راس ورد	۴ ۲۰۰	۱۵۰ ۱۶۰	»
گنی	۴۰ ۰۰۰	۳۴۳ ۹۶۱	»
جزائر پرنسپ و غیره	۸۰۰	۵۹ ۰۵۵	»
انگولا	۱ ۲۶۰ ۰۰۰	۲ ۵۲۱ ۹۵۶	»
موزمبیق	۷۶۰ ۰۰۰	۳ ۵۲۸ ۷۷۸	»
مجموع	۲ ۱۰۰ ۰۰۰	۶ ۶۰۳ ۹۱۰	
مجموع کل	۲ ۲۱۷ ۰۲۰	۱۴ ۴۳۷ ۹۳۰	

## پولیند



رئیس جمهور - اگناسی موسیکی  
IGNACI MOSCICKI

جمهوریتی است در یورپ ، دارای مساحت ۳۸۶,۰۰۰ مربع کیلومتر و ۳۱,۹۲۷,۷۷۳ نفوس، هفتاد فیصد سکنه آن پولندیها میباشد، بقیه مرکب اند از جرمن ها ، یوکرانی ها و یهودیها ، تشکیل اساسی عبارت است از دو مجلس یکی سنا که ۱۱۱ عضو دارد، دوم مجلس وکلا که دارای ۴۴۴ اعضا میباشد. رئیس جمهور برای موعده هفت سال انتخاب می شود، حکومت پولیند برای رفع جهالت و بی سوادی ملت کوشش انتهائی خود را بمصرف میرساند ، تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است ، وارسا مرکز آن است. برای پدرها و مسکین ها شناخانه های رایگان و جبهه غربا در تمام مملکت دارالساکنین است .



## ترکیه

در ترکیه به ۱۹ اکتوبر سنه ۱۹۲۳ جمهوریت اعلان وغازی مصطفی کمال پاشا رئیس جمهور آن انتخاب شده است .

در سنه ۱۹۲۸ خط لاتین را قبول ورائج نمودند، اکثر سکنه ترکیه مسلمان و عده هم نصاری و یهودی میباشد.

پارلمان ترکیه موسوم به مجلس کبیر ملی است ۳۱۶ عضو دارد که برای چهارسال منتخب میشوند، رئیس جمهور نیز برای چهار سال انتخاب میگردد، غازی مصطفی کمال پاشا بار سوم به ۴ می سنه ۱۹۳۱ منتخب شده است . زراعت پیشه مهم اهالی است ، حاصلات ترکیه تمباکو که قریباً بکل بازار های دنیا فرستاده میشود ، پنبه ، حبوبات ، صغ ها و میوه های متنوعه است ، ترکیه معادن با ثروت دارد ، انقره مرکز حکومت ترکیه است ، مساحت ترکیه ۳۵۰ ، ۷۷۲ مربع کیلومتر ، نفوس ۱۲،۶۰۷،۶۰۱ میباشد .



رئیس جمهور - غازی مصطفی کمال پاشا

## جاپان

مملکتی است خورد اما یکی ازدول بزرگ و مقتدر دنیا بشمار می آید . در ثروت قدرتی تمول زیاد دارد، ذغال سنگ را از مانچوریا حاصل و پنبه و پشم را از خارج خریداری میکنند ، ماشین های آن از یورپ آورده میشود، بالینهمه بواسطه سمی حیرت انگیز خود مملکت بزرگ صنعتی شده است ، چنانچه در این ایام جاپانی ها در تجارت با جاهیر متحده امریکه و انگلستان مقابله شدیدی دارد .

سلطنت جاپان باعلاقه های ملحقه آن ۶۷۸،۵۰۰ مربع کیلومتر مساحت دارد، نفوس جاپان ۶۴،۴۴۷،۷۲۴ و از کل حکومت مجموعاً ۹۱،۷۹۳،۶۳۹ میباشد، جاپانی ها شبکه بخارج سکونت دارند ۷۶۲،۵۶۹ نفر است . تعلیم ابتدائی جبری است ، جاپان ۵ دارالمعلم شاهی و ۳۲ تعلیمگاه دیگر که با دارالمعلم ها مساوی میباشد دارد .

مملکت جاپان کوهستانی است، زلزله اکثر در اینجا واقع میشود؛ زیاده از ششم حصه رقبه آن قابل زراعت نیست . جاپان دارای بندرگاه های نفیس بوده یک دولت شهنشاهی است، شهنشاه آن قاید اعلا ی عسکر و بحریه میباشد.

## عنه ر جغرافیای عالم

شخص پادشاه حق اعلان جنگ ، صلح ، بستن عهد نامه ها را دارد . پارلمان جاپان مشتمل است بر دو اطاق : یکی اطاق اعیان که ۴۰۴ عضو دارد ، دوم اطاق وکلا که دارای ۴۶۴ عضو است برای چهار سال منتخب میشوند ، تمام مردها بزرگتر از ۲۵ سال آزادی رای دارند و امتیازات جایداد و تیول و غیره بر طرف شده است ، عقاید مذهبی آزاد و خدمت عسکری عمومی و جبری است . توکیو مرکز جاپان دارای ۲,۰۷۰,۹۱۳ نفوس است . شهر توکیو و یوکوهاما در ۱۹۲۳ از آتش و زلزله تباه ولی باز بصورت شهر های بزرگ تعمیر گردیده است . حکمران مملکت میکادو هیروهیتو ، به ۲۵ دسمبر سنه ۱۹۲۶ بر تخت نشست .



امپراتور - هیروهیتو  
HIROHITO

## مساحه و نفوس جاپان و مستملکات آن

بر اعظم نام ملک	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
آسیا جاپان	۳۸۰ ۰۰۰	۶۴ ۴۵۰ ۰۰۵	امپراطوری
کوریا	۲۲۰ ۰۰۰	۲۱ ۰۵۷ ۹۶۹	مستقیماً
کرافوتو	۳۶ ۰۰۰	۲۹۵ ۱۸۷	مستعمره
فورموسا	۳۶ ۰۰۰	۴ ۵۹۲ ۵۳۷	»
کوانگک تونگک	۳ ۴۰۰	۱ ۳۲۸ ۰۱۱	»
مجموع	۶۷۵ ۴۰۰	۹۰ ۳۲۶ ۰۷۱	
اوقیانوسیه جزایر متفرقه	۳ ۱۳۰	۶۹ ۶۲۷	وکالت جمعیت اقوام
مجموع کل	۶۷۸ ۵۰۰	۹۰ ۳۹۵ ۶۹۸	

### جرمنی

در نومبر ۱۹۱۸ بعد از خلع امپراتور ویلهلم ثانی اعلان جمهوریت کرده مجلس نمایندگان ملی در برلن عنان حکومت را در دست گرفت، حکمرانان ایالات متحده بعضی برطرف گردیدند و بعضی خود را خلع و پارلمان امپراطوری را منحل و برای انعقاد يك مجلس ملی ترتیبات گرفت، تمام جرمنی ها از زن و مرد که سن شان متجاوز از ۲۰ سال بود، در جنوری ۱۹۱۹ عیسوی ۲۳۳۰ نماینده ملی را انتخاب کردند.

مجلس ملی بار اول در ۴ فروری ۱۹۱۹ در مقام ( وائی سر ) انعقاد یافت و در ۱۱ فروری نخستین رئیس جمهور جرمنی فرایید ریش ایبرت انتخاب گردید و تا ۲۸ فروری ۱۹۲۵ یعنی روز مرگش رئیس جمهور بود.

مارشال فون هندن بورگک رئیس دوم در ۲۶ اپریل ۱۹۲۵ منتخب گردیده و در ۱۲ مئی ۱۹۲۵ شروع بکار نمود و در ۱۰ اپریل ۱۹۳۲ بار دوم انتخاب گردید.



رئیس جمهور — مارشال پال فون بینکندورف اند فون هندنبورگ  
PAUL VON BISMARCK UND  
VON HINDENBURG

حق انتخاب رئیس را تمام اهالی جرمنی زن و مرد متجاوز از عمر ۲۰ دارند، روز انتخاب رئیس رخصتی و تعطیل عمومی می باشد، رئیس برای هفت سال انتخاب میگردد، تشکیلات اساسی جمهوریت در ۳۱ جولائی ۱۹۱۹ بواسطه مجلس ملی در وائی سر ترتیب یافت و در ۱۱ اگست ۱۹۱۹ اجرا گردید، بقرار قانون اساسی دولت جرمنی جمهوری قرار یافت و قوه حکومت ماخوذ از ملت است، و برای نمایندگی ایالات مجلس دیگر موسوم به رایسرات ترتیب یافت، برای تمام قوانین تصویب این مجلس حتمی است و بعد ازان به مجلس ریشتاک تقدیم میشود، اما ریشتاک به اکثریت دوثلث قانونی را که بخواهد بدون تصویب رایسرات منظور نموده میتواند. بموجب قانون اساسی تمام اهالی جرمنی بدون لحاظ نسب و مذهب حقوق مساوی، و آزادی مذهب و نطق و انعقاد مجلس دارند، اعضای مجلس وضع قوانین ( ریشتاک ) بواسطه رای عموم ملت بقرار تناسب نفوس برای ۴ سال انتخاب میگرددند، ۶۰ هزار نفر حق انتخاب يك نماینده دارند. تعداد تمام نمایندگان رایسرات ۶۶ است که از پروس ۲۶، باویریا ۱۱، ساسنی ۸، ورتم برگک ۴، بیدن ۳، تورنگیا ۲، هس ۲، هامبورگ ۲ و از ایالات دیگر يك يك نماینده انتخاب میشود. ریشتاک در ۱۹۳۰ دارای ۵۷۷ عضو بود.

جرمنی ملکیت صنعتی زیاده از ۴۰ فی صد اهالی به صنعت مصروف میباشد، جمله اشخاصیکه نفقه پیدا کرده میتوانند حق دارند وقتیکه از باعث مرض و یا کدام حادثه، و یا قبل از وقت ضعف و پیری بیکار گردند از حکومت امداد مالی حاصل کنند، بیه جبریست.

### مختصر جغرافیای عالم

برلن مرکز جرمنی دارای ۴۰,۲۴۲,۲۸۶ نفوس میباشد و شهرهای مهم دیگر آن اینست: درسدن، مرکز آن سیکسونی شهرست قشنگ ونفیس، میونیخ شهرست فرح بخش، هیمبرگ شهرست مقبول و خوشنام لپزیک شهرست مملو از کتب.

مساحت جرمنی ۴۷۴,۰۰۰ مربع کیلومتر، و نفوس ۶۳,۱۸۰,۶۱۹ میباشد.

سار:

بقرار معاهده ورسای طاس سار از جرمنی منقرض گشته و به جمعیت اقوام سپرده شده است، يك هیئت که مرکب از پنج نفر است آنجا حکمرانی می کند، مساحت ۱,۹۲۱ مربع کیلومتر و نفوس ۷۷۰,۰۳۰، در سنه ۱۹۳۵ به اهالی اختیار داده خواهد شد که بقرار خواهش خود به هر مملکتی که میخواهند ملحق شوند سار از حیث ثروت های طبیعی توانگر است.

### چکوسلوواکیه

جمهوریتی است در اروپای مرکزی و مرکب است از چهار علاقه سابق استریائی: بوهمیا - موراویا



رئیس جمهور - تامس گاری گو ماسارک  
THOMAS GARRIGUE NASARYK

و يك قسمت سلیشیا و سلوواکیا، در حدود آن ۶ ملت مسکون و آباد است، که نفوس مجموعی آنها ۱۴,۷۲۶,۱۵۸ است که ازان جمله چکوسلواک ۸,۷۶۰,۹۳۷ جرمن ۳,۱۲۳,۵۶۸ - مجارستانی ۷۴۵,۴۳۱ روتینی ۶۱,۸۴۹ - پولندی ۷۵,۸۵۳ یهود ۱۸۰,۸۵۵ و باقی اقوام دیگر اند. از حیث زراعت مملکت مذکور بسیار باثروت است، دهقانی دران خیلی ترقی کرده است و اجناس خورا که به مقدار فراوان بخارج فرستاده میشود، ثروت معدنی نیز زیاد دارد از قبیل ذغال سنگ، آهن، مس، طلا، نقره، نمک. در صنایع نیز ترقیات زیاد نموده خصوصاً در شیشه سازی، نساجی، کاغذ سازی و ادویه کیمیاوی و نجاری. صادرات بزرگ چکوسلواکیا: قند، پشم، فولاد، اسباب شیشه و چینی، بوت و فرنیچر میباشد. در ایام حرب عمومی این مملکت اعلان استقلال نمود، پارلمان این مملکت مرکب است از مجلس وکلا که دارای ۳۰۰

عضو و برای شش سال منتخب میگردد، و سنا دارای ۱۵۰ عضو برای ۸ سال منتخب میشود، هر دو مجلس متفقاً برای موعده ۷ سال رئیس جمهور را منتخب میکنند، رئیس سر کرده فوج میباشد و اختیار دارد که به اتفاق پارلمان اعلان جنگ نماید، پارلمان نماینده هفده حزب است دو جزء آن از اقلیت المانها میباشد.

حکومت به مذهب و نطق آزادی مکمل داده است، تعلیم جبری است و به تربیه بدنی توجه زیاد کرده میشود، مساحت آن ۱۴۲,۰۰۰ مربع کیلومتر، نفوس آن ۱۴,۷۲۶,۱۵۸، مرکز پراگ، دارای ۸۴۸,۰۸۱ نفوس است.



## سالنامه «کابل»

### چلی

جمهوریتی است در امریکه جنوبی، منابع وسیع معدنی دارد و من حیث پیداور مس در دنیا درجه دوم راحیز است، کانهای بزرگ از قبیل آهن و ذغال سنگ دارد. کود (نایتريت آف سودا) را تمام ممالک دنیا از چلی خریداری میکند. رئیس جمهور به کثرت آرای عموم برای شش سال منتخب میشود، مجلس سنای چلی مشتمل است از ۴۵ عضو برای هشت سال، انتخاب آنها بعد از ۴ سال تبدیل میگردد. مجلس نمایندگان عبارت از ۱۳۲ عضو است. به آرای دوثلک اعضاء و به تصویب رئیس جمهور مواد قانونی منظوری مییابد. تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است، شهریان سالم و تندرست همه مجبورند که در قشون ملی خدمت کنند، مرکز جمهوریت سنتیاگو دارای ۶۹۶,۲۳۱ نفوس است، مساحت چلی ۷۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۴,۲۸۷,۴۴۵، رئیس جمهور آن جوان استیوان مانیتر و میباشد.

### چین

مملکتی است بسیار وسیع قریباً مساوی کل یورپ، تمدن آن بسیار قدیم است. چین از سال های دراز متحمل فشار های زیاد داخلی و خارج گردیده و بعضی علاقه جات و منابع ثروتی آن را اجانب منقرض نموده است.

چین به ۱۲ فروری سنه ۱۹۱۲ جمهوریه شد، سن یات سین که سر کرده جمهوریت خواهان بود خاندان مانچو را بر انداخت. انقلاب پسندان طرز حکومت را بطور ذیل اختیار کردند، یک رئیس و یک نایب رئیس و یک وزارت اجرائیه و یک پارلمان مرکب از سنا و اطاق و کلاء. سن یات سین را رئیس موقتی مقرر کردند اولین پارلمان در قلعه قدیم مانچو ها در بین دیوار های پیکنگ اجلاس خود را منعقد نمود. پیش از انقلاب مسئله رسم لخط به ترقی معارف و تنویر افکار حائل بود، لیکن بعد از انقلاب از باعث رهنمائی دانشمندان دا کتر سن یات سین حروف تهجی چینی ایجاد شده و تعلیم ترقی نمود. چین ذخائر وسیع و بزرگ ذغال سنگ دارد، تیل خاک هم در آنجا فراوان است.

چین من حیث پیداور پنبه درجه سوم را در دنیا حائر است. چین دریازده ولایت متقسم است و حکومت این علاقه ها به حکام ملکی و عسکری تفویض شده، لیکن درجه حکام عسکری بلند و عملاً مختار کل قوت حکومتی میباشد. حکام علاقه ها به نزد حکومت مرکزی ناسکن مسئول و ذمه وار میباشد.

حکومت مرکزی در دست کواومین تنگ یعنی جمعیت ملی است که معتقد نظریه دا کتر سن یات سین میباشد. رئیس موجوده لین سین نام دارد که در ۲۷ دسمبر ۱۹۳۱ منتخب شده.

## مختصر جغرافیای عالم

تعداد نفوس و مساحت چین قرار آتیت :-

نام ملك	مساحه مربع كيلومتر	تعداد نفوس
چين خاص	۳ ۸۷۰ ۰۰۰	۴۵۸ ۷۷۹ ۷۱۴
مانچوريا (اعلان استقلال نمود)	۹۴۰ ۰۰۰	۲۴ ۰۴۰ ۸۱۹
ترکستان چيني	۱ ۴۳۰ ۰۰۰	۲ ۶۸۸ ۳۰۵
تبت	۲ ۱۱۰ ۰۰۰	۲ ۰۰۰ ۰۰۰
منگوليا	۲ ۷۹۰ ۰۰۰	۱ ۸۰۰ ۰۰۰
مجموع	۱۱ ۱۴۰ ۰۰۰	۴۸۹ ۳۰۸ ۸۳۸

از جون سال ۱۹۳۱ تشکيلات چين تغير یافته و مرکز حکومت را در نانکن قرار دادند، يك نفر نائب رئيس از ۱۲ الی ۱۶ امشير و پنج مجلس ذیل ( انتظاميه، مقننه، عدليه، امتحان و اداره ) روی کار آوردند، تخمیناً پنجاه مليون اهالی چين مسلم باقی بودائی و کنفوشی و غيره است .

## بلده بين المللی شانگهای :

شهر بين المللی است بر ساحل چين ، چهار ده دولت در نجا حقوق مساوی دارد، اداره شانگهای را مجلس بلديه ميناييد، عده نفوس ۱،۰۰۷،۸۶۸ میباشد که از آن جمله ۹۷۱،۳۹۷ چيني و باقی تجار ممالک خارجه میباشد. نزديک شانگهای شهر شانگهای چيني است که ۱،۶۶۶،۵۷۹ نفوس دارد . در شهر بين المللی ۵۰۰۰ پليس اروپائی و هندي و جاپانی برای حفظ امنيت مامور ، و در بندر گاه آن جهاز های جنگی چهارده دولت خارجه لنگر انداز است . اکثر تجارت چين وسطی از شانگهای می گذرد . جای ، پوست ، ابريشم ، پنبه ، ذغال ، حبوبات ، فلزات از صادرات شانگهای است .

## شهر آزاد دانزیک

دانزیک بقرار عهدنامه ورسای مستقل گردیده است، تا برای پولیند بندری را میبایسازد. دانزیک شهر است آزاد تحت اداره مجلس اقوام . حکومت دارای دو مجلس است: یکی سنا که دارای ده عضو و يك رئيس و يك نفر معاون می باشد که برای مدت غير معين انتخاب میگردند ، و مجلس دیگر فولک شتاگ نام که دارای ۷۲ عضو و برای چهار سال منتخب میشود. هر زن و مرد بیست ساله حق رای دارد. تعلیم رایگان و جبری است، ۹۵ فیصد اهالی جرمن هستند و زبان رسمی هم جرمنی است، روابط خارجه بدست اداره جمعیت اقوام و گمرک بدست حکومت پولیند است. و قبه ۱۸۵۱ مربع كيلومتر و نفوس آن ۴۰۷،۵۱۷ میباشد .

## سالنامه « کابل »

## دنگارک

مملکتی است از فلاحین، قریباً ۹۰ فیصد دهقانها صاحب زمین میباشد، در تعلیم و تربیه ترقی زیاد کرده و مسائل حل و نقل آن بطریق بهترین تکمیل یافته، برای اشخاص پیر تقاعد داده میشود. عسکر بصورت ملیشایی ملی است، هر مرد صحیح و سالم مجبور به خدمت عسکری است حتی کشیش ها هم مستثنی نیستند. دنگارک حکومت مشروطه دارد، پادشاه و پارلمان متحداً اختیارات قانونی را مالاک اند. پارلمان دارای دو مجلس: یکی دارالعوام و دیگری سنا میباشد، اول الذکر ۱۴۹ عضو دارد و برای چهار سال و مؤخر الذکر ۷۶ عضو دارد و برای ۸ سال انتخاب میشود، مرد و زن ۲۵ ساله حق رأی دارند. مساحت ۴۲,۹۳۱ مربع کیلومتر، نفوس ۳,۵۵۰,۶۵۶، مرکز کوبین هیگن دارای ۷۷,۱۶۸ نفوس است. حکمران دنگارک شاه کرسچین دهم به ۱۴ مه ۱۹۱۲ بر تخت نشست.

## مساحه و نفوس دنگارک و مستملکات آن

براعظم	ملک	مساحه مربع کینومتر	نفوس	طرز حکومت
اروپا	دنگارک	۴۲ ۹۳۱	۳ ۵۵۰ ۶۵۶	شاهی
امریکه	گرین لیند	۹۰ ۰۰۰	۱۶ ۶۳۰	مستعمره
مجموع		۱۳۲ ۹۳۱	۳ ۵۶۷ ۲۸۶	

اروپا	آیس لیند	۱۰۲ ۸۴۶	۱۰۸ ۶۴۴	مملکت مستقل است اما دنگارک و ایسلاند یک پادشاه دارد
-------	----------	---------	---------	---

## دومه نیکا

جمهوریه دومه نیکا در دونلک شرقی جزیره هائیتی واقع است، پارلمان آن بردو مجلس مشتمل است: مجلس عالی دارای ۱۲ عضو و سفلی ۲۷ عضو دارد. اعضا برای مدت چهار سال منتخب میگردد. رئیس جمهور و والی هر علاقه را جمله اهالی مستقیماً انتخاب مینمایند. اهالی از نسل مخلط هسپانوی و حبشی و بومی میباشد و اکثر از آنها زراعت پیشه اند. ککو و شکر و شیر و قند و نیشکر و جواری از صادرات مهمه دومه نیکا است. معادن طلا و مس و آهن، نقره و پلاتینم و نمک و تیل خاک نیز وجود دارد. تعلیم ابتدائی جبری و مجانی است.

مساحه ۴۹,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱,۲۰۰,۰۰۰ تخمین شده است. مرکز آن سانتو دومینگو را در سنه ۱۴۹۶ برادر کولمبوس بنا کرده است و اکنون ۶۴۶,۴۴۶ نفوس دارد.

رومانیه

سلطنتی است در بلقان ، در نتیجه جنگ عمومی مملکت آن قریباً دوچند وسعت یافته است ، زمین آن نهایت حاصل خیز است . مادن آن عبارت از آهن ، مس ، سرب و تیل خاک است . پارلمان رومانیه دارای دو مجلس است ، مجلس عالی ۱۷۰ عضو و اطاق نمایندگان ۳۸۷ عضو دارد . مرد و زن حق رأی دارند . کل حقوق خصوصی و انحصارات منسوخ شده ، تعالیم ابتدائی مجانی و جبری است . بخارست مرکز آنست : مساحت ۳۰۴،۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱۸،۰۲۵،۰۳۷ میباشد .



شاه - کارول ثانی  
CAROL II

روسیه

بتاریخ ۱۲ مارچ سنه ۱۹۱۷ در روس انقلابی برپا شده زار را خلع نمودند و حکومت موقتی قائم گردید ، انقلاب دیگری در ماه اکتوبر برپا شده حکومت موقتی را برطرف نموده ولینن زمام حکومت را در دست گرفت . در تابستان ۱۹۱۸ شورای کل مملکت خط مئی حکومت جدید را اعلان نمود ، و روس اتحاد جماهیر شورائی اشتراکیه قرار داده شد . بقرار قانون اختیارات حکومت بحزب کامرنست تعلق دارد و بواسطه نمایندگان آنها اجرا میشود .

جمهوریت سوویتی کار کردن را فرض هر فرد ملت و وطندار می پندارد ، اشخاصیکه کاری کنند حق رأی دارند . ملکیت شخصی منسوخ شده و جمله جنگل ها و خزائن و املاک ملکیت ملی اعلان شده است .

اختیارات انتهائی در دست شورای کل اتحاد جماهیر شورائی میباشد که سالی ۲ دفعه اجتمع میکنند و مجلس عامه مرکزی را انتخاب می کنند ، مجلس مرکزی سالی ۳ باره منعقد میشود و مشتمل است بر دو مجلس : یکی مجلس اتحاد دارای ۴۷۲ عضو و مجلس دیگر دارای ۱۳۸ عضو .

جمله افراد بزرگتر از هجده سال حق رأی دارند ، باستثنای روحانیون و اشخاصیکه به نفع شخصی خود کاری کنند . هر فرد حق دارد برای کشت و کار زمین بگیرد ، اما صورت قبضه زمین مثل اجاره داری است . منابع



### سالنامه « کابل »

قدرتی را خود حکومت بکار می اندازد .

اداره اتحاد سیاسی برای متحد ساختن مساعی انقلابی جمهوریتهای شوروی خلاف انقلابیان سیاسی و اقتصادی و خلاف قطاع الطریق و اینسکه کار روائی های جرائد محلی را رهنمونی کند تشکیل داده شده است .

مجلس شوراییه پروگرام دوم پنجاهاله را برای ترقی اقتصادی در اتحاد سوویتی منظور نموده است ، جمهوریتهای سوویتی ۷ میباشد ، منجمله جمهوریتهای ماورای قفقاز در سه جمهوریتهای دیگر تقسیم است ، نفوس روس سوویتی ۱۴۷,۰۱۳,۶۰۰ میباشد ، و نفوس مملکت هر سال ۳ و نیم میلیون افزوده میشود .



رئیس کمیته، اداری مرکزی - ایم - آلی - کالینین  
M. I. KALININ

ماسکو مرکز حکومت روس دارای ۲ و نیم میلیون نفر است .

### مساحه و نفوس اتحاد جماهیر شوروی روسیه

نفس	مساحه مربع کیلومتر	بر اعظم ممالک
۱۰۰ ۸۵۷ ۹۸۵	۲۱ ۳۵۲ ۵۷۲	اوروپا روسیه
۴ ۹۸۳ ۸۸۴	۱۲۶ ۷۹۰	روس سفید
۲۹ ۰۲۰ ۳۰۴	۴۵۱ ۷۳۱	توکرین
۶۱۳ ۹۰۰	۸ ۲۸۸	مولداویا
۴۵ ۴۷۶ ۰۷۳	۲۱ ۹۳۸ ۳۸۱	مجموع
۵ ۸۵۰ ۶۹۲	۱۸۵ ۵۲۷	آسیا قفقاز
۴ ۴۴۲ ۷۹۵	۱۷۶ ۱۰۰	اوزبکستان
۸۲۷ ۴۰۰	۱۴۵ ۱۰۰	تاجکستان
۱ ۰۳۰ ۵۴۹	۴۹۱ ۲۱۶	ترکمنستان
۱ ۵۹۳ ۴۰۰	۸ ۲۸۸	علاقه شرق اقصی
۳۰۸ ۴۰۰	۲ ۳۳۳ ۵۰۰	یارکوتسک
۵۷۵ ۰۰۰	۴ ۰۲۳ ۳۰۰	بوریات منگول
۸ ۷۶۷ ۲۰۰	۱ ۳۰۴ ۷۰۰	سائبیریای غربی
۲ ۵۶۸ ۴۰۰	۳ ۱۷۹ ۴۰۰	سائبیریای شرقی
۱۱۵ ۹۶۳ ۸۳۶	۱۱ ۸۴۷ ۲۳۱	مجموع
۱۶۱ ۴۳۹ ۹۰۹	۳۳ ۷۸۶ ۶۱۲	مجموع کل

مختصر جغرافیای عالم

ازبکستان :

جمهوریت شوروی ازبکستان در سنه ۱۹۲۴ از ممالک بخارا و خوارزم و ترکستان روسی تأسیس یافته و بطرف شمال افغانستان واقع است .

اکثر اهالی ازبک و زبان آنها ترکی چغتائی و مذهب شان اهل سنت است ، در زراعت و جوهر کشی مهارت کامل دارند ، حاصلات مهمه آن پنبه ، فواکه ، پشم و ابریشم است ، کارخانه های پنبه و سسپای تیل خاک و ذغال نیز دارد، تعلیم ابتدائی در ازبکستان جبری است .

مساحه ازبکستان ۱۷۶,۱۰۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس آن ۴,۶۸۵,۴۰۰ و مرکز آن تاشکند دارای ۴۰۲,۰۰۰ نفر میباشد .

تاجکستان :

جمهوریت شوروی تاجکستان در سنه ۱۹۲۹ از ممالک قدیم بخارا و ترکستان روسی تأسیس یافته و بشمال افغانستان واقع است ، دریای جیحون مابین افغانستان و تاجکستان حد فاصل میباشد .

اهالی از نژاد آریین و مذهب شان اهل سنت و زبان آنها فارسی است ، اکثر اهالی به زراعت و گله چرانی مشغول اند . طلا ، تیل خاک ، سنگک ذغال اندک پیدا میشود . پنبه ، اسپ ، پوست قره قلی و پشم صادرات تاجکستان است .

مساحه تاجکستان ۱۴۵,۱۰۰ مربع کیلومتر ، و تعداد اهالی ۱,۱۷۴,۱۰۰ میباشد .

مرکز تاجکستان ستالین آباد ( دوشنبه ) دارای ۱۴۸,۳۷۰ نفوس است .

پرواز طیاره از کابل به ترمذ که یکی از شهرهای سرحدی آنست بعمل میآید .

ترکمنستان :

جمهوریه شوروی ترکمنستان در سنه ۱۹۲۶ از بعض حصص ترکستان روسی و بخارا و خجوا تشکیل یافته و بطرف شمال مغرب افغانستان پیوسته است ، اهالی آن اکثر ترکمن ، در مذهب اهل سنت اند، شغل آنها گله وره چرانی و زراعت است .

پنبه ، پشم، قره قلی و قالین محصولات عمده آن ولایت است ، مساحه ۴۹۱,۲۱۹ مربع کیلومتر، تعداد نفوس ۱,۱۳۷,۰۰۰ و مرکز شهر عشق آباد میباشد .

قفقاز :

جاهیز ثلاثه قفقاز مابین کوه قاف ، بحر سیاه ، بحر خزر محدود شمالی ایران واقع و در سه جمهوری : آذربایجان ، ارمنستان و گرجستان منقسم است، مساحه آن ۱۸۵,۵۲۷ مربع کیلومتر و نفوس آن ۶,۴۲۶,۷۰۰ نفر میباشد که از ان جمله ثلث اهالی مسلمانند .

## سالنامه « کابل »

### ۱ — آذربایجان :

جمهوریۀ خورديست در آسيا در سنه ۱۹۲۱ در اتحاد سوويتى شامل شده است. از حيث معادن بسيار باثروت وتيل خاك پيداوار مهم آن است، محصول ساليانۀ آن ۴,۶۶۸,۰۰۰ پوندى باشد. ماهيگيرى در آذربايجان نيزاهيت دارد. رقبه ۸۴,۶۷۹ مربع كيلومتر، نفوس ۲,۳۱۳,۱۷۲ است كه ازان جمله ۷۵ فيصد مسلمان است. مركز باكو ( يادكويه ) داراى ۴۶,۰۰۰ نفوس ميباشد.

### ۲ — ارمنستان :

جمهوریۀ سوويتى است مابين آسيای صغیر و گرجستان و آذربایجان و ایران : زمين آن زرخيز است ، خوب مختلفه ، پنبه ، برنج ، تباك وغيره از محصولات آنست . مملكت منابع معدنى نيز زياد دارد. از قوه آبشارها در حصول برق بسيار استفاده ميکنند . مساحت ۳۰,۹۴۸ مربع كيلومتر و نفوس ۱,۰۳۲,۷۰۰ — مركز حكومت ( ايروان ) است .

### ۳ — گرجستان :

بتاريخ ۲۶ مئى ۱۹۱۸ استقلال خود را اعلان نمود و تا آخر ماه جنورى ۱۹۲۱ از طرف حزب متشويك اداره ميشد . در فرورى ۱۹۲۱ تحت اداره بلشويك ها درآمد. مساحت آن ۶۹,۹۰۰ مربع كيلومتر و مركز حكومت گرجستان و مركز جاهير ثلاثۀ فنقاز شهر تفليس است .

## سالويدور

جمهوريتى است در امريكۀ وسطى ، قهوه درين مملكت به كثرت يافت ميشود ، معادن زياد دارد اما بكار انداخته نشده .

رئيس جمهور آن براى چهار سال منتخب ميشود . سالويدور داراى يك مجلس كه ۴۲ عضو دارد ميباشد و اعضاي آن ياراي عمومى زن و مرد انتخاب ميگردد . مساحت ۲۱,۰۰۰ مربع كيلومتر ، نفوس ۱,۴۳۷,۶۱۱ مركز حكومت سان سالويدور است .

## سان مارينو

جمهوریۀ خورديست در يوروپ ، رقبۀ آن ۶۰ مربع كيلو متر و نفوس ۱۳,۱۱۳ ميباشد ( پناى سازمارينو را يك معمار ملهى در قرن چهاردهم نهاده است ) يك مجلس كه داراى شصت عضو است مملكت را اداره ميکند .

شرباب ، پنبه ، حبوبات ، زيتون پيداوار آنجاست ، اهالى به تربيه مواشى اهميت زياد ميدهند .

## مختصر جغرافیای عالم

### سویدن



شاه - گوستاف خامس  
GUSTAV V

سلطنتیست در اوروپای شمالی ، غدیرها و دریاها جنگل های وسیع و معادن بسیار دارد از قبیل معادن آهن ، سرب ، جست ، گوگرد ، سنگ مرمر .

تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است ، حکومت آن مشروطه است ، مجلس واضع قانون مرکب از دو اطاق است: یکی دارای ۱۵۰ عضو و دیگری دارای ۲۳۰ عضو ، هر زن و مرد ۲۴ ساله حق رأی دارد ، مساحت ۴۴۸,۲۷۸ مربع کیلومتر ، نفوس ۶,۱۴۱,۵۷۱ ، مرکز ستاک هام است .

### سوئزرلیند

ملك خوردیست در اوروپا ، سکنه سوئزرلیند اقوام مختلفه است. اکثر اهالی زبان المانی دارند ، ولی در بعض حصص دیگر مردم بزبان فرانسوی و ایتالوی هم حرف میزنند ، مذاهب مختلفه در اهالی شیوع دارد . سوئزرلیند يك حکومت اتحادی است که از ۲۵ کینتون (علاقه) تشکیل یافته ، و هر کینتون اختیارات وسیع محلی دارد ، تمام کینتون ها بیک مرکز مربوطند ، پارلمان اختیار وضع قانون را دارد ، و مشتمل است بر دو اطاق: یکی مجلس حکومتی و دیگری مجلس ملی ، اعضای مجلس متحده برای چهار سال و رئیس اتحاد هر سال انتخاب میشود ، پارلمان يك رئیس دیوان نیز منتخب می کنند لیکن رئیس مذکور عضو مجلس اتحادی نمی باشد . تعلیم جبری است .

سوئزرلیند شیر منجمد و انواع چاکولیت بقدر زیاد می سازد . در ساعت سازی شهرت زیادی حاصل کرده . مملکت کوهی است ، تله های آلپ دائماً از برف و یخچالها مستور میباشد و هر سال عده زیادی از سیاحین در آنجا میروند مساحت ۴۱,۲۹۸ مربع کیلومتر ، نفوس ۴,۰۶۶,۴۰۰ - برن مرکز حکومت آن است . اداره جمعیت اقوام در جنوا که یکی از شهر های بزرگ و قشنگ سوئزرلیند است میباشد .



## سالنامه « کابل »

### سیام

ما بین برما و هند چینی فرانسوی واقع میباشد مساحت آن ۵۰۰,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس ۱۱,۵۰۶,۲۰۷ حکومت مشروطه دارد - علاوه بر پارلمان ، يك مجلس خاندان شاهی دارد که فعلاً عبارت از پنج شهزاده است و این مجلس پادشاه را از تجارب و آرای صائب دانشمندان مملکت متمتع می سازد ، حکمران حالیه آن شاه پراجه دهی پوک است .



شاه - پراج آدی پوک  
PRAJADIPOK

سیام دارای جنگل ها است و چوب ساگون از صادرات مهم آن است ، پیداوار مهم دیگر سیام برنج است ، منابع معدنی آن عبارت است از ذغال سنگ ، آهن ، منگائیز ، سرمه ، سیاب . مذهب عموم مردم بده است ، زیاده از ۱۶,۰۰۰ دیر و ۱۳۲,۹۶۷ نفر راهب دارد .

بنكك مركز مملكت ، شهری است عصری که باغبای عمومی و مقبول دارد .

### عراق (بین النهرین)

مملکتی است که تازه آزاد و داخل جمعیت اقوام گردیده است ، برطانیه در علاقه عراق برای قوه هوائی خود موقف ها دارد ، جراند و مطبوعات عرب این عمل را خلاف معنی صحیح استقلال دانسته مخالفت شدید مینمایند . زمین عراق متنها درجه حاصلخیز است . گندم ، جو ، برنج و غیره حاصلات آنجاست و چشمه های تیل خاک آن بسیار است مساحت ۳۷۰,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس ۲۸۲ ، ۸۴۹ ، ۲ و مرکز بغداد ، دارای ۲۵۰ ، ۰۰۰ نفوس میباشد . شاه آن فیصل بن حسین است .



شاه - فیصل بن حسین بن علی

## مختصر جغرافیای عالم

### عرب

جزیره نمائی است بجنوب غرب ایشیا ، این جزیره نمای بزرگ بجز از علاقهٔ یمن و عمان که هر دو زر خیز میباشد عبارت است از ریگستان های بزرگ ، صرانع و صحراهای غیر مزروع در بعضی از صحاری آن نخلستان میباشد. نفوس آن ۷ میلیون تخمین شده، این مملکت بچندین ریاست که همه عربی است تقسیم یافته است. سعودیه عربیه ، کویت ، عمان ، اثیر و یمن ، حضرموت و چندین قبایلی دیگر . یگانه آرزوی جوانان عرب بترقی و عروج سیاسی و فکری تمام عربستان است و شاید بواسطهٔ تعاون و ظفر و سائل بدست آرند . هرگاه اتحاد چندین ریاست عرب بعمل آید البته وفاق تمامی عرب ممکن خواهد شد .

### عرب سعودیه

در سابق بنام دولتین حجاز و نجد معروف بود ، درین سال بنام الدولة العربیه السعودیه اعلان گشته ، طرز حکومت شاهی است .

#### حجاز:

حجاز وطن حضرت پیغمبر ما صلی الله علیه وسلم است ، مکه معظمه مولد آنحضرت ( ص ) و مدینه منوره دارالہجرت او صلی الله علیه وسلم از علاقهٔ حجاز بشمار میروند ، تجارت مهم حجاز مروارید ، قهوه و قالین است .



شاه - عبد العزيز ابن عبدالرحمن الفيصل السعود

رقبه ۲,۶۰۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۰۰۰,۰۰۰ میباشد ، جده بندر مهم آنمملکت است ، عموماً حجاج افغانی از بندر جده بشرف حج بیت الله مشرف می شوند . ینبوع بندر مدینه منوره میباشد حجاز در سنه ۱۹۲۶ بمحوزهٔ تصرف شاه نجد در آمد .

مرکز حکومت مکه معظمه ، دارای ۸۵,۰۰۰ نفوس میباشد .

#### نجد:

نجد جزو دیگر دولت سعودیه در وسط جزیره نمای عرب واقع است و اکثر اهالی آن بدوی اند . خرمه ، گندم ، جو ، میوه ، پوست ، روغن زرد ، عبا ، شتر ، اسپ تازی ، خر و گوسفند ، محصولات این مملکت است ، مرکز حکومت ریاض میباشد .

حدود و نفوس نجد تا حال تعیین نشده است شاه عبد العزيز ابن عبدالرحمن الفيصل السعود میباشد .

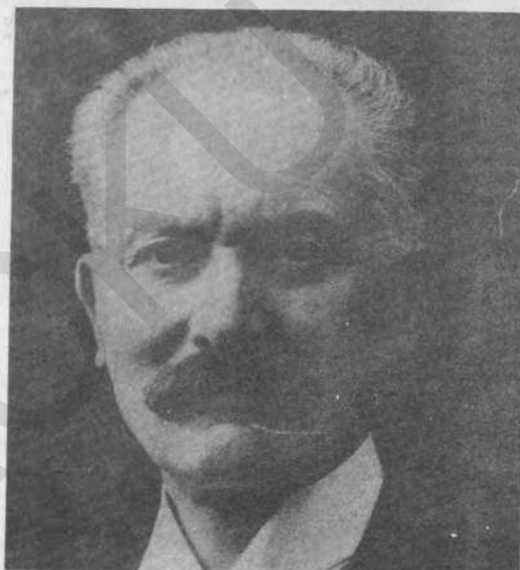
## سالنامه « کابل »

### عمان

مملکت آزاد است در جنوب مشرق جزیره نمای عرب ، تجارت خرما و ماهی گیری و ملاحی شغل اهالی میباشد . شتر عمان شهرت دارد ، خرما ، حلوی مسقطی ، انار ، نارنج و ماهی صادرات عمده این مملکت است . مساحت آن ۲۱۲,۰۰۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۵۰۰,۰۰۰ تخمین شده است سلطان حالیه سید تیمور بن فیصل میباشد . مرکز شهر مسقط ۲۰,۰۰۰ نفوس دارد .

### فرانسه

بعد از برطرفی ناپولین سوم در ۴ ستمبر ۱۸۷۰ فرانسه جمهوریت خود را اعلان نمود ، و این جمهوریت بواسطه قانون اساسی ۱۶ جولائی ۱۸۷۵ تحکیم یافت ، بعد ازان در سالهای ۱۸۷۹ ، ۱۸۸۴ ، ۱۸۸۵ و ۱۸۸۹ دران بعضی تعديلات نموده شد ، که بقرار آن قوه وضع قوانین مربوط به مجلس نمایندگان و سنا است و قوه اجرائیه در دست رئیس جمهور و وزرا میباشد .



رئیس جمهور - البرت لوبرن  
ALBERT LEBRUN

رئیس برای مدت ۷ سال بواسطه مجلس سنا و اطاق نمایندگان به اکثریت آرا در مجلس مشترکه انتخاب میشود ، وظیفه او اجراء قوانین تصویب شده هر دو مجلس بوده و از بین اعضای هر دو مجلس وزرا را تعیین میکند، اما بعضی اوقات می تواند که وزرا را از خارج این اطاق نیز انتخاب نماید . رئیس جمهور با دول معاهدات کرده می تواند ، اما قرار داد هائیکه در مساحت فرانسه یا مستعمرات فرانسوی ذی دخل باشد باید مجلس وضع قانون آن را تصویب نماید، بدون اجازه هر دو مجلس اعلان جنگ نموده نمی تواند . در هر امر علاوه بر امضای رئیس امضای یکی از وزرا حتمی است . و به تصویب مجلس سنا ، اطاق نمایندگان منحل شده می تواند .

اطاق نمایندگان برای چهار سال بواسطه آرای عمومی ذکور ۲۱ ساله و بیشتر ازان، بشرطیکه عسکر نباشد و کم از کم مدت ۶ ماه در خاک فرانسه زندگانی کرده باشد، انتخاب میشود . کمترین عمر عضو اطاق نمایندگان را ۲۵ تعیین نموده اند ، اعضای این مجلس ۶۱۲ نفر است :  
تعداد عضو مجلس سنا ۳۱۴ نفر است ، اعضای سنا برای میعاد ۹ سال از طرف اهالیکه عمر شان چهل یا متجاوز از چهل است انتخاب و بعد از هر سه سال يك نكث آن تبدیل میگردد ، شهزادگان خانواد های معزول حق شمولیت درین مجالس ندارند .

## مختصر جغرافیای عالم

تعلیم ابتدائی مفت و جبری است، فرانس ۱۷ دارالعلوم دارد. بیمه حیات، مرض و تعطیل اعضا بقرار قانون فرانسه اجباریست.

سیاحت فرانسه برای مردم خیلی دلچسپی دارد و هر سال میلیونها سیاحین به فرانس بفرس سیر و تفریح می آیند. فرانس یک ربع مقدار طلای دنیا را داراست.

پاریس مرکز فرانس ۲,۸۹۱,۰۲۰ نفوس دارد.

فرانس مانند برطانیه یک دولتتست استعماری، علاقه یورپی فرانس ۵۵۰,۹۲۶ مربع کیلومتر وسعت دارد اما مستعمرات فرانس قریباً ۱۳ میلیون مربع کیلومتر خارج یورپ در افریقه، آسیا، امریکه و اوقیانوسیه واقع است، نفوس خود فرانس ۴۱,۸۳۴,۹۲۳ و نفوس، مجموعی کل مستعمرات تخمیناً شصت میلیون میباشد.

در فرانس هیچ امتیاز رنگ و قوم نیست، در پارلمان وکلای سیاه که از مقبوضات فرانسوی انتخاب میشوند، با نمایندگان سفید مساویانه حق و امتیاز دارند.

## مساحه و نفوس فرانس و مستملکات آن

براعظم ملك	مساحه مربع كيلومتر	تعداد نفوس	طرز حكومت
اوروپا فرانس و كارسيكا	۵۵۰ ۹۲۰	۴۱ ۸۳۴ ۹۲۳	جمهوری
اندورا	۴۵۲	۵ ۲۳۱	تحت حمایه
مجموع	۵۵۱ ۳۷۲	۴۱ ۸۴۰ ۱۵۴	
آسیا هند فرانسوی	۵۱۰	۲۸۶ ۴۱۰	مستعمره
انام	۱۶۰ ۰۰۰	۴ ۸۲۰ ۰۰۰	»
كمبودیه	۱۸۰ ۰۰۰	۲ ۶۰۲ ۹۱۴	»
كوچن چینی	۵۷ ۰۰۰	۴ ۳۹۲ ۸۸۶	»
تانكنگ	۱۲۰ ۰۰۰	۸ ۱۸۲ ۹۶۲	»
لاوس	۲۹۰ ۰۰۰	۱ ۰۰۰ ۰۰۰	»
كورانگ چو	۱ ۰۰۰	۲۰۰ ۰۰۰	»
سوریه	۱۵۵ ۰۰۰	۲ ۸۳۱ ۶۲۲	وكالت جمعیت اقوام
مجموع	۷۶۳ ۵۱۰	۲۶ ۱۱۶ ۷۹۴	
افریقه الجزائر	۵۷۵ ۲۹۰	۶ ۵۵۳ ۴۵۱	مستقیماً مربوط فرانسه
تونس	۱۶۷ ۴۰۰	۲ ۱۵۹ ۷۰۸	تحت حمایه



## سالنامه « کابل »

## مساحه و نفوس فرانس و مستملکات آن

بر اعظم ملک	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
سینگیال	۱۹۰ ۰۰۰	۱ ۵۸۴ ۲۷۳	مستعمره
صحرای اعظم	۲ ۳۹۰ ۰۰۰		»
سودان فرانسوی	۹۹۶ ۰۰۰	۲ ۸۵۵ ۶۵۸	»
وولته	۳۸۹ ۰۰۰	۳ ۰۰۰ ۲۴۳	»
گنی	۲۴۰ ۰۰۰	۲ ۲۲۰ ۴۶۴	»
ساحل عاج	۳۳۰ ۰۰۰	۱ ۸۸۶ ۱۶۶	»
دهومی	۹۷ ۰۰۰	۱ ۰۸۰ ۴۴۷	تحت حایه
موری تانیا	۸۹۰ ۰۰۰	۳۲۲ ۷۴۷	مستعمره
نائیجر	۲ ۱۷۰ ۰۰۰	۱ ۴۹۰ ۱۵۳	»
افریقہ استوائی	۲ ۹۷۰ ۰۰۰	۳ ۱۲۷ ۷۰۷	»
کیرون	۴۵۰ ۰۰۰	۱ ۸۷۸ ۶۸۳	وکالت جمعیت اقوام
توگو	۴۵ ۰۰۰	۷۳۰ ۰۲۷	»
ری یونین و غیره	۷ ۹۰۰	۱۸۶ ۶۳۷	مستعمره
مدغاسکر و مایوت	۵۸۵ ۰۰۰	۳ ۵۰۲ ۰۳۷	»
ساحل سومال	۲۱ ۰۰۰	۸۵ ۷۷۸	»
مجموع	۱۱ ۵۱۳ ۵۹۰	۳۲ ۶۶۴ ۴۶۹	
امریکه سان پیرو غیره	۲۵۰	۳ ۵۸۴	مستعمره
گوادالوپ	۱ ۷۸۰	۲۴۳ ۲۹۳	»
مارتینیک	۹۹۰	۲۳۴ ۶۹۵	»
گیانا	۸۸ ۰۰۰	۴۷ ۳۴۱	»
مجموع	۹۱ ۰۲۰	۵۲۸ ۸۶۳	
اوقیانوسیه نیوکلید و نیا و غیره	۱۷ ۰۰۰	۵۱ ۸۱۶	مستعمره
تائیپی و غیره	۵ ۰۰۰	۳۵ ۹۰۰	»
مجموع	۲۲ ۰۰۰	۸۷ ۷۱۶	
مجموع کل	۱۳ ۱۴۱ ۴۹۰	۱۰۱ ۳۱۴ ۱۵۴	

## مختصر جغرافیای عالم

### افریقة غربی فرانسوی و صحرائی اعظم :

این خطة بزرگ از مستعمرات فرانس و بر ۹ر علاقه ذیل مشتمل است :

( ۱ ) سینگال ( ۲ ) گنی فرانسوی ( ۳ ) ساحل عاج ( ۴ ) دھوی ( ۵ ) سودان فرانسوی ( ۶ )  
وولتة فوقانی ( ۷ ) ماری تانیا ( ۸ ) نائیجر ( ۹ ) داقار، مساحت مجموعی آن ۳,۷۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و تعداد  
نفوس آن ۱۳,۵۴۱,۶۱۱ است که از آن جمله ۲۱۲,۵۲۶ بومی و از جمله بومیان تقریباً ۳,۵۰۰,۰۰۰ مسلم اند. و درین  
خطه دین اسلام روز بروز روبه ترقی است. شغل اهالی زراعت است. میوه ، ناربال ، پنبه ، تیل ، چوب،  
رابر و ککو صادرات عمده این دیار است .

### الجزائر :

مستعمرة فرانسوی است در افریقه ، میدانها و وادیهای خیلی حاصل خیز دارد که بساحل مدیترانه قریب  
میباشند . من حیث معدنیات بسیار باثروت است .

زراعت پنبه مهم اهالی است. از الجزایر مقدار زیاد غله و ما کولات بفرانس فرستاده میشود. يك حاکم اعلاى  
فرانسوی بمعاونت دو مجلس مشیران امور را اجرا مینماید .

مساحت ۵۷۵,۲۹۰ مربع کیلومتر، نفوس ۶,۵۵۳,۴۵۱ که از آن جمله ۵,۶۳۲,۶۶۳ مسلم میباشد. مرکز شهر  
الجزائر ۲۵۷,۱۲۲ نفوس دارد .

### اندورا :

جمهوری است در قلب کوهستان پیرنه مابین فرانس و اسپانیا که از شش و نیم صدسال قبل تاحال استقلال  
داخلی و جمهوریت خود را حفظ نموده است . اداره حکومت را مجلسی که دارای ۲۴ عضو است مینماید و اعضای  
این مجلس برای مدت چهار سال انتخاب میشود .

سندک پینی رئیس از طرف مجلس مذکور منتخب میشود . اندورا تحت حمایت مشترکه رئیس جمهور فرانس  
و اسقف هیانوی ارگل است و مبلغ ۴۶۰ پستینا به اسقف و ۹۶۰ فرانک به فرانس سالیانه بطور خراج تادیه  
مینماید . مساحت آن ۴۵۲ مربع کیلو متر ، نفوس ۵,۲۳۱ است . ارتفاع خاک آن بهیچ جا از دو هزار متر  
کمتر نیست .

### تونس :

مملکتی است در شمال افریقه که تا سنه ۱۸۸۱ ع یکی از ممالک عثمانیه بود ، بعد از آن تحت الحمايه فرانس شد .  
رئیس آن « بيك » لقب دارد ، ولی اختیارات حکومت بدست مامور عمومی فرانس است ، که بمعاونت هشت نفر  
وزرای فرانسوی و سه نفر وزرای تونس مملکت را اداره مینماید . زراعت شغل اکثر اهالی است . غله  
و حبوبات و میوه و انگور و شراب و پوست و حیوانات و سنگ مرمر و ماهی صادرات مهمه تونس است . مساحت  
تخمیناً ۱۶۷,۴۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲,۴۱۰,۶۹۲ میباشد که از آن جمله ۲,۱۵۹,۱۵۱ مسلم اند .

سالتنامه . کابل

سوریه :

سابقاً مقبوضه ترکیه بوده در سنه ۱۹۲۰ بواسطه معاهده سیوریس به فرانس تعلق گرفت . فرانسه قبول نمود که در مدت سه سال باتفاق حکام بومی قانون اساسی وضع نماید ، تا مملکت ترقی کرده اهلیت استقلال پیدا نماید ، بنابران مجلس ملی برای ساختن تشکیلات اساسی تشکیل شده قانون تجویز کردند که سوریه آزاد قرار داده شود و رئیس سوریه اختیار نافذ نمودن قانون عسکری و حق بستن معاهدات با ممالک خارجه داشته باشد ولی فرانس این مواد رازد نموده ، در سنه ۱۹۳۰ بقرار قانون جدیدی سوریه را در چند حصه تقسیم نمود :

( ۱ ) جمهوری شام - مرکز حکومت دمشق ( یا شام الشریف ) رئیس آن برای پنجسال و مجلس که دارای ۶۹ عضو است برای چهار سال انتخاب میشود . رئیس جمهور حایه جیل بیک ایلیچی . تعداد نفوس ( ۱,۶۹۶,۶۳۸ ) است .

( ۲ ) جمهوری لبنان - مرکز حکومت بیروت است رئیس جمهور موسیو چارلس دباس وعده اهالی ۸۶۲,۶۱۸ میباشد .

( ۳ ) ولایت لتاکیه است که مرکز حکومت آن شهر لتاکیه و تعداد اهالی آن ۶۷۶,۹۲۰ میباشد .

( ۴ ) ولایت ( جبل دروز ) که مرکز آن السويدیه و نفوس آن ۵۱,۷۸۰ است .

مساحت سوریه ۱۵۶,۰۰۰ مربع کیلومتر تخمین میشود . اکثر اهالی عربی النسل ۱,۵۱۴,۷۵۵ مسلم و ۵۰۵,۴۱۹ مسیحی و به زراعت و فلاحت مشغول اند . لذیات و ترکاری و میوه تر و خشک ، قاش ابریشمی و نخی - روغن زیتون عمده محصولات آنها است ، عربی و فرانسوی زبان های رسمی است .

فنلند

فنلند از سال ۱۸۰۹ ع بطور گرانند دومی مستقل ضمیمه امپراطوری روسیه بود ، در سال ۱۹۱۷ اعلان استقلال تامه نمود .

حکومت آن جمهوریست و رئیس جمهور برای موعده شش سال به آرای عموم ملک انتخاب میشود .

قوه مقننه بدست مجلس وکلا که دارای ۲۰۰ اعضاست میباشد و این اعضا به تناسب عدده اهالی از طرف ۱۶ حوضه انتخابی برای ۳ سال تعیین میشوند ، در حوضه های انتخابی بعد از هر ده سال نظر به کمی و زیادی نفرس تبدلات بعمل میآید . ذکور و اناث که سن شان بالغ بر ۲۴ باشد حق رای دارند ، و فنلند اولین مملکتی است که برای طبقه اناث حق رای داده است .

در فنلند به هشت زبان تکلم میشود اما زبانهای رسمی فنلندی و سویدنیست . تعلیم ابتدائی جبری و مجاني است ، فنلند سه یونیورسیتی دارد .

خدمت عسکری برای هر فرد از عمر ۱۷ الی ۵۲ جبری قرار داده شده .

زراعت و حفظ جنگل پیشه مهم اهالیست ، صنایع آن عبارت از آلات آهنی ، منسوجات ، کاغذ سازی ، چرمگری ، ادویه کیمیاوی میباشد .

مساحت ۳۹۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۳,۶۵۸,۱۲۵ نفر است . مرکز هلستکی ( هلسنگفورس ) دارای ۲۴۱,۱۱۵ نفوس میباشد . در فنلند ۳۰۷ نفر مسلمان سکونت دارد .

## مختصر جغرافیای عالم

### کوسته ریکا



رئیس جمهور - گونزالیز پونگالیز ویکوتز  
CLETO GONZALEZ VIQUEZ

جمهوریت خوردی است در امریکهٔ وسطی ،  
تعلیم ابتدائی رایگان و جبری است ، اختیارات مقننه  
بدست مجلسی که دارای ( ۴۳ ) اعضا است  
میشود ، و اعضای این مجلس برای موعده چهار  
سال منتخب و نصف آن بعد از هر دو سال تجدید  
میشود . رئیس جمهور برای چهار سال منتخب  
میگردد .

قهوه ، کبله ، ککاو ، از صادرات مهم آن  
است . منابع معدنی آن : طلا ، نقره ، زنج ،  
سیسب ، گوگرد و مس میباشد .

رقبه ۵۹,۵۷۰ مربع کیلومتر، نفوس ۴۷۱,۵۲۵  
مرکز حکومت سان جوز است .

### کولمبیا

در امریکهٔ جنوبی است ، یوغ اسارت هسپانیه را در سنه ۱۸۱۹ انداخته جمهوری متحده بوجود آمد ، پارلمان آن  
مشکل است بر : سنا که ۵۸ عضو دارد و برای چهار سال منتخب میشود . واطاق وکاء که ۱۳۱ نفر اعضا  
دارد و برای دو سال با آرای عموم منتخب میشود ، رئیس جمهور برای چهار سال انتخاب میگردد . تعلیم ابتدائی  
رایگان است اما جبری نیست و خدمت عسکری برای یکنیم سال جبری است .

قهوه کولمبیا خیلی اعلی است ، از حیث معادن طلا ، زمررد ، نقره ، پلاتینم ، مس ، آهن ، سرب و ذغال سنگ  
بثروت است ، جنگلهای وسیع نیز دارد .

زبان اهالی مملکت هسپانوی است . مساحت ۱,۱۴۸,۴۰۰ مربع کیلومتر ، تعداد نفوس ۷,۸۵۱,۰۰۰  
است . مرکز بوگوتا دارای ۲۳۵,۴۲۱ نفوس میباشد .

### کیوبا

جزیره ایست در آنتیل متصل ساحل امریکه که در سنه ۱۸۹۸ بواسطهٔ معاونت اشغال متحدهٔ امریکه از اسارت هسپانیه  
نجات یافت ، ولی بعد از آن تا مدت سه سال به تصرف اشغال متحده بود و سپس جمهوری آزاد گردید .



## سالنامه « کابل »

رئیس جمهور کیوبا برای موعده شش سال  
منتخب میشود، اما دوباره حق انتخاب ندارد . مجلس  
سنا ۳۶ عضو دارد، که برای موعده نه سال و مجلس  
سفلی دارای ۱۲۶ نماینده و برای موعده شش  
سال انتخاب میشوند . جمله مرد وزن که عمر شان  
متجاوز از ۲۱ سال است حق رای دارند .



گراردو ماچادو ای مورالیز  
GERARDO MACHADO Y MORALES

قند، تمباکو، ککاو، میوه، صادرات مهم آن  
است . صادرات قند آن در عالم بدرجه اول و صادرات  
سگرت و سیگار درجه دوم دارد . تعلیم ابتدائی و  
رشدی جبری است علاوه از مکاتب محلی ۷۰ معلم  
سیار برای تعلیم و تدریس مامور است .

مساحت کیوبا ۱۶۶,۰۰۰ مربع کیلومتر  
نفوس آن ۳,۶۳۸,۱۷۴ - مرکز حکومت ( هوانه )  
دارای ۵۸۹,۰۷۹ نفوس میباشد .

## کواتی مالا

جمهوریه ایست در امریکه وسطی، رقبه ۱۰۹,۷۲۴ مربع کیلومتر، نفوس ۲,۰۰۴,۹۰۰ دارد .

هرزن و مرد حق رأی دارد، پارلمان دارای دو مجلس است: یکی مجلس ملی که اعضای آن برای موعده چهار  
سال انتخاب میشود و دیگری مجلس حکومتی که ۷ عضو دارد و از آن جمله ۳ نفر را اهالی و باقی را رئیس جمهور انتخاب  
میکند . رئیس جمهور برای شش سال انتخاب میگردد . تعلیم ابتدائی مجانی و جبری و زبان مملکت هسپانوی است .  
صادرات مهم آن قهوه است - مرکز حکومت ( گو آتیلا ) نام دارد که دارای ۱۶۵,۹۲۸ نفوس است .

## لائبیریا

در قرن ۱۷ و ۱۸ عیسوی حبشی ها را اروپائیان بجزر از افریقه به امریکا برده به امریکائیان  
میر و خند ، و امریکائیان بالای حبشی ها کاری نمودند ، در ابتدای قرن ۱۹ امریکائیان تمام حبشی ها را  
از اسارت آزاد ساختند ، و جمعیت های خیر خواهان بشر امریکه به بعضی از حبشی های مذکور معاونت نموده  
و آنها را واپس در افریقه غرن فرستاده و در آنجا مقامی را که لایبیریا نام دارد آباد نمودند ، و جمهوریت  
مستقل و آزاد در سال ( ۱۸۴۷ ) اعلان و تشکیل گردید که حکومت آن بطرز اشلاخ متحده امریکه و  
رئیس آن برای چهار سال انتخاب میشود ، و پارلمان آن دو اطاق عالی و وکلا دارد . زبان رسمی مملکت  
انگلیسی . برابر و پنبه و ککاو پیداوار آنجاست . مساحت ۹۵,۴۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۰۰۰,۰۰۰  
که از آن جمله ۱۲,۰۰۰ نفر از نسل غلامان آزاد شده میباشد . و بان بومی و عده زیاد آن مسلم اند .  
موزرویا مرکز لایبیریا ۱۰,۰۰۰ نفوس دارد .

### لاتویا



رئیس جمهور - آلبرت کویوآسیس  
ALBERT KVIĒSIS

مساحت ۶۵,۷۹۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱,۹۰۰,۰۴۵ و ریگا مرکز آن دارای ۳۷۷,۹۱۷ نفوس میباشد .

در ۱۷ نومبر سنه ۱۹۱۷ اعلان استقلال نموده و از امپراطوری روسیه مجزا گردید .

مملکت مذکور زراعتی و زمین برای زراعت از طرف حکومت به زارعین داده می شود . جابداد اشخاص ضبط شده . لاتویا از حیث کلوبها و مجالس خیلی مشهور است . تعلیم ابتدائی مفت و جبری است . بواسطه تیاترها نیز تعلیم داده می شود ، مجلس واضع قانون آن موسوم به سائیماستیکه ( ۱۰۰ ) عضو دارد و این اعضا بقرار تناسب عده به آرای عموم برای سه سال منتخب میشوند ، و رئیس جمهور به کثرت آرا برای سه سال از طرف این مجلس انتخاب میگردد .

### لیتوانیا



رئیس جمهور - اینتاناس سمیتونا  
ANTANAS SMETONA

به فروری ۱۹۱۸ از روسیه مجزا گردیده استقلال خود را اعلان نموده جمهوریت آزاد گشت . جمله اهالی مطابق قانون حقوق مساوی دارد . هیچ خطاب و رتبه در لیتوانیا نیست . مجلس واضع قانون آن موسوم به سیماس است که اعضای آن به آرای عموم برای پنج سال و رئیس جمهور از طرف ملت برای هفت سال انتخاب میگردد . خدمت عسکری جبری است . زراعت و تربیه جنگلات پیشه های مهم اهالی است . رقبه ۵۵,۶۷۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۲,۳۶۷,۰۷۲ و مرکز ( کولنو ) دارای ۱۱۳,۰۰۰ نفوس میباشد .

## لکسمبرگ

علاقه خوردیت در اروپا که رقبه آن ۴,۶۰۰ مربع کیلومتر ، و نفوس آن ۲۹۹,۷۸۲ میباشد .  
 تعلیم ابتدائی مفت و جبری است . پارلمان آن مرکب است از اطاق عالی که ۱۵ عضو دارد و اطاق سفلی که دارای ۵۰ اعضا میباشد ، و اعضای آن به آرای عموم اهالی برای ۶ سال منتخب شده نصف آن بعد هر سه سال تجدید میگردد . در لکسمبرگ معدن آهن و ذغال وجود دارد .



گراندوچس (رتبه اعظمه) - شارلوت  
 CHORLOTTE

حکمران (گراندوچس شارلوت) است که به ۹ جنوری ۱۹۱۹ بر تخت نشست . مرکز لکسمبرگ دارای ۵۳,۷۹۱ نفوس میباشد .

## لیختن ستاین

علاقه خوردیت در وسط اروپا که ۱۵۹ مربع کیلومتر مساحت دارد و یکی از قدیمترین خاندان یورپی در آن جا حکمرانی میکند ، عده اهالی ۱۰,۲۱۳ تخمین شده . پارلمان آن ۱۵ اعضا دارد . زبان اهالی جرمنی و سکه سوئیزرلند رایج است . مسکنه آن اکثر زراعت پشه هستند ، مواشی در این ملک بسیار خوب تربیه میشود . وادوز مرکز آن است و حکمران پرنس فرانس اول است . لیختن ستاین هیچ عسکر ندارد .

## مراکش ( مغرب اقصى )

برسواحل بحیره روم و بحر اوقیانوس واقع و هوای معتدل و صحت بخش دارد . (طنجه) مقام مشهور آن است . عده زیاد اهالی بومیان بربر است که در کوه هاسکونت دارند ، باقی عرب . واجداد این هاست که اندلس را فتح کرده بودند ، ساکنین اینجا بعضی زراعت میکنند و عده چادر نشین میباشند . قالین ، اسباب چرمی ، کلاه ، اسباب پشمی و ابریشمی صنایع مهم مملکت است . فرانس مراوده خارجه سلطان مراکش را وکالت میکند . مملکت مراکش در سه منطقه تقسیم شده است : منطقه فرانسوی ، منطقه اسپانوی ، منطقه بین المللی\*  
 طنجه ، مرکز فیض ۱۰۷,۸۵۳ نفوس دارد ، رقبه ۵۹۸,۶۰۰ مربع کیلومتر است :

تحت الحمايه فرانس ۵۷۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، منطقه اسپانوی ۲۸۰۰۰ مربع کیلومتر ، منطقه بین المللی طنجه ۶۰۰ مربع کیلومتر . نفوس منطقه فرانسوی ۵,۰۰۰,۰۰۰ ، منطقه اسپانوی ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر ، منطقه طنجه ۵۳,۰۰۰ میباشد .

## مختصر جغرافیای عالم

### مصر

مصر قبل از ۱۹۱۴ جزو امپراطوری ترکیه حساب میشد، در ۱۸ دسمبر ۱۹۱۴ حکومت برطانیه آنرا تحت الحمايه خود قرار داد و به ۹ دسمبر عباس حلمی خدیو را عزل نمودند و حسین کامل که از خانواده محمد علی پاشا بود به لقب سلطان بعوض او تعیین شد، در ۱۹۱۷ سلطان حسین در گذشت و برادرش به سلطنت رسید، در ۲۸ فروری ۱۹۲۲ تحت الحمايگی انگلیس در مصر منسوخ شد.



شاه - فواد اول

فواد اول ( احمد فواد بن خدیو اسمعیل پاشا ) در ۹ اکتوبر ۱۹۱۷ بعد از برادرش به سلطنت رسید و در ۱۵ مارچ ۱۹۲۲ عنوان شاه را اختیار کرد، بقرار قانون اساسی معاش سالانه او ۱۵۰,۰۰۰ پوند مصری است. و از فامیل او ۱۱۱,۵۱۲ پوند است. ولیعهد شهزاده فرخ میباشد که در ۱۱ فروری ۱۹۲۰ تولد شده. سلطنت در خانواده محمد علی پاشا موروثی است. قرار فرمان شاهانه ۱۳ اپریل ۱۹۲۲ سلسله وراثت قرار ذیل است: بعد از شاه پسر بزرگ او، و در صورت فوت پسر، پسر متوفی ( یعنی نواسه او ) سلطنت کند. شرط است که پادشاه و پدر و مادرش مذهب اسلام داشته باشند.

و اگر شاه اولاد ذکور نداشته باشد حق وراثت به برادر ها بقرار سن میرسد و اگر پسر و برادر نیز

نباشد حق وراثت مربوط به کاکا است. بقرار تشکیلات (۲۲) اکتوبر ۱۹۳۰ مصر مملکت شاهیه موروثی قرار یافت که اداره حکومت آن بواسطه نمایندگان ملی اجرا یابد. تمام مصری ها ازهر نژاد و مذهب به مقابل قانون حقوق مساوی دارند. تعلیم ابتدائی برای مرد و زن حتمی و رایگان است، قانون بدون تصویب پارلمان و منظوری شاه قابل اجرا نیست. انشاء قوانین مالیه مخصوص به ذات شاه است. پارلمان مصر: مشتمل بر يك سنا و يك مجلس نمایندگان بوده و سنا مشتمل بر ۱۰۰ عضو که ۶۰ نفر از طرف شاه و باقی از طرف عموم ملت برای مدت ده سال مقرر میشود و نصف اعضای پارلمان بعد از میعاد پنج سال تبدیل میشوند رئیس سنا را خود شاه انتخاب می کند، مجلس نمایندگان مشتمل بر ۱۵۰ عضو است که برای مدت ۵ سال با رأی ملت منتخب میگردد. اسلام مذهب رسمی و عربی لسان رسمی است. قاهره مرکز حکومت است. شاه در معاملات اوقاف و مسائل مذهبی تحت شریعت اسلامی اختیارات کامل دارد و پارلمان دران حق مداخلت ندارد.

اهالی مصر ۶۲ فیصد در زراعت مشغول اند، صنایع مهم مصر دباغت « چرم گیری » و سیمت سازی میباشد صادرات مهمه آن پنبه، برنج و قند است. رقبه مصر ۹۹۴,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱۷,۸۶۴,۲۱۷ مرکز حکومت قاهره است.



## سالنامهٔ کابل

### سودان مصری برطانوی:

از عرض بلد ۲۲ شمالی از حدود مصر شروع شده طرف جنوب تا یوگندا امتداد یافته است ، مساحت سودان ۲۵۵,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۵,۶۰۵,۸۴۸ تخمین شده است ، پیداوار سودان صنغ عربی و عاج است ، نمک و خرما و پوست از صادرات مهم آنجا است و پنبه نیز بزدر میشود .

مصر سودان را جزه لاینفک خود میداند . اما برطانیه آنرا بمصر نمیگذارد ، حاکم سودان را شاه مصر بتصویب حکومت برطانیه مقرر میکنند و حکمران بمعاونت مجلس اداری کار مینماید . مرکز آن خرطوم دارای ۵۰,۴۶۳ نفوس است .

### مکسیکو

اتحاد جاهیر است در امریکهٔ شمالی که بچند علاقه تقسیم یافته که هر علاقه آزادی داخلی و مجلس واضع قانون دارد . پارلمان متحده مرکب است از اطاق و کلاء که دارای ۱۸۵ عضو میباشد و مجلس عالی که ۵۸ عضو دارد ، تمام اعضا برای دوسال بقرار آرای عموم منتخب میشوند ، رئیس جمهور نیز بکثرت آرای عموم اهالی برای ۶ سال منتخب میشود . تعلیم ابتدائی مفت و جبری است و تعلیم مذهبی در پروگرام مکاتب رسمی نیست . در مکسیکو حکم اعدام از اول جنوری سنه ۱۹۳۰ باسستنای افراد عسکری منسوخ شده است . خدمت عسکری جبری است . هیچ جمعیت دینی در حدود این مملکت استملاک نمیتواند . زراعت و تربیهٔ مواشی پیشهٔ مهم اهالی و مملکت خیلی متمول است ، تیل خاک بفرآوانی پیدا میشود ، رقبه ۱,۹۸۹,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس



رئیس جمهور - اورتیز رویبویو  
ORTIZ RUBIO

۱,۶۰۴,۰۴۰,۰۳۰ شهر مکسیکو مرکز آنست که دارای ۹۶۰,۹۰۵ نفوس میباشد .

### مونا کو

علاقهٔ خوردبست بساحل مدیترانه ، که مساحت آن یکتیم مربع کیلومتر و دارای ۲۴,۹۲۷ نفوس میباشد مداخل آن از اجارهٔ قمارخانه که به مونت کارلو میباشد حاصل میگردد . قریباً ۱,۵۰۰,۰۰۰ نفر سالانه در مونت کارلو برای قمار می آیند . شرکت اجارهٔ قمارخانه تخمیناً پنج میلیون افغانی سالانه برای حکومت مونا کو تادیه میکنند ، اهالی مملکت هیچ مالیه یا محصول بحکومت نمی دهند بلکه از پول اجارهٔ قمارخانه تنخواه می گیرند .

## مختصر جغرافیای عالم

## ناروی

سلطنتی است در شمال اروپا که از سنه ۱۴۵۰ الی سنه ۱۸۱۴ بادنمارک و از آن بعد تا سنه ۱۹۰۵ باسویدن متحد بود، باتفاق طرفین این اتحاد بتاريخ ۲۶ - اکتوبر سنه ۱۹۰۵ لغو گردیده به آرای عموم اهالی، شهزاده کارل پسر دوم شاه دنمارک بطور شاه ناروی منتخب شده نام ها کون ساپع اختیار کرد.



شاه - ها کون ساپع  
HAAKON VII

ناروی حکومت مشروطه دارد قوه مقننه بدست مجلس ملی (ستارنگ) که دارای ۱۵۰ عضو است میباشد و اعضا برای سه سال باین شرط انتخاب میشوند که قبل از انتخاب به سن سی رسیده و اقلاً ده سال در خاک ناروی سکونت داشته باشد. همه ذکور و اناث که عمر شان از ۲۳ سال کمتر نبوده و اقلاً پنج سال در ناروی بسر برده باشند حق رأی دارند، مجلس ملی به ابتدای دوره سه ساله خود در دو حصه منقسم گردیده يك ربع اعضای مجلس علیا و باقی اطاق سفلی را تشکیل میدهد. وزراء در مجلس حق حضور دارند، اما رأی داده نمیتوانند. قوه اداری و قیادت قشون و تقرر مامورین بدست شاه است. ناروی مملکت کوهستانی است و اهالی آن نهایت بلند قامت و قوی البنیه و در ملاحی و ماهیگیری دارای مهارت تامه میباشد، زراعت، تربیه جنگل، ماهی گیری و جہاز رانی پیشه های مهم شان است. تعلیم ابتدائی و خدمت نظام جبری است.

ماهی، چوب، سنگ، آهن، پوست و کاغذ محصولات عمده ناروی است. ناروی چون بسیار نزدیک قطب شمالی واقع است در تابستان در بعض حصص مملکت آفتاب هیچ غروب نمی شود، سابران آنرا «ملك آفتاب نیم شب» نامیده اند و در بهار سیاحان به تعداد زیاد سیر و تماشا باین دیار میروند، خلیج های بسیار قشنگ دارد، کلانترین و مهمترین گرداب بحری عالم نزدیک ساحل ناروی واقع است، مساحه ۳۲۳,۶۰۰ مربع کیلومتر، نفوس ۲,۸۰۹,۵۶۴ مرکز شهر (اوسلو) دارای ۲۴۹,۶۸۸ نفوس است، که قبل از سنه ۱۹۲۵ بنام (کرسیتیان) معروف بود.

## مساحه و نفوس ناروی و مستملکات آن

بر اعظم	ملك	مساحه مربع کیلو متر	نفوس	طرز حکومت
اروپا	ناروی	۳۲۲ ۸۱۰	۲ ۸۰۹ ۰۰۴	شاهی
	جزیره جان مئین	۷۹۰	۱۰	
	جزیره سپتر برجن	۶۳,۱۰۰	۵۵۰	
	مجموع	۳۸۶,۷۰۰	۲,۸۰۹,۵۶۴	
بحر اطلانتک جزایر بودی	غیر معلوم	غیر معلوم	غیر معلوم	مستعمره
مجموع کل		۳۸۶,۷۰۰	۲,۸۰۹,۵۶۴	

### نکارا گوا

جمهورتی است در امریکه وسطی پارلمان آن مرکب از دو اطاق است: یکی سنا که دارای ۲۴ عضو است و برای موعده شش سال منتخب میشود و دیگر اطاق وکلا است که ۴۳ عضو دارد و برای چهار سال انتخاب میشود، زن و مرد در انتخاب مساویانه حق رأی دارند. رئیس جمهور برای چهار سال منتخب میشود. این مملکت جنگل های قیمت دارد. صادرات آن: قهوه، قند، چوب و کبلیه است. مانا گوا مرکز حکومت است. نگارا گوا سه دارالعلوم دارد، رقبه ۱۵۶,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۷۵۰,۰۰۰ میباشد.

### نیپال

سلطنت آزادی است در کوه های هالیه، رقبه ۱۴۰,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۵,۶۰۰,۰۰۰ تخمین شده است. اهالی آن علی العموم هندو و بودائی میباشد. پادشاه را مهاراج ادهیراجه مینامند، و اختیارات حقیقی ملک بدست وزیر موروثی است که مهاراجه لقب دارد. کهنتمند و مرکز آن از سرحد هندوستان ۱۲۰ کیلومتر مسافت دارد. نیپال از حیث معادن باثروت است.

### نیدرلاندز. (هولیند)

سلطنتی است در شمال غرب یورپ. شراب سازی و تصفیه قند صنایع مهم آن است. از حیث صنعت تراش الماس و تربیه گلهامشهور است. بموجب قانون اساسی سلطنت ارثی و حکومت مشروطه است.

پارلمان مشتمل است بر دو مجلس: مجلس اول دارای ۵۰ عضو برای موعده ۶ سال منتخب و نصف اعضای آن بعد از هر سه سال تجرید میشود، مجلس دوم دارای ۱۰۰ اعضاست که با رأی عموم برای چهار سال منتخب میشوند، پادشاه اعضای يك مجلس دولتی را که ۱۴ عضو دارد منتخب میکند، که ازان جمله یکی سدر اعظم میباشد و در باب جمله معاملات قانونی و بعض امور اجرائیه ازانها استشاره میشود.



ملکه - وولمینا  
WILHELMINA

خدمت عسکری قسماً اجبری و قسماً اختیاری است، هر فرد ما بین عمر ۱۹ و ۴۰ سال خدمت عسکری را انجام میدهد. عقاید و مذهب قانوناً آزاد، تعلیم از عمر ۶ الی ۱۳ اجبری است. اکثر خاک این مملکت از سطح بحر پست و بر ساحل بحر سد های عریض برای جلوگیری آب تعمیر یافته است. کاغذ و لبتیات و قماش از صادرات عمده این ملک است: زراعت، ماهی گیری و جهازی رانی پیشه های اکثر اهالی است.

## مختصر جغرافیای عام

رقبهٔ هالیند ۱۸۶،۳۴ مربع کیلومتر، نفوس ۷،۹۲۰،۳۸۸ مرکز اداره امستردم، محل حکومت هیگ، حکمران  
ملکه ولهلمینه در سنه ۱۸۹۰ به عمر ده سالگی وارث تخت شده و در ۱۸۹۸ زمام حکومت را بدست گرفت .

## مساحه و نفوس نیدرلاندز و مستملکات آن

براعظم	اسم ممالک	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	نیدرلاندز	۳۴ ۱۸۲	۷ ۹۲۰ ۳۸۸	شاهی
آسیا				
(جزایر شرق الهند)				
	جاوا و مدورا	۱۳۲ ۰۰۰	۴۱ ۷۱۹ ۵۲۴	مستعمره
	بورنیو	۵۵۰ ۰۰۰	۲ ۱۹۴ ۵۳۳	»
	سوماترا	۴۱۵ ۰۰۰	۷ ۰۶۰ ۷۹۹	»
	نیوگنی	۳۸۰ ۰۰۰	۲۱۰ ۰۰۰	»
	سیلیبیس	۱۲۰ ۰۰۰	۲ ۸۷۷ ۳۳۵	»
	ترنیت	۶۰ ۰۰۰	۴۹۲ ۹۷۳	»
	امبوئینا	۵۸ ۰۰۰	۴۰۰ ۰۵۷	»
	منادو	۵۷ ۰۰۰	۱ ۱۳۹ ۲۵۱	»
	تور	۴۶ ۰۰۰	۱ ۶۵۶ ۶۳۶	»
	ریاواننگ	۴۲ ۰۰۰	۲۹۸ ۳۲۹	»
	بانگکا	۱۲ ۰۰۰	۲۰۳ ۴۳۳	»
	مالو و لمبوک	۱۱ ۰۰۰	۱ ۸۰۲ ۱۴۶	»
	بلیتون	۴ ۸۰۰	۷۳ ۴۰۹	»
	مجموع	۱ ۸۸۷ ۸۰۰	۶۰ ۷۳۱ ۰۲۵	
امریکه	سوری نام	۱۲۹ ۰۰۰	۱۵۳ ۲۹۱	»
	جزائر کورا کاؤ	۱ ۱۳۰	۷۶ ۲۹۹	»
	مجموع	۱۳۰ ۱۳۰	۲۲۹ ۵۹۰	
	مجموع کل	۲۰ ۰۵۲ ۱۱۲	۶۸ ۸۸۱ ۰۰۳	

## جزائر شرق الهند نیدرلاندی

مشمول بر چهار جزیرهٔ بزرگ جاوا، سوماترا، بورنیو و سیلیبیس، مجمع الجزائر ملاکا، تور، و چند جزایر خورد دیگر که همه باثروت و سر سبز است میباشد.

جزایر شرق الهند جنگلهای وسیع که دارای چوب های قابل تعمیر است دارد، قند و رابر و مصالح دیگر صادرات مهمهٔ آن است و از حیث معادن توانگر بوده و تیل خاک بسیار دارد.

۹۹ فیصد کنین دنیا، پیداوار جاواست. اهالی بالعموم مسلمانند. مساحت ۱،۸۸۷،۸۰۰ مربع کیلومتر، نفوس ۶۰،۷۳۱،۰۲۵ نفر است.



## سائنامۀ « کابل »

### واتیکان

یک حصه است از شهر روما ( پای تخت ایتالیه ) که مقر « پاپ » اعظم پیشوای مذهب رومن کاتولیک میباشد. بتاريخ ۱۱ فروری ۱۹۲۹ بطور دولت مستقل شناخته شد .

امور عدلیه ، مقننه . و اجرائیه بدست اسقف اعلی یعنی خود پاپ اعظم میباشد .

منطقه حکمرانی پاپ « شهر واتیکان » تکت پوسته ، مسکوکات ، ریل ، رادیو ، پولیس ، عسکر ، یونیورسیتی از خود داشته و « پاپ » در اکثر ممالک خارجه سفرا هم از طرف خود تعیین میکند .



پاپ - پیوس یازدهم  
PIUS XI

یک موقف ریل در سال ۱۹۳۰ در واتیکان ساخته شده است . مساحت شهر واتیکان یعنی مملکت مستقله « پاپ » اعظم عبارت از ۴۴ هکتار زمین مساوی کمتر از نیم مربع کیلومتر و نفوس آن ۶۳۹ نفر میباشد این دولت مستقله

بلعاط مساحه خورد ترین ممالک عالم بحساب میروند .

### وتزیلا

این جهایر متحده در امریکه جنونی واقع و از بیست ریاست های که آزادی داخلی دارند و یک ضلع مرکزی و دو علقه مرکب است ، مساحت آن ۹۴۲,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۳۰,۰۲۶,۸۷۸ ، پارلمان متحده مرکب است از مجلس سنا که ۴۰ عضو دارد و مجلس و کلاء که دارای ۷۷ اعضا میباشد و اعضای هر دو مجلس برای موعده سه سال انتخاب ، و رئیس برای مدت هفت سال مفتخب میشود . زراعت و تربیه مواشی پیشه های مهم اهالی میباشد . کاراکاس مرکز حکومت آن است .

### هاندوراس

جمهوریتی است در امریکه وسطی رقبه آن ۱۱۵,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۸۵۹,۷۶۱ میباشد از حیث معادن بسیار باثروت است ، رئیس جمهور بقرار رأی کل ملت برای موعده چهار سال تعیین می یابد ، پارلمان یک اطاق و ۴۳ عضو دارد که اعضای آن برای چهار سال انتخاب میشود ، حکومت در اصلاح معاشرتی توجه خصوصی دارد ، مرکز جمهوریت ( تیگوسی گالپا ) میباشد که ۴۰,۰۴۹ نفوس دارد .

## مختصر جغرافیای عالم

### هایتی

جمهوری خورديست در جزایر غرب الهند امریکه که اکثر اهالی آن حبشی میباشد ، فرانسوی زبان رسمی مملکت است . در ۱۹۱۵ اغتاشی برپا شده و عساکر ریاستهای متحده امریکه در آنجا امنیت قائم نمود و بقرار معاهده که در همین سال با هایتی عقد شد بعضی کار های رفاه عمومی تحت نگرانی افسران ریاست های متحده گذاشته شد . در ۱۹۳۱ مامورین ملکی امریکائی بر طرف شد ولی مالیات و پولیس هنوز در دست امریکه میباشد . مساحت هایتی ۲۹,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۲,۳۰۰,۰۰۰ میباشد .

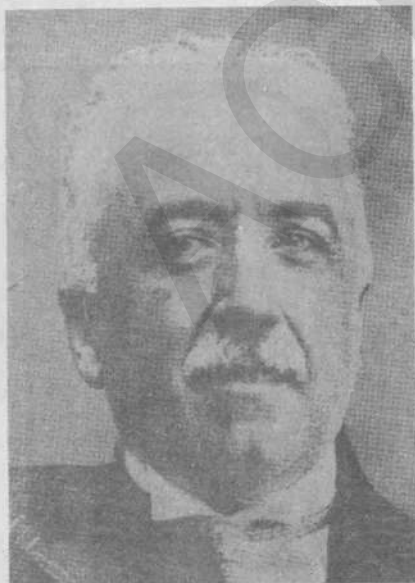
معدن طلا و نقره و غیره دارد ولی بکار انداخته نشده . پیداوار مهم قهوه و کاکو است ، مرکز پورت آپرنس ، دارای ۷۹,۷۹۷ نفوس میباشد .

### هسپانیه

این مملکت در جنوب غرب اروپا واقع و در تاریخ اسلام بنام اندلس مشهور است . در رمضان ۹۲ هـ =

۷۱۱ع ، هسپانیه را طارق بن زیاد فتح نمود و تا ربیع الاول ۸۹۷ هـ = ۱۴۹۲ع بدست اسلام و منبع علم و فضل و مرکز صنعت و حرفت بود ، در ۱۰۱۶ هـ = ۱۶۱۰ع مسلمانان باقی مانده که تحت اسارت مسیحیین زندگانی می کردند ازین خاک بدر شدند ، اما آثار اسلام در هسپانیه تا حال سیاحان عالم را بحیرت می اندازد .

در اپریل ۱۹۳۱ جمهوریت در هسپانیه رسماً اعلان شد .



رئیس جمهور - نی سی تو الکا لزا مورا  
NICETO ALCALA ZAMORA

ویک عده نمایندگان اهالی برای شش سال انتخاب می نمایند . غله ، قند ، شراب ، چوب ، سنگ ، آهن و سیلاب از صادرات مهمه هسپانیه است .

مساحه ۵۰۴,۵۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲۲,۹۴۰,۱۵۲ مرکز شهر میدرد ، دارای ۱,۰۳,۸۳۴ نفر است .

## سالنامه « کابل »

## مساحه و نفوس هسپانیه و مستملکات آن

بر اعظم	مذک	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	هسپانیه	۵۰۴ ۵۰۰	۲۲ ۹۴۰ ۱۵۲	جمهوری
افریقه	رابودی اورو	۲۶۰ ۰۰۰	۴۹۵	مستعمره
	افنی	۲۵۰۰۰	۲۰ ۰۰۰	»
	گنی هسپانوی	۲۷ ۰۰۰	۱۴۰ ۰۰۰	»
	فرنندوپو، وغیره	۲ ۱۰۰	۲۳ ۸۴۶	»
	مراکش هسپانوی	۲۸ ۰۰۰	۶۰۰ ۰۰۰	»
مجموع		۲۹۹ ۶۰۰	۷۸۴ ۳۴۱	
مجموع کل		۸۰۴ ۱۰۰	۲۳ ۷۲۴ ۴۹۳	

## هنگری (مجارستان)

طرز حکومت شاهی است، اگرچه شاه ندارد و وظائف شاه را وکیل پادشاه انجام میدهد. بتاريخ ۱۷ نومبر ۱۹۱۸ در مملکت جمهوریت اعلان شده ولی دو سال بعد به سلطنت رجوع نمودند، پارلمان مرکب است: از اطاق نمایندگان و اطاق عالی، قسمتی از اعضای آن منتخب و قسمتی مقرر میشود. زنهاییکه بزرگتر از ۳۰ سال و زنهاییکه سه اولاد داشته باشند و یا آزادانه معیشت خود را پیدا کنند وزن هائیکه تعلیم یافته اند حق رأی دارند.



نائب السلطنت - نیکولاس هورتھی دی ناگی بانیا  
NICHOLAS HORTHY DE NAGYBANJA

حسب ملاحظه و رسای مساحت هنگری زیاد از هفتاد فیصد، و عده اهالی آن تقریباً ۶۰ فیصد کم گردیده فعلاً مساحت آن ۹۵،۵۰۰ مربع کیلومتر، نفوس ۸،۶۸۳،۷۴۰ میباشد.

بودایست مرکز آن یکی از مقبول ترین شهرهای عالم است. از اهالی ۹۰ فیصد مجارها و تقریباً ۷ فیصد جرمنها است. حس وطن دوستی در هنگری بسیار قوی است، ایام اعیاد برای ملت، شوکت گذشته را بیاد میدهد و توسیع مجارستان عقیده شان است.

## مختصر جغرافیای عالم

### یمن

مملکتیست در عرب به ساحل شرقی بحر احمر، مساحت آن ۱۴۸,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن تخمیناً ۳۰۰,۰۰۰ میباشد، اکثر مملکت کوهی است، زمین آن زرخیز است و زراعت پنبه اکثر اهالی است، قهوه یمن بهترین قهوه داست. گندم، جو، جواری، قهوه و پوست ازین بخارج صادر میشود. حکومت بدست امام یحیی حیدالدین زیدی میباشد. شیخ سبا و حاکم نجران که از فرقه اسماعیلیه میباشد و بنام داعی معروف است با جگزار وی اند. مراکز آن صنعا دارای ۲۵,۰۰۰ نفوس است.

### یور و گوی

خوردترین جمهوری در امریکه جنوبی است. مساحت آن ۱۸۷,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۹۰۳۰۸۳ مملکت زراعتی و دارای مراتع تربیه مواشی است. اهالی دارای آزادی عقاید مذهبی میباشد، تعلیم ابتدائی جبری و مجانی است، مکاتب و شفاخانه بکثرت دارد. حکم اعدام در ۱۹۰۷ منسوخ شده است، رئیس جمهور را پارلمان برای مدت چهار سال انتخاب می کند، پارلمان مرکب است: از مجلس عالی که ۱۹ نفر اعضا دارد مجلس وکلا که دارای ۱۲۴ عضو میباشد. مراکز حکومت آن ماتئی ویدبو میباشد.

### یوگوسلاویا

سلطنت جدیدی است در بلقان که زیاده از ۹۵ فیصد اهالی آن در زراعت مصروف هستند، معادن آن عبارت است از ذغال سنگ، آهن، و سرب. مساحت ۲۴۸,۶۶۵ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۳,۹۳۰,۹۱۸، که ۹,۷۳۷,۰۰۰ نفر سلاو، ۵۰۰,۰۰۰ نفر جرمن و ۴۹۰,۰۰۰ مجار میباشد. تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است. پادشاه الکزاندر اول به ۱۶ اگست سنه ۱۹۲۱ بر تخت نشست و در سال مذکور خط مشی حکومت را منسوخ و پارلمان را موقوف نموده کابینه تشکیل کرد که به شخص او مسئول باشد، مراکز بلغرید است.



شاه - الکزاندر اول  
ALEXANDER I



### یونان

به ۱۳ اپریل سنه ۱۹۲۴ جمهوریت شده، پارلمان  
 مرکب است: از سنا که دارای ۱۲۰ عضو و اطاق  
 وکلا که ۲۵۰ عضو دارد، اعضای مجلس سنا برای  
 نه سال و اعضای اطاق وکلا برای چهار سال و  
 رئیس جمهور برای پنج سال انتخاب میشود .

اهالی زیاده از فیصد پنجاه درزراعت مصروف  
 میباشدند . خدمت عسکری اجباری و تعالیم ابتدائی  
 رایگان و جبری است .

رقبه ۱۳۰,۱۹۹ مربع کیلومتر ، نفوس  
 ۶,۲۰۴,۶۸۴ - مرکز حکومت آتنه ۵۲,۹۱۲  
 نفوس دارد .



رئیس جمهور - الکزنדר زایمس  
 ALEXANDER ZAIMIS



## جمعیت اقوام

## جمعیت اقوام

جمعیت اقوام مجلسی است که بموجب معاهده ( ورسای ) از طرف دول بتاريخ ۱۰ جنوری ۱۹۲۰ تأسیس یافته و دول شامله دران باهم تعهد کرده اند که در صورت وقوع محاصره بین اعضا یا بین اعضای مذکور و دولیکه عضویت جمعیت را ندارند ، دول عضو جمعیت از ۳ الی ۹ ماه صبر کنند ، تا جمعیت ثالثی از اقوام مسئله متنازع فیها را حل و فصل کند بعد ها اگر موضوع مذبور منصفانه انجام نمی یافت حق خواهند داشت که بمیل خود کار کنند و جنگ نمایند ، بموجب میثاق جمعیت اقوام هر دولتی که کاری منافی این عمل کند نسبت بدیگر دول خارج قانون شناخته خواهد شد و از جمله حقوق که بواسطه مقررات جمعیت اقوام در خصوص داخلین آن برقرار شده محروم میگردد ، ودول دیگر علایق سیاسی و اقتصادی را با آندولت قطع میکنند .

اعضای جمعیت ملل متعهد شده اند که تا حد ممکن از مسائل اقتصادی واجتماعی و خدمات بشری و مزدور کاری با یکدیگر معاونت نمایند .

زبان های رسمی جمعیت فرانسوی و انگلیسی و مقر آن شهر جنیوا در مملکت سوئترلیند انتخاب شده است .  
دول ذیل در جمعیت اقوام عضویت دارند :

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
انیسینیا	۲۸ ستمبر ۱۹۲۳	۲ حصه
اتحاد افریقه جنوبی	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	» ۱۵
ارجنتائ	۱۸ جولائی ۱۹۱۹	» ۲۹
آستریا	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	» ۸
آستریا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	» ۲۷
استونیا	۲۲ ستمبر ۱۹۲۱	» ۳
البانیه	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	» ۱
ایران	۲۱ نومبر ۱۹۱۹	» ۵
آیرلیند	۱۰ ستمبر ۱۹۲۳	» ۱۰
ایطالیا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	» ۶۰
برطانیا	» ۱۰ جنوری	» ۱۰۰
بلجیم	» ۱۰ جنوری	» ۱۸
بلغاریه	» ۱۶ ستمبر	» ۵
بولیویا	» ۱۰ جنوری	» ۴
پاراگوی	» ۲۶ دسمبر ۱۹۱۹	» ۱
پاناما	» ۹ جنوری ۱۹۲۰	» ۱

## سالنامه « کابل »

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
پرتگال	۸ اپریل ۱۹۲۰	۶ حصہ
پولینڈ	۱۰ جنوری »	۳۲ »
پیرو	۱۰ جنوری »	۹ »
ترکیہ	۱۹۳۲	
جاپان	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۶۰ »
جرمنی	۸ ستمبر ۱۹۲۶	۷۹ »
چکوسلواکیا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۲۹ »
چلی	۴ نومبر ۱۹۱۹	۱۴ »
چین	۱۶ جولائی ۱۹۲۰	۴۶ »
دنمارک	۸ مارچ ۱۹۲۰	۱۲ »
دومہ نیکا	۲۹ ستمبر ۱۹۲۴	۱ »
رومانیا	۱۸ اپریل ۱۹۲۰	۲۲ »
سالویدور	۱۰ مارچ ۱۹۲۴	۱ »
سوئٹزرلند	۸ » ۱۹۲۰	۱۸ »
سوئڈن	۹ مارچ ۱۹۲۰	۱۸ »
سیام	۱۰ جنوری »	۹ »
عراق	۱۹۳۲	
فرانس	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۷۹ »
فنلاند	۱۶ دسمبر »	۱۰ »
کانادا	۱۰ جنوری »	۳۵ »
کولمبیا	۱۶ فروری ۱۹۲۰	۶ »
کیوبا	۸ مارچ »	۹ »
گواتی مالا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۱ »
لایبیریا	۳۰ جون ۱۹۲۰	۱ »
لاتویا	۲۲ ستمبر ۱۹۲۱	۳ »
لیتوانیا	» » ۲۲	۴ »
لکسمبرگ	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	۱ »
مکسیکو	۱۲ ستمبر ۱۹۳۱	؟
ناروی	۵ مارچ ۱۹۲۰	۹ »
ندرلاندز	۹ مارچ »	۲۳ »
نکاراگوا	۳ نومبر »	۱ »

## جمعیت اقوام

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
نیوزیلاند	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۱۰ حصہ
ونزویلا	۳ مارچ	۵
ہائیتی	۳۰ جون	۱
ہاندوراس	۳ نومبر	۱
ہسپانیہ	۱۰ جنوری	۴۰
ہند	۱۰ جنوری	۵۶
ہنگری	۱۸ ستمبر ۱۹۲۲	۸
پوروگوی	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۷
یوگوسلاویا	۱۰ فروری	۲۰
یونان	۳۰ مارچ	۷

وظایف جمعیت اقوام بواسطہ دوائر ذیل انجام میشود:

۱ — هیئت اداری .

۲ — مجلس عمومی .

۳ — دارالانشا .

۴ — مؤسسہ بین المللی کارگری .

۵ — محکمہ دائمی عدالت ( داور ) بین المللی .

هیئت اداری :

دارای ۱۴ عضو است پنج ازان: برطانیہ فرانسه، ایتالیا، جاپان، جرمنی دائمی میباشند و ۹ عضو دیگر برای سه سال انتخاب میشوند، از جملہ ۹ دولت منتخبہ، سه دولت در هر سال بر طرف شدہ و در عوض سه دولت دیگر انتخاب میگردد، این ہیئت هر سال در سومین دوشنبہ ماہ جنوری و دومین دوشنبہ ماہ مئی و قبل و بعد از اجلاس مجلس عمومی در ماہ ستمبر انعقاد می یابد، اگر کدام دولتی بمجلس مذکور شمولیت نداشته باشد و مذاکرہ درباره آن جریان یابد نمایندہ آن میتواند موقتاً شامل شود، و دول خارجی جمع در موقعی کہ مجلس درباره آنها مذاکرہ نماید آنها به شمولیت دعوت میشوند .

مجلس عمومی :

مجلس عمومی به اولین دوشنبہ ستمبر هر سال در جینوا افتتاح مییابد، هر دولتی کہ در جمعیت اقوام شامل است حق دارد کہ یک ہیئت مرکب از سه وکیل و سه کفیل جهت نمایندگی خود بفرستند . اما ہیئت هر دولت فقط یک رای دارد . رئیس هر دورہ را خود مجلس انتخاب مینماید . مجلس کمیته های ذیل را ترتیب میدهد کہ از طرف هر دولتی یک نمایندہ در انجا شمولیت میورزد :

۱ — عدلیہ .

۲ — ترتیبات تخنیکی .



سازمانه « کابل »

- ۳ — خلع اسلحه ( افغانستان به کمیسیون خلع شمولیت کرده است ) .
- ۴ — بودجه و مامورین .
- ۵ — مسائل اجتماعی .
- ۶ — مسائل سیاسی و قبول اعضای جدید .

دارالانشاء :

جمعیت اقوام در جینوا يك دفتر مستقل دارد و رئیس آن بنام سكرتر جنرال ( منشی عمومی ) یاد میشود و چهار نفر معاون دارد ، مامورین این دفتر از تبعه دولی که در مجمع عضویت دارند و اضلاع متحده امریکه اگرچه عضو مجمع نیست انتخاب میگردد .

مؤسسه کارگري :

مقصد این مؤسسه اجرای عدل و انصاف است راجع به کارگران هر مملکت تا مطابق قوانین اجتماعی و عدل و انصاف درباره آنها رفتار شود « زیرا ملتی که برای کارگران خود مطابق عدل و انصاف و مروت رفتار نکنند برای ترقی حالات کارگران در دول دیگرهم موانع پیش میکنند » : دولیکه در جمعیت اقوام عضویت دارند اعضای این مؤسسه بوده و سالانه مجلس تشکیل میدهند و دران مجلس امور مربوطه را حسب درخواست کارگران دول مختلفه ، زیر بحث می آورند و مقررات کانفرانس را به دول بطور سفارش اطلاع میدهند تا در باره کارگران مطابق قوانین اساسی خود داخل قانون نمایند اگر دولتی سفارش را قبول نکنند مختار است . این مؤسسه دفتر علیحده دارد .

دیوان دائمی داورى بین المللی :

در شهر هیگ مراکز ندرلاندز دائر است ۱۵ عضو دارد که از طرف هیئت اداری و مجلس عمومی جمعیت اقوام برای ۹ سال تقرر میباشند .

مؤسسات دیگر جمعیت اقوام :

علاوه بر شعبات فوق جمعیت ملل مؤسسات ذیل را قائم و دائر کرده است :

۱ — دواير تخنيکی :

الف — اقتصادى و مالی .

ب صحیه .

ج ترانزیت .

۲ — کمیسیون های مشورتی :

الف — کمیسیون عساکر بری، بحری، هوائی .

ب — کمیسیون تخفیف اسلحه .

ج : « قیمومیت .

و : « منع افیون .

ه : « اجتماعیات .

جمعیت اقوام

۳ - مؤسسات عرفانی بین‌المللی :

- الف : مؤسسه تعاون عرفانی ( پاریس ) .
- ب : مؤسسه حقوق شخصیه ( روما ) .
- ج : مؤسسه سینا های عرفانی بین‌المللی ( روما ) .

۴ - تشکیلات اداری :

- الف : کمیسیون حکومت سار .
- ب : حاکم اعلاى دانزیگک .

جمعیت اقوام اداره قطعات وسیعی را که سابقاً تحت حکومت جرمنی و ترکیه بود سررشته میکند ازان جمله است شهر دانزیگک و علاقه سار که در اروپا واقع و از طرف کمیسیونهای بین‌المللی اداره میشود . باقی که در آسیا و آفریقه و اوقیانوسیه واقع و تحت قیمومیت اعضا میباشد قرار ذیل است :

الف : ولایات سابقه ترکیه .

۱ - عراق و فلسطین: به برطانیه تفویض یافت تا صلاحیت استقلال پیدا نماید (بوجب این ماده عراق آزادی حاصل نموده) .

۲ - سوریه و لبنان: بفرانس ، تاوقتیکه قابلیت استقلال پیدا نماید .

ب : مستعمرات سابقه جرمنی :

۱ - توگو: قسمتی به برطانیه و قسمتی به فرانسه .

۲ - کمرون : « « « « .

۳ - آفریقه شرقی : قسمتی به برطانیه و قسمتی به بلجیم .

ج : مستعمرات سابقه جرمنی که برای اداره به علاقه های دول دیگر الحاق یافته :

۱ - جزیره ساموآ : به نیوزیلاند .

۲ - جزایر نارو : به برطانیه .

۳ - دیگر جزایر بحر الکاهل جنوبی : به استرالیا .

۴ - جزایر بحر الکاهل شمالی : به جاپان .

۵ - آفریقه جنوب غربی : به اتحاد آفریقه جنوبی .

از طرف جمعیت اقوام برای تفتیش ممالک فوق در صورت لزوم تهیه دیده میشود، دولیکه مستعمرات مذکور را اداره مینمایند مجبور اند هر سال را پور به جمعیت اقوام بدهند .

## دوائر بين المللى

شروع تأسيس مجالس بين المللى را ميتوان از يك قرن پيشتر سراغ نمود، چه در ۱۸۲۳ بار اول ، مجالس علمى منعقد گرديده نمايندگان دول مختلفه دران دعوت شدند . فرانسه ، انگلستان و اضلاع متحده امريكه نيز آرا تعقيب نموده و ازينجهت تأسيس و دوام چنين مجالس را ضرورديدند . و مجالس بين المللى رسمى و غير رسمى براى مسائل زراعت ، تجارت ، و صنعت ، و سايل نقليات و مخابرات ، عمله ، طب ، حفظ الصحه اقتصاديات ، ماليه ، حقوق و اداره ، فن ، علوم ، مذهب ، اخلاقيات ، سپورت ، سياحت ، لسان ، خلع اسلحه و غيره در جاهاى مناسب تأسيس شد .

در ۱۹۰۹ ازين قبيل مجالس بعدة سه صد و در نومبر ۱۹۱۲ تعداد آن به ۵۱۰ رسيد ، اما جنگ عمومى بابين مجالس صدمه بزرگ رسانيده عده زياد آن سقوط نمود ، و بعد از جنگ عمومى جمعيت اقوام ( ليك آف نيشنز ) مركز مجالس بين الملل مقرر گرديد .

اما بعد از اين ، مجالسى كه مربوط به جمعيت اقوام است درسال ۱۹۲۶ صرف ۴۰۰ بوده كه ازان ۱۵۷ بعد از جنگ عمومى و ۸ در اثنائى جنگ نو تأسيس گرديده ، يعنى از مجالس سال ۱۹۱۲ تنها ۲۳ باقى مانده .

تقسيم جغرافيايى چنين مجالس خالى از دلچسپى نيست :

سوئترليند :	۸۳	ندرلاندز :	۴۰	آستريا :	۶
فرانسه :	۷۴	اضلاع متحده امريكه :	۲۲	دنمارك :	۶
برطانيه :	۶۳	جرمنى :	۱۹	سوئدن :	۴
بليجيم :	۶۰	ايطاليايه :	۸	ممالك ديگر :	۱۵

دوائر بين المللى كه بقرار مواد عهد نامه هاي دول تأسيس يافته قرار ذيل است :

اسامى	سال تأسيس	موقع
هيئت مشوره براى حفاظت مناظر طبيعى	۱۹۱۳	باسل
اداره مركزى بين المللى براى تجارت مشروبات غير مشرووع درافريقه	۱۹۱۹	برسلز
اداره مركزى براى نقلية راه آهن بين المللى	۱۸۹۳	برن
اداره بين المللى براى نشر محصولات گمركى	۱۸۹۰	برسلز
اداره بين المللى احصائيه تجارى	۱۹۱۳	برسلز
» » اتحاد پوسته امريكائى	۱۹۱۲	مون و ويديو
» » » تلگرافى	۱۸۶۸	برن
» » » پوسته عمومى	۱۸۷۴	برن
» » » اوزان و مقياسات	۱۸۷۵	پاريس
» » » امريكه وسطى	۱۹۰۸	گواتى مالا
هيئت بين المللى براى هوا پيائى	۱۹۱۲	پاريس

## دواثر بین المللی

اسامی	سال تاسیس	موقع
هیئت بین المللی برای نظر ثانی تسمیة نوزولوژی	۱۹۰۰	مراکز معین ندارد
مجلس بین المللی برای تشویق تعدیل فنی راه آهن	۱۸۸۲	برن
» » برای مطالعه ایپی زوایتیک	۱۹۲۰	پاریس
دائرة تبادلہ بین الملل	۱۸۸۶	برسلز
ادارة بین المللی مائیات	۱۹۱۹	موناکو
» » زراعت	۱۹۰۵	روما
کسیون » محبوس خانها	۱۸۸۰	گروتنگن
ادارة صحیة بین المللی	۱۹۰۷	پاریس
ادارة اتحاد بین المللی امریکائی برای حفاظت علامات تجارتی	۱۹۱۷	زاهاوانی
محکمة داوری بین المللی	۱۸۹۹	هیگ
ادارة متعده بین المللی برای حفاظت حق طبع و ایجاد و اختراع	۱۸۸۵	برن

دو اثر ذیل غیر رسمی است اما اهمیت مخصوصی دارد :

اتحاد بین المللی تجارت ، ( امستردم ) .

انجمن بین المللی مزدوری وامور اجتماعی ( زیورچ ) .

مجلس کامونستی بین المللی، (ماسکو) .

اتحاد پارلمانی، ( جینوا ) .

مخفل امن بین المللی، (جینوا) .

مجلس بین المللی امن و آزادی ، (برن) .

انجمن بین المللی صلح ( ویانا ) .

انجمن بین المللی مخالفین حرب، (لندن) .

انجمن بین المللی زنها برای امن و حریت .

مجلس بین المللی دهاقین وزارعین، (ماسکو) .

انجمن اتحاد بین المللی نامه نگاران ، (پاریس) .

انجمن اتحاد بین المللی ملازمین ملکی ، ( هیگ ) .

اطاق بین المللی تعلیم ، (جینوا) .

دارالعلوم بین المللی موسوم ( به وشوابارتی ) موسسه تیگور شاعر ( دهول پور ، ) .

مکتب عالی بین المللی عوام ، (السنور) .

انجمن ملازمت طلاب، (جینوا) .

انجمن اتحاد طلاب، (جینوا) .



سالنامه «کابل»

- مکتب مطالعه حقوق بین‌المللی، (جینوا)
- اطاق بین‌المللی برای فلمهای تعلیمی، (باسل)
- مجلس بین‌المللی زنها، (لندن)
- انجمن اتحاد بین‌المللی زنها برای مساوات حقوق مدنی، (لندن)
- انجمن اتحاد بین‌المللی داراعوام زنها، (لندن)
- انجمن بین‌المللی برای تعلیم اخلاقی، (پاریس)
- مجلس بین‌المللی برای حفاظت بومیان وطن، (جینوا)
- مجلس عالم برای اصلاح صنفی (برلن)
- مجلس بین‌المللی برای مفاهمه اقتصادی، (جینوا)
- مجلس بین‌المللی کفایت شعاری، (میلان)
- انجمن بین‌المللی برای ترقی آزادی تجارت، (لندن)
- انجمن بین‌المللی فن زراعت، (هالیند)
- اطاق بین‌المللی تجارت
- انجمن عالم برای تعلیم بانگها، (لندن)
- کانفرانس زنهای ایشیائی (مجلس اول در لاهور در سنه ۱۹۳۰ منعقد شده بود)
- اکادمی سویدن: (ستاک هالم) هر سال جائزه نوبل میدهد.
- مؤتمر اسلامی، (یورشایم، بیت المقدس)
- انجمن مصلحت عیسوی بین‌المللی، (لندن)
- اتحاد زنهای عالم برای وفاق بین‌المللی، (جینوا)
- مجلس امریکائی برای منع حرب، (شکاگو)
- اتحاد بین‌المللی تنظیم رادیو، (جینوا)
- مجلس بین‌المللی علم هیئت، (کیمبرج)
- انجمن اتحاد مؤلفین و مصنفین، (پاریس)
- مجلس تحقیق بین‌المللی، (برسلس)
- مجلس خلاف امپریالیزم و برای آزادی قومی، (پیرس)
- کلوب بین‌المللی
- انجمن اتحاد بحرالکاهل، (هونولولو، در جزائر هاوایی)
- انجمن اتحاد افریقه، (نیویارک)
- اتحاد معلمین عالم، (اتاوا)
- اتحاد بین‌المللی تعلیم جدید، (واشنگتن)

( از جمله هواپازان جوانیکه در راه وظیفه فدا شده اند )



غیرتمند شاه جهان خان پلوت کامیاب افغانی



غیرتمند خواجه محسن خان پلوت کامیاب افغانی



محمد غوث خان متعلم هو ابازی که در سال گذشته  
مروم شده است



عبدالقدر سخاں مرحوم متعلم هو ابازی که در سال  
گذشته پرو و حیات نموده

فایزرنگ فاشستی در روم جناب موسوی لینی که در سال ۱۹۲۲ زمام مملکت ایتالیا را بکف مقدر خود گرفته



و تا حال با نهایت کفایت و لیاقت ابراز خدمات خوبی بوطن خود نموده است  
ترقیات و پیشرفت های کنونی مملکت ایتالیا مرهون لیاقت و کاردانی این شخص بزرگ میسر باشد.

## حکمرانان دنیا

## حکمرانان دنیا

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
افغانستان	شاه	اعلی حضرت محمدنادر شاه غازی	۹ اپریل ۱۸۸۳	۱۱ اکتوبر ۱۹۲۹
ابی سینیا	امپراطور	ہیل سلاسی اول	۱۷ جولائی ۱۸۹۱	۳ اپریل ۱۹۳۰
ارجنٹائن	رئیس جمہور	دون آگوستین جستو		۱۶ فروری ۱۹۳۲
آسٹریا	»	ویلملم میکلاس	۱۵ اکتوبر ۱۸۷۲	۵ دسمبر ۱۹۲۸ ۱۹ اکتوبر ۱۹۳۱
استونیا	»	تی مانت		۲۱ فروری ۱۹۳۲
اضلاع متحدہ امریکہ	»	فرانکلن دی روز ولٹ		۴ مارچ ۱۹۳۳
البانیا	شاه	زوغو اول	۱۸ اکتوبر ۱۸۹۵	یکم ستمبر ۱۹۲۸
آسٹینڈ	»	کرسٹیان دھم شاہ دمارک	۲۶ ستمبر ۱۸۷۰	۱۴ مئی ۱۹۱۲
ایران	شہنشاہ	رضاشاہ پہلوی		۱۳ دسمبر ۱۹۲۵
ایٹالیہ	شاه	وینٹوریو امانویل سوم	۱۱ نومبر ۱۸۶۹	۲۹ جولائی ۱۹۰۰
ایکوادور	رئیس جمہور	نپ تالی بونی فاز		اول ستمبر ۱۹۳۲
برازیل	رئیس جمہور	گیتولیرو وارگاس		۳ نومبر ۱۹۳۰
برطانیہ	شاه و امپراطور	جارج پنجم	۳ جون ۱۸۶۵	۶ مئی ۱۹۱۰
بلجیم	شاه	البرٹ	۸ اپریل ۱۸۷۵	۱۷ دسمبر ۱۹۰۹
بلغاریا	زار	یورس ٹالٹ	۳۰ جنوری ۱۸۹۴	۱۳ اکتوبر ۱۹۱۸
بوتان	مہاراجہ	جیک می وانگ چوک		۱۲۱ اگست ۱۹۲۶
بولیویا	رئیس جمہور	دانیال سالہ مانکا		۱۰ مارچ ۱۹۳۱
پاراگوئی	»	ایمی لیانو گونزالیز ناویرو		۱۲۵ اکتوبر ۱۹۳۱
پاناما	»	ریکارڈو الفارو		۱۵ جنوری ۱۹۳۱
پرتگال	»	انتونیو اوسکر دی فراگوسو کارمونا		۲۵ مارچ ۱۹۲۸
پولینڈ	»	اگناسی موسکی کی	اول دسمبر ۱۸۶۷	۱ جون ۱۹۲۶
پیرو	»	لوئیس ایم سانچز کرو		۱۱ اکتوبر ۱۹۳۱



## سالنامه « کابل »

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
تبت	دلای لاما			
ترکیه	رئیس جمهور	غازی مصطفی کمال پاشا	۱۸۸۱	۱۲۹ اکتوبر ۱۹۲۳ ۱ نومبر ۱۰۲۷ ۴ مئی ۱۹۳۱
تونس	بیگ (تحت حمایه)	سیدی احمد بی	۱۸۶۲	۱۰ جولائی ۱۹۱۹
جاپان	امپراطور	هیرو هیتز	۲۹ اپریل ۱۹۰۱	۲۵ دسمبر ۱۹۲۶
جرمنی	رئیس جمهور	پال فون ہندن برگ	اول اکتوبر ۱۸۴۷	۱۲ مئی ۱۹۲۵ ۱۰ اپریل ۱۹۳۲
چکو۔ لوا کیا	»	توماس گاری گو ماساریک	۱۸۵۰	۲۸ مئی ۱۹۲۰ ۲۷ مئی ۱۹۲۷
چلی	»	یوان استیپان مون تیرو		۴ دسمبر ۱۹۳۱
چین	»	لین سین		۲۷ دسمبر ۱۹۳۱
حجاز و نجد (عرب سعودیہ)	ملک	عبدالعزیز ابن عبدالرحمن النیصل السعود		۸ جنوری ۱۹۲۶
دانزیگ	مأمور عالی	کوئٹ مان گراوینا		۲۲- دسمبر ۱۹۲۸
دنمارک	شاه	کر۔ چن دهم	۲۶ ستمبر ۱۸۷۰	۱۴ مئی ۱۹۱۲
دومہ نیکا	رئیس جمهور	رفائیل لیونی داس ترو جیلومولینا		۱۶ اگست ۱۹۳۰
رومانیا	شاه	کارول دوم	۱۶ اکتوبر ۱۸۹۳	۷ جون ۱۹۳۰
روسیہ	رئیس جمهور	کالینن		
زنجبار	سلطان (تحت حمایه)	سید خلیفہ	۱۸۷۹	۹ دسمبر ۱۹۱۱
الویدور	رئیس جمهور	ماکسی میلیا نومارتی نر		۴ دسمبر ۱۹۳۱
سان مارینو	کپتان	دور رئیس برای معیادشش ماه مقرر میگرددند		
سویدن	شاه	گستاف پنجم	۱۶ جون ۱۸۵۸	۸ دسمبر ۱۹۰۷
سوٹزرلیند	رئیس جمهور	گیوسپ موتا	( برای یکسال )	۱۹۳۲
سیام	شاه	پراج آدی پوک	۸ نومبر ۱۸۹۳	۲۶ نومبر ۱۹۲۵

حکمرانان دنیا

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
عراق	ملک	فیصل بن حسین	۱۸۸۷	۱۲۳ اگست ۱۹۲۱
عمان	سلطان و امام	تیمور بن فیصل	۱۸۸۶	۱۵ اکتوبر ۱۹۱۳
فرانسه	رئیس جمهور	البرت لو برن		۱۹۳۲ می
فن لیند	رئیس جمهور	دکتور پھرای ویند سوین ہوف وود	۱۸۶۱	۱۶ فروری ۱۹۳۱
کوستوریکا	»	دون کیلتو گونزالیز ویکوئیز		۸ مئی ۱۹۲۸
کولومبیا	»	انریک اولایا ہیرا		۷ اگست ۱۹۳۰
کویت	شیخ (نحت حمایہ)	احمد ابن جابر الصباح	۱۸۸۵	۲۳ فروری ۱۹۲۱
کیوبا	رئیس جمهور	گرار دو ماجادو ای موریلیس		۲۰ مئی ۱۹۲۹
گواتی مالا	»	جارج اوبی کو		۱۴ فروری ۱۹۳۱
لابیریا	»	ادون بارکلی		۱۹۳۲
لاتویا	»	البرت کواٹی سس		۹ اپریل ۱۹۳۰
لتوانیا	»	انٹاناس سمیتونا		۱۹۳۲
لوکسمبرگ	گراند دوچس	شارلوت	۲۳ جنوری ۱۸۹۶	۹ جنوری ۱۹۱۹
لیخ تن ستاین	پرنس	فرانسس اول	۱۲۸ اگست ۱۸۵۳	۱۱ فروری ۱۹۲۹
مراکش	سلطان	سیدی محمد بن مولائی یوسف		۱۸ نومبر ۱۹۲۷
مصر	شاه	احمد فواد اول	۲۶ مارچ ۱۸۶۸	۹ اکتوبر ۱۹۱۷
مکسیکو	رئیس جمهور	پاسکوآل اورتنز روبیو		۵ فروری ۱۹۳۰
مونا کو	پرنس	لوئی دوم	۱۲ جولائی ۱۸۷۰	۲۶ جون ۱۹۲۲
منچوریا (منچوکو)	رئیس جمهور (چیہ چنک)	ہنری پو		۹ مارچ ۱۹۳۲
منگولیا	بوگدوخان			
ناروی	شاه	ہا کون ہفتم	۳ اگست ۱۸۷۲	۱۸ نومبر ۱۹۰۵
نگارا گوا	رئیس جمهور	دون جوزی ماریا مون کادا		اول جنوری ۱۹۲۹
نیپال	مہاراجہ ایدراج	تری بھو بانا بیکرم، جنگ بھادر، شاہ بھادر ۳۰ جون ۱۹۰۶		۱۱ دسمبر ۱۹۱۱

شمشیر جنگ

## ساننامہ « کابل »

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
نڈر لینڈ	ملکہ	وایہلمینا ہینیا پالین ماریا	۳۱ اگست ۱۸۸۰	۲۳ نومبر ۱۸۹۰
واتیکان	پاپ	پائیس یازد ہم	۳۱ مئی ۱۸۵۷	۶ فروری ۱۹۲۲
ویتزویلا	رئیس جمہور	یوان وین سینت گومیز		۱۹ جون ۱۹۳۱
ہائیتی	رئیس جمہور	ستینیو وین سینت		۱۸ نومبر ۱۹۳۰
ہندوراس	»	وین سنت میجیا کولینڈریس		اول فروری ۱۹۲۹
ہسپانیہ	»	نسی تو الکالہ زامورای تورایس	۶ جولائی ۱۸۷۷	۱۰ دسمبر ۱۹۳۱
ہنگری	وکیل شاہ	نکولاس ہورتی دونانگی بانیا		اول مارچ ۱۹۲۰
یمن	امام	امام یحیی زیدی		
یوروگوی	رئیس جمہور	گبرائیل تیرا		۱ مارچ ۱۹۳۱
یوگوسلاویا	شاہ	الکزاندر اول	۱۷ دسمبر ۱۸۸۸	۱۶ اگست ۱۹۲۱
یونان	رئیس جمہور	الکزاندر زائی مس		۱۴ دسمبر ۱۹۲۹



## حکمرانان دنیا

## بعضی از حکمرانان ریاستهای هند

اسم ریاست	عنوان حکمران	اسم حکمران	سال تولد	سال جلوس
الور	مہاراجا	جی سنگہ	۱۸۸۲	۱۸۹۲
اندور	مہاراج ادی راجا	یشونت راو هولکر	۱۹۰۸	۱۹۲۶
اودیپور	مہارانا	بہوپال سنگہ	۱۸۸۴	۱۹۳۰
اورچا	مہاراجا	ور سنگہ	؟	۱۹۳۰
ایدر	مہاراجہ	ہمت سنگہ دولت سنگہ	۱۸۹۹	۱۹۳۱
بانسوارہ	مہاراؤل	پرتمی سنگہ	۱۸۸۸	۱۹۱۴
برودہ	مہاراجہ	سیاجی راؤ گیکوار	۱۸۶۳	۱۸۷۵
بستار	رانی	پروفلا کاری دیو	؟	۴
بنارس	مہاراجہ	آدنیاناراین سنگہ	۱۸۷۴	۱۹۳۱
بنگانایال	نواب	میر علی فضل علی خان	؟	؟
بوندی	مہاراؤ	ایشوری سنگہ	۱۸۹۳	۱۹۲۷
بہاوانگر	مہاراجا	کرشنا کمار سنگہ	؟	۱۹۱۹
بہاول پور	نواب	صادق محمد خان عباسی	۱۹۰۴	۱۹۰۷
بہرت پور	مہاراجہ	پرچندر سنگہ	۱۹۱۸	۱۹۲۹
بہوپال	نواب	حاجی حمید اللہ خان	؟	؟
بیکانیر	مہاراج ادی راجا	گنگا سنگہ	۱۸۸۰	۱۸۸۷
بالن پور	نواب	مہاخان طالع محمد خان	؟	؟
پتیالہ	مہاراجہ	بہوپندر سنگہ	۱۸۹۱	۱۹۰۰
پدوکوتای	راجا	راجا گوپاتودی مال	؟	؟
پرتاب گرہ	مہاراوت	رام سنگہ	۱۹۰۸	۱۹۲۹
تراونکور	مہاراجہ	رانا ورما	۱۹۱۲	۱۹۲۴
تری پورہ	•	مانکیا بیر بکر م سنگہ	۱۹۰۸	۱۹۲۳
تونک	نواب	حافظ محمد سعادت علی خان	؟	۱۹۳۰
تہری	راجہ	نرندرا سنگہ	۱۸۹۸	۱۹۱۳
جہالاوار	مہاراج رانا	راجندر سنگہ	۱۹۰۰	۱۹۲۹
جاورا	نواب	محمد افتخار علی خان	۱۸۸۳	؟



## سالنامہ « کابل »

سال جلوس	سال تولد	اسم حکمران	عنوان حکمران	اسم ریاست
۱۹۲۲	۱۹۱۴	سیدی محمد خان	نواب	جنجیرہ
۱۹۱۸	۱۹۰۳	امید سنگہ	مہاراج ادی راجا	جودہ پور
۱۹۱۱	۱۹۰۰	مہابت خان ثالث	نواب	جونانگدھ
۱۹۲۲	۱۹۱۱	مان سنگہ	مہاراج نادای راجا	جیپور
؟	؟	جواہر سنگہ	مہاراول	جیسلمیر
۱۸۸۷	۱۸۷۹	رنیر سنگہ	مہاراجہ	جیند
؟	؟	شجاع الملک	مہتر	چترال
۱۹۱۹	۱۸۹۰	رام سنگہ	راجہ	چیمہ
۱۹۱۱	۱۸۸۳	عثمان علی خان	نظام	حیدرآباد دکن
۱۹۲۱	۱۸۸۴	علی نواز خان طالب پور	میر	خیر پور
۱۹۰۷	۱۸۸۶	گوبند سنہا	مہاراجا	دتیا
؟	؟	گنیشام سنگہ	»	درنگدرا
۱۹۱۸	۱۹۰۸	لکشمین سنگہ	مہاراول	دنکر پور
۱۹۲۶	؟	انند راو	مہاراجا	دھار
۱۹۱۱	۱۸۹۳	اودی بان سنگہ	مہاراج رانا	دھولیور
؟	؟	جلال الدین	نواب	رادن پور
۱۹۳۰	۱۹۰۶	سید محمد رضا علی خان	»	رام پور
۱۹۹۸	۱۸۸۰	سجن سنگہ	مہاراجہ	رتلام
۱۹۱۸	۱۹۰۳	گلاب سنگہ	»	ریوا
؟	؟	سیدی محمد حیدر محمد یعقوب خان	نواب	ساجین
۱۹۱۱	۱۸۸۸	امیر پرکاش	مہاراجہ	سرمور
؟	؟	سروپ رام سنگہ	مہاراؤ	سروہی
۱۹۱۴	۱۸۹۳	تاشی نامیگال	مہاراجہ	سکم
؟	؟	عبدالحمید خان	نواب	ساوانور
۱۹۱۹	۱۹۱۵	ہر اندر سنگہ	راجہ	فریدکوت
۱۹۳۲	؟	میر اعظم جان	بیگلر بیگی	قلات
۱۹۳۱	؟	بہوم پال دیو	مہاراجا	کارولی

## حکمرانان دنیا

اسم ریاست	عنوان حکمران	اسم حکمران	سال تولد	سال جلوس
کیورنہلہ	مہاراجہ	جگجیت سنگھ	۱۸۷۲	۱۸۷۷
کچھ	مہاراو	خنگرسی	۱۸۶۶	۱۸۷۶
کشمیر و جموں	مہاراج ادیراجہ	ہری سنگھ	۱۸۹۵	۱۹۲۵
کش گدہ	مہاراجا	بگ ناراین سنگھ	۱۸۹۶	۱۹۲۶
کپی	نواب	میرزا حسین یاور خان		۱۹۱۵
کوٹہ	مہاراو	امید سنگھ	۱۸۷۳	۱۸۹۶
کوچ بہار	مہاراجہ	جگدپندر ناراین بہوپ	۱۹۱۵	۱۹۲۲
کوچین	»	راما ورما	۱۸۵۸	۱۹۱۴
کولہا پور	»	راجا رام چہتر تاپتی	۱۸۹۷	۱۹۲۲
گوالیار	»	جارج جواجی راؤ سندیا	۱۹۱۶	۱۹۲۴
گوندل	مہاراجا	بہگوت سنگھ	؟	؟
لس بیلہ	جام	میرغلام محمد خان	۱۸۹۵	۱۹۲۱
مانی پور	مہاراجہ	چوراچند سنگھ	۱۸۸۵	۱۸۹۱
مالیر کوتلہ	نواب	احمد علیخان	۱۸۸۱	۱۹۰۸
مندی	راجہ	جوگندر سنگھ		۱۹۲۵
میسور	مہاراجہ	کرشنا راجا وادیار	۱۸۸۴	۱۸۹۵
نابہ	مہاراجہ	پرتاب سنگھ ملوندرہ	۱۹۱۹	۱۹۲۸
نوانگر	جام	رنجیت سنگھ	۱۸۷۲	۱۹۱۷



## تعداد مسلمانان عالم

افریقه	آسیا		
۳ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۱ ۵۰۰ ۰۰۰	افریقه شرقی برطانوی	افغانستان
۱۲ ۹۶۹ ۰۰۰	۹ ۲۰۰ ۰۰۰	مصر	ایران
۵ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۳ ۲۷۰ ۰۰۰	لائبیریا	ترکیه
۶ ۵۷۴ ۰۰۰	۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰	افریقه غربی	چین
۵ ۰۰۰ ۰۰۰	۲ ۶۴۱ ۰۰۰	زنجبار	عراق
۲۳۵ ۰۰۰	۷ ۰۰۰ ۰۰۰	سودان مصری	عرب
۶ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۰ ۰۰۰ ۰۰۰	ینجریا	بحرین
۴ ۹۵۰ ۰۰۰	۳۰۳ ۰۰۰ ۰۰۰	افریقه غربی فرانسوی	سپلون
۲ ۰۰۰ ۰۰۰	۶۴ ۰۰۰ ۰۰۰	« وسطی »	قبرس
۱ ۵۰۰ ۰۰۰	۷۶۰ ۰۰۰ ۰۰۰	الجزایر	فلسطین
۵ ۶۳۳ ۰۰۰	۳ ۷۲۳ ۰۰۰ ۰۰۰	تونس	مالایا
۲ ۱۵۰ ۰۰۰	۸۰ ۰۰۰ ۰۰۰	سنگال	هند
۸۰۰ ۰۰۰	۱ ۵۱۵ ۰۰۰ ۰۰۰	سودان فرانسوی	سوریه و لبنان
۱۲۵ ۰۰۰	۸۰۱ ۰۰۰ ۰۰۰	سومال	هند چین
۸۶ ۰۰۰	۴ ۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰	مراکش فرانسوی	ازبکستان
۴ ۲۳۰ ۰۰۰	۱۷۰ ۰۰۰ ۰۰۰	« هسپانوی »	تاجکستان
۹۵۰ ۰۰۰	۱ ۰۱۵ ۰۰۰ ۰۰۰	باقی مستعمرات	ترکمنستان
۱۸۴ ۰۰۰	۲ ۱۲۶ ۰۰۰ ۰۰۰	ارطریه	قفقازیه
۵۰۰ ۰۰۰	<u>۱۸۸ ۳۰۸ ۰۰۰</u>		مجموع

## تعداد مسلمانان عالم

افریقہ	اوروپا
۹۰۰ ۰۰۰	۶۸۸ ۰۰۰
۵۵۰ ۰۰۰	۷۸۹ ۰۰۰
۲۲۵ ۰۰۰	۱۰ ۵۲۹ ۰۰۰
۱ ۲۰۰ ۰۰۰	۴۴ ۰۰۰
۱ ۰۰۰ ۰۰۰	۵۳ ۰۰۰
<u>۶۴ ۷۶۱ ۰۰۰</u>	۱ ۳۶۳ ۰۰۰
اوقیانوسیہ	۷۳ ۰۰۰
۴۴۳ ۰۰۰	۵۰ ۰۰۰
۴۰۰ ۰۰۰	<u>۱۳ ۸۸۹ ۰۰۰</u>
۴۵ ۰۰۰ ۰۰۰	
<u>۴۵ ۸۴۳ ۰۰۰</u>	امریکہ
	۵۰ ۰۰۰
۳۱۲ ۸۵۱ ۰۰۰	تخمیناً
	مجموع کل





## عساکر دول

رقم استخدام	تعداد	اسم مملکت
خوش برضا وجبری برای ۲ سال	عسکرتحت السلاح ۷۰ ۰۰۰	افغانستان
	پولیس سوار و پیاده ۹ ۵۶۰	
جبری برای یکسال	۳۰۰ ۰۰۰	ارجنتاین
	۱۰۰ ۰۰۰	ای سینییا
	(احتیاطی) ۳۰۰ ۰۰۰	
خوش برضا	۲۲ ۸۷۸	آستریا
جبری برای یک سال	۱۳ ۵۳۵	استونیا
»	(احتیاطی) ۷۶ ۴۶۵	
خوش برضا	۱۳۸ ۸۱۷	اضلاع متحده امریکه
خوش برضا	(احتیاطی) ۱۷۶ ۰۰۰	»
	صاحب منصبان ۱۲۰ ۵۵۰	»
جبری	۱۱ ۴۵۰	البانیه
جبری	(بندارمه) ۳ ۱۳۱	»
جبری	(عسکر) ۴۰ ۰۰۰	ایران
	(امنیه) ۸ ۰۰۰	»
جبری برای ۱۸ ماه	۳۹۲ ۰۰۰	ایتالیه
»	(احتیاطی) ۳۶۹ ۰۰۰	
	۵ ۴۶۰	ایکوادور
جبری برای ۹ سال	۱۲۰ ۰۰۰	برازیل
خوش برضا	(نظام) ۱۹۹ ۷۸۸	برطانیه
»	(احتیاطی) ۱۳۵ ۸۵۰	
جبری برای ۱۴ ماه	۶۵ ۰۰۰	بنجیم
»	(احتیاطی) ۵۳۵ ۰۰۰	
خوش برضا	۲۰ ۰۰۰	بلغاریا
خوش برضا	(احتیاطی) ۱۰ ۰۰۰	
دائمی	۳ ۵۷۷	بولیویا
بقرار قرعه برای دو سال	۴ ۵۰۰	

## عساكر دول

اسم مملكت	تعداد	طرز استخدام
پاراگوى	۳ ۹۱۵	
پيرو	۸ ۱۳۸	جبرى
	۸ ۰۰۰	» (پوليس)
پرتگال	۵۵ ۳۷۶	جبرى براى ۴ سال
	۱۰ ۶۶۸	» » (مستعمراتى)
پوليند	۲۴۶ ۸۹۰	جبرى براى ۲ سال
	۹۳۶ ۰۰۰	» » (احتياطى)
تركيه	۱۴۰ ۰۰۰	جبرى، پياده ۱۸ ماه، باقى براى ۲ سال
چكوسلواكيا	۱۳۸ ۷۸۸	جبرى براى ۱۴ ماه
چلى	۲۲ ۳۸۰	جبرى براى ۱۸ ماه
چين	۱ ۳۰۰ ۰۰۰	جبرى
جرمنى	۱۰۰ ۰۰۰	خوش برضا
جاپان	۱۹۷ ۸۸۳	جبرى براى دو سال
	۷۸ ۷۶۴	» » (احتياطى اول)
دانمارك	۱۴ ۱۳۶	جبرى
دومينيك	۲ ۲۳۹	
روسيه	۵۶۲ ۰۰۰	جبرى براى دو سال
رومانيه	۲۴۰ ۵۰۱	جبرى براى دو سال
سوئزر ليند	۴۶ ۲۰۰	جبرى براى سه ماه در سال اول و ۱۱ روز سالانه بعد ازان
سيام	۴ ۸۰۰	( دائمى ) جبرى دو سال و بعد ازان دو ماه سالانه براى ۷ سال و يكماه سالانه تا مدت العمر.
	۲۰ ۰۰۰	( احتياطى )
سانوئيدور	۳ ۰۰۰	جبرى
سوئدن	۲۴ ۷۳۰	جبرى براى دو سال
	۱۹۵ ۰۰۰	جبرى ( احتياطى )
فرانسه	۳۴۰ ۶۳۷	جبرى براى يك سال
	۲۳۷ ۳۶۳	( مستعمراتى )
فن ليند	۳۲ ۲۸۵	جبرى
	۱۰۰ ۰۰۰	( احتياطى )

## سالنامه « کابل »

طرز استخدام	تعداد	اسم مملکت
جبری	( دائمی ) ۴۸۵	کوستاریکا
»	( احتیاطی ) ۱۵۰	۰۰۰
جبری برای يك و نیم سال	۱۲ ۶۶۹	کیوبا
جبری برای يك سال	۸ ۴۹۹	کولمبیا
جبری برای يك سال	( احتیاطی ) ۵۰	۰۰۰
جبری	۶ ۷۹۱	گواتیماله
جبری برای ۱۵ ماه	۷۰۰	لای بیریا
جبری برای یکنیم سال	۲۰ ۰۰۰	لاتویا
»	( دائمی ) ۱۶ ۸۳۹	لتوانیا
فرانسوی	( احتیاطی ) ۵۲	۰۰۰
جبری برای ۵ سال	۶۱ ۲۶۴	مراکش
جبری	عسکر ۱۲ ۵۰۰	مصر
جبری برای یکسال	رساله شاهی ۱ ۱۴۰	
جبری	عسکر انگلیس ۹ ۹۸۲	
جبری برای یکسال	۵۵ ۲۶۰	مکسیکو
جبری برای سه ماه	۴۵ ۰۰۰	نیپال
جبری برای ۲ سال	۱۷ ۸۶۱	ندرلیندز
»	۲۰ ۰۰۰	نکارگوا
»	۵ ۷۳۱	ناروی
»	۱۰ ۰۰۰	ونزوئلا
جبری برای دو سال	۲ ۵۹۷	هاندوراس
»	۳ ۰۴۷	هابتی
»	۱۶۷ ۰۰۰	هسپانیه
»	( مستعمراتی ) ۷۵ ۰۰۰	
»	( هندی ) ۱۶۸ ۶۶۰	هند
»	( انگلیس ) ۵۹ ۷۷۳	
»	( احتیاطی ) ۳۴ ۷۵۵	هنگری
»	۷ ۰۰۰	
خوش برضا	( دائمی ) ۴۱ ۸۶۸	یوروگوئی
جبری	( ملی ) ۱۰۰,۰۰۰	
جبری	۱۹۱ ۱۸۹	یوگوسلاویا
جبری برای یکسال	۸۲ ۹۷۵	یونان

## بحریه دول معظمه در ابتدای سنه ۱۳۱۱ ش

انواع جہاز	برطانیہ	ایالات متحدہ امریکہ	جاپان	فرانس	ایتالیہ	روسیہ	جرمنی
جہاز جنگی	۱۲	۱۵	۱۰	۹	۴	۳	۴
کروزر جنگی	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کروزر	۵۲	۱۹	۲۷	۱۹	۱۷	۴	۶
کروزر نقب انداز	۱	۰	۴	۳	۰	۳	۰
جہازات زره پوش - ساحلی	۳	۱	۸	۰	۰	۰	۰
جہازات طیاره بردار	۸	۳	۳	۱	۱	۰	۰
تباہ کن کلان	۱۶	۰	۰	۱۳	۲۰	۰	۰
تباہ کن	۱۳۴	۲۵۱	۱۱۰	۶۱	۶۶	۱۷	۱۶
کشتی تورپیدو	۰	۰	۰	۴	۳۳	۰	۱۰
نخت البحر	۵۲	۸۱	۶۷	۶۵	۲۶	۱۶	۰
کشتی نہری	۳۴	۰	۰	۸	۲۲	۴	۰
کشتی موتری برای مدافعت ساحلی	۰	۰	۰	۳	۴۰	۰	۰
گن بوت	۰	۷۲	۴	۴۴	۶	۰	۳
گن بوت پهن	۱۷	۸	۱۰	۱۰	۲	۰	۰
جہاز نقب پاک کن	۳۲	۴۳	۱۰	۲۶	۴۸	۶	۲۹



بحریه تحت تعمیر

انواع جہاز	برطانیہ	اضلاع متحدہ امریکہ	جاپان	فرانس	ایطالیہ	روسہ	جرمنی
جہاز جنگی	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۲
کروزر جنگی	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
کروزر	۷	۷	۶	۴	۹	معلوم نیست	۰۰
کروزر نقب انداز	۰۰	۰۰	۱	۱	۰۰	۰۰	۰۰
جہازات زره پوش ساحلی .	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
جہازات طیارہ بردار	۰۰	۱	۱	۱	۰۰	۰۰	۰۰
تباہ کن کلان	۳	۰۰	۰۰	۱۸	۰۰	۰۰	۰۰
تباہ کن	۲۰	۵	۸	۰۰	۱۱	۰۰	۰۰
کشتی تورپیدو	۰۰	۰۰	۲	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
تحت البحر	۱۰	۳	۵	۴۵	۲۹	۰۰	۰۰
کشتی نہری	۹	۰۰	۰۰	۷	۰۰	۰۰	۰۰
کشتی موتر برای مدافعت ساحلی .	۰۰	۰۰	۰۰	۱۰	۳	۰۰	۰۰
گن بوت	۰۰	۰۰	۰۰	۸	۰۰	۰۰	۱
گن بوت بہین	۱	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
جہاز نقب پاک کن	۰۰	۰۰	۲	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰

## مسكوكات عالم

## مسكوكات عالم

فروغات	سكه اساسى			مملكت
	اسم	فلز	وزن (گرام) عيار	
۱۰۰ = پول	۹۰۰	۱۰	نقره	افغانستان
۱۶ = قرش = ۳۲ پيسه	۸۳۵	۲۸۰۰۷۵	نقره	ابى سينيا
۱۰۰ = سنتووو	۹۰۰	۱۶۱۲۹	طلا	ارجنتاين
۱۰۰ = گوشچن	خالص	۲۱۱۷۲۰۸۶	طلا (ضرب نميشود)	آستريا
۱۰۰ = سنت	خالص	۴۰۳۲۲۶	طلا (ضرب نميشود)	استونيا
۱۰۰ = سنت	۹۰۰	۱۶۷۱۸	طلا	اضلاع متحده دالر
»	۹۰۰	۲۶۷۳۰	نقره	»
۵ = لك	۹۰۰	۳۲۲۵۸	طلا	البانيا
				فرانك آرى (ضرب نميشود)
				اندورا
				مسكوكات فرانسه مستعمل است مثل دينارك
				آيسلند
				كروننا
				نقره
				يران
				ريال (ضرب نميشود) طلا
				» نقره
				ايطاليا
				ليرا (ضرب نميشود) طلا
				ايكوادور سوكر (ضرب نميشود) طلا
				برازيل
				كروازيرو طلا
				برطانيه
				پوند طلا
				بلجم
				بلجا (ضرب نميشود) طلا
				بلغاريا
				ليوا (ضرب نميشود) طلا
				بوليويا
				بوليويانو طلا (ضرب نميشود)
				پارا گوى
				پيسو (ضرب نميشود) طلا
				پاناما
				بالبو نقره
				پيرو
				سول (ضرب نميشود) طلا
				پرتگال
				ايسكودو طلا (ضرب نميشود)

سالنامہ « کابل »

فروعات	سکہ اساسی			مملکت
	اسم	فلز	وزن (گرام) عیار	
۱۰۰ گروز =	خالص	طلا	۱۳۵	پولینڈ
۴۰ پارہ =		طلا		ترکیہ
۱۰۰ سن = ۱۰۰۰۰ رن =	خالص	طلا	۷۵	جاپان
۱۰۰ رایش فنک =	خالص	طلا	۳۵۸۴۲۳	جرمنی
۱۰۰ ہالیرو =	خالص	طلا	۰.۴۴۵۸	چکوسلواکیہ کورونا
۱۰۰ سنتووو =	خالص	پیسو (ضرب نمیشود)	۱۸۳۰۵۷	چلی
۱۰۰ کاپر = ۱۰۰۰۰ کیش =	غیر معین ۲۶.۳	نقرہ	۹۰۰	چین
۱۱ قرش =	۸۳۰	نقرہ	۲۴۰۰۵۵	عربیہ السعودیہ حجاز و نجد
۱۶ آنہ =	۹۱۷	نقرہ	۱۲۰۵	حیدرآباد دکن روپیہ آصفیہ
۱۰۰ فنک =	خالص	طلا	۲۹۲۸۹۱۲	دانزیگ گلدن (ضرب نمیشود)
۱۰۰ اور =	خالص	طلا	۴۰۳۲۲۶	دنمارک کرون (ضرب نمیشود)
۱۰۰ سنت =	مسکوکات اضلاع متحدہ امریکہ مستعمل است			دومہ نیکا دالر
۱۰ روپل — ۱۰۰۰۰ کیک =	خالص	طلا	۷۷۴۲۳۴	روسیہ چروانس (ضرب نمیشود)
۱۰۰ بانی =	۹۰۰	طلا	۰.۱	رومانیا لیو (ضرب نمیشود)
۱۰۰ سنتووو =	۹۰۰	طلا	۸۳۶	سالوادور کولن
				سان مارینو مسکوکات ایتالیہ مستعمل است
۱۰۰ سانتیم =	خالص	طلا	۲۹۰۳۲۲۵	سویٹزرلینڈ فرانک
۱۰۰ اور =	۹۰۰	طلا	۴۴۸	سویڈن کورونا
۱۰۰ ستنگ =	۹۰۰	نقرہ	۱۵	سیام باہت
۱۰۰۰ فول =	خالص	طلا	۷۳۲۲۴	عراق دنبار
	—	مس	۶	عمان پیسہ
۱۰۰ بنی =	۹۰۰	طلا	۰.۴۲۱۰۵۳	فنلینڈ مارکا (ضرب نمیشود)

## مسکوکات عالم

فروعات	سکہ اساسی		اسم	مملکت
	وزن (گرام)	عیار		
۱۰۰ سانتیم	۰.۶۵۵	۹۰۰	طلا	فرانس فرانک
۱۰۰ سانتی مو	۰.۷۷۸	۹۰۰	طلا	کوستاریکا کولن
۱۰۰ سنتووو	۱۰.۵۷۹۸۱	۹۱۶۶۶	طلا	کولمبیا پیسو
۱۰۰ سنت	۱۰.۵۰۴۶	خالص	طلا	کیوبا پیسو
۱۰۰ سنت	۱۰.۶۷۱۸	۹۰۰	طلا	گوانی مالا کویتزل
	مسکوکات برطانیہ و اضلاع متحدہ امریکہ راج است			لائیبریا
	مسکوکات سوئٹزر لینڈ مستعمل است			لیختن سٹاین
۱۰۰ سانتیم	۰.۲۹۰۳	خالص	طلا	لاتویا لات
				(ضرب نمی شود)
۱۰۰ سنتا	۱۰.۵۰۴۶۲	خالص	طلا	لتوانیا لتاس
				(ضرب نمیشود)
۱۰۰ سانتیم	۰.۴۱۸۴۲	خالص	طلا	لکسمبرگ فرانک
	مسکوکات فرانس و ہسپانیہ مروج است			مراکش
۱۰۰ قرش = ۱۰۰۰	۸۰۵	۸۷۵	طلا	مصر لیرہ مصری
عشر القرش -				
۱۰۰ سنتووو	۰.۷۵	خالص	طلا	مکسیکو پیسو
				(ضرب نمیشود)
۱۰۰ سنت			نقرہ	ملایا دالر
	مسکوکات فرانس مروج است			مونا کو
۱۰۰ اور	۰.۴۱۸	۹۰۰	طلا	ناروی کرون
۱۰۰ سنت	۰.۶۷۲	۹۰۰	طلا	نیدرلاندز [فلورن گیلن]
	۱۰	۹۴۵	نقرہ	
۱۰۰ سنتووو	۱۰.۶۷۲	۹۰۰	طلا	نکاراگوا کوردوبا
				(ضرب نمیشود)
۵۰ پیسہ			نقرہ	نیپال مہر
	عیناً مثل مسکوکات ایتالیا			واتیکان
۸۰ لوجا = ۲۰۰ سنتووو	۰.۳۲۳	۲۹۰	طلا	ونزویلا بولیوار
				(ضرب نمیشود)



## سالنامه « کابل »

فروعات	سکه اساسی			مملکت
	اسم	فلز	وزن (گرام) عیار	
۱۰۰ سنت =	گورده	طلا	۳۳۴۳۶	هائیتی
۱۰۰ سنت =	پیسو	طلا	۸۳۶	هاندوراس
۱۰۰ سانتی مو =	پسینتا	طلا	۰۶۵۵	هسپانیه
۱۶ آنه = ۶۴ پیسه	روپیه	نقره	۱۲	هند
۱۰۰ هلر =	پنگو	طلا	۲۶۳۱۵۸	هنگری
۱۰۰ سنتی مو =	پیسو	طلا	۱۶۹۷	یوروگوی
	(ضرب نمیشود)			
۱۰۰ پاره =	دینار	طلا	۲۹۰۳۲۳	یوگوسلاویا
	(ضرب نمیشود)			
۱۰۰ لپتا =	درهم	طلا	۰۱۹۵۲۶	یونان

## نوت :

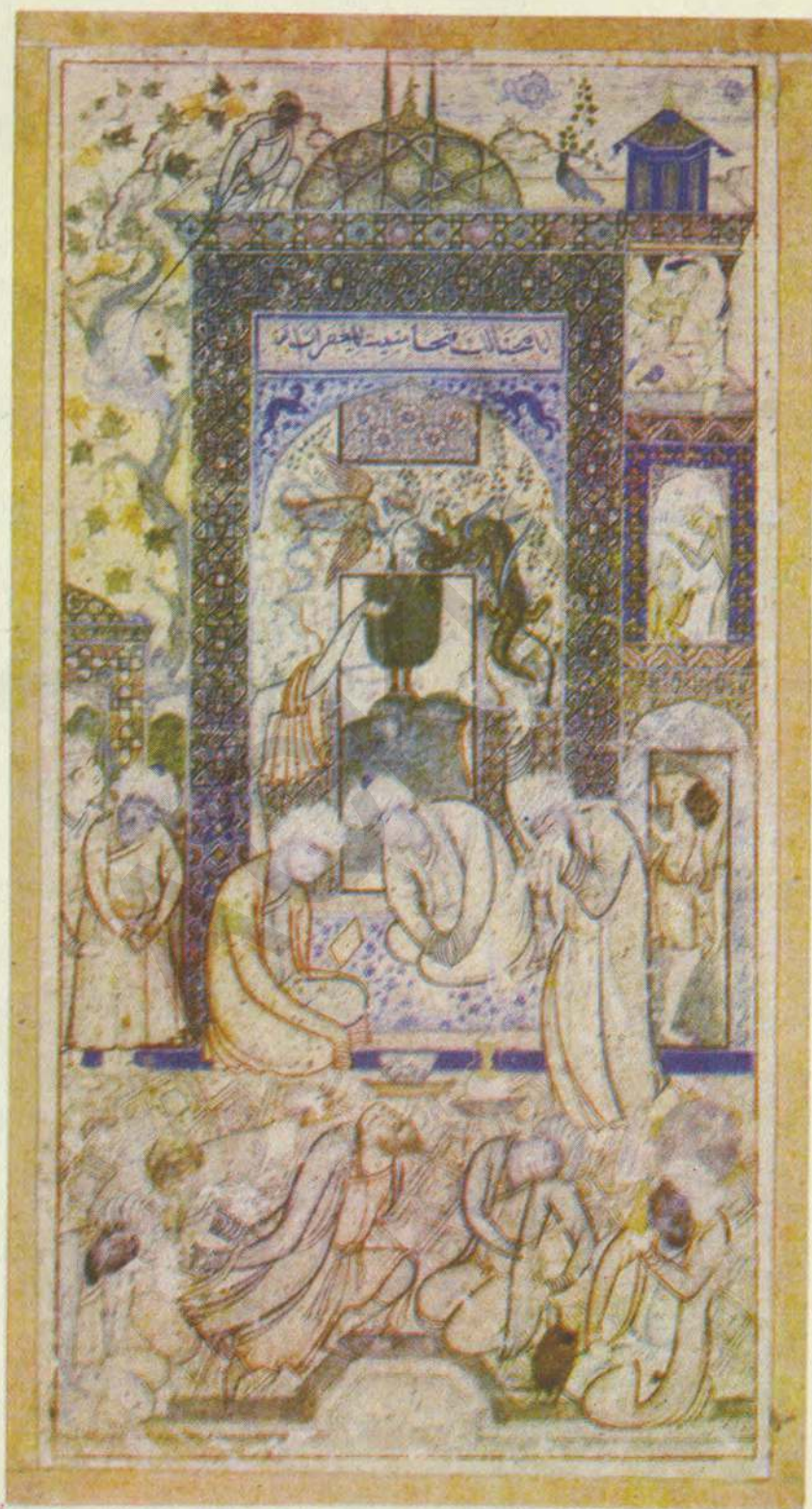
۱ : سکه هائیکه در جدول مسکوکات عالم قید شده سکه های اساسی دول میباشد .

از باعث بحران اقتصادی دنیا و حالات داخلی ممالک ، قیمت مسکوکات و نقود دول بیک قرار باقی نمانده دایماً در تبدلات خارجی تنزل و ترقی پیدا میکند .

۲ : در جدول مسکوکات درستون عیار اکثرأ « خالص » قید شده ، گمان نشود که طلا یا نقره همان دول خالص ضرب زده میشود . مراد از لفظ « خالص » مقدار معین فلز طلا و یا نقره است که در سکه اساسی مذکور مطابق قانون با غش آمیخته می شود ، در هر صورت طلا و نقره دول عیار معینه و مقرره خود را دارند .







نمونه از رسای و میناتور های رسام مشهور افغانستان  
( بهزاد هروی )

## اوزان و مقیاسات ممالک همجوار

### ایران

در ایران قرار قانون باید مقیاسات اعشاری از ابتدای ۱۳۰۹ جاری میشد، اما الحال مقیاسات ذیل تا حدی عمومیت دارد:

طول:	ذرع =	۱۶۰۴	متر .
	فرسخ = ذرع ۶۰۰۰ =	۶۲۴۰۱	کیلومتر .
مساحت:	جریب = ۱۰۰۰ مربع ذرع =	۱۰۶۸۱۶	آر .
وزن:	گندم =	۴۸۶۴	میلیگرام .
	۴ گندم = نخود	۰۶۱۹۴	گرام .
	۲۴ نخود = مثقال	۴۶۴	گرام .
	۱۶ مثقال = سیر	۷۴۶۳۵	گرام .
	۵ سیر = عباسی	۳۷۱۶۱۸	گرام .
	۴۰ سیر = من تبریزی	۲۹۶۶۹۴	کیلوگرام .
	۱۰۰ من تبریز = خروار	۲۹۶۶۶۹۴	کیلوگرام .

(مقیاسات قدیم یعنی ذرع، جریب، من های مختلف در ولایات مختلفه ایران مروج است).

### مسکوکات:

سابقاً واحده مسکوکات «قران» بود. بموجب قانون ۱۸ مارچ ۱۹۳۰ مسکوکات جدید ذیل رواج یافته است:

۱۰۰ دینار	=	ریال .
۲۰ ریال = پهلوی	=	پوند انگلیسی .

پهلوی و نیم پهلوی از طلا و پنج ریالی، دو ریالی، ریال و نیم ریال از نقره و بیست و پنج دیناری و ده دیناری و پنج دیناری از نیکل، و دودیناری و دینار از مس میباشد.

## سالنامه « کابل »

## چین

در چین سه نوع مقیاسات رواج دارد : جدید ، موقت ، قدیم .

## جدید:

عبارت از مقیاسات اعشاری ( متری ) است :

## موقت :

بر مقیاسات اعشاری مبنی و بقرار ذیل است :

طول :	شی چیه =	ثلث متر .
مساحه :	شی چیه مربع =	۰.۱۱۱ مربع متر .
وزن :	شی چین =	نصف کیلو گرام .
حجم :	شی شنگ =	یک لیتر .

## قدیم :

طول :	۱۰ فن = سون =	۳۶۲ سانتیمتر .
	۱۰ سون = چیه =	۳۲ سانتیمتر .
	۱۰ چیه = چنگ =	۳۶۲ متر .
	۱۸۰ چنگ = لی =	۵۷۶ متر .
مساحه :	( مبنی بر فوق )	

وزن :	۱۰ سو = هائو =	۳۶۷ میلیگرام .
	۱۰ هائو = لی =	۳۷۴۳ میلیگرام .
	۱۰ لی = فن =	۰.۳۷۳ گرام .
	۱۰ فن = چیئان =	۳۶۷۳ گرام .
	۱۰ چیئان = لیانگ ( تیل ) =	۳۷.۳۰۱ گرام .
	۱۶ لیانگ = چن ( کتی ) =	۵۹۶.۸۱۶ گرام .
حجم :	۱۰ شو = کو =	۱۰.۳۰۵ ملی لیتر .
	۱۰ کو = شنگ =	۱۰.۳۰۵۴۶۸۸ لیتر .



## اوزان و مقیاسات ممالک همجوار

۱۰ شنگ	=	تو	=	۱۰۰۳۵۴۶۸۸ لیتر .
۵ تو	=	هو	=	۵۱۰۷۷۳ لیتر .
۲ هو	=	نان	=	۱۰۰۳۵۴۶۸۸ هکتولتر .

مسکوکات :

در هر حصه چین مسکوکات علحده که مجموعاً به ۱۷۰ نوع سکه میرسد رواج دارد، اکنون يك ضرابخانه مرکزی در ( شانگهای ) تأسیس یافته که به اساس ذیل مسکوکات جدید ضرب میکنند :-

۱۰ کیش	=	کاپر .
۱۰۰ کاپر	=	دالر ( یوان )

## روسیه

از اول جنوری ۱۹۲۷ مقیاسات و اوزان اعشاری (متری) در جاهراشتراکیه شوروی روسیه رائج گردیده است.

مسکوکات :

۱۰۰ کوپیک	=	روبل .
۱۰ روبل	=	چروانس .

چروانس از طلا؛ روبل و نیم روبل و ۲۰ کوپیک و ۱۰ کوپیک از نقره؛ ۱۶۲،۳۰۵ کوپیک از روی و مس و نیم کوپیک از مس ضرب میشود. لیکن نوت های خزانه ۱-۳-۵ روبل و نوت های بانک دولتی ۱-۲-۳-۵-۱۰-۲۵-۵۰ چروانس زیادتیر رواج دارد.

## هند

طول :	انچ	=	۲۰۵۴ سانتیمتر .
	۱۲ انچ	=	۳۰۶۴۸ سانتیمتر .
	۳ فیت	=	۹۱۴۳۳ سانتیمتر .
	۱۷۶۰ گز	=	۱۰۶۱ کیلومتر .
مساحت :	۲۵ مربع گز	=	۲۱۰۹۳ مربع متر .
	۲۰ مرله	=	۴۳۸۶ آر :
	۴ کنال	=	۱۷۰۵۴۴ آر .
	۴۸۴۰ مربع گز	=	۰۴۰۵ هکتار .

سالنامه « کابل »

وزن :	۸ رقی	=	ماشه	=	۰٫۹۷	گرام .
	۱۲ ماشه	=	توله	=	۱۱۰۶۷	گرام .
	۵ توله	=	چتانه	=	۵۵۳۶	گرام .
	۴ چتانه	=	پاو	=	۲۳۳۳	گرام .
	۴ پاو	=	سیر	=	۰٫۹۳۳	گرام ، (سیرپشاورى = ۱۰۵ توله = ۱۶۲۲۵ کیلوگرام).
	۴۰ سیر	=	من	=	۳۷۰۲۹۸	کیلوگرام ، ( من پشاورى = ۴۹ کیلوگرام ) .

در صوبهٔ بمبئی اوزان برطانیه رواج دارد بدینقرار :-

۷۰۰۰ گرین	=	۱۶ اونس	=	پوند	=	۴۵۳۶	گرام .
۱۴ پوند	=	ستون	=	۶۲۵	کیلوگرام .		
۲ ستون	=	کوارتر (من بمبئی)	=	۱۳۰۵	کیلوگرام .		
۴ کوارتر	=	هندرویت	=	۰٫۵۴	کنتال .		
۲۰ هندرویت	=	تن	=	۱۰۰۱۶	تن اعشاری .		

مسکوکات :

۳ پائی	=	پسه .
۴ پسه	=	آنه .
۱۶ آنه	=	روپیهٔ کلدار = (یک و نیم شلینگ برطانیه) .

روپیه نیم روپیه ( اتی ) و ربع روپیه ( چونی ) از نقره ، نیم روپیه و ربع روپیه و دو آنه ( دونی ) و آنه از نیکل ، نیم آنه و پسه و نیم پسه و پائی از زوی ضرب میشود .

نوت های ۵ روپیه ، ۱۰ روپیه ، ۵۰ روپیه ، ۱۰۰ روپیه - ۵۰۰ روپیه ۱۰۰۰ روپیه بسیار معمول است .







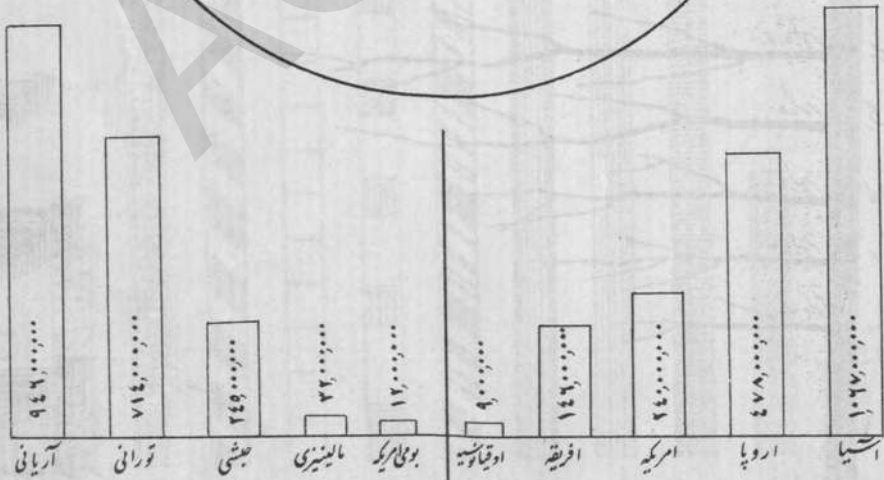
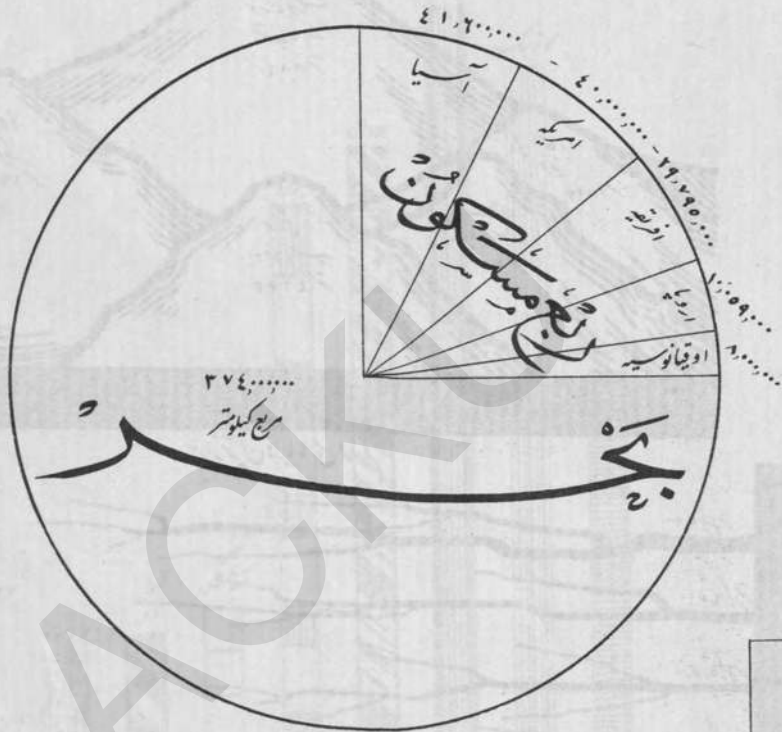
آرژان نخستین گمانت من در سال ۱۳۱۱  
 اینجاست مایه بی موقعی از آن خطاب به مستجاب پیش که در دیماه و روزهای کابینه  
 در آبی ریالی معروف و مسندترین نزد یکت مبارک و کارهای گمانت من حاضر بودند.

سازمان مجری  
 مدیریت

سازمان مجری



### مساحت بحر و بر بحسب پنج قاره

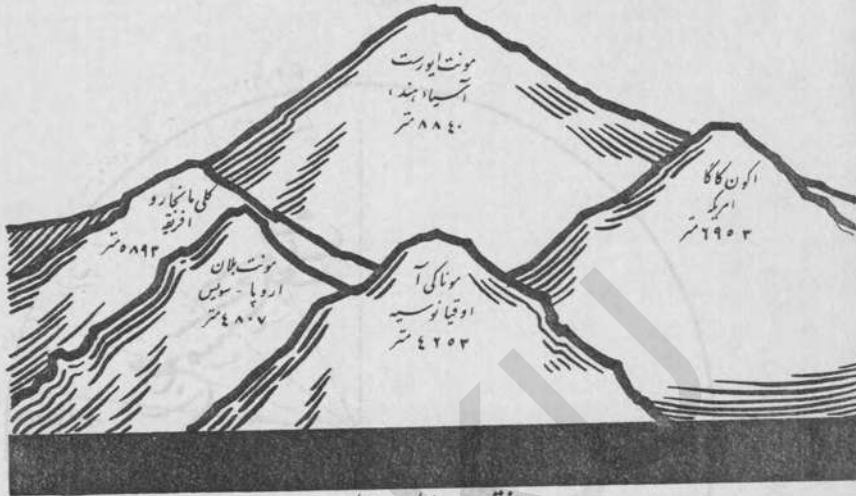


تراکمهای بشر

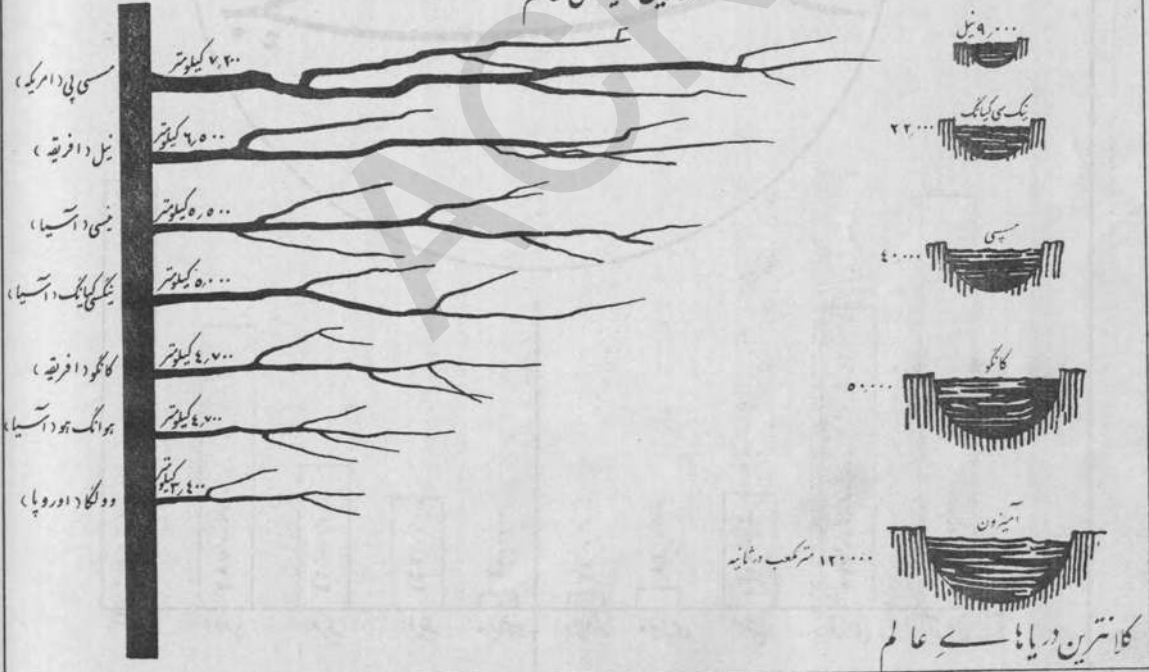
نفوس پنج قاره بر



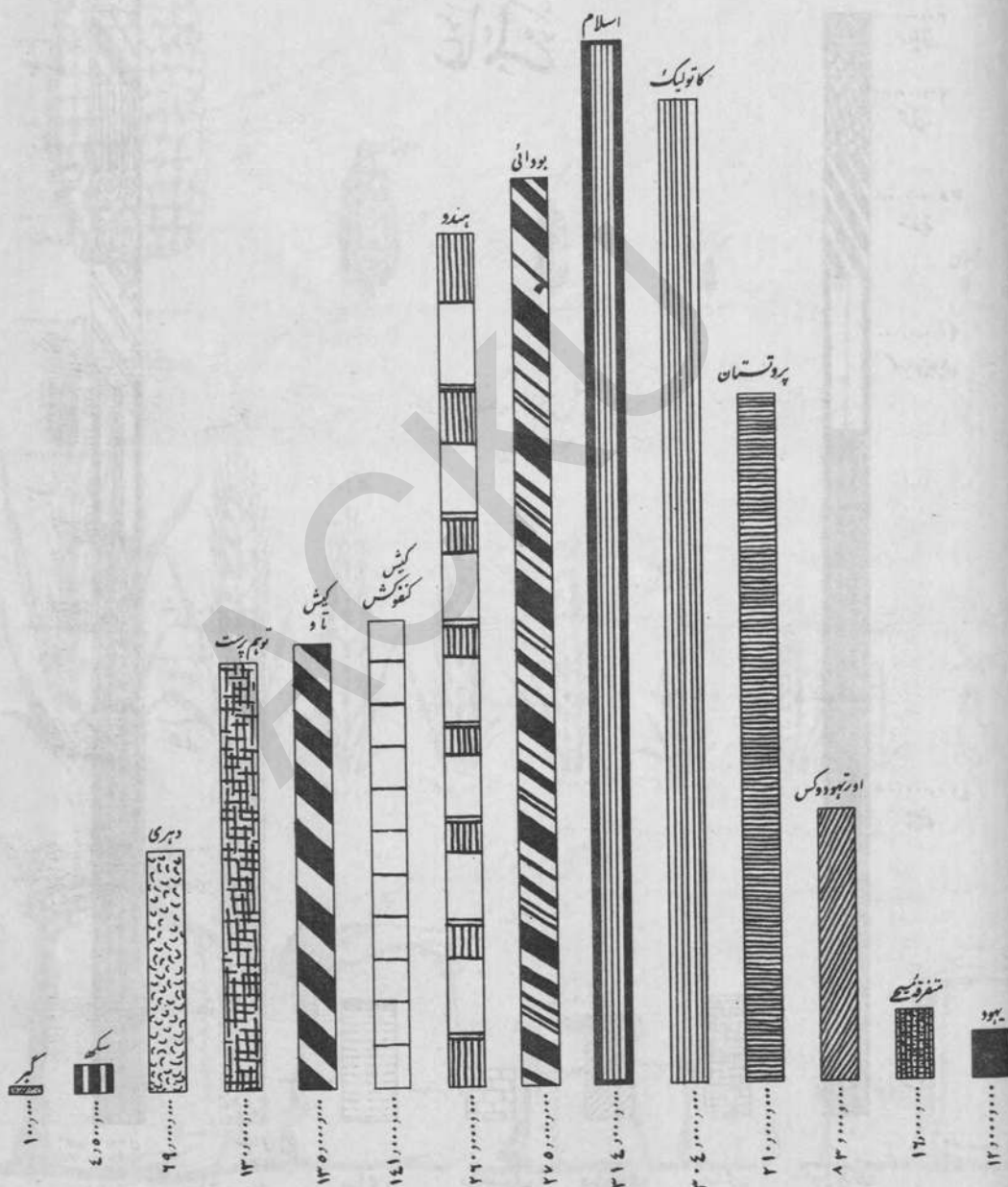
### بلندترین قله‌های هر قطب



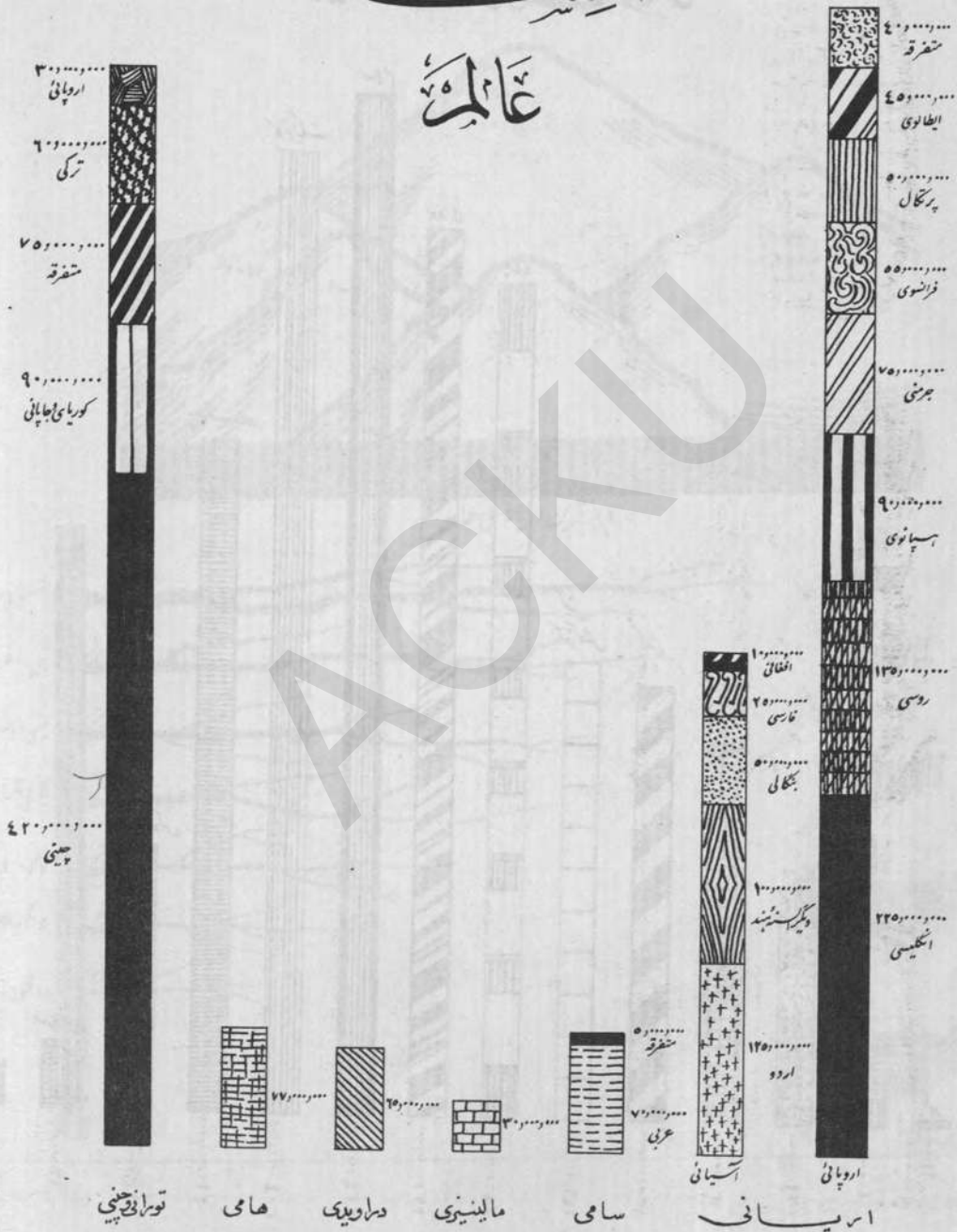
### درازترین دریای عالم



# ادبیاتِ پاکستان



# الشیعہ عالمک



### حاصل کیمیا لجواری بحساب تن



۷۴۷۰۰۰۰



۷۰۰۰۰۰



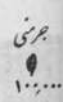
۴۰۰۰۰۰



۵۰۰۰۰۰



۲۰۰۰۰۰



۱۰۰۰۰۰

### حاصل کیمیا لگندم بحساب تن



۱۸۱۰۰۰۰۰



۱۷۹۰۰۰۰۰



۱۱۱۰۰۰۰۰



۹۲۰۰۰۰۰۰



۹۰۰۰۰۰۰۰



۵۲۰۰۰۰۰۰



۳۲۰۰۰۰۰۰



۲۴۰۰۰۰۰۰



۱۵۰۰۰۰۰۰

### حاصل کیمیا لہ برنج بحساب تن



۴۷۰۰۰۰۰۰



۴۰۰۰۰۰۰۰



۱۰۰۸۰۰۰۰۰



۵۰۸۰۰۰۰۰



۴۰۹۰۰۰۰۰



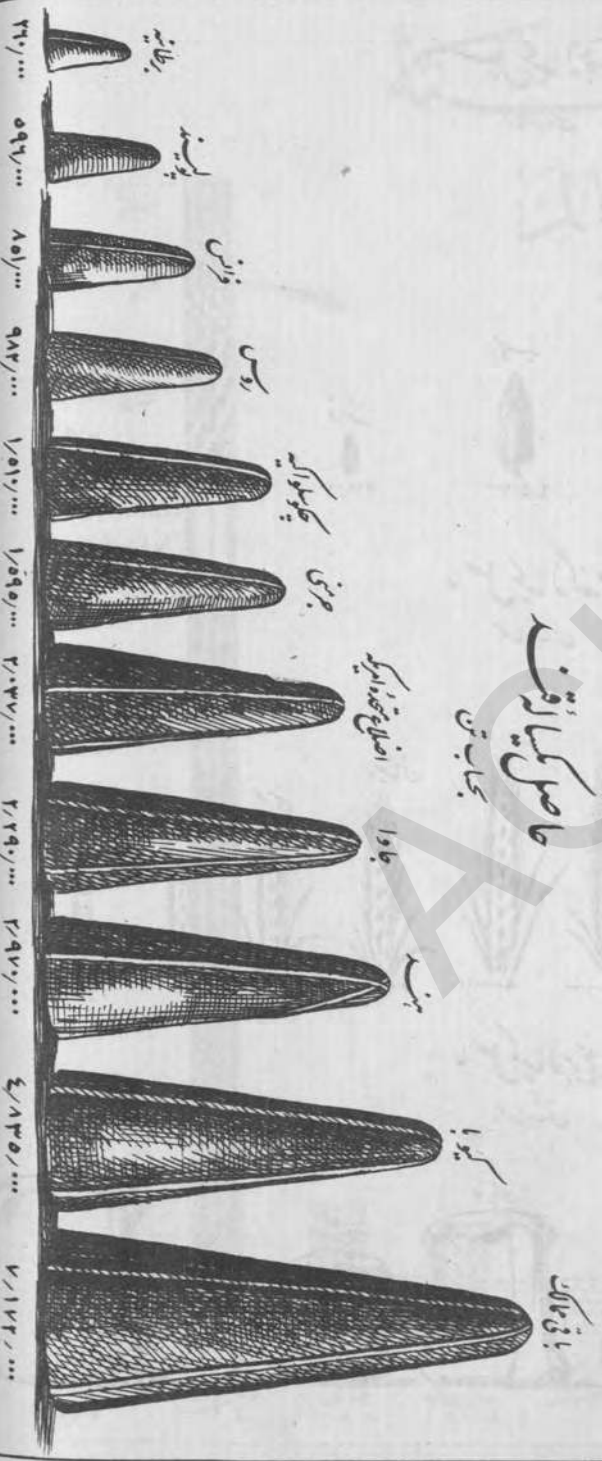
۲۱۰۰۰۰۰۰



# حاصل کیا ارحام بجائے یورو ارم



# حاصل کیا ارف بجائے تن



### حاصل کیمیا له پشم

بحساب تن

نیزر پلانڈ ۷۷,۲۰۰

۴ اتحاد افریقہ جنوبی ۸۴,۰۰۰

روسیہ ۸۸,۴۰۰

۱۲۴,۸۰۰ ارجنٹائن

۱۳۶,۷۰۰ اضلاع متحدہ امریکہ

۳۳۳,۷۰۰ آسٹریلیا

### حاصل کیمیا له ابریشم خام

بحساب کیلوگرام

باقی ممالک ۳۰,۳۰۰

۸,۷۶۶,۰۰۰ اٹالیہ

۱۶,۲۴۰,۰۰۰ چین

۵۱,۶۹۰,۰۰۰ جاپان

### حاصل کیمیا له پنبہ

بحساب تن

۷۰۱,۲۰۰ باقی ممالک

۱۴۷,۸۰۰ برازیل

۱۷۲,۰۰۰ روسیہ

۳۵۳,۰۰۰

۱,۰۹۵,۰۰۰ ہند

۳,۴۹۱,۰۰۰ اضلاع متحدہ امریکہ

### حاصل کیمیا له ابریشم خام

جزائر شرق اسیہ (بحساب تن)

جزائر شرق الہند ہولانڈی

۲۶,۰۰۰ باقی ممالک

۲۴,۰۰۰ برازیل

۳۷,۰۰۰ سیلون

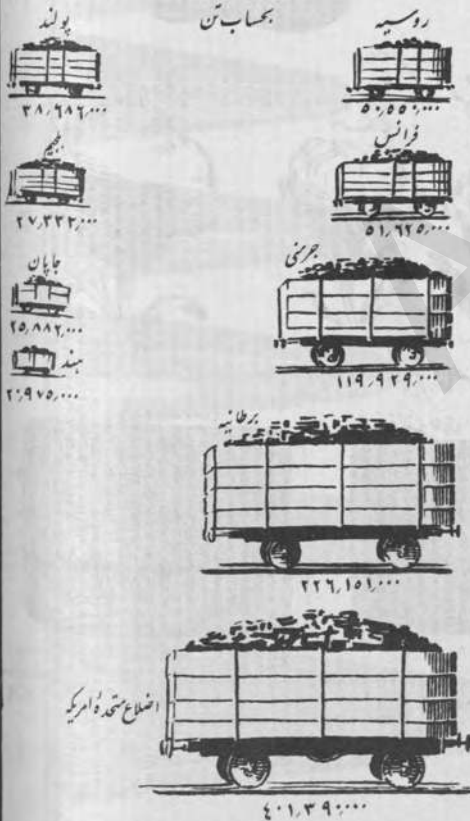
۱۵۲,۰۰۰

۱۷۵,۰۰۰

### حاصل یکساله نفت (بیل خاک)









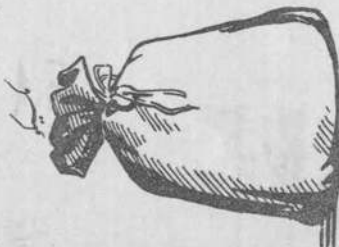






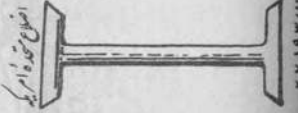

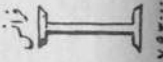


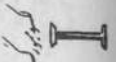




### حاصل یکساله ذغال سنگ



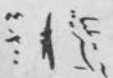
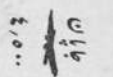
### حاصل یکساله چودن



<p>ترانسوال ۳۳۴,۵۰۰</p> 	<p>اصولاً متحدہ امریکہ ۶۹,۷۰۰</p> 	<p>حاصل کیا از طلا ۶۵,۸۰۰</p> 	<p>روس ۴,۶۰۰</p> 	<p>میکسیکو ۲۰,۹۰۰ - ۱۹,۱۰۰</p> 	<p>آسٹریلیا ۱۷,۳۰۰ - ۱۷,۳۰۰</p> 	<p>ہند ۱۱,۳۰۰</p> 	<p>بقی ممالک ۵۹,۵۰۰</p> 
<p>۷,۸۹,۰۰۰</p> 	<p>اصولاً متحدہ امریکہ ۲,۰۴۰,۰۰۰</p> 	<p>کاناڈا ۶,۰۶,۳۰۰</p> 	<p>آسٹریلیا ۳۳۸,۰۰۰</p> 	<p>۹۹,۴۰۰</p> 	<p>۱,۴۲۲,۳۰۰</p> 	<p>بقی ممالک ۹,۲۷۹,۰۰۰</p> 	
<p>اصولاً متحدہ امریکہ ۲۷,۱۹۳,۰۰۰</p> 	<p>فرانس ۷,۹۲,۰۰۰</p> 	<p>برطانیہ ۵,۴۹,۶۰۰</p> 	<p>روس ۵,۴۴۷,۰۰۰</p> 	<p>ہند ۳,۸۶۵,۰۰۰</p> 	<p>کینیڈا ۲,۵۵۷,۰۰۰</p> 	<p>جاپان ۱,۸۶۲,۰۰۰</p> 	<p>بقی ممالک ۹,۲۷۹,۰۰۰</p> 
<p>اصولاً متحدہ امریکہ</p>	<p>فرانس</p>	<p>برطانیہ</p>	<p>روس</p>	<p>ہند</p>	<p>کینیڈا</p>	<p>جاپان</p>	<p>بقی ممالک</p>
<p>حاصل کیا از فولاد</p>	<p>بمسابقت</p>	<p>حاصل کیا از نقرہ</p>	<p>بمسابقت</p>	<p>حاصل کیا از طلا</p>	<p>بمسابقت</p>	<p>بقی ممالک</p>	<p>بقی ممالک</p>

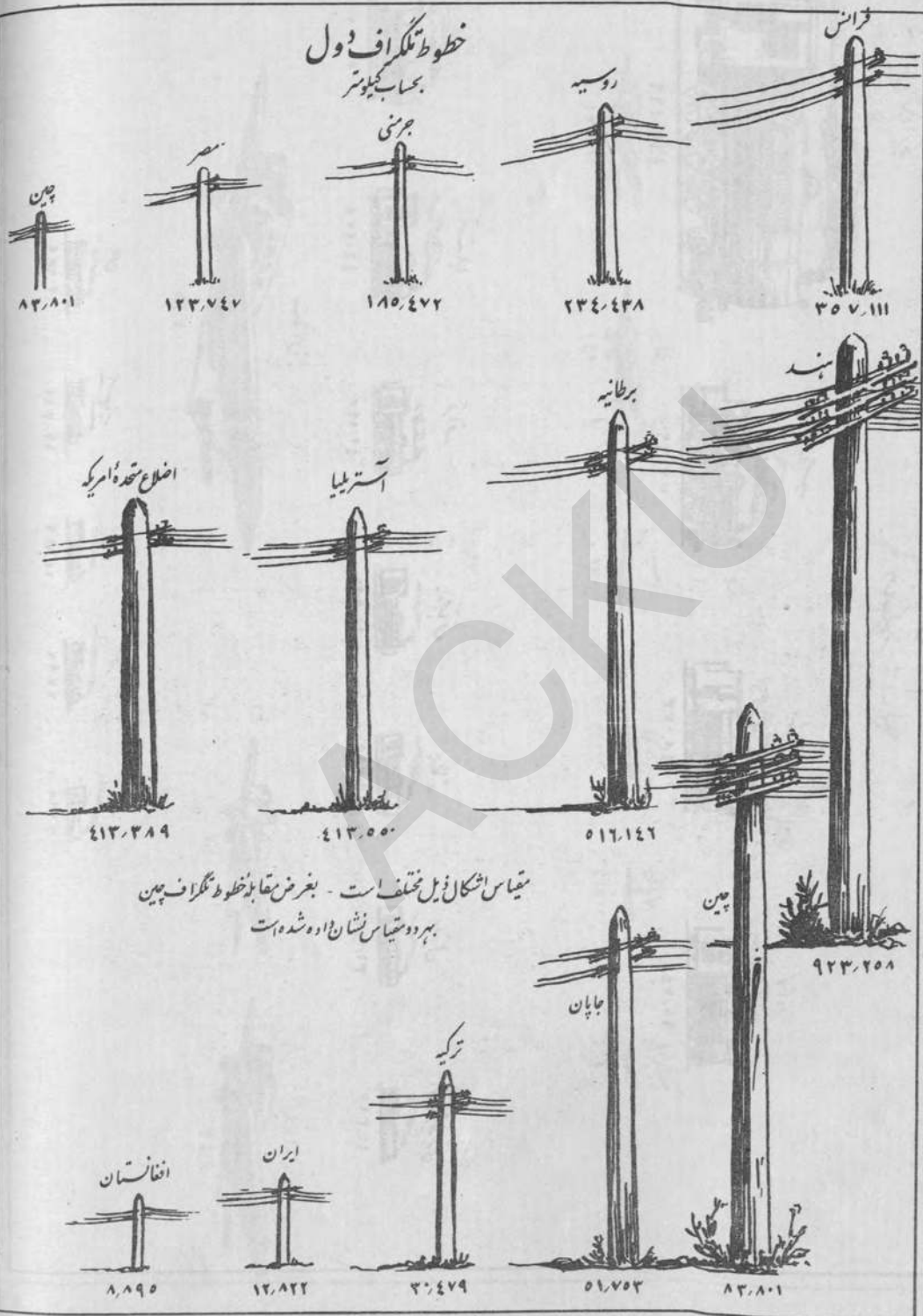


# طیارہ عالم



اصلاح محمد ابراهيم	۴۱۶,۱۶۶	چيني	۵۸,۳۳۲	چين	۱۹,۸۵۵
خطوط آهين عالم بسا بکيوتر	۷۷,۶۹۰	آسترييا	۴۴,۲۷۵	بوسنيان	۱۹,۳۲۲
روسيه	۶۸,۰۷۳	فرانس	۴۲,۱۴۵	جاپان	۱۶,۸۲۶
هند	۶۸,۰۷۳	اوجيان	۴۰,۹۲۳	مصر	۱۶,۷۹۶
کوريا	۶۷,۷۴۱	برطانيه	۳۹,۲۸۹	ترکيه	۶,۱۸۸
		برازيل	۳۱,۰۴۲		
		انگاد اوپو چيني	۲۱,۳۸۷		

# خطوط تلگراف دول بحساب کیلومتر



مقیاس اشکال ذیل مختلف است - بغرض مقابلاً خطوط تلگراف چین  
بہر دو مقیاس نشان ادا شدہ است





### سالنامه « کابل »

( ب ) مراقب الدب ( ج ) فخذ الدب ( د ) مغز الدب ( هـ ) اقیه یا الجون ( و ) مؤثر یا العناق ( ی ) الفایده . امتداد  
خطواصله ستاره - ب - به ستاره قطبی منتهی می شود . بنابراین ستاره های مذکور « ها دئین » خوانده  
می شود و همچنان ستاره های هـ - و - ی - بعضی اوقات بنام بنات النعش یاد می شوند .

چون ستاره های مذکور ثابت بنظر می رسند لذا آنها را ثابت مینامند مگر حقیقه آنست که هر کدام حرکت  
مخصوصی داشته به سمت مختلفه حرکات مختلفه را انجام میدهد .

باید دانست که ترتیب امروزه ستاره ها بعد از مدت مدیدی بدل شده صورت دیگری را اختیار خواهد کرد ،  
چه فاصله مابین آنها بقدر زیاد است که با وجود حرکت سریع شان مدت هزاران سال لازم است تا فرق  
محسوس شود . چنانچه میگویند که بعد از مدت یکصد هزار سال ستاره های ا ، ب ، ج بخط مستقیم خواهند آمد .

ستاره مؤثر یا العناق :- ستاره خوبصورت و قشنگ است و بچشم برهنه ستاره کوچکی موسوم به « سها »  
را بدور آن میتوان ملاحظه کرد . مردم بواسطه دیدن ( سها ) میتوانند قوه باصره اشخاص را امتحان  
کنند چه چشم های ضعیف ستاره مذکور را ملاحظه کرده نمیتوانند ، اگر بواسطه دور بین ستاره مؤثر  
دیده شود معلوم می شود که یک ستاره نیست بلکه از اجتماع دو ستاره کوچک تشکیل یافته و هر کدام آنها نیز به  
نوبته خود از دو ستاره کوچکتر دیگری تشکیل گردیده اند که بصورت واحد جلوه می نمایند حتی بواسطه  
دور بین قوی هم مجزا نمودن شان دشوار است ، ولی بذریعه طیف نما ( Spectroscope ) توانسته اند این  
نظریه را به ثبوت برسانند . عجیب این است که عمرها در زمان قریب ستاره مؤثر را مثنی گفته اند .

مؤثر از دو ستاره یا عبارت دیگر دو آفتاب تشکیل یافته است که هر کدام آنها دور دیگر بمدت بیت  
و نیم روز گردش می نمایند و فاصله مابین شان ۵۷ میلیون کیلومتر می باشد مجموعه هر دو بیست چند شمس است .  
ستاره مؤثر از کره ارض خیلی دور بوده بعد از مدت ۹۹ سال نور آن بزمین میرسد . بعد آنرا  
از این حساب که رفتار نور در هر ثانیه قریباً ( ۲۹۹.۵۰۰ ) کیلومتر است تعیین میتوان کرد .

مؤثر در هر ثانیه ۱۳ کیلومتر بطرف زمین میلان حرکت دارد اما بعد زیاده آن مدت هزاران سال بکار دارد  
که روشنی آن اضافت بزمین برسد .

ستاره قطبی :- بیان شد که اگر خط واصل بین ستاره های ( الف ) و ( ب ) امتداد داده شود به ستاره قطبی  
منتهی می شود ازین است که ستاره مذکور به تشبیهی واقع شده و هیچ ستاره روشن دیگری نزدیک آن دیده  
نمی شود و باین جهت شناختن آن سهل بوده تفحص آن چندان دقیقی بکار ندارد .

ستاره مذکور نزدیک قطب شمالی فلسکی واقع بوده در هنگام گردش کره فلسکی چنین بنظر میرسد که ستارگان  
بدور آن گردش میکنند ، در زمانیکه قطب آسمان از ستاره مذکور فاصله بیددی داشت ، عمرها ستاره مذکور  
را « جدی » نام نهاده بودند .

۲ - برساؤس ( Perseus ) :- نام این مجمع « حامل راس الغول » بوده ستاره ( الف ) به « صریق » موسوم است  
که قلب برساؤس میباشد و رأس برساؤس ستاره ( ج ) است که در یکطرفش شمعی و در طرف دیگر آن  
سر میداسا میباشد و ستاره ( ب ) « راس الغول » است .

ستاره «صرفق» در بین مجره واقع بوده ، بواسطه دور بین اطراف آن خیلی قشنگ بنظر میرسد . سبب دیگر شهرت ستاره « راس النول » این است که ستاره مذکور متجلی بوده نوبت تغییر آن ۲ روز و ۲۱ ساعت میباشد و تا ۲ روز ۱۳ ساعت به ستاره قدر دوم نزدیک میباشد . و میتوان گفت که ستاره مذکور مانند ستاره قطبی روشن بوده بعد از ۴ ساعت روشنی آن تخفیف می یابد و در قدر چهارم شامل شده مدت ۲۰ دقیقه دوام میکنند و بعد از دو ساعت دیگر بحالت اصلی خود رجوع می نماید .

۳ — ثور ( Taurus ) :- برج دومین بوده مشهور ترین این جمع عبارت از نسق ثوابت «ثریا» می باشد ستاره ( الف ) بنام « الدبران » و ستاره ( ب ) با اسم «النطح» یاد می شوند در باره ستاره مذکور یونانیان قدیم روایت داده اند :

« وقتی که ( مشتری ) خیال تسخیر محبوبه خود ( یورپا ) را در دماغ پرورانیده برای حصول مقصد خود دای گسترانیده خود را بصورت نرگاؤ قشنگی مبدل نموده پی مطلب خود روان و بدر باغی رسید که ( یورپا ) با کنیزان خود در انجا تفرج مینمود ، چون نظرش به نرگاؤ ( مشتری ) افتاد بلا تامل بران سوار گردید نرگاؤ فوراً پرواز نموده به جزیره قبرس فرود آمد ، ازینست که حصه پیش روی آن نرگاؤ ( ثور ) در آسمان و حصه ثانوی آن در بحر مدفون است . »

ثریا ( Pleiades ) :- مشهورترین ستاره های نسق و در وسط آن ستاره بزرگی بنام «وسط الثریا» واقع است ، ( بزبان انگلیسی هر ستاره اسم مخصوصی دارد مگر در فارسی و عربی بی نام و نشان است ) .

بواسطه دور بین کوچک «وسط الثریا» به شکل مثلث بنظر میرسد و میگویند که با این نسق ستاره های دیگری نیز وجود داشت که يك جرم آن ناپدید شده ، شش جرم دیگر آن بچشم برهنه بنظر میرسد ، مگر حقیقتاً تعداد آنها بیشتر بوده و با چشمهای قوی تا ۱۱ جرم مشاهده میشود .

الدبران ( Aldeberan ) :- ستاره مذکور بصورت فوری بعد از «ثریا» طلوع میکند بدان سبب باین اسم مسمی شده . الدبران از جمله ستارگان قدر اول و نمونه درستی از آنست .

« شعرای یغنی » و « نسر الواقع » نسبت با آن روشن تر مگر « ذنب الدجاجة » و « قلب الاسد » نسبت ، با آن تاریک تر اند . بتوسط دور بین قوی الدبران منتهی معلوم می شود - رنگ آن به سرخی مایل و ه ۴ سال نوری از زمین دور است و هه کیلومتر در هر ثانیه می یابد و نسبت با آفتاب سرد تر است .

۴ — جوزا ( Geminii ) :- این مجموعه ستاره ها مشهور و مقبول بوده «جوزا» نامیده میشود - دو ستاره روشن ( الف ) ( ب ) « مقدم التوامین » و « مؤخر التوامین » نام دارند .

مقدم التوامین ( Castor ) :- ستاره قدر دوم و در زمانه قدیم از ستاره ( ب ) روشن تر بود و بدان سبب آنرا درین مجموعه ستاره ( الف ) قرار داده اند .

بواسطه دور بین کوچک این ستاره منتهی بنظر میرسد - مزیت آن این است که هر رکن آن بذات خود منتهی است . و ۱۱۶ سال نوری از زمین فاصله دارد .

### سالنامه « کابل »

مؤخر التوامین ( Pollux ) :- ستاره قدر اول و از کره ارض ۵۱ سال نوری فاصله دارد ، این ستاره از اتحاد شش ستاره دیگر تشکیل یافته هر روزه بنظام شمسی قریبتر شده میرود .

۵ - سرطان ( Cancer ) :- اگرچه چندان مجموعه روشنی نیست و کدام ستاره روشنی هم ندارد مگر چونکه در منطقه البروج واقع است مشهور است - وقوع آن در برج چهارم و دارای يك نسق ثوابت که به « نثره المعلفه » موسوم است میباشد .

اگر ستارگان این نسق واضح بنظر بیایند برصافی هوادالات میکنند ، ستارگان نثره المعلفه به تعداد کم بوده اما بتوسط دوربین نظاره آن خیلی قشنگ است « گلی لیو » تعداد آنرا ۳۶ گفته مگر بتوسط دوربین های قوی تا ۳۰۰ جرم به تعداد مشاهده شده ، ستاره ( ز ) يك ستاره مثلث است که ارکان آن بتوسط دوربین ملاحظه میگردد .

۶ - اسد (Leo) :- در تحت (اسد الاصفقر) واقع و برج پنجین است ستاره های ا-ج-ز-م-و-ر یکجا شده بصورت دای مشاهده می شوند این مجموعه نجوم در اکثر حصص آسمان ظاهر بوده و چونکه در منطقه البروج واقع است ازان سبب خواه میخواه یکی از سیاره ها همیشه درین مجموعه مشاهده می شود .

ستاره (الف) راه قلب الاسد ستاره (ب) راه ذنب الاسد و ستاره (ج) راه الجبهبه میگویند- «الجبهه» ستاره مثنی میباشد- قلب الاسد (Regulus) :- ستاره قدر اول بوده روشنی آن يك ثلث حصه روشنی «نسر الواقع» و سیزدهم حصه روشنی «شعراى یمانى» میباشد . «قلب الاسد» ستاره ایست که نور از آن در ۱۵۰ سال بامیرسد و ۱۰۰۰ برابر شمس حجم دارد .

۷ - سنبله ( Virgo ) :- يك مجمع النجوم بزرگ است بر طریق الشمس و قوع داشته دارای بسیاری سحاب ( nebula ) میباشد .

ستاره (الف) «سماک اعزل» و ستاره (ب) «زاویه» نام دارند ستاره (ج) به دوربین مثنی بنظر میرسد . سماک اعزل :- ( Spica ) ستاره قدر اول میباشد - فاصله اش اگرچه از زمین بسیار است ولی روشن بنظر میرسد - خیال دارند که روشنی این ستاره هزار چند آفتاب خواهد بود - بمدد دوربین مثنی معلوم میشود که ارکانش در مدت چهار روز گردش میکنند .

۸- دب اصغر (Ursa Minor) :- این مجمع النجوم قریب قطب شمالی فلکی واقع است ستاره مشهورش از قدر دوم است که ستاره قطبی خوانده میشود- ستاره های (ب-ج) دور ستاره قطبی گردش میکنند و «فرقدین» نامیده می شوند و ستاره (ج) «اخنی الفرقدین» نام دارد .

۹ - الثنین ( Draco ) :- این مجموعه ستاره ها اطراف (دب اصغر) را فرا گرفته است ستاره مشهور این (الف) «ثعبان» گفته میشود این ستاره سه صد هزار سال قبل از مسیح ستاره قطبی بوده و در سال ۲۳۰۰۰ مسیح دوباره ستاره قطبی خواهد شد این نظریه که «ثعبان» ستاره قطبی بوده از اصول بنای اهرام مصری دانسته میشود بیالای (جائی علی رکبتیه) چهار ستاره دیگر واقع اند که «سرتین» گفته میشوند ستاره (ج) را «رأس ثنین» خوانند-

### نگاهی با فلاك

سبب تبدیل شدن ستاره قطبی این است که قطب گرد يك محور دور میزند - قطب دوره خود را در ۲۶ هزار سال ختم مینماید ، مقصود اینست که همان ستاره که امروز بقطب واقع است ۲۶ هزار سال بعد باز ستاره قطبی خواهد شد برور این زمان ستاره های مختلفه ستاره قطبی خواهند شد .

۱۰ - عوا ( Bootes ) :- جمع النجوم بزرگ و در کوره فلکی شمالی به جنوب (دب اکبر) و مغرب (الفکه) جایدارد - شکل آن مانند «شبان» بوده و ستاره (ب) سرشبان است و (ج) مشابه شانه چپ آن - و بدستش نازیانه بوده و به تحت ستاره (ر) پای آن میباشد .

ستاره مشهور ترین عوا « سماك رامج » است و ستاره ( ب ) « كعب ذی العنان » نام دارد .

سماك رامج ( Arcturus ) :- ستاره مشهور قدر اول بوده ، رنگ آن نارنجی است ، در هر ساعت ۳۲۰ کیلومتر بطرف سنبله می رود ، مگر حرکت مذکور بواسطه فاصله زیاد در ۱۰۰۰ سال محض نصف درجه میباشد و ۱۳۵ سال نوری فاصله دارد . جسامت آن نسبت با آفتاب از بیست هزار چند هم زیاد است - بعضی خیال میکنند که در کوره فلکی شمالی « سماك رامج » نسبت بجمع ستاره ها روشن تر است مگر بعقیده اکثر مردم « نسر الواقع » نسبت به « سماك رامج » روشن تر است « عیوق » مساوی « سماك رامج » میباشد اسم دیگر آن « حارس » شمالی است .

۱۱ - الفکه ( Corona ) :- بمشرق «عوا» واقع است و یک تاج از ستاره های کوچک میسازد ستاره روشن ترین ( الف ) « نیرالفکه » گفته می شود که ستاره « قدر » سوم است .

۱۲ - الجانی علی رکبته (Hecules): - معنی «جانی علی رکبته» (بسرزانو ایستاده) است ستاره (الف) «رأس الجانی» نامیده می شود و ستاره (ب) درین مجموعه از کل ستاره ها روشن تر است و بمثابة شانه راست آن می باشد (د) «شانه چپ آن است «رأس الجانی» خیلی قشنگ و ستاره منی است ، اگر بدور بینیکه ۳ این قطر دارد ملاحظه گردد ستاره های این دسته جدا جدا معلوم می شود .

۱۳ - کلب اکبر (Canis Major) :- بجنوب مشرق (الجبار) یک مجموعه ستاره های معروف است شکل سگ را اختیار کرده اند . ستاره ( الف ) را « شعرای یانی » میگویند و ستاره ( ب ) را « مرزم یانی » گفته می شود ، ستاره (د) « العذرا » نام دارد .

شعراي يانی :- (Sirius) در تمام ستاره های آسمان روشن ترین است رنگ آن نیلگون پسفیدی مایل در اثنای درخشیدن رنگ آن کم و زیاد می گردد ، روشنی آن از «الدبران» ۱۲ چندافز و نتر و از آفتاب ۲۰ مرتبه زیاد روشنی دارد . حرارت آن نیز از آفتاب زیاد و فاصله آن هشت و نیم سال نوریست - نزدیکترین ستاره بما بوده دره ثانیه ۸ کیلومتر بما نزدیک میشود ، از سوم اسد تا سیزدهم عقرب طلوع این ستاره و شمس بیکوقت میباشد و روز های مرزبور را « ایام الكلب » نامند این ستاره هم منی است .

۱۴ - کلب اصغر ( Canis Minor ) :- جمع ستاره های کوچک است درین جمع «شعراي شای» ستاره «قدر» اول است و فاصله آن از نظام شمسی ۱۰ سال نوریست . حرارت آن از «شعراي یانی» کمتر مگر از شمس زیاد تر است دره ثانیه چهار کیلومتر بزمین قریب شده می رود . و ستاره ( ب ) را « مرزم شای » گویند .



سالنامه « کابل »

۱۵ — الجبار ( Orion ): — روشن ترین مجمع النجوم سماوی بوده ؛ اکثر ستارگان از قدر اول ودوم میباشد :

نام ستاره ( الف ) « ابطالجوزا »

» ( ب ) « رجل الجوزا »

» ( ج ) « منكب اليسرا »

ونام ستاره (د) «منطقه الجوزا» بوده ستاره مثنی میباشد و بادور بین كوچك ارکانش یگان یگان دیده میشود. ستاره ( ک ) بنام « سیف الجوزا » معروف است.

ابطالجوزا ( Betelgeuse ) : — ستاره قدر اول بوده و تنها ستاره ایست که درروشنی آن تغییرات مشاهده میشود ، میعاد تغییر آن ۲۰۰ روز بوده ، باوجود تغییرات ستاره مذکور از قدر اول است، رنگ آن نارنجی وفاصله آن ۱۰۰ سال نوری است .

رجل الجوزا ( Rigel ): — ستاره ایست نیلگون بسفیدی مائل، فاصله آن ۴۵۰ سال نوریست، بتوسط دوربین مثنی معلوم میشود .

سحاب الجبار : — ستاره ( ت ) که دروسط «الجبار» واقع است مشتمل برچهار ستاره یعنی مربع میباشد بتوسط دور بین ساده هم ملاحظه میشود مگر بواسطه دوربین قوی بسهولت مشاهده میگردد، این ستاره بفاصله ۱۰۰۰ کیلومتر واقع است .

۱۶ — النهر (Eridanus): — از «رجل الجوزا» شروع شده بطرف «قیطس» بصورت يك قطار دراز ستارگان امتداد یافته ، ستاره ( الف ) بنام «آخر النهر» (Acherener) و ستاره (ب) بنام «کرسی» مشهور است و ستاره (ج) که مثنی میباشد با نام «زورق» موسوم است «آخر النهر» از ستاره های قدر اول بوده و با فقی جنوبی بنظر آمده بعد از لحظه غائب میگردد .

۱۷ — ممسک الاعنه (Auriga): — مجمع النجوم مشهور و ستاره ( الف ) «عیوق» نیز شهرت دارد. ستاره ( ب ) با نام « کعبه ذی العنان » یاد می شود .

عیوق (Capella): — معلوم کردن این ستاره در آسمان سهل است چرا که این ستاره قریب سه ستاره دیگر است که بشکل مثلث متساوی الساقین میباشد .

رنگ آن سبز مایل بزردی و جرمش از شمس بزرگتر میباشد و از قدر اول بوده و اگر احیاناً شمس درین فاصله وقوع میداشت دارای قدر پنجم و یا ششم ستارگان میباشد .

«عیوق» ستاره مثنی بوده ۴۹ سال نوری دور و در هر ثانیه قریباً يك کیلومتر از زمین دور شده میرود.

۱۸ — قنطورس ( Centaurus ) : — مجمع النجوم بزرگک و از قریب خط استوا بنظر میرسد - ستاره های شمالی آن نیز بنظر میآیند ستاره های ( الف ) - ( ب ) قدر اول میباشد و ستاره ( الف ) را «رجل قنطورس»

### نگاهی بافلاک

مینامند، (ب) نزدیک آن واقع است. ستاره‌های مذکور بالای افق کابل بنظر نمی آیند و «رجل قنطورس» نسبت به تمام ستاره‌های نزدیک بافتاب واقع است - فاصله آن ۴۳ سال نوری و متنی میباشد - ارکان آن بدوران ۸۱ سال گردش میکند و «رجل قنطورس» برابر شمس جسامت دارد .

۱۹ - سنینه (Argonavis) : - مجموعه ستارگان زیاد بوده بواسطه زیادتی تعداد آن به چهار حصه منقسم میشود ازینقرار :

«نفر سنینه»، «دقل سفینه»، «شرع سفینه» و «لنگر سفینه» .

بزرگترین و روشن ترین ستاره درین مجموعه ستاره «سهیل» است هرچند ستاره‌های روشن دیگر هم درین مجموعه هستند مگر بسبب قرب به افق جنوبی چندان روشن بنظر نمی‌رسند .

سهیل - (Canopus) :- بلحاظ روشنی بعد از «شعرا یمانی» قرار گرفته درثانیه ۱۹ کیلومتر بعد اختیار میکند و فاصله آن هنوز معلوم نشده . هر کیف از ۳۰۰ سال نوری بیشتر است - جسامت آن از شمس زیاده بوده لااقل ۶۰۰۰ چند شمس خواهد بود، ستاره مذکور آنقدر بزرگ است که نظیر ندارد و از افق جنوبی عبور نموده مانند چراغ افروخته بنظر میرسد .

۲۰ - شجاع (Hydra) :- این مجمع النجوم خیلی طویل بوده و یک ربع سما را فرا گرفته مگر عرض آن کمتر بوده مانند اژدها معلوم میشود ، سر این اژدها در تحت (سرطان) و مغرب (اسد) بوده تاد نباله برج (عقرب) امتداد دارد .

بعضی اوقات ستاره (الف) را «الفرد» خوانند، شاید بدان سبب است که ستاره مذکور در خطستارگان کم نور جلوه میکند و اسم دیگر آن «قلب الشجاع» بوده بتوسط دوربین قوی سماوی متنی بنظر میرسد .



بقلم سید قاسم خان مترجم  
انجمن ادبی (۱)

## تاریخ مختصر هوا بازی

فکر پرواز در هوا و تسخیر طبقات جویه از بدو تکوین در دماغ بشر جایگیر و متبکن بوده است و همین شوق یا آرزو از زمانه های قدیم یکی از مشغولیات مهمه انسان بشمار میرفته و راجع به این فکر در هر دوره

تحقیقات و اظهارات بعمل آمده است ، برای اثبات این دعوی که فکر هوا بازی و تسلط بر فضا از تاریخ بسیار دوری درهغز بشر جاداشته ، ذکر قصه کیکوئوس و نمرود در قرون قبل المیلاد که میخواهند برای جنگ با خدا (العیاذ بالله) با آسمان بروند و به این مقصد محفه را به دوش چهار مرغ (عقاب) بسته بالای سر آن ها پارچه های گوشت آویخته بودند تا عقاب ها از مشاهده گوشت برای رسیدن بآن رخ به بالا صعود کنند ، کافی خواهد بود .

ولی اگر این دلیل مکفی شمرده نشود تشریحات دیگری هم موجود است که برای مزید معلومات و اثبات این ادعا ذیلاً ذکر میشود :

مصرها دو هزار سال قبل در افسانه های خود اسم و تصویر انسانی را که بواسطه



فکر پرواز در هوا : - صفحه از کتاب قلمی قرن شانزدهم عیسوی

(۱) از کتاب « تاریخ هوا بازی » که از طرف مجله ایلوسترسیون فرانسه ، بطبع رسیده ، اخذ شده است .

### تاریخ مختصر هوا بازی

بال پرواز میکرد ذکر نموده اند ، هندی ها و چینی ها در زمان تاریخ عقیده داشتند که ارباب انواع شان بواسطه ماشینی که بقوه سحر بمرکت می آید سوی آسمان پرواز مینمایند چنانچه نقشه این ماشین در کتب قدیمی هند و چینیان موجود است .

مردم هند چینی در زمانه های بسیار قدیم کاغذ پرانهای مقوای مکه می میساختند و میان آن چراغ روشن کرده بقوت باد بهوا بلند میکردند .

اوروپائی های قرون اولی هم شیطان را بال دار میدانستند و کاغذ پران را میشناختند . خلاصه اینکه بشر از زمانه های بسیار پیش یعنی هر طائفه در زمان اقتدار خود که آرام و متمول بوده این فکر را در سر داشته و دران خصوص تحقیقات کرده یا اشیائی ساخته است که ساختمان آنها اعتقاد ایشانرا به پرواز در هوا واضح مینماید .

يك نفر مسلمان اندلسی در زمان عبدالرحمن ثانی ( قرن پنجم هـ ) در مدینه الزهرا برای خود بال ها ساخته از بالای کوهی خود را بزیر انداخته و بواسطه بالهای مذکور سلامت بزمین رسید ، این اولین تجربه بود که بعمل آمد .

ولی مهمتر و قیمتمدار ترین تحقیقات مربوط به پرواز بشر در فضا بواسطه فیلسوف و صنعتگر معروف دور ایحای علوم Renaissance ایتالیا یعنی لئونارد دو ونسی Leonard de Vinci بعمل آمده و میتوان گفت که ترقیات و کامیابی های امروزه بشر در دائره طیاره رانی و هوا بازی از برکت افکار اوست .

#### مفکوره فنی لئونارد دو ونسی راجع بامکان پرواز در هوا :

لئونارد دو ونسی نقاش و فیزیک دان معروف ایتالیا در دوره «رنسانس» از ابتدای عمر مساعی خود را به تحقیق امکان پرواز بشر در هوا ، موقوف داشته پس از مطالعات عمیق و تحصیل علم الطیور و علم الحشرات و تفکر در اطراف ساختمان جسمی هر پرنده و تعمق در کیفیت و چگونگی پرواز و اینکه بواسطه کدام آلات (اعضاء) پرنده گان پرواز کرده میتوانند بالاخره در سنه ۱۶۰۷ کتابی راجع به پرواز در هوا تألیف کرده و در آن بالصراحه نوشت که انسان در هوا پرواز کرده میتواند ضمناً بعضی آلات را تشریح داد .

لئونارد دو ونسی ابتداء تعبیئه بالهائی را که بقوت دست و پای انسان حرکت کند ، مد نظر داشت ولی در اخیر کتاب خود ازین فکر منتقل شده صریح نوشت که انسان بواسطه ماشینهای فنری و غیره اقتدار پرواز در هوا را پیدا خواهد کرد . نقشه ها و نظریات این شخص بحدی صحیح و دقیق است که هر يك از علمای مابعد برای افکار شخصی خود سنجشهای او را اساس صحیح قرار داده اند حتی کسیکه ۴۰۰ سال بعد طیاره را ایجاد میکرد هم ابتدا افکار لئونارد را مورد مطالعه قرار داده از روی تحقیقات و تدقیقات او نظریات خود را تکمیل نمود .

بعد از او در سنه ۱۶۷۰ يك نفر ژزویت مرسوم به فرانسو در شهر برسیا ( ایتالیا ) در اطراف نظریات لئونارد تحقیقاتی نموده و بالنتیجه نقشه يك کشتی طیاره را ترتیب داد .



سالنامه « کابل »

کشتی مذکور عبارت از يك بدنه شبیه به زورق های معمولی بود که بالای آن باد بانی برای تسهیل فرود آمدن و جلوگیری از سقوط فوری تعبیه کرده و در دو طرفش دوعدد جبه پارچه برای حرکت دادن بواسطه دست و پای ساخته بود و علاوه برین مخترع مزبور در اطراف کشتی ۴ دانه کلوله جستی تیار کرده و مدنظر داشت که ابتدا از سوراخ بالائی در گلوله ها آب ریخته آنها را پر کند و بعد سوراخ بالا را بسته از مجرای پائین آب را بکلی کشیده و در جوف کلوله مذکور خالیگاه تولید نماید یعنی هوای آن را بکلی بکشد تا کشتی سبکتر از هوا شده به کمک جبه و باد بانها بلند شود . اگرچه این نقشه روی کاغذ و در مغز مخترع مانده عملی نشد ولی فکر عالم مذکور که بقسم بسیار ساده خلا را تولید می کرد ، بسیار قابل تقدیر میباشد .

کمی بعد بسنیه Besiner فرانسوی آله دیگری برای پرواز انسان ساخت و آن عبارت از دومیل چونی بود که در دو طرف آن شاه پره های پارچه ای تعبیه شده بود و بسنیه فکر میکرد که انسان هر يك ازین میل ها را که کر آن بواسطه فنر فلزی قات شده میتواندست بيك دست گرفته شاه پره های پیش روی را بادستها ، و شاه پره های عقب را بواسطه ریسائی که بپاهای خود بسته ، همراه پای حرکت دهد ، این فکر هم جز بواسطه مخترع آنها در منزل خودش مورد تجربه قرار نگرفت و تا اینوقت عوام الناس و سلاطینی که راه کامیابی علمای مذکور را درین راه مسدود می پنداشتند چندان توجهی بافکار و نظریات ایشان نمودند .

ولی در سنه ۱۷۰۹ گوسماو Gussmao ، پرتگالی ماشین طیار ایجاد کرده و آن را به حضور شاه پرتگال ژان پنجم تجربه نمود .

ماشین مذکور مشتمل بر يك سبد و ۴ بال و يك باد بان بود که بقوت حرکت دادن ریسائی ها از زمین بحرکت در آمده و بلند می شد . اما ایقدر بود که انسان درین ماشین نشسته نمیتوانست ، تجربه این ماشین بصورت بسیار بی اهمیت صورت گرفت زیرا فقط دوسه ذرع از زمین بلند شد و پس ازان بزمین خورد . این پیش آمد چندی علما را مکدر ساخته و آنها را مورد استهزاء عوام الناس قرار داد بقسمیکه در ظرف تقریباً نیم قرن هیچکسی بفکر ساختن ماشین طیار نیفتاده و اگر هم علما این فکر را تعقیب می کردند بطور خفیه و در داخل منزل خود شان بود نه در محضر عام .

ترقیات هوا بازی و افکار علما در نیمه دوم قرن ۱۸ :

بقسمیکه در فوق ذکر رفت در نصفه اول قرن ۱۸ تحقیقات هوا بازی که از چندی قبل در تمام صراکز اوروپائی اهمیت یافته بود معطل ماند تا آنکه در ۱۷۵۷ جان چایلد John Child امریکائی بالها تیار کرد و خود را از ارتفاع برج کلیسای شهر بوستون Boston پائین انداخته بکمک بال های فوق الد کر از سقوط فوری جلوگیری نموده چند صد قدم را در هوا بر فراز شهر طی کرد . این دومین تجربه بود که بواسطه انسان در هوا صورت گرفت .

بعد در ۱۷۷۲ ، اسفورژ Esforge فرانسوی يك سفینه طیار را نقشه کرد . بفکراو این ماشین ، عبارت بود از يك سبد (نشیمن گاه) ، دو بال متحرک که بواسطه دست ، بسیار زود زود حرکت کند ، يك پاراشوتی که از

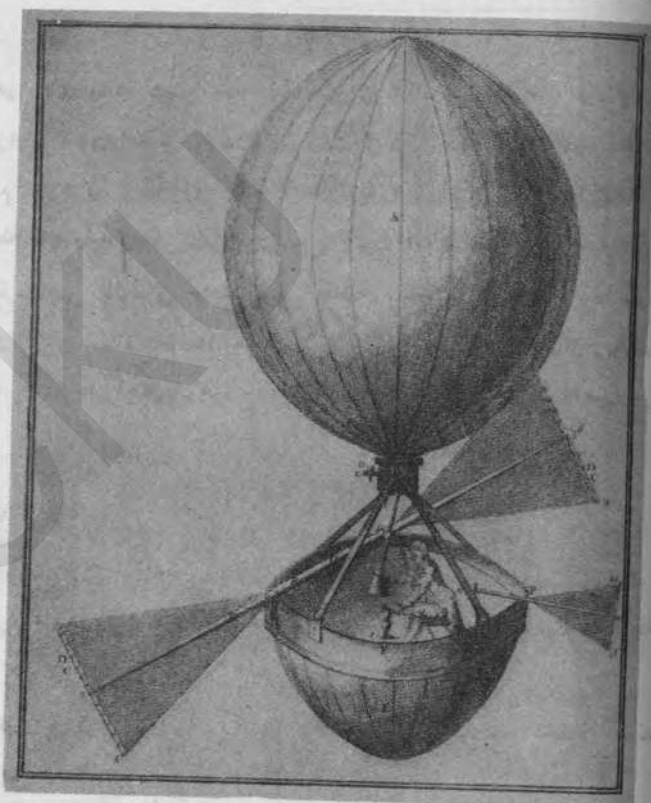
## تاریخ مختصر هوا بازی

سقوط فوری جلوگیری نماید ، افکار اسفورژ بسیار متین مینمود ، و خودش چندین بار ماشین خود را تجربه کرد ولی بفاصله های بسیار کوتاه ، اسفورژ در اخیر عمر خود کتابی نوشته و در آن شرح داده که ماشین مذکور اگر تکمیل شود در ساعت صد کیلومتر در روز هزار کیلومتر طی مسافت خواهد نمود . اسفورژ برای پیلوت کلاه گوش پوش و عینک را لازم می دید .

چندی بعد در ۱۷۸۱ بلا نشار Blanchard ، فرانسوی کشتی طیاری را که ۴ بال ، دو برای دست و دو برای پای ، داشت نقشه کرد ، ولی کامیاب نشد .

در همین اوقات در انگلستان بلیک Black Volta ، در جینوا باربیه دو تینان Barbier de Tinan و ولتا Volta راجع به تیار کردن بالون گازدار تحقیقاتی کردند ولی بالاخره در ۱۷۸۳ دو برادر فرانسوی موسوم به شارل مونتگولفیر Ch. Montgolfiere و اتین مونتگولفیر Etinne Montgolfiere تحقیقات قدیمه

اشخاص مقدم الذکر را مورد نظر و اساس قراردادده بالونی ساختند که میان آن بادود پر میشد چون دود از هوا سبکتر است عقیده داشتند که کامیاب شده اند در حقیقت هم این اختراع ایشان راه کامیابی را برای بشر باز کرد ، در اکتوبر ۱۷۸۳ اتین مونتگولفیر ، بالونی از پارچه ابریشمی ساخته میان آنرا با دود پر کرد و آنرا بحضور لوئی ۱۶ پادشاه فرانسه و ماری آنطوانات ملکه آنصر ، بهرا بلند ساخت ، و چون کامیابی او باعث



بالون دیریزابل - اختراع بلا نشار سنه ۱۱۶۰ ش

جوش و هلهله ملی شده و کنجکاوای عمومی را تحریک نمود هر دو برادر مذکور بفکر افتادند که در بالون برای نشستن خود هم جایی تعبیه کنند .

### سفر هوایی در بالون :

در خزان ۱۷۹۳ ، اول اتین مونتگولفیر و بعد پیلتر دوروزیه Pilatre de Rosier در بالون خود جایی برای نشستن انسانها تیار کردند و بتاريخ ۱۹ اکتوبر پیلتر دوروزیه بالونی از ابریشم که ۸۰ قدم بلندی داشت ساخته ۲۵۰ متر بلند شد و ۵ دقیقه و ۴ ثانیه در هوا دوام کرد . این کامیابی مهمه بزرگی را در مردم تولید

### سازمانه « کابل »

کرده تمام مردم پاریس برای تماشا حاضر شدند . بیلاتر تجربه خود را تجدید کرده همراه یک نفر معاون خود ۳۲۴ متر بلند شد .

پس ازان در ۲۱ نومبر همان سال هوانورد مذکور بهرامی کونت دارلاند Comte d'Arlandes یکی از اعیان فرانسه ۲۵ دقیقه پرواز نمود . این دفعه بالون ایشان ۷۰ قدم بلندی ، ۴۶ قدم قطر ۲۲۰۰ متر مکعب حجم و قریباً ۸۰۰ کیلوگرام وزن داشت و روی پارچه راج مالیده بودند تا هوا بداخل آن نفوذ نکند این بالون ۲۵ دقیقه در هوا دوام کرده ۱۲ کیلومتر مسافت را در اطراف پاریس پیمود ، و بعد بدون صدمه در آبادی فرود آمد .

بالون مزبور را با دود پر کرده و هم بالای سبد نشیمن خود یک مقدار زیاد گاه و هیزم حمل کرده بودند و دائم گاه مذکور را آتش کرده دود آنرا به بالون داخل میکردند تا از باعث کم شدن دود بالون فوری سقوط نکند . بالون پردود پیش از چند روز دوام نکرد زیرا در اول دسمبر ، شارل و روبر Charles ، Robert دونفر جوان فرانسوی صعود بالونرا بواسطه گاز هایدروجن تجربه کردند و بالون ایشان ۳ ساعت و ۵ دقیقه در هوا طیران داشت ، جوانان مذکور مخترع اصلی بالونهای هایدروجن که تا امروز دوام کرده بشمار می آیند و همین اشخاص بکسب و اراش را برای مسدود ساختن منافذ جلد بالون ایجاد کرده ، استعمال ریسمان ، سبد نشیمن چوبی ( بافتگی ) ، سرپوشک برای جلوگیری از خروج گاز که بعدها اساس بالونهای هایدروجن شد ، بواسطه این دونفر بعمل آمد .

### بالونهای دیرپوابل ( قابل رهنمائی ) :

بلانشار معروف تحقیقات خود را در اواخر سال ۱۷۸۳ به اتمام رسانیده ، بالون دیرپوابل یعنی بالونهای را که بمیل بیلتو قابل رهنمائی باشند اختراع کرد ، و در بالون پروانه ( آله دوار مقابل طیاره ) تعبیه نمود که بواسطه حرکت دادن آن بیک سمت ، بالون به سمت دیگر میل کند .

برون Brown جرمنی در همان اوقات این قسم بالون را تکمیل نمود بضمیمه بالونها بزیر اختیار آمدند و انسان هر طرف میخواست بمیل خود رفته میتوانست .

سال بعد گراوین Greiwn در بالون برای اداره آن بلاوه پروانه ، دوتاچه هم ساخت .

### اولین قربانی هوا بازی :

بیلاتر دوروزیه هوا باز مشهور فرانسوی بتاريخ ۱۵ جون ۱۷۸۵ ، از بالون افتاده مرد .

### اختراع پاراشوت :

گار نرم Garnèrm بتاريخ ۲۳ اکتوبر پاراشوت را ، اختراع کرد ، پاراشوت مثل چتری معموله يك آله است که انسان بواسطه آن از ارتفاع زیاد بدون خطر پائین شده میتواند .

### هوا بازی در ابتدای قرن ۱۹ :

روبرت سون (Robertson) باشنده همبورگ جرمنی در سال ۱۸۰۴ در بالون سکان دار (قابل رهنمائی) با ارتفاع ۷۳۰ متر صعود کرده، در هوا راجع به برق تحقیقات نمود. گای لو ساک (Gay Lesac) فیزیک دان معروف فرانسوی در پروازهای خود، در خصوص مقناطیس، فیزیک و تشریح تحقیقات بعمل آورد.

### جارج گایلی و طیاره ماشینی :

در ۱۸۰۹، جارج گایلی (G. Gayli) عالم متبحر انگلیسی پس از مطالعات دقیقانه و صرف يك عمر، کتاب مفصلی راجع به ماشین طیار تقدیم انجمن علوم لندن نمود، این عالم را میتوان بانی فکر ساختن طیاره ماشین دار امروزی دانست، گایلی در خصوص طیاره چنین میگوید :

کامیابی به ساختن طیاره که من مدنظر دارم بکشف حقایق ذیل مربوط است « برقرار کردن نقشه یکوزن فرضی، که بواسطه قوه قابل، برای مغلوب ساختن مقاومت هوا تحریک شده باشد. »  
گایلی مدنظر داشت طیاره ساخته شود که بواسطه ماشین بخاری یا تیلی (روغن قطران) یا روغن گیلو بود « کبریت » متحرک شود.

### افکار راستینه و ژاکوب :

ابتداء راستینه (Rasnier) فرانسوی وبعد ژاکوب (Jacob) ساعت ساز سوئیس بفکر تیار کردن ماشینی افتادند که بقوت فنزهای شبیه به فنز و ماشین ساعت طیاره را بلند کند.

راستینه با ماشین خود ۶۸ متر مسافه را در حالیکه از زمین ۳۰ متر بلند بود طی کرد. و ساعت ساز سوئیس بالی ساخت که با ماشین ساعت حرکت میدود و بال های خود را در ۱۸۱۳ در پاریس و در ۱۸۱۷ در وین تجربه کرد.

### اهمیت و خدمت بالون ها در محاربات عصری :

از سنه ۱۷۹۳ بالون را برای کشفی و شمولیت در جنگ تخصیص دادند. اولین بار بالون به محاصره میانس در ۱۷۹۳ ( جنگهای بعد از انقلاب فرانسه ) برای کشفی و قاصدی کار داد، و بعد در سال جنگ الجزیره قشون فرانسه يك بالون را بافریقا برد. در محاصره میلان ( بواسطه اطریشیا ) بالون کاغذی اعلانات را که بواسطه اشتعال يك کبریت، خود بخود از بالون می افتادند، منتشر نمود.

در سنه ۱۸۰۳ فرانسویها خواستند بواسطه بالون در خاک انگلستان داخل شوند.

در سنه ۱۸۱۲ لویچ (Lepich) المانی بالونی از مس نازک مخصوص برای جنگ ساخت.

در سنه ۱۸۴۹ بمب بواسطه بالون انداخته شدولی انجنیرها مدنظر گرفته بودند که در بالون کسی نباشد و بمب در دقیقه معین منفلق شود. بدبختانه در اثر عدم سنجش از تمام بمبها که در آن روز در بالون گذاشتند فقط يك



## سالنامه « کابل »

عب در موقع اردوی دشمن افتاده باقی واپس باردوگاه خود فرانسویها مراجعت کرده در آنجا افتاد و خسارت زیاد رسانید .

### اولین پرواز های هوایی در ممالک دور دست :

لوئی ۱۶ برای امپراطور چین ۱۶ عدد بالون کوچک ( که بدون داشتن پیلوت برای نمایش بلند میشد ) تحفه فرستاد و بلند شدن این بالون ها دران مملکت هیاهوی غریبی تولید کرد .

لیپروز در چیلی ( امریکای جنوبی ) بالون برده در هوا پرواز نمود ، و موجب حیرت و شگفت کل اهالی شد .

### پرواز از يك مملکت بدیگر مملکت :

چارلس گرین ( CH. Grein ) لندنی در سنه ۱۸۳۶ يك بالونی که ۲۵۰۰ متر مکعب حجم داشت از پارچه ابریشمی ساخت و آنرا از لندن پرواز داد و خودش همراه یک نفر سیاح دران نشسته جانب مشرق حرکت کردند ، از بحرمانش گذشته شمال فرانسه را عبور کرده از راه بلژیک و آلمان به ناسو ( المان ) فرود آمدند ، پرواز ۱۸ ساعت دوام کرد و درین مدت ۶۰۰ کیلومتر مسافه طی شد .

علاوه برین گرین پروانه موازنه و سکان صحیح ساخت .

گرین کیست که بالون را تکمیل نموده و مسافرت های طولانی را در بالون ممکن ساخته .

### اختراع بالون بیضوی :

مونک ماسون ( Mone Maçon ) فرانسوی در سال ۱۸۴۳ بالون بیضوی شکل از رقم دیریز ایل اختراع کرد که پروانه آن بواسطه ماشین فتری مثل ساعت حرکت میکرد و بخواهش هر سورانده میشد این اختراع را در سال ۱۸۸۴ بارتریژ ( Bartrige ) فرانسوی تکمیل نمود .

بعد ازین بالونهای بزرگ ساخته شد . دلامارن ( Delamarne ) فرانسوی و ماجور بومونت ( Major Beaumont ) انگلیسی از جمله پیلوت های ماهر آخر قرن ۱۹ بشمار میروند .

### اولین بالون در ممالک اسلامی :

در موقع عروسی محمد عنی پاشا باملکه عاده ، قوباش نام تورکی الاصل بالونی ساخته در مجلس عروسی آن را در شهر قسطنطنیه پرواز داد ( ۱۸۴۵ ) .

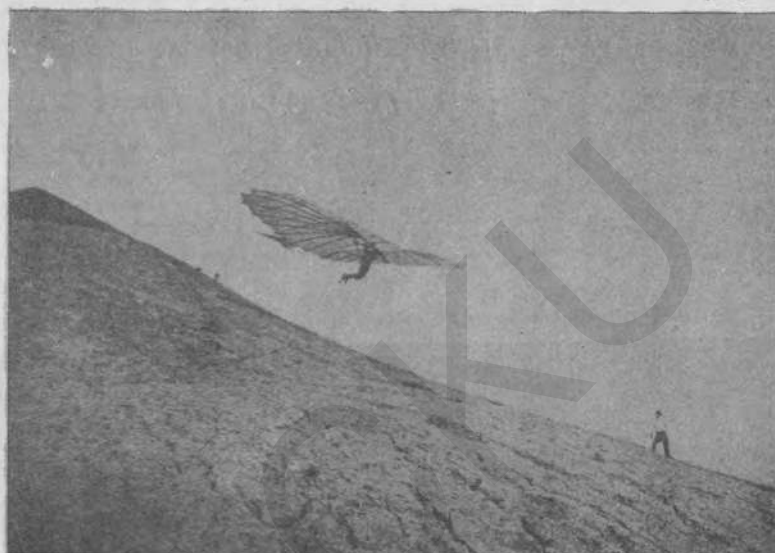
### اولین پرواز هوایی از بالای کوه آلپ :

فرانیسیک اربان ( F. Arban ) فرانسوی در ۱۸۴۹ تنها در بالونی نشسته از مارسیل حرکت نموده پس از عبور از ارتفاع ۴۰۰۰ متر ( کوه آلپ ) فردای آن در شهر تورن ( ایتالیا ) فرود آمد .

## تاریخ مختصر هواپازی

### تجربه های ماشین طیار :

در ۱۸۴۳ و - س هنسن ( W-S-Henson ) انگلیسی بفر طیاره ماشین دار از رقم ماشین بخار افتاد و درین خصوص مطالعاتی بعمل آورده افکار خود را به علمای آن زمان ارائه داد این شخص نقشه های واضح و دقیقی کشیده بود سال بعد لوبریه ( Leberrier ) فرانسوی ماشین بخار کوچک ساخته تجربه کرد و با ماشین مذکور چند متر بلند شد .



تجربه پرواز در هوا - اتولیانثال

چهار سال بعد سترنگفلو (Stringfellow) جرمنی از روی نقشه های دو نفر مذکور ماشین خوبی ساخته آنرا پرواز داد ولی در تمام این پروازها طیاره فقط چند متر بلند شده مسافت کوتاهی را طی مینمود . طیاره هم عبارت بود از يك آله دو باله ( يك بال يكطرف و يك بال طرف ديگر ) و يك ماشین بسیار کوچک .

در سال ۱۸۸۳ تیساندیه (Tissandier) فرانسوی در کتابی ساختمان ماشین طیار را تشریح کرده بر معلومات علما افزود .

این شخص در سنه ۱۸۹۶ يك بالون بیضاوی شکل ماشین دار ساخته پرواز داد و باین قسم قوه ومقاومت بالون را مضاعف ساخت این اختراع را میتوان ابتدای دیرپزابل های عصری دانست .

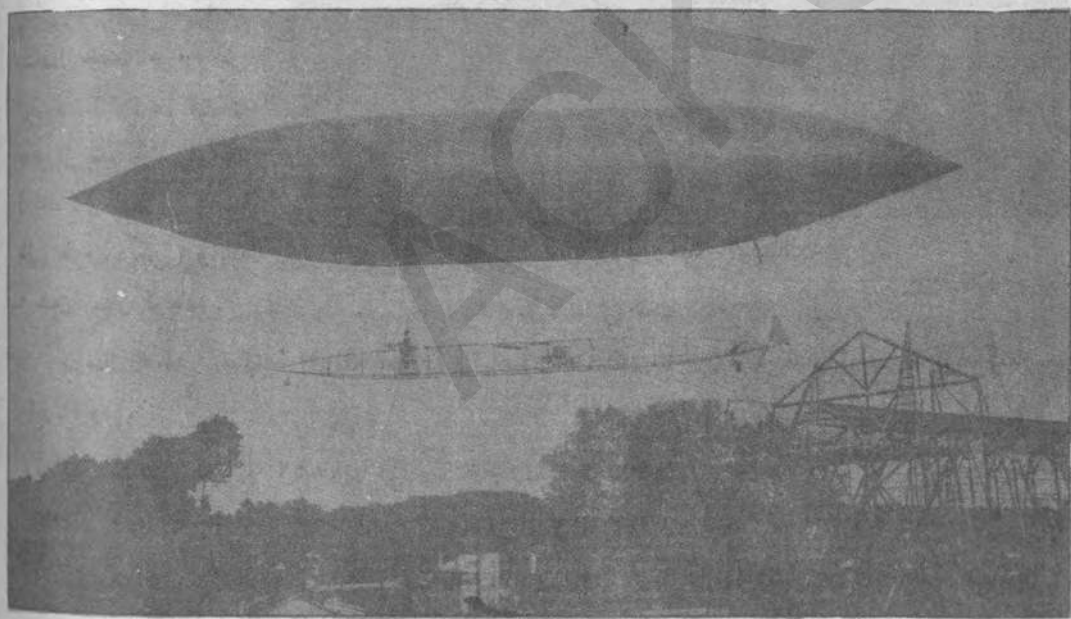
ولی کسیکه پیش از همه فکر پرواز دادن ماشین بخاری را در دماغها قوت داد کاپتان آدر (Clement Ader) فرانسوی بود ( در ۱۹۲۵ وفات یافت ) این شخص مطالعات دقیقی در علوم هواپازی و طیاره سازی بعمل آورده تجربیات قیمت داری را صورت داد و بالاخره در سال ۱۸۹۶ يك طیاره کوچک بشکل پرنده های ( آلباتروس ) ساخته ماشین بخاری کوچکی را در آن نصب نمود ، و طیاره خود را بحضور جمع بزرگی تجربه کرد ، باین قسم که پیلوت در وسط خود را آویخته موازنه را بواسطه پاهای خود اداره میکرد ، و اگر میخواست بطرف راست برود هر دو پای خود را راست میگرددانید و هر گاه بچپ گشتن میخواست پاهای خود را جانب چپ حرکت میداد ، آله طیاره را از بلندی تپه حرکت داده باین قسم آنرا در پای تپه چند قدم بلند میکردند .

## سالنامه « کابل »

و درین پرواز ۵۰ متر بلند شده پس از طی مسافتی دوباره نزول نمود. کلیان آدر ، در زمان پیری خود هم راجع بطیاره رانی کتاب ها نوشته است بعد از او تولیانتال (Ottolilianthal) فرانسوی در خصوص امکان پرواز دادن ماشین های ثقیل تراز هوا تحقیقات علمی بعمل آورده در سال های ۱۸۹۵ و ۱۸۹۶ چندین بار طیاره های بخاری ثقیل تراز هوا را تجربه نمود .

### ترقی دیریزابل :

بالون دیریزابل ( قابل رهنمائی ) در اواخر قرن ۱۹ ترقی زیادی کرد، چنانچه کوسول (Cocsol) انگلیسی بواسطه يك دیریزابل با ارتفاع ۸۸۰۰ متر بلند رفت و تحقیقات علمی ( فیزیکی ) خود را در طبقات بلند انجام داد .



بالون دیریزابل، اختراع ساتودومور

### عکاسی از هوا :

ابتدای عکاسی از هوا را نادار (Nadar) عالم فرانسوی اختراع کرده و در سال ۱۸۵۹ عکس های اولی را از بالون برداشت .

## اریخ مختصر هوا باری

### بالونهای بزرگ و بخاری در جنگ:

چنانچه در قبل ذکر رفته از اواخر قرن ۱۸ بالونها را برای امور جنگی استعمال کردند ولی در آخر قرن ۱۹ که بالونهای قابل رهنمائی و بالونهای بخاری و غیره ترقی زیاد پیدا کرد این فکر قوت گرفت و هر مملکت برای خود اداره هوا بازی جنگی که امروز بشعبه فلوت هوائی نظامی موسوم شده تأسیس کرد .



زیپلین LZ-8 ارساتر دوپلند دبریزابل معروف البان

انگلیس ها در ۱۸۷۹ در جنگهای افریقا و فرانسویها در ۱۸۸۴ در جنگ تونکن ( هندچین ) و ایتالیائیها در محاربه حبشه از بالونها برای بمباردمان و کشافی و بسته و غیره کار گرفتند .

### مساعی علماء فرانسه و جرمنی در آخر قرن ۱۹:

در سالهای اخیر قرن ۱۹ کلپان آدر فرانسوی ماشین بنزین را امتحان کرده ، طیاره بقوت ۳۰ اسب و ۳۲ کیلو وزن تعمیر نمود .

در جرمنی در همین سالها جنرال فردیناند کونت زیپلین ( Gal. Ferdinand. C. Zeppelin ) بیضاوی الشكل از قسم دبریزابل تیار کرد که برخلاف تمامی بالونها جلد داخلی آن از پارچه و جلد بیرونی آن از بیکورق آلومینیم بسیار نازک بود و درین بالون ماشین بنزین تعبیه کرد تجربه های کامیابانه را انجام داد، بزرگترین بالونی را که در آن آوان ساخت ۱۲۸ متر طول و دو انجن از رقم ۱۵ اسب قوه داشت .

### قرن ۲۰ و هوا بازی:

قرن بیستم را میتوان عصر طیاره نامید زیرا از شروع آن طیاره های امروزی از عرصه تجربه بعرضه کامیابی



کونت فردیناند فون زیپلین آلمانی مخترع زیپلین



### سالتامه « کابل »

و عملیات پاگذارده و بیش از تمامی اختراعات اخیره ، افکار علما و عوام را به خود مشغول داشته است .

اگر انصافی گفته شود ، طیاره و دیریزابل ( بالون بزرگ بیضاوی ، دارای ماشین های بتزین ) هر دو را یک نفر اختراع کرد آنهم میان سال ۱۹۰۱ و ۱۹۰۶ ، این شخص فابل قدر سانتو دو موند ( Santo Dumond ) برازیلی است که زحمات زیادی در راه کامیابی خود کشیده ، اما ایتقدر هست که سانتو دو موند ،

اساسی برای هر دو ماشین طیار ، ( طیاره و دیریزابل ) قائم کرد حالانکه در تجربیات شخصی خود بیش از ه دقیقه در هوا دوام کرده نتوانست . در همان زمان دو برادر امریکائی موسوم به ویلبر ریت ( Wilbur Wright ) و اورویل ریت ( Orville Wright ) تحقیقاتی نموده در سال ۱۹۰۳ بالاخره طیاره ماشینی را برای بار اول بقرار خوااهش خود بهوا بلند کرده به اطراف حرکت دادند . این تجربه کامیابانه اولی طیاره باعث سرور علما و حیرت تمامی ملل شد درین دفعه هر دو برادر ، طیاره خود را از روی تپه حرکت داده بلند کردند و مدت نیم ساعت



برادران ریت مخترعین طیاره

در فضا گردش نمودند .

لهذا اختراع طیاره حقیقی که امروز در دنیا جریان دارد بدو برادر مذکور ( ریت ها ) نسبت

داده میشود .

بعد ازین علمای عصری و پیلوت های ماهر بطرف جزئیات نواقص طیاره رانی و هوا بازی و فن بلند کردن و فرود آوردن طیاره توجه نمودند . در اندک زمان طریقه پرواز را که از روی تپه ها بود ، تغییر داده مثل سم ریل خط های آهن تیار کردند که سر نشی داشته طیاره از بالای آن سوی نشی دویده زود پرواز نماید .

درین دوره تجربه ابتدائی اگرچه سقوط ها و پیش آمد های ناگوار بسیار واقع میشد ولی از

باعث سبکی طیاره و کمی ارتفاع آن از روی زمین چندان خساره جانی نمیرسید .

## تاریخ مختصر هوا بازی

### عبور طیاره از روی آب و پرواز از يك مملکت بدیگر مملکت :

اولین دفعه که طیاره از روی دریای شور عبور کرده و از یک مملکت به مملکت دیگر سفر نمود بتاريخ ۲۵ جولائی ۱۹۰۹ بود، طیاره جی فرانسوی موسوم به بلی ربو (Bleriot) با طیاره ۲۵ اسبه با ارتفاع ۸۰-۱۰۰ الی ۱۵۰ متر از روی آب، در ظرف ۳۳ دقیقه مسافت بین فرانسه و انگلستان را طی کرد. در همین سال فن عکاسی از طیاره که سابق بواسطه بالون کشف شده بود رواج یافت.

### م-اعی فون زیپلین در جرمنی :

فون زیپلین عالم معروف جرمنی تحقیقات خود را ادامه داده دیر ژابل های عظیم الشان که بالای آن اسم خود را (زیپلین) گذاشته بود ساخته تجربه نمود، بزرگترین این سفاین موسوم به (ویکتور بالونز) بود که در مدت دوام خود ۳۸۴ بار پرواز نموده ۱۳۴ نفر را بدون هیچ واقعه و صدمه حمل و نقل داد.

### طیاره در امریکا، اختراع طیاره بحری :

بعد از اختراع طیاره بواسطه ریت امریکائی، فن هوا بازی در ممالک متحده ترقی زیاد پیدا کرده پیلوت های ماهر پیدا شدند.

کور تیس (Curtiss) آلمانی میان سنه ۱۹۱۰ و ۱۹۱۳ هیدراویون را اختراع کرد. طیاره بحری (طیاره است که هم روی بحر رفتار و نشسته می تواند وهم در هوا پرواز میکند) فن طیاره سازی و طیاره رانی در ممالک متحده ترقیات نمایانی نمود.



هیدراویون یا طیاره بحری اختراع کورتیس المانی ۱۲۹۱ هجری ۱۹۱۲ عیسوی

### صنعت طیاره سازی :

پس از تجربیات اخیر و بعد از آنکه ثابت شده که طیاره برای بشر خدمات مهم و متعددی را انجام میدهد حکومت مملکت بفرماندهی کارخانه جات طیاره سازی و شرکت های تدویر خطوط هوایی افتادند. در فرانسه شرکت های از قبیل کمپانی انتوانت و فرمان و غیره تأسیس یافت و کارخانه جات مشغول تیار کردن آلات فیزی و چوبی لازمه طیاره ها شدند و به این قسم روز بروز فوایص طیارات رفع شده رفت و صنعت طیاره سازی جز صنایع مهمه مملکتی شد .

### شبگردی به طیاره :

ابتدای شبگردی را به طیاره، هانری فرمان (Henri Farman) فرانسوی شروع کرد و چراغ های تیلی و شمی را در اطراف طیاره نصب نموده چندین گردش شب را انجام داد . چندین بعد ( ۱۹۱۱ ) در اتازونی این چراغ ها را مبدل به چراغ برقی نمودند و در میدان های طیاره هم چراغ های برقی بزرگ نصب کردند و پرواز در شب تعمیم یافت .

### اختراع پاراشوت طیاره :

پاراشوت اگرچه از سابق اختراع شده بود ولی آن پاراشوت ها برای بالون کار میدادند که حرکت آن بطی بود و استعمال آن در طیاره ممکن نمیشد . لهذا در سنه ۱۹۱۲ پیری ( Berry ) نام امریکائی در سنت لوی ( اتازونی ) پاراشوتی ساخت که از هر ارتفاع بواسطه آن فرود آمدن بدون خطر ممکن میباشد . پیگود (Pegoud) این پاراشوت را تکمیل و تعمیم نمود .

### سفرهای بزرگ به طیاره :

اولین پرواز مهم طیاره بواسطه کاگیانی (Gagliani) ایتالیائی در ۱۹۱۲ صورت گرفت - طیاره ران مذکور از لیورن ( ایتالیا ) به باستیا ( جزیره کورس ) سفر کرد .

بعد از او در ۱۹۱۳ گاروس ( Gaross ) فرانسوی بفرمان عبور از بحر روم و ربط دادن اروپا به افریقا افتاده از مقام سنت را فائل (فرانسه) با ۲۵۰۰ لیتر بنزین ذریعه طیاره ۶۰ اسب حرکت کرده بیک روز پرواز در یزت ( تونس ) فرود آمد . این مسافت که مشتمل بر ۷۳۰ کیلومتر و از آن جمله ۵۰۰ کیلومتر روی بحر بود ، هفت ساعت و ۵۳ دقیقه دوام کرد .

### اولین دوره اروپا به طیاره :

برندژونک دومولینه (Brindjone de Moulinais) فرانسوی به مقصد گردش دور اروپا در ۱۹۱۳ از پاریس حرکت کرد . طیاره اش ۸۰ اسب قوت داشت . برند ژونک از راه وان، برلن، ورشو به سنت پترزبورگ رفت و از آن جا بازگشته از طریق شمال : ریول ، ستا کهام ، کوپنهاگ ، هامبورگ ، لاهه ، کامبره به پاریس مراجعت نمود . تمام مسافتیکه بواسطه مولینه طی شد عبارت از ۵۰۰۰ کیلومتر بود .

## تاریخ مختصر هوا بازی

### مسافرت های هوایی به شرق:

ژول (Jules) نام پیلوت فرانسوی بیک پرواز از پاریس به قاهره رفت. ودرین (Védrine) فرانسوی از راه نانی ، پراگ ، وین ، بلغراد ، صوفیه ، استانبول ، قونیه ، سوریه ، جافه ، بیروت به قاهره مسافرت کرد .

طیاره پی های فرانسوی و انگلیسی میان سالهای ۱۹۰۹ و ۱۹۱۴ مسافرت های بزرگی را در ممالک شرقی: هند چین ، هند ، و غیره انجام دادند و عظمت و قدرت طیاره در تمام ممالک معروف و ثابت گشت .

### اختراع طیاره يك باله جدید :

بشرو (Bechereau) طیاره زان معروف فرانسوی طیاره رقم جدید يك باله اختراع کرد که ۱۶۰ اسب قوه داشت و ۲۰۰ کیلومتر را در يك ساعت طی می نمود .

### موارد استعمال طیاره :

در قرن بیستم حکومت ممالک به این فکر متوجه شدند که طیاره نه تنها برای تفریح و جنگ کار داده میتواند ، بلکه برای خبر رسانی و حمل و نقل منظم نیز استعمال آن ممکن و مفید است .

اولین خط پسته هوایی در هندوستان جاری شد و پاکت (Paquet) نام هوا باز فرانسوی از اختیار داران علاقه اله آباد اجازه تدویر يك خط پسته را بین آن مقام و شهر های اطراف حاصل کرد .

سپس در ۱۹۱۰ موقع تاج پوشی جارج پنجم شاه انگلستان يك خط حمل و نقل موقتی هوایی بین لندن و دند سر ( انگلستان ) تأسیس یافت .

چندی بعد ( ۱۹۱۱ ) ممالک متحده امریکا بین شهر های بزرگ خط حمل و نقل هوایی جراثد دائر کردند و در ۱۹۱۲ در آلمان بین برلن و شهر های مهم پسته هوایی جاری شد .

### اختراع مخابرات و اشارات هوایی :

مهمترین اختراعی که برای طیاره بعمل آمده ، اختراع مخابره الف بای موریس ( تلگراف ) است که منسن (Menson) انگلیسی تجربه آن را در سال ۱۹۱۳ به اثبات رسانید .

### طریقه جدید برای فرود آوردن طیاره :

از بدو اختراع طیاره برای فرود آمدن آن طریقه سهلی بدست نیامده بود و اکثر در موقع فرود آمدن صدمات زیاد به طیاره و پیلوت میرسید ، بکنفر طیاره پی متهور فرانسوی موسوم به پیگود بفسکر افتاد که در فرود گاه های طیاره چنان ستون های قوی ایستاده کنند و روی آن سیم های محکم بکشند که طیاره در موقع پائین شدن روی آن نزول کرده در هوا معلق بماند و به زمین فرود نیاید و در وقت پرواز



## سائنامه « کابل »

از همان جا بواسطه سیم های مثل خط آهن بشدت سوی زمین فرود آمده بهمین قسم بلند شود . طیاره بی مذکور این تجربه مدهش را دو سه بار تکرار کرد ولی علما به آن موافقت نکرده در اطراف طریقه فرود آمدن انواع طیور تحقیقات کرده اخیراً طریقه روی کار آوردند که طیاره بدون صدمه بزمن نزول کند .

### اختراع آله تلگراف بی سیم در طیاره :

مورتن ( Morten ) نام امریکائی درسنه ۱۹۱۰ تلگراف بی سیم را در طیاره اختراع کرده مخبره را از هوا بااستاسیون های بی سیم زمینی وهوائی دور و نزدیک امتحان واثبات کرد .

درهین سال پیگود معروف در طیاره معلق زد و طیاره را بخواهنش خود هر قسم : سربائین ، سربالا ، به پهلو ، گردانید .

ویستروو ( Bestrow ) روسی طیاره را به انواع مختلف در هوا چرخ داد ولاینکه ( Loopings ) های مختلف را اجرا نمود .

### اختراع طیاره ساندردار باآب سرد :

تا ۱۹۱۴ طیاراتیکه ساخته شدند ، عموماً موتربنزینی مثل اتوموبیل های معمولی آنوقت ، داشتند . درین سال انجینیرها ساندردار را درموتر ( ماشین طیاره ) اختراع کرده قوت طیاره را به ۱۷۵ اسب رسانیدند وسفائن ۴ ساندردار و ۶ ساندردار ساختند . و درماشین طیاره ادیااتور ( آله که دران آب سردبرای سردنگه داشتن ماشین ها می اندازند ) تعبیه کردند .

### فکر عبور ازاتلانتیک به طیاره :

علما درهین سالهای اول اختراع طیاره بفکر قائم کردن سرویس منظم هوائی بین اروپا و امریکا بودند . خصوصاً انجینیرماهرالمانی موسوم به کورتیس ( Curtiss ) طیاره برای این اقدام ازقسم هیدراویون ( طیاره که روی آب فرود آمده میتواند ) ساخت ولی وقوع جنگ عمومی انجام نقشه اش را معطل کرد .

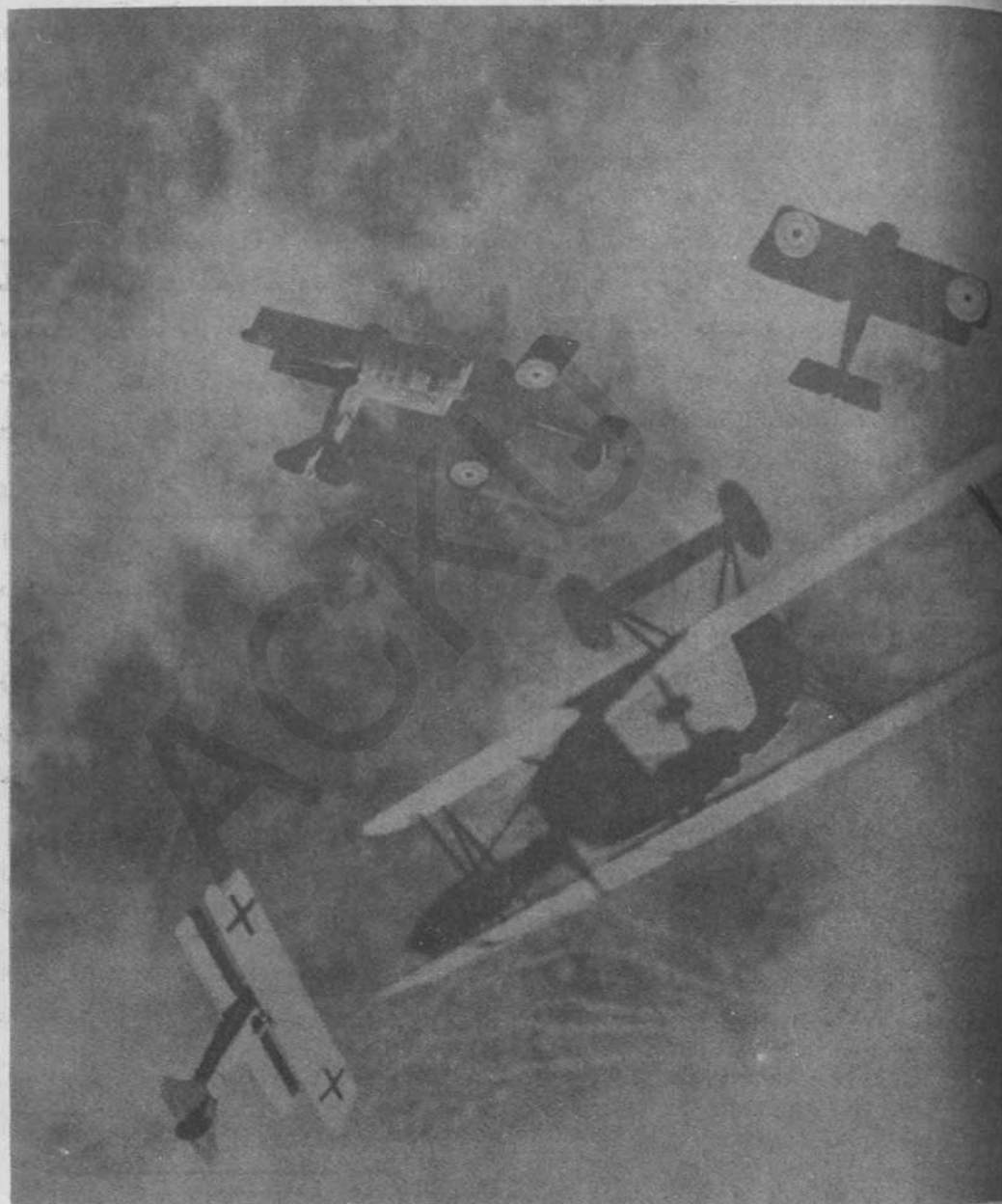
### هوا بازی درجنگ عمومی :

ممالک اروپائی ازهمان قدم اول این آله جدید را برای مقاصد حربی خود تخصیص دادند چنانچه در ظرف کم مدت ، هر مملکت فلولت هوائی جنگی باشعبات مباردمان وکشافی وغیره ترتیب داد .

وقوع جنگ افکار ممالک را درخصوص استعمال طیاره درجنگ ، تسریع نمود وهردوات علما را مخصوص برای یافتن طریقه های جدیده جهت پیشرفت هوا بازی جنگی خود گماشت . متحدین دوطرف ، هر کدام قوه حربی

## تاریخ مختصر هوا بازی

منظمی داشتند : فرانسه ۱۵۶ طیاره ، انگلستان ۶۳ طیاره جمله ۲۱۹ طیاره جنگی داشتند جرمنی به تنهایی ۲۵۶ طیاره مخصوص حرب را مالک بود .



مقابله هوایی طیاره های جنگی المان و انگلیس در جنگ عمومی

جنگ در گرفت و طیاره ها خدمات نمایانی از قبیل کشفی، برداشتن عکس اردوگاه و استحکامات دشمن، بمباردمان، حمل و نقل و خبر رسانی، انهدام جہازات بحری دشمن انجام دادند، حتی در اخیر

جنگ گناز زہر دار توسط طیارہ منتشر می شد .

خلاصہ هر قدر جنگ شدت کرد بهمان اندازه طیارہ رانی و هوا بازی اهمیت یافت ، هوا بازان متهوریکہ در دوران جنگ بین الدول مصدر اقدامات دلیرانه و خارق المادہ شده اند ، در تاریخ شجاعت بشری نام بزرگی از ان ها باقی است .

### هوا بازی امروزی :

از فردای روز متارکہ جنگ ، حکومت ممالک اروپائی ، در بودجه های خود مبلغ بزرگی را برای ساختن طیارات جنگی منظور کرده و هم به ترقی طیارہ های تجارتی و پوستی توجه زیاد نمودند چنانچه در اندک زمان طیارہ های بزرگ جنگی تیار و سفائن عظیم الشان تجارتی برای حمل و نقل دارای دوموتر ، که گنجایش ۱۳ الی ۱۵ نفر مسافر را بعمه لوازم حیاتی ایشان و عملہ خود طیارہ و تیل سوخت داشت ، تعمیر شد . و مابین تمامی شهرهای مهم و مراکز صنعتی سرویس منظم حمل و نقل پوسته و مسافرین تأسیس یافت : بین لندن و پاریس ، بین پاریس و بروکسل ، بین پاریس و کازابلانکا ( مراکش ) خط پوسته هوائی جاری شد .

### عبور از اتلانتیک به طیارہ :

فکر عبور بحر اتلانتیک بذریعہ طیارہ که از زمان قبل از جنگ در دماغ های علما جای گرفته بود ، بالاخر در ۱۹۱۹ جامه عملی در بر کرده بتاريخ ۱۶ می ۱۹۱۹ کپتان رید (Cap. Read) امریکائی با سه طیاره سه ماشینه که هر یک ۱۲۰۰ اسپ قوه داشت از راه ارض جدید ( امریکا ) سوی اروپا حرکت کرد . بتاريخ ۲۰ ماه می به مونتاریکا ، ۲۷ می به لیزبن ، ۳۰ می به فیرویل ، ۳۱ می به پلیموت « انگلستان » که نقطه مقصد بود ، رسید . در هر طیارہ ۶ نفر نشسته و آلات تلگراف بی سیم ( که در آب ۱۴۰ کیلو متر و در خشک ۷۰۰ کیلو متر کار میداد ) با اسباب دریا نوردی حمل کرده بودند .

در همین وقت اداره جریده دیلی میل (Daily Mail) امریکا برای کسیکه با طیارہ ۳۰۴۰ کیلومتر ( فاصله بین ارض جدید و آیرلند ) را طی کند ، جائزه تعیین کرد . هاوکر ( Hawker ) امریکائی به این مقصد حرکت کرده با وجود عوارضی چند که در راه گرفتار آن شد ، جائزه مد کور را که عبارت از ۵۰۰۰ سترلنگ بود ، گرفت .

چندی بعد الکوک ( Alcock ) با طیاره دو ماشینی از رقم ( رولز ریس ) ۳۶۰ اسپه که فی ساعت دوصد کیلو متر طی مسافه مینمود ، از ارض جدید پرواز نموده به کلیفدن ( آیرلند ) توقف نمود .

### اولین پرواز دیریژابل از اتلانتیک :

ماجور سکوت ( Major Scott ) انگلیسی بایک دیریژابل بزرگ که ۲۰۴ متر طول و ۱۲ بالون خورد برای گنجایش ۵۵۰۰۰ متر مکعب گاز داشته با پنج موتر ، هر یک دارای ۲۷۰ اسپ قوت ، مجهز بود و وزن تمام طیارہ ۳۱ تن میشد و ۴۵ تن وزن را بخوبی حمل کرده میتوانست و بدنه آن از چوب و روکش آن از المونیم مثل دیریژابل ( زیپلین ) های جرمنی بود ، از مقام فوتون ( انگلستان ) حرکت کرده به میلولا

## تاریخ مختصر هوا بازی

نزدیک نیوبورک فرود آمد. این اولین پرواز بزرگ طیارهٔ دیربزابل (رقم زیپلین) بود که در دنیا اجرا شد. هر ۴ پرواز بر فراز بحر اطلس که در فوق ذکر شد وجههٔ ارتباط امریکا و اروپا بعمل آمده در تاریخ هوا بازی اهمیت بزرگی دارد.

### پرواز های مهم طیاره :

درماه اگست ۱۹۱۹ روس سمیت (Ross Smith) و ۳ همراه او از راه بصره و بندر عباس و جنوب هند، اروپا را به استرالیا وصل کردند.

در فروری ۱۹۲۰ فرارن (Fararn) و مازیرو (Maziro) هوا بازن ایتالیائی از راه روما، هند و هند چین ارتباط هوائی را بین اروپا و جاپان قائم نمودند.

### ۳۰۰ کیلومتر در ساعت :

سادی لو کوانت (Saadi Lecointe) فرانسوی در ماه فروری ۱۹۲۰ رکورد های سابقهٔ سرعت را شکسته در فضای فرانسه به يك ساعت ۳۰۰ کیلومتر مسافه را طی کرد.

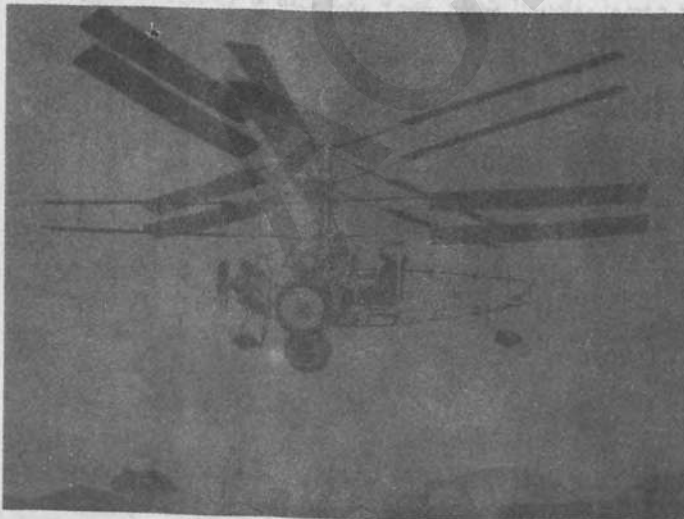
### ۱۰،۰۰۰ متر ارتفاع :

ماجور گرویدر (Major Groider) انگلیسی در سال ۱۹۲۰ بمقام رایتون ( انگلستان ) طیاره را به ارتفاع ۱۰،۰۰۰ متر بلند کرد.

### اختراع هلیکوپتر :

هلیکوپتر طیاره ایست که چندین بال در اطراف خود دارد و میتواند که در فاصلهٔ چند متر عموداً از زمین بلند شود.

فکر ساختن هلیکوپتر از جان سالهای اول اختراع طیاره در ذهن علما قرار گرفته ولی هر سیستمی را که روی کار میآوردند در تجربه نا کام می افتاد. تا آنکه در ۱۹۱۹ رشمیشن (Reschmichen) در فرانسه، پسکارا (Pescara) در ایتالیا، و برلینر (Berliner) در اتازونی مشغول تحقیقات صحیح شده، هر يك سیستم جدیدی اختراع نمودند.



هلیکوپتر : طیاره که عموداً هوا بلند می شود اختراع پسکارای ایتالیایی ۱۳۰۰ هجری ۱۲۲۱ عیسوی

رشمیشن در طیارهٔ خود يك بالون غاز دار که وزن طیاره را ۷ تن سبک تر مینمود تعبیه کرد و ماشینی که ۱۲۵ اسب قوه و ۲۶۷ کیلو وزن داشت در آن نصب نمود. ولی تجربه های اوچندان کامیابی حاصل نتوانست.



## سالنامه « کابل »

پسکاری ایتالیائی بخدمت فرانسه داخل شده طیاره از رقم هیلکوپتر دارای وزن يك تن ساخت . این طیاره بخوبی و بفاصله بسیار تنگ پرواز کرده در تجربه اول مدت يك دقیقه در فضاء بحرکت با استاد و پس از اندک تعدیل همین هیلکوپتر ده دقیقه و ده ثانیه در فضا توقف کرد . ( آخر ۱۹۲۲ ) .

### ظهور طیارات شخصی و کراهی:

بعد از ۱۹۲۰ طیاره در اروپا عمومیت کامل یافته کارخانجات متعدد در هر مملکت مشغول طیاره سازی شدند بطوریکه علاوه بر سفائن جنگی و جهازات هوائی تجارتي و پوستی متعلق دولت ، متمولین هم برای تفریح و مسافرت های خود طیاره خریدند و در استاسیون های هوا بازی هر روز طیاره کراهی حاضر شد ، تا اشخاص بکرایه سوار طیاره شده گردش نمایند .

### مسافرت دور عالم به طیاره :

ماجور مارتن (Major Martin) امریکائی اولین بار مسافرت هوائی دور عالم را مدنظر گرفته از کالیفورنیا ( امریکه ) حرکت نموده و از راه جاپان و کلکته ۵۵,۰۰۰ کیلومتر را طی کرده به واشنگتن توقف نمود .

### مسافرت های هوائی به قطب شمال :

مهمترین مسافرت به قطب شمال توسط پیلوت امریکائی موسوم به ببرد (Byrd) بتاريخ ۹ ماه می ۱۹۲۶ انجام گرفت و بعد از آن هوا نوردان مختلف برای کشف مناطق جامده قطبی مسافرت های طولانی را انجام داده بسا از آنها درین راه جان دادند . چنانچه هلسن (Helson) و بوردلند (Borland) جانب قطب شمال رفته پس از چندین پرواز در شروع سال ۱۹۳۰ در نواحی قطبی نزدیک سائیریا مفقود شدند . این دو هوا باز دلیر در اثر شکستن طیاره و خرابی آلات بیسیم دران حدود از گرسنگی و خنک هلاک شده بودند تا آنکه طیاره های روسی از آن جا عبور کرده نعش هر دو نفر مذکور و سفینه شان را کشف نمود .

### کشف قطب جنوب :

قطب جنوب هم بواسطه کپتان ببرد کشف شده است .

### اند برگ امریکائی و ارتباط مستقیم نیویورک و پاریس :

لندبرگ ( Lindberg ) امریکائی که جوانی کم سال و متهور بود از بدو جوانی به طیاره رانی پرداخته درین مسلك اقدامات و عملیات خارق العاده و دلاورانه انجام داد که اسمش را مشهور و در صفحه تاریخ شجاعت بشری بنحط درشت مرقوم ساخت . لند برگ در امریکا مسافرت های بسیار بین نقاط مختلفه آنجا انجام داده بالاخره بفکر افتاد که نیویورک را به پاریس از راه فضا ملحق سازد .

## تاریخ مختصر هوا بازی

تا آنوقت پروازهای ماورای بحر اطلس که انجام گرفته بود، فقط بین ساحل جزیره ارض جدید و آیرلند بود. اما لندبرگ میخواست تقریباً يك و نیم برابر این مسافت را که عبارت از مسافت بین نیویورک و پاریس باشد، به يك پرواز طی کند. در ابتداء افکار لندبرگ را علماً قبول نمیکردند و معتقد بودند که با آلات حاضره بزرگترین ریکارده مسافت همان بوده که بواسطه کپتان ریبدوغیره هوا نوردان، انجام گرفته است. لندبرگ بحرف کسی گوش نداده بفکر شخصی خود نقشه ترتیب داد و در اواخر ماه می ۱۹۲۷ از نیویورک حرکت کرده از راه آیرلند به پاریس فرود آمد - در آن روز تاریخی ۲۰۰,۰۰۰ نفر در ایستگاه پاریس منتظر او بود.



پس از پیاده شدن در خاک فرانسه در گردن لندبرگ حلقه های گل انداختند و با تجلیل و احترام زیاد رئیس جمهور فرانسه او را پذیرائی کرده نشان (لژیون دونور) را از طرف ملت فرانسه در عوض شجاعت و ثبات عزم بی نظیری که نشان داده بود، برایش تقدیم کرد.

### اختراع اوتوژیر:

لندبرگ هوا باز معروف امریکائی که اولین بار مسافت بین نیویورک و پاریس را یک پرواز طی کرد.

اوتوژیر تقریباً مثل هلیکوپتر طیاره است که در قسمت فوقانی خود ۴ عدد پره بزرگ دوار دارد که بسرعت ۲ چرخش ثانیه حرکت میکند و بواسطه آن، طیاره

عموداً بلند شده هر مدتی که میل پیلوت باشد در فضا بدون حرکت در یک نقطه ایستاده شده میتواند و هر اندازه که انسان بخواهد آهسته در فضا حرکت میکند. قوت و مقاومت آن بمقابل طوفان های هوائی بیشتر و تکان های دیگر طیاره ها در آن محسوس نمیشود.



این نوع طیاره را اگر چه در ابتداء سیروای (Cierva) اسپانیولی اختراع کرده بود ولی هائری بوشه

اوتوژیر: طیاره که عموداً به هوا بلند شده در یک نقطه فضا توقف کرده می تواند اختراع سیروای اسپانیولی ۱۳۰۲ هجری ۱۹۲۳ عیسوی

(Henri Boucher) فرانسوی آترادر ۱۹۲۸ تکمیل نمود. این سفینه جدید الاختراع مسافت بین خاک فرانسه و انگلستان یعنی بحرمانش را در مدت ۱۸ دقیقه طی کرد.

## گراف زیپلین و دور عالم :

مملکت المان پس از جنگ با وجود مشکلات اقتصادی و غیره نقشه های خود را در باب تعمیر طیارات زیپلین عظیم الشان تعقیب کرد. هوانوردان المانی سیستم های جدید طیاره را در زیپلین های بزرگ تطبیق داده مسافرت های مهمی را در داخل المان انجام دادند و بالاخره در سنه ۱۹۲۸ سفینه عظیمی موسوم به گراف زیپلین ساختند که پنج ماشین، هر یک دارای قوه ۵۳۰ اسب دارد، طوایش ۲۳۶ متر، قطر وسطی ۳۰۰ متر و جلد آن مخلوط از فلزات میباشد. این سفینه هوائی عظیم الشان ۱۱ اطاق بزرگ، ۲ خوابگاه مخصوص، یک اطاق طعام خوری عمومی و یک مطبخ دارد، ۱۴ الی ۲۰ مسافر در آن بفرات بود و باش کرده میتواند. اطاق های عمله که تقریباً ۴۰ نفر میباشد و محفظه های تلگراف بسیم و عکاسی و مخزن تیل علیحده است. گراف زیپلین بتاريخ ۱۱ اکتوبر ۱۹۲۸ پیقادت داکتر اکنر (Ekner) برای مسافرت از مقام فردریش هافن (المان) حرکت کرده در ظرف ۱۱۱ ساعت به لاکهپورست (وسط آنازونی) رسید. بواسطه خرابی هوا وقت زیاد تلف شد. در مراجعت مسافت بین لاکهپورست و فردریش هافن را در ۷۵ ساعت طی کرد. حالانکه ۶۱ نفر در آن نشسته بود.

سال بعد گراف زیپلین در ظرف ۲۱ روز (۸ الی ۲۹ اگست) به ۴ پرواز دور عالم را طی کرد. از فردریش هافن تا توکیو (جاپان)، از توکیو به لوزان جولس (آنازونی)، از لوزان جولس به لاکهپورست و از لاکهپورست به فردریش هافن.

در سال ۱۹۳۰ گراف زیپلین ۱۵۱,۰۰۰ کیلومتر مسافه را در ظرف ۱۱۵۵ ساعت و در ۱۰۹ پرواز طی کرده ۴۰۷ مسافر و ۸۷۵ تن مواد مفیده را حمل و نقل داد.

در ۱۹۳۱ گراف زیپلین ۷۲ پرواز مهم را انجام داده در ۱۱۷۶ ساعت ۱۱۸,۰۰۰ کیلومتر را طی نمود و ۲۰۵۶ مسافر و ۶۸۱ تن مواد مفیده بواسطه آن حمل و نقل داده شد.

در سنه ۱۹۳۲ از ۱۵ مارچ که تاریخ اولین پرواز گراف زیپلین درین سال است تا ۷ ماهی که ۵۲ روز شود ۶۶,۰۰۰ کیلومتر به ۶۳۹ ساعت پیوده شد در حالیکه سفینه بزرگ ۹ بار بحر اطلس شمالی را عبور کرده بود.

این تشریحات بخوبی واضح میسازد که گراف زیپلین جرمی بهترین سفائن هوائی عصر بشمار میرود.

## دوره زمین به ۸ روز :

پوست گاتی (Post Gatty) در سال ۱۹۳۱ ریکارد سرعت را شکسته با یک طیاره که ۴۵۰ اسب قوه داشت و در ساعت ۲۵۰ کیلومتر طی مسافه مینمود از مقام روزولت نیلند (آنازونی) حرکت کرده از راه بحر اطلس شمالی برلن، مسکو، امسک، ایرکوتسک، خابارووسک، کچتکا، السکا، کانادا پس به آنازونی مراجعت کرد، تمام مدت پرواز تا وقت مراجعت ۸ روز طول کشیده بود.



طیاره انگلیسی به رهنمائی «مک انشاز» قله ایورست (ہمالیہ) را بہ ارتفاع  
۸ الی ۹ متر عبور میکند ( ۳- اپریل ۱۹۳۳ عیسوی ) .





لوزان جولس ZR-3 زئیلین معروف امریکا که ۲۰۰ متر طول و ۵ ماشین

۴۰ اسپه دارد، از فضا شهر نیویورک عبور می نماید .

## تاریخ مختصر هوا بازی

### مسئله میدانهای طیاره :

طیاره های عادی که مسافت بزرگی برای پائین شدن خود بکار دارند در اکثر ممالک اسباب زحمت شده زیرا در داخل شهر ها اکثر چنین میدان پیدا نمیشود و لازم میگردد که ۶ کیلومتر دورتر از شهر ایستگاه طیاره را بنا کنند ، لهذا بعضی مهندسين مدنظر گرفته اند که میدان های طیاره در داخل شهر ها بنا شود خواه روی رود خانها را پوشیده میدان طیاره بسازند و خواه در بالای تعمیرات و منازل میدانهای هوایی بنا کنند . تا حال این افکار عملی نشده است . از طرف دیگر امید میرود که طیاره های اوتوژیرو هیلکوپتر که شرح آن در بالا آمده ، جای طیاره های معمولی امروزی را گرفته این مشکل (داشتن میدان وسیع) بکلی مرتفع گردد .

### سفائن عظیم الشان امروزی :

در سالهای اخیر برای حمل و نقل مسافرن و مال التجاره در مسافت های بعیده ، طیارات خیلی بزرگ میسازند که با سفائن سابقه مثلاً طیاره های ۱۹۱۸ قطعاً طرف مقابسه نمیشد زیرا طیاره های امروزه دارای ۴،۴ الی ۱۲ موتور میباشد و قوه مجموعی آنها به تفاوت از ۲۰۰۰ به ۴۰۰۰ و ۸۰۰۰ اسب میرسد این طیاره ها



طیاره معروف المانی (دورنیه Do-X-I) که بزرگترین طیاره های عالم بشمار میرود و ۱۲ ماشین و ۳۴ اطاق داشته ۹۶ نفر مسافر را حمل و نقل میدهد علاوه بر عمه و تیل و غیره لوازم طیاره ۴۰-۱۸۰ الی صد نفر مسافر را در مسافت های بعیده حمل و نقل داده میتوانند هر یک از این طیاره های عظیم ۲۰،۴۱ الی ۳۴ خانه داشته میباشد و حجم آن به ۲۰۰، ۳۰۰ و ۴۰۰ متر مکعب میرسد .

## سالنامه « کابل »

در سال ۱۹۳۲ در انگلستان زیبایی ساخته شده که (ا کرون) نام دارد طول آن ۲۴۰ متر و جمش ۱۸۵ هزار متر مکعب است این سفینه بزرگترین دیریزابل های عالم بشمار میرود و درماه اگست سال گذشته (۱۹۲۲) تکمیل یافته .

برداشتن عکس رنگه از هوا :

عکاسی هوایی در سالهای اخیر ترقی زیاد کرده اخیراً در سال ۱۹۳۱ يك نفر فرانسوی موسوم به شمیل (Champel) برداشتن عکس رنگه را از هوا اختراع نموده تجربه کرد که بذریعۀ شیشه های لومیر (Lumière) که ۶۰ بار بیشتر از دیگر شیشه های معمولی روشنائی لازم دارد میتوان چند رنگ را بیکدفعه در يك شیشه بدست آورد .

اختراع پارا شوت طیاره :

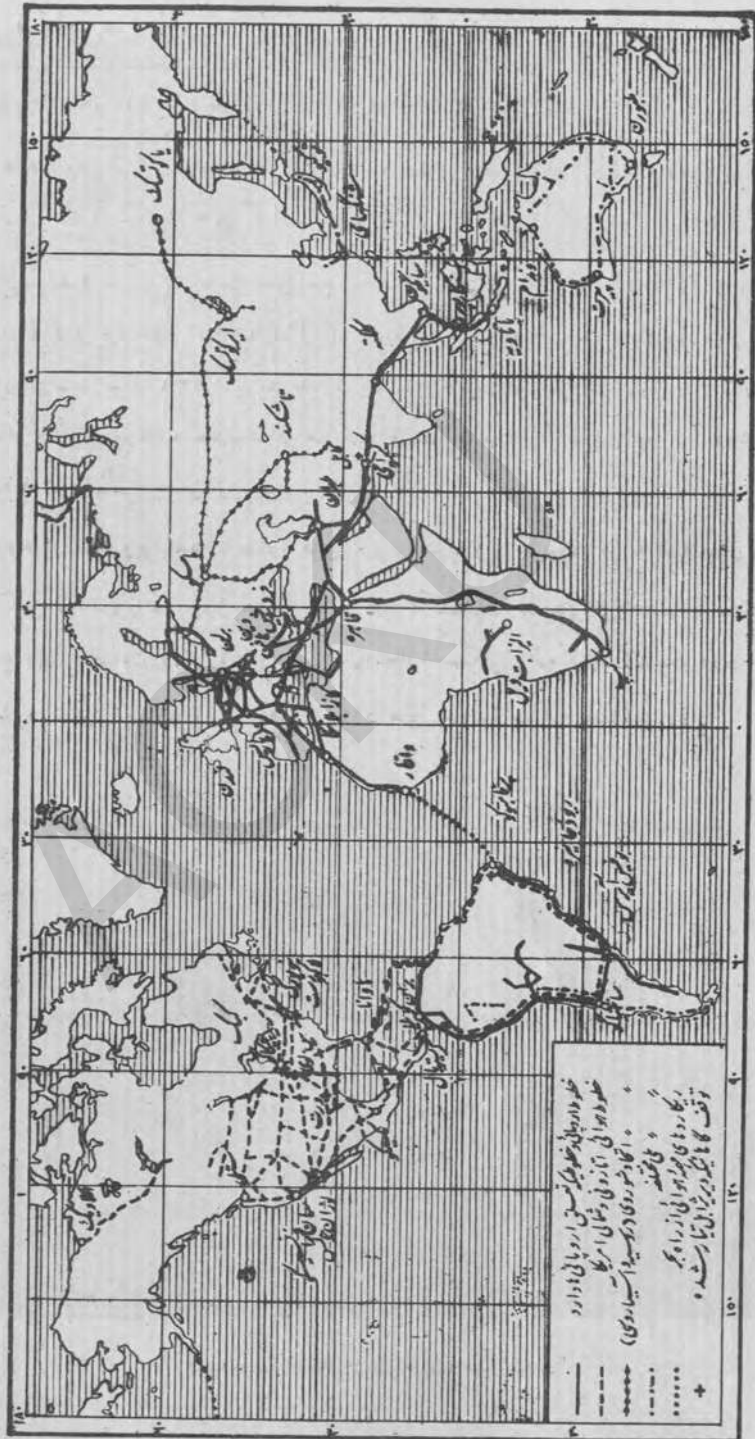
در سالهای اخیر روسل (Russel) نام هوا باز يك پاراشوتی اختراع کرده که همراه آن طیاره در وقت خراب شدن ماشین و غیره اتفاقات بدون آسیب به آهسته گی زمین فرود آورده میشود .

## مهمترین ریکارد های هوایی

سرعت اصل باساس ۳ کیلومتر	ارتفاع	مسافت به سرکویت محدود
بونت فرانسوی بتاريخ ۱۱ دسمبر	سوسک امریکائی بتاريخ ۶ جون	بوسوتروت و روسی هوا بازان
۱۹۲۴ باطیاره رقم برنارد هورت	۱۹۳۰ باطیاره رقم ریت يك	فرانسوی بتاريخ ۲۳ الی ۲۶ اکتوبر
۲ - V که بایک ماشین هسپانوسویزا	ماشینی که ۴۵۰ اسپ قوه داشت	۱۹۳۲ باطیاره رقم بلیریو که
دارای ۵۴۰ اسپ قوت مجهز بود	به ارتفاع ۱۳۱۵۷ متر بلند رفت.	ماشین آن ۵۰۰ اسپ قوه داشت
۴۴۸ کیلومتر را در يك ساعت طی کرد .		۱۰۶۰۱ کیلومتر را طی کردند .

مسافت به خط مستقیم	مدت پرواز	وزن انتهای
بواردمن و پولیندو (امریکائی)	لیزوروسی امریکائی بتاريخ	آنتونینی ایتالیائی بتاريخ ۲۲
باطیاره رقم بلانکا که ماشین آن	۲۵ الی ۲۸ ی ۱۹۳۱ باطیاره رقم	فروری ۱۹۳۰ ذریعۀ طیاره رقم
۶۳۰۰ اسپ قوت داشت بتاريخ	بلانکا که موتر آن یکارو ۲۳۰ اسپ	کاپرونی که ۶ موتر ۱۰۰۰ اسپه
۲۸ الی ۳۰ جولائی ۱۹۳۱ (۸۰۶۵)	قوت داشت ۸۴ ساعت و ۳۲ دقیقه	(قوت) داشت ۱۰,۰۰۰ کیلوگرام
کیلومتر را پیود .	در فضا دوام کرد .	وزن را حمل نمود .

### تاریخ مختصر هوا بازی



خطوط هوایی مهم دنیا



### آخرین اقدامات هوا بازی :-

بهترین گامیابی های هوا بازی در سال ۱۹۳۱ از قرار ذیل است :

دور عالم به ۸ روز، اولین عبور از بحر الکاهل ، مسابقه های هوائی امریکا ، پرواز های جوبه پروفسور پیکارد ( ۱۵۰۰۰ متر ارتفاع ) ، مسافرت های گراف زیپلین .

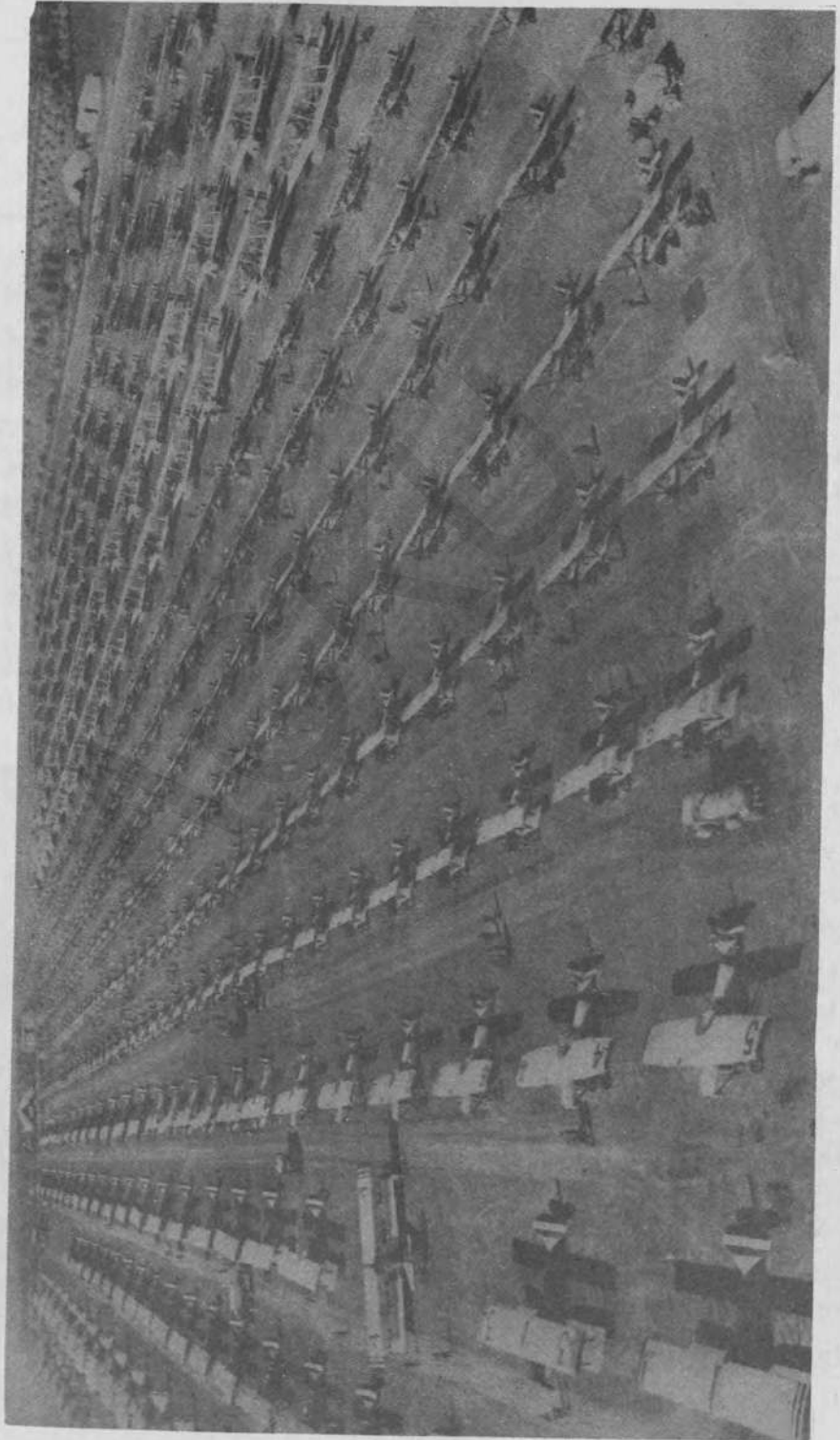
ولی انصاف باید داد که مسافرت های هبرت هنکلی ( Hebert Hinckler ) و ریکارد ( Boardman ) و پولیندو ( Polando ) امریکائی نیز در جمله پرواز های مهم سال مذکور بشمار می آیند زیرا هنکلی در اواسط سال ۱۹۳۱ با یک طیاره يك باله ضعیف سیاحتی ، دارای ۱۲۰ اسب قوت ، از کانادا حرکت کرده از راه نیویورک به جامائیک ( امریکای وسطی ، جزائر آنتیل ) و از آنجا بجنوب افریقا رسیده برای او این دفعه بحر اطلس جنوبی را پیود .

وبعد از رو بواردمن و پولیندو با طیاره قوی تری بیک پرواز نیویورک را به اسلامبول وصل کردند . و پس از این تا امروز هر روز هوا نوردان دلیر اکتشافات جدیدی می نمایند و ریکارد های مختلف در سرعت ، دوام پرواز ، مسافت و اندازه حمل و نقل مال التجاره سنگین قائم میکنند بسمیکه در هر جریده و روزنامه که ورق زده شود چندین مسابقه و فتح و قیام ریکارد های جدید مذکور میباشد .



طیاره پوسته امریکائی از قتل مرتفعه عبور مینماید .

تاریخ مختصر هوا بازی



میدان طیاره ایتالیا که در آن ۶۰۰ طیاره جنگی وجود دارد ( ۱۳۱۱ هجری ۱۹۳۲ عیسوی )

### سالنامه « کابل »

بشماری ۱۹۰۰ = ۱۹۰۰
شماره ۲۰۹۷
اشتراک سالانه ۱۷۵۲ شماره
شماره ۱۶۳۹
شماره ۱۵۰۷
شماره ۱۲۰۸
شماره ۱۰۰۰
شماره ۷۹۹
شماره ۷۰۰
شماره ۶۲۷
شماره ۵۴۶
شماره ۵۳۳

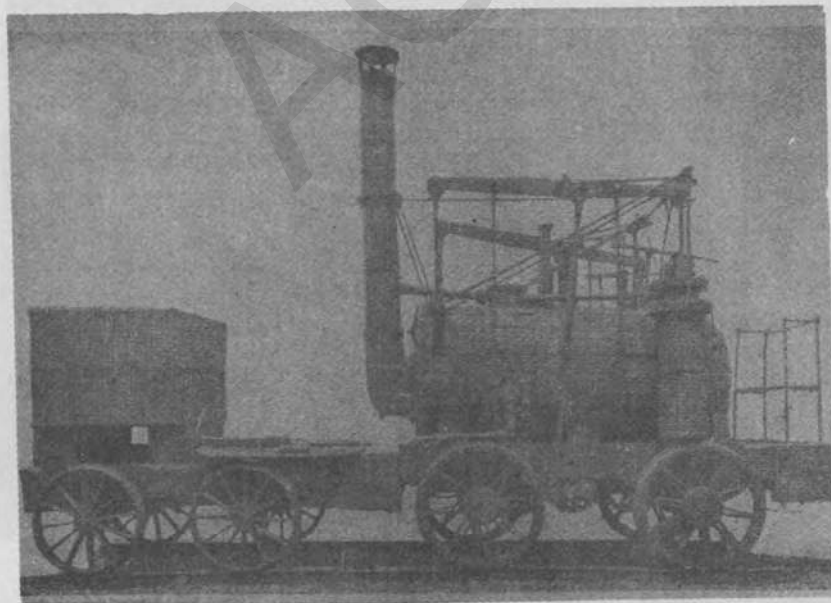
قوای هوائی جنگی دول در سال ۱۳۱۱ هجری ۱۹۳۲ عیسوی

## راه آهن

فوائد خط آهن در تسهیل حمل و نقل به نسبت سرکهای معمولی بقدری آشکار است که حاجت به بحث و تشریح ندارد. خدماتی را که راهای آهن در ارتقای تجارت تا حال نموده هر گاه به خوبی اظهار کنیم کافی است که بگوئیم در صورتیکه در سالهای آخر قرن نوزدهم گندم بتوسط راه آهن و جهاز از اضلاع متحده امریکه به یک بندر اروپائی به فاصله ۲۵,۰۰۰ کیلومتر نسبت به یک حصه امریکه که از راه آهن محض ۷۵ کیلومتر دور بود ارزان تر تمام میشود، گویا کرایه حمل و نقل آن درین ۲۵ کیلومتر ازان میلیتی که برای حمل و نقل آن در ۲ هزار کیلومتر پرداخته میشد اضافه تر بوده است. حقیقتاً خطوط راه آهن تنها وسیله ایست که بواسطه آن مال التجاره های سنگین را از یک جا بدیگر جا مخصوصاً در محالیکه راهای بحری درستی ندارند بسرعت حمل و نقل نمایند. چون بواسطه راه آهن مقدار مال التجاره بیشتر حمل و نقل میگردد لذا در نرخ کرایه آن نیز تنزل فوق العاده رخ داده و بالاخره راه آهن برای تهیه نمودن مقدار کافی مال التجاره برای جهازات بزرگ حتمی و لازمی است. در تحت این عنوان ذکر این مسئله نیز خارج از موضوع نخواهد بود که بگوئیم راه آهن چنانچه میدانیم نه تنها یک تجدید فوری در حمل و نقل اموال تجاری واقع میکنند، بلکه مانند اکثر ایجادات و اختراعات بر اساس اختراعات سابقه متدرجاً ترقی یافته. مثلاً راه آهن قبل از لوکوموتیف و همچنین انجین های بخار قبل از لوکوموتیف های بخار وجود داشته است. راه آهن بار اول برای گادی ها ساخته شده بود که بتوسط اسب ها رانده میشد و نیز برای کراچی های خورد خوردی بوده که در کانهای ذغال معمول میگردد. اگر چه از اختراع وات Watt در بین ۱۷۶۹ — ۱۷۸۶ نتیجه عملی گرفتند، ولی محض در ۱۸۰۱ تریوتیک Trevithick

بساختن اولین لوکوموتیف (و باموتریکی بتوسط بخار حرکت میکرد) موفق گشت و در ۱۸۱۳ هدلی Hedly و ستیفن سن Stephenson خالی از تقلید و با عاوناوت یکدیگر به ساختن لوکوموتیف بهتری که لوکوموتیف امروزه نیز از همان قبیل بوده و بعد از اصلاحات زیادی بنا رسیده موفق گردید.

اولین راه آهن بخار که برای نقلیات عمومی افتتاح گردید در بین ستاکتن Stockton و دارلنگتن Darlington



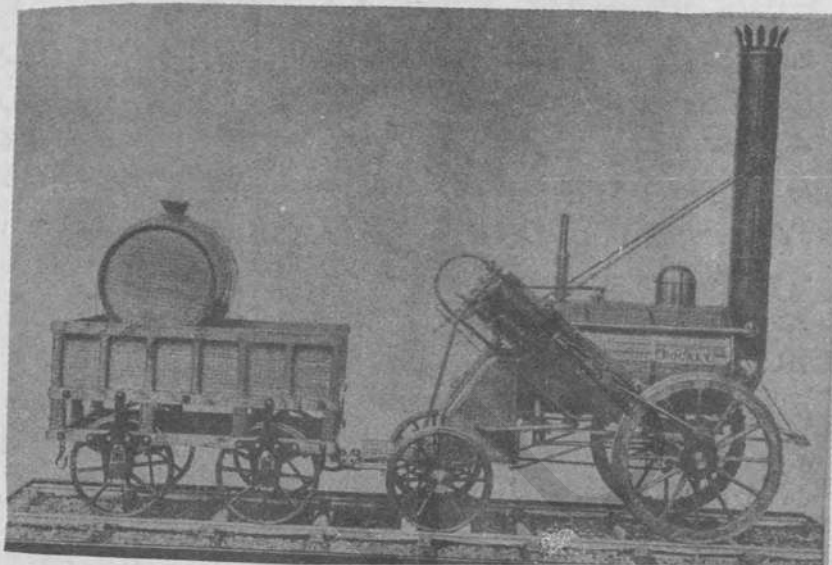
لوکوموتیف « پفنگت بلی » ۱۸۱۳ ع

در برطانیه در سنه ۱۸۲۵ ع بوده.

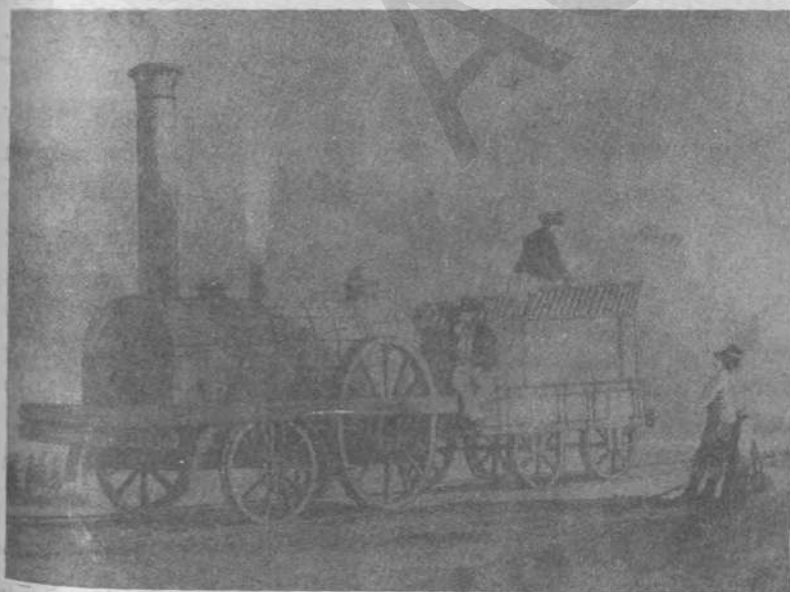


سالنامه « کابل »

خط آهن لورپول و  
 مانچستر در سنه ۱۸۳۰ع  
 بازگردیدو دو سال بعد  
 اولین راه آهن مسافری  
 در بر اعظم امریکه  
 از البانی Albany  
 الی شنک نادى  
 Skenctady (نیویارک)  
 تعمیر شد و در ۱۸۳۵  
 راه آهن بین برسلز  
 Brussels و مالین  
 Malines که اولین  
 راه آهن بر اعظم اورپا بوده  
 افتتاح یافت .



لوکوموتیف « راکت » سنه ۱۸۲۵ع



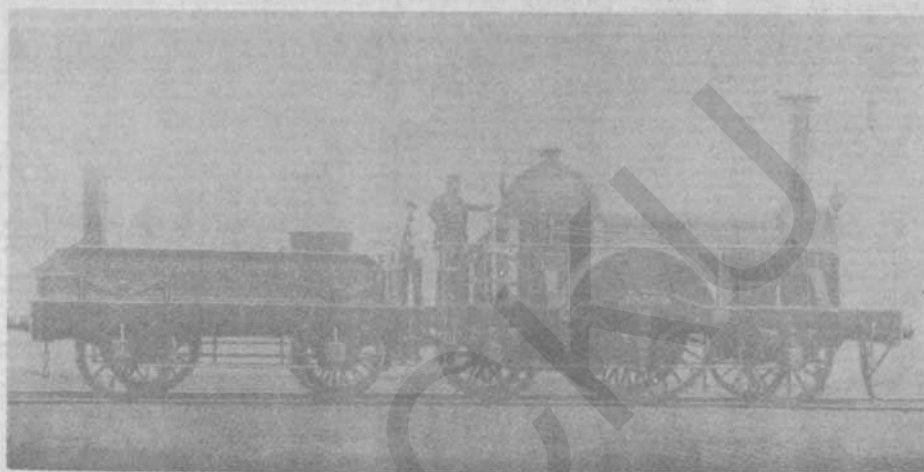
لوکوموتیف « پلانت » سنه ۱۸۳۱ع

ساختن طبیعی يك  
 مملکت برای خط آهن  
 و سرکک های آن  
 موثر است ، اما این  
 ساختمان طبیعی سطح  
 ممالک از لحاظ کشیدن  
 راه آهن نسبت به سرکک  
 های معمولی بیشتر اثر  
 دارد . ولی شك نیست  
 که اگر ساختن راه های  
 ریل در يك مملکت  
 خیلی دشوار هم باشد  
 چونکه فواید راه آهن



### سالنامه « کابل »

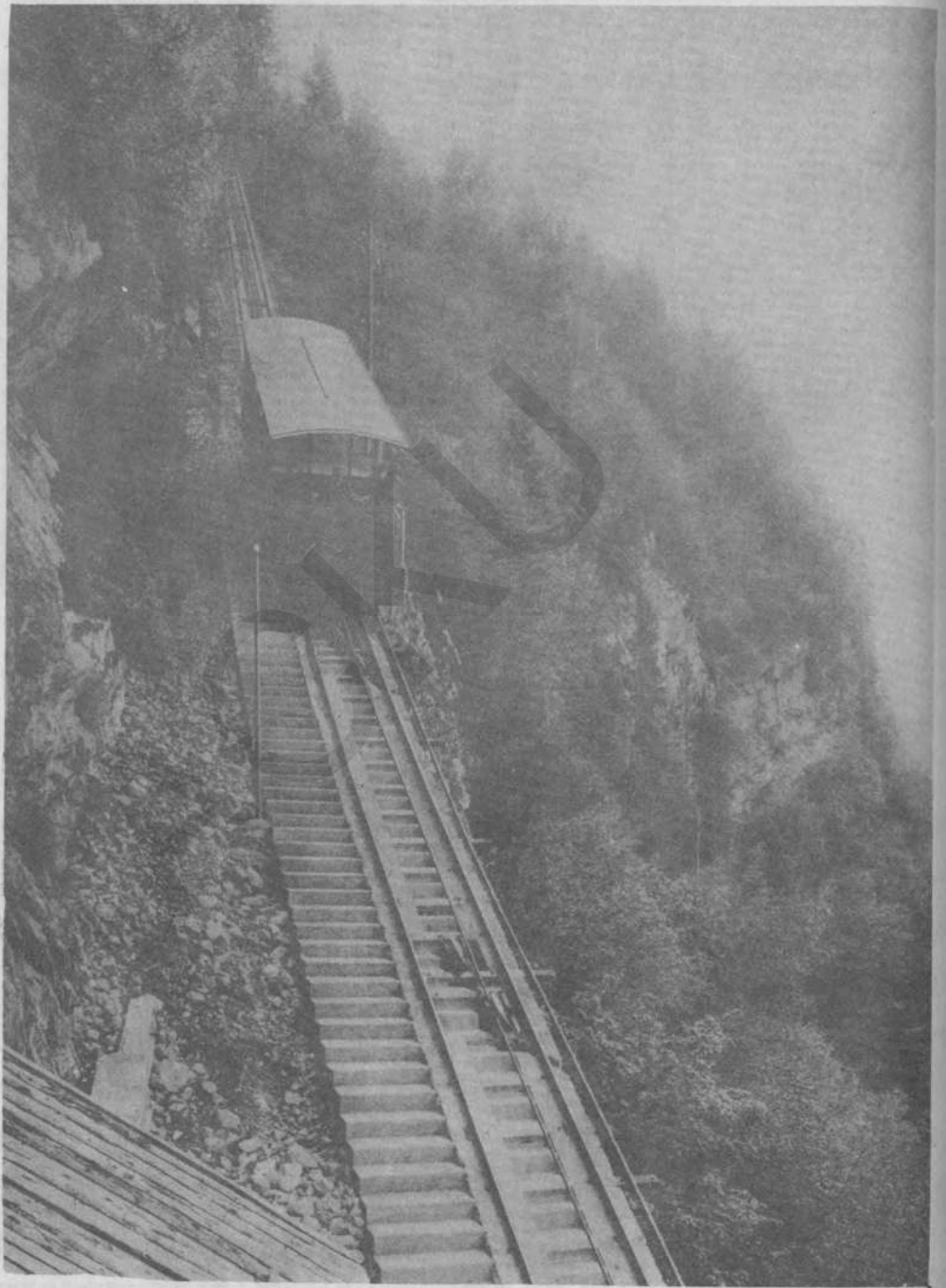
از نقطه نظر حمل و نقل خیلی زیاد است ، لهندا ساختن راهای آهن در چنین ممالک نیز خیلی مفید ثابت شده . چنانچه در کوه اندیز Andes راه آهن رابه ارتفاع ۴۷۰۰ متر برده و در نقاط مختلف آنرا بواسطه تونل ها نیز عبور داده اند ، که مهم ترین آن تونل لیا اروپا Lima Oroya است . در کوه های آلپ نیز تونل ها خط آهن از ۱۱ تا بیشتر از ۱۹ کیلو متر امتداد دارد . تونل سیمپلون Simplon در سوئترلیند قریباً بیست کیلو متر طول دارد و از همین سبب است که راهای



لوکوموتیف « ستار » ۱۸۴۱ ع

آهن سمت سرك های معروفه و همیشه تعقیب نمیکند . مثلاً خط آهنیکه از کوه های چیوتیز Cheviots انگلستان میگذرد سرك قدیمه را که وادیهای رید Red و جید Jed را پوست میکند تعقیب نمی نماید و خط آهنیکه از فلورانس Florence تا بولونا Bologna ممتد است راه قدیمه را که از دره لافوتا Lafuta میگذرد تعقیب نه کرده بلکه متصل دامنه کوه های اپی نائین Appenines بطرف پستوجا Pistoja منحرف میگردد تا اینکه بر دره آمبرون Ombrone بالا گردیده و بعدها بتوسط يك تونل از وادی رینو Reno عبور میکند . تخمین کرده اند که اگر راه آهن فیصد دو ارتفاع حاصل کند ، مسارف يك قطار آهن در يك کیلومتر مساوی مسارف دو کیلومتر همان قطار آهن بر زمین هموار میگردد . در ممالک کوهی گاهی يك ریلوی Rack Railway و یا فونی کولر Funicular و بالخاصه يك نوع مخصوصه آن که به ایبت Abt موسوم است نیز استعمال میشود ، زیرا بتوسط دندانه ها و ازنجیری لوکوموتیف بر راهائیکه نشیب خیلی تند دارد (حتی اگر نشیب از يك برده هم اضافه باشد) بکمال خوبی حرکت میکنند و چون به مواضع هموار میرسد بطریق معمول راه میرود

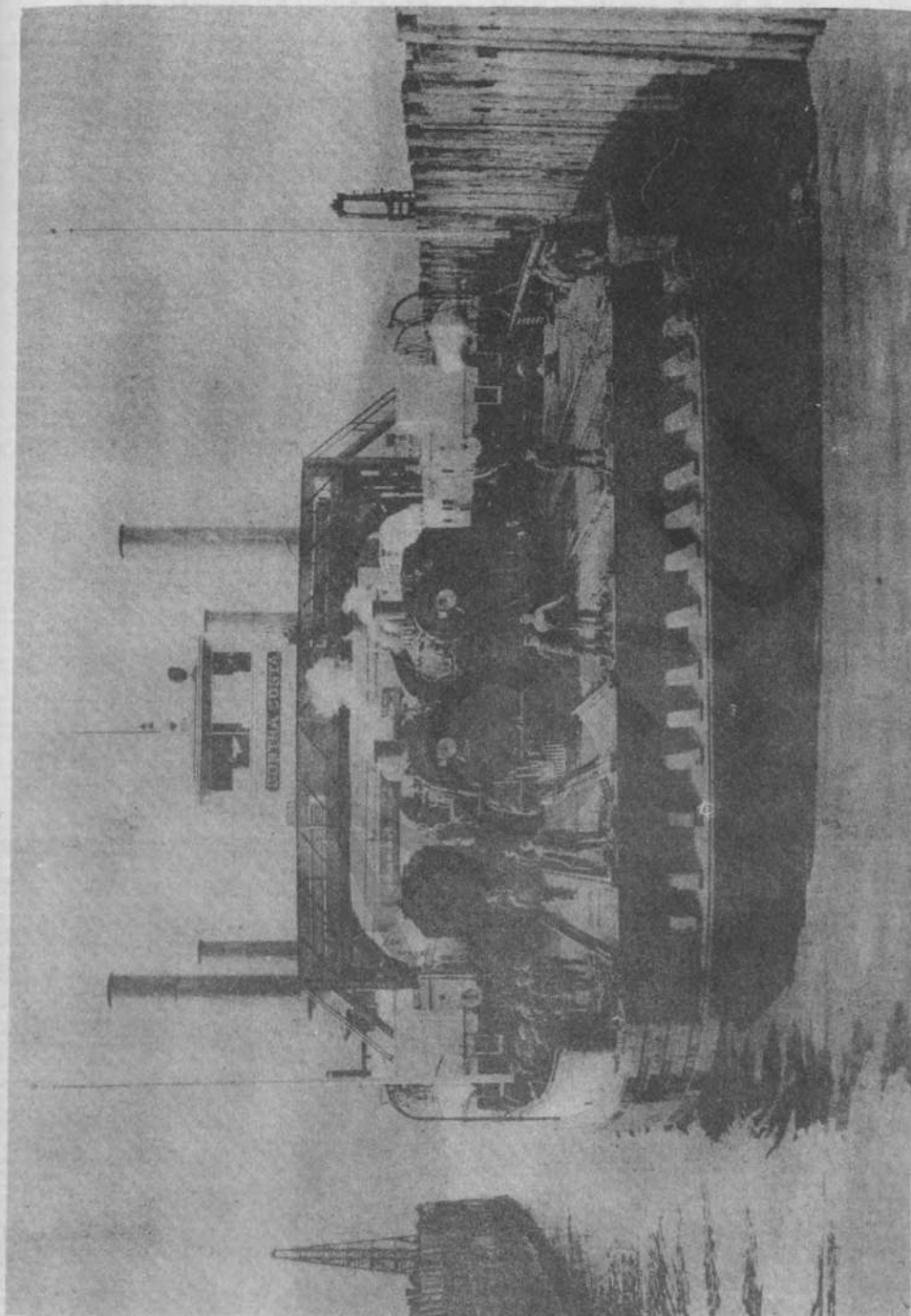
راه آهن



برگستانگ فونی کولر دیلوی (خط آهن کوهی)



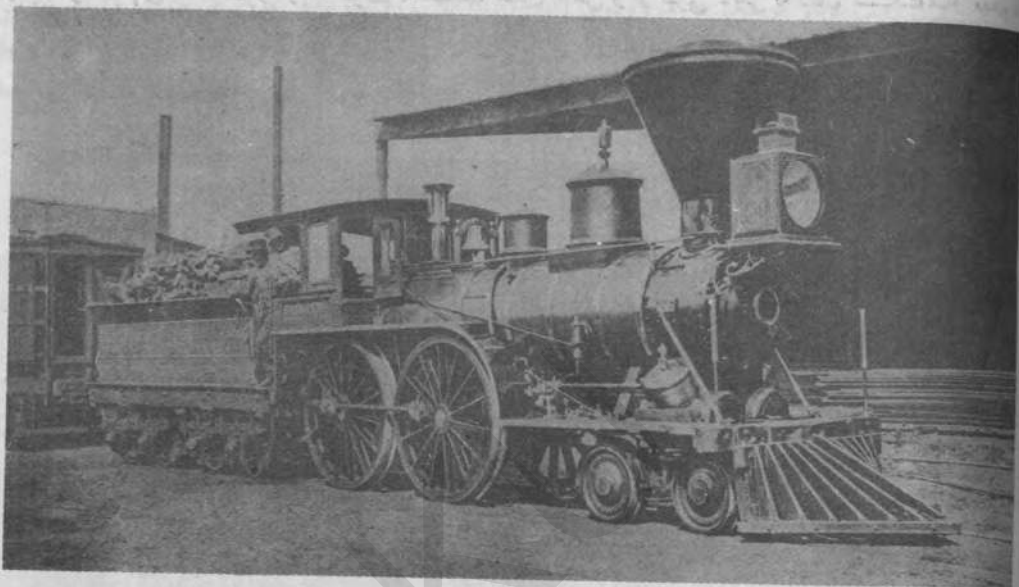
سالنامه «کابل»



تربین فیری (کشتی بزرگ که قطار ریل را از بیخا بجای دیگر نقل میدهد)

### راه آهن

اولین راه آهن دندانه دار برکوه واشنگتن در نیوهمپشایر (در اضلاع متحده امریکه) بنا گردید که مارش Marsh آن را در ۱۸۶۸ به تکمیل رسانید.



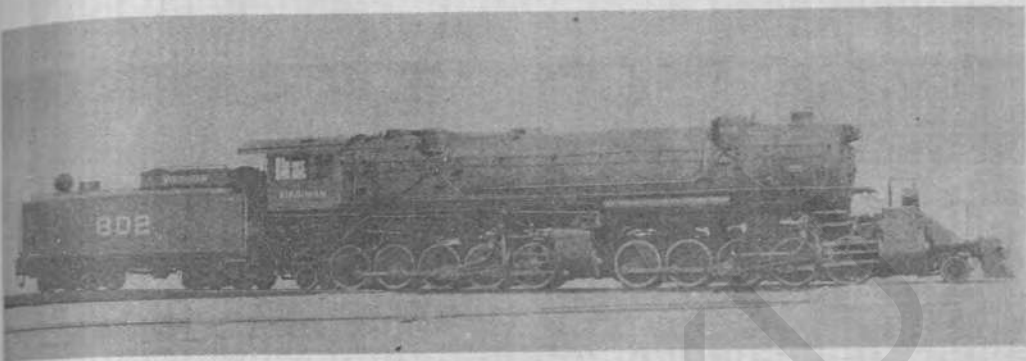
پایونیر- اولین لوکوموتیف در شیکاگو (امریکه)

برای اینکه در راه ریل بواسطهٔ حائل شدن غدیر های وسیع معطلی و غیره واقع نشود قطار ریل را بذریعۀ کتی هائی که به بالای عرشهٔ آنها خط آهن نصب است عبور میدهند. و آن را ترین فیری Train Ferry مینامند.

عوامل جغرافیائی ساختمان راه های آهن را بطریق مختلفه تحت نفوذ خود میگیرد. معلوم است که یک لوکوموتیف باید هم گادی وهم مال التجاره هر دورا نقل بدهد، ولی آنها مؤخر الذکر مفید ثابت شده اندا هر قدر که وزن خود واگون کمتر باشد همانقدر فائده بیشتر حاصل میشود و این منافع در انصورت در واگونهای بزرگ بدست می آید که مال کافی برای حمل و نقل شان مهیا گردد. اما نمیتوان در هر جا برای واگونهای بزرگ بار کافی پیدا کرد، در مواقع که مقدار زیاد اشیای وزنی مانند غله، ذغال سنگ، سنگ های معدن و چوب بجاهای مبین فرستاده میشود، البته فواید واگون های بزرگ زیاد است و بالخاصه وقتیکه برای واگونهای مذکور از هر دو طرف اینچنین بار های کافی موجود باشد فواید بسیار زیاد بدست می آید. ابتداء فکر تخفیف مخارج حمل و نقل بتوسط استعمال واگون های بزرگ در حصص شمال غربی اضلاع متحده امریکه در مناطقی که در آن غله می روید به ظهور رسیده، یک عرصهٔ زیادی مسئلهٔ استعمال واگونهای بزرگ در ممالک دیگر تحت مباحثه گرفته شده بود ولی بالاخره معلوم گردید که این گونه واگونها در هر جا

### سالنامه « کابل »

از نقطه نظر اقتصادی مفید نیست. در امریکه در بعض جاها و با لخاصه در راه آهنیکه پیتس بورگه  
Pittsburg را با بنادر غدیر پیوست میکنند استعمال واگونهای پنجاه تن مفید ثابت گردیده، زیرا که  
درنجا واگونهای مذکور از یک طرف به سنگ معدن آهن و از طرفی دیگر به ذغال سنگ عملو میشود.



کلا نقرین لوکوموتیف در عالم

واگونهای که در براعظم اروپا استعمال میشود از واگونهای معموله امریکه خورد تر ولی از واگونهای برطانیه  
خیلی بزرگ تر اند. بسیاری از کمپنی های ریل برطانیه استعمال واگونهای بیست الی چهل تن را تجربه نموده اند  
ولی فوائد که از آنها توقع میشد در هیچ صورت بدست نیامد و حتی در بعض مواقع ساختمان راه های آهن و فضاهای  
توانل آن مملکت مانع گردیده نگذاشت که این تجارب صورت عملی بخود اخذ نماید. در جاهائی که برای  
حمل و نقل اسباب سنگین شرائط لازمه موجود باشد البته بتروسط واگون های طویل اگرچه از خانهای  
خوردی مرکب باشد فوائد زیاد بدست می آید، ولی اگر قطار آهن دراز بوده و خانه های آن نیز بزرگ باشد  
فوائد آن خیلی زیاد تر خواهد بود. در امریکه قطار های آهن دراز نیز خیلی معمول است چنانکه در صورت  
واگونهای بزرگ مذکور نمودیم. در براعظم اروپا نیز نسبت بمملکت برطانیه از همان باعث واگونهای طویل تر  
بیشتر مستعمل است.

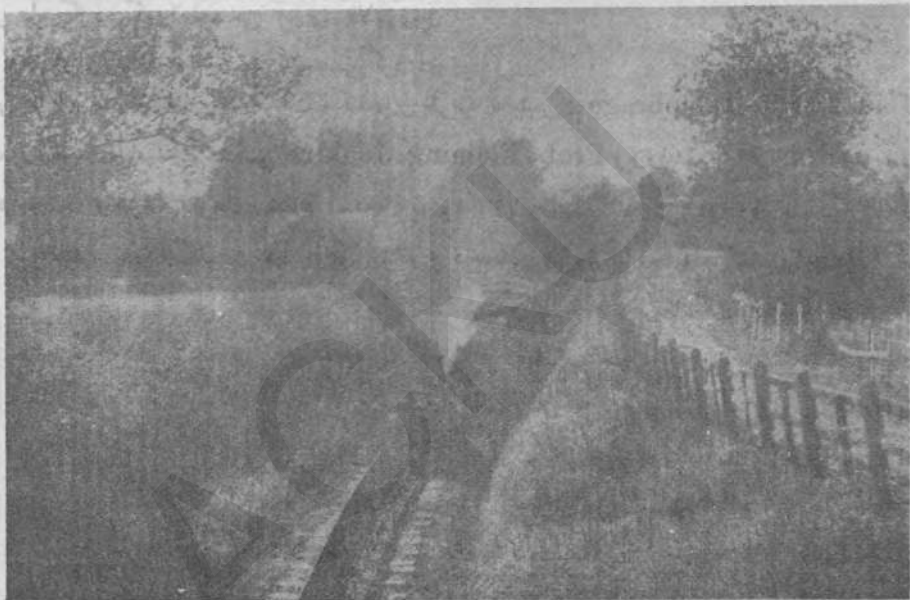
فرق در بین راهای آهن امریکائی در بارها و حجم واگون هاست و اغلباً از دو سبب غرض اندام نموده  
یکی چنانکه قبلاً نیز بآن اشاره نمودیم موجود بودن مسافت بزرگ بین مناطق صنعتی و زراعتی اضلاع  
متحدّه امریکه، گویا مناطق صنعتی امریکه با مناطق زراعتی آن همان نسبتی دارد که برطانیه و یاجاپان با زار های عالم دارد  
و این مسئله دران دو مملکت منجر به وجود جهازات بزرگ بجزی گردیده بصورتیکه که در اضلاع متحده  
این تجارت بوجود ریل های بزرگ مقتضی میگردد. بطوریکه مقدار اشیای که بالاوسط فی کیلومتر راه آهن در  
امریکه حمل و نقل گردیده نسبت به برطانیه خیلی زیاد است.

تشکیل راهای آهن خفیف که مضاوف اولیه آن کمتر و مخارج ترمیم آن نیز بالنسبه کم تر است  
از ۱۸۶۵ در فرانسه رایج گردیده و در سایر ممالک براعظم اروپا و اضلاع متحده امریکه نیز درین اواخر

## راه آهن

جاری گردیده، طرز بلجی در ۱۸۸۵ شروع گشته و يك طريقه خيلى خوب است كه در آن تا درجه بسيار زياد از سرك هاى معمولى استفاده گرفته ميشود .

راه آهن ديگر موسوم به مونوريلوى Mono-rail در نمونه راه آهن كه چندي قبل بين لس تول Listowell و بالى بنين Balybunion در جنوب غربى آئرليند بنا گرديد بود . لوكوموتيف و قطارهاى راه آهن بالاي يك خط آهن واحد حركت نموده و بر دو خط خورد تری كه در هر دو جانب اين خط واقع بود متكى مى باشد .



مونوريلوى

ساختن تراموى ها به بعضى راه هاى آهن خفيف بتوسط استعمال برق درين اواخر خيلى سريع ميباشد رقابت موتورها در ترقى راه آهن خفيف و تراموى موانع زياده حادث نموده . زيرا موتورها ميتوانند از استعمال سرك هاى معمولى استفاده بردارند، گوياموتورها بر راه آهن تفوق را كه راه آهن بر كانالها دارد دارا ميباشد ، زيرا بتوسط اين موتورها ميتوان در بين نقاط مختلفه مال لتجاره را ساجل و نقل نمود كه بدون شك در توزيع اسباب صنعتى و حتى زراعتى اهميت زيادى دارد . اين موتورها بعضى انواع مال التجاره را عينا از نقطه توليد آن گرفته را ساجل به نقطه مصرف منتقل مى نمايد .

چنانچه پيشتر گفتيم موتورها از سرك هاى معمولى نيز استفاده ميبايد ، علاوه ازين از باعث قوه زياده كه نسبت به حيوانات دارند، ميتوانند كه به سرك ها و راهى برهم و خراب نيز حركت نمايند و حتى بر راهائى كه در نتيجه عبور و مرور ساخته شده نيز ميتوانند كه حركت نمايند . از همين جهت موتورها اهميت زياده داشته و وسيله خيلى خوبى براى رفت و آمد بين قريه ها و طرق دور و دور از خطوط آهن است .





کیبل وی بر کوه اندیز

پرای مسافرت در زمین های پست و بلند که دارای  
 نشیب و فراز تند باشند استعمال رُوپ وی Rope way  
 و کیبل وی Cableway که هر دو باهم تقریباً  
 شبیه اند فواید زیاده را دارا میباشد. هر دو دارای  
 یک ریسمان هوایی بوده که در آن دلوها Buckets  
 آویزان میباشند ، کیبل وی را میتوان از بالای  
 علف زار ها و کشت زار ها بدون اینکه به کشت  
 تقصاتی عاید گردد گذرانید. حتی آن را بالای زمین  
 های ناهموار و جویچه ها نیز میتوان نصب کرد در

مواضعی که اینها بتوسط برق حرکت میکند، این طریقه به تیلیفریج Telephrage موسوم است، که در نتیجه  
 زحمات پروفیسر فلی مینگ جنکسن Prof. Fleming Jenkins و پروفیسر آرتن پیری Irton و پیری Perry  
 بوجود آمده. درین طریقه دلوهای خورد استعمال میشود که از یک تن بیشتر گنجایش ندارد ولی، یک دیگر را برفشار سریع  
 تعقیب میکنند . در انگلستان خط اولین تیل فریج ۱ اکتوبر ۱۸۸۵ به مقام گلند Glynde بنا گردید  
 و طول آن تقریباً یکمتر بود . در ایتالیه  
 خطیکه طول آن تقریباً ۱۹ کیلومتر بود  
 برای بردن ذغال سنگ از ساون Savone به سان  
 گیوسپ دی کپرو San Guisppd de Cairo  
 که محل تقاطع راه های آهن تورین و میلان  
 است بنا شد . در ۱۹۱۳ اداره پسته نیز این  
 طریقه را برای فرستادن پارسل ها استعمال کرد .  
 در مملکت کولمبیا یک خط آهن تا فاصله ۷۴ کیلومتر  
 امتداد دارد و بالای کوه اندیز تا ارتفاع ۳۷۵۰  
 متر رفته است .



یک پایه کیبل وی

در بعض حصص دنیا مانند روسیه و وادی  
 گنگا احتیاج سرك های طرز قدیم بواسطه دریا های  
 قابل کشتی رانی مرتفع گردیده . اما امروزه  
 این مسئله به اثبات رسیده که دست قدرت مملکتی را  
 که وسایل ساختن راه آهن عطا نموده نسبت به مملکتی  
 که برای آن دریا های قابل کشتی رانی داده است  
 بهتر است ، زیرا بواسطه دریاها نمیتوان مال التجاره

## راه آهن

را رأساً به مقاماتی که بخواهیم رسانید .

راه‌های آهن نه تنها در تیز رفتاری و سرعت حمل و نقل بر دریا های قابل کشتی رانی فضیلت دارد بلکه علاوه بر آن بتوسط راه‌های آهن میتوان در بین نقاط مختلف مملکت رأساً سلسله رفت و آمد را برقرار نمود ، علاوه بر آن اگر این راه‌های آبی برکنارهای خود دارای مقاماتی که بتوان در آنجا مال التجاره را فرود آورده و یا از آنجا مال التجاره جدیدی گرفته نباشند چندان مفید ثابت نخواهد شد . و همین مسئله تا اندازه زیادی اهمیت دریای (پو) رای کاهد ، همچنین دریای مسس سببی امریکه تا فاصله زیاد در مقامات جریان دارد که فرود آوردن مال التجاره ممکن نیست . در صورتیکه راه‌های آهن دارای ایستگاه‌های متعددی بوده میتوان در مواقع مختلفه حسب خواهش ایستگاهی مقرر کرد و علاوه ازین فایده دریا از نقطه نظر حمل و نقل تا درجه زیاد بر موسم نیز وابسته است ، در صورتیکه موسم معتدله بر راه‌های آهن آنقدر تاثیر ندارد . درجا هایی که زمستان خیلی شدید است از باعث انجماد آب برای يك حصه سال کشتی رانی معطل میماند .

استعمال برق در راه آهن :

در سالهای آخر قرن نوزدهم قوه برق را برای حرکت بر راه آهن استعمال و در سال اول قرن بیستم این طریقه در اروپا و امریکه فوق العاده مورد استعمال گردید . یکی از فوائد مهم این طریقه نجات و سرعت رفتار یافتن از دود و بخار است . در تونلهای متصل شهر های بزرگ دود و بخار باعث تکالیف زیاد میگردد و در ممالک کوهستانی چون سوئترلیند و غیره قوه زیاد برای حرکت لازم بود ، ممالکی که دارای معادن ذغال سنگ نیست میتواند از قوه آب درین خصوص فوائد کلی بردارد .

## احصائیه خصوصاً راه آهن دنیا

اسم مملکت	بحساب کیلومتر	اسم مملکت	بحساب کیلومتر
ای سیتیا	۷۸۷	ایران	۷۵۲
اتحاد افریقه جنوبی	۲۰ ۷۲۶	ایکوادور	۱ ۰۲۹
ارجن تاش	۴۰ ۹۵۰	برازیل	۳۱ ۹۴۲
آستریا	۶ ۶۸۸	برطانیه	۳۹ ۲۸۴
آستریلیا	۴۲ ۸۳۴	بلجیم	۶ ۵۹۰
استونیا	۱ ۲۴۱	بلغاریا	۲ ۹۳۲
اضلاع متحده امریکه	۴۰۰ ۹۷۴	بولیویا	۹۲۶
اطالیه	۲۲ ۱۵۱	پاراگوئی	۱ ۰۶۱
الجزائر	۴ ۸۴۵	پانامه	۷۷
البانیا	۳۵	پرتگال	۳ ۲۲۲
آئرلیند	۴ ۸۶۷	پولیند	۱۷ ۳۲۰

سائنامہ « کابل »

اسم مملکت	بحساب کیلومتر	اسم مملکت	بحساب کیلومتر
یورو	۴ ۴۲۴	کوستہ ریکا	۱ ۶۱۲
ترکیہ	۶ ۱۸۴	کولمبیا	۲ ۹۷۲
تونس	۲ ۰۳۸	کوریا	۳ ۸۵۶
جاپان	۲۰ ۶۴۲	کیوبا	۴ ۹۲۳
جرمنی	۵۳ ۷۹۵	گواتی مالا	۱ ۰۵۰
جزائر شرقی الہند	۷ ۴۲۵	لاتویا	۲ ۷۶۱
چلی	۸ ۹۱۹	لتوانیا	۱ ۶۹۹
چیکوسلواکیا	۱۳ ۲۳۲	لکسمبرگ	۵۴۳
چین	۱۹ ۸۵۹	مانچوریا	۲ ۹۹۰
ڈنمارک	۵ ۲۹۷	مہارکش	۲ ۱۸۶
دومینیکا	۶۴۷	مصر	۶ ۷۹۶
روسیتہ	۷۷ ۶۶۰	میکسیکو	۲۹ ۱۷۲
رومانیا	۱۱ ۱۳۰	ناروی	۳ ۸۲۷
سالوادور	۵۳۱	نکاراگوا	۳۴۵
سوئزرلینڈ	۵ ۲۱	نیپال	۴۰
سودان	۳ ۲۱۲	نیدرلینڈز	۳ ۶۸۲
سوریہ	۸۸۲	نیوزی لینڈ	۵ ۵۳۶
سویڈن	۱۶ ۸۰۹	ویتروپلا	۱ ۰۳۷
سیام	۲ ۹۱۸	ہاندوراس	۱ ۷۱۲
طرابلس	۴۰۳	ہائٹی	۲۱۷
عراق	۱ ۲۱۲	ہسپانیہ	۱۶ ۳۱۷
فرانس	۴۲ ۱۴۵	ہند	۶۸ ۰۷۲
فن لینڈ	۵ ۴۰۰	ہنگری	۸ ۶۷۵
کانگو	۳ ۸۹۹	یوگوسلاویا	۱۰ ۱۰۴
کانادا	۶۷ ۷۴۱	یوروگوی	۲ ۷۸۴

۲ ۶۸۵

یونان

## جرايد و مجلات مشهوره عالم اسلام

### جرايد و مجلات ايران

#### « مطبوعات يومية طهران »

از طرف صبح :

ايران ، شفق سرخ ، كوشش ، ستاره جهان ، ساژه دوپهران ، گلشن ، حصار عدل ، آئينه ايران ، اقدام .

از طرف عصر :

اطلاعات ، تجدد ايران ، ايران آزاد .

هفته گي :

اميد ، قانون .

مجلات :

مجله عدليه ، قشون ، مذاكرات مجلس شوراي ملي ، مجله پوليس ، مجله بلديه ، ارمنان ، شرق ، سودمند ، ارمان ، تشويق ، اطاق تجارت ، قلم آزاد .

اخبار تلنگر في خارجه :

ريوتر ، بي سيم فرانسه ، بي سيم مسكو ، بي سيم برلين ، ...

مطبوعات اردبيل :

جريدة هفته گي : جودت .

روز نامه كامگار كه هفته سه شماره نشر ميشود .

مطبوعات اصفهان :

روز نامه احگر ، روز نامه عرفان .



سالنامه « کابل »

جريدة راء نجات، ماء دو مرتبه . جريدة دانش اصفهان، ماء دو مرتبه . جريدة صدای اصفهان، ماهانه .  
جريدة گیتی نما، ماهانه . مجله بلديه، ماهانه . جريدة مفتحش ایران، ماء دو مرتبه .

بال فروش :

روزنامه طبرستان، هفتگی . جريدة خليج ايران، هفتگی .

تبریز :

روزنامه تبریز، يومية . روزنامه سهند، يومية . مجله شاهن، هفتگی . مجله الدين والحیات، ماهانه .

رشت :

جريدة معیشت ملی، هفته پنج شماره . روزنامه پرورش، يومية . روزنامه فکر جوان، يومية . روزنامه البرز،  
يومية . روزنامه صورت، يومية . روزنامه ترغیب، يومية . روزنامه بدر منیر، يومية . مجله سعادت نسوان .

زنجان :

جريدة پروین خمسة ، در هفته سه شماره نشر میشود .

شیراز :

روزنامه عصر آزادی، هفتگی . روزنامه تخت جشید، يومية . روزنامه گلستان، يومية . روزنامه بیان  
حقیقت، هفتگی . روزنامه ظریف، هفتگی . روزنامه بهار ایران ، هفتگی . مجله الاسلام ، هفتگی .

قزوین :

روزنامه نوروز ، روزنامه باز پرس .

جراید و مجلات توریکیه

روز نامه و مجلات آطنه :

اهالی، روزنامه سیاسی . صدای داکتر ، ماهانه طبي . سخن توريك، روزنامه سیاسی . نوآطنه، روزنامه سیاسی .

مجلات آطه پازاري :

آطه پازاری ، هفته گي سیاسی . مجموعه مكاتب ملت ، ماهانه ادبی .

افزون قره حصار : صون خبر، روزنامه سیاسی .

اقسرای : اقسرای ، هفته گي رسمی .

روز نامه و مجلات انقره :

جريدة عدليه ، ماهانه رسمی . اقلیک از شکوفه های انقره ، پانزده روزه اجتماعی و ادبی و فکاهی .

سربرات انقره ، ماهانه طبي . تاريخ ماه ، ماهانه سياسي . سالنامه دولت ، سالانه رسمي . مجموعه مالي ، ماهانه از طرف بانك زراعت . عقیده آرزو ، ماهانه تربیوی و اجتماعی . پینش ، ماهانه علمی و صنعتی . تورك تنومند ، ماهانه از طرف حایه اطفال . حاکیت ملیه ، روزنامه سياسي . مجموعه خلق ، هفته گي از طرف وزارت معارف . خاق بیلکبسی ، مجموعه غیر معین ، غیر سياسي . خسته خانه ، ماهانه طبي . هواجابق و اسپور ، هفته گي مسلکی . همه جوانی ، ماهانه ، ادبی . خوش بین ، ده روزه ادبی . اداره ماهانه ، از طرف وزارت داخله . اواصر ژاندار مری ، پانزده روزه ، رسمي . مجموعه ژاندار مری سه ماهه . روز نامه دهقان ، پانزده روزه غیر سياسي . مجموعه پلیس ، ماهانه رسمي . مجموعه صحیه ، ماهانه از طرف وزارت صحیه . هلال اجر ترك ، ماهانه مسلکی . ترك یوردی ، ماهانه ، علمی . روزنامه زراعت ، ماهانه ، زراعتی . اقتصاد و کاتی ، از طرف وزارت اقتصاد .

### مجلات انطاکیه :

جریده انطاکیه ، هفته گي . زمردین ، هفته دوبار سياسي .

آیواقی : آیواقی ، هفته دوبار ، سياسي .

بافرا : تدویر افکار هفته گي ، سياسي .

### روز نامه و مجلات بالکیر :

بالکیر ، هفته گي . صدای بالکیر ، هفته دو بار سياسي مستقل . راه جوانان ، ماهانه غیر

سياسی . استقلال ، روز نامه سياسي . لسان تورك ، روز نامه سياسي .

بارطین : بارطین ، هفته گي ، غیر سياسي .

بیله جک : بیله جک هفته گي رسمي .

بولی : بولی ، هفته گي .

### مجلات بوروسه :

عصری چیفتچی ، ماهانه زراعتی . صدای حق ، هفته دو بار سياسي . قارداش ، هفته گي سياسي .

رسمی بوروسه ، هفته گي . فکر نازه ، هفته گي سياسي .

چناق قلعه : چناق قلعه ، هفته گي .

مجلات چانقیری : چانقیری ، هفته گي . دوغو ، هفته گي سياسي .

چوروم : چوروم ، هفته گي .

### مجلات دنزلی :

دنزلی ، هفته گي . یوچهل ، پانزده روزه فکری و اجتماعی .

دیار بکر : دیار بکر ، هفته گي .

### مجلات ادرنه :-

ادرنه پوسته بی ، ده روزه سياسي . ملی غزته سی ، هفته دوبار سياسي . رسمی ادرنه هفته گي رسمي .

العزیز : العزیز ، هفته گي رسمي .

سالنامه « کابل »

مجلات ارض روم :

ارض روم ، هفته گي . وارلق ، هفته دوبار ، سياسي .

مجلات اسكيشهر :

ادوقات مجموعه سي ، ماهانه مسلكي .

سقاريا : هفته گي ، سياسي .

مجلات غازي غيتاب :

بيلگي ، پانزده روزه ادبي . غازي غيتاب، هفته دو بار سياسي . لسان خلق ، هفته دو بار سياسي .

ايچ ايل : طاش ايلي ، هفته گي .

ايلنه بولي : سياح ، هفته گي .

گيره سون : يشيل گيره سون ، هفته دوبار سياسي .

مجلات و روزنامه هاي استانبول :

آق با با ، هفته دوبار ، فکاهی و سياسي . آقشام ، روزنامه سياسي . مجموعه عملي الكتريك ، ماهانه مسلكي .

آخري تورک ، ۱۵ روزه سياسي . بيطاري مجموعه ، ماهانه مسلكي . بيلديريش ، هفته گي سياسي .

بوش بوغاز و ياهو گو ، ده روزه سياسي . برادو ، هفته گي فکاهی . جمهوريت ، روز نامه سياسي .

چوجوق انديقلويه ديسي ، مجموعه . چوجوق سني ، مجموعه . دارالبدايح ، مجموعه پانزده روزه مسلكي . دارالفنون

ادبيات فاکولته سي مجموعه سي ، دو ماهه . دارالفنون فن فاکولته سي مجموعه سي ، دو ماهه . دارالفنون طب

فاکولته سي مجموعه سي ، دو ماهه . دمبربوللري مجموعه سي ، ماهانه . ديشيجيلك عالي ، ماهانه . سه توتون افيناس ، ماهانه

اقتصادي . ايل ايش ، پانزده روزه مسلكي . فن و اقتصاد تورکيش ، ماهانه مسلكي . فيلم ، هفته گي مسلكي

غير رسمي . غربه دو غري ، ماهانه مجموعه جواني . غلوريا ، هفته گي غير سياسي . غول ، هفته گي .

اسپور . هفته لقي سينما ، هفته گي غير سياسي . خلق دوستي ، روز نامه سياسي . خواجه نصر الدين ،

هفته دو بار سياسي فکاهی . حقوقي بيلگيلر ، ماهانه غير سياسي . حر آدم ، روز نامه سياسي . اجتهاد ،

پانزده روزه غير سياسي . اقتصاد جي ، پانزده روزه مسلكي . انقلاب ، روز نامه سياسي . استانبول باروسي

مجموعه سي ، ماهانه مسلكي . استانبول سرير باقي ، هفته گي مسلكي . استانبول شهرامانتي مجموعه سي ،

ماهانه . استانبول تجارت و صنايع اوطه سي ، مجموعه ماهانه . استانبول ولايت غزته سي ، روز نامه رسمي .

استطلاعات بحريه ، هفته پنجروز مسلكي . قلم گوز ، هفته گي سياسي و فکاهی . قارا ، هفته دو بار سياسي و فکاهی .

قازانچ غزته ، هفته دو بار غير سياسي . ملي سه قونوي ، مجموعه . ملي مجموعه ، پانزده روزه فن و صنعت . مليت ، روز نامه

سياسي . معلم سسي ، ماهانه ، مسلكي . مصور تورک سينماسي ، هفته گي . مهندس مکتبي مجموعه سي ، ماهانه .

ادولي يورد ، ماهانه سياسي . ارومان واد ، ماهانه غير سياسي . پوليقيقا ، روز نامه سياسي . رفيق اسپور ،

پانزده روزه . رسمي آي ، ماهانه . رسمي حکايه سي ، هفته گي . رسمي صحفي صيفه لر ، ماهانه طبي . رسمي اديانش ، هفته گي

سياسي . سينما غزته سي ، روز نامه . سيزک ايچون ، هفته گي فکاهی . صوك پوسته ، روز نامه سياسي . اسپور

عالمي ، هفته گي . تداوي نوظلري ، ماهانه طبي . تورک باطيار لاري بعضاً ، مسلكي .

تورک جراحي مجموعه سي ، ماهانه . تورک اجزاجي عالي ، ماهانه طبي . تورک اوفتري مولوزي ، ماهانه مسلكي .

## جراشد و مجلات مشهوره عالم اسلام

تورك اسپور، هفته گي . توتون انحصار اداره سي مجموعه سي، سه ماهه . توركيه سالنامه سي، سالانه . توركيه تجارت غزته سي ، هفته گي غير سياسي . اونيون قو مر سيال ، ماهانه تجارتي . وقت ، روز نامه سياسي . ورم ، دو ماهه طبي . صباح ، روزنامه سياسي . يكي كور اوغلي ، هفته دو بار سياسي و فكاھي ، يكي محبط ماهانه ، غير سياسي . يكي توركستان ، ماهانه سياسي . يشيل هلال ، ماهانه غير سياسي .

### مجلات از مير :

اناطولي، روزنامه سياسي . فكر لر مجموعه سي ، پانزده روزه علمي و صنعتي .  
خلفني سي سي ، روز نامه سياسي . خدمت ، روز نامه سياسي . حریت ، روزنامه سياسي . لولوان ،  
روزنامه سياسي فرانسوي . سربست جمهوريت ، روز نامه سياسي . صحت ، ماهانه صحي . تجارت غزته سي ،  
روز نامه سياسي . بني عصر ، روز نامه سياسي .

اسپارطه : اسپارطه، هفته گي .

قارص : قارص ، هفته دو بار .

### مجلات قسطنوني :

طوغرولق ، هفته دو بار سياسي . آچيق سوز ، هفته دو بار سياسي . قسطنوني ، هفته سه بار .

قيصري : قيصري ، هفته دو بار ،

كليسا : كليسا ، روز نامه سياسي .

### مجلات قرقلر ايلي :

رسملي قرقلر ايلي ، هفته گي .

تراكيا : يشيل يورد ، هفته دو بار سياسي .

قير شهر : قير شهر ، هفته دو بار .

### مجلات قوجا ايلي :

حرفكر، هفته گي سيا سي . تورك يوي هفته بكمبار سيا سي . قوجا ايلي هفته بكمبار .

### مجلات قونيه :

بابالق، روزنامه سياسي . قونيه، هفته گي . بني فكر، پانزده روزه غير سياسي .

### مجلات كوتاهيه :

كوتاهيه، هفته گي . كوتاهيه مجموعه سي، پانزده روزه ادبي و زراعتي .

### مجلات ملاطيه :

بني ملاطيه ، هفته گي غير سياسي . يكيليك ، هفته گي اقتصادي و سياسي .



مجلات مار دین :

خاق سسی، هفته گی سیاسی . مار دین هفته گی .

مجلات مر سین :

آقین، روزنامه . خاق، روز نامہ سیاسی . مرسلندہ بی پورت ، ماهانه تربیوی ادبی. طوردی، پانزده روزه

غیر سیاسی . بی مر سین، روزنامہ سیاسی .

مغلا : روز نامہ سیاسی .

مجلات اردو :

گوزل اردو، هفته گی سیاسی . تکامل، هفته گی سیاسی .

نیکده : بیلگی ، هفته گی .

مجلات صامسون :

اهالی، هفته دو بار سیاسی . چاغلان مجموعہ سی، ماهانه فلسفی ادبی اجتماعی اقتصادی . دوینو دویک، ماهانه .

نکیسن، هفته دو بار سیاسی . صامسون، هفته دو بار. صامسون تجارت غزہ سی، هفته گی غیر سیاسی . یورویوش،

ماہانه ادبی .

سینوب : سینوب، هفته گی .

مجلات سیولس :

قیزیل ایرمق، هفته دو بار سیاسی .

سیولس هفته دو بار .

طرسوس : بی طرسوس، روز نامہ سیاسی .

تیکر داغ ، هفته گی رسمی .

توقات : توسیا وادبک، پانزده روزه .

مجلات طرابزون :

اقبال، دوروزه سیاسی . پنجم آی، پانزده روزه ادبی اجتماعی. طرابزون تجارت غزہ سی، هفته گی غیر سیاسی . یکی

یول، هفته گی سیاسی .

مجلات اورفا :

اورفا هفته گی . اورفا ملی غزہ سی، هفته گی سیاسی .

یوز غات : یوز غات، هفته گی .

زونیولداق : زونیولداق هفته گی .



خطاط معروف وطن جناب میر علی بروی متوفی سال ۹۶۶





خطاط معروف وطن جناب سلطان محمد خندان هروی





خطاط شهیر وطن جناب میر عبد الرحمن بروی

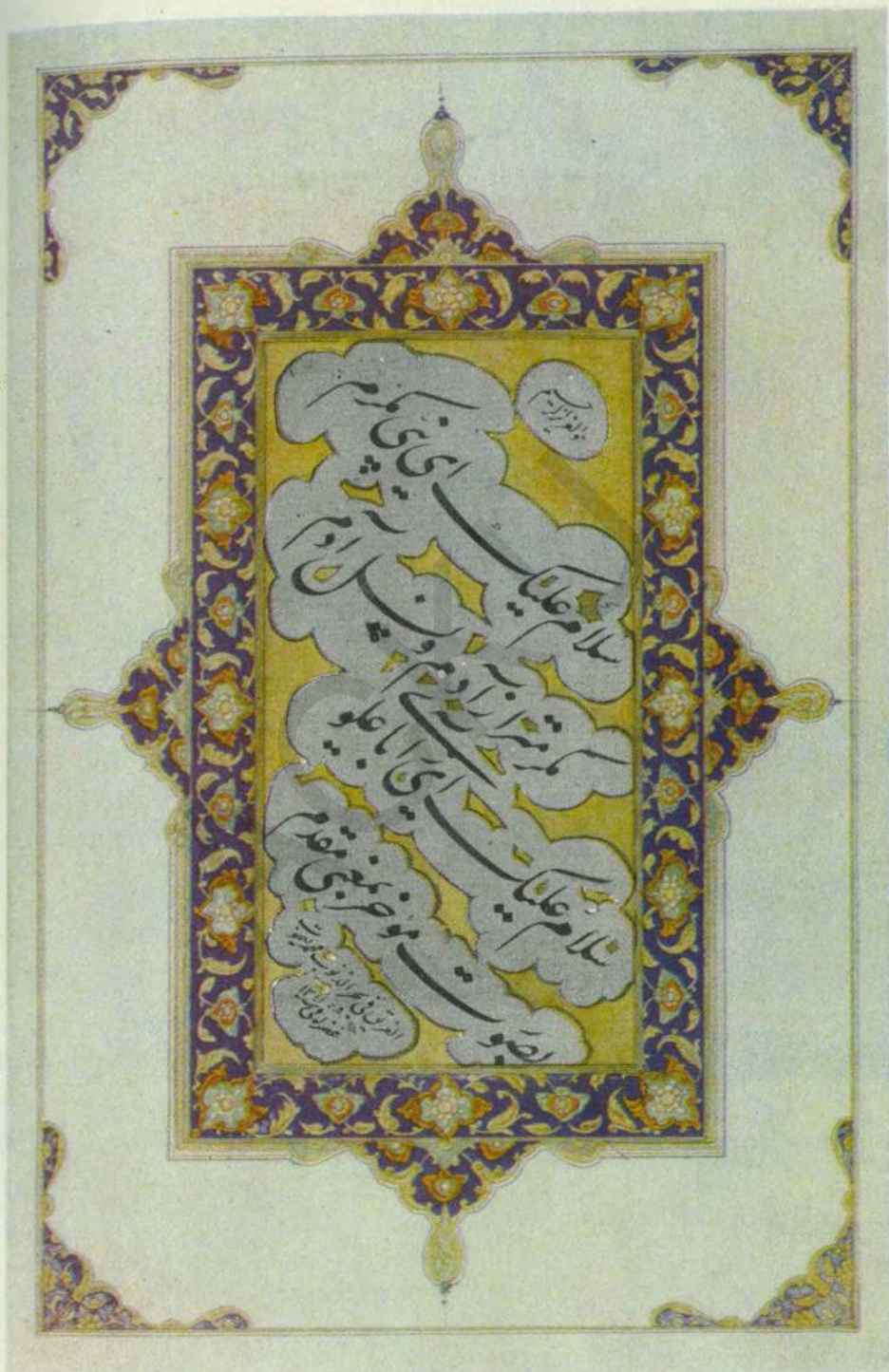
انگور زر بر بادہ در خم مبین  
میکوی که سپر که سپت پی م مبین  
چندان که کسی اقب حالت شود  
می محور و ریشتم مردم مبین

حضرت عطاء محمدی





خطاط نامدار وطن جناب سید عطا محمد خان قندھاری توفی در سال ۱۳۴۱

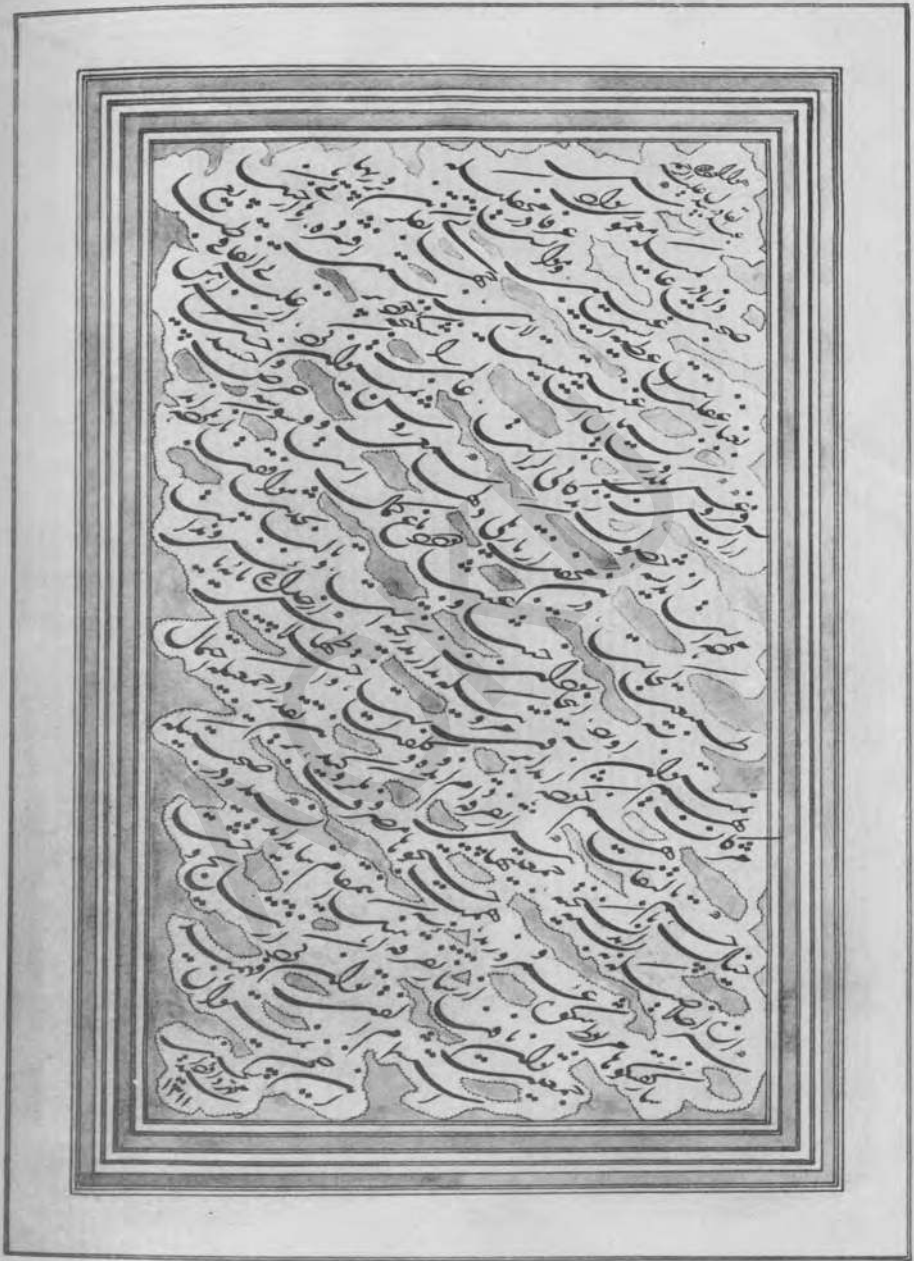


نمونه از خط های خطاط مرحوم و معروف کابل میرزا محمد یعقوبخان





ارشد و خطاطان معروف و وطن جناب میرزا محمد یعقوب خان  
متوفی سال ۱۳۴۲ ق





بوی

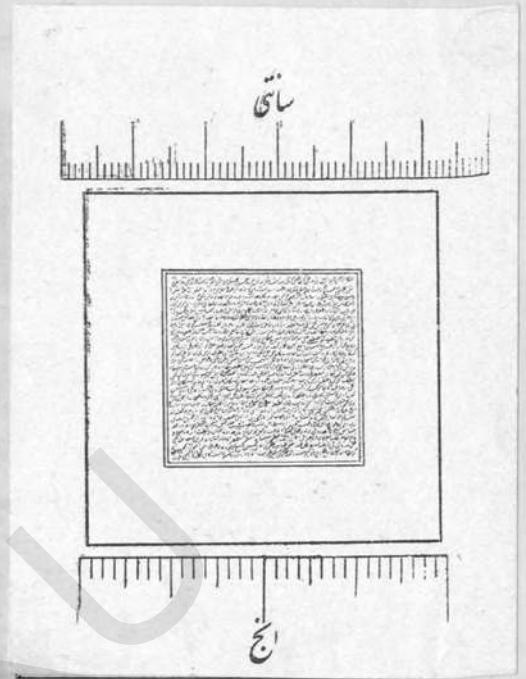
ریشه با آب چوسازد کل احمر کرد

خاک چون طالب خورشید دزر کرد

صحت صاف دلان جوهر کسیر غناست

بی صدف قطره محالست که گوهر کرد

سید محمد داود ادهبی تحریر نمود



آقای سید محمد داؤد اچینی خطاط معروف

نمونه از خط و کوچک نویسی فاضل آقای سید محمد داؤد خان اچینی خطاط معاصر و معروف کابل که اخیراً  
 قلم توانا و مهارت شان دو هزار و دو صد هفتاد و هفتاد و پنج کلمه میشود و پنجاه و پنج کلمه میشد و کتیبه فوق  
 در یک انج مربع انشا کرده و برای نوشتن این کتیبه بجز قلم معمولی ابد آذره بین و عینک و دو کیلو ازم بکار  
 نبرده اند علاوه بر نمونه فوق قبلاً در یکدانه برنج باریک بسم الله شریف سوره فاتحه، سوره اخلاص را  
 تمام و اسم خود و تاریخ و سنه نوشتن را نیز تحریر نموده اند



جرائد و مجلات مشهوره عالم اسلام

جرايد و مجلات مصر، عرب و عراق

دردنيا ۴۷۴ جرائد و روزنامه های عربی است که از مقامات ذیل شائع میشود :  
قاهره ۹۶، دمشق ۲۲، سار دنیه يك، اسکندریه ۲۸، حاملا و حص ۱۱، مالتا يك، سائر مصر و سودان ۶، لبنان  
۲۴، بیروت ۶۰، حلب ۱۵، الجزائر ۶، بیت المقدس ۵، لتاکیه ۳، مراکش ۳، استامبول ۱۶، سائر  
ترکیه ۱۳، تونس ۲۶، یافه ۳، پاریس ۱۲، نیویارک ۱۲، بغداد ۳۳، مارسلز يك، یونیس ایریس ۵، بصره ۹، لندن ۴،  
ساو بالو ۸، طرابلس و شام ۹، زنگبار ۲، رایودی جینرو ۳، سائر امریکه ۸، مانیتزل ۳، سنگاپور ۲، طرابلس غرب ۳.  
باقی از ممالک دیگر .

مجلات عربی دردنيا از مقامات ذیل نشر میشود :  
قاهره ۱۲۱، اسکندریه ۲۴، سائر مصر ۷، بیروت ۳۴، استامبول يك، یافه يك، بغداد ۴، طرابلس و شام ۳  
دمشق ۵، حاملا حص ۴، لبنان ۸، حلب ۲، سائر ترکیه ۶، مارسلز يك و الجزائر يك، مراکش يك، تونس ۴، لکهنؤ ۱  
نیویارک ۵، یونیس آیرس ۳، ساؤ پالو ۲، مانیتزل ۱، دیوبند ۲ .

مجلات مصر به لسان های ذیل نشر میشود :  
عربی ۵۷ - فرانسوی ۱۲ - یونانی ۸ - ارمن ۳ - مالطائی ۱ - عبراتی ۱ - انگلیسی و لاطینی ۸ - درعصر  
حاضر تعداد جرائد رو به ترقی است چنانچه قبل از محاربه عمومی تعداد اشاعت اعظمی يك جریده عربی بیست هزار  
بود لیکن حالا تعداد هر يك روز نامه از چهل هزار کمتر نیست . جرائد مشهور مصر درین ایام عبارت از  
جرائد ذیل است که همه آنها سیاسی است : الاهرام ، الحاتم ، البلاغ ، رودنیل ، المحروسه ، المصور ،  
الاخبار ، السياسة .

در مجلات، مجله «المنار» در صف اول است که بنیاد آن را شیخ محمد عبده گذاشته و بعد از وفات شان  
شاگرد رشیدش سید رشید رضا این مجله را ترقی داد ، این مجله يك مجله مذهبی است و در هر شماره آن تفسیر  
کلام پاک و انتقاد و تبصره بر کتب شائع میشود، لیکن چندان اشاعت زیاد ندارد .

اعراب عموماً خبرهای خود را از قاهره وصول میکنند در ۱۹۱۶ع جریده « القبله » از مکه معظمه جاری شد ،  
لیکن طباعت آن در قاهره میشد ، این جریده يك جریده سیاسی بود امرای مکه معظمه بواسطه آن سیاست خود  
را اجرا میکردند . در عصر سلطان ابن سعود این جریده تقریباً سقوط نمود و يك جریده دیگری بنام «ام انقرا»  
جاری شد .

فعلاً يك جریده دیگری بنام « صوت الحجاز » جدیداً دارای امتیاز گردیده است .  
از بغداد که يك شهر مشهور تاریخی است تنها پنج جریده و از بصره دو جریده نشر میشود ، اما حیات  
ترقی در جرائد آنولا فعلاً تولید شده چه « المفید » و « الاستقلال » جرائد سیاسی میباشد و بر سائر احزاب  
سیاسی عراق عرب انتقاد مینماید .

## جرايد و مجلات اسلامي هند

### جرائد و مجلات اسلامي در مدراس و حيدرآباد:

- ۱ آزاد هند ( اردو ) تربلکين ، ۲ دارالسلام ( تامل ) مدراس ، ۳ گننا تاسيريان ( تامل ) وچاپورم ،  
۴ حکيم اور وطن مدراس ، ۵ جتيهاتيه ( ملايلم ) کالی کت ، ۶ اسلام دوتان ( ملايلم ) کيام کلم ،  
کريلا جندرکا ( انگليسي ، ملايلم ) تراونکور ، ۸ ملابار اسلام ( انگليسي و ملايلم ) رياست کوچين ، ۹  
مخبر دکن ( اردو ) مدراس ، ۱۰ منيرالاسلام ( ملايلم ) کيام کلم ، ۱۱ مسلم ( ملايلم ) تراونکور ،  
۱۲ مسلم سائيکاري ( ملايلم ) کالی کت ، ۱۳ نيديگري تائمز ( انگليسي ) اوتکمند ، ۱۴ قاسم الاخبار ( اردو )  
تامل و انگليسي ) مدراس ۱۵ قوی راپورت ( اردو ) مدراس ، ۱۶ رهبر دکن ، ( اردو ) حيدر آباد ،  
۱۷ مجله المعالج ( اردو ) افضل گنج ، ۱۸ رساله اتاليتي ( اردو ) حيدر آباد ، ۱۹ مجله محبوب الفظير ( اردو )  
حيدرآباد ، ۲۰ مجله نونال ( اردو ) حيدر آباد ، ۲۱ مجله واعظ ( اردو ) حيدر آباد ، ۲۲ النساء  
( اردو ) ، حيدرآباد ، ۲۳ صحفہ ( اردو ) حيدرآباد ، ۲۴ سيف الاسلام ( تامل ) مدراس ، ۲۵ شمس الاسلام  
( ملايلم ) کارنگاپلي ، ۲۶ اردو ( اردو ) اورنگ آباد دکن .

### جرائد و مجلات اسلامي در بمبئي :

- ۲۷ آفتاب اسلام ( گجراتي ) راجکوت پارا ، ۲۸ اخبار ( گجراتي ) بمبئي ، ۲۹ اخبار الاسلام ( گجراتي )  
بمبئي ، ۳۰ العزيز ( گجراتي ) جوديا ، ۳۱ الحقيقت ( گجراتي ) لرکانا ، ۳۲ الحق ( انگليسي و سندي ) سکر  
۳۳ الاسلام و مومن مترا ( گجراتي ) بمبئي ، ۳۴ الاحکام ( گجراتي ) بمبئي ، ۳۵ الاحياف ( انگليسي و سندي )  
لارکانه ، ۳۶ الوحيد ( انگليسي و سندي ) کراچي ، ۳۷ بيگ مومن ( گجراتي و اردو ) امرتلي ، ۳۸ بهائي  
نيوز ( انگليسي و فارسي ) کراچي ، ۳۹ بهار مجلس ( گجراتي ) بمبئي ، ۴۰ فيض عام ( گجراتي ) احمدآباد ،  
۴۱ گلزار سخن ( اردو ) پوناصدر ، ۴۲ انصاف ( گجراتي ) بمبئي ، ۴۳ عرفان ( اردو ) بمبئي ، ۴۴  
اشاعت الاسلام ( گجراتي ) بمبئي ، ۴۵ اسماعيلي ( انگليسي و گجراتي ) بمبئي ، ۴۶ کانيهاوار ( گجراتي ) ايتيا ،  
۴۷ خلافت ( گجراتي ) بمبئي ۴۸ خلافت بلتين ( انگليسي ) بمبئي ، ۴۹ نهار ( گجراتي ) بمبئي ، ۵۰ ميمن مترا  
( گجراتي ) بمبئي ، ۵۱ ميمن سماچار ( گجراتي ) کراچي ، ۵۲ سرچينت ادور تائزر ( گجراتي ) بمبئي ۵۳ محب  
( گجراتي ) لمبدي ، ۵۴ مسلم هرلد ( اردو ) بمبئي ، ۵۵ پولي تيکل بوهيمو ( گجراتي و انگليسي ) احمدآباد ،  
۵۶ راه نجات ( گجراتي ) بهاونگر ، ۵۷ خلافت ( اردو ) بمبئي ، ۵۸ ست پنت پرکاش ( گجراتي ) احمدآباد ،  
۵۹ سنده زميندار ( انگليسي و سندي ) سکر ، ۶۰ سلطان الاخبار ( اردو ) بمبئي ، ۶۱ تامل ( سندي )  
حيدرآباد سنده ، ۶۲ توحيد ( سندي و عربي ) کراچي ، ۶۳ وفادار ( انگليسي و گجراتي و اردو ) نواساري  
( بروده ) .

### جرائد و مجلات اسلامي در صوبه متحده و آگره اوده :

- ۶۴ آگره اخبار ( اردو ) آگره ، ۶۵ البشير ( اردو ) آتاوه ، ۶۶ البريد ( اردو ) کانپور ،

## جرائد و مجلات مشہورہ عالم اسلام

۶۷ علی گڑھ گزٹ (اردو) علیگرہ ، ۶۸ الامداد (اردو) مظفرنگر ، ۶۹ الحلیل (اردو) بجنور ، ۷۰ اللہ آباد  
ایدور تاثر (انگلیسی) اللہ آباد ، ۷۱ استاد (انگلیسی) اللہ آباد .

۷۲ الناصر (اردو) لکھنؤ ، ۷۳ دبدبہ سکندری (اردو) رام پور ، ۷۴ دربار (اردو) اگرہ ، ۷۵  
دلچسپ اخبار (اردو) فتح پور ، ۷۶ حق (اردو) لکھنؤ ، ۷۷ حقیقت (اردو) لکھنؤ ، ۷۸ ہمدیم  
(اردو) لکھنؤ ، ۷۹ استقلال (اردو) کانپور ، ۸۰ انصاف (اردو) کانپور ، ۸۱ سچ (اردو) لکھنؤ ،  
۸۲ ہمت (اردو) لکھنؤ ، ۸۳ اندین ورلڈ (انگلیسی) کانپور ، ۸۴ انقلاب (اردو) لکھنؤ ، ۸۵  
اقدام (اردو) مراد آباد ، ۸۶ اتحاد (اردو) امرہوہ ، ۸۷ جادو (اردو) جون پور ، ۸۸ مصور (اردو)  
بجنور ، ۸۹ مشاہیر (اردو) بدایون ، ۹۰ مشرق (اردو) گورکھ پور ، ۹۱ مکہ مدینہ (اردو) مراد آباد ،  
۹۲ مدینہ (اردو) بجنور ، ۹۳ ملت (اردو) دہلی ، ۹۴ معارف (اردو) اعظم گڑھ ، ۹۵ غنیمت عالم  
(اردو) مراد آباد ، ۹۶ نیر اعظم (اردو) مراد آباد ، ۹۷ نجات (اردو) بجنور ، ۹۸ نقیب (اردو)  
بدایون ، ۹۹ نوید (اردو) بلند شہر ، ۱۰۰ نظام عالم (اردو) کانپور ، ۱۰۱ اودہ پنج لکھنؤ ، ۱۰۲  
پیغام (اردو) فیض آباد ، ۱۰۳ پردہ نشین (اردو) اگرہ ، ۱۰۴ رہنما (اردو) مراد آباد ، ۱۰۵ رھیل  
کھندگرت (اردو) بریلی ، ۱۰۶ روزانہ اخبار (اردو) بریلی ، ۱۰۷ سیارہ (اردو) لکھنؤ ، ۱۰۸  
شیعہ کالج نیوز (اردو) لکھنؤ ، ۱۰۹ سرمہ روز گار (اردو) اگرہ ، ۱۱۰ تبلیغ (اردو) اگرہ ،  
۱۱۱ ظریف (اردو) سہارنپور ، ۱۱۲ ذوالقرنین (اردو) بدایون ، ۱۱۳ مبصر (اردو) لکھنؤ ،  
۱۱۴ نگار (اردو) لکھنؤ ، ۱۱۵ النجم (اردو) لکھنؤ ، ۱۱۶ صحیفہ وارث (اردو) دیوبہ .

### جرائد و مجلات اسلامی درصوبہ متوسط و برار:

۱۱۷ ادیب (اردو) ناگپور ، ۱۱۸ البرہان (اردو) برہان پور ، ۱۱۹ گلزار حکیمی (گجراتی)  
خامگاؤن ، ۱۲۰ سیسی ساہا (اردو و گجراتی) نرسنگہ پور ، ۱۲۱ تاج (اردو) جبل پور .

### جرائد و مجلات بہار اور یسہ:

۱۲۲ اصلاح (اردو) رگھناتپہ پور ، ۱۲۳ المبشر واتحاد (اردو) پٹنہ ، ۱۲۴ بہارستان (اردو) پٹنہ ،  
۱۲۵ ندیم (اردو) گیا ، ۱۲۶ الجامعہ (اردو) مونگپیر ، ۱۲۷ اقدام (اردو) پٹنہ .

### جرائد و مجلات بنگال:

۱۲۸ المہال (اردو) کلکتہ ، ۱۲۹ اہل حدیث (بنگالی) کلکتہ ، ۱۳۰ ابلاغ (اردو) کلکتہ ،  
۱۳۱ پیغام (اردو) کلکتہ ، ۱۳۲ الجامعہ (اردو) کلکتہ ، ۱۳۳ ہند (اردو) کلکتہ ،  
۱۳۴ الکمال (اردو) کلکتہ ، ۱۳۵ الریفیق (اردو) کلکتہ ، ۱۳۶ بہادر (بنگالی) کلکتہ ، ۱۳۷ بن گیا  
مسلم سٹیپہ تبر کلی (اردو) کلکتہ ، ۱۳۸ بنگال پریسیدنسی گزٹ (بنگالی و انگلیسی) نانور ، ۱۳۹  
دھمکیتو (بنگالی) کلکتہ ، ۱۴۰ ہنتر پتکار (اردو) کلکتہ ، ۱۴۱ انقلاب زمانہ (اردو) کلکتہ ،  
۱۴۲ اسلام درسن (بنگالی) کلکتہ ، ۱۴۳ جادو (اردو) دھاکہ ، ۱۴۴ حور (اردو) کلکتہ ،  
۱۴۵ محمدی (بنگالی) کلکتہ ، ۱۴۶ مسلمان (انگلیسی) کلکتہ ، ۱۴۷ نوکھلی تھائی (بنگالی) نوکھلی ،

سالنامہ « کابل »

۱۴۸ نوکھلی سمیلان ( اردو ) نوکھلی ، ۱۴۹ پیس ( انگلیسی ) دھا کہ ، ۱۵۰ رتنا کر ( بنگالی ) اسٹنسل ،  
۱۵۱ رعیت بندھو ( بنگالی ) کلکتہ ، ۱۵۲ سنارہارت ( بنگالی و انگلیسی ) کلکتہ ، ۱۵۳ سلطان ( بنگالی ) کلکتہ  
۱۵۴ چونچ ( اردو ) کلکتہ ، ۱۵۵ آفتاب ( اردو ) کلکتہ ، ۱۵۶ ہند جدید ( اردو ) کلکتہ .

جرائد و مجلات اسلامی در پنجاب:

۱۵۷ زمیندار ( اردو ) لاہور ، ۱۵۸ الحدیث ( اردو ) امرتسر ، ۱۵۹ انقلاب ( اردو ) لاہور ،  
۱۶۰ سیاست ( اردو ) لاہور ، ۱۶۱ اختر ( اردو ) لاہور ، ۱۶۲ الواعظ ( اردو ) پٹیالہ ، ۱۶۳ البرہان  
( اردو ) لاہور ، ۱۶۴ البصری ( انگلیسی ) قادیان ، ۱۶۵ الفلاح ( اردو ) جالندھر ، ۱۶۶ الفقیہ ( اردو )  
امرتسر ، ۱۶۷ الفضل ( اردو ) قادیان ، ۱۶۸ الحکم ( اردو ) قادیان ، ۱۶۹ الحکم ( اردو ) لاہور ،  
۱۷۰ الاسلام ( اردو ) لاہور ، ۱۷۱ الکیما ( اردو ) لاہور ، ۱۷۲ المعالج ( اردو ) امرتسر ، ۱۷۳ المنیر  
( اردو ) لاہور ، ۱۷۴ انگارہ ( اردو ) امرتسر ، ۱۷۵ انوار الصوفیہ ( اردو ) لاہور ، ۱۷۶ دا کتر  
( اردو ) لاہور ، ۱۷۷ درنجف ( اردو ) سیالکوٹ ، ۱۷۸ فاروق ( اردو ) قادیان ، ۱۷۹ ہمدرد ( اردو )  
لاہور ، ۱۸۰ ہزار داستان ( اردو ) لاہور ، ۱۸۱ ہایون ( اردو ) لاہور ، ۱۸۲ حریت ( اردو ) لاہور ،  
۱۸۳ اندین آریجی تہکت ( اردو ) لاہور ، ۱۸۴ اندین ستیتوز ایند کسینز ( انگلیسی ) لاہور ،  
۱۸۵ انتخاب لاجواب ( اردو ) لاہور ، ۱۸۶ تازیانہ ( اردو ) لاہور ، ۱۸۷ اشاعت اسلام ( اردو ) لاہور  
۱۸۸ اشاعت القرآن ( اردو ) لاہور ، ۱۸۹ اصلاح ( اردو ) لدھیانہ ، ۱۹۰ اسلامک ورلڈ ( انگلیسی )  
لاہور ، ۱۹۱ اسماعیلی صداقت ( اردو ) راولپنڈی ، ۱۹۲ استقلال ( اردو ) پانی پت ، ۱۹۳ اتحاد اسلام  
( اردو ) امرتسر ، ۱۹۴ نیشنل میگزین ( اردو ) لاہور ، ۱۹۵ کشمیری ( اردو ) لاہور ،  
۱۹۶ منظر ( اردو ) لاہور ، ۱۹۷ مشیر الاطباء ( اردو ) لاہور ، ۱۹۸ مسترگزت ( اردو ) لاہور  
۱۹۹ محبت ( اردو ) لاہور ، ۲۰۰ مسلمان ( اردو ) سادھورہ ، ۲۰۱ مسلم اوت لک ( انگلیسی ) لاہور ،  
۲۰۳ مسلم راجپوت ( اردو ) امرتسر ، ۲۰۳ ضارح ( اردو ) جالندھر ، ۲۰۴ نقشبند ( اردو ) سیالکوٹ ،  
۲۰۵ نور ( اردو ) قادیان ، ۲۰۶ نیرنگ خیال ( اردو ) لاہور ، ۲۰۷ نصرت ( اردو ) لاہور ،  
۲۰۸ پیسہ اخبار ( اردو ) لاہور ، ۲۰۹ پیام محبت ( اردو ) لاہور ، ۲۱۰ پھول ( اردو ) لاہور ، ۲۱۱ پولیٹیکل رھما  
( اردو ) لاہور ، ۲۱۲ پولیٹیکل رھما ( اردو ) امرتسر ، ۲۱۳ پنجابی خیالات ( اردو ) پٹیالہ ، ۲۱۴ رفیق صادق  
( اردو ) پٹیالہ ، ۲۱۵ رفیق تعلیم ( اردو ) لاہور ، ۲۱۶ رھمای صحت ( اردو ) لاہور ، ۲۱۷ ریلوی یونین  
( اردو ) لاہور ، ۲۱۸ ریاض ہند ( اردو ) امرتسر ، ۲۱۹ مجلہ انجمن حمایت اسلام ( اردو ) لاہور ،  
۲۲۰ مجلہ ستلیج ( اردو ) لدھیانہ ، ۲۲۱ مجلہ شیخ قانون گو ( اردو ) لایل پور ، ۲۲۲ سنت ( اردو )  
لاہور ، ۲۲۳ شباب ازاد ( اردو ) لاہور ، ۲۲۴ سلك سروازید ( اردو ) پٹیالہ ، ۲۲۵ صوفی ( اردو )  
پنڈی بہاؤ الدین ، ۲۲۶ طبیب ( اردو ) لاہور ، ۲۲۷ تبلیغ ( اردو ) لاہور ، ۲۲۸ ایسٹرن ٹائمز ( انگلیسی ) لاہور  
۲۲۹ تفریح ( اردو ) لاہور ، ۲۳۰ مجلہ عالم گیر ( اردو ) لاہور ، ۲۳۱ تاریخ ( اردو ) لاہور ، ۲۳۲ تہذیب  
نسوان ( اردو ) لاہور ، ۲۳۳ توحید ( اردو ) لاہور ، ۲۳۴ استانی ( اردو ) امرتسر ، ۲۳۵ وطن ( اردو )



## جرائد و مجلات مشهوره عالم اسلام

لاهور، ۲۳۶ ادبی دنیا ( اردو ) لاهور، ۲۳۷ وکیل ( اردو ) امرتسر، ۲۳۸ اخبار تعالیم ( اردو ) لاهور .

### جرائد و مجلات اسلامی برما :

۲۳۹ اراکان نیوز ( انگلیسی ) اکیاب ، ۲۴۰ شیر ( اردو ) رنگون .

### جرائد و مجلات دهلی :

۲۴۱ امان ( اردو ) ، ۲۴۲ پشوا ( اردو ) ، ۲۴۳ دین و دنیا ( اردو ) ، ۲۴۴ عدل ( اردو ) ،

۲۴۵ عصمت ( اردو ) ، ۲۴۶ جامعہ ( اردو ) .

### جرائد و مجلات اسلامی در جزایر شرق الهند زیدرلاندي :

شهر سورابیا و شهر بتاویا مراکز جراید است . جراید و روز نامه های اسلامی که از جزایر مختلفه

نشر میشود قرار ذیل است :

جاوا : ۸ ، جزایر متصل جاوا : ۳۶ ، سماترا : ۱۰ . علاوه بران ۵ مجله مذهبی و ۳ مجله عربی نیز از جزایر شرق الهند شایع میگردد ، از آنجمله : لایت آف سماترا ، ینگک جاوا ، ینگک سماترا ، لایت آف نیدر لاندز اندیا ، لایت آف میلاناسیا ، ریویو آف اسلام ، اگریمان ، دس اگریمنت ، ایرا آف اسلام ، مشهور اند .

### جراید و مجلات اسلامی در ممالک دیگر :

در شام چین و جاپان و روسیه و سیلان و باغاریا ، و یوگوسلاویا و رومانی و مجارستان و فرانس و برطانیه و جرمنی و اضلاع متحده امریکه و برازیل و ارجنتائن و گیانا و جزایر غرب الهند ، و اکثر جاهای امریکه جنوبی و مستعمرات اورپائی و باقی ممالک آسیا ، افریقه ، جراید و مجلات اسلامی نشر میشود .

## اهمیت جراید آتازونی

اهمیت مطبوعات را در امریکا ازین امر میتوان فهمید که تنها جریده ( نیویارک تایمز ) در هر شماره خود ۱۱۰,۰۹۵ تن کاغذ و ۲,۱۲۰,۳۳۵ کیلوگرام سیاهی بصرف میرساند، شماره های روزانه این اخبار دارای ۴۹ صفحه ، و شمره های روز بکشته آن در ۲۰۲ صفحه انتشار مییابد . اداره این جریده فی روز ده هزار بار تیلفون میکند ، پوسته یومیه به این اداره میرسد عبارت از شانزده هزار مکتوب و جراید یومیه میباشد .

Judo

## جو جیدس

مفهوم لفظ جودو و یا جوجیدس ( که اول آن جاپانی و ثانی آن محرف با انگریزی است ) استعمال قدرت و قوه است در مقابل دشمن در حال مدافعه و تعرض .

در زمانهای قدیم عساکر جاپانی این فن را در مجادلات با اسلحه ادوار ماضیه، مانند تیر و کمان و شمشیر استعمال مینمودند و هم این هنر در جنگ ها اکثر اوقات بدون اسلحه و هنگامی با اسلحه نیز اجرا میشد . اقسام تعرض آن قرار ذیل است :

اصول حمله بر دشمن و غلظاندن آن بر زمین و مجروح وخسته ساختن و ایراث ضربه بر پای و فشار دادن گلوی آن ، اصولاً شکستاندن پای و دست و بازوی دشمن میباشد ، مقصد ازین اعمال اسپورتی محض مغلوب ساختن و کمزور نمودن دشمن است ، علاوه دران بسا اقسام مدافعه نیز موجود است که ذریعه آن خود را از دشمن حفظ میتواند .

در این موضوع اکنون در جاپان مکاتب عالی افتخار گر دیده و ( پروفیسر کینو ) که از مشاهیر پروفیسر های این فن است از پنجاه سال باین طرف درین فن خیلی اصلاحات قیمتداری نموده و آنرا درجه اسپورت فنی عالم داخل کرده است .

با آخر درین فن تنها حمله و مدافعه و ایراث ضربه مطلوب نبوده بلکه برای تقویت معنویات و قلب هم بعضی اصولات مفید را حائز است و هم رفته رفته روز بروز این فن تکامل مینماید و حاضرأ در جاپان ( جوجیدس ) بطور عمومی لازمی و ضروری و تحصیل آن لابدیست ، زیرا استعمال و دوام آن بر دلاوری و جسارت شخص یافزاید و هراس و خوف را از افراد بر طرف میگرداند ، ماهمین این فن ( جوجیدس ) را بدو قسم تقسیم نموده اند : قسمت اول بنام ( کاته ) و دوم آن بنام ( اندری ) یاد میشود .

کاته صرف بطور یک ( ادمان و اسپورت ) است ، و اندری بقسم ( تعرض و مدافعه است ) مگر گاهی تعرض هم در قسمت کاته تعلیم میشود ، زیرا اگر این قسمت در اندری تعلیم شود برای طلبه مورث مضرت میگردد، از انرو تعرض را نیز در تحت عنوان کاته داخل نموده اند. در مشق ( جوجیدس ) از ضربه رسانیدن بچشم و پهای و مجروح ساختن دندان ، و تاب دادن انگشتان که خلاف رویه انسانیت است احتراز کرده میشود، طبیی این اصولات در داخل درسخانه مخصوص آن تعلیم و استعمال آن صرف بوقت ضرورت جائز است. از سیستم پهلوانی ، و کشتی گیری قدیم ، بخوبی فرق میشود چه دران صرف قوت زیاد بمقابل دشمن ضرور بود و باید دشمن ضعیف می بود . اما در ( جوجیدس ) ضرورت به استعمال قوه زیاد نیست، در جوجیدس

يك شخص قوی بر يك شخص ضعیف كه فن جوجیدس میداند غالب آمده نمیتواند و میفود كه آن ضعیف قوی را خیلی بسهولت مغلوب كند، زیرا شخص ضعیفكه ( جوجیدس ) میداند از پهلوها و قسمت های ضعیف وجود مخالف خود باخبراست .

مثلاً اگر يك شخص قوی بالای شخص ضعیف هجوم میکند آنوقت آن شخص ضعیف مجبور نیست كه در مقابل صرف قوت و مقابله آن توقف كند بل در اثنای شدت هجوم خود را يكقدم پس برده بعد مهاجم را بطرف خود كش میکند، مهاجم موازنه خود را از دست داده و شخص ضعیف با آسانی آنرا مغلوب میسازد، الحاصل مشق ( جوجیدس ) بر جرئت و جسارت انسان می افزاید .

این اسپورت به تنهایی اجرا شده نمیتواند، باید افلا دونفر یا زیاده ازان موجود باشد. در مملكت جاپان جوجیدس از اسپورت های بسیار ضروری و لازمی و به تمام مكاتب عسكری و پولیسی و بدیگر مراکز علمی و فنی تعمیم شده است، علاوه ازان در جوجیدس اخلاق، وظیفه شناسی، صداقت، و وفا و غیره هم درس داده میشود .

در مکتب فنون حربیه کابل علاوه از دروس و اسپورت های مروجه عسکری و غیره جوجیدس نیز آموخته میشود، و برای تعلیم اینكار موسیونا کائامائی ژاپانی را كه یکی از پروفیسر های خیلی مشهور و دارای دیپلوم های عالی این فن میباشد حكومت متبوعه ما استخدام نموده و موسیوی مذکور در مکتب حربیه مشغول تعلیم جوجیدس میباشد .



## رسم عروسی در چین

برای يك شخص متدین امروزه آسان نیست که بعضی از عادات و تقالید چینیان را فهمیده بتواند ، چه تمدن آنها قدیم و روحاً و اخلاقاً باین تمدن جدیده اختلاف دارد ، و چیزیکه از عادات اهل چین مردم را بحیرت می اندازد این است که در آنجا در مقام مصافحه دست راست را بدست چپ محکم میگیرند ، و در ساعات حزن و ماتم عوض جامه های سیاه سفید میپوشند ، جوان چینی عروس خود را خود اختیار و انتخاب نمیکند اختیار را بوالدین خود میگذارد و کسی را که آنها اختیار نماید با اعتماد و اطمینان کامل قبول میکند و پیش از عروسی زوجه خود را نمی بیند ، خنله عروسی چندین روز دوام داشته و اهم ترین چیزهائیکه از سایر ایام آنرا تمیز میدهد کثرت اصوات موزیکه و وفور اکل و شرب است که به اندازه زیادی بعمل میآید . چینیان اشخاص معین را برای ولیمه دعوت نمیکند ، بلکه از راه و بازار بهر که مقابل شوند او را دعوت مینمایند ، چه اوقات مخصوصی برای نشستن بالای سفره در ایام عروسی ندارند ، بلکه دسترخوان شان در تمام روز پهن میباشد ، پس برای هر انسانی که داخل میشود بدون صرف طعام و استماع موسیقی که هرگز قطع نمیشود دیگر کاری نیست ، دروازه برای دخول و خروج همیشه مفتوح است ، عروس با جمعیت زیاد و هدایای مختلفی بخانه شوهر میرود ، البسه محتشم به عروس پوشانیده میشود ، هر که او را می بیند خیال مینماید که بسیار عالمه و مهذبه میباشد . و هم از چیزهائیکه در احتفالات عروسی آنها جالب دقت است شکل مطبخ آنهاست که مخصوصاً در بیرون منزل آنرا برپا میکنند و گوشت و مرغ را برای هر شخص که خواهش تناول آنرا داشته باشد شب و روز کباب میکنند ، آواز های موسیقی و سرود های گوناگون را باهم می آمیزند ، بیننده و شنونده از دور میدانند که در آنجا مجلس عروسی منعقد شده است و دائماً احتفال را به ذبایح حتم میگردانند و در آنوقت موسیقی خاموش شده مدعوین شنا گویان پی کار خود میروند .





## تلگراف وحشی ها

### تلگراف وحشی ها

از مقوله های برجسته و معروفست که میگویند : احتیاج مادر ایجاد است . واقعاً اختراعات مهمه اسباب و وسایل عالیّه که در آسایش و رفاهیت توده بشر امروز خدمت میکند غالب آنها ناشی از همین مطلب می باشد .

یکی از سیاحین افریقا مینویسد هنگامیکه در ولایت « کانگو » سیر و مسافرت داشتم ، میدیدم اهالی اخبار مسافرت من با دیگر حوایج خودشان را از يك قریه بدیگر قریه بوسیله دهل اخبار مینمایند . این دهل ها عیناً کار تلگراف بی سیم را میداد و طرف مقابل از آواز این دهل بخوبی فهمیده و اخذ نتیجه میتوانست ، چه بمشاهده خودم پیوسته بود که در قریه که توقف کرده و میل داشتم فردا بقریه مقابل بروم اهالی این قریه بذریعه دهل اخبار کردند ، وقتا که بآن قریه مطلوبه قریب شدم دیدم اشخاص منتظر من بوده و اطلاعات و سابقه خودشان را نسبت بررود من اظهار کردند .

این تلگراف عجیب عبارت از تنه میان خالی درخت است که دارای سوراخ طویل بوده و از مرکز بطرف پایان امتداد یافته است . نواختن این دهل بذریعه ددوانه کوبه های چوبی و در حین نواختن از یکطرف سوراخ آواز زیر و از دیگر سو صدای بم خارج می شود . الفاظ را بترتیب مخصوص در سوراخ های معین این دهل بذریعه کوبه ها میتوازند و بعد نواختن هر جمله یا لفظ اندک مکث می نمایند ، تا خبرها مغشوش نشود . در مقابل اشخاص بی سابقه عموماً این اصوات مثل صدا ها و هنگامه عادی دهل چوبی ها معلوم و شنیده میشود ، ولی در عین زمان نزد متخصص و دهل چوبی طرف مقابل همه این اصوات دارای نظم و ترتیب خاصی هست که از آنها الفاظ و جملات را تفکیک می نمایند .



## تلویزیون

نام تلویزیون کم و بیش بگوش ما رسیده است ولی معرفت و اطلاع کاملی هنوز ازان ندارم ، بنابراین مضمونی را که راجع به تلویزیون در جرائد خارجه نشر شده اقتباس و ذیلاً مینگاریم .

آلة تلویزیون دستگاهیست که بوسیله آن میتوان از مسافت بعیده اشخاص و اشیاء و مناظر و مجالس عمومی را تماشا کرد ، بعبارت روشن تر همان طوریکه بوسیله دستگاه تلیفون با دوستان و آشنایان و اشخاص دیگر صحبت میکنیم ، همین طور هم با تلویزیون ، اشخاص و اشیاء را می بینیم ، ولی تفاوت بین تلیفون و تلویزیون خیلی زیاد است .

تلویزیون مولود عجائب رادیومیباشد ، ما بوسیله رادیو ، تلگراف بی سیم و تلیفون بی سیم داریم ( حتی از دور هم بوسیله رادیو عکس بر میدارند تلویزیون در عن حالیکه مناظر و اشخاص را نشان میدهد صحبت آن ها را نیز بگوش میرساند ) مثلاً فرض کنید شما در جلال آباد نشسته و میخواهید با یکی از دوستان خود در هرات یا مینمه مذاکره کنید وقتی پشت این دستگاه قرار گرفتید علاوه از آن که با دوست خود در چند صد کیلومتر مسافت صحبت می کنید خیال تان می شود که چند متر دور تر از شما ایستاده یا نشسته مشغول صحبت است .

با این مقدمه خوب میتوانید اهمیت این اختراع عجیب را درک کنید که تا چه اندازه میباشد و در صورتیکه تعمیم پیدا کند چه انقلاب عظیمی را در زندگی اجتماعی ایجاد خواهد کرد .

با داشتن يك دستگاه ( تلویزیون ) کلیه تیاتر ها و اوپرا ها ، نظمهای مهم ، موزه های تاریخی و ملی دول ، مناظر طبیعی و کلیه محافل و مؤسسات عمومی و کنسرتها خوانندگان شهر را در منزل با چشم خود مجسم دیده آواز آنها را بگوش میشنوید . انقلاب اجتماعی را از آنجا حادث می نمایند که زندگی مردم با استعمال رادیو و دستگاه تلویزیون مستر ع تر میشود ، علاوه امروز مجبور هستید که برای رساندن مطلب و مقصد خود به نماینده یا دولت خویش که در ولایت دیگر یا خارجه ساکن است تلگراف کنید ولی فردا احتمال قوی دارد که حاجت باین مخابره نمایندبل شفاهاً از دور او را دیده صحبت کنید و یا آنکه عکس مراسله شما را عیناً از مبداء بقصد منتقل نموده کار شما با حسن وجه صورت بگیرد . خوب درک مینمائید که تا چه اندازه در وقت صرفه جوئی شده و چقدر کار شما پیشرفته است ، انقلابی که رادیو و دستگاه تلویزیون در زندگی اجتماعی آینده حادث خواهد نمود بسیار است .

مطابق شرحی که اخیراً روز نامه « فوشیس زاتینونک » آلمانی نشر داده است مملکت آلمان نخستین مملکتی خواهد بود که رسماً استعمال تلویزیون را قبول کرده است ، در واقع میتوان تلویزیون را از مختصرات انگلیس ها و امریکائیها محسوب داشت ، که هنوز هم مشغول رفع نواقص و تکمیل اختراع مزبور میباشد ، ولی آلمانیها در استعمال آن عملاً وارد کار شده اند چه رسماً متمرکز گردیده است که ایستاسیون تلویزیون را در نترلین بعد از افتتاح نمایشگاه بی سیم که قریباً منعقد میشود ایجاد کنند . این ایستاسیون را شرکت ( تلیفون گن ) آلمان تأسیس خواهد نمود ، مخابرات تلویزیون بوسیله امواج کوتاه ( ترا کوت ) صورت میگردد بطوریکه

### تلویزیون

طول هر موجی هفت متر باقوه پنج کیلووات میباشد ( برای روشن شدن ذهن خوانندگان توضیح میدهم که در بی سیم دو نوع امواج الکترونیک بکار برده میشود ، یکی امواج دراز و دیگری امواج کوتاه . امواج کوتاه ازین حیث رجحان و برتری دارد، که چون امواج الکترونیک کوتاه باشد، قوه خود را در موقع انتشار و مخزنه از مبدأ تا نقطه مقصد در فضا از دست نداده و بواسطه اتصال امواج مزبور بهم دیگر همان قوای اولیه را دارد و در نتیجه مخزنه واضحت و آشکارتر بمقصد میرسد. برعکس امواج دراز که بواسطه طول موجهای الکترونیک قسمت عمده آن در فضا از بین رفته و هنگامیکه بمقصد میرسد آن وضوح کامل را ندارد، اکنون در تمام بی سیم های دنیا امواج کوتاه را بکار میبرند ) .

اداره پست آلمان تصمیم نموده است که ایستاسیون مزبور را پس از آزما یسهای لازمه که بعد از افتتاح آن بعمل میآوردند در دسترس استفاده عمومی قرار بدهد .

وظیفه تلویزیون انتشار صور و اصوات در آن واحد میباشد، که هر دورا با همان سیستم بی سیم نشر میدهد. مهندسین در بادی امر با مشکلاتی زیاد مواجهه شدند و جهت ساختن یک دستگاه گیرنده توفیق حاصل نمودند و لاکن شرکت « تیلیفون گن » اخیراً بر اثر اختراع پروفیسور « کالو روس » این اشکال را مرتفع نموده است و البته شکی نیست بگانه راهی که برای برداشتن عکسهای ثابت یا متحرک وجود دارد عبارت از اینست که عکس های مربوطه را بشکل مربع یا دایره مانند تجزیه نموده و بهر قسمتی همان مقدار نوری که مناسب باین رنگ آن باشد مسلط نمود و برای اینکار هیچ دستگاهی بهتر از دستگاهی که پروفیسور « نیکوس » روسی اختراع نموده، وجود ندارد اداره پست آلمان هم این دستگاه را در ایستاسیون تلویزیون که قریباً افتتاح خواهد شد بکار خواهد برد و امتحان کرده اند که هر اندازه صور اشیا بزرگتر باشد، نقل آنها بمسافت بعیده آسانتر و بدون هیچ اشکالی صورت میگیرد .

درین ایستاسیون در هر ثانیه دوازده عکس برداشته میشود. دستگاه گیرنده به قیمت ۳ هزار فرانک در معرض فروش گذارده خواهد شد که هر کس بتواند بآن دسترسی پیدا بکند .



## معلومات صحی

### ضرورت ویتامینها در حیات

شاید هر شخص در این بیست سال اخیر واجع بویتامینها یکحصه معلوماتی حاصل نموده و نام آنها را از هر جائی میشوند .

ویتامین هان اشیای مستور و صاحب فوائدیست که در غذا موجود بوده، اما نه بچشم دیده میشود و نه رایحه آن استشام شده و نه مزه مخصوصی دارد . ثابت شده است که شخصیکه مقدار کافی ازین ویتامینها برایش نرسد مالتش بمرض دچار گردیده و در نتیجه زندگانی را پدروود خواهد گفت . انواع ویتامینهائیکه تا امروز کشف شده است شش میباشد که هر کدام آن ها در حفظ کیان جسم وظیفه معینی دارند .

تا امروز فقط همین شش نوع ویتامینها میباشد که علما در وجود داشتن شان اتفاق دارند و میگویند انواع دیگری هم دارد اما تا هنوز وجود شان اثبات نشده است .

در هر حال جسم باید از هر شش رقم ویتامین مزبور که هر کدام در یک نوع غذای مخصوصی موجود میباشد حصه بگیرد والا بیک مرضی معرض خواهد شد .

بعد از تطور چندین قرن مردم عادت گرفته اند که غذای شان عبارت از گوشت و سبزیجات و میوهجات باشد و همین اغذیه است که دارای انواع ویتامینها بوده و انسانها قبل ازینکه بدانند یا کشف نمایند به نیل مایحتاج خویش موفق گردیده اند .

اگر ما حد اکثر مدت اکتشاف ویتامینها را از سی سال باینطرف حساب نمائیم باز هم بعض ظواهر دیگری است که در خلال قرون ماضیه بروز نموده است مثلاً انتشار مرض ( اسکربوط ) که بین ملاحان و دریانوردان و سیاحینی که به سفرهای طولانی دریاها قیام مینمودند ملاحظه میشد و حالا ثابت شد که این مرض از نقص یکی از ویتامینها که ویتامین C است تولید میشود و چون این ویتامین در بسیاری از اقسام میوهجات و سبزیجات تازه موجود میباشد ، سفاین که عادة ذخایر غذائی خودها را از گوشتهای قاغ ( قدید ) و اطعمه که در قطیها محفوظ نگه داشته میشود باخود حمل مینمودند ازین رونفری کشتی نشینان از خوردن هان میوهجات و سبزیجات تازه محروم مانده و در نتیجه بمرض مذکور معرض میگرددیدند . سفاین انگلیسی عادت داشته اند که از چندین سال پیشتر آب لیورا بین شیشهها باخود حمل نمایند ،



زیرا برای معالجهٔ مرض اسکر بوت این آب را مفید ملاحظه کرده بودند و راز فائدهٔ آنهم معلوم نبوده تا اینکه ظاهر شد که آب لیمو و دیگر میوه های تازه دارای این نوع ویتامین بوده و برای اینگونه امراض مفید میباشد. در تاریخ ذکر شده است که اغسطوس امپراطور رومانی برض خطرناکی که نزدیک برگش ساخته بود دچار شده و بخوردن کاهو خیلی اظهار میل کرده و در طلب آن الحاح مینمود ، اما طبیب مخصوص وی بجهت خوف از سحتش خوردن کاهو را مانع میشد تا اینکه امپراطور این طبیب را تبدیل کرده و طبیب دیگری را اختیار کرد آن طبیب خوردن کاهو را برایش اجازه داد که بلافاصله پس از خوردن آن صحت یاب شده و تماماً از مرض شفا یافت .

بعضی از اطبای عصری در این مسئله بحث و تدقیق کرده و در نتیجه برایشان معلوم شد که حتی امپراطور ضرور به مرضی که از نقص ویتامین پیدا میشود دچار بوده و شاید بعقیدهٔ شان ویتامین A یا B بوده و خوردن کاهو را که برایش منع کرده بودند دارای این ویتامین است که به مجرد خوردن آن شفا یافت .

اما باید بگوئیم که این را قاعدهٔ عمومی برای تمام امراض نباید قرار داده و گمان نمود هر غذائیکه مریض بخوردن آن میل مینماید حتی دارای یک ویتامینی که جسمش بآن محتاج است میباشد ، مثلاً مریض بخوردن شکر و شیرینی میل مینماید درحالیکه به قند هیچک ویتامینی بفت نمیشود. همچنان بسیاری اشخاص برض ( بلاگرا ) و یا امراض دیگری مبتلا شده و بهمن امراض میدهیرند بی آنکه بخوردن اغذیهٔ که دارای این ویتامین هامیباشند اظهار میل کرده و بدان وسیله خودهار از مرض نجات بدهند .

علما در اول امر بنام گذاشتن ویتامین هاییکه کشف کرده اند متحیر و متردد بوده بدو آنها را حسب او صافیکه دارا میباشند نام گذاشتند مثل ( ویتامین چربی دار و قابل ذوب ) و امثالها ، اما بعد ها اتفاق حاصل کردند که آنها را بحروف هجائی اسم بگذارند ، و از همان وقت این شش ویتامینی که تا امروز کشف شده است با-امی ویتامین های ( A.B.C.D.E.F.G ) نامیده شده اند ، هر چند که این نامها بصورت موقتی است و ناموقتی که علما بحرف و کته هر ویتامینی جداگانه موقت شوند ، همین نامهای که ذکر شد یاد می شود .

ویتامین F مشابه ویتامین B میباشد و فقط بیاعت اینک بعضی از متتبعین دیدند که یک جزئی از ویتامین اخیرالد کر دارای خواص معینی است لذا بنام جداگانه موسوم گردید . در مقدمهٔ ویتامین هاییکه خواص و فوائد شان ثابت شده ویتامین D میباشد که باثبات رسیده است که هرگاه کمیت وافری از آن داخل غذای اطفال نباشد اطفال مذکور مبتلا به مرض تشویهٔ اعضا میشوند که این مرض استخوانها را نرم ساخته و در نتیجه ساقهای پای شان مقوس شده و سینه های آنها بد شکل و زشت میگرددند .

هم چنان اجسم بزرگان را از یک وجه دیگری زشت و بد ترکیب میسازد . از قرن های خیلی درازی معروف بوده که روغن جگر ماهی بهترین دوائی برای این مرض است و برای طفل هرگاه قبل از اینکه زشتی اعضا خیلی زیاد شده و استخوانها خیلی نرم نشده باشد داده شود مفید واقع میشود . حالاً راز این مسئله واضح و ثابت شده و معلوم گردید که روغن جگر ماهی و روغن یا ماهی که در جگرهای بسیاری از حیوانات یافت می شود محتوی مقدار زیادی از ویتامین D میباشد ، هم چنان این ویتامین در سفیدی تخم ، نیز به وفرت موجود است و از همین جاست که اطفالیکه تخم تازه خلی صرف مینمایند از مرض تشویهٔ استخوان مصئون میباشند.

## سالنامه « کابل »

اطفالیکه در شهرها زیست مینمایند نسبت به اطفالیکه در دهات بزرگ میشوند معروض باین مرض می باشند و سبب آنهم وجود علاقه محکمی بین ویتامین D و روشنی آفتاب است و بوضوح پیوسته که شعاع آفتاب یا مصدر دیگری از اشعه ماورای بنفش مرص تشویه استخرانها را عیناً مثل روغن جگرماهی شفای بخشد. راز این مسئله هم بدو معلوم نبود تا اینکه ظاهراً شده که اشعه ماورای بنفش دارای میزه مخصوصی است و آن تکثیر ویتامین D در جسمیکه بآن معروض می شود میباشد. جسم انسانها و هم چنان از یکعده حیوانات و نباتات محتوی ماده کیمیوی است که ( ارجوسترول ) نامید میشود و این يك ماده چربی است که در اوایل اهمیتی بدان نمی نهادند، اما اخیراً واضح شد که اگر این روغن به اشعه ماورای بنفش معروض گردد بماده کیمیوی تحویل میشود که غالباً میتوان گفت همین ویتامین D است.

اخیراً چند نوع غذا را برای تبدیل ( ارجوسترول ) به ویتامین D در اشعه ماورای بنفش معروض نمودند و شاید باین ذریعه از ویتامین مذکور بدست آورده و بقسم مستحضرات در دواخانه ها بفروش برسد با آنهم نباید آنرا بدون استشارة دکتور استعمال کرد. و تنها کفایت مینماید که در ضمن غذائیکه انسان صرف میکند يك حصه تخم تازه نیز داخل باشد که باین ذریعه تمام ویتامین D که جسم بدان محتاج میباشد داخل بدن شده و احتیاجی به حصول این ویتامین بوسائل صناعی نمی افتد.

يك ویتامین دیگری هست که میتوان آنرا نیز تحلیل کیمیوی نمود و آن ویتامین A است که عبارت از ماده زرد رنگی موسوم به ( کاروتین ) میباشد و این همان ویتامینی است که به زردك، رنگ زردی دهد و اشتقاق اسم آن از کلمه Carrot در انگلیسی است که معنی آن زردك میباشد.

این ویتامین نیز در بسیاری از اقسام سبزیجات مثل سبزی پالک و امثال آن یافت میشود. و بلحاظ سبزی رنگی که سبزی پالک دارد رنگ زردی که این ویتامین دارا است مینماید.

معروف است که مخصوصاً سبزی پالک و زردك مقدار زیادی از ویتامین را محتوی مینمایند. بعضی از علمای انگلیسی باین عقیده هستند که ماده را که ( کاروتین مینامند، یاعیناً خود ویتامین A میباشد و یابینکه بآن تحویل میشود، بهمان صورتیکه ( ارجوسترول ) به ویتامین D تبدیل مینماید.

بزرگترین میزه ویتامین اینست که انسانرا از جراثیم ریزش و سرما خوردگی و امراض دیگر وقایه میکند. یکی از اطباء باثبات رسانیده است که اگر درغذای انسان بقدر کفایت شیر و سبزیجات سبز و زرد موجود باشد مرض ریزش کمتر بانسان اصابت مینماید. بین ویتامین A و ویتامین D يك علاقه موجود است. و بوضوح پیوسته که اگر انسان بدرجه کافی در آفتاب نشیند قوه مقاومتش در مقابل جراثیم زیاد میگردد. به-از ویتامین B ویتامین A میباشد که وظیفه آن وقایه جسم است از امراض مختلفه عصبی مثل ( نوراستی ) و غیره. و شاید انتشار امراض عصبی در دنیا مولود همین علت باشد که عاده مردم مقدار کافی از ویتامین مذکور را صرف نمی نمایند و این مقدار باید بیشتر از مقادیری باشد که در زمانه های گذشته بآن احتیاج می افزاید زیرا این عصر، عصر سرعت است که تأثیرات خیلی سوئی بر اعصاب بخشیده و بآن تنگ و دو و تراجم که بالای رزق روز بروز شدت مینماید زیاده میگردد.

## معلومات صحیه

ویتامین B در گندم و حبوبات دیگر و جگر و کاهو موجود است. چنانچه دیده میشود اشخاصیکه این اغذیه را بیشتر مصرف مینمایند عادهً دارای اعصاب قوی میباشدند. سبزیجات نیز محتمری مقدار زیادی ز ویتامین است، اما نسبت به جگر و کاهو مقدار آن ها کم میباشد. اینک در جدول ذیل بصورت انجاز، انواع ویتامین ها و وظائف شان و اطعمه که دارای این ویتامین ها میباشدند شرح داده می شود.

اسم ویتامین	فوائد	اغذیه که در آنها یافت می شود
ویتامین A	از مرض سرما خورده گی جلوگیری کرده و از جراثیم آن صیانت مینماید. همچنان برای صحت مفید بوده و به نموی اطفالی کمک میکند. از مرض موسرم به (کیروفتالیا) جلوگیری می نماید.	شیر، مسکه، گوشت تازه. - سبزیجات مثل سبزی پالاک، سبزیجات زرد مثل زردک.
ویتامین B	اعصاب را محافظه و تقویت نموده و از مرض عصبی موسوم به Polyneuritis (التهاب اعصاب) جلوگیری میکند. اشتها را زیاد کرده و به نموی اطفال کمک می نماید.	گندم و حبوبات دیگر، جگر، کاهو، خیره.
ویتامین C	صنائی خون را محافظه کرده و از مرض (اسکروپوت) جلوگیری مینماید.	لیمون، پرتقال، انگور، کلم، تخم د، بادشمان روی، تراپیزک، سبزی پالاک، شلم، فلفل، سیر.
ویتامین D	به نموی استخوان ها کمک کرده و از مرض تشویه اعضا مخصوصاً در اطفال صیانت مینماید و از فساد و نقص دندانها جلوگیری میکند.	جگر، روغن چگرمای، سفیدی تخم، استریدی. اشعه آفتاب و مخصوصاً اشعه ماواری بنفش.
ویتامین E	بحیات جنین و نموی آن قبل از ولادت کمک می نماید.	روغن، گندم و حبوبات - ایره. گوشت تازه و روغن حیران، کاهوی تازه.
ویتامین F	مثل ویتامین B	مثل ویتامین B
ویتامین G	مرض جلدی موسوم به بلا را و امراض جلدی دیگر را جلو می گیری نماید.	شیر تازه یا تخیر شده، سبزیجات هر چند بین قطعی هم باشد، مثل پرتقالیکه د قطعی های سر بسته از اروپا می آید، کبله، خیره.

## شئون عائله

### نوشیدن آب :

مادر ها عقیده دارند که نباید اطفالشان بسیار آب بنوشند، مخصوصاً در اثنای غذا ، در حالیکه این عقیده عاری از حقیقت است . زیرا نوشیدن آب در صورتیکه طفل دچار مرضی نباشد ابداً مضر برایش نمیباشد بلکه دلیل بر احتیاج جسم وی بهمان اندازه آب میباشد . اینهم پوشیده نیست که انسان در تابستان به نسبت زمستان بیشتر آب مینوشد زیرا در تابستان آب تبخیر میشود . همچنین خوب نیست در حالت عرق آب خیلی سرد یا برفدار بنوشند .

### نصائح مادر :

چون مادران صاحب تعلیم و مهذب متعنی به بعضی نصایح اند که در تربیه طفل نو تولد شان کمک نماید . یکی از اطبای متخصص درینباره نصایح ذیل را می نماید :

- ۱ - غذای طفل باید با اوقات معینه داده شود و اگر موقع غذا رسید و طفل خواب باشد لازم است که بیدار کرده شود ، و اگر پیش از موقع غذا بیدار شد باید کمی آب تعقیب کرده برایش داده شود .
- ۲ - طفل باید در چند هفته اولی حیاتش یومیه و در اوقات معین وزن شود و بهتر است که عمل وزن کردن قبل از میعاد استحمام انجام بگیرد .
- ۳ - دهن طفل نو تولد با آب مسح نشود .
- ۴ - ناخن او وقتی که دراز شود باید بگیرند تا خود را مجروح ننماید .
- ۵ - طفل را بجائی بگذارند که از هر سو عاقل و سروصدائی نباشد و بدست هر کسیکه داخل خانه می شود مرد باشد یازن ندهند .
- ۶ - در نزدیک طفل باید تمام انفعالات عصبی را ترك نمود .
- ۷ - طفل را لباس زیاد پوشاندن دور از حکمت است .
- ۸ - اگر طفل را موقتی که گریه میکند از بسترش بجای دیگر نقل دهند دور از احتیاط و عقل است و هر روزی باید در بعضی اوقات او را بگذارند تا گریه نماید زیرا فریاد و گریه شش های او را قوی میسازد .
- ۹ - بعد از غذا طفل را بطرف راست بخوابانند زیرا این وضعیت به هضم مساعدت می نماید .





آقای عهده‌امجد خان رئیس شرکت اسبهای افغانستان یکی از جوانان  
فعال و وطن‌پرست مملکت بوده، تحصیلات ابتدائی در هرات  
و در شعبه اقتصاد در ماسکو تحصیل خصوصاً نموده است.  
عبدالمجید خان ۱۴ سال در روسیه و دو سال در جرمنی  
مشغول تجارت افغانستان بوده و ضمناً در ترقی اقتصاد  
افغانستان از قبیل تأسیس اولین شرکت در هرات  
و سایر امور تجاری نسبت به تصدیقات مملکت  
ابراز فعالیت نموده است.



آقای غلام حیدر خان مختار زاده  
معاون عمومی



آقای سید کریم خان عضو و نماینده  
دائمی شعبه قندهار



آقای دوست محمد خان ایمان عضو و نماینده  
موقتی شعبه هند

### نگهداشت تخم مرغ :

تخم مرغ از بهترین مواد غذائی است، اما سریع‌الفساد میباشد، و علت فساد آنهم نفوذ هوا بداخل آنست که از راه مسام هائیکه در پوست تخم میباشد داخل می‌شود. بناءً علیہ برای جلوگیری از فساد آن و برای اینکه تخم مدت زیادی دوام نماید باید پوست آن باماده صمغی یاچربی چرب شود تا ماده مزبور مسام ها را مسدود کرده و مانع نفوذ هوا بداخل تخم گردد . باین طریقہ تخم مدت زیادی بدون فاسد شدن باقی میماند .

### جریان لعاب دهن موقع خواب :

لعاب دهن بعضی از اطفال در اثنای خواب جاری می‌شود و علت آن غالباً وجود کرم در امعاء است در چنین حالتی لازم است که بدکتور متخصص در تداوی کرم ها مراجعه شود تا قبل از اینکه مرض ظهور نموده و تخریبات نماید کرم های مذکور رفع و دفع گردند .

### معالجه عرق :

عرق مرض نیست بلکه یکی از مظاهر عصیت است زیرا پوشیده نیست که غده های عرقیہ تحت سیطرهٔ جهاز عصبي واقع و جهاز مذکور بالای آنها حاکم میباشد و بقدریکه جسم احتیاج داشته میباشد و ادار شان میسازد تا عرق افزای نمایند . چنانچه هر وقتیکه حرارت و گرمی زیاد باشد غدد مذکور بسیار عرق افزای میکنند . درینصورت اگر خللی در جهازیکه بالای عرق حاکم میباشد وارد شود عرق زیادتی یا نقصان پیدا میکند بناءً علیہ معالجهٔ این جهاز خیلی ضرورت است تا بحال طبیبی خویش برگردد .

بنابراین بی‌فایده است که بوسیلهٔ پودر بنخواهند جسم طفل را از عرق کردن منع نمایند ، زیرا پودر مسام ها را بند کرده مانع افزای عرق بخارج میگردد در چنین حالی ضرر بزرگی به طفل عائد میشود .

### حفظ الصحهٔ اطفال :

یکی از بهترین کارها این است که اطفال خود را از کوچکی معتاد بپورزش و تربیت جسمی در هوای آزاد کنید . بشرط آنکه بعد افراط نرسیده و موجب کشتن غده های زیر پوست نشود . بسیاری از اطفال هستند که در دنبال طبیعت خود پورزش و حرکات بدنی بیشتر اهمیت داده ولی به‌دروس ووظایف مدرسه اهمیت نمیدهند .

برخانمها لازم است که اطفال خود را از ۲ و ۳ سالگی مطابق دستور ذیل پورزش داده و تربیت نمایند .

۱ - شست و شوی هر صبح با آب پاک و درصورت عدم امکان آن در دو روز یکمرتبه ورنه در سه روز تا آنکه در حد اقل هفته یکبار حتماً باید شست و شو نمایند .

۲ - شستن دندان ها و دهان قبیل ازهر خوراک و بعد از آن .

۳ - خواب در وقت معین و بیداری در وقت معین و باز گذاردن درپچه ها و منافذ اطاق درمواقع خواب و بیداری .

۴ - باثباتی غذا خوردن و جویدن کامل هرلقمه .

۵ - خوردن شیر بجای چای و قهوه و ککاو و غیره .

۶ - خوردن سبزیجات و میوه ها در هر روز .

۷ - خوراک خوردن در ساعات معینه و اوقات مشخصه .

۸ - راست راه رفتن و راست ایستادن و راست نشستن .

۹ - ورزش بدنی در هوای آزاد همه روزه صبح و عصر .

۱۰ - تخلیه معده در هر صبح و شب .

۱۱ - نظیف لباس و دستمال و جوراب، افلا هر هفته دوبار.

۱۲ - عدم افراط در استعمال مواد قندی و کثرت استعمال مرکبات و انواع لیموها و پرتقال ها .

### مباحثه در اطراف خورا که

خورا که و باغذای شباروزی ، چیزست که همیشه جالب توجه و غور و خوض واقع گردیده ، انسان افکار خود را در بهبودی غذای خود معطوف می نماید ، و از غذاهائیکه جالب تاذذ و نشاطش واقع گردد ، تناول نموده ، و از غذا هائی که باعث کراهیت طبع واقع می گردد صرف نظری نماید .

اما میتوانیم بگوئیم که « طول مباحثه در مورد خوب و بد غذا » هم یکی از غلطی های بزرگی ثابت شده است چه بسا اشخاص از علوم کیمیاوی و تشریحی ، کمتر وقوف دارند ، ضرب المثل عوام است « که علم کم باعث زحمت میشود » بتکالیف زیادی برخوردده ، افکار سالم خودهارا در بحث بی فائده این و آن کاربوهائیدریت (Carbohydrate) و کالوری های (Calorie) ما کولات غلیل نموده از لذات متنوعه ما کولات و مشروبات محروم مانده ، بالاخره تلون مزاج و پریشانی برایشان عائد گردیده خورا که متاذذ بنظر شان مثل عملیات بی نشاط کیمیاوی جلوه میدهد و نیز دیده شده که بعضی از مردمان بیاعت همین احتیاط ، و انتخاب اغذیه ، ناخوشی های گونا گونی را متحمل شده اند و در عوض اشخاصیکه از اقسام مختلفه خورا که تناول می نمایند سالم و تندرست می باشند .

وبعلاوه بعضی نقائص یا بعباره دیگر بی مبالاتی هائیکه تحت توجه قرار نگرفته اند ، هم موجود است که قوانین علمی به منع و اجتناب ازان توصیه می کنند . بسا اشخاصند که به غذا های خود اهمیت نداده بدست خود خودرا معلول مینمایند . و اگر چیزی برای آنها گفته شود ، دلائل چندی که نتیجه بی علمی و بی معلوماتی شان است ایراد میکنند . باید فهمید که دنیای امروزه ما از دنیا دیروزه مغایرت کلی دارد :

چنانچه قصبات امروزه از شهر های بزرگ دیروزه معمورتر و آبادتر بوده ، نفوس زیادی را مالک است . و اقسام خورا که دیروزه و پربروزه از اعتبار افتاده ، بسکت ، کلچه ، چاکلت و کیک که در روز تعارفی نداشتند ، به ناشئه امروزه خورده می شود .



ذخائر ما کولاتی امروزه بارها بهتر و بیشتر آسایش مردمان را فراهم آورده، بعموم نشاط می بخشد، چون خوراک های امروزی بالعموم بیشتر بوده، دست بشر توانسته است که اغذیه طبیعی را بکمال لطافت مهیا و بصورت اطعمه لذیذ مصنوعی تبدیل داده حظ ببرد و از کسختی و فاصله غیر ضروری آن صرف نظر نماید.

بدبختانه چندی قبل بواسطه محدود بودن قواعد علمی نتوانستیم معلوم نمائیم که فهرست مشروحه غذای ضروری، که اخیراً بعضی از علما آنرا تشریح داده اند بدانیم کدام است؟ و چون کشفیات اجزای ویتامین (Vitamine) و حصه های مهمه دیگر نباتات و مرکبات رزقیه، بظهور پیوست معلوم شد که ما در اشتباه بودیم. اجزائی را که در سابق به ترک آن تاکید می نمودیم، ذرات آنها حصه مهمی از ناخوشی هارا مانع آمده خدمت بزرگی در بقای صحت و تندرستی ما اجرامی نمایند.

همین است که بعد از برداشتن گامهای وسیع به طرف معالجه ازین گونه اشیاء، طعام پزان و طعام دهندگان توانسته اند که فوائد زیادی بردارند، چنانچه کلچه و نانی را میفروشند، حاوی همان اشیائی میباشند که سالهای قبل «آسیابان ها» از آنها صرف نظر نموده، کناره پرتاب میکردند، و دکاندار های امروزه مسکه بفروش میرسانند که حقیقه مسکه نبوده، بلکه دارای مواد حل شده چربوست که عیناً مثل مسکه تازه، حقیقی جلوه میدهد.

باغبان ها در تمام سال میوه هائی بنا میدهند که به قیمت خیلی ارزان بدست می افتد: حال اگر ما از چنین سهولت ها فائده نگیریم - باید خود را مقصر دانسته سلامتی خود را بر دیگران بار نکنیم. تفحصات عمیقه و غور و خوض دقیقه بمجلس تحقیقات طبی انگلیس در باره معلوم کردن مسئله که آیا خورا که روزانه ما حاوی تمام اجزای حفظ الصحه می باشد یا خیر؟ نتایج خوبی استنباط نموده راپورت مکتبی به وزارت صحیه خویش داده است، تا بلحاظ رفاه توجه مخصوصی به اغذیه و صحت مردم مبدول نماید. و بعد از ملاحظه هزاران اطفال شهری به ثبوت رسید که فیصد ۵۰ طفل شیر خوار از باعث خوردن چیزهائیکه دارای مواد کافی تولید خون صحیح نبوده است مریض بوده اند که ضمناً این مریضی مرضهای را نیز دیگری تقویت داده شدت آنرا دوبالا میکند.

و نیز معلوم شد که این مرض محض از نداشتن مقدار کافی آهن در مواد شیری، عائد میشود. لهذا برای دفاع آن سعی بلینی بجا آوردند، و معلوم کردند که به دادن دواى امونیوم سیترات (Ammonium Citrate) ممکن است این مرض تخفیف شود، چنانچه از استعمال دواى مذکور این ناخوشی کم گردید. معلوم شد که مرض (Rickets) «استخوان نرمی» نیز از باعث قلت همین مواد (ویتامین Vitamine) بوده و مواد مذکوره عموماً در شیر تازه و روغن ماهی بمقدار زیادی موجود است.

حتی بیشتر از اکتشاف مواد مذکوره در روغن ماهی (Cod Liver Oil) ماهی کاد Cod قیمت بلندی داشت.

## سالنامه « کابل »

بعد از تجارب کثیره معلوم گردید که اجزای ویتامین ( Vitamine ) در جسم اثر فوق العاده دارد و جسم را مہیای سازد که چونه و فوسفیت یا ببارہ دیگر اجزای مہم استخوان را از شیر بگیرد . و چون جسم طفل نمیتواند مقدار کافی را که شاید و باید از شیر جذب کند ، مرض استخوان نرمی برایش عارض میگردد .

معلومات و تحقیقات جدیدہ نیز ظاہر میسازد کہ در اغذیہ بسیاری از اطفال و مادر های شان فقر ویتامین و کلسیوم و فوسفیت نسبتہ همیشه میباشد . اگرچہ مرض استخوان نرمی به معنی حقیقی آن از سی سال گذشتہ کمتر واقع میشود ، فوق العادہ سہرات مینماید .

این را نیز نباید تصور کرد کہ محض مرض استخوان نرمی از باعث کمی مواد کلسیوم و فاسفورس بوجود میآید بلکہ محکم نبودن دندان کہ مرض عامہ قرن بیستم انسانہای متمدن است نیز وابستہ به کمی مقدار سابق الذکر است .

وبنگانہ وسیلہ برای جلوگیری کہ تحت مذاکرہ وزارت صحیہ انگلستان واقع شدہ همین است کہ برای مادران و دیگر اولیاء فامیلی دستورات لازمہ داده اند تا ایشان اطفال سینه گی خودہا را روز مرہ بصورت منتظم (Iron, Amon, Citrate) بنوشانند . و اگر اطفال شان سینه گی نباشند در انصورت نیز در شیر شان از دوائی مذکور مخلوط نمودہ بالای شان بنوشانند . تا از امراض مذکور مصئون بمانند .

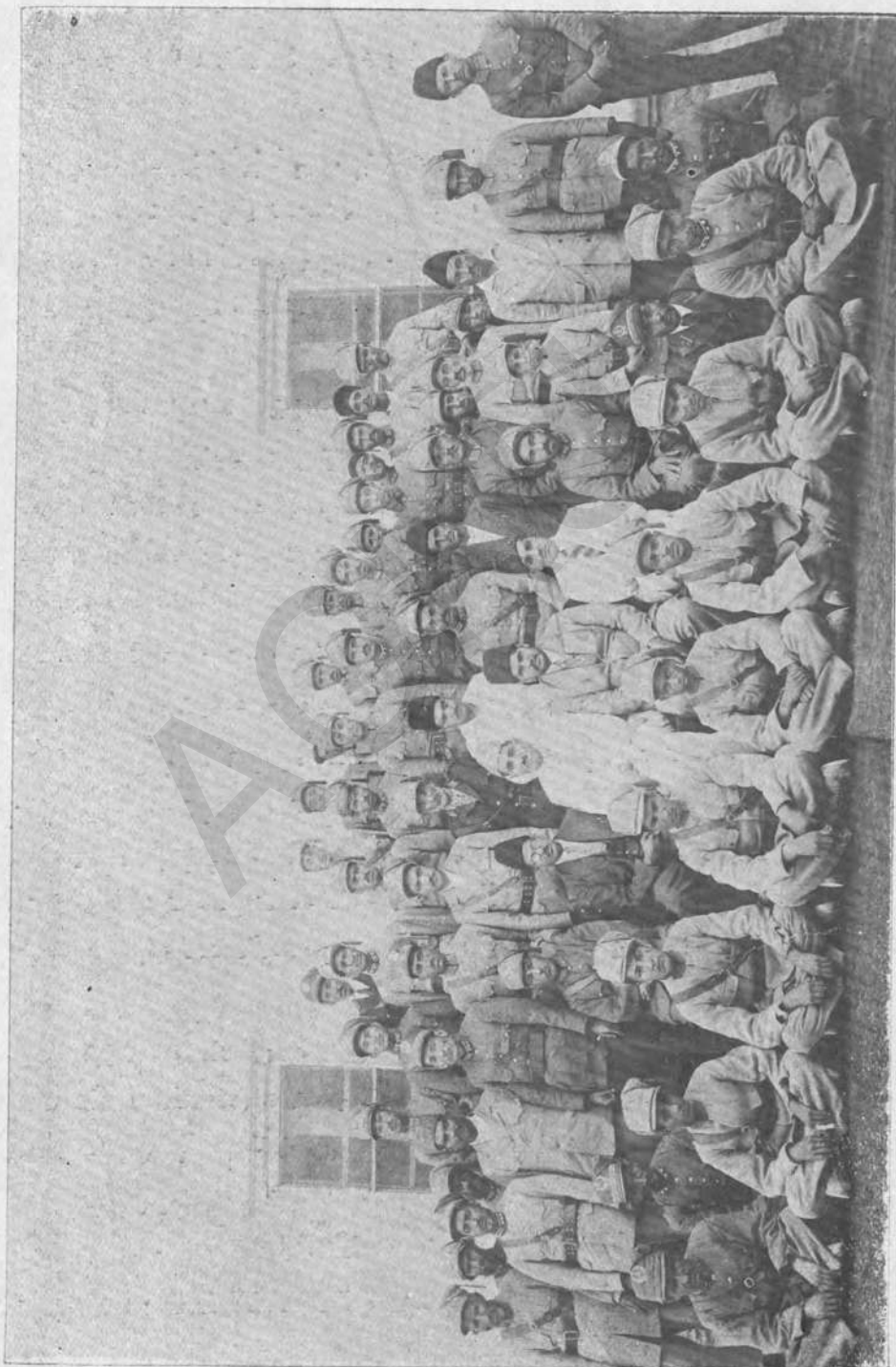
وبالآخرہ بر ما نیز لازم است کہ مقدار وافری از شیر تازه بہ مادران ودایہ گان و اطفال کوچک نوشانید و حتی الوسع باید در استعمال خم مرغ مسکہ واقیام مایہی ها از قبیل (Mekesele, Spret, Hereings) کوتناهی نشود ، و اگر در پیدایش مقدار کافی شیر و مسکہ مشکافی پیش میشد لازم است از روغن مایہ فائده گرفته مورد استعمال قرار دادہ شود .

چویدن غذا :  
خدا کہ برای ما بیره هاو دندانہا را عثابت کردہ است فقط برای چویدن ومیدہ ساختن غذا است و ہر گاہ باندازہ کافی غذا را بجویم ہضم آن در معدہ خیلی آسان می شود ، زیرا چویدن غذا را بیک کتلتہ نرمی تحویل میدہد کہ برای افزازات معدہ تسہیلات پیش کردہ و افزازات مذکور داخل آن شدہ غذا را حاضر مینماید تا بصورت سہائی در امعاً بہ ہضم برسد .

چویدن کم بہ سوء ہضم نتیجہ دادہ و این مرض صورت مزمن اختیار می نماید و بالآخرہ در معدہ تمدد حاصل شدہ و علاج آن ہم خیلی مشکل میباشد .

### آب لیمو در تابستان :

چند سال پیشتر در یکی از جرائد سوالی از تمام اطبا شدہ بود کہ بہترین مشروب تازه کہ انسان در



صد اکتبا بان دا اکتران و مامورین و متطببن شفاخانه مرکزی و قطعات عسکری کابل

## معلومات صحیه

موسم تابستان بنوشد چیست؟ دو کتور ولیم کالب صلیبی جواب داده بود که: آب لبوی تازه و سرد بهترین مشروبی در موسم تابستان است.

واقعاً بقدریکه ویتامین در آب لبوی موجود است نمیتوان در هیچ مشروب دیگری یافت و هرگاه قند را هم که از مواد مغذیه است بآن ایزاد نمائیم بهترین مشروب فرح بخشی برای ایام گرمی می شود. بناءً علیه مادرها باید اولاد خویش را در موسم تابستان تا اندازه که در استطاعت دارند ازین مشروب بنوشانند زیرا این مشروب بهترین و با اثر ترین مشروبی میباشد که در عین حال غذائیت زیاد هم دارد.

### منع ترکیده کی جلد

بعضی ها عقیده دارند که پوست دست ها یا پاپها جز در موسم زمستان که از باعث شدت خنک ترکیدگی پیدا میکند در تابستان نمیترکد. در حالیکه جلد در موسم تابستان نیز بباعث شدت عرق معروض به ترکیدگی میباشد مخصوصاً بین انگشت های پای - بناءً علیه برای جلوگیری ازین ترکیدگی پاپها را همیشه اولاً بآب گرم و سپس با محلول ضعیف حامض کاربولیک یا آب اوکسیژن پراکساید شسته سپس آنها را خوب خشک کرده کمی پودر بالای آنها پاش داده شود. باین ذریه از ترکیدگی جلوگیری بعمل میآید.

### حفظ الصحه خانه

در طرز ساختمان منازل تا امروز خیلی کم مراعات حفظ الصحه شده است و اغلب خانه های کابل بر خلاف مقررات صحی محروم از هوای کافی، روشنی، نور آفتاب، وحتى نظافت میباشد که از طرفی خرابی ساختمان خانه ها و از طرف دیگر بی اعتنائی وعدم فهم مردم بسایل صحی خیلی از اشخاص را از پا در آورده و یک قسمت رنجوری وضعف و علالت اشخاص ازین رهگذر است.

مراعات مجزا بودن اطاق های خواب، خوراک، خانه مهمان وغیره، در اکثریه خانه ها نمی شود و از یک خانه همه کار گرفته می شود. بسیاری از خانه ها حتی از اشعه آفتاب که بهترین مواهب الهی برای انسان ها و قاتل اغلب جراثیم مضره است نیز محروم میباشد. در نظافت حوبی، اوطاق ها، بیماری آب، مستراح، مطبخ وغیره کمتر توجه میشود. در حالیکه حفظ الصحه خانه علاقه و ارتباط مهمی بحفظ الصحه عمومی داشته و در شهریکه خانه ها مطابق حفظ الصحه نباشد ساکنین آن شهر غالباً مواجهه با امراض مسری و خطرناکی میباشد. ازین رو اهمیت حفظ الصحه خانه را بایستی هر فردی مدنظر داشته و باندازه قدرت و توان خود باید دستورات صحی را در خانه خویش مراعات نماید، چه بر علاوه اینکه ساکنین یک خانه مرتب و نظیف و صحی از بسیاری امراض و رنجوریا محفوظ میمانند، یک استراحت روحی و معنوی نیز برای صاحبان یک خانه نظیف مرتب است که مخصوصاً برای رفع خستگی های صاحب خانه که از سعی و عملی روزانه مانده و کوفته داخل منزل و باصطلاح (سر پناه) خود می شود خالی از اهمیت نیست.



## سازنامهٔ « کابل »

بناءً علیه سعی کنید تا دستورات ذیل را که خیلی ساده و بسیط است اولاً در خانه های خویش مراعات نمایید .

۱ - دروازهٔ اطاق ها و مخصوصاً اطاق خواب باید هر روزه برای دو ساعت از طرف صبح جهت داخل شدن اشعهٔ آفتاب باز مانده شود .

۲ - کلکین ها و دروازه های اطاق باید خیلی زیاد باشد تا برای ادخال مقدار کافی و زیاد از هوای صاف کفایت نماید .

۳ - از روی شیشه های کلکین ها باید پرده های رنگه پس کرده شود تا نور آفتاب مستقیماً داخل اطاق شود .

۴ - برای اطفال اجازه داده نشود ، در جایکه چشم های شان بنور مستقیم آفتاب معروض باشد بنشینند .

۵ - رطوبت تا اندازه که ممکن است کم باشد .

۶ - آب خوردنی در یک جایی گذاشته شود که از تمام ملوثات مأمون باشد .

۷ - در تمام اطاق های خانه شرایط تامه خیلی مراعات شده ، و بانتظام و بوقت های معین ( هر فردی از روی اعتیاد ) با آب گرم یا سرد غسل نماید .

۸ - ترتیب مطبخ و اطاقهای خانه و محویخانه از هر جایی موافق دستور حفظ الصحه باشد .

### وصایای ده گانهٔ صحی

۱ - در خوراک خود حکیم باش ، شیر و سبزیجات و نان خیلی صرف نموده و قند و گوشت کمتر استعمال کن ، از مشروبات مسکره بکلی اجتناب نما .

۲ - جسم خود را در هوای آزاد تربیه کن ، و وقتی که نشسته و یا ایستاده قامتت را راست نگهدار .

۳ - رتین خود را به هوای آزاد تمرین بده و هوای صاف را در شب و روز تنفس نما ، خود را در معرض آفتاب قرار بده ، زیرا نور آن برای جسم خیلی مفید و برای صحت و تندرستی تمام لازم میباشد .

۴ - نظیف و تمیز باش ، قبل از صرف غذا دست های خود را با صابون شست و شو نما ، و در نظافت جسم بوسیلهٔ غسل های متعدد یومیه خیلی سعی کن ، دندان های خود را صبح ، و شب قبل از خواب باک و نظیف نما .

### معلومات صحیه

- ۵ - قوای جسمی و عقلی خود را با موریکه فوق طانت آن ها باشد خسته نکن ، نیم ساعت استراحت بعد از غذا بهترین مقویات میباشد . و طوریکه میگویند دلیل خمول و کسالت نیست .
- ۶ - در اوقات صرف غذا و خواب منتظم باش .
- ۷ - موازنه عقلی خود را حفظ نما ، هم و غم را نگذار که بر تو غلبه نماید ، يك حصه وقت خود را یومیه برای تفریح و بازی تخصیص بده .
- ۸ - از شر دوری بجزو ، از شخصیکه مبتلای زکام باشد و در مرقع عطسه نمودن دستمال را پیش بینی خود نمی گیرد دوری اختیار نما ، در گیلانی که عموم آب می نوشند آب ننوش ، و دستمالیکه مخصوص خودت نباشد مورد استعمال قرار نده .
- ۹ - هرگاه انحراف بسیطی در صحت تو پیدا شود استراحت نموده برای معالجه به دکتور مراجعه کن - زیرا خیلی واقع شده است که نقص و علت کلی بیاعت اعمال های جزوی واقع شده است و هرگاه این اصل را تشخیصیکه بزکام بسیط مبتلا میشوند مراعات نماید از خطر شدت مرض نجات می یابند .
- ۱۰ - با آنکه صحت باثی هر سال در تاریخ معین خود را به دکتور امراض داخلی و دکتور امراض دندان نشان بده و مہدایات شان عمل نما .

### سگها و گربهها امراض خطرناکی را نقل میدهند

درین اواخر در تمام شهرهای دنیا تربیه سگها و گربهها بین خانهها انتشار و رواج یافته و چون صاحبان این حیوانات در تنظیف شان خیلی مبالغه میوزند لابد در اثنای پاک کردن و یا حمل نمودن و یا نوازش کردن شان انواع مختلفه میکروبها را که در جلد آنها موجود است بخود نقل میدهند .

يك مرض خطرناک دیگر است که ازین حیوانات بصاحبان آنها ذریعهٔ لیسیدن منتقل میشود . چنانچه وتیکه دست ها یارو یا کدام قسمت دیگر جسم صاحبان خود را میلیسند ، در هر جائیکه زبان آنها تماس کرده باشد مرض عارض میشود و علت آن همین است که در جہاز هضمی این دو حیوان طوریکه یکی از بزرگترین اطباء تأیید مینماید تخمک های است که « اشینو کوک » ( Echinocoques ) نامیده میشوند و هنگامیکه گربه یا سگ قسمتی زاعضای صاحب خود را لیسید بواسطهٔ لعاب دهن شان بعضی ازین اشینوکوک های میکروسکوپی باعضای مذکور منتقل میشود. و اگر یکی ازین اشینوکوک داخل معدهٔ انسان شد و حاصل کرده و از آنجا به کبد و رتین و دماغ سرایت مینماید و در این جاها بيك شکلی که کیسه های آبی (Cystes Hydatiques) نامیه میشود تکوین یافته و این علت ذریعهٔ موت اشخاصی که دچار آن شده باشند میگردد .

بعضی امراض دیگری نیز میباشد که بوسیلهٔ سگ ها و گربه ها پیدا میشوند که مهمترین آنها جربه ، دانة سر ، و سل است و مخصوصاً سل که از امراض خطرناک میباشد و اگر در اول ظهور آن علاج نشود بموت منتهی میشود .

## وسایل جدید برای جلوگیری از ضرر حشرات

از زمانه های بعیدی است که انسانها با عالم حشرات موزیه روبرو شده و مقابل این دشمنان کوچک عاجز میگرددند ، ولی از چندی باینطرف است که علما درصدد دفاع برآمده ومیل داشتند ازین مخلوق کوچک ومضر بکلی جلوگیری کنند زیرا مقدار مضرت این دشمنان را باندازه که تعیین ومعلوم کرده اند واقفاً از خوفناک ترین دشمنان انسانی بشمار میروند . پشه ها و مگس ها درراس این دسته دشمنان انسانی قرار گرفته اند . اطبا معلوم کرده اند که وسیله انتقال بسی امراض دروجود انسانی همین حشرات میباشد لهذا آخرآ کیمیادانها وسایل وادویاتی اختراع کردند که استعمال آن مضرتی عاید بانسان و دیگر حیوانات نکرده مستقیماً حشرات را غایب ویحس میگرداند .

یکنفر کیمیادان ماهر این فن تمام اطلاعات خودش را راجع باقسام حشرات وانواع ضرر آنها و صورت هائی که برای مدافعه سنجیده است مرتباً اظهار میدارد واین بیانیه مذکور توجه تمام مردم مخصوصاً آنهائی را که بامور اداره خانگی علاقه مندی زیاد دارند بخود جلب کرده است این شخص فاضل مستررن Ren است که دریک علاقه شیکاگو داخل عملیات شده ومقابل آفات حشرات خانگی آغاز بکار نموده است مستررن متعلق حفظ الصحه و دیگر عواملیکه دریک جمعیت وسیع تجدید جنگرا بهراه هفت دشمن مشهور خانگی ، مگسها ، پشه ها، پروانه ها ، کیکها ، مورچه ها وغیره باشد آغاز نموده است .

از سالهای در از معلوم است که یکی از چیزهای نفرت آور در زندگی مگس است که تقریباً بسی مرض مسری در وجود او منحصراً است و این بلای مبرم تقریباً ۶۳,۰۰۰ نفر را سالانه رهسپار دیار عدم میسازد مگسها فیصد هشتادوپنج در شهر و فیصد نودوپنج در اطراف مملکت محرقه و غیره امراض را انتشار میدهند وتعداد آنها به سرعت تمام زیاد شده وبرود مخصوصاً از ابتدای ثور الی آخر سنبله که درینوقت یک مگس ماده تقریباً ۵,۵۹۸,۷۲۰,۰۰۰ تخم میدهد ویک مگس تقریباً ۶,۰۰۰,۰۰۰ جراثیم را برده میتواند، جسم وبالهای آن ظاهراً لشم ودرخشان است ولی تمام وجود آن ازمویهایی خورد زده بینی مستوراست که مقامهای خوب را برای جراثیم مهیا میکند، درانسانیکه مگسها ازکثافتها برخاسته بالای طعام واشیای خوراکی می نشینند وبقدر لزوم حصه گرفته جراثیمیکه با خود آورده اند آنها را گذاشته طعام و خورا که را بوجود این جراثیم ملوث و زهر دار ساخته سم قاتلی برای انسانها آماده میدارند . مگسها برای طعام بک وقت خود از یک الی سی میل سفر و تقریباً نصف وزن خود را بلع میکنند ، واگر نکفند در نیم دقیقه خود را ملو از طعام می نمایند .

لایتنطع جمعیت شان بعضی اوقات در شهر ها زیاد شده وبرود . و موسم گرما برای تزئید تعداد شان جسی مساعد است .

## وسائل جدید برای جلوگیری از ضرر حشرات

پشه‌ها بیشتر طرف‌تَنافر عموم بوده و گزیدن آن‌ها خیلی آلم ناك است و تقریباً شصت قسم آنها موجود است پشه‌ها نیز مجرم قرار داده شده اند زیرا که طاعون و غیره وابسته بآنهاست .

ضرر بزرگ پشه‌ها اینست که پشه‌ها رأساً بعضی جراثیم را در خون آفت رسیده داخل میکنند خارش و آماسیدگی که از باعث گزیدن پشه‌عائد میشود صرف از آلم نیش‌های آنها و از سبب مواد زهر دار است که در وقت جرح شدن پوست منتشر می‌شود، یعنی این جراثیم بعد از پیدا کردن راه در خون انسان فوراً تأثیرات سمی خودشان را القا میکنند .

(سیسک‌ها) Roach تقریباً چهار سال عمر میکنند و چهار قسم آنها خیلی مهم است چه آفت و جراثیم امراض خناق، جیلی و مرقا منحصر بآنهاست .

(کوبه‌ها) یا پروانه‌ها تقریباً در سالی بشیبت ۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ افغانی قماش‌ها را بلع میکنند و آنها مخصوصاً دشمن البسه خانم‌ها هستند: کشتن پروانه‌ها بذریعۀ بعضی دواها قدری مفید است اما علاج بهترین گم کردن تخم آنهاست .

خرابی زیاد وابسته به‌غالت کرمی Larvae میباشد، چون از تخمها می‌پرایند نو کرده برای خوراک خودها بسیار پشم، پر و غیره را که تقریباً دوازده چند جسم خود آنها می‌باشند می‌خورند، استعمال دوا مؤثر کیمیاوی برای دفع اینگونه ضرر‌ها مفید شمرده میشود .

شبگزه‌ها بسیار امراض از قبیل چیچک، سرخکان، تب و تب موسمی و مرض برص و غیره وابسته به‌شبگزه‌هاست، گزیدن دردناک آنها انسانرا زبون می‌سازد . همچنانکه منتشر کننده امراض اند هائقدر مخوف اند، و آفتقدر بوی بد دارند که پرندگانیکه دیگر انواع حشرات را بشوق می‌خورند بآنها مس نمی‌کنند. بعضی ترتیبات کیمیاوی برای قتل آنها بسیار مؤثر ثابت شده .

مورچه‌ها و کیک‌ها نیز در ردیف دیگر دشمنان عمومی مثل بلع کننده اشیا و انتشار کنندگان امراض می‌باشند اقسام مختلف مورچه‌ها ۶,۰۰۰ و از آنجمله چهار قسم: مورچه زرد ریزه، خورد سیاه، بچار، و مورچه قرشها بسیار مضر است .

استعمال بعضی دواهای کیمیاوی اسباب هلاکت مور میشود. این ادویات کیمیاوی که مخصوصاً کشته حشرات مضره است بذریعۀ جاروب‌ها موقع تنظیمات درخانه و غیره استعمال میشود، برای محو کردن این حشرات مضر که تا مدتی طرف توجه نگشته بود، متخصصین آلات و ادویه مهیا نموده و با آنها مبارزه و مقابله مینمایند ولی تا حال تمام حشرات مضره بکلی محو نگردیده، زیرا اقسام حشرات در دنیا تقریباً از ۲۰۰,۰۰۰ تا ۱,۰۰۰,۰۰۰ بوده و هزارها رقم آن برای انسانها مضر است .





## ترکیب اصلیه جسد انسانی

د کتور ایف ، ای ، لاوسن ، که یکی از مدققین درجه اول انگلستان میباشد در ۲۴ نومبر سال گذشته کنفرانسی راجع به ترکیب جسد انسانی در وستمنستر (Wistminster) لندن داده و با تصورات قابل قبولی ترکیب جسم یک انسانی را که متوسطاً تا ۶۳ کیلو گرام وزن داشته باشد چنین فرض نموده است :-

آب : ۴۵ لیتر

مواد مشجمه : بمقدار کافی و برای ساخت هفت کلچه صابون .

ذغال : از این ذغال ۹,۰۰۰ دانه پنسل ساخته می شود .

یک مقدار فاسفور : که با آن میتوان ۲,۰۰۰ کله گوگرد تهیه کرد .

از امونیوم : مقداری که جهت ترکیب کوچک املاح کفایت کند .

آهن : به وزنی که در یک میخ متوسط المقدار محتوی باشد .

آهک : بقدر کفایت سفید کردن یک سقفی که سطح کوچک داشته باشد .

سلفر : (سنگک گوگرد) که برای نجات دادن یک سنگ از یک هایش کفایت کند .

د کتور موصوف اظهار داشته است که قیمت موجوده مواد خام ، تمام مواد فوق الذکر را که معنوی

ترکیب جسد انسانی است میتوان بیک مبلغ ۲۵ الی ۳۰ افغانی خریداری و تحصیل کرد .



## زراعت و فلاح

### بعض هدايات در باب زراعت خر بوزه

راجع به زراعت خر بوزه گرچه ممکن است هیچ هدايتی لازم نباشد زیرا تمام زارعین دران باب اطلاعات کافی داشته و چون طریقه زراعت مذکور بسیار ساده است تشریحات اصول فنی دران چندان گنجایش ندارد ولی آنچه از روئیدن ناقطع کردن خر بوزه بارباب ذوق مبهم است مسئله دقت در عملیات روئیدن آنست که بیشک درین جا ذکر می شود :

گرچه عملیات روئیدن خر بوزه نیز مانند زراعت آن بسیار ساده میباشد اما برای آنکه بهتر و بقسم واضح برسیده شود تمام آن به پنج دوره تقسیم میگردد :

#### دوره اول :

چون بیاره خر بوزه ۴ دانه برگ بر آورد ، ساقه را از موضع بالای دوبرگ اولی می برند ، ولی باید « لبه زیر برگ نبات » بریده نشود و بمجرد بریدن ساقه زخم مذکور با قدری خاک پوشانیده شود تا شیره سانی که باعث نموی آن است ، زیاد خارج و تلف نگردد .

#### دوره دوم :

مراد از عملیات قطع اول این بود که قوت نبات در دوبرگ اولی و لبه های مذکور حلول کرده از انجا دوشاخه موسوم به « شاخه های تولید کننده » بوجود می آید پس چون شاخه های مذکور پیدا شدند ، لازم میشود که آنها را از موضع بالای ۳ یا ۴ برگ ، درین دوره ثانوی نیز لبه هارا که بکلی بی ضرر میباشد قطع کردن لازم نیست .

#### دوره سوم :

دوره سوم فقط شاخه های کوچک را که نوسر زده و بطول ۳۰ الی ۴۰ سانتی متر ( نیم گز ) رسیده باشند قطع می نمایند .

#### دوره چهارم :

این دوره مهمترین دوره های خر بوزه میباشد ، و دران شاخه هائیرا که ازین برگ سوم که بعد از عملیات دوره سوم سر زده میبرند ، مگر باید بسیار دقت شود زیرا اکثر اوقات این شاخه هائیکه بعد از برگ سوم میرویند . شاخه های میباشند که از پهلوئی آنها میوه بوجود می آید ، پس باید شاخه را بکنارند که قدری بزرگ شود آنگاه اگر علائم پیدایش میوه ظاهری شد عمل قطع را بالاتر

از آن اجرا خواهند نمود والاخیر ، خربزه عموماً دارای گل های مؤنث و مذکر است طوریکه گل های مؤنث آن بسیار به آسانی شناخته می شود شاخه آن بیک غوزه خوردی که به بزرگ شدن میوه خواهد شد مربوط میباشد .

دوره پنجم :

چون میوه قدری سخت و شاخه آن به ساقه بیاره محکم شد ، آنگاه وجود برگهایی که از اطراف آن پیدا میشود لازم نخواهد بود ولی در قطع آنها باید احتیاط شود تا شیره نباتی زیاد خارج و سبب پدیده گی یا کوچکی میوه نگردد و باید این برگ ها به مجرد ظاهر شدن بریده شوند ، در هر بیاره بیش از ۵ الی ۶ میوه را نباید گذاشت و اگر میوه ها زیاد باشند باید همان هائیرا که بزرگ تر و شکل شان منظم تر است نگهداشته مابقی را قطع کنند .

مراجعت های لازمی

بعد از قطع ثانی باید اطراف بیاره هانوك داس ( وجین ) شوند و قدری پارو ( انبار ) هم برای هر بیاره داده شود .

برای آنکه خربزه ها شیرین و لطیف بوجود بیایند لازم است که تا حد امکان کمتر آب داده شوند و بگذارند که بیاره ها از خشکی قدری زرد شوند و چون ضرورت قطعی آب دادن محسوس شود ، یعنی موقعیکه برگ ها پژمرده گردند ، باید بیاره ها آب داده شود و مدعای اصلی اینست که بیاره های خربزه دیر، دیر اما بوفور آب داده شود، و قتیکه خربزه ها به يك بزرگی مناسبی رسیدند بهتر است که در زیر هر کدام آنها يك تخمه و یا يك پارچه از سفال ( تیکر ) یا خشت پخته گذاشته شود تا به زمین تماس نداشته باشد ، این احتیاط بسیار مفید است و اگر این قاعده صرف نظر شود مخصوصاً در سال های بارانی که زمین نمناک میباشد همان قسمت خربزه که با زمین تماس دارد در خاصیت و مزه با سایر قسمت ها که از نور آفتاب و هوا متمتع است اختلاف کلی پیدا می کند .

رسیدگی خربزه آنوقت شناخته می شود که خربزه تغییر رنگ داده و يك سوراخ قوس مانند در دنباله ( موضع الحاق ) خربزه با ساقه احدان می شود و علاوه برین علامت رسیدن خربزه این است که قسمت مقابل دنباله آن نرم می شود و ازان عطر خوبی نشئت میکند و این خود بخود پخته شدن خربزه را میفهماند ، از بین دو خربزه متساوی الحجم که از حد الحاق بریده شده باشند ، بهتر همان است که وزنش بیشتر باشد .

چون خربزه ها در مزه بسیار مختلف میباشد - بسیار مشکل است که اقسام خربزه درین جا شرح داده شود ، تنها آنچه صفت ممتاز خربزه شمرد می شود . لطافت و شیرینی آنست .

برای تکمیل چند نصاب فوق ، خاطر نشان میشود که از موقع روئیدن الی دوره دوم خربزه ها همواره مورد حمله مالوش ( يك نوع حشره كوچك ) و گاوک ( يك نوع كرم پيچ پيچ ) واقع می شوند . برای جلوگیری

## زراعت و فلاحت

از ضرر دشمنان پاشیدن يك مقدار خاکستر یا چونه آب نارسیده در اطراف بیاره ها کفایت خواهد نمود اگر باران زیاد می شد باید این کار تکرار شود ، تاحیوانهای مذکوره به میوه و بیاره ضرر رسانیده نتوانند .  
گناه گاهی برگ های بیاره های خربزه نیز سفیدی شوند و بایک نوع گرد خاکستری رنگ در سطح و پشت برگ های مذکوره مشاهده می شود این گرد سفید از يك نوع مرض به وجود می آید که اسمش « نوبلان » یا ( مرض سفید ) است برای مداوی بیاره ها ۴ یا ۵ بار پاشیدن گوگرد ( سوفر ) در اطراف آنها کافی بوده همیشه مؤثر و مجرب واقع میگردد .

## زراعت بادنجان رومی

بادنجان رومی که امروز در تغذیه بشری مخصوصاً ملل متمدن اهمیت بزرگی را دارا گشته زراعت آن طریقه آسانی دارد که تقریباً در تمام ممالک بیک صورت میباشد و فقط اختلاف در موسم بذر و حاصل گرفتن است .

### تخم پاشی :

در ماه جنوری ( مطابق دلو ) تخم بادنجان را میان صندوقهای چوبی بزرگ در بین خاک نرم و پارو داده که مدتی در آفتاب گذاشته شده باشد میکارند و صندوقها را در گرم خانه جای داده آبیاری می کنند تا تخم ها نیش بزنند .

### نهالی شانیدن :

وقتی که بته ها ساقه و شاخه پیدا کرد یعنی در ماه اپریل ( حمل ) آنها را بقسم نهالی در زمینیکه پس از فصل گذشته تیار شده و آفتاب خورده باشد و مخصوصاً در زمینیکه قبلاً در آن کچالو کاشته شده باشد می نشانند و آب و پارو بقدر کفایت میدهند . در ظرف یکماه بته ها بزرگ میشوند و گل میدهند و میوه پیدا میشود آنگاه لازم است شاخه هارا از زمین بلند کرده بهم نزدیک سازند و همراه تخم یا ساقه های رشقه یاد دیگر نباتات بسته کنند تا میوه روی خاک نیفتد . علاوه برین باید چندین نوبت علف های هرزه چیده و بیخ بته ها نرم شود تا آب به آسانی تیخیر نماید . اگر در بته ها و میوه ها آثار مرض دیده شود و برگ ها پژمرده و بادنجان ها زرد شوند معلوم است کدام میکروب مضره در آنها جا گرفته و لازم است که فوری يك مقدار شوره زمینی ( سولفات ) را در آب حل کرده زیر بته ها بپاشند .

عموماً يك قسم کرم در بادنجان پیدا میشود و آنرا خراب میکنند برای دفع آن قدری عسل را همراه سنگه ( آرسنیک ) مخلوط کرده در ظرفی که دهن آن تنگ باشد می اندازند و آن ظرف را نزدیک بته های بادنجان میگذارند ، کرم ها در آن داخل شده پس از خوردن آرسنیک می میرند و اگر بعضی از آنها زنده بماند سر ظرف مذکور را بسته دور می برند و کرم ها را در گودالی زیر خاک دفن میکنند .

### انبار :

پاروی مصنوعی که دارای مواد نوسادری ( آمونیاك ) فوسفات دو سود و پوتاس باشد ، یا انبار حیوانی برای تقویت مزرعه بادنجان مفید است .



جنس بادنجان :

بهترین انواع بادنجان روی همان قسمی است که رنگ سرخ نارنجی دارد، پوست آن کاملاً لشم و خارهایش بسیار کم می باشد .

چیدن بادنجان روی :

بادنجان را وقتی میچینند که رنگ آن کاملاً سرخ و شفاف شود .

در ممالک معتدله بادنجان روی از وقت نهالی شانی تا سه ماه حاصل میدهد که اگر در ماه حمل نهالی آن از گرم خانه بزمین نشانده شود در شروع سرطان چیده می شود .

بادنجانی که باین طریق تربیه شود هر بسته آن بحد اوسط در زمین ۲ کیلو گرام ( يك چارك ) و در گرم خانه ۳ کیلو گرام ( يك نیم چارك ) حاصل میدهد .

طریقه بار بندی و فروش :

طریقه بار بندی و فروش بادنجان روی در بازار ، در هر مملکت علیحده و مختلف است .

تبصره :

اگر تخم بادنجان روی بعوض کاشته شدن در گرم خانه در ماه حمل بخود زمین بکارند هم نتیجه مطلوب بدست می آید و بادنجان ها در اوائل ماه اسد پخته میشود .

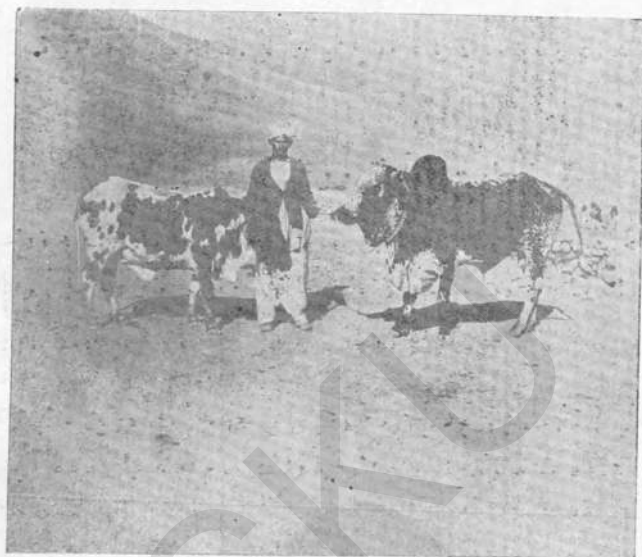
طریقه زراعت توت زمینی یا اشتابری

در اوایل بهار که نهالی اشتابری در جویه های کوچک نشانده شد بته های آن تا تیرماه بزرگ میشود و در زمین عمومی باید در زمستان باید آنها را بطریق باغبانی زیر خاک کرد تا از سرما خشک نگردند . چون بهار شد در اوائل ماه جون ( مطابق ماه جوزا ) وقتیکه از پیخ های پارساله شاخه ها برآمد شاخه های دراز را در حد وسط آن همراه يك چنگک چوبی یا سیمی بشکل ( П ) بخاک وصل میکنند و همان جای را که بزمین وصل شده قدری زیر خاک مینمایند ، در ظرف یکماه از همان نقطه که زیر خاک شده ریشه پیدا میشود و بزمین فرورفته نشو و نما می یابد . آنگاه ساقه های مذکور را که ریشه علیحده پیدا کرده از بته اصلی جدا میکنند بقسمی که آن ساقه ها بته های علیحده میشوند درین حال چندی صبر باید کرد تا بته های تازه نشو و نما یابد و ریشه بدواند .

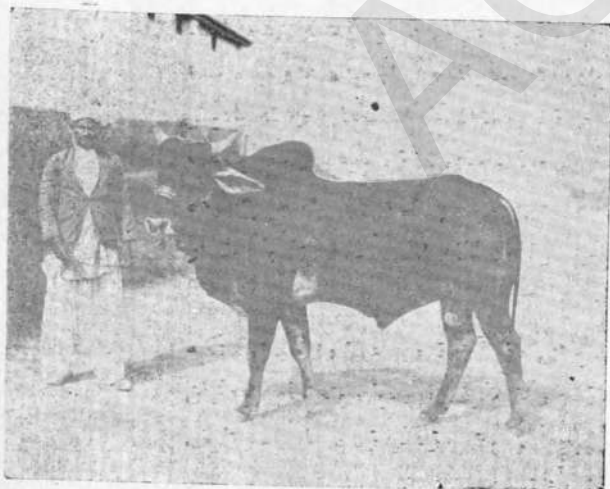
آنوقت یعنی در اخیر برج سنبله یا اوائل میزان این بته های تازه را از زمین مزبور کشیده در جویه های علیحده که زمین آن نرم و بارو داده باشد می نشانند و آبیاری میکنند و چندی باحراقت تمام آنها را تربیه کرده گیاهای هرزه را از گرد و نواح آن دور مینمایند، آب میدهند و بیخ آنها را نرم میکنند تا قوت و نمو یابد، این بته ها بسال آینده ثمر میدهند .

سال آینده وقتیکه بته ها سبز شد ، گل کرد ، ثمر معلوم گشت باز بقسم سال گذشته ساقه های

از دائره تربيه حيوانات



يك جوره گاوان نر وماده از نسل ( اوان كاري )



يك فرد گاو براي نسل گرفتن قلبه از نوع حصار



گاو وگوساله شيري از نسل ( منگمري ) كه دوخودكابل  
تربيه شده وفي روز ( ۳۲ پوند ) شير ميدهد

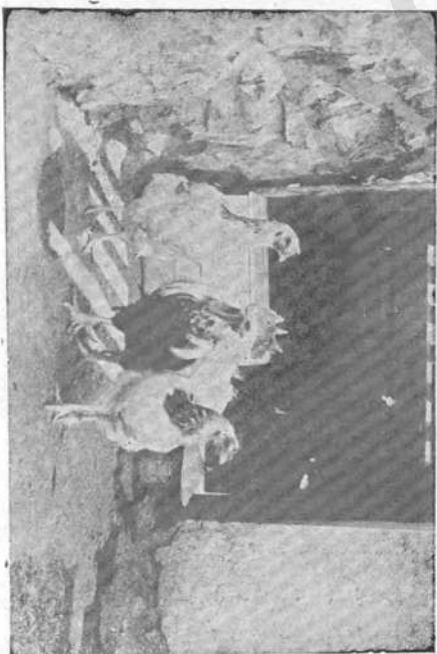
از دائره تربيه حيوانات



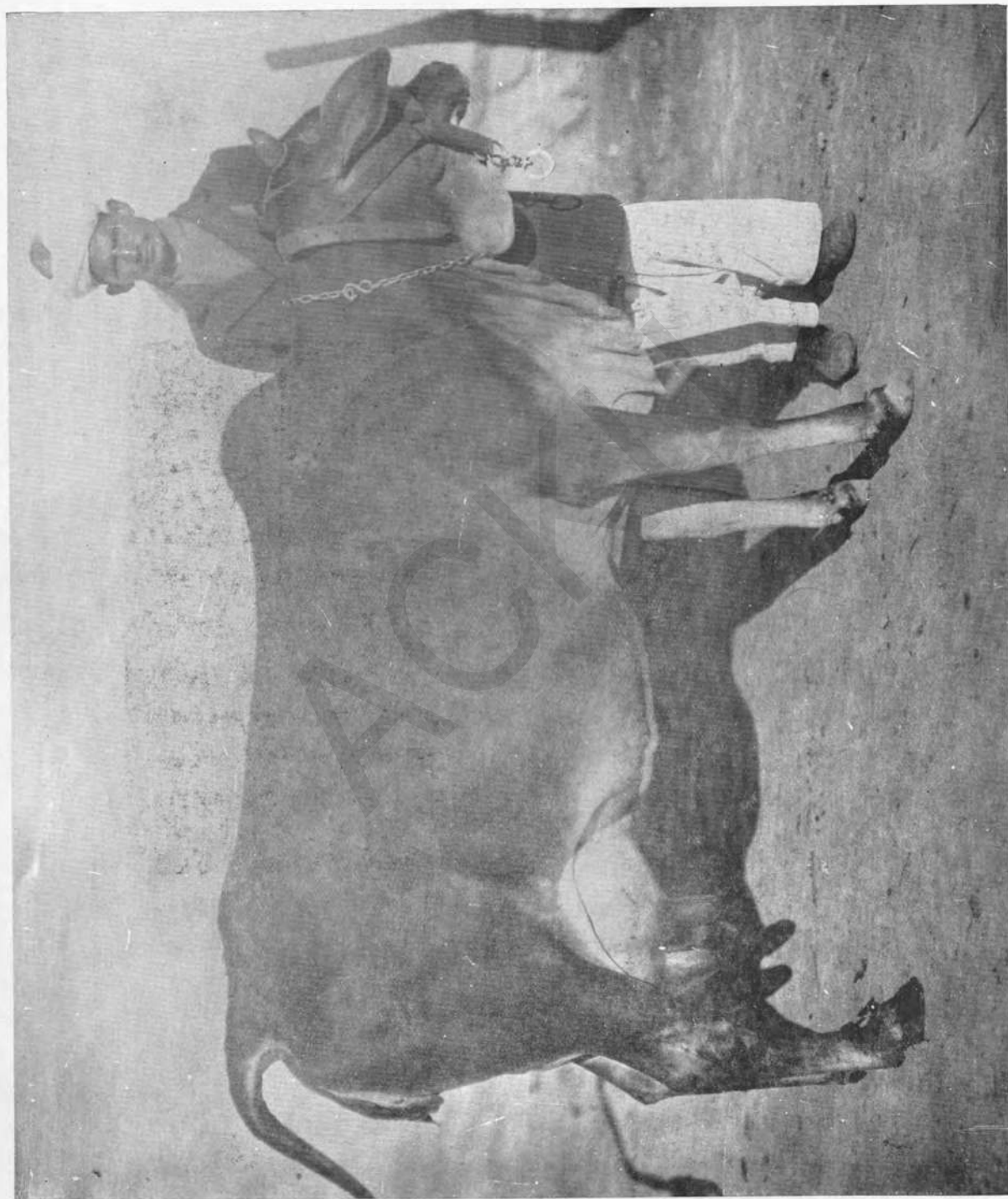
يك جوجه مرغ ( برف آيينى ) از انگلستان



يك جوجه مرغى ( بلو پوئش ) از پورتند



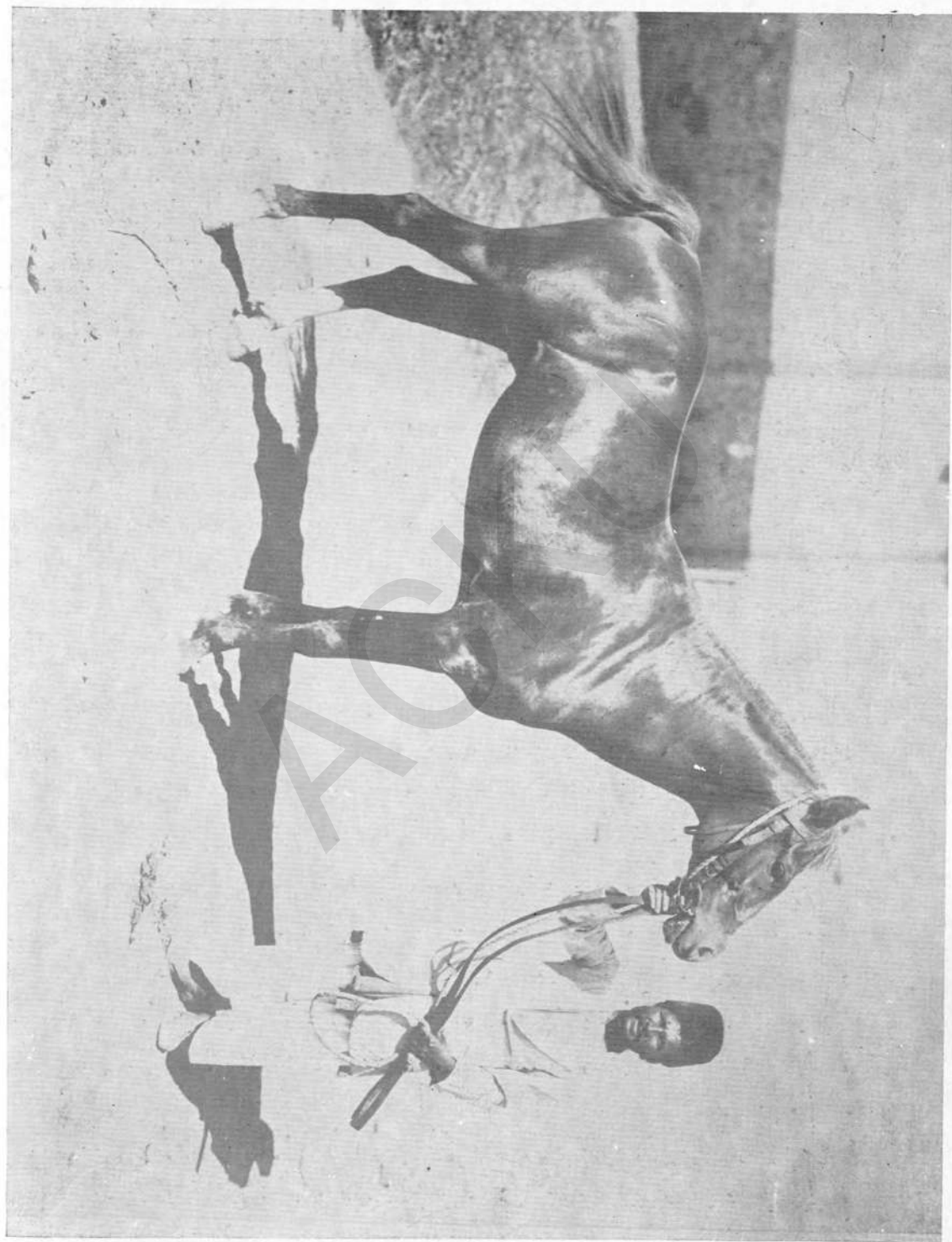
سه قطعه مرغ هاى ( ايت سكس ) از انگلستان



ازگاو های تربیه شده در دائرۀ تربیه حیوانات که بازر مساعی رئیس محترم دائرۀ مذکور حیوانات مقلی این دائرۀ صحیحاً تربیه شده مبرود



از اسب های تربیه شده دایره تربیه حیوانات ( علی آباد )



## زراعت وفلاحت

دراز را زیر خاک میکنند ، چون ریشه پیدا کرد علیحده کرده دردیگر جای نشاند ، برای اینکه بته اصلی از عمر نماند وضعیت نشود از هر بته سه ساقه را جدا میکنند و باقی ساقه ها را که از ۰.۴ سانتیمتر ( تقریباً یک فوت چیزی اضافه تر ) دراز باشند قطع می نمایند تا بته قوت پیدا کند و میوه ها کوچک نشوند .

و تئیکه میوه شروع کرد به پخته شدن زیر هر بته یکمقدار کاه سفید هموار میکنند تا میوه ها خاک آلوده و از تماس با زمین خراب نشوند .

میوه ها وقتی میرسند که رنگ شان قرمزی گردد انگاه یک طرف پاک را که روی آن برگهای سبز یا کدام پارچه نرم گذاشته شده باشد گرفته میوه ها را از بن ساقه همراه یک قیچی خورد بریده میان طرف مذکور بالای علف یا پارچه نرم میگذارند تا از ضربت دست یا فشار ظرف فشرده و خراب نشوند .

یک بته که باینقسم تربیه شده باشد ۴ سال عمر دارد و خوب حاصل میدهد ولی بهتر است در هر سال بته های پیر از بیخ کنده و عوض آن بته های نو بطریق فوق شانه شود . در صورت مراعات تمام نکات مراقبت باغبانی که در فوق ذکر یافت میوه توت زمینی به بزرگی یک چار مغز خواهد شد .

## دوشیدن گاو شیری

### مراعات نظافت هنگام دوشیدن

عمل دوشیدن چطور صورت باید بگیرد :-

دوشیدن گاو شیری یکی از مهمترین عملیات است که طریقه تعیین آن اثر بزرگی راجع به مقدار و صفت شیر و ادامه آن « مدت شیر دادن گاو » تولید میکند . شیرمایی است که بسرعت تمام فاسد می شود و در آن میکروب بیکمال سرعت تکثیر می یابد ازین رو ضروری است در تمام عملیات اخذ شیر اصولات طهارت و نظافت بصورت دقیقانه مرعی شود . شیر که از یک پستان صاف خارج می شود هیچ میکروب ندارد . فقط بمجردیکه در ظرف جمع میشود مرحله ابتدائی فساد آن شروع میگردد . همین که این مرحله شروع شد هر چه حرارت آن زیاد باشد نطفه میکروب هم کثرت میکند . برای اینکه شیر مقداراً زیاد و مادتهاً خوب باشد و علاوهً فصل شیر دادن گاو زیاد دوام کند بایست تا صورت ممکن قوانین ذیل را مراعات کرد :

۱ : قبل از دوشیدن :

الف : نظافت گاو خانه :- قبلی از عملیات شیر دوشی باید هوای گاوخانه تجدید شود و حتی المقدور کوشش باید کرد تا در موقع دوشیدن فضای اصطبل غبار و بوی بد نداشته باشد ( درین فرصت از جاروب کردن و شور دادن کاه و تقسیم علف خشک اجتناب باید نمود . )

## سالنامه « کابل »

« در مملکت سویدن موسیو بارتل مدیر لابراتوار لبنیات در موقع تقسیم علف خشک در يك سانتیمتر مکعب هوا ۷۶۰,۰۰۰ میکروب و در يك سانتیمتر مکعب شیر ۶۶,۰۰۰ میکروب یافته است . »

دوشیدن در خارج اصطبل در چراگاه و چمنزارها غالباً مرجح تر است .  
ب : نظافت گاو : باید از نظافت گاو شیر غفلت نشود ، آنها را همیشه باید شست و برس کرد ، و روز يك مرتبه پستانهای آنها را تمیز نمود ؛ مخصوصاً قبل از دوشیدن لازمی است پستانهای گاو با پارچه شسته و پاک کرده شود .

چنانچه این تجربه بعمل آمده و نشان میدهد : گاویرا که پستانهایش را قبل از دوشیدن تمیز نکرده اند شیرش در سانتیمتر مکعب ۲,۷۰۰ میکروب داشته و چون پستانهایش را تمیز کرده دوشیده اند از ۳۳۰ میکروب فی سانتیمتر مکعب متجاوز نیافته اند .

ج : نظافت اشخاص : شخصی که گاو را میدوشد باید لباس مخصوص و با اقلأ پیش دامنی پاکی داشته باشد ؛ شیر دوش باید از امراض مسریه نیز مصئون باشد .

د : - نظافت ظرف : ظروفیکه برای شیر دوشی و امثال آن بکار میرود حتماً بعد از هر دوشیدن بانهایت مواظبت مطابق اصولیکه بعداً ذکر میکنیم پاک و تمیز شود ، برای شیردوشی ظروفیکه منفذ آن تنگ باشد مرجح تر است .

### ۲: اصول دوشیدن :

باید عمل دوشیدن با کمال سرعت قطراً بقسمیکه تمام پستان در دست گرفته شود چون منفذ نل اندرونی پستان امکان کثافت دارد ، باید جریان اول و دوم در شیر یکجا نشود چنانچه تجربه نشان داده که جریان اول و دوم ۲,۶۰۰ میکروب داشته و بعد ها از ۴۰۰ زیاده نیافته اند .  
دوشیدن تا قطره آخر سبب از دیاد مواد روغنی است .

دوشیدن گاو چون شروع شود نباید آنرا منقطع ساخت چرا گاو شیر را نگه میدارند عمل دوشیدن اگر به ساعات معینه و توسط یک شخص معین صورت بگیرد بهتر است . در موقع دوشیدن باید بکمال آرامی با گاو پیش بیایند و تا حد ممکن نباید او را آزار دهند .

بعد از ختم دوشیدن باید پستانهای گاو را بقسمیکه گوساله می مکد یعنی از پائین به بالا مالش داده شود . در اثر این عملیات میشود یکدفعه دیگر هم گاو را دوشید و در این دفعه ثانی شیر مخصوصاً ذرات قیاق میداشته باشد .

نباید شیر گاو را با شیر گاوی که تازه زائیده باشد مخلوط کرد و ۸ روز صبر باید کرد همچنین نباید شیر چند روزه ، شیر گاو بیمار ، شیر فاسد ، شیریکه رنگ آن متغیر باشد با شیر سایر گاو مخلوط نمود .

۳: بعد از عملیات دوشیدن:

الف مواظبت شیر: بمناسبت اینکه بوی بد و غیره در شیر تاثیر نکند بصورت فوری باید از اصطبل خارج کرده شود، زیرا شیر برای جذب تعفن خیلی حساس است.

چون باوجود تمام احتیاط های مصری الاجرا بازم همیشه کثافت از قبیل ( تارموی، گرد و غبار، پرکاه و علف، مگس و غیره ) در شیر می افتد باید آنرا توسط پارچهٔ ململ و یا قیفیکه شبکۀ فلزی داشته باشد صافی نمود.

بعد از صاف کردن فوراً باید شیر سرد کرده شود تا موادی ( مایه ) که به عملیات صاف نمیشود عبور آنرا مانع شده کسب تزیاید نکنند. بدین ملاحظه میباید شیر را در یک اطاق سرد و تمیز برده تا در صورت ممکن ظرف شیر را در آب سرد فروبرند. روی ظرف را با پارچهٔ پاکی پوشانیده بعد از مرور یک ساعت باید آنرا با قاشقی شور داد تا تمام آن سرد شود و بدین سان ظروف شیر را تا وقت استعمال سرد نگاه باید کرد.

ب: مواظبت در نظافت ظروف: همینکه از مواظبت حفاظت شیر فارغ شدید باید تمام ظروفیکه برای دوشیدن بکار برده اید تمیز نمائید و قسمیکه اول با آب سرد و بعد ازان با آب جوش و باز دفعهٔ ثالث با آب سرد شسته آنها را در آفتاب بگذارید تا خشک شوند. تجربه ثابت کرده است که چون شیر تازه را در ظرفیکه فقط با آب سرد شسته شده بود گذاشته اند در هر ساعتی متر مکعب آن ۴۰۰ نطفه میکروب یافته اند و چون ظرف را با آب گرم شسته و بعد شیر را در آن گذاشته اند، از ۱۵۰ نطفه میکروب زیاد وجود نداشته.

کثرت دوشیدن:

در بدو فصل شیر دادن گاو اگر عمل دوشیدن را سه مرتبه در روز تعیین کنند بهتر است چرا که کثرت دوشیدن پستانهای حیوان را قوی می سازد و در نتیجه شیر مقدار زیاد بدست می آید بعضی گاوها شیرشان را محافظه میکنند، این حادثه ایست که در اثر عصبانیت حیوان تولید میشود، درین صورت باید از درملاحت پیش آمده خوراک او را بهتر کرد و گوساله او را نزدیکش آورد.





## تغذیه طیور اهلی

اگر به تغذیه ماکیان ها نظر افکنیم ظاهراً معلوم می شود که سبزیجات از باعث زیادتى آب برای ماکیان ها مضر بوده جاغور آنها را از اندازه زیاد پرودر هاضمه شان خللى وارد میکند ، اما عملاً برعکس ثابت شده زیرا اگر برای سی ماکیان دو یا سه کلم برگدار بپندازیم باشتهای زیاد آنرا بلع نموده و در ظرف یک ساعت اثرى از آن در جاغورشان باقى نماند . چه عللى است که این حیوانات به سبزیجات بیش تر تمایل هستند؟ در بدو امر گمان خواهیم کرد که از خوردن آن احساس لذت میکند ! در حالیکه علت حقیقی غیر از این بوده ، قوه فطری شان آنها را بخوردن سبزیجات وادار ساخته باین عمل ترغیب میدهد .

اگر ما بخواهیم که ماکیان ها دارای صحت خوب و خون تازه باشند اول تر لازم است که مواد جگری ( که بسا اوقات از عدم سبزیجات برای ماکیان عارض می شود ) قطع گردد چنانچه لزوماً در ترکیب تغذیه شان بایستی قدری برگ سبز داخل نمائیم . صحت این اصول از تجربه هاى که در لابورا تور های زراعتی ( تجزیه خانه ها ) مملکت دتارک نموده شده بطور وضوح باثبات رسیده است .

در نتیجه تجارب متعددی در موضوع دخول مواد نباتی سبز در ترکیب تغذیه ماکیان ها باختلاف سنین عمر طیور معلوم گردیده که در حاصلات تخم ، و در وزن خود مرغ ها افزونی پیدا شده - و صحت آنها نیز رو بهرفته خوبتر و بهتر گردیده ، چنانچه :

۱۳ ماکیان دو ساله باختلاط سبزی در خوراک شان در ظرف یکسال ۱۱۶۶ تخم حاصل داده اند .

۱۳ ماکیان دو ساله بدون سبزی در خوراک شان در ظرف یکسال ۱۵۶۸ تخم حاصل داده اند .

۳۶ ماکیان جوان با سبزی در ظرف یازده ماه ۶۵۴۷ تخم حاصل داده اند .

۳۶ ماکیان جوان بدون سبزی در ظرف یازده ماه ۴۹۲۰ تخم حاصل داده اند .

در تمام دوره سال لازم است که مرغانیچه طیور در جائی بنا شود که با سبزیجات محاط باشد خصوصاً کاهو که بسیار مفید ثابت شده و دارای ویتامین Vitamines های خوبی بوده و در حاصل تخم می افزاید . برگ کلم هم اگر داده شود مفید است .

یک گیاهی که در مملکت ما ( افغانستان ) موسوم به سوزنک است خیلی مفید ثابت شده زیرا خوردن آن مرغ ها را مشتوی ساخته و زیاده تر تخم می دهند و نموی چوجه مرغ ها سریع تر می شود . رشقه و شبدر نیز مفید است که بر حسب درجات اهمیت داده شود .

## زراعت و فلاحات

### باغهای سر میز

اگرچه این امر بدو ناممکن معلوم می شود ، اما باوجود آن میتوان بعضی درختان میوه دار را در خانه ها تربیه کرد که در شکل وهم چنین در نشوونما بدرختهای باغات مقابله کند ؛ بالای يك میز میتوان درگلدانی درخت را تربیه نمود که در تمام صفات خود با درخت باغی همسری کند مگر قامتش پست تر خواهد بود ( مثل درخت سیب ، ناک ، شفتالو وغیره ) .

برای اینکه بدانیم نشو و نمای این چنین درخت ها درخانه چگونه ممکن است باید چیزی معلومات ازین گونه درختهای کوتاه را توضیح کرد .

یکی از دلچسپ ترین نظاره های درخت های کوتاه قد منظره نباتی جاپانی ها است که هر کس میدانند ، این درخت ها قریب دکاتها برای نظاره نهاده می شود تا جلب توجه هر شخص واقع شود بعضی خانه ها نیز هست که يك اطاق آن دارای این درختها میباشد .

هم چنین درنقشه های نباتی جاپانی ها میتوان جهیل ها ، سرک ها ، میدان ها و باغ ها مشاهده نمود . پس این يك امر قابل تعجب نیست که جاپانی ها برای تربیه دادن درختان میوه دار سر میز تجارب بسیاری کرده اند ، بلکه اصول نشو و نمای این درخت ها را که تا به بلندی های کافی میرسد نسل های گذشته گذاشته اند و بعضی از درختان آن زمانه تا اندازه ( ۲۰۰ ) سال معمر میباشد .

اصول تربیه و نشو و نمای جدید آن بالکل مخالف طبیعت است قریباً ( ۱۵ ) سال گذشته است که يك باغبان جاپانی در جنوب فرانسه رفته و مالک املاک گردیده است ، پنج سال بعد از آن این جاپانی به تمام باغهای اروپا معروف گردید ، مدتی باغبان مذکور به این وسیله یعنی ( تربیه درختان پست قد ) معاش کافی حاصل میکرد حتی رفته رفته متمول گردید و يك حصه از ثروت خود را برای مشاهدات این تجربیات خود وقف نمود ، آخراً باغبان مذکور این راز را مخصوص خود نساخه به تمام باغبانان دیگر آموخت ، در مدت ده سال این راز جاپانی به تمام باغبان ها منکشف گردید . يك باغبان فرانسوی طریق دیگری برای تربیه این درختان کشف نمود که باعث تعجب استادان این فن ( چینی ها و جاپانی ها ) گردیده است جاپانی ها تربیه این درخت ها را به اصطلاح مخصوص خود ( تسکری ، نو ) میگویند ابتداء محدود بدرخت های صنوبر بوده و برای درخت های میوه دار هیچ کوششی کرده نمی شد .

ممکن است بعضی درخت های صنوبر را در یک گلدان مثبت کاری دیده باشید که تمام نظاره های جاپانی مثل فیوجی هامه ، پل ها ( پگودا ها ) ( برج مشهور ) جاپانی ها را نشان میدهد ، یقین دارم که اگر این چنین درخت ها را دیده باشید متعجب شده خواهید گفت که چطور این درخت ها را مثبت می کنند ، آیا ریشه اش را می برند یا شاخش را بواسطه کدام دوی کیمیاوی غرس می کنند .

اگر به جنگل برویم خواهیم دید که بعضی درخت ها قوی البنیه هستند و بعضی دیگر که آن ها نیز از خاندان این درخت های قوی البنیه میباشد ؛ باوجود آن پست قد و کم زور و بی تربیه به نظر می آیند .

سائنامه • کابل •

چون که در بعضی سنگک لایخ ها و نشیب کوه ها رطوبت و اغذیه نباتی را کمتر تهیه می کنند لذا بوته ها و درخت ها نمی توانند که مثل میدان ها و جاهائیکه زمین مستعد دارند نشو و نما کنند .

در میدانها و دامنه کوهها چونکه روشنی آفتاب و خاک به آسانی مهیا می شود لذا درخت های شان قوی البنیه بوده نشو و نمای خوب میکنند ، اگر روشنی آفتاب کافی و خاک نیز مستعد و مناسب باشد درختهای صنوبر قوی البنیه بوجود می آیند .

الحال چونکه مسئله حصول کود (۱) از کره هوایی ظاهر گردیده لذا میتوان گفت که چرا يك درخت با قامت بلند نشو و نما می کند، حالانکه درخت دیگر قدش پست و نشو و نمای آن نیز کمتر است این يك مسئله عادی است که می توان درخت ها را درخانه خود رویانید ، اما برای این مطلب صبر باید کرد .

طریقه غرس کردن درخت های پست قد این است :

ابتدا شاخ های درخت باریشه هایش متواتر بریده بهم دیگر بسته می شود که از نقص رساندن رطوبت محظوظ ماند ، این طریقه عموماً مخصوص درخت صنوبر میباشد که برای تربیت آن اجرا می شود اگر بخواهیم که درخت در گلدان نشو و نما کند طریقه مخصوص دیگری دارد که شرح طولیل میخواهد . درخت های میوه دار میوه نمی کنند تا زمانی که نهال شان غرس نشود لذا برای بوجود آوردن این قبیل اشجار که بوته آنها در گلدانی غرس می کنند باید نهال مکمل باشد .

بطور مثال میخواهید که يك درخت شفتالورا در گلدان غرس نمائید می توانید که درخت های خورد آن را از باغبانی بدست آورده یا بوته هائی بخرید که شفتالوهای پخته را بار آورده باشد اگر بخواهید که بوته های آنها بخرید شما را لازم است که ببینید آیا این بوته ریشه های خوب دارد یا نه و هر گاه بخواهید خسته آنها غرس کنید می توانید ولی در صورتیکه نهال آن دو ساله یا کمتر ازان باشد .

اگر بخواهید که درخت شفتالو از خسته آن بعمل آید پس آنها در تحت کدام آبشار بیندازید بعد ازان در اوائل بهار مشاهده خواهید کرد که خسته های مذکور سبز شده و بوته بقدریک فوت بلند از آنها بوجود می آید بعد آنها را بزمین غرس کنید والی بهار سال آینده پرورش داده معطل کنید بعد در بهار آتی این بوته ها قطع و پیوند کرده می شود ، و طریق قطع و پیوند کردن اینگونه نهال های بزدق شفتالو این است که اگر از بدو سن آنها الی موقع قطع کردن ۲ سال منقضی شده باشد بقدرهشت سانتی متر بالای خاک بریده میشود شاخچه را کمی تراشیده بالای آن شاخچه دیگر که از درخت قوی گرفته شده باشد بسته کرده شود ، لاکن آنها شیکه لایق پیوند نباشند باید که بدون معلومات صحیح از آنها کار گرفته نشود .

در موسم تابستان شاخ مذکور غنچه خواهد کشید و بقدر سه یا چهار فوت نمو خواهد کرد ، سال سوم این شاخچه و نهال مذکور در يك گلدان شانده می شود که دران نمو میکند .

طریقه های عملی بعد از این بکار انداخته میشود ، اولاً بذریعه قطع کردن ریشه وسطی نهال و این

(۱) اصول تغذیه از نائیتروجن که بعضی اشجار و نباتات کمتر و بعضی زیاده تر ازان تغذیه می نمایند .

## زراعت و بِلاحت

طریقه را اختناق میگویند ، قارها یا سیم ها قریب قاعدهٔ درخت بسته کرده میشوند و این عمل درخت را از نمو می اندازد که در نتیجه پست قد میشود ، درین موقع بعضی شاخچه ها بریده میشوند تا که عمل تبخیر را مانع شود ، هرگاه خاک انداخته شود لازم است که مقدار کافی باشد یعنی درخت را بی حس نکرده مانع نمو فوری آن گردد . - اگر چند سنگ های کوچک را در بین خاک بندازیم ، می بینیم که ریشه چندان نمومیکند .

سال چهارم و پنجم و ششم در موسم اول بهار یا تابستان نیز همین عمل جاری کرده می شود حتی که محقق شود که نهال مذکور زیاده تر از این نوعی کند ، و در تنهٔ خود ضخیم شده می رود و این زمان معرفت ریشده می باشد و درین موقع درخت مذکور میوه میکند .

خاصیت نهال شانی نهال های پست قد را بواسطهٔ عمل انتشار نباتات نیز میتوان معمول داشت ، پوست یک شاخه چند بار شکافته میشود و قریباً در حدود ۱۰ سانتی متر آن خاک بسته کرده می شود .

دور این خاک جامنک بقه Moss نهاده میشود ، پس ازان بواسطهٔ تار بسته میشود لاکن تا موقعی که ریشه نبراید خاک آن مرطوب نگه کرده شود . و بعد ازان از قاعده اش بریده در گلدان غرس کرده میشود . هرگاه بخوایم تعداد زیاد ازان نهال را بدست بیاریم باید که پیوند های کثیر درخت میوه دار بدست داشته باشیم ، نتایجی که ازان درخت های پست قامت بدست می آیند نسبت باقتضای وقت بیشتر میباشد زیرا که دران صبر و انتظار و احتیاط لازمه بکار انداخته شده است . ثانیاً میوه هائی که ازان درخت های خانگی حاصل میشود حس میکند که چیز غریب و قابل تعجب بوجود آمده است .

## دشمنان قشنگک باغبان

غالباً آنهاستیکه دهقان یا باغبان نیستند ، پروانه های قشنگ خوش رنگ را که از گلی برگلی می پرند و در روشنی آفتاب هزار ها پرافشانی و ناز میکنند ؛ جانوران نهایت بی آزاری پندارند ، شبهه نیست که علی العموم از جمله مخلوقات بحساب میروند که بجز تعقیب یک حیات نمایشی کاهلانه کاری ندارند ، ولی در حقیقت دو نسل این پروانه های کوچک بالدار ( سفید کلان و سفید خورد ) برای زارعین آفت آسانی شمرده میشوند ، گمان نکنند که خود این پروانه ها در حالیکه بالهای زر افشان را بدوش خود میکشند ، مضر ثابت میشوند . بلکه خصومت خود را در روز های اولین حیات مختصر و پر از تلون خود که به شکل کرم های - بزرنگک اثبات وجود می نمایند اجرا میدارند ، در نخالت به کمال طماعی بیامیدن حصص داخلی برگ های کلم گراشیده حتی برگ های بزرگ خارجی را نیز شبکه داری می سازند ، نقصاناتی که رسانیده میتوانند بسیار زیاد و مهم است زیرا درین شکل حیات دارای علامه های سخت شاخی بوده هر چیزی را مثل مقرض بریده می توانند ، و قتیکه سی روز بلعیدن و فرو بردن شان با آخر میرسد و از آن مرحلهٔ خارق العاده که ایشان را از حالت کرمی به پروانه گی تحویل میدهد میگذرند ، از شرارت و فساد عاری گشته جای علامه های سخت شاخی را یک خرطومک نهایت کوچک نفیس فرا میگیرد ، ولی اگر خوب دقیق شوم در نخالت نیز برنگی شریر هستند زیرا حصهٔ مؤنت این اجسام لطیف باقی ماندهٔ ايام خود را بنهاند تخم و تأمین دوام نسل خود برای



بربادی و تباهی کلم ، زردک ، ترب و غیره مصروف میدارند ، هر يك از پروانه های ماده باندازه صد تخم می نهد .

اشخاصیکه ازین مضرت ها و تخریب ها متضرر نمیشوند ، مضامین دلچسپی در ایضاح و تشریح حیات این نفائس قدرت می یابند مثلاً علاوه بر اختلاف در بین دو جنس مؤنث و مذکر دو تفریق جداگانه واضعاً رنگ آمیزی و تلون را ابراز میدهند ، باید تذکار نمود که ماده زیاده تر موجب دقت و دارای خالها و رنگ آمیزی های زیادست ولی چون هر دو جنس با همدیگر شباهت تامی بهم میرسند ، کافی خواهد بود مشخص تر این دو اقسام در زیر ایضاح و تشریح گرفته شود ، ای تقسم مراد از سفید خورد خواهد بود .

در بهار تمام پروانه های سفید که بعد از شکافتن پوش عجیب خود ظهور میکنند دو خال سیاه بر بالهای پیشین و يك خال بر کناره فوقانی بالهای پسین خود داشته میباشند و علاوه برین دولکه سیاه دیگر بر دو زاویه بالهای پیشین آن دیده میشود که لکه مذکور در پروانه بزرگ درین موسم تیره تر میباشد این پروانه ها که در بهار می برآیند نسل تابستان را که ماده آنها لکه سیاه خورد بر نوکهای بال پیشین خود داشته و خالهای آن بزرگ تر میباشد بوجود می آورند ، در جنس ماده سفید بزرگ این نسل ، لکه سیاه سر بالها بسیار بزرگ است .

باین اختلافی که در بین اجناس بهاری و تابستانی موجود است چه توجه داده شود در حالیکه تمام اقسام دیگر پروانه ها که در یکسال دو نسل بار می آورند اینچنین اختلاف را در رنگ ظاهر نمیسازند علاوه بران گرم های شان نیز هیچیک تباین موسمی نشان نمیدهد و کلید انکشاف این رمز پر از حیرت و استغراب در تاریخ حیات و اعاشه اجناس پروانه های کوچک بر اعظم یورپ موسوم به اراشنیا لوانا *Arachnia Levana* یا *Tortoiseshell Butterfly* و *Painted Lady* پروانگان کاسه سنگپشت یافت میشود . پروانه هائی که در بهاری برآیند محصول تخم هائی هستند که در تیر ماه گذاشته شده میباشد اینها گرمی را بعمل می آورند که مرتبه پیوپال *Pupal* ( حالتره گویند که پروانه بعد از حالت گرمی *Larvae* و پیشتر از حالت پروانه گمی برداشت میکنند ) را پیشتر از آمدن زمستان تکمیل کرده و شتاراً بحالت انجماد بسر رسانیده میباشد یا اینکه گرم های نا وقت که بمجرد از تخم بر آمدن انجماد کرده میباشد ، در هر دو صورت پروانه هائیکه به ثمر میرسند سرخ و دارای داغهای سیاه میباشد .

تخم این محصولات ، نسل ثانوی سال را تشکیل میدهد و پروانه هائی را به ثمر میرساند که بکلی از نسل بهاری یعنی لیوانا *Levana* متفاوت میباشد ، ماهرین قدیم علم حشرات ( لیوانا ) را از اجناس آ . پروسا *A. Prossa* میدانستند زیرا رنگ آمیزی آن تقریباً سیاه و دارای رده های سفید میباشد يك سلسله تجارب طولانی ظاهر ساخته که این دو نسل که هر کدام آن نسل جداگانه تصور میشد محض تغیر شکل موسمی نسل واحده آ . لیوانا *A. Levana* است که در حالت گرمی و یا پیوپائی تغیرات درجه حرارت را برداشت کرده میباشد ، دوکتور پرونت بعد از سرد ساختن این جنس بدرجه مناسب در مرتبه لازمه ، میگوید که ممکن است از گرم ( لیوانا ) بعوض پروسا ، لیوانا بعمل آورد که تنها در مدارج حرارت

## زراعت و فلاح

تابستان بعمل آورده شده میتواند ، باینصورت بواسطه تسخین متناسبه پروانه پروسا از کرم پروسا نیز حاصل میشود ، کرم پروسا اگر بحالت طبیعی گذاشته شود پروانه ( لیوانا ) بوجود می آورد در حالیکه این قیافه محصول تخم خریفی پروسا است .

چیزیکه راجع بجنس ( لیوانا ) حقیقت دارد راجع بیک تعداد اجناس دیگر که بعضی از آنها در جزائر برطانیه است نیز حقیقت واثقه را داراست درینجا حرارت عامل بزرگ و مهم این نتایج محیرالعقول است ولی در ممالکیکه سال بمواسم تر و خشک بعوض گرم و سرد تفریق میشود باعث این تغییرات و تبدلات قشنگ رطوبت است و بعضی از پروانه های افریقای جنوبی از نسل پرسیس تغییرات موسمی خیلی زننده و مشخص است درینجا ظاهراً دو نسل جداگانه و بکلی از هم دیگر مختلف داریم که یکی آن پرسیس موسمی P. Sesanus و دیگران پرسیس طبیی P. Natalemensis از طرف ما همین علم حشرات موسوم شده اند، ولی سرگی مارشال Sir Guy Marshale یکی از بزرگ ترین مدققین موجوده پروانه ها و عالم علم حشرات الارض ظاهر داشته است که این دو جنس اشکال موسمی جنس یگانه است کشف این حقیقت را دوکتور مذکور بواسطه تجارب نسل گیری نموده و از کرم ( پرسیس نا تالینسس P. Natalensis سرخ موسم تر ، پروانه سیاه و آبی موسم خشک را بعمل آورده ، این دو پروانه تا باندازه که خیال شود از هم دیگر متباین و متفاوت است ، در شکل ، قیافه ، رنگ ، اندازه ، وتلون سطوح فوقانی و تحتانی بالهها بلکه در عادات و اطوار این تباین و تفاوت علانیه محسوس میشود .

در نسل پ ، ناتالینسس بالهها دارای سرخی من و داغهای سیاه و سطح تحتانی فوقانی آنها یک رنگ و همرنگ میباشد ، در جنس پ ، سیزاس سطح فوقانی بالهها از رنگ تیره بلولیک ( نیلگون ) و حاشیه های آبی و سرخ بعمل می آید ، در حالیکه سطح تحتانی یک رنگ آمیزی تدریجی سیاه و سیاه خاکی را نشان داده لغات سیاه سرخ رنگ از آن تراوش میکند ، در حالیکه این تلون محکوم اثرات فیزیکی ، از قبیل رطوبت و خشکی کره نسیمی است ، در همین زمان چاکر عوارض و اتفاقات حیاتی نیز میباشد که در هر یک از پروانه رنگ های همایی ایجاد میکند و این هم با اوضاع هر یک از حشرات در اشکال دوگانه حیات آن ارتباط نزدیکی را داراست زیرا سطح سیاه باله های جنس ( خشک ) وظیفه پنهان داشتن و کتمان او را در مواضع مکتوم و پوشیده که همیشه بتلاش آن میباشد ، اجرا میدارد ، در حالیکه رنگ آمیزی زننده و مشخصه سطح تحتانی پروانه موسم ( مرطوب ) که از سطح فوقانی زیاده تر خوش رنگ و قشنگ است باطبع فعال و حرکات زیاده زنده و جهنده این جنس که بتلاش فضا های باز هوای آزاد است ، علاقه عمیقی دارد .

در حالیکه این سطح تحتانی مثل سطح فوقانی بالهها اختلاف سرخی و سیاهی را در رنگ داراست ما این رنگ را اختطریه می پنداریم زیرا حیوانات حشرات خور از هر قبیل که باشد از حشرات این رنگ کناره جوئی میکنند ، زیرا کم از کم از روی تجربه آنها را بدمنه یافته اند .

موسم خشک چنانچه پروفیسر پول تن نشان میدهد ، ( این شخص تمام عمر خود را در تحقیق و تدقیق ارتباط در میان رنگ آمیزی حیوانات وجد و جهدشان برای زندگی صرف نموده است ) برای حیات پروانه ها شاید موانع زیادی را نسبت بموسم تر در بردارد زیرا اگرچه در غوسم خاصین حشرات بالنسبه کمتر است ولی خود

## سالنامه « کابل »

حشرات نیز با تناسب در اقلیت واقع میشود. در نیمه جماعت بزرگ حشرات خود را در زمین دفن کرده غائب میگردند و تکالیف و مشقت حیات بردوش آنهاست که بر سطح زمین می مانند باثبات غیر قابل تحمل حمل می شود، علاوه بر آن پروانه های موسم خشک به نسبت موسم مرطوب زیاده تر را کدوساکن بوده علی العموم در یک حالت غنودگی و خود بسری برند در صورتیکه مانده شوند زیاده تر فعالیت و شطارت بخرج داده و گرفتن شان به نسبت پروانه های موسم مرطوب دشوارتر است از جانب دیگر در موسم مرطوب پروانه ها هر یک از تاثیر اشعه خورشید بال می یابند و از دشمنانیکه باید حذر کنند آنهاست هستند که با بال ایشان را تعقیب میکنند و با در وقفه های مختصر استراحت بر آنها محرمانه چیره می شوند ازین سبب قیمت و اهمیت رنگ آمیزی پروانگان موسم مرطوب در یک وقتیکه اغذیه دیگر کمیاب و مجادله برای حیات شدیدتر است قابل توجه مخصوص است.

تجارب در انواع و اجناس مختلفه دو اشکال ممیزه یعنی جنس بهاری و تابستانی و یا نوع خشکی و بارانی را ظاهر داشته نشان میدهد که عوامل راسخه موسمی خود شان را در مواقع مختلفه تاریخ حیات مؤثر میسازد در بعضی ها این اثر در حالت گرمی و در برخی در مرتبه (پیوایی) واقع میگردد.

آنهاست که زحمت را بر خود رواداری کنند، می توانند بظرف کمی وقت، تجارب دلچسپی در بسیاری از پروانه های اهلی که اختلاف و تباین بحیر العقول در نسل های بهاری و تابستانی نشان میدهند، حاصل نمایند این اشکال موسمی بنهایت درجه دلچسپ است زیرا اکثر این تباین و اختلاف نه تنها لمعات مختلفه تلون بلکه نمونه های جداگانه رنگ آمیز را تشکیل میدهند که انسان را واله و شیدا می سازد.

## عمر اشجار

در اکثر احصائیه های زراعتی راجع به عمر اشجار تشریحاتی داده شده، یکی از احصائیه هائی که جدیداً ترتیب شده حیات اشجار را که همه در یکسال بریده شده قرار ذیل تصریح میکند:

سرو تا ۷۰۰ سال عمر کرده می تواند.

کاج ۴۲۵ سال.

سپس درخت هو از نوع سرو طویل العمر ثابت شده که ۴۱۵ سال عمر دارد.

بلوط ۳۰۰ سال.

موریات ۲۷۰ سال.

شجر النبع ۴۲۵ سال.

برگ لرزان ۲۱۰ سال.

درخت غان ۲۰۰ سال.

زبان گنجشک ۱۷۰ سال.

درخت آقظی ۱۴۵ سال.

پشه خانه ۱۳۰ سال.

و یک تعداد زیاد درختان دیگر هم عمرشان از یکتزن (۱۰۰ سال) تجاوز میکند. بدین قرار ضرب المثل مشهوری که «عمرش مثل عمر درخت بلوط دراز است» باید ملنی شده سرو و کاج جانشین آن شود.

# پستونہ یوہ کتنہ

لیکھی امینہ بیگم - نرالی

انسان طبعاً تولنے اور اجتماع نہ دخل ہمیں مجبوراً محتاج دی یعنی سبب تشکیل دتولنی اور اجتماع دپشر، علم و قدرت دانان دی پر تنہائی حیات .

پیدا کول اور قیہہ دشخصی اور فی مصالح بیلہ کمک اولاس و رکول یو بل تہ امکان نلری، ہر قوم اور ملت چہ اجتماع اور تولنے تے دیرہ دہ، تمدن اور مدنیت تہ نیر دے، وسائل دما محتاج دژوندون تے دیر اور آسانہ کما اور قوم چہ پکوشہ کیں پروت اور تولنے اور اجتماع سرہ تے علاقہ ندر لودہ لہ تمدن شخہ لرے اور وسائل دما محتاج دژوندون تے محدود اور پستی لاس تہ ورتی، یعنی انسان تنہا ژوندون نسی کولای، خواہ مخواہ باید داخل دتولنے اور اجتماع سی۔ زیات پردے، دلیل اور بیان ودے فلسفی تہ حاجت نلری .

وقت چہ انسان لہ اجتماع شخہ چارہ نلری اور داخل اور اجتماع کیں ژوندون کوی، باید دہفہ وقت اور زمان اور دہفہ تولنے مدنیت قبول اور حاصل کی، پدے وقت کیں اساس اور قدا ب دمدنیت تماماً پر علم دہر قوم اور ملت چہ علم دیر دی مدنیت تے دیر دی، ہر قوم اور ملت چہ علم لری بختیاری، کولای سی چہ خپل حیات، ملیت، استقلال پر بندہ دول سرہ تأمین کی باشرفہ اور مسعود ژوندون وکی، بہترین وسائل اور دما محتاج دژوندون کامیا پسے، ہفہ قوم اور ملت چہ علم نلری نہ باشرفہ ژوندون کولای سی اور ہفہ قوم تہ ترقی اور تعالی دژوندون چہ پدی وقت کیں باید دی رسید لاسے سی اور نہ قوم دیرہ مدنی انسان کتلا سی .

چکہ: چہ ددے زمانے اور دورے ژوندون لہ پخوانیو دورو دژوندون شخہ دیر امتیاز اور فرق لری، مایحتاج دیر دی اور انسان پدے ژوندون کیں دیر وشیا فوتہ احتیاج پیدا کوی چہ پلاس اور ستل اور پوہیدل پد ہفہونہایت مشکل دی، اور اشکال اور سختی ماہیت اور حقیقت دہفہ شی دی، چہ پککم اور مدد د علم سرہ سہری پر پوہیبری اولاس تہ سراولی .

یا پد بل عبارت سرہ علم دی چہ ہفہ تیاع اور پندہ پردہ چہ پد ما بین دسترگ اور فکر و دانان اور حقیقت اور ماہیت دہرشی کیں حائل دہ بیر تہ کوی تے اور انسان پد حقیقت دہرشی سہیبری اور حاصلولونے کامیا ہیبری .

علم دی چہ پد انسان کیں میل دلور تیا اور علویت، ترقی، بندہ والی اور اخلاق اور معاشرت، محبت دپلتنے اور اختراع جرئت دکا اور دسعی اور عمل چہ اساس دمدنیت دی پیدا کوی، جس دا اول والی اور حاکمیت پد دہ کیں ترقی اور نمو کوی، بیلہ



## سالنامہ کابل

علم امکان نستہ چہ بہ اسباب او وسائل دما محتاج دژوندون دے شوک کامیا بسی، یعنی ژوندون او علت دژوندون  
نن ورنج تری دی پد علم سر علم ضرور او بیلہ علمہ پد بنہ دول سره ژوندون کول یا تمدن ته رسیدل امکان نلری.  
نتیجہ داسوه چہ علم ضرور دی او بی علمہ چاره حصرده پس صورت د حاصلولو علم پد آسان صورت او طریقہ سره کیده؟  
دہملت یا قوم خپله ژبہ ده چہ دایم و تاب انسان ته لنده وی او انسان خپل مقصد ته چہ مدنیت یا تمدن یا بدل  
عبادت سره باشفره ژوندون دی رسوی.

نمک: دابکاره خبره ده چہ هیخ قوم یا ملت دبل پد ژبہ سره ندی عالم سوی او نه و ملارج دترقی ته رسیدلی فرضا  
که رسیدلی وی پد ژبو یا لکوکون به یووی چہ هغه هم حکم دنیستی لری.

هر قوم او ملت علاوه پردی چہ پد ترک دخپلی ژبہ مدنیت ته ندی رسیدلای او علم ندی حاصلولای، خپل زبانا  
او ملی شاعر هم بایلی بلکه نور او نشان ئے له بچکی دغده و نا بود کیوی، او تر و حشیا نوم د حال بد تروی او بی چہ  
وحشی یا هر پد خپل حال سره یوه آزادی او خپل واک لری، دی ندی کولای چہ خپله آزادی او خپل واک و ساقی او  
که شوک و غواری چہ دبل پد ژبہ علم زده کی یا مدنیت ته ورسیدی نو دده دپاره دوه عمره لازم او باید دی چہ پد یوه کین  
دی پردے ژبہ زده کی او بدل کین پد هغه زده کړے ژبہ سره علم زده کی یا هم هغه سی چہ یو عامی سمی دخپلی ژبہ پد اصطلا  
او باریکیو باندے پوهیږی یو عالم دبل دژبے ټوله مزایا او باریکی ندی زده کولای. او داهم امکان نلری چہ یو سړی  
دوه عمره پیدا کی لده جهته هیخ شوک ندی کامیا بیدی او نه شوک خپل مقصد ته رسیدلای دی.

یا په بل عبارت سره که یو سړی و غواری چہ دبل پد ژبہ مدنیت ندی یا علم زده کی ده ته شل کاله پکار دی، چہ لس  
کاله ژبہ زده کی او پد لسو نورو کین علم زده کی او مدنیت ته ورسیدی. بالعکس که شوک و غواری چہ پخپله ژبہ علم زده کی  
لس کاله ورنه پکار دی، نمک: چہ دژبے و تحصیل ته حاجت نلری، هغه لس کاله چہ ده کتلی پد بنه دول سره خپلی  
جامعی او خپل ملت ته غوره خدمتونه او کارونه کوی او خپله جامعه او ټولنه مسعود او بدل داحتیاجه باسی یعنی لس  
کاله پخواه خپل احتیاجات پوره کولای سی.

یا که شوک خپلی ژبہ ته ترقی ورنه کی علوه پخپله ژبہ ترویج او تعمیم کی، قوم او ملت دده هم هغه علم پخپله  
ژبہ ئے وی پد بنه دول سره استقبال کوی، منفعت ورنه حاصلولی او پد تعمیم ئے کوشش کوی، علاوه پردے  
یو روحی او معنوی حظ او مزه جنی آخلی، او که علم دبل پد ژبہ وی بیله هغه سړی چہ پد دیر مارت او سختی او  
لوی استقامت سره ئے زده کړے بل شوک منفعت او کته ندی جنی آختلای. او هغه علم عمومیت ندی پیدا  
کولای منحصر پد فردوی، ټولنه او ملت هغه سی پد جهالت کین پاتیری.

## پستو تہ یوہ کتنہ

عالم چہ پخندہ ژبہ یعنی د ملت اود قوم پر ژبہ عالم وی، خبرہ اور ہنمائی ددہ پر خیل ملت تاثیر کوی، ملت او قوم محبت، اخلاص، صمیمیت دہ تہ پر زبہ کہن نسی اودی محترم او معزز کنی .

لندہ دا چہ اساس د ترقی، علم، محبت، اتفاق، ثروت، مدنیت د خپلی ژبے ترقی اوسانہ دہ بیلہ خپلی ژبہ ہیخ کار نیکبیری او ہیخ قوم ترقی نسی کولای اونہ پر منبع د افراد د هغه ملت اتفاق او محبت پیدا کیبری .  
دمترقی اقوامود ترقی یولوے سبب ئے دادی چہ خپلی ژبے تہ ئے ترقی ورکړه او علوم ئے پخندہ ژبہ کرل او علمی او فنی اصطلاحات ئے پخندہ ژبہ جمع کرل او ہم رواج پر رواج پر وسعت او پراخوالی کیں ئے کوشش کوی، نو پدے حساب سر اول ضرورت دہر قوم د خپلی ژبے پراخوالی او ترقی دہ .

پستون ہم چہ ددہ د نورے خرب پر ہر خاے کہن پروت اوددہ دم مدنیت تر سورے لاندے دیر اقوام آسودہ وہ اوددہ شجاعت ضرب المثل او تر حمایت لاندے ئے دیر ملتونہ او طائفے اوسیدلی اود دیر و پیشرو اورا ہبروہ پر دا ضرورت و پوہیدہ چہ لہ پارہ دا عادی او بیرونہ راوستلو د خیل عظمت، خپلی شیرینی او خوڑے ژبے تہ «پستو» ترقی و سرکی او یوہ علمی او مدنی ژبہ ئے وگوزوی اوشیدلی شیرازہ د نفاق پر نو حید سر ددے ملی ژبے دوبارہ ترتیب او تری .

وراندے تر صورت د احیا او توجہ و پستو تہ کہ لہ ویراند حالت ددے ژبے بیان سی بیجاہ ندہ .  
دامعلومہ دہ او اکثر تاریخونہ او آثار او دیر علماء د (انوغرافی) پدے قائل دی او بیانونی ئے چہ ملت او قوم دافان او افغانستان هغه شجاع او میرہ زوی د آریان دی چہ پر خیل اصلی وطن کیں دپلا ریعنی (آریان) چہ سلسلہ دھند و کث د غرودہ استوکنہ کوی، داخپلہ اصلی مینہ ئے ندہ خالی کیرے اونہ ئے پر بلہ خواہ ہجرت کری دی، داسانہ د خپلے مینے پورہ دلیل ددہ پر شجاعت دی، دیر نسلونہ او تکران ددے شجاع او غیور او مستقل قوم شخہ بیل او پدہ ہر خواہ تالی دی .

ددے شجاع قوم ژبہ «پستو» ہم هغه اصلی شہر بہ دہ چہ تراوسہ ئے پدہ هغه خیل عظمت او خیل قوا عدسہ پر خیلو غر و کیں چہ نشان او علامہ دلور ہمت او مزایا د استقلال او آزاد طبیعت ددوی دہ ساتلی ئے دہ چہ پیشرو او پلار د پوڑو بللہ کیبری ! او کہ بعضی روایات د ابیا نومی او بعضی اشخاص وائی چہ پستو اشتقاق د بلے ژبے شخہ لکہ سانسکریت یا دنوردہ یا بعضی اوسنی چہ چغان محقق یاد دی فن متخصص بولی پدے باب کیں بعضی روایات کوی یا بعضی کتابونہ ئے لیکلی دی، گمان کومر دا دلیل چہ کشتہ بیانیبری کافی دی چہ پستو اصلی ژبہ د پستانہ چہ اصلی وارث او جانشین د آریان بلل کیبری دہ، اولہ ہیخ ژبے شخہ مشتق اورا وتلی ندہ .

## سائنسہ "کابل"

نکات اولفات ددے ژبے چہ پستو علماؤ تحلیل کری او تحقیق ئے پکبں کری دی دا ژبہ مبنی دہ پرصوتیہ او مجائیدہ کلو باندے او پردے باندے دیر دلیلو نہ ہم لری او دنور و بعضی علماؤ، آخرین تحقیقات ہم دای پستو یوہ شعبہ دآرین چہ شاخہ دآریادہ او هغه هم قدیم ژبہ دافغانستان وه ده چہ زموژ و مقصد ته چہ پستو دسکرت او نور و ژبو شخه نده مشتق سوی، نیور دے روایت دی .

دلیل د علمه اشتقاق د پستو دادی چہ: هیتخ هوك دانسی ثبوت وکای چہ پستون دبله جایه سراغلی اوپه افغانستان کهن ئے استوکنه نیولی ده یا دبل قوم او ملت توک دی اودا هر هوك وائی چہ افغانستان اصلی جایه دآریان، پستون اصلی آریین او اصلی اودا ئی جائے دغه افغانستان دی او قوله توکونه او شعبی آریان ددغه جایه جلا اوپه هر خواه ئے هجرت کری دی، البته هر قوم چہ پخپل جای پروت اوپه حال کهن ئے تغیر پیدا نسی ژبہ ئے هم خپله اصلی او قدیمی ژبہ بلله کیوی؛ که چیری پستون له هندوستانه یا له بله جایه سراغلی نودا گمان بلکه یقین کیده چہ ژبہ ددوی هم یوه برخه یا اشتقاق دسانسکریت یا دنور و ژبو شخه ده، یا کوم یوه مشرق چہ اشتقاق دپستو ئے لیکلی دی دے لیکلو ته ئے اعتبار نسته چکه چہ مآخذ دده هغه زور روایت دی چہ پر باب اشتقاق دپستو کهن له سانسکریت یا دبله ژبے شخه پاتے دی، یا خپل تطبیقات او تحقیقات دی چہ په یوه کال اودوه کاله ئے کری دی دے تحقیقات او تطبیقات ته چندان اعتبار نسته، چکه چہ یوسری دپردے ژبے چہ دده اصلی او مورنی ژبہ نوی په یوه سیاحت او گنهره په یوه کال اودوه کاله نسی کولای اونه دهغه ژبے نکات اولفات او مزایا ویر معلومیری لکه (جارج مارکن سٹرن) د سویلین چہ یو وقت سراغلی وه او یو کال یا نیم ئے په عبور او مرور کهن تیرکی په نتیجه د خپل تحقیقات کهن ئے یو کتاب په باب د ماهیت او اشتقاق د "پستو" ولیکی، آیا دا تحقیقات دده یا قول دده په باب د پستو غوندے ژبے کهن صحیح او پر خا ئے دی؟ یا قابل د اعتبار دی چه هوك اعتبار او اعتماد دور باندوکی؟ خیر!

بل دادی چہ دسانسکریت په لغا تو کهن چہ یوزور او قدیمی کتاب دی، اوپه انگریزی ترجمه سوی دی په وضاحت سره لیکلی دی چہ پستو مستقله دیوه قوم ژبہ ده، او کتاب د (آثار عجم) هم په شجره دالسنو کهن پستو یوه مستقله ژبہ دآریا بولی .

تذکیر او تأنیث او عرض ددے ژبے چہ وگورو اودنور و ژبوسره مطابقت وړکو تمامًا پستو دآریا ژبوسره یوزونکوالی لری بلکه ددے ژبے دیر لغات په هغو ژبو کهن پیدا کولای سو .

نو پدے جهته چہ پستون اصلی آریین او مقیم په خپل جای کهن دی او نور اقوام او تکران دده شخه جلا سوی

## پستو تہ یوہ کتنہ

اوہرے خواتہ تلی دی دے ژبے تہ اصلی ژبہ ویلائی سو۔ مشتقی لہ بے ژبے شخہ نہ بولو او نہ دپلے ژبے شخہ  
مشتق دہ .

پہ دغونہ بیان دا بحث لنہہ وو اوچندان ضرورت ہم ودے بیان تہ نلر وچہ پستو دپلے ژبے شخہ  
مشتق سوی یا بلہ ژبہ دپستو شخہ، فرضاً کہ پستو دپلے ژبے شخہ اشتقاق سوی ہم وی لہ اہمیت او مزایا  
شخہ ئے شخہ نہ کیبری لکہ عربی ژبہ چہ لہ عبرانی شخہ مشتق سوے دہ آیا دا اشتقاق لہ اہمیت د عربی نہ شخہ کہ  
کری دی؟ یا شخہ نقصان ئے ورسولی دی؟ بلکہ اعتبار او اہمیت چہ تن وریخ پہ واسطہ د نثو او نماد ادب او  
علوم او فنون عربی لری دیرے ژبے ئی نلری .

صرف داہم موربہ تہ کفایت کوی چہ پستو د اسی نیکیالی او شجاع او باغیرت قوم ژبہ دہ چہ ددہ ملت  
او تشکیلونہ د شاہنشاہیت پہ ایشیا کہیں تا ریخونہ پہ لور او غت عنوان سرہ لیکلی دی .  
پستو و لے ترہوسہ پہ خپلہ احاطہ کہیں محدود پاتے سوی دہ، پراخوالی او تعمیم ئے ترخپلے احاطے  
د بانڈے ندی پیدا کری؟

اول سبب دادی چہ پستون پہ نہایت سرہ آزادی خواہ او استقلال پسندہ قوم دی آزادی او استقلال  
لہ خاصو مزایا و شخہ ددہ دہ . ہیخ کلہ دچا سیادت پر جان نہ قبلوی او نہ دچا تراثر لاندے کیبری ہیخ  
پڑوی قوم او ملت پردہ بانڈے سیادت ندی کوی او نہ ئے خپل حکمرانہ دچلوی او نہ ئے سہ رواج جنسی  
لیدی دہ . کہ کور قوم او ملت پہ کورہ زمانہ کہیں تسلط او حاکمیت بانڈے پیدا کری دی، ہفہ ہم دغومدے  
پیارہ موقتی دہ آخر ہفہ قوم پہ خپل تسلط او حاکمیت بانڈے پشیمانہ او پہ اصطلاح سرہ سراومال  
سوی جنسی تلی دی . پدے سبب نہ بل ددہ و ژبے تہ مینہ کری دہ او نہ دہ دبل اثر او ژبہ  
قبولہ کری دہ .

بل دادی چہ فارسی ژبہ د افغانستان (۱) پہ سبب ددے چہ پہ دربار او حکومت کہیں لہ دپرو تیروزمانو  
پہ رسمیت سرہ پیر اندلی سوی دہ عموم معاملات د دفتر او حساب او نور لیکل پہ دے ژبہ سرہ جاری وہ اوی،  
او عربی پہ جہتہ ددے چہ یوہ اسلامی ژبہ دہ او عموم احکامات د اسلام پدے ژبہ سرہ لیکلی سوی دی، دپرو  
ترقی وکروہ او عمومیت ئے پیدا کی، پستو ہم فارسی تہ لہ جنبی د رسمیت شخہ او عربی تہ لہ جنبی د علم او اسلامی تہ جتہ  
وکروہ او پستو پر خپل حال پاتے سوہ پراخوالی ئے پیدا نکری، اودا دہہ احتیاج چہ رسمیت د دربار او علوم دینی

(۱) دا خیال دے نوی چہ فارسی پڑہ دی ژبہ دہ، بلکہ فارسی ہم لکہ پستو د افغانستان پنخوانی او اصلی ژبہ دہ اولہ افغانستان شخہ خاج  
تہ تلی دہ لہ خاج نہ افغانستان تہ نہ دہ راغلی .



## سائنات کا بل

یاد نبوی دی ڈرے پر احوالی کس لوے عامل او مؤثر بلل کی پری .

بل علت نے دادی چه پستون له پاره دساتنی دخپل استقلال او آزادی له تعرضاً توخه دهغو کا نوچه دده  
و آزادی او وطن ته غله وه ملام په کشمکش او جنگو او انقلابو کین نے عمر تیر سو، وقت او فرصت ده ته پلاس رانچی چه  
په باب دوست او پراحوالی دخپلی ژبه توجبه او کوینس وکی یا دخپله ژبه علی وگرزوی، بیا هم که چا کوینس کړی یا  
خه آثار نے درلود په انقلاب او جنگو کین محو او نابود سوی دی .

بله دادی چه ساتنه او ترقی دهره ژبه په ادبا و آثارد ادبا و د هغه ژبه دی، پستو دغه تر شاهنشاهیت  
دمحمود غرنوی باقاعدہ رسم الخط نه درلود او لیکل ندی پکین سوی . شعرا او ادبا و دخپل آثا روخپلی حافظه ته سپارل  
مړک بدلی آثار دده دواړه ترخا ورولا ندی و سپارل، نو آثار دپستون دپا ته سوی او نه تی ترقی او پراحوالی  
پیدا کړی، شاید نور علتونه هم وی چه سبب دپا ته کید و او محدود والی دپستو سوی وی .  
پستو او لیکل دپستو :-

وقتی چه معروف شاهنشاه دافغانستان «محمود» زابلی تشکیل د شاهنشاهیت دافغانستان جوړکی او اساس  
اوستن د حکومت او شاهنشاهیت نے پستون وه اوخپل احتیاج تی دپستو ته لید او مورد دے معروف شاهنشاه هم  
پستنه او دقدهار وه نو دپستو ژبه ته تی اهمیت ورکی او لیکل تی په باقاعدہ رسم الخط سره رواج کی، کو یا اساس لیکلو  
دپستو له حکومت خه د محمود زابلی شروع کی پری، چنانچه قاضی خیر الله دپشاور، په دیباچه کین دپستو د لغت چه ده  
پخپله جوړ کړی لیکلی تے دی (هغه روایت چه په باب دپستو کین محقق او ثبوت ته رسیدلی دادی چه په زمان سلطان  
محمود پرایما دحسن میمندی سره قاضی سیف الله تحریر او لیکل دپستو ته توجبه وکړه او مخصوصه اصواتو ته دپستو  
مخصوص اشکال جوړ او معین کړل).

پس له هغه پستو خپلی ژبه او خپلو آثارو ته توجبه وکړه او ترقی تے رواج په رواج زیاته سوه دا ترقی تر آخر  
د سلطنت د احمد شاه بابا دوام درلود، اگر چه پدے زمانه کین هم پستون له مدافعه او تعرض دپره دوی اود کور  
د جنگو خه خلاص نو بیا هم دیر نامدار شاعران او ادیبان په دے ژبه کین پیدا سول چه د اکثر اثرات تر هوسه  
باقیدی، هغه نامدار شاعران او ادیبان چه پخوانی دی یا پس له احمد شاه بابا دی اودے محرر ته تر یوسه اندازے  
معلوم سوی، او پلاس رانچی دادی :-

(۱) ملا محمد حسن دقدهار: اولین شاعر دپستو دی اولین نظم ددے شاعر مناجات وه چه محاورات او الفاظ ددے مناجات  
پقرارد بیان) (سره هغه اصلی او خالص پستو وه چه نمونه تی اوس پلاس نرابچی (۲) شیخ مالی یوسف:



## دبستون دپستون یوه کتنه

چې تاریخ دصوات دفتح ئې په نظم سره په (۱۴۲۴) مسیحی لیکلی دی او پخپله شیخ مالی رئیس د خپل قوم زده او د فتح هم زده پخپله کتنې  
دا اولین کتاب دپستودی چې موجود دی تردې وړاندې چې لیکل یا آثار دپستود چا ولاس ته ندی راغلی دا کتاب په کتابخانه  
کین د (بریتش موزیم د لندن) موجود دی (۳۰) عصام (۴) یونس (۵) حسین (۶) سکندر (۷) احمد شاه (۸) صدر خان  
(۹) ابوالقاسم (۱۰) قلندر (۱۱) خواجه محمد (۱۲) کاظم خان «شیل» (۱۳) فاضل (۱۴) هجری (۱۵) دولت (۱۶)  
صمد (۱۷) دوست محمد (۱۸) فضیل (۱۹) مهین (۲۰) اشرف (۲۱) خوشحال خان (۲۲) عبدالرحمن (۲۳) محمدی  
(۲۴) احمد (۲۵) مغز الله (۲۶) غفور (۲۷) عثمان (۲۸) عبدل (۲۹) فتحعلی (۳۰) پیر محمد (۳۱) کاظم (۳۲) البرهم  
(۳۳) علیم (۳۴) صدیق (۳۵) عبدالقادر (۳۶) عبدالحمید (۳۷) کامکار (۳۸) میرزا (۳۹) صدر خوشحال \*  
(۴۰) بابو جان (۴۱) فیاض مصنف د نظم د قصه د شهزاده بهرام اوکل اندامه (۴۲) عبد الکبیر (۴۳) بوعلی شاه  
(۴۴) شاه افضل (۴۵) امیر (۴۶) احمد کلاچی (۴۷) ملا عبدالعظیم (۴۸) ملاقیوم (۴۹) آخند درويزه (۵۰)  
پیر روشن (۵۱) حافظ رحمت الله (۵۲) واصل (۵۳) ارزانی (۵۴) انصاری (۵۵) مولوی حمید الله .

علاوه پردې کسانو شاید نور ډیر شاعران او ادیبان تیرسوی وی چې یا آثار نه ندی پاته یا ماته ندی معلوم  
او معاصر شاعران او ادیبان او هغه طبیعي شاعران چې پکوشه او کنار کین پرانته دی حساب ئې ترسوی تیردی، اوزه پوره  
معلومات هم نلرم (شاید که خدای وکی په کومک دا د باؤ په باب د لیکلو د مفصلی تذکری دپستونو شعراؤ په آینه کین  
کوښښ وکړم) او داپورته کسان چې ولیکل سول اکثره علاوه پر شعراو ادب په نورو علومو کین هم فضل درلود او ډیر لوی  
علمان تیرسوی دی اوله بعضو نه آثار په عربي او فارسی کین هم پاته دی .

د داخلې علماؤ او ادباؤ پس له شاهنشاهیت د احمد شاه بابا چندان اثر پاته ندی ځکه چې افغانستان بیا داخل د کینکش  
اوپه داخلې نفاقو او د باندنی جنکو کین سرگردان او اخته سه په هغه اندازه چې لازمه دپستونو په داخل کین ترقی ونکړه  
مگر بیا هم بعضی علماؤ دپستونو په داخل او د باند کین پدې ژبه کی ئې ډیر کوښښ کړی دی، او کتابونه ئې لیکلی دی هغه  
د معتبرو کتابو کېچونانی دی یا اوسنی او ماته معلوم دی لپاره د افاده دپستونو په قرار ذیل سره دادی :

(۱) توبه النصوح (۲) عنوان الضائع (۳) ظفر النساء (مرحوم سید نعمان الدین احمد کا کاجیل) (۴) جمال افغانی  
تذکره د سید جمال الدین افغان (مولانا عبد الحمید اتمانخیل مهمند) (۵) ترجمه د مسدس حالی (غلام محمد خان پوپلزانی)  
(۶) وایفه صرف او شو دپستونو قاضی میر احمد شاه خان صاحب رضوانی) (۷) خیر اللغات (لغات دپستونو) (قاضی خیر الله  
دیشاور) (پد اور د و) (۸) اخوان الصفا ترجمه (حافظ رحمت الله) (۹) کلیده اود مننه (ترجمه د ملا ابوالحسن هراتی)

\* آثار د دې شاعرانو په کتاب دچمن بی نظیر کین منتخب ولیکل سوی او اکثره بیل بیل دیوانونه هم لری .

سالنامه "کابل"

- (۱۰) قران شريف او بعضى احاديث (ترجمه د قارى جيب الله خان او مولوى عبدالمجيد خان) (۱۱۱) تفسير يسير (ترجمه د مولوى محمد علي) (۱۲) راحت القلوب منظوم (مولوى حميد الله) (۱۳) خزينه افغانى (مولوى محمد اسماعيل خان) طبع د لاهور ۱۸۱۹م
- (۱۴) بهارستان او شکرستان د پښتو قاضى مير احمد شاه رضوانى، طبع د لاهور (۱۵) آدم خان او درخان خورخوره او شوکانو ليکلى (۱۶) قصه د شهزاده بهرام او گل اندامه (فياض) (۱۷) رشيد بيان (ملا عبد الرشيد) (۱۸) اسرار العارفين منظوم (مولانا شير محمد آخندزاده هوتک) (قندهار) (۱۹) کتاب علم تجويد (ملا محمد عمر صاحب سحى زائى ساکن د لغمان د وند) قلمى د چاپ سوي ندى (۲۰) منهاج العابدين منظوم (جيب الله آخندزاده کاکړ، مشهور په (جوب) آخندزاده د قندهار (۲۱) ۲۸۲ صديقي منظوم محمد صديق آخندزاده سيلما تخيل د قندهار، چاپ سوي ندى (۲۲) عين العلم (عبدالحکيم آخندزاده کاکړ د قندهار) چاپ سوي ندى (۲۳) تهذيب الواجبات منظوم (عبدالباقى صاحب کاکړ د قندهار (۲۴) تفسير يسير (ملا فيق کابوي) (۲۵) فوائد فقير (فقير الله صاحب کابوي) (۲۶) تاريخ مرصع (محمد افضل خان زوى اشرف خان زوى دخوشحال خان خټک (۲۷) فوائد الشريعيه (آخوند محمد قاسم) (۲۸) کتاب با بوجان (با بوجان) (۲۹) مخزن الاسرار (آخوند مرويه) (۳۰) گل دسته ترجمه د گلستان (عبدالقادر خټک) (۳۱) کنج پښتو (مولوى احمد دهشت نگر) (۳۲) تاريخ سلطان محمود غزنوى (مولوى احمد) (۳۳) انشا د پښتو (۳۴) چمن بنى نظير (۳۵) ديوان د عبد الرحمن (۳۶) ديوان دخوشحال خان خټک (۳۷) ديوان د عبد الحميد (۳۸) ديوان دخواجه محمد (۳۹) د ميرز جان انصاري (۴۰) ديوان د محمد کاکړ خان شيدا (۴۱) ديوان د اشرف خان خټک (۴۲) يوسف زليخا د جامى ترجمه د (عبدالقادر) (۴۳) ديوان د عبدالقادر خټک (۴۴) ديوان د احمد شاه باباى (ابلالى) (۴۵) کليله او دمنه يا علم خانه دانش (محمد افضل خان خټک) (۴۶) غل قاضى مولوى احمد (۴۷) هغه دغه، علاوه پردے د پير کتابونه نور هم سته چرما ته معلوم ندى يا کشتى کتابونه چه تعداد دے تر رپورته اودلته دے ذکر باعث د وروندوالى کيږي.
- علاوه د پښتو شخړه خارجيا نو هم پد پراخوالى او ترويج کيږ د پښتو دريې د پوښه خدمتونه کوي دي. او د پير کتابونه ليکلى دي تعداد او نومونه بعضى مهتو او قابل د اعتنا کتابو چه ماته معلوم دي دادى :-

Some Pushtu Books

بعضى کتابونه پښتو

لغات :-

Dictionaries :-

1. A Dictionary of Pushtu Language by Dorn, St. Petersburg. 1845
2. A Dictionary of Pushtu Language by Raverty, London. 1860

(۱) لغات د پښتو مؤلف (دورک) طبع د پتروسبورگ ۱۸۴۵م

(۲) " " " " (راوړتې) لندن ۱۸۶۰م

سالنامه کابل

3. A Dictionary of Pushtu Language by Pellew, Lahore. 1867 (۳) لغات دپښتو مؤلف (بیلو) طبع د لاهور ۱۸۶۷ع

4. (Russian) Grammar & Vocabulary of Pushtu by Tumanovitch, Tashkent. 1908 (۴) (روسی) گرامر او فرهنگ د پښتو مؤلف (تومانوویچ) طبع د تاشکند ۱۹۰۸ع

5. Etymological Dictionary of Pushtu-Morgensterne, Oslo. 1927 (۵) لغات د اشتقاق د پښتو مؤلف (مارگن سترن) طبع د اسلو ۱۹۲۷ع

6. An English-Pushtu Colloquial Dictionary, Gilbertson, Hertford. 1929 (۶) لغات د محاوره پښتو " (گلبرسن) طبع د هرت فورډ ۱۹۲۹ع

7. (German) Etymologie & Lautlehre des Afghanischen by Grieger. (۷) (جرمنی) اشتقاق د پښتو مؤلف (گرایگر)

گرامر (صرف او نحو) :-

1. A Grammar of Pushtu by Vaughan. London (۱) گرامر د پښتو مؤلف (واهن) طبع د لندن

2. A Grammar of Pushtu by Raverty. London. 1860 (۲) " " " (راورټی) " " " ۱۸۶۰ع

3. A Grammar of Pushtu by Bellew. Lahore. 1868 (۳) گرامر د پښتو مؤلف (بیلو) طبع د لاهور ۱۸۶۸ع

4. Notes on Pushtu Grammar by A. Cox. Lahore (۴) " " " (کاکس) " " " ۱۸۶۸ع

5. A Grammar of Pushtu by Ernest Trump, London. 1873 (۵) " " " (ارنست ترومپ) طبع د لندن ۱۸۷۳ع

6. A Grammar of Waziri Pushtu by Lorimer, London. 1902 (۶) گرامر د وازیرو د پښتو مؤلف (الاسیر) طبع د لندن ۱۹۰۲ع

7. Syntax of Colloquial Pushtu by Lorimer, Oxford. 1915 (۷) نحو د محاوره پښتو مؤلف (الاسیر) " " " اکسفورډ ۱۹۱۵ع

Manuals :-

1. Pushtu Manual by Raverty, London (۱) منول د پښتو مؤلف (راورټی) طبع د لندن

2. A Manual of Pushtu by Roose Kepple, London. 1901 (۲) " " " (روس کیپل) " " " ۱۹۰۱ع

3. A Guide to Pushtu by Mohammed Ismail Khan, Lahore. (۳) واھنا " " (محمد اسماعیل خان) " " " ۱۹۰۱ع

4. How to Speak Pushtu by Qazi Ahmad Jan, Peshawar. (۴) پښتو خبره رنگه وائی مؤلف (قاضی احمد جان) طبع د پشاور

5. Pushtu Colloquial by Feroze-ud-Din, Ludhiana. (۵) روزمره پښتو " " (فیروز الدین) " " " لودھیانہ

6. The Pushtu Language by Gilbertson, Hertford. 1929 (۶) د پښتو ژبه " " (گلبرسن) " " " هرت فورډ ۱۹۲۹ع

Text Books :-

منتخب ادبی او کلاسی کتابونه :-



پښتو ته یوه دښته

1. Gulshan-i Roh by Raverty, London
2. Kalid-i-Afghani by Hughes, Lahore
3. A First Book of Pushtu by Gilbertson, Benaras.

- (۱) گلشن روه مؤلف (راورقی) طبع د لندن
- (۲) کلید افغانی « هیوز » « لاهور
- (۳) اول کتاب پښتو « گلبرسون » « بنارس

Poetry :-

1. Afghan Poetry of the 17 th Century by Biddulph, Woking.
2. (French) Chantes Populaires des Afghanes by Darmester, Paris.

- اشعار :-
- (۱) اشعار د قرن (۱۷) « بیدلوف » « وکنگ
  - (۲) (فرانسوي) ملي ترادېښتو « دارمس » « پېرس

Prose :-

1. Some Current Pushtu Folk Stories by Malyon, Calcutta.

- نثر :-
- (۱) ملي قصه د پښتو (ماليون) « کلکته

اعلیٰ حضرت امیر شریعلی خان هم د مې ملي ژبه ته توجه وکړه ټول عنوانونه او القاب ته د عسکري او کتوري پښتو کره او قوماندی او بولي د عسکري ته پښتو ژبه ترجمه او ترویج کړی او خه کتابونه ته پکښ ویکل مگر چنگو او انقلابوزیان دوام ورنکی اگر چه په حکومت دا اعلیٰ حضرت امیر حبیب الله خان کښ هم پښتو داخل د نصاب د تعلیم د مرکز د مکتبوه او په دوره دامانی کښ هم یوه توجه ورته وسوه او یو مجلس په نامه د « مرکز د پښتو » جوړه او یو خوا بتدائی کتابونه پکښ ویکل او چاپ سول او یو کتاب د لغت پکښ ترتیب سو .

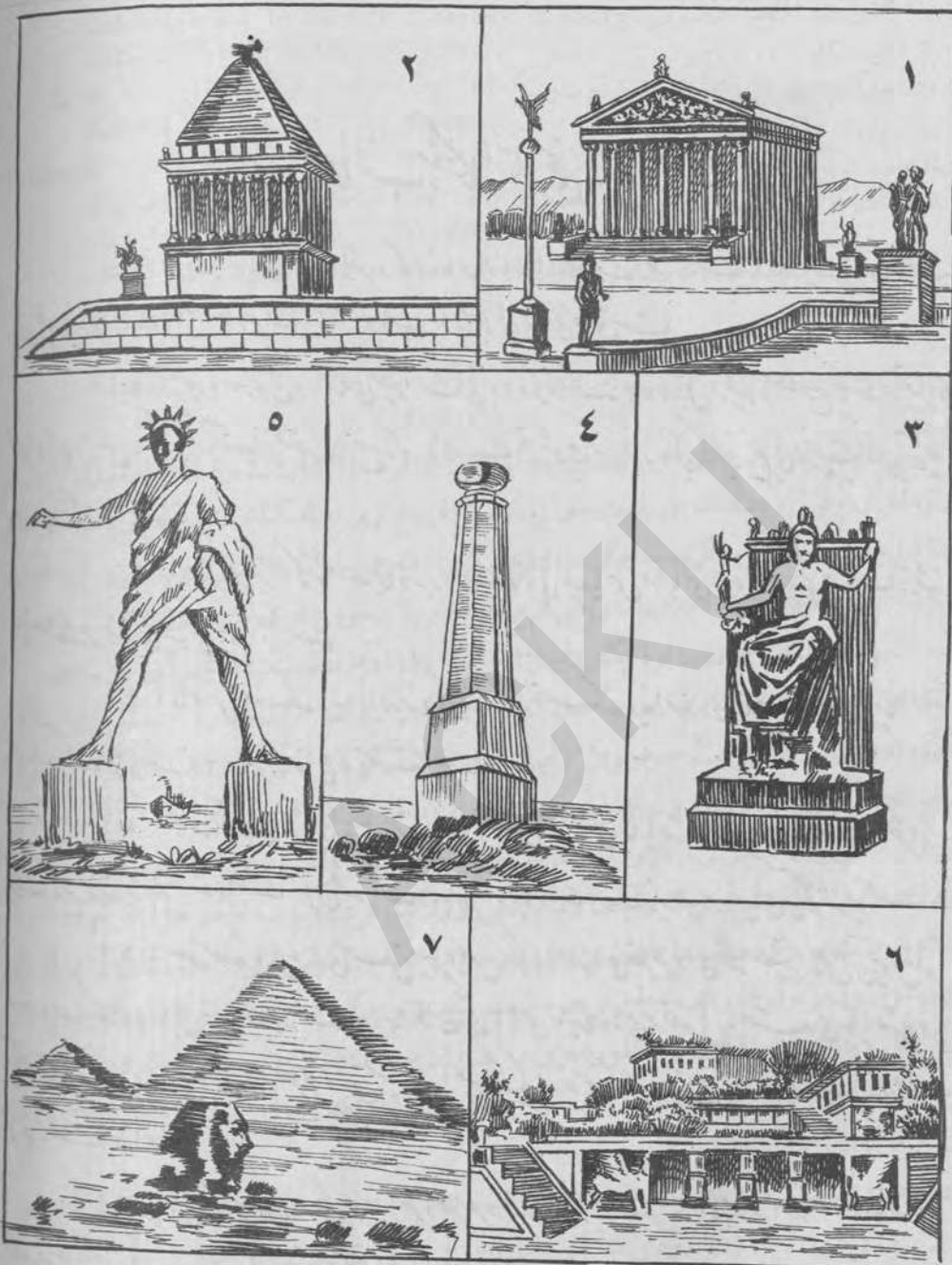
اما اعلیٰ حضرت محمد نادر شاه غازی، په جمله کښ دنور و لوړ و او اساسی کارو، پښتو ته هم اساسی توجه وکړه او د اښایسته ژبه ته چه یو لوی او شجاع قوم باندی گویانده دی ژوندی ته وگوزوله او په سبب چه احیاد ژبه یو واسطه دا دبا او علماء دهغه ژبه دی . انجمن ادبی د پښتو ته په قند هار کښ چه مرکز د پښتو دی منظور او تأسیس کی ، علاوه پردے پښتو یوه لو برخه په مطبوعاتو د وطن کښ و نیوله لکه طلوع افغان د قندهار ، اتحاد مشرقی د جلال آباد او په بعضی نورو کښ هم پښتو په ښه برخه سره لیده کیږی .

علاوه پردے په اراده سنیه دا اعلیٰ حضرت هایونی سره پښتو په عمومومکا تود افغانستان جزو د تعلیم او نصاب سوه اوله موثوقو جزو و تخذ چه خبریو ، یوه شعبه د پښتو چه مرکب دخوا اعضاؤ او رئیس تخذ ده په دار التالیف کښ د وزارت معارف هم منظور سوی ده چه عنقریب به افتتاح او په کار به شروع وکی . او هم یو کورس (تعلیمگاه) په وزارت معارف کښ افتتاح سوی چه اکثر مأمورین او نور کسان بعد له سړی وخته د پښتو درس وائی .

دا احیاد پښتو ژبه گویا احیاد پښتو ده او پښتون به هیخ کله ددی خپل ناجی مله ربانی او توجه و پښتو ته ایږه نکي اود لویه خدایه ودی شاغلی او ناجی او غمخوار پادشاه ته تمنا دا جرکوی ، ترقی او عظمت د ملت د افغانستان د مله ربانه خدایه غواری ، او توفیق ودی نادری مؤسسوته تمنا کوی چه پد مے کار کښ ردفا او بنایانه خدمتونه وکی .

## عجائب هفتگانه تاریخی عالم

- ( ۱ ) معبد « دیان » در آیفز، که در زمان یونانی ها در ایالت ایفر بنا شده و در عظمت و کار و نظرافت بی نظیر بوده است و اخیراً از طرف ايروستات شاه جنگجوی یونانی حریق شد .
- ( ۲ ) مقبره موزول : بنای عظیم آثانی بوده که در سنه ۳۵۳ قبل از میلاد مسیح توسط ارتقیدوم ملکه هایکارناس ( حکومتی در آسیای صغیر ) در موضع مذکور بالای قبر شوهرش موزول که او هم یکی از شان آن خطه بود بنا شده است .
- ( ۳ ) مجسمه ژوپتیر : که بواسطه تجار زبردست یونانی فیدياس در ایالتی از یونانی های قدیم ساخته شده و در صنعت حجاری یکتای دوران آن است .
- ( ۴ ) فانوس اسکندریه : در نزدیکی بندر گاه اسکندریه امروزی بنا شده این مینار از سنگ مرمر سفید ۱۳۵ متر ارتفاع داشته است .
- ( ۵ ) مجسمه آپولون : که در مدخل جزیره رودس از روی بنا یافته و در عظمت بی نظیر بود و آخر اثر یک زلزله شدید منهدم شده است . این مجسمه آنقدر بزرگ بود که چهار ات بزرگ از میان هر دو پای آن گذشته میتوانست .
- ( ۶ ) سبزه منقله یا باغ های حلق سیمرا میس : که در زمانه های قدیم برای ملکه سیمرا میس زن نینوس شاه معروف کلدیه در بابل قدیم ساخته شده و ساختمان آن بالای غالیگاه های مرتفع پل مانند ی بنا یافته بود میگویند نینوس این باغ را برای تفریح زلفش سیمرا میس که یک دختر کوبستانی بود ، و در ملک کلدیه کم بود ساخته است .
- ( ۷ ) هرم کیوپس : یکی از جمله اهرام معروف مصر که کیوپس نام یکی از فرعونان سلسله چهارم مصر قدیم آنرا بنا کرده و طول قسمت تختانی آن ۱۳۸ متر است .



## معلومات متنوعه

### مسافرت حج

هرسال هزارها نفر از اهالی افغانستان برای ادای فریضة حج میروند ، چونکه بسیاری از ایشان قبلاً بخارج مملکت سفری کرده نمیباشند ازخارج راه وطرز مسافرت درخارج وذریعه حمل وقل یخبر بوده درحین مسافرت دچارمشکلات میگردند برای اینکه حضرات ازطریق مسافرت درخارج (حج ) واقف گردند معلومات ذیل راجع به پاسپورت ، سفر ریل درهند ، وسفر در جهاز بحری ، مصارف ، قرنطین ، پول ممالک خارجه وغیره داده میشود .

#### پاسپورت و ویزه :

اشخاصیکه میخواهند به حج کعبه الله وزیارت نبوی صلعم مشرف شوند ، اولاً باید از قوماندانی های کوتوالی و مراکز دیگریکه صلاحیت دادن پاسپورت را دارند ، پاسپورت حاصل نمایند ، بعدها پاسپورت را بویژه سفارت برطانیه درکابل ویادرقندهار وجلال آباد به ویزه قونسلگری های برطانوی برسانند ، ( بموجب موافقه دولتین ویزه مجانی است ) .

#### پول مصارف :

شخصیکه درجهاز وریل بدرجه ۳ ودرحجهاز بسواری شتر سفر نماید ، اقلأ باید دوهزار و پنجد افغانی باخود داشته باشد اشخاصیکه بیول کمتر ازین سفر نمایند ممکن است به مشکلاتی دچار گردند .

اشخاصیکه بخواهند بدرجه اول ویادوم سفر نمایند ، لازم است که برای مخارج درجه اول ۶ هزارافغانی و برای مصارف درجه دوم چهارونیم هزار افغانی داشته باشند .

#### طریق بردن پول :

لازم است تاسرحد افغانی پول افغانی برای مصارف باخود داشته باشند بعد ازان برای مخارج در هند کله دار خواه کاغذی باشد یاقره لازم است ، در کراچی باندازه مخارج حجاز کله دار را بیوند طلائی تبدیل نمایند زیرا در حجاز تمام مصارف به طلا میشود ، پوند کاغذی یا پول هند اگر کسی باخود درحجهاز ببرد برای وی مفید ثابت نخواهد شد ، زیرا بقیمت خیلی نازل پول هند وپوند کاغذی درحجاز قبول میشود برای اینکه پول سرعت نشود بهترین اصول اینست که اشخاص پول خودرا حین مسافرت بحری به کپتان جهاز تحویل داده ورسید حاصل نمایند ووقتیکه از جهاز خارج میشود بستانند .



## سالنامه « کابل »

### زاد سفر :

از جمله مبلغه در فوق ذکر شده اقلایست پوند طلائی باید نزد حاجی موجود باشد .

خود که نحاسی هاضورت ندارند که خوراک خود را از وطن مالوف و خانه خود باخود حمل کنند ، زیرا در استیشن های ریل و در هر موضع حتی جهاز مایحتاج خوراکه بوفرت پیدا میشود ، صرف بواسطه احتیاط اگر حاجی تکت جهاز را بانان نگرفته باشد یکمقدار کمی خورا که از ينطرف از کراچی و از انطرف از جدہ گرفته می تواند ، چرا که در سفر پار زیاد باعث تکلیف و صعوبت است .

نظافت : صابون معمولی مروجی در آب های شور بحر ها مفید ثابت نمیشود و رخت را خوب تمیز نمیکند صابون باید یا از کراچی یا از جدہ خریده شود که مخصوص آب های شور است .

### مایحتاج سفر :

اسبابیکه لزوم دارد وحاجی ها باید باخود داشته باشند : قرآن کریم ، مصلی ، تسبیح ، سطل ، عینک رنگه ، چتری ، مشکوله ، گلاس ، آفتابه ، بشقاب ، پیاله چای ، شمع سوز ، چاقو ، احرام ، کفن ، ترشی ، مرپا ، سرکه ، جوهر لیمو ، پیراهن وزیر جامه برای بقدر کمفایت واستطاعت ، کمیل ، قطیفه ، رخنخواب مختصر ، مسواک ، پاک و مقراض وغیره اسباب توالت ، قفل ، اگر خواننده و نویسنده باشد کتابچه و قلم ، سوزن و تار ، ظروف برای طبخ - چوکی و چپرکت سفری در صورت استطاعت در بنادر ارزان دستگیری میکند اگر گرفته شود باعث استراحت است .

حاجیان قبل از رفتن بجهت باید در باب اوقات روان شدن جهاز معلومات موثوق حاصل کنند تا باعث معطلی بوجوب در حین راه و سرگردانی برایشان نشود .

در کراچی و بمبائی ، قونسل خانه های افغانی موجود است و نیز از طرف حکومت هند مأمورین بنام محافظ حجاج و خدمت مقرر است حاجیان می توانند که به نسبت سفر و تسهیلات خود هر گونه معلومات بگیرند - و نیز در جدہ در موسم حج قونسل و درمکه شریف شفاخانه افغانی موجود است که به حاجیان معاونت و تدایوی مرایض ها را بنمایند و نیز از طرف حکومت حجاز کتابچه های معلومات مجانی برای حجاج تقسیم میشود حاجیان باید معلومات سفریه خود را از موضع و اشخاص مذکور بگیرند از دلال ها پرهیز و اجتناب کنند تا پول شان بجا بمصرف نرسد .

قبل از سوار شدن بجهاز باید خال چپچک و اینجکشن هیضه زده شود و تصدیق هم گرفته شود زیرا بدون این به جهاز حجاز نیست و خال زدن و اینجکشن به شفاخانه های بندر ها مجانی است .

### مصارف :

کراهه ریل از پشاور و چین در جدول های صفحه ( ۷۰۴ و ۸ ) مذکور است .

مقدار کراهه حجاز ، سال بسال تعیین میشود یعنی کم و زیاد میشود .

## معلومات متنوعه

## جدول کرایهٔ جہاز بحساب کلدار

ملاحظات	کرایهٔ رفت و آمد		کرایهٔ یکطرفه		درجه
	بدون خوراک	با خوراک	بدون خوراک	با خوراک	
خانه با سامان مهیا است	۵۰۰	۶۵۰	۳۷۵	۴۵۰	اول
» »	۴۵۰	۵۲۵	۳۰۰	۳۵۰	دوم
بر روی عرشه باید بستره و سامان برای خود تهیه کند .	۱۶۰	۲۱۵	۱۱۰	۱۴۰	سوم (عرشهٔ جہاز)

درجه‌سازات حجاج، آشپز مسلمان است و نان بطرز اروپائی داده می‌شود اما غیر مشروع چیزی نیست علاوه برین یک هتل طرز هندی نیز موجود است که ازان حجاج نان خریده می‌توانند و اشیای خام و میوه نیز فروخته می‌شود .

اگر شخصی نان خود را خود پخته کند چوب رایگان داده میشود .

آب خوراکی شیرین بقدر معینه مفت داده میشود برای وضو و غسل آب شور بمصرف میرسد از آب شیرین برای وضو و غسل استعمال نمیشود .

## مصارف حجاج در حجاز :

قرش امیری	پوند طلائی	کلدار	
		پایی	آنه
۸	۱	۸	۱
کرایهٔ قایق از جہاز تا ساحل درجده - ( لنگر انداختن جہاز تعلق به میزان هوای دریاست به سه صورت)			
۶	۱	۲	۱
اگر داخل بندر لنگر انداز شود			
۴	۱۴	۳	۱۴
اگر قریب ساحل لنگر انداز شود			
۱۰	۱	۳	۱
اجرت فرود آوردن سامان از قایق بساحل			
۴	۱۲		
اجورهٔ حال از ساحل تا جای سکونت			
۲	۶		
اجورهٔ حال از منزل تا کشتی			
۳۰	۴	۶	۴
کرایهٔ منزل در جده برای سه شب اول فی شب			
۱	۳		
» بعد از سه شب فی شب			
۱۸	۳	۶	۳
حق الزحمهٔ وکیل معلم بوقت ورود			
۵	۱۵		
» » » خروج			

## سالنامه « کابل »

شماره	قرش امیری	پوند طلائی	کددار		
			پایی	آنه	روپیه
					۹
۳					۹
					۳
۱					۳
					۱۵
۵					۱۵
۱۰	۶		۱	۲	۹
					۱
					۶
۱۰	۱				۳
					۹
					۱۵
					۱۵
					۱۵
					۱۵
۸			۱		۸
					۱۵
					۱۵
۱۱			۲		۱
					۴
۱۲			۲		۴
					۸
۱۰۲			۱۸		۸
					۱۴
۶۵			۱۱		۱۴
					۱۱
۲۵			۴		۱۱
					۱۳
۳۱			۵		۱۳
					۱۱
۱۱۰۰			۱۱		۱۱
					۹
۹۹۰			۹		۹
					۱۰
					۱۰
					۱۵
					۱۰
					۱۶
					۱۱
					۸
					۵

## معلومات متنوعه

نرخنامه از طرف حجاز برای اشیای خوراکی مقرر است و قرار آن خرید و فروش میشود، حاجیان اگر مریض میشوند بواسطهٔ داکتر حاجی خانهٔ افغانی تداوی میشوند اگر شکایت داشته باشند به قونسل افغانی رجوع فرمایند.

برای حجاج افغانستان که فعلاً بتوجه اعلحضرت دیانت پرور محمد نادر شاه غازی در کعبهٔ مکرمه حاجی‌خانه ساخته و آماده شده، حجاج افغانی در اینجا بکمال راحت بوده و ازین مؤسسه خیره پادشاه مملکت خود بخوبی استفاده کرده میتوانند.

## کرایه ریل از پشاور الی مقامات ذیل

مقام	مسافت کیلومتر	بحساب کلدار پول هند			
		درجهٔ اول	درجهٔ دوم	درجهٔ متوسط	درجهٔ سوم
اجیر	۱۳۲۰	۸۶/۶	۴۳/۳	—	۱۲/۱۴
					۷/۹
امر تسر	۵۱۵	۳۴/۱۱	۱۷/۶	۷/۸	۵/۰
بشبی	۲۱۹۱	۱۴۷/۱۳	۷۳/۱۴	۳۶/۱۲	۲۲/۶
					۱۱/۸
چن براه شیر شاه	۱۵۵۴	۹۵/۵	۴۷/۱۱	۱۹/۸	۱۱/۱۳
د براه لاهور	۱۷۳۴	۱۰۵/۱۳	۵۲/۱۵	۲۱/۸	۱۳/۰
دهلی	۹۴۲	۵۹/۹	۲۹/۱۲	۱۲/۶	۷/۱۳
راولپندی	۱۷۴	۱۳/۸	۶/۱۲	۲/۱۱	۱/۱۳
شمله		۷۷/۱۰	۳۹/۸	۱۶/۷	۹/۱۵
کراچی براه شیر شاه	۱۴۹۹	۹۲/۰	۴۶/۰	۱۸/۱۱	۱۱/۶
د براه لاهور	۱۶۸۰	۱۰۲/۸	۵۱/۴	۲۰/۱۱	۱۲/۹
کلکتہ براه دهلی	۲۳۹۴	۱۳۴/۷	۶۷/۴	۳۲/۷	۱۸/۰
د براه سہارنپور	۲۳۵۶	۱۳۰/۹	۶۵/۳	۳۲/۰	۱۷/۹
کویتہ (براه شیر شاه)	۱۴۲۰	۸۶/۱۳	۴۳/۷	۱۷/۱۱	۱۰/۱۳
د (براه لاهور)	۱۵۹۱	۹۷/۵	۴۸/۱۱	۹/۱۱	۷/۰
لاهور	۴۶۴	۳۱/۱۱	۱۵/۱۴	۶/۱۴	۴/۱۰
لندی کوتل	۵۱	۴/۰	۲/۰	۰/۱۳	۰/۹
					۲/۱



## سالنامہ « کابل »

## کرایہ ریل از چمن الی مقامات ذیل

بحساب کددار پول هند										مقام	مساافتہ کیلومتر
اسباب فیمن	روپیہ	آنہ	روپیہ	آنہ	روپیہ	آنہ	روپیہ	آنہ	روپیہ		
۸	۷	۱۶	۳	.	.	۵۰	۱۵	۱۰۱	۱۴	۱۵۳۷	اجیر
		۱۵	.								
۷	۱۰	۱۰	۵	۱۶	۱۴	۴۰	۱۵	۸۱	۱۵	۱۳۲۳	امر تسر
۱۱	۱۱	۲۳	۱۵	.	.	۷۲	۶	۱۴۴	۱۲	۲۲۴۱	براه ماروار
		۲۱	۱۰								
۱۳	.	۲۶	۲	۴۳	۷	۹۰	۱۱	۱۸۱	۵	۲۹۰۱	براه سماستہ
		۲۵	۲								بمبئی
۱۳	.	۲۷	۱۰	۴۶	۱	۹۷	۷	۱۹۴	۱۵	۳۱۳۴	» لاهور
		۲۶	۱۰								
۸	۵	۱۳	.	۱۹	۸	۴۷	۱۱	۹۵	۵	۱۵۲۰	پشاور براہ شیرشاہ
۸	۱۴	۷	۱۳	۲۱	۸	۵۲	۱۵	۱۰۵	۱۳	۱۷۰۰	» براہ لاهور
۸	۷	۱۱	۹	۱۹	۱	۴۶	۹	۹۳	۱	۱۳۵۴	دہلی براہ سماستہ
۹	۳	۱۳	۱	۲۱	۱۱	۵۳	۵	۱۰۶	۱۱	۱۱۱۷	» براہ لاهور
۳	۷	۴	۷	۶	۱۴	۱۶	۸	۳۳	.	۴۸۳	شکار پور
۱۰	.	۱۴	۴	۲۳	۱۲	۵۸	۱۰	۱۱۵	۱۵		شملاہ براہ سماستہ
۱۰	۱۳	۱۵	۴	۲۵	۷	۶۳	۱	۱۲۴	۱۲		» براہ لاهور
۵	۱۴	۸	۴	۱۳	۴	۳۱	۱۲	۶۳	۷	۱۰۰۶	کراچی
۱۳	.	۲۲	۱۲	۳۹	۲	۸۴	۱	۱۶۷	۱۵	۲۹۶۷	کلکتہ براہ دہلی
۱۳	.	۲۲	۱۴	۳۹	۱۰	۸۴	۷	۱۶۸	۱۴	۳۰۱۰	» براہ سہارنپور
.	۱۰	۹	.	۱	۱۳	۴	۴	۸	۸	۱۴۳	کوئٹہ
۷	۳	۱۰	.	۱۶	۴	۳۹	۷	۷۸	۱۳	۱۲۷۰	لاہور
۵	۱۴	۸	۵	۱۳	۵	۳۱	۱۲	۶۳	۹	۱۰۰۸	نوکندی براہ دزد آب ایران

## معلومات متنوعه

## کرایہ جہاز از کراچی الی مقامات ذیل

بحساب کلاہار پول ہند				مقام
درجہ سوم	درجہ متوسط	درجہ دوم	درجہ اول	
۲۱۵	۲۲	۳۹۰	۵۳۵	اسکندریہ
۱۳	۲۲	۶۵	۱۰۰	ممبئی
۳۰	۳۲	۱۶۰	۲۵۲	بوشہر
۳۶	۴۴	۱۸۹	۲۸۴	بصرہ
۱۵۰	۸۵	۳۵۰	۴۵۰	جدہ
۲۰۰	۱۲۲	۳۷۳	۵۰۷	سویز
۲۶۷	۴۹۳	۵۶۰	۷۷۳	لور پول
۲۸۰	۵۰۸	۵۷۵	۸۰۰	لندن
۲۴۰	۴۵۳	۵۲۰	۷۲۰	مارسیلز

## کرایہ جہاز از کراچی تا بصرہ و ریل و موٹر وغیرہ از بصرہ تا مقامات ذیل

ملاحظات	بحساب کلاہار		مقام
	درجہ دوم	درجہ اول	
	۲۳۱	۳۵۶	بغداد
	۳۸۱	۵۳۶	جب
	۵۰۲	۶۹۴	استامبول
	۵۷۵	۷۹۵	صوفیہ (بلغاریہ)
	۶۱۰	۸۲۹	بلغراد (یوگوسلاویہ)
	۶۶۹	۹۱۶	تریست (ایتالیہ)
	۶۸۵	۹۳۸	وینس (ایتالیہ)
	۷۰۷	۹۷۰	میلان (ایتالیہ)
	۷۳۸	۱۰۱۱	لوزان (سویٹزرلینڈ)
	۷۷۱	۱۰۶۵	پاریس
	۸۲۰	۱۱۳۶	لندن

سالنامه « کابل »

کرایه سفر بصره از کراچی الی نقاط ذیل

مقام	پوند استرلنگ
بوشهر ( ایران )	۲۳
بصره ( عراق )	۲۹
بغداد ( )	۳۴
دمشق ( سوریه )	۵۵
قاهره ( مصر )	۵۸
آتنه ( یونان )	۶۹
برندیزی ( ایتالیه )	۸۱
پاریس ( فرانسه )	۹۵
لندن ( برطانیه )	۹۵
برلن ( جرمنی )	۹۵

کرایه جہاز از بمبئی الی مقامات ذیل بحساب کلدان

مقام	اول	دوم	متوسط	سوم
کراچی	۱۰۰ کلدان	۶۳ کلدان		۱۳ کلدان
بوشهر ( ایران )	۲۸۳	۱۸۰		۳۴
بصره ( عراق )	۳۱۵	۲۱۰		۴۰
جده ( عرب )	۵۰۰	۳۷۵		۱۵۵
دارالسلام ( افریقہ )	۴۱۰	۲۶۳		۷۷
درین ( )	۶۳۰	۴۵۰		۱۲۵
عباسہ ( )	۳۷۵	۲۳۰		۶۷
سنگاپور ( ملایا )	۳۰۰	۲۰۰	۱۴۰ کلدان	۱۰۰
هانگ کانگ ( چین )	۴۷۵	۳۲۰	۲۱۵	۱۴۵
شانگائی ( )	۵۳۰	۳۵۵	۲۴۰	۱۶۰
یوکوهاما ( جاپان )	۶۲۰	۴۱۵	۲۶۵	۱۷۵

## معلومات متنوعه

## کرایهٔ جہاز از بمبئی الی مقامات ذیل بحساب پوند استرلنگ

مقام	اعلیٰ	اول	دوم	متوسط	سوم
عدن		۲۳	۱۶	۱۲	۸
سویز ( مصر )	۱۳۹	۵۵	۴۰	۲۳	۱۵
اسکندریہ ( مصر )	۱۴۲	۵۷			۱۵
جنوا ( ایتالیا )		۶۵	۴۵	۳۰	۱۸
مارسیلز ( فرانسه )	۱۵۶	۷۴	۴۶	۳۲	۱۹
لندن ( برطانیہ )	۱۶۵	۷۸	۴۹	۳۴	۲۱
نیویارک ( امریکہ )	۲۵۵	۱۲۰	۸۰	۶۸	۴۰
ملبورن ( آسٹریلیا )		۴۸	۳۲	۲۵	۲۰
سدنی ( )		۵۱	۳۴	۲۷	۲۲

## کرایهٔ طیارہ بین مقامات ذیل

از کابل تا تاشکند	۲۷ ونیم پوند استرلنگ	یا ۲۶۰ ربل طلائی
» » الی ترمز	» ۱۶ ونیم	» » ۱۵۶ »
» » الی مزار	» ۱۴	» » ۱۳۰ »
» مزار » تاشکند	۱۳ پوند و ۱۵ شلنگ	» ۱۲۵ ربل
» » ترمز	۲ ونیم پوند	» ۲۶ »

مسافریں تا ۸ کیلوگرام وزن بہمین تکت بردہ میتوانند .

علاوہ ازین ۱ کیلوگرام وزن از تاشکند تا کابل ۸ شلنگ یا ۳ ونیم ربل، از ترمز الی کابل ۵ شلنگ یا ۲ ربل، از ترمز الی مزار ۱ شلنگ یا ۵۰ کپک، از مزار الی کابل ۴ شلنگ یا ۱۲ پنس یا ۱ ونیم ربل . یک کیلوگرام پوستۂ سیاسی از تاشکند الی کابل ۱۲ شلنگ یا ۵ ربل و ۷۰ کپک، از ترمز الی کابل ۵ شلنگ یا ۱۲ ربل .

حرکت طیارہ شوروی از تاشکند ۲۸ ہرماہ، حرکت طیارہ افغانی از تاشکند ۱۸ ہرماہ، رسیدن طیارہ شوروی از تاشکند بہ ترمز ۲۸ ہرماہ، رسیدن طیارہ افغانی بہ ترمز ۱۸ ہرماہ .

حرکت طیارہ شوروی از ترمز و رسیدن بکابل ۲۹ ہرماہ، حرکت طیارہ افغانی از ترمز و رسیدن بکابل ۱۹ ہرماہ، حرکت طیارہ افغانی از کابل ۱۵ ہرماہ، حرکت طیارہ شوروی از کابل اول ہرماہ، رسیدن طیارہ افغانی بہ ترمز و تاشکند ۱۵ ہرماہ و رسیدن طیارہ شوروی بہ ترمز و تاشکند اول ہرماہ .



## سالنامه « کابل »

## بعد مسافه طرق و سرک‌های معروفه داخلی

شوسه موترو	کیلومتر	۲۹۲	الی گردیز سمت جنوبی	کابل
»	»	۱۶۴	» جلال آباد	»
»	»	۷۱	» دکه	جلال آباد
»	»	۱۵	» طورخم	دکه
»	»	۶۰	» پشاور (خارج مملکت)	طورخم
»	»	۱۰۱	» چهاربیکار	کابل
»	»	۱۷۲	» بامیان	»
»	»	۵۵۰	» مزار شریف	»
»	»	۱۴۳	» غزنی	»
»	»	۳۷۵	» قندهار	غزنی
»	»	۹۳	» قلعه جدید	قندهار
»	»	۱۰۵	» چن (خارج مملکت)	»
»	»	۱۲۵	» گرشک	»
»	»	۶۴۵	» هرات بره شمال	»
»	»	۱۳۰	» اسلام قلعه	هرات
»	»	۸۳	» کشک (سرحدشوروی)	»
»	»	۳۸۶	» میمنه	»
»	»	۲۰۹	» بلخ	میمنه
»	»	۲۶	» مزار شریف	بلخ
»	»	۵۵۰	» کابل بره بامیان	مزار شریف

## تعیینات کرایه موترو

پول	۱ افغانی و ۱۰	فی کیلومتر	کرایه موترو لاری يك تن
»	» ۵۰	» ۱	» » یکنیم تن
»	» ۲۰	» ۲	» » دو تن
»	» ۱۰	» ۳	» » ۳ تن
»	» ۱۰	» ۱	» » تیز رفتار
»	» ۱۰	» ۱	» » يك نفر
»	» ۱۰	» ۱	» » يك کیلوگرام وزن

## رهایش درهوتل کابل

### (تقررات)

- ۱: مهمانان راحت انفرادی را دارا بوده حتی الوسع مستخدمین هتل بجهت فراهم ساختن تسهیلات و پذیرائی مهمان خودش حاضر و آماده است .
- ۲: قیمت خورا که یک نفر دراطاق يك نفری برای ۲۴ ساعت همراه کرایه ( ۱۶ ) افغانی میباشد .
- ۳: مصارف یکنفر مهمان باخورا که در ظرف ۲۴ ساعت که رهایش میکند قرار آیدست :
  - الف : از طرف صبح :
    - ۱: جای بعه کیک .
    - ۲: برکفاست مرکب از تخم مرغ هر قسمیکه مهمان خواهش کند ۲دانه ، کیک ، نان دبل ، چای شیر ، پارچ ، پاپیر .
  - ب: از طرف چاشت طعام پنجه :
    - ۱: شورپاء ( سوپ ) .
    - ۲: سالان نمبر اول ودوم ( ۲ ) رقم .
    - ۳: میوه .
    - ۴: چای .
  - ج: از طرف عصر :
    - چای معه کیک وپستری .
  - د: از طرف شب :
    - ۱: شورپاء .
    - ۲: سالان نمبر اول ودوم ( ۲ ) رقم .
    - ۳: پدین .
    - ۴: چای .
  - ه: یکوقته آب گرم برای غسل .
  - و: رنگ وپالنش بوت .
- ۴: کرایه اطاق های دونفری درظرف ۲۴ ساعت ( ۱۲ ) افغانی تعیین شده و ازاطاق های یکنفری ( ۶ ) افغانی میباشد .
- ۵: مهمانان هرگاه درهوتل دعوت بدهند و یا ازاصل بست مقررده یومیه هتل از قسم طعام وغیره اضافه تر خواهش نمایند ، قبلاً توسط پیشخدمت باشی باداره هتل اطلاع نمایند تا ازطرف هتل تمه وپول قیمت آن در بل افزود شود .

کرایه اطاق یکنفری ۱ افغانی  
کرایه ۱۶ افغانی  
قیمت خوراک وحصارفات ۱۰ افغانی

سالنامه « کابل »

۶ : اجرت دوی ، خیاط ، فیس بلیارد ، کرایه گراز ، سواری موتر و گادی ، مصرف چوب بخاری از بست مقررہ در بل افزود میشود .

۷ : کرایه اطاق از بچه های خورد سال در ۲۴ ساعت قرار ذیل گرفته میشود :

الف : اطفالیکه سن شان از سه سال متجاوز بوده الی ۷ ساله باشند ( ۲ ) افغانی .

ب : متجاوز از هفت ساله الی ۱۲ ساله ( ۳ ) »

ج : بالاتر از سن ۱۲ مطابق اشخاص بزرگ گرفته میشود .

۸ : قیمت خوراک اطفال در ۲۴ ساعت از قرار ذیل گرفته میشود :

الف : اطفالیکه از سن ۳ الی ۷ ساله باشند ( ۴ ) افغانی

ب : متجاوز از هفت الی ۱۲ ساله ( ۶ ) »

ج : بالاتر از ان مطابق اشخاص بزرگ گرفته میشود .

۹ : در کوره رهایتی اگر طعام خورده شود باستثنای اشخاص مریض یک افغانی علاوه از بست مقررہ در شباروز گرفته میشود .

۱۰ : مہمانہائیکه در هتل با خود ملازم شخصی می آورند قیمت خوراک و کرایه اطاق ملازم قرار ذیل است :

الف : از یک نفر ملازم در ۲۴ ساعت کرایه ( ۲ ) افغانی

ب : » » » » » ( طعام دو وقتہ ، چای یکوقتہ ، ناشتاء ) ۳۰ و نیم »

۱۱ : عندالاجت سامان و البسه و لوازم مہمان با خود مہمان در کمرہ میباشد . از سامان و اشیای زائده کہ

دو تویلیخانه هتل گذاشته میشود در ۲۴ ساعت ( ۴۰ ) پول اخذ میگردد .

۱۲ : اقسام طعام های افغانی و اروپائی در هتل کابل موجود و بخواہش مہمانان تہیہ میشود .

۱۳ : دعوتہای عمومی و خصوصی را مدیریت هتل بعد از مذاکرہ و مفاہمہ علیحدہ متحمل خواهد شد .

۱۴ : خوراکہا بطریق اروپائی ساخته شدہ باوقات ذیل برای مہمانان دادہ میشود .

الف : چای صبح از ساعت ۷ و نیم الی ۸ و نیم بچہ .

ب : برکفاست » ۸ و نیم » ۹ و نیم »

ج : طعام چاشت » ۱۲ » ۱ و نیم »

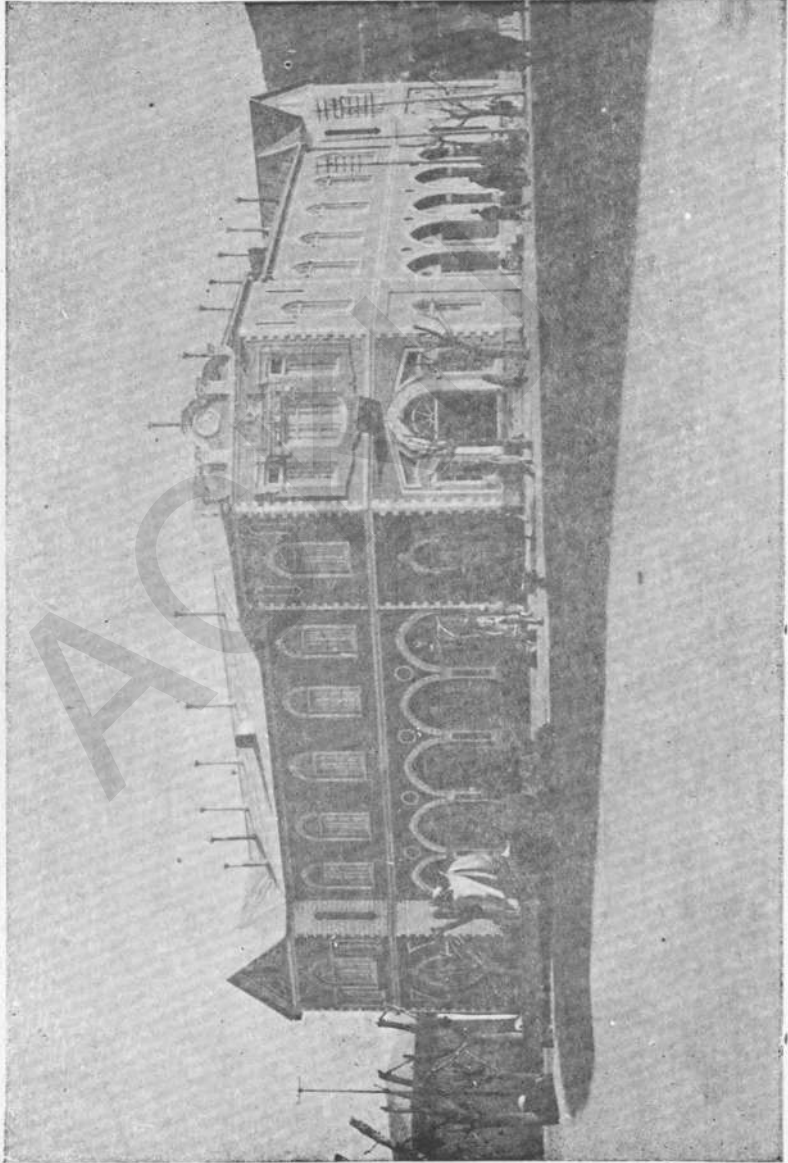
د : چای عصر » ۳ و نیم » ۵ و نیم »

ه : نان شب » ۷ و نیم » ۹ »

۱۵ : مہمانان ہر گاہ در اطاق خود خواہش برکفاست را نمایندہ در فی صدہ افغانی اضافہ گرفته میشود و اگر بہراستور ان میخورند مختارند .

۱۶ : برای راہ بلدی موزہ خانہ و کرایہ نمودن موتر و گادی جہت مہمان های خود مدیریت هتل مکلف است ، و اگر برای ہمراہی دوائر و موزہ خانہ ہا برقیں نفر ضرورت واقع شود در انصورت حق الرجہ راہ بلدی نیز گرفته میشود .

۱۷ : مستخدمین هتل عموماً معاش مکنی دارند و ممنوع هستند کہ از مہمانہا بخشش بگیرند .



موتل کا بل





۳۱	حل	۳۱	نور	۳۱	جوڑا	۳۱	سطلان	۳۲	اسد	۳۱	سنبله	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۳۰	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	۳۰
دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰
دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۳۱	۲۴	۱۷	۱۰	۳	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰
دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۳۲	۲۵	۱۸	۱۱	۴	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰
دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۰	۲۶	۱۹	۱۲	۵	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰
دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۰	۲۷	۲۰	۱۳	۶	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰
دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	دو شنبه	سه شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	جمعہ	دو شنبه	یکشنبه	۰	۲۸	۲۱	۱۴	۷	دو شنبه	یکشنبه	جمعہ	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	۳۰

از تقویم های عصری مرتبه آقای محمد یونس خان معلم کتب جیبیه

۱۳۵۲ هجری قمری  
شعبان ۱۳۱۲  
۱۹۳۳ عیسوی

حصه دوم					حصه اول					
ایام	شور	مهر	مهر	ایام	ایام	شور	ذی	حج	اپریل	ایام
یکشنبه	۷	۱۲	۱۷	۲۱	۲۵	۱	۲۱	۲۵	۲۱	۲۵
دوشنبه	۸	۱۳	۱۸	۲۲	۲۶	۲	۲۲	۲۶	۲۲	۲۶
سه شنبه	۹	۱۴	۱۹	۲۳	۲۷	۳	۲۳	۲۷	۲۳	۲۷
چهارشنبه	۱۰	۱۵	۲۰	۲۴	۲۸	۴	۲۴	۲۸	۲۴	۲۸
پنجشنبه	۱۱	۱۶	۲۱	۲۵	۲۹	۵	۲۵	۲۹	۲۵	۲۹
جمعه	۱۲	۱۷	۲۲	۲۶	۳۰	۶	۲۶	۳۰	۲۶	۳۰
یکشنبه	۱۳	۱۸	۲۳	۲۷	۳۱	۷	۲۷	۳۱	۲۷	۳۱
دوشنبه	۱۴	۱۹	۲۴	۲۸	۱	۸	۲۸	۱	۲۸	۱
سه شنبه	۱۵	۲۰	۲۵	۲۹	۲	۹	۲۹	۲	۲۹	۲
چهارشنبه	۱۶	۲۱	۲۶	۳۰	۳	۱۰	۳۰	۳	۳۰	۳
پنجشنبه	۱۷	۲۲	۲۷	۳۱	۴	۱۱	۳۱	۴	۳۱	۴
جمعه	۱۸	۲۳	۲۸	۱	۵	۱۲	۱	۵	۱	۵
یکشنبه	۱۹	۲۴	۲۹	۲	۶	۱۳	۲	۶	۲	۶
دوشنبه	۲۰	۲۵	۳۰	۳	۷	۱۴	۳	۷	۳	۷
سه شنبه	۲۱	۲۶	۳۱	۴	۸	۱۵	۴	۸	۴	۸
چهارشنبه	۲۲	۲۷	۱	۵	۹	۱۶	۵	۹	۵	۹
پنجشنبه	۲۳	۲۸	۲	۶	۱۰	۱۷	۶	۱۰	۶	۱۰
جمعه	۲۴	۲۹	۳	۷	۱۱	۱۸	۷	۱۱	۷	۱۱
یکشنبه	۲۵	۳۰	۴	۸	۱۲	۱۹	۸	۱۲	۸	۱۲
دوشنبه	۲۶	۳۱	۵	۹	۱۳	۲۰	۹	۱۳	۹	۱۳
سه شنبه	۲۷	۱	۶	۱۰	۱۴	۲۱	۱۰	۱۴	۱۰	۱۴
چهارشنبه	۲۸	۲	۷	۱۱	۱۵	۲۲	۱۱	۱۵	۱۱	۱۵
پنجشنبه	۲۹	۳	۸	۱۲	۱۶	۲۳	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶
جمعه	۳۰	۴	۹	۱۳	۱۷	۲۴	۱۳	۱۷	۱۳	۱۷
یکشنبه	۳۱	۵	۱۰	۱۴	۱۸	۲۵	۱۴	۱۸	۱۴	۱۸
دوشنبه	۱	۶	۱۱	۱۵	۱۹	۲۶	۱۵	۱۹	۱۵	۱۹
سه شنبه	۲	۷	۱۲	۱۶	۲۰	۲۷	۱۶	۲۰	۱۶	۲۰
چهارشنبه	۳	۸	۱۳	۱۷	۲۱	۲۸	۱۷	۲۱	۱۷	۲۱
پنجشنبه	۴	۹	۱۴	۱۸	۲۲	۲۹	۱۸	۲۲	۱۸	۲۲
جمعه	۵	۱۰	۱۵	۱۹	۲۳	۳۰	۱۹	۲۳	۱۹	۲۳
یکشنبه	۶	۱۱	۱۶	۲۰	۲۴	۱	۲۰	۲۴	۲۰	۲۴
دوشنبه	۷	۱۲	۱۷	۲۱	۲۵	۲	۲۱	۲۵	۲۱	۲۵
سه شنبه	۸	۱۳	۱۸	۲۲	۲۶	۳	۲۲	۲۶	۲۲	۲۶
چهارشنبه	۹	۱۴	۱۹	۲۳	۲۷	۴	۲۳	۲۷	۲۳	۲۷
پنجشنبه	۱۰	۱۵	۲۰	۲۴	۲۸	۵	۲۴	۲۸	۲۴	۲۸
جمعه	۱۱	۱۶	۲۱	۲۵	۲۹	۶	۲۵	۲۹	۲۵	۲۹
یکشنبه	۱۲	۱۷	۲۲	۲۶	۳۰	۷	۲۶	۳۰	۲۶	۳۰
دوشنبه	۱۳	۱۸	۲۳	۲۷	۳۱	۸	۲۷	۳۱	۲۷	۳۱
سه شنبه	۱۴	۱۹	۲۴	۲۸	۱	۹	۲۸	۱	۲۸	۱
چهارشنبه	۱۵	۲۰	۲۵	۲۹	۲	۱۰	۲۹	۲	۲۹	۲
پنجشنبه	۱۶	۲۱	۲۶	۳۰	۳	۱۱	۳۰	۳	۳۰	۳
جمعه	۱۷	۲۲	۲۷	۳۱	۴	۱۲	۳۱	۴	۳۱	۴
یکشنبه	۱۸	۲۳	۲۸	۱	۵	۱۳	۱	۵	۱	۵
دوشنبه	۱۹	۲۴	۲۹	۲	۶	۱۴	۲	۶	۲	۶
سه شنبه	۲۰	۲۵	۳۰	۳	۷	۱۵	۳	۷	۳	۷
چهارشنبه	۲۱	۲۶	۳۱	۴	۸	۱۶	۴	۸	۴	۸
پنجشنبه	۲۲	۲۷	۱	۵	۹	۱۷	۵	۹	۵	۹
جمعه	۲۳	۲۸	۲	۶	۱۰	۱۸	۶	۱۰	۶	۱۰
یکشنبه	۲۴	۲۹	۳	۷	۱۱	۱۹	۷	۱۱	۷	۱۱
دوشنبه	۲۵	۳۰	۴	۸	۱۲	۲۰	۸	۱۲	۸	۱۲
سه شنبه	۲۶	۳۱	۵	۹	۱۳	۲۱	۹	۱۳	۹	۱۳
چهارشنبه	۲۷	۱	۶	۱۰	۱۴	۲۲	۱۰	۱۴	۱۰	۱۴
پنجشنبه	۲۸	۲	۷	۱۱	۱۵	۲۳	۱۱	۱۵	۱۱	۱۵
جمعه	۲۹	۳	۸	۱۲	۱۶	۲۴	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶
یکشنبه	۳۰	۴	۹	۱۳	۱۷	۲۵	۱۳	۱۷	۱۳	۱۷
دوشنبه	۳۱	۵	۱۰	۱۴	۱۸	۲۶	۱۴	۱۸	۱۴	۱۸
سه شنبه	۱	۶	۱۱	۱۵	۱۹	۲۷	۱۵	۱۹	۱۵	۱۹
چهارشنبه	۲	۷	۱۲	۱۶	۲۰	۲۸	۱۶	۲۰	۱۶	۲۰
پنجشنبه	۳	۸	۱۳	۱۷	۲۱	۲۹	۱۷	۲۱	۱۷	۲۱
جمعه	۴	۹	۱۴	۱۸	۲۲	۳۰	۱۸	۲۲	۱۸	۲۲
یکشنبه	۵	۱۰	۱۵	۱۹	۲۳	۱	۱۹	۲۳	۱۹	۲۳
دوشنبه	۶	۱۱	۱۶	۲۰	۲۴	۲	۲۰	۲۴	۲۰	۲۴
سه شنبه	۷	۱۲	۱۷	۲۱	۲۵	۳	۲۱	۲۵	۲۱	۲۵
چهارشنبه	۸	۱۳	۱۸	۲۲	۲۶	۴	۲۲	۲۶	۲۲	۲۶
پنجشنبه	۹	۱۴	۱۹	۲۳	۲۷	۵	۲۳	۲۷	۲۳	۲۷
جمعه	۱۰	۱۵	۲۰	۲۴	۲۸	۶	۲۴	۲۸	۲۴	۲۸
یکشنبه	۱۱	۱۶	۲۱	۲۵	۲۹	۷	۲۵	۲۹	۲۵	۲۹
دوشنبه	۱۲	۱۷	۲۲	۲۶	۳۰	۸	۲۶	۳۰	۲۶	۳۰
سه شنبه	۱۳	۱۸	۲۳	۲۷	۳۱	۹	۲۷	۳۱	۲۷	۳۱
چهارشنبه	۱۴	۱۹	۲۴	۲۸	۱	۱۰	۲۸	۱	۲۸	۱
پنجشنبه	۱۵	۲۰	۲۵	۲۹	۲	۱۱	۲۹	۲	۲۹	۲
جمعه	۱۶	۲۱	۲۶	۳۰	۳	۱۲	۳۰	۳	۳۰	۳
یکشنبه	۱۷	۲۲	۲۷	۳۱	۴	۱۳	۳۱	۴	۳۱	۴
دوشنبه	۱۸	۲۳	۲۸	۱	۵	۱۴	۱	۵	۱	۵
سه شنبه	۱۹	۲۴	۲۹	۲	۶	۱۵	۲	۶	۲	۶
چهارشنبه	۲۰	۲۵	۳۰	۳	۷	۱۶	۳	۷	۳	۷
پنجشنبه	۲۱	۲۶	۳۱	۴	۸	۱۷	۴	۸	۴	۸
جمعه	۲۲	۲۷	۱	۵	۹	۱۸	۵	۹	۵	۹
یکشنبه	۲۳	۲۸	۲	۶	۱۰	۱۹	۶	۱۰	۶	۱۰
دوشنبه	۲۴	۲۹	۳	۷	۱۱	۲۰	۷	۱۱	۷	۱۱
سه شنبه	۲۵	۳۰	۴	۸	۱۲	۲۱	۸	۱۲	۸	۱۲
چهارشنبه	۲۶	۳۱	۵	۹	۱۳	۲۲	۹	۱۳	۹	۱۳
پنجشنبه	۲۷	۱	۶	۱۰	۱۴	۲۳	۱۰	۱۴	۱۰	۱۴
جمعه	۲۸	۲	۷	۱۱	۱۵	۲۴	۱۱	۱۵	۱۱	۱۵
یکشنبه	۲۹	۳	۸	۱۲	۱۶	۲۵	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶
دوشنبه	۳۰	۴	۹	۱۳	۱۷	۲۶	۱۳	۱۷	۱۳	۱۷
سه شنبه	۳۱	۵	۱۰	۱۴	۱۸	۲۷	۱۴	۱۸	۱۴	۱۸
چهارشنبه	۱	۶	۱۱	۱۵	۱۹	۲۸	۱۵	۱۹	۱۵	۱۹
پنجشنبه	۲	۷	۱۲	۱۶	۲۰	۲۹	۱۶	۲۰	۱۶	۲۰
جمعه	۳	۸	۱۳	۱۷	۲۱	۳۰	۱۷	۲۱	۱۷	۲۱
یکشنبه	۴	۹	۱۴	۱۸	۲۲	۳۱	۱۸	۲۲	۱۸	۲۲
دوشنبه	۵	۱۰	۱۵	۱۹	۲۳	۱	۱۹	۲۳	۱۹	۲۳
سه شنبه	۶	۱۱	۱۶	۲۰	۲۴	۲	۲۰	۲۴	۲۰	۲۴
چهارشنبه	۷	۱۲	۱۷	۲۱	۲۵	۳	۲۱	۲۵	۲۱	۲۵
پنجشنبه	۸	۱۳	۱۸	۲۲	۲۶	۴	۲۲	۲۶	۲۲	۲۶
جمعه	۹	۱۴	۱۹	۲۳	۲۷	۵	۲۳	۲۷	۲۳	۲۷
یکشنبه	۱۰	۱۵	۲۰	۲۴	۲۸	۶	۲۴	۲۸	۲۴	۲۸
دوشنبه	۱۱	۱۶	۲۱	۲۵	۲۹	۷	۲۵	۲۹	۲۵	۲۹
سه شنبه	۱۲	۱۷	۲۲	۲۶	۳۰	۸	۲۶	۳۰	۲۶	۳۰
چهارشنبه	۱۳	۱۸	۲۳	۲۷	۳۱	۹	۲۷	۳۱	۲۷	۳۱
پنجشنبه	۱۴	۱۹	۲۴	۲۸	۱	۱۰	۲۸	۱	۲۸	۱
جمعه	۱۵	۲۰	۲۵	۲۹	۲	۱۱	۲۹	۲	۲۹	۲
یکشنبه	۱۶	۲۱	۲۶	۳۰	۳	۱۲	۳۰	۳	۳۰	۳
دوشنبه	۱۷	۲۲	۲۷	۳۱	۴	۱۳	۳۱	۴	۳۱	۴
سه شنبه	۱۸	۲۳	۲۸	۱	۵	۱۴	۱	۵	۱	۵
چهارشنبه	۱۹	۲۴	۲۹	۲	۶	۱۵	۲	۶	۲	۶
پنجشنبه	۲۰	۲۵	۳۰	۳	۷	۱۶	۳	۷	۳	۷
جمعه	۲۱	۲۶	۳۱	۴	۸	۱۷	۴	۸	۴	۸
یکشنبه	۲۲	۲۷	۱	۵	۹	۱۸	۵	۹	۵	۹
دوشنبه	۲۳	۲۸	۲	۶	۱۰	۱۹	۶	۱۰	۶	۱۰
سه شنبه	۲۴	۲۹	۳	۷	۱۱	۲۰	۷	۱۱	۷	۱۱
چهارشنبه	۲۵	۳۰	۴	۸	۱۲	۲۱	۸	۱۲	۸	۱۲
پنجشنبه	۲۶	۳۱	۵	۹	۱۳	۲۲	۹	۱۳	۹	۱۳
جمعه	۲۷	۱	۶	۱۰	۱۴	۲۳	۱۰	۱۴	۱۰	۱۴
یکشنبه	۲۸	۲	۷	۱۱	۱۵	۲۴	۱۱	۱۵	۱۱	۱۵
دوشنبه	۲۹	۳	۸	۱۲	۱۶	۲۵	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶
سه شنبه	۳۰	۴	۹	۱۳	۱۷	۲۶	۱۳	۱۷	۱۳	۱۷
چهارشنبه	۳۱	۵	۱۰	۱۴	۱۸	۲۷	۱۴	۱۸	۱۴	۱۸
پنجشنبه	۱	۶	۱۱	۱۵	۱۹	۲۸	۱۵	۱۹	۱۵	۱۹
جمعه	۲	۷	۱۲	۱۶	۲۰	۲۹	۱۶	۲۰	۱۶	۲۰
یکشنبه	۳	۸	۱۳	۱۷	۲۱	۳۰	۱۷	۲۱	۱۷	۲۱
دوشنبه	۴	۹	۱۴	۱۸	۲۲	۳۱	۱۸	۲۲	۱۸	۲۲
سه شنبه	۵	۱۰	۱۵	۱۹	۲۳	۱	۱۹	۲۳	۱۹	۲۳
چهارشنبه	۶	۱۱	۱۶	۲۰	۲۴	۲	۲۰	۲۴	۲۰	۲۴
پنجشنبه	۷	۱۲	۱۷	۲۱						

۱۳۵۲
۱۳۱۲
۱۹۳۳  
 جری نزی سنبله عیوی

حصه دوم				حصه اول			
ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه
۹	۱۸	۱۷	شنبه	۲۴	۲	۱	پنجشنبه
۱۰	۱۹	۱۸	یکشنبه	۲۵	۳	۲	جمعه
۱۱	۲۰	۱۹	دوشنبه	۲۶	۴	۳	پنجشنبه
۱۲	۲۱	۲۰	سه شنبه	۲۷	۵	۴	یکشنبه
۱۳	۲۲	۲۱	چهارشنبه	۲۸	۶	۵	دوشنبه
۱۴	۲۳	۲۲	پنجشنبه	۲۹	۷	۶	سه شنبه
۱۵	۲۴	۲۳	جمعه	۳۰	۸	۷	چهارشنبه
۱۶	۲۵	۲۴	شنبه	۳۱	۹	۸	پنجشنبه
۱۷	۲۶	۲۵	یکشنبه	۱۰	۹	۹	جمعه
۱۸	۲۷	۲۶	دوشنبه	۲	۱۱	۱۰	شنبه
۱۹	۲۸	۲۷	سه شنبه	۳	۱۲	۱۱	یکشنبه
۲۰	۲۹	۲۸	چهارشنبه	۴	۱۳	۱۲	دوشنبه
۲۱	۳۰	۲۹	پنجشنبه	۵	۱۴	۱۳	سه شنبه
۲۲	۳۱	۳۰	جمعه	۶	۱۵	۱۴	چهارشنبه
۲۳	۲	۳۱	شنبه	۷	۱۶	۱۵	پنجشنبه
۰	۰	۰		۸	۱۷	۱۶	جمعه

در کمال اسپار خدمات برجسته برای من میتوان کرد

۱۳۵۲
۱۳۱۲
۱۹۳۳  
 جری نزی سنبله عیوی

حصه دوم				حصه اول			
ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه
۸	۱۶	۱۷	شنبه	۲۳	۲۹	۱	یکشنبه
۹	۱۷	۱۸	یکشنبه	۲۴	۳۰	۲	دوشنبه
۱۰	۱۸	۱۹	دوشنبه	۲۵	۳۱	۳	سه شنبه
۱۱	۱۹	۲۰	چهارشنبه	۲۶	۳۲	۴	پنجشنبه
۱۲	۲۰	۲۱	جمعه	۲۷	۳۳	۵	یکشنبه
۱۳	۲۱	۲۲	شنبه	۲۸	۳۴	۶	دوشنبه
۱۴	۲۲	۲۳	یکشنبه	۲۹	۳۵	۷	سه شنبه
۱۵	۲۳	۲۴	دوشنبه	۳۰	۳۶	۸	چهارشنبه
۱۶	۲۴	۲۵	سه شنبه	۳۱	۳۷	۹	پنجشنبه
۱۷	۲۵	۲۶	چهارشنبه	۱	۳۸	۱۰	جمعه
۱۸	۲۶	۲۷	پنجشنبه	۲	۳۹	۱۱	شنبه
۱۹	۲۷	۲۸	جمعه	۳	۴۰	۱۲	یکشنبه
۲۰	۲۸	۲۹	شنبه	۴	۴۱	۱۳	دوشنبه
۲۱	۲۹	۳۰	یکشنبه	۵	۴۲	۱۴	سه شنبه
۲۲	۳۰	۳۱	دوشنبه	۶	۴۳	۱۵	چهارشنبه
۲۳	۳۱	۳۲	سه شنبه	۷	۴۴	۱۶	پنجشنبه

شخص با همزچاکس محتاج نیست همکس محتاج اوشت

۱۳۵۲
۱۳۱۲
۱۹۳۳  
 جری نزی سنبله عیوی

حصه دوم				حصه اول			
ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه
۸	۱۹	۱۶	دوشنبه	۲۴	۴	۱	یکشنبه
۹	۲۰	۱۷	سه شنبه	۲۵	۵	۲	دوشنبه
۱۰	۲۱	۱۸	چهارشنبه	۲۶	۶	۳	سه شنبه
۱۱	۲۲	۱۹	پنجشنبه	۲۷	۷	۴	چهارشنبه
۱۲	۲۳	۲۰	جمعه	۲۸	۸	۵	پنجشنبه
۱۳	۲۴	۲۱	شنبه	۲۹	۹	۶	یکشنبه
۱۴	۲۵	۲۲	یکشنبه	۳۰	۱۰	۷	دوشنبه
۱۵	۲۶	۲۳	دوشنبه	۳۱	۱۱	۸	سه شنبه
۱۶	۲۷	۲۴	سه شنبه	۱	۱۲	۹	چهارشنبه
۱۷	۲۸	۲۵	چهارشنبه	۲	۱۳	۱۰	پنجشنبه
۱۸	۲۹	۲۶	پنجشنبه	۳	۱۴	۱۱	جمعه
۱۹	۳۰	۲۷	شنبه	۴	۱۵	۱۲	یکشنبه
۲۰	۳۱	۲۸	یکشنبه	۵	۱۶	۱۳	دوشنبه
۲۱	۲	۲۹	دوشنبه	۶	۱۷	۱۴	سه شنبه
۲۲	۳	۳۰	سه شنبه	۷	۱۸	۱۵	چهارشنبه

اقتصادنجیست برنج و ثروت بی اقتصاد و تقیست بلنج

۱۳۵۲
۱۳۱۲
۱۹۳۳  
 جری نزی سنبله عیوی

حصه دوم				حصه اول			
ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه	چهارشنبه	ایام	پنجشنبه
۹	۱۸	۱۶	دوشنبه	۲۴	۳	۱	یکشنبه
۱۰	۱۹	۱۷	سه شنبه	۲۵	۴	۲	دوشنبه
۱۱	۲۰	۱۸	چهارشنبه	۲۶	۵	۳	سه شنبه
۱۲	۲۱	۱۹	پنجشنبه	۲۷	۶	۴	چهارشنبه
۱۳	۲۲	۲۰	جمعه	۲۸	۷	۵	پنجشنبه
۱۴	۲۳	۲۱	شنبه	۲۹	۸	۶	یکشنبه
۱۵	۲۴	۲۲	یکشنبه	۳۰	۹	۷	دوشنبه
۱۶	۲۵	۲۳	دوشنبه	۱	۱۰	۸	سه شنبه
۱۷	۲۶	۲۴	سه شنبه	۲	۱۱	۹	چهارشنبه
۱۸	۲۷	۲۵	چهارشنبه	۳	۱۲	۱۰	پنجشنبه
۱۹	۲۸	۲۶	پنجشنبه	۴	۱۳	۱۱	جمعه
۲۰	۲۹	۲۷	شنبه	۵	۱۴	۱۲	یکشنبه
۲۱	۳۰	۲۸	یکشنبه	۶	۱۵	۱۳	دوشنبه
۲۲	۳۱	۲۹	دوشنبه	۷	۱۶	۱۴	سه شنبه
۲۳	۳	۳۰	سه شنبه	۸	۱۷	۱۵	چهارشنبه

راحت و سعادت هر شخص بقدر سعی و عمل است

**۱۳۵۲ هجری قمری**      **۱۳۱۲ شمسی**      **۱۹۳۴ عیسوی**

حصه دوم				حصه اول			
ایام	روز	تاریخ	ایام	روز	تاریخ	ایام	روز
شنبه	۱۶	۱۹	۱	۴	۲۲	جمعه	۱
یکشنبه	۱۷	۲۰	۲	۵	۲۳	شنبه	۲
دوشنبه	۱۸	۲۱	۳	۶	۲۴	یکشنبه	۳
سه‌شنبه	۱۹	۲۲	۴	۷	۲۵	دوشنبه	۴
چهارشنبه	۲۰	۲۳	۵	۸	۲۶	سه‌شنبه	۵
پنجشنبه	۲۱	۲۴	۶	۹	۲۷	چهارشنبه	۶
جمعه	۲۲	۲۵	۷	۱۰	۲۸	پنجشنبه	۷
شنبه	۲۳	۲۶	۸	۱۱	۲۹	جمعه	۸
یکشنبه	۲۴	۲۷	۹	۱۲	۳۰	شنبه	۹
دوشنبه	۲۵	۲۸	۱۰	۱۳	۳۱	یکشنبه	۱۰
سه‌شنبه	۲۶	۲۹	۱۱	۱۴	۱	دوشنبه	۱۱
چهارشنبه	۲۷	۳۰	۱۲	۱۵	۲	سه‌شنبه	۱۲
پنجشنبه	۲۸	۳۱	۱۳	۱۶	۳	چهارشنبه	۱۳
جمعه	۲۹	۱	۱۴	۱۷	۴	پنجشنبه	۱۴
شنبه	۳۰	۲	۱۵	۱۸	۵	جمعه	۱۵

مملکتی مسعوداپست که تمام طبقات جامع آن علم تمسیر کرد

**۱۳۵۲ هجری قمری**      **۱۳۱۲ شمسی**      **۱۹۳۳ عیسوی**

حصه دوم				حصه اول			
ایام	روز	تاریخ	ایام	روز	تاریخ	ایام	روز
جمعه	۱۶	۱۹	۱	۴	۲۲	پنجشنبه	۱
شنبه	۱۷	۲۰	۲	۵	۲۳	جمعه	۲
یکشنبه	۱۸	۲۱	۳	۶	۲۴	شنبه	۳
دوشنبه	۱۹	۲۲	۴	۷	۲۵	یکشنبه	۴
سه‌شنبه	۲۰	۲۳	۵	۸	۲۶	دوشنبه	۵
چهارشنبه	۲۱	۲۴	۶	۹	۲۷	سه‌شنبه	۶
پنجشنبه	۲۲	۲۵	۷	۱۰	۲۸	چهارشنبه	۷
جمعه	۲۳	۲۶	۸	۱۱	۲۹	پنجشنبه	۸
شنبه	۲۴	۲۷	۹	۱۲	۳۰	جمعه	۹
یکشنبه	۲۵	۲۸	۱۰	۱۳	۱	شنبه	۱۰
دوشنبه	۲۶	۲۹	۱۱	۱۴	۲	یکشنبه	۱۱
سه‌شنبه	۲۷	۳۰	۱۲	۱۵	۳	دوشنبه	۱۲
چهارشنبه	۲۸	۱	۱۳	۱۶	۴	سه‌شنبه	۱۳
پنجشنبه	۲۹	۲	۱۴	۱۷	۵	چهارشنبه	۱۴
جمعه	۳۰	۳	۱۵	۱۸	۶	پنجشنبه	۱۵
شنبه	۳۱	۴	۱۶	۱۹	۷	جمعه	۱۶

توسعه صنعت را در وطن رایج نمود از احتیاج غیر خلاص نمیکرد

**۱۳۵۲ هجری قمری**      **۱۳۱۲ شمسی**      **۱۹۳۴ عیسوی**

حصه دوم				حصه اول			
ایام	روز	تاریخ	ایام	روز	تاریخ	ایام	روز
دوشنبه	۱۶	۱۹	۱	۴	۱۹	دوشنبه	۱
سه‌شنبه	۱۷	۲۰	۲	۵	۲۰	سه‌شنبه	۲
چهارشنبه	۱۸	۲۱	۳	۶	۲۱	چهارشنبه	۳
پنجشنبه	۱۹	۲۲	۴	۷	۲۲	پنجشنبه	۴
جمعه	۲۰	۲۳	۵	۸	۲۳	جمعه	۵
شنبه	۲۱	۲۴	۶	۹	۲۴	شنبه	۶
یکشنبه	۲۲	۲۵	۷	۱۰	۲۵	یکشنبه	۷
دوشنبه	۲۳	۲۶	۸	۱۱	۲۶	دوشنبه	۸
سه‌شنبه	۲۴	۲۷	۹	۱۲	۲۷	سه‌شنبه	۹
چهارشنبه	۲۵	۲۸	۱۰	۱۳	۲۸	چهارشنبه	۱۰
پنجشنبه	۲۶	۲۹	۱۱	۱۴	۲۹	پنجشنبه	۱۱
جمعه	۲۷	۳۰	۱۲	۱۵	۳۰	جمعه	۱۲
شنبه	۲۸	۱	۱۳	۱۶	۳۱	شنبه	۱۳
یکشنبه	۲۹	۲	۱۴	۱۷	۱	یکشنبه	۱۴
دوشنبه	۳۰	۳	۱۵	۱۸	۲	دوشنبه	۱۵

همت عالی منت نمپنهد و بهیچاه منت برنیزد

**۱۳۵۲ هجری قمری**      **۱۳۱۲ شمسی**      **۱۹۳۴ عیسوی**

حصه دوم				حصه اول			
ایام	روز	تاریخ	ایام	روز	تاریخ	ایام	روز
دوشنبه	۱۶	۱۹	۱	۴	۱۹	دوشنبه	۱
سه‌شنبه	۱۷	۲۰	۲	۵	۲۰	سه‌شنبه	۲
چهارشنبه	۱۸	۲۱	۳	۶	۲۱	چهارشنبه	۳
پنجشنبه	۱۹	۲۲	۴	۷	۲۲	پنجشنبه	۴
جمعه	۲۰	۲۳	۵	۸	۲۳	جمعه	۵
شنبه	۲۱	۲۴	۶	۹	۲۴	شنبه	۶
یکشنبه	۲۲	۲۵	۷	۱۰	۲۵	یکشنبه	۷
دوشنبه	۲۳	۲۶	۸	۱۱	۲۶	دوشنبه	۸
سه‌شنبه	۲۴	۲۷	۹	۱۲	۲۷	سه‌شنبه	۹
چهارشنبه	۲۵	۲۸	۱۰	۱۳	۲۸	چهارشنبه	۱۰
پنجشنبه	۲۶	۲۹	۱۱	۱۴	۲۹	پنجشنبه	۱۱
جمعه	۲۷	۳۰	۱۲	۱۵	۳۰	جمعه	۱۲
شنبه	۲۸	۱	۱۳	۱۶	۳۱	شنبه	۱۳
یکشنبه	۲۹	۲	۱۴	۱۷	۱	یکشنبه	۱۴
دوشنبه	۳۰	۳	۱۵	۱۸	۲	دوشنبه	۱۵

هسچوم از فشا پنجهیل رمانی نمی یاید الا بقوه سلم



## فهرست مضامین سالنامه کابل

صفحه	مضمون
	مقدمه
۱	سوانح اعلیحضرت غازی
۵	سوانح ع ، ج ، والا حضرت شهزاده محمد ظاهر خان
۷	تاریخچه مختصر افغانستان
۳۲	اسمای شهر های حالیه و قدیمه افغانستان
۳۶	شهر های سابقه افغانستان
۴۱	نظری بجهرافیای افغانستان
۴۸	تشکیلات مملکتی :
»	صدارت عظمی
۵۰	وزارت جلیله حربیه
۵۵	وزارت جلیله خارجیه
۵۸	سفرای کبار و وزرای مختار و جنرال فونسل ها و فونسل های افغانستان در خارج
۶۱	وزارت جلیله داخله
۶۳	» » عدلیه
۶۴	» » مالیه
۶۷	» » تجارت
۷۰	» » معارف
۷۱	مدیریت مستقله طیبیه
۷۲	» » بست ، تلگراف و تیلیفون
۷۳	تشکیلات ولایات و حکومتی های اعلی
»	ولایت کابل
۷۴	» قندهار
۷۵	» هرات

سالنامه « کابل »

صفحه	مضمون
۷۶	ولایت مزار شریف
۷۷	» قطغن و بدخشان
۷۸	حکومت اعلیٰ میننه
۷۹	» » فراه و چخانسور
۸۰	» » سمت مشرقی
۸۱	» » » جنوبی
۸۲	تشکیلات دوائر ملی
»	شورای ملی
۸۷	مجلس اعیان
۸۹	ریاست بلدیہ کابل
۹۱	تشکیلات دوائر حضور هایونی
»	وزارت دربار شاهی
۹۲	دارالتحریر شاهی
۹۳	دائرة باوری حضور هایونی
۹۴	» دائرة باوری حربی
۹۵	دائرة قلعه بیگیت ارگ
۹۷	اجراآت دوائر مملکتی
»	وزارت حربیه
۹۸	وزارت خارجیه
۱۰۲	» داخلیه
»	» عدلیه
»	» مالیه
۱۰۳	» تجارت
»	» معارف
۱۰۴	مدیریت مستقله طبیه
»	» » پست ، تلگراف و تلیفون
۱۰۵	مجلس محترم شورای ملی
»	مجلس اعیان

فهرست مضامین

صفحه	مضمون
۱۰۵	ریاست بلدیہ کابل
۲	شرکت تنویرات
۱۰۷	مؤسسات جدید عصر نادر شاهی
۱۱۰	فاکولتہ طی
۱۱۱	رفق سناتوریم
۲	جادہای جدید
۱۱۳	بندھا و نھرھا
۱۱۴	کلوب ها
۲	کورسہای السنہ
۱۱۵	انجمن کشافان
۱۱۷	مؤسسہ های صنعتی
۱۱۸	اعطای نشان
۱۲۱	مکاتب
۱۲۳	طلابیکہ بخارج اعزاز گردیدہ اند
۱۲۵	جدول حرکت و موصلت پوستہ
۱۲۷	محصولات پستی
۱۲۸	محصولات پارسل های داخلہ
۱۲۹	محصولات تلگرافی برای تبادل داخلی
۱۳۱	انواع مراسلات پستی و محصولات آن
۱۳۷	شوسہ های افغانستان
۱۳۹	اصولنامہ ها و ضمایم آن ولولایجیکہ درسنہ ۱۳۱۱ تصویب و ترتیب شدہ
۱۴۰	مطبوعات
۱۴۳	استرداد دوکالم
۱۴۴	ثروت های طبیعی افغانستان
۱۴۸	( طلا و ترکیبات معدنی ) و معادن معروف آن
۱۵۲	خلاصہ تاریخ جرائد در افغانستان
۱۵۷	سفرای کبار و وزرای مختار دول خارجه در کابل
۱۵۸	تاریخچہ شہر کابل

سائنامه « کابل »

صفحه	مضمون
۱۶۲	تاریخهای قابل دانستن از زمانه های قبل المیلاد الی امروز
۱۶۵	وقایع مهمه دنیا
۱۹۰	اختراعات مهمه در سال ۱۳۱۱
۲۰۰	مختصر جغرافیای عالم
»	ابی سینیا
»	ارجنتاین
۲۰۱	آستریا
۲۰۲	استونیه
»	اضلاع متحده امریکه
۲۰۳	جزائر فیلیپائن
۲۰۴	البانیه
»	آیلاند
۲۰۵	ایران
۲۰۶	ایطالیا
۲۰۷	طرابلس و قبروان
»	ایکوادور
۲۰۸	برازیل
»	برطانیه
۲۱۲	اتحاد افریقه جنوبی
۲۱۳	استریلیا
»	آئرلیند
»	بحرین
۲۱۴	برونی
»	زنجبار
»	فلسطین
»	کویت
»	کاناد
۲۱۵	ماورای بوردان



فهرست مضامین

صفحه	مضمون
۲۱۵	ملایا
۲۱۶	نیوزیلاند
۲۱۶	هندوستان
۲۱۹	بروده
»	حیدر آباد دکن
»	راچپوتانه
۲۲۰	قلات ( بلوچستان )
»	کشمیر
»	گوالیار
»	میسور
۲۲۱	بلجیم
۲۲۲	کانگوی بلجیمی
»	بلغاریا
۲۲۳	بوتان
»	بولیویا
»	پاراگوی
»	پاناما
»	پیرو
۲۲۴	برتگال
۲۲۵	پولیند
۲۲۶	ترکیه
»	جاپان
۲۲۸	جرمنی
۲۲۹	چکوسلوواکیه
۲۳۰	چلی
»	چین
۲۳۱	شانگهای
»	دائزیک

سالنامه « کابل »

صفحه	مضمون
۲۳۲	دنمارك
»	دومه نيكا
۲۳۳	رومانيه
»	روسيه
۲۳۵	ازبکستان
»	تاجکستان
»	ترکستان
»	قفقاز
۲۳۶	آذربايجان
»	ارمنستان
»	گرجستان
»	سالويدور
»	سان مارينو
۲۳۷	سويدن
»	سويترليند
۲۳۸	سيام
»	عراق
۲۳۹	عرب
»	عرب - هوديه
۲۴۰	عمان
»	فرانسه
۲۴۳	افريقه غربي فرانسوي ( صحراي اعظم )
»	الجزائر
»	اندورا
»	تونس
۲۴۴	سوريه
»	شام
»	لبنان

فهرست مضامین

صفحه	مضمون
۲۴۴	لنا کیه
»	جبل دروز
۲۵۴	فنلند
»	کوسته ریکا
»	کولمبیا
»	کیوبا
۲۴۶	گواتی مالا
»	لابریا
۲۴۷	لاتویا
»	لیتوانیا
۲۴۸	اکسبرگ
»	لیختن ستاش
»	مراکش
۲۴۹	مصر
۲۵۰	سودان مصری برطانوی
»	مکسیکو
»	مونا کو
۲۵۱	ناروی
۲۵۲	نکاراگوا
»	نیپال
»	نیدر لاندز ( هولیند )
۲۵۳	جزائر شرق الهند نیدر لاندی
۲۵۴	واتیکان
»	وزویلا
»	هاندوراس
۲۵۵	هابتی
»	هسپانیه
۲۵۶	هنگری ( مجارستان )

سالنامه « کابل »

صفحه	مضمون
۲۵۷	یمن
»	یوروگویی
»	یوگوسلاویا
۲۵۸	یونان
۲۵۹	جمعیت اقوام
۲۶۴	دو اثر بین‌المللی
۲۶۷	حکمرانان دنیا
۲۷۱	بعضی از حکمرانان ریاست‌های هند
۲۷۴	تعداد مسلمانان عالم
۲۷۶	عساکر دول
۲۷۹	بحریهٔ دول معظمه در ابتدای ۱۳۱۱
۲۸۱	مسکوکات عالم
۲۸۵	اوزان و مقیاسات ممالک همجوار
»	ایران
۲۸۶	چین
۲۸۷	روسیه
»	هند
۲۸۹	بحر و بر - نژادها
۲۹۰	بلندترین قلل - طویل‌ترین رودها و بزرگترین رودها
۲۹۱	ادبیان
۲۹۲	السنه
۲۹۳	حاصل یکساله گندم ، جو ، برنج
۲۹۴	» » چای و قند
۲۹۵	» » ابریشم ، پشم ، پنبه ، رابر
۲۹۶	» » تیل خاك ، ذغال سنگ و چودن
۲۹۷	» » طلا و نقره
۲۹۸	قوای فضائی دول
۲۹۹	خطوط آهن عالم



## فهرست مضامین

صفحه	مضمون	صفحه
۳۰۰	خطوط تلگراف	۳۰۰
۳۰۱	نگاهی بافلاک	۳۰۱
۳۰۸	تاریخ مختصر هواپازی	۳۰۸
۳۳۵	راه آهن	۳۳۵
۳۴۵	احصائیه خطوط راه آهن	۳۴۵
۳۴۷	جرائد و مجلات مشهوره عالم اسلام	۳۴۷
»	ایران	۳۴۷
۳۴۸	ترکیه	۳۴۸
۳۵۳	مصر ، عرب ، عراق	۳۵۳
۳۵۴	هند	۳۵۴
۳۵۷	جزائر شرق الهند نیدر لاندی و غیره	۳۵۷
۳۵۷	اهمیت جرائد اتازونی	۳۵۷
۳۵۸	جوجیدوس	۳۵۸
۳۶۰	رسم عروسی در چین	۳۶۰
۳۶۱	تلگراف وحشی ها	۳۶۱
۳۶۲	تلویزیون	۳۶۲
۳۶۴	معلومات صحی	۳۶۴
»	ضرورت ویتامینها در حیات	۳۶۴
۳۶۸	ششون عائله	۳۶۸
۳۷۰	مباحثه در اطراف خورا که	۳۷۰
۳۷۲	حفظ الصحه خانه	۳۷۲
۳۷۴	وصایای ده گانه صحی	۳۷۴
۳۷۵	سگک ها و گرہها امراض خطرناک را نقل میدهند	۳۷۵
۳۷۶	وسائل جدید برای جلوگیری از ضرر حصرات	۳۷۶
۳۷۸	ترکیب اصلیه جسد انسانی	۳۷۸
۳۷۹	زراعت و فلاح	۳۷۹
»	هدایات زراعت خربوزه	۳۷۹
۳۸۱	زراعت بادنجان رومی	۳۸۱
۳۸۲	زراعت توت زمینی	۳۸۲
۳۸۳	دوشیدن گاو شیر دار	۳۸۳
۳۸۶	تغذیه طیور اهلی	۳۸۶
۳۸۷	باغهای سرمیز	۳۸۷
۳۸۹	دشمنان قشنگ باغبان	۳۸۹
۳۹۲	عمر اشجار	۳۹۲
۳۹۳	بشموته بوه کتنه	۳۹۳

## سالنامه « کابل »

صفحه	مضمون
	معلومات متنوعه :
۱۰۳	مسافرت حج
۱۰۵	کرایهٔ جهاز
۱۰۷	کرایهٔ ریل از پشاور
۱۰۸	» » »
۱۰۹	» جهاز از کراچی
۱۱۰	» طیاره از کراچی
»	» جهاز از بمبئی
۱۱۱	» طیاره بین افغانستان و روسیه
۱۱۳	بعد مسافهٔ طرق و سرکهای معروفهٔ داخلی
»	کرایهٔ موتر
»	رهايش در هتل کابل

## فهرست تصاویر سالنامه « کابل »

۱	صفحه اول و دوم میناتور ۲ صفحه از قرآن کریم نمونهٔ خط و میناتور قدیم افغانستان
۲	صفحه ۳ عکس خط حضرت امام حسن رض
۳	صفحه ۴ عکس يك صفحهٔ قرآن عظیم در پوست آهو رسم الخط اوایل اسلام
۴	صفحه ۵ - حرم محترم مکهٔ معظمه
۶	صفحه ۶ - مدینهٔ منوره
۷	فوتوی اعلیحضرت غازی
۸	گروپ فوتوی اعلیحضرت غازی و برادران رشید عایونی
۹	فوتوی والا حضرت شهزاده محمد ظاهر خان
۱۰	فوتوی اعلیحضرت عایون غازی و والا حضرت شهزاده محمد ظاهر خان
بین ۷ و ۶	فوتوی جناب نورالمشایخ صاحب و نقیب صاحب
۱۲ و ۱۳	۲۹ قطعه تصاویر نمونهٔ مدنیت و صنعت (گریکو بودیک) افغانستان
۱۳ و ۱۴	۳ قطعه تصاویر از مجسمه های تاریخی افغانستان
۱۴ و ۱۵	۷ قطعه تصاویر سنگ های نوشتهٔ تاریخی افغانستان
۱۵ و ۱۶	۱۵ (الف) يك مغارهٔ بزرگ سنگی در آبیك شبر های سنگی قدیم در قندهار
۱۶ و ۱۷	۱۵ (ب) سومین دایرهٔ منقوش حصهٔ برجستهٔ طاق بودای ۵۳ متری بامیان
۱۷ و ۱۸	۱۶ جزئیات اولین دایرهٔ منقوش حصهٔ برجستهٔ طاق بودای ۵۳ متری بامیان
۱۸ و ۱۹	۱۷ تصاویر رنگهٔ حصهٔ برجستهٔ بزرگترین طاق بودای بامیان
۱۹ و ۲۰	۱۸ جزئیات حصهٔ (ب) بامیان
۲۰ و ۲۱	۱۹ منظرهٔ عمومی خرابه های قلعهٔ نریمان بامیان

فهرست تصاویر

۱۹۰۱۸	بین صفحه	۲۰ - حصه مرکزی صحنه منقوش قسمت فوقانی طاق بودا بامیان
۱۹۰۱۸	»	۲۱ - سمت جنوبی قلعه نریمان بامیان
۱۹۰۱۸	»	۲۲ - منار چکری کابل ( یادگار بودائی )
۱۹۰۱۸	»	۲۳ - ب رسم دائرة منقوش سوم بامیان
۲۳ و ۲۲	»	۲۴ - منظره خرابه زار قلعه بست قندهار و رواق بزرگ جامع
۲۳ و ۲۲	»	۲۵ - داخل مقبره سلطان غیاث الدین غوری شهنشاہ معروف افغان
۲۳ و ۲۲	»	۲۶ - منار غزنین
۲۳ و ۲۲	»	۲۷ - ازمینار های منقش ،صلای هرات
۲۳ و ۲۲	»	۲۸ - رواق مقبره حضرت خواجه عبدالله انصاری
۲۳ و ۲۲	»	۲۹ - مقبره حضرت خواجه عبدالله انصاری معروف به گنبد زر نگار
۲۳ و ۲۲	»	۳۰ - ایوان مسجد خواجه محمدپارسا در بلخ
۲۹ و ۲۸	»	۳۱ - از یادگار های تاریخی اسلحه و رفاق حربی معمول سابق اهالی وطن
۲۹ و ۲۸	»	۳۲ - عمارت جدید موزیم کابل ( دارالمان )
صفحه ۴۷		۳۳ - فوتوی والا حضرت صدر اعظم صاحب
۴۹	»	۳۴ - وزیر حربیه سپه سالار غازی
۵۰	»	۳۵ - ش ، ع ، ش شیر احمد خان نائب سالار رئیس لوازم وزارت حربیه
۵۰	»	۳۶ - ش ، ع ، ش محمد عمر خان فرقه مشر رئیس ارکان حربیه و نماینده افغانستان در مجلس خلج صلاح
۵۰	»	۳۷ - ش ، ع ، ش محمد افضل خان وکیل رئیس ارکان حربیه
۵۱	»	۳۸ - ش ، ع ، ش احمد علیجان فرقه مشر رئیس اردو
۵۱	»	۳۹ - ش ، ع ، ش سید حسن خان فرقه مشر رئیس ریاست حربیه
۵۲	»	۴۰ - ش ، ع ، ش محمد غوث خان نائب سالار قوماندان قول اردوی مرکزی
بین صفحه ۵۳ و ۵۲		۴۱ - گروپ قوماندان های عسکری و رؤسای وزارت حربیه
۵۳ و ۵۲	»	۴۲ - گروپ نائب سالار و فرقه مشران عسکری کابل
۵۳ و ۵۲	»	۴۳ - عکس عبدالوکیل خان نائب سالار شهید
صفحه ۵۴		۴۴ - ش ، ع ، ش سردار اسدالله خان فرقه مشر قوماندان فرقه شاهی
بین صفحه ۵۵ و ۵۴		۴۵ - یکمده از صنف سروس ها متعلق بقشون شاهی
۵۵ و ۵۴	»	۴۶ - یکمده از صنف پروانه متعلق بقشون شاهی
صفحه ۵۵		۴۷ - ع ، ج فیض محمد خان وزیر خارجه
۵۵	»	۴۸ - ع ، ص غلام یحیی خان معین اول وزارت خارجه
۵۶	»	۴۹ - ع ، ص محمد عثمانخان معین ۲
۵۶	»	۵۰ - ع ، ص حبیب الله خان معین ۳
۵۷	»	۵۱ - والا حضرت سردار شاه ولیخان وزیر مختار اعلی حضرت در پاریس
۵۹	»	۵۲ - والا حضرت سردار محمد عزیز خان شهید

سائناتہ • کابل ،

- ۵۳ ع ، ج سردار محمد نعیم خان وزیر مختار اعلیٰ حضرت درروما  
۵۴ ع ، ج محمد گل خان وزیر داخلہ  
۵۵ ع ، ص عبدالرشید خان معین اول وزارت داخلہ  
۵۶ ع ، ص نیک محمد خان معین ۲ وزارت داخلہ  
۵۷ ع ، ص فضل احمد خان معین وزارت عدلیہ  
۵۸ ع ، ج محمد ایوب خان وزیر مالیه  
۵۹ ع ، ص محمد حسین خان معین اول وزارت مالیه  
۶۰ ع ، ص غلام مجتبیٰ خان معین ۲ وزارت مالیه  
۶۱ ع ، ص غلام قادر خان رئیس ضراب خانہ  
۶۲ ع ، ص عبدالحمید خان رئیس مطابع  
۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷  
۶۳ فوتوی معاون اول ، طبیبہ ونوری افتدی مدیر زنکوگرافی وعبدالغفور خان برشنا رام  
۶۴ ع ، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت  
۶۵ ع ، ص محمد حسین خان معین اول وزارت تجارت  
۶۶ ع ، ص غلام غوث خان معین ۲ وزارت تجارت  
۶۷ ع ، ص اعظم خواجہ خان رئیس شرکت تنوبرات  
۶۸ ع ، ج علی محمد خان وزیر معارف  
۶۹ ع ، ص سید قاسم خان معین وزارت معارف  
۷۰ ج محمد اکبر خان مدیر مستقل طبیبہ  
۷۱ ج رحیم اللہ خان مدیر مستقل پست ، تلگراف و تیلیفون  
۷۲ و ، ج محمد عمر خان والی کابل  
۷۳ ع ، ص سید حبیب خان مستوفی کابل  
۷۴ ج طرہ باز خان قوماندان کوتوالی کابل  
۷۵ و ، ج غلام فاروق خان وکیل نائب الحکومت قندھار  
۷۶ و ، ج عبدالرحیم خان نائب الحکومت ہرات  
۷۸ و ، ج عبدالجلیل خان وکیل نائب الحکومت مزار  
۷۸ و ، ج شیر محمد خان وکیل نائب الحکومت قطن و بدخشان  
۷۹ ع ، ج ، ش محمد انور خان نائب الار حاکم اعلای فراه  
۸۰ ع ، ج ، ص عبدالرزاق خان وکیل حکومت اعلای میمنہ  
۸۱ ع ، ج ، ص محمد قاسم خان وکیل حکومت اعلای سمت مشرق  
۸۲ ع ، ج ، ص نصر اللہ خان حاکم اعلای سمت جنوبی  
۸۳ ع ، ش سردار محمد داؤد خان قوماندان عسکری سمت مشرقی  
۸۴ ع ، ج عبدالاحد خان رئیس شورای ملی  
۸۵ ع ، ص عبد الحق خان معین شورای ملی  
۸۶ ص عبداللطیف خان منشی  
۸۷ وکلائی ولایت کابل در



## سہرست تصاویر

۸۷ و ۸۶	بین صفحه	۸۸ و کلای ولایت قندھار و فراه در شورای ملی
۸۷ و ۸۶	»	۸۹ » » ہرات و مینہ » »
۸۷ و ۸۶	»	۹۰ » » مزار شریف » »
۸۷ و ۸۶	»	۹۱ » » قطفن و بدخشان » »
۸۷ و ۸۶	»	۹۲ » » سمت مشرقی » »
۸۷ و ۸۶	»	۹۳ » » سمت جنوبی » »
۸۷ و ۸۶	»	۹۴ نمایندگان ولایات و معززین اقوام افغانستان در موقع شمولیت جشن استقلال
۸۷ و ۸۶	»	۹۵ کلان شونندگان و روحانیون عظام در موقع شمولیت جشن استقلال
۸۷	صفحہ	۹۶ ع ، ج میر عطاء محمد خان رئیس مجلس اعیان
۸۷ و ۸۸	بین صفحه	۹۷ اعضای محترم مجلس اعیان
۸۹ و ۸۸	»	۹۸ مصاحبان حضور ذات ہایونی جناب حاجی محمد نواب خان و جناب صالح محمد خان و جناب محمد سرور خان
۸۹ و ۸۸	»	۹۹ قصر شاهی ( دالکشا )
۸۹	صفحہ	۱۰۰ و ، ج گل احمد خان رئیس بلدیہ
۹۰	»	۱۰۱ والا حضرت احمد شاہ خان وزیر دربار
۹۱	»	۱۰۲ ع ، ص محمد حیدر خان معین وزارت دربار
۹۲	»	۱۰۳ ع ، ج محمد نوروز خان سر منشی حضور ذات ہایونی
۹۳	»	۱۰۴ ع ، ج اللہ نواز خان یاور اول حضور ہایونی
۹۴	»	۱۰۵ ع ، ش سید شریف خان سر یاور حربی حضور ہایونی
		۱۰۶ یاوران حربی حضور ع ، ش عبداللطیف خان فرقه مشر معاون سر یاور و ع ، ش فیض محمد خان فرقه مشر و ح محمد صفر خان و ش عبداللہ خان
۹۵ و ۹۴	بین صفحه	۱۰۷ عالیقدر حافظ نور محمد مدیر شعبہ اول و عالیقدر عبدالاحمد خان مدیر شعبہ ۲ و عالیقدر سراج الدین خان مدیر شعبہ ۳ دارالتحریر شاهی
۹۵ و ۹۴	»	۱۰۸ یکمدمہ از صنف پیادہ فرقه شاهی بلباس رسمی
۹۵ و ۹۴	»	۱۰۹ مسجد قشاہ عسکری کابل
۹۵ و ۹۴	»	۱۱۰ یکتفر از صنف سوارہ فرقه شاهی کابل
۹۵ و ۹۴	»	۱۱۱ از صنف پیادہ عسا کر کابل بلباس جنگی
۹۵ و ۹۴	»	۱۱۲ از صنف پیادہ فرقه شاهی و از صنف پیادہ عسا کر کابل بلباس جنگی
۹۵ و ۹۴	»	۱۱۳ از صنف پیادہ عسا کر کابل پوضع انداخت و پوضع بروت
۹۵	صفحہ	۱۱۴ ع ، ش عبدالغنی خان فرقه مشر شاهی و قلعہ بیگی ارگ
۹۶	»	۱۱۵ ع ، ش علیشاہ خان فرقه مشر قوماندان مکتب حربیہ
»	»	۱۱۶ ع ، ع ، ش سید عبداللہ خان شاہ جی رئیس فابریکات حربی
۹۷ و ۹۶	»	۱۱۷ یکمدمہ از طلاب مکتب حربیہ بقورم مکتب
۹۷ و ۹۶	»	۱۱۸ یک قسمت از طلاب مکتب حربیہ بقورم حربی
۹۷ و ۹۶	»	۱۱۹ یکتفر از طلاب مکتب قبایل مربوط مکتب حریریہ کابل

سالنامه • کابل •

- ۱۲۰ محل رهائش و بستره های خواب طلاب مکتب قبایل  
 ۱۲۱ يك قسمت از تويخانه سريع آتش  
 ۱۲۲ عمارت سابق مکتب حریبه  
 ۱۲۳ ع، ش عبدالغني خان فرقه مشر معاون قوماندان و غندمشیران و کزدمشیران فرقه شاهی  
 ۱۲۴ صاحب منصبان صنف هواپازی  
 ۱۲۵ ح ، محمد احسانخان قوماندان هواپازی  
 ۱۲۶ ع ، ج شیر احمد خان سفیر کبیر در تهران  
 ۱۲۷ ع ج عبدالحسین خان سفیر کبیر در ماسکو  
 ۱۲۸ ع ، ج محمد صادق خان وزیر مختار افغانستان در مصر  
 ۱۲۹ ع ، ج سلطان احمد خان سفیر کبیر افغانستان در انقره  
 ۱۳۰ احمد علیخان وزیر مختار افغانستان در لندن  
 ۱۳۱ ع ، ش عبدالرسول خان جنرال قونسل در دهلی  
 ۱۳۲ ع ص محمد صدیق خان جنرال قونسل در مشهد  
 ۱۳۳ ع ، ص باز محمد خان جنرال قونسل در تاشکند  
 ۱۳۴ ۸ قطعه تصاویر کار های دستی طلاب مکتب صنایع نفیسه  
 ۱۳۵ جناب غلام محمد خان پروفسر رسام و مدیر مکتب صنایع نفیسه و عبدالعزیز خان و دین محمد خان رسام  
 ۱۳۶ سید عبدالاحدخان متخصص معدن ، امیر الدینخان انجمن الکتریک ، غلام محمد خان انجمن برق ، محمد حسین خان انجمن رادیو الکتریک ، محمد کریم خان متخصص تلیفون ، محمد سعید خان متخصص تلگراف ، عبدالحمید خان متخصص تلیفون ، نور محمد خان متخصص ، محمد خان انجمن برق ، محمد کریم خان متخصص زراعت ، محمد یعقوب خان متخصص امورات بانگ  
 ۱۳۷ یکمده از محصلین نمره ۱ ، ۲ ، ۳ صنوف مکتب حبیبیه و مکتب امانیه کابل  
 ۱۳۸ یکمده از محصلین نمره ۱ ، ۲ ، ۳ ، صنوف مکتب امانی و صنایع نفیسه و دارالمعلمین و استقلال .  
 ۱۳۹ طلاب یقم که از طرف دولت تعلیم و تربیه داده میشوند  
 ۱۴۰ متخصصین خارجی مستخدمین افغانستان  
 ۱۴۱ هیئت انجمن ادبی کابل  
 ۱۴۲ ع ، ص شهزاده احمد علیخان مدیر و عالیقدر غلام جیلانی خان ، معاون انجمن ادبی کابل  
 ۱۴۳ یکمده از طلاب فاکولته طی  
 ۱۴۴ ۰۹ مدیر مستقل طی و یکمده از دا کتران کابل در شفاخانه ملکی  
 ۱۴۵ اعیاحضرت همایون موقع گذاشتن سنگ تهاد رفیق سناتوریم  
 ۱۴۶ عمارت رفیق سناتوریم



سالنامه « کابل »

۱۵۳ و ۱۵۲	بین	۱۷۸ معلمین معارف کابل
۱۵۷ و ۱۵۶	»	۱۷۹ سفرای کبار وزرای مختار دول خارجه در کابل
۱۶۱ و ۱۶۰	صفحه	۱۸۰ اعلیحضرت غازی موقع گذاشتن سنگ تهادب مکتب حربه در بالاحصار
۱۶۱ و ۱۶۰	»	۱۸۱ منظره بالاحصار کابل بوضع ویرانی
۱۶۱ و ۱۶۰	»	۱۸۲ فوتوی شهر کابل وبالاحصار قبل از ویرانی
صفحه ۱۶۹		۱۸۳ مجلس کنفرانس خلع سلاح
صفحه ۱۷۰		۱۸۴ رئیس جمهور منچوریا
۱۷۳	»	۱۸۵ هر هتلر رئیس الوزرای المان
۱۷۷	»	۱۸۶ پول دومر رئیس جمهور مقتول فرانسه
۱۷۸	»	۱۸۷ رئیس الوزرای مقتول جاپان و داور وزیر عدلیه ایران
بین صفحه ۱۸۰ و ۱۸۱		۱۸۸ اعضاء ممتاز کانفرانس میزمدور
صفحه ۱۸۵		۱۸۹ شاه عراق
۱۸۸	»	۱۹۰ روزوات رئیس جمهور امریکا
بین صفحه ۱۹۰ و ۱۹۱		۱۹۱ محصلین افغانی که جدیداً بخارج اعزام شده اند
۱۹۹	» ۱۹۸	۱۹۲ اعلیحضرت غازی موقع رسم گذشت عساکر
۱۹۹	» ۱۹۸	۱۹۳ قشاه های عسکری شیر پور
۱۹۹	» ۱۹۸	۱۹۴ ذات ملوکانه موقع ملاحظه عساکر
۱۹۹	» ۱۹۸	۱۹۵ ذات هایونی با کابینه وزرا و کور دیپلمات
صفحه ۲۰۰		۱۹۶ نجاشی ابی سینیا
۲۰۱	»	۱۹۷ رئیس جمهور استریا
۲۰۲	»	۱۹۸ رئیس جمهور امریکا
۲۰۴	»	۱۹۹ شاه البانیا
۲۰۵	»	۲۰۰ اعلیحضرت رضا شاه پهلوی
۲۰۶	»	۲۰۱ شاه ایتالیا
۲۰۹	»	۲۰۲ امپراطور برطانیا
۲۲۱	»	۲۰۳ شاه بلجیم
۲۲۲	»	۲۰۴ شاه بلغاریا
۲۲۴	»	۲۰۵ رئیس جمهور پرنگال
۲۲۵	»	۲۰۶ » » پولند
۲۲۶	»	۲۰۷ » » ترکیه
صفحه ۲۲۷		۲۰۸ امپراطور جاپان
۲۲۸	»	۲۰۹ رئیس جمهور جرمنی
۲۲۹	»	۲۱۰ » » چکوساوا و اکیه
۲۳۳	»	۲۱۱ شاه رومانیه
۲۳۴	»	۲۱۲ رئیس جمهور روسیه
۲۳۷	»	۲۱۳ شاه سوید



فهرست تصاویر

صفحه ۲۳۸	۲۱۴ شاه سیام وشاه عراق
۲۳۹ »	۲۱۵ شاه عرب سعودیه
۲۴۹ »	۲۱۶ رئیس جمهور فرانسه
۲۴۰ »	۲۱۷ » د کوسته ریکا
۲۴۶ »	۲۱۸ » د کیوبا
۲۴۷ »	۲۱۹ » د لاتویا ورئیس جمهور لیتوانیا
۲۴۸ »	۲۲۰ رئیس اعظمه الکسمبورک
۲۴۹ »	۲۲۱ شاه مصر
۲۵۰ »	۲۲۲ رئیس جمهور مکسیکو
۲۵۱ »	۲۲۳ شاه ناروی
۲۵۲ »	۲۲۴ ملکه نیدرلاندز
۲۵۴ »	۲۲۵ پاپ واتیکان
۲۵۵ »	۲۲۶ رئیس جمهور اسپانیا
۲۵۶ »	۲۲۷ نائب السلطنه هنگری
۲۵۷ »	۲۲۸ شاه یوگوسلاویا
۲۵۸ »	۲۲۹ رئیس جمهور یونان
بین صفحه ۲۵۸ و ۲۵۹	۲۳۰ بیرق های رسمی دول عالم
۲۶۷ و ۲۶۶ »	۲۳۱ از جمله هواپازان جوانیکه در راه وظیفه فدا شده اند
۲۶۷ و ۲۶۶ »	۲۳۲ موسیو موسولینی
۲۸۵ و ۲۸۴ »	۲۳۳ از رسامی بهزاد هروی
۲۸۹ و ۲۸۸ »	۲۳۴ اعلیحضرت غازی موقع خواندن خطابه افتتاح جشن نجات وطن
صفحه ۲۸۹	۲۳۵ مساحه بحر ویر و نفوس قطعات عالم و نژاد های بشر
۲۹۰ »	۲۳۶ بلندترین قله ها و دراز ترین و کلان ترین دریا های عالم
۲۹۱ »	۲۳۷ ادیان عالم
۲۹۲ »	۲۳۸ السنه عالم
۳۹۳ »	۲۳۹ حاصل یکساله جواری ، گندم ، برنج
۲۹۴ »	۲۴۰ حاصل یکساله چای و قند
۲۹۵ »	۲۴۱ حاصل یکساله ابریشم ، پشم ، پنبه ، دابر
۲۹۶ »	۲۴۲ حاصل یکساله تیل ، خاک ، چودن ، ذغال سنگ
۲۹۷ »	۲۴۳ حاصل یکساله طلا ، نقره ، فولاد
۲۹۸ »	۲۴۴ طیاره های عالم
۲۹۹ »	۲۴۵ خطوط آهن عالم
۳۰۰ »	۲۴۶ خطوط تلگراف دول
۳۰۱ »	۲۴۷ آسمان و ستارگان
۳۰۸ »	۲۴۸ فکر پرواز در هوا

سالنامه « کابل »

صفحه ۳۱۱	۲۴۹ بالون دریژابل
» ۳۱۵	۲۵۰ تجربه پرواز در هوا
» ۳۱۶	۲۵۱ بالون دریژابل اختراع سانتو دوموند
» ۳۱۷	۲۵۲ زیپلین و کونت زیپلین
» ۳۱۸	۲۵۳ برادران ریت مخترعین طیاره
» ۳۱۹	۲۵۴ هراویون یا طیاره بحری
» ۳۲۳	۲۵۵ مقابله جنگی هوائی
» ۳۲۵	۲۵۶ هلیکوپتر
» ۳۲۷	۲۵۷ لندبرگک هوا باز امریکائی و اتوزیر
بین صفحه ۳۲۸ و ۳۲۹	۲۵۸ طیاره انگلیسی بر فله ایورست
» ۳۲۸ » ۳۲۹	۲۵۹ زیپلین بر فراز نیویارک
صفحه ۳۲۹	۲۶۰ طیاره معروف آلمانی دورنیه
» ۳۳۱	۲۶۱ خطوط هوائی دنیا
» ۳۳۲	۲۶۲ طیاره پوسته امریکائی
» ۳۳۳	۲۶۳ میدان طیاره ایتالیا
» ۳۳۴	۲۶۴ قوای هوائی جنگی دول
» ۳۳۵	۲۶۵ لوکوموتیف پنگک بلی
» ۳۳۶	۲۶۶ لوکو موتیف راکت و لوکوموتیف پلانن
» ۳۳۷	۲۶۷ دهانه تونل
» ۳۳۸	۲۶۸ لوکو موتیف سننار
» ۳۳۹	۲۶۹ خط آهن کوهی
» ۴۴۰	۲۷۰ کشتی بزرگ که قطار آهن رانقل میدهد
» ۳۴۱	۲۷۱ پاپونیر
» ۳۴۲	۲۷۲ کلانترین لوکوموتیف در عالم
» ۳۴۳	۲۷۳ مونوریولی
» ۳۴۴	۲۷۴ کیبل وی ویک پایه کیبل وی
بین صفحه ۳۵۲ و ۳۵۳	۲۷۵ خطاط معروف وطن میر علی هروی
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۷۶ اثر خطاط معروف وطن میرعلی هروی
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۷۷ اثر خطاط معروف وطن سلطان محمد خان خندان هروی
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۷۸ اثر خطاط معروف وطن میرعبدالرحمن هروی
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۷۹ اثر خطاط معروف وطن سید عطا محمد شاه قندهاری
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۸۰ سید عطا محمد شاه خان قندهاری
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۸۱ اثر خطاط معروف وطن میرزا محمد یعقوبخان
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۸۲ خطاط معروف وطن میرزا محمد یعقوبخان
» ۳۵۲ » ۳۵۳	۲۸۳ خط شکسته آمیز سید محمد داؤد خان

فهرست تصاویر

بین صفحه ۳۵۲ و ۳۵۳	۲۸۴ خط نستعلیق سید محمد داؤد خان
۳۵۳ > ۳۵۲ >	۲۸۵ خط کرجک نویسی ، وفوتوی سید محمد داؤد خان
۳۶۹ > ۳۶۸ >	۲۸۶ آقای عبدالمجید خان رئیس شرکت اسمهای
۳۶۹ > ۳۶۸ >	۲۸۷ آقای غلامحیدر خان ، و دوست محمد خان وسید کریم خان
۳۷۳ > ۳۷۲ >	۲۸۸ گروپ دا کتر های عسکری
۳۸۳ > ۳۸۲ >	۲۸۹ گاووان دائره تربیه حیوانات
۳۸۳ > ۳۸۲ >	۲۹۰ مرغان دائره تربیه حیوانات
۳۸۳ > ۳۸۲ >	۲۹۱ یکی از گاووان تربیه شده دائره تربیه حیوانات
۳۸۳ > ۳۸۲ >	۲۹۲ یکی از اسبان تربیه شده دائره تربیه حیوانات
۴۰۳ > ۴۰۲ >	۲۹۳ عجایب هفتگانه تاریخی عالم
۴۱۴ >	۲۹۴ هوتل کابل
۴۱۴ >	۲۹۵ تقویم
	۲۹۶ عکس رنگه ( گل )



## سالنامهٔ کابل

## غلطنامهٔ سالنامهٔ «کابل»

صفحه	مطرح	غلط	صحیح
۵	۲۵	Monpélrier	Montpelier
۸	۹	مدنیت های آسیائی	مدنیت های آسیای وسطی
۸	۲۸	غدير و يكتوريا	غدير پابير
۸	۲۹	كول و يكتوريا	كول پابير
۱۳	۲۰	يوتيد يوس دويم	يوگرايدس
۱۳	۲۲	پادشاه	يوتيد يوس
۱۳	۲۶	چورا سمي ها	خوارزي ها
۱۸	۱۷	از قرن شش تا هفت	ار قرن پنج تا هفت
۲۱	۳۳	قرن شش قبل الميلاذ	قرن شش بعد الميلاذ
۲۲	۳۳	اندکی از مذهب قديم	اندگی از آنها در پنجاب و قدری از مذهب قديم
۱۰	۳۳	اندوش	اندوس
۳۵	۴	فارسی ها ( هرای )	فارسی ها ( هرای و )
۴۴	۲۷	اسمار	اسمار ، بدخشان
۴۵	۷	معارف ، تجارت ، ماليه	ماليه ، تجارت ، معارف
۵۵	۵ تحت فوتو	متصدع	متصدی
۵۷	۱	۱۲۶۰	۱۲۶۴
۵۷	۵	۱۲۹۶	۱۳۰۰
۶۳	۷	مدیر مامورین عبدالسلام خان	مدیر تحریرات عبدالسلام خان
۳۶	۸	.	مدیر مامورین محمد میر خان
۷۴	تحت فوتو	نائب الحکومه	وکيل نائب الحکومه
۸۲	۱۷	وايزنگی	دايزنگی
۸۳	۱۳	سربی	سروبی
۸۴	۱۴	توالتک و تگابستان	توالتک و تگاب اشنان
۹۴	۱	هایونی	هایون
۹۷	۷	بی ماهرو	بی بی ماهرو
۱۶۸	عنوان ۲	کورسهای السنه خارجه	کورسهای السنه
۱۱۴	۲۲	منظور	منفور
۱۶۸	۲۶	باغراض	اغراض
۱۷۰	زیر عکس	شاه جدید	رئیس جمهور جدید



## غلط نامہ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۷۲	۳۰	بسمہ ولت	بسمہوت
۱۷۳	۲۷	استقامت	استقامت
۱۷۴	اول آخر سطر	ہم خودگی حروف	ہر چہ روشن تر شود
۱۷۴	۲۳	تحریرکات	تحریرکات
۱۷۶	۶	این دولت احزاب ، سیاسی	این دولت ، احزاب سیاسی
۱۷۷	۴	قتال	قتال
۱۷۷	۲۴	نظار شخصیت	نظر بشخصیت
۱۸۱	۲	وصفیہ	تصفیہ
۱۸۱	۱۷	قوی	قوی
۱۸۲	۱۵	سول دلس رو بی دینس	سول دینس اونی دینس
۱۸۵	۱۵	یشہ	میشہ
۱۸۶	۲	مقررت	مقررات
۱۸۸	۱۳	متحدہ	متحدہ
۱۸۸	۱۹	امریکا	ممالک متحدہ امریکا
۱۸۸	۲۹	اقتدار	اقتدار
۱۸۸	۳۰	دمکرات	دموکرات
۱۹۰	۱	۱۲۱۱	۱۳۱۱
۱۹۲	۱۳	اتوماتیک	اتوماتیک
۱۹۲	۲۶	قر بی	قریبی
۱۹۴	۹	کشری	کثیری
۲۰۰	۱۸	HILE	HAILE
۲۰۰	۸	بافلا	باؤلا
۲۰۵	۴	ملیون	ملیون
۲۰۵	۱۶	شروط	مشروطہ
۲۰۶	۶	ژریم	ژریم
۲۰۸	۱۰	صحیح	صحیح
۲۱۲	۱۳	دزند	دارند
۲۱۵	۱۷	نفاذ	انفاذ
۲۱۷	عنوان سر صفحہ	جغرافیہی	جغرافیای
۲۱۷	سطر	گورنرجال	گورنر جنرال
۲۱۸	۱	خودبہور	جودبہور
۲۲۲	۱۳	قانون وضع	وضع قانون

## سالنامه « کابل »

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۲۹	زیرعکس	NASARYK	MASARYK
۲۳۴	۲۰	توکرین	یوکرین
۲۴۴	۲۳	نفرس	نفوس
۲۴۵	زیرعکس	گونز الیزونکا الیزویکوئز	کلیتو گوانز الیزویکوئز
۲۵۹	۹	از	در
۲۶۷	۲۳	موسیقی کی	موسیقی
۲۶۸	۲	قبت	تبت
۳۰۶	۲۳	منت وای	منتساوی
۳۱۰	۸	Besliner	Besnier
۳۱۱	۱۴	Etinne	Etienne
۳۶۱	۱۲	ددوانه	دو دانه
۳۸۵	۷	برده تا	بردویا
۳۸۶	۱۶	۱۵۶۸	۱۰۶۸
۳۸۷	۹	جلب	جالب
۳۹۴	۱۵	۰	به
۳۹۵	۱۴	انتو	انتو
۳۹۷	۶	تن	تن
۳۹۷	۱۶	اصطلاحه	اصطلاح
۳۹۷	۲۲	پینتو	پینتو
۳۹۹	۲	چه	خه
۴۰۰	۱۶	ترز	ترزر

غلطیهای ذیل در قسمت اعداد جغرافیا تصحیح شود

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۰۰	۸	۱۱۲ ۷۷۵ ۰۴۶	۱۲۲ ۷۷۵ ۰۴۶
۲۰۳	۱۵	۹ ۲۴۳ ۸۳۲	۹ ۲۴۳ ۸۳۰
۲۰۳	۲۰	۹ ۵۵۸ ۸۶۵	۱۱۴ ۴۱۷ ۷۰۴
۲۰۳	۲۰	۹ ۵۵۸ ۸۶۵	۹ ۵۵۸ ۲۴۴
۲۰۷	۸	۲ ۴۲۳ ۱۱۹	۲ ۴۲۳ ۰۹۸

مجموع ( مع مساحه قطعات آب و تعداد بوی هائی اسرائیکه ) مجموع

	صحیح	غلط	سطر	صفحہ
مجموع کل	۴۳ ۵۲۵ ۵۶۴	۷۹ ۸۰۱ ۴۶۶	۹	۲۰۷
مجموع	۵ ۱۰۰ ۰۱۵	۵ ۲۰۰ ۰۱۵	۱۴	۲۱۰
مجموع	۳۲۵ ۳۶۱ ۰۰۰	۳۳۲ ۶۵۰ ۰۰۰	۱۴	۲۱۰
مجموع	۵۵ ۶۱۸ ۰۰۰	۵۰ ۷۰۴ ۰۰۰	۱۴	۲۱۱
مجموع	۱۲ ۵۵۶ ۰۰۰	۱۱ ۱۴۲ ۰۰۰	آخر	۲۱۱
مجموع	۸ ۱۲۶ ۰۰۰	۷ ۷۹۵ ۰۰۰	۱۱	۲۱۲
مجموع کل	۶۶۸ ۸۷۹ ۰۰۰	۴۴۹ ۸۹۰ ۰۰۰	۱۲	۲۱۲
مجموع کل	۲ ۴۴۶ ۲۴۳	۲ ۸۹۶ ۲۴۳	آخر	۲۲۱
مجموع	۱ ۱۸۵ ۲۰۰	۱۷۹ ۲۰۰	۶	۲۲۵
مجموع	۲ ۰۷۵ ۰۰۰	۲ ۱۰۰ ۰۰۰	۱۲	۲۲۵
مجموع کل	۲ ۰۹۷ ۸۱۰	۲ ۲۱۷ ۰۲۰	۱۳	۲۲۵
مجموع کل	۷ ۷۸۹ ۱۱۵	۱۲ ۴۳۷ ۹۳۰	۱۳	۲۲۵
مجموع	۹۱ ۷۲۳ ۷۰۹	۹۰ ۳۲۶ ۰۷۱	۲۳	۲۲۷
مجموع کل	۶۷۸ ۵۳۷	۶۷۸ ۵۰۰	۲۵	۲۲۷
د	۹۱ ۷۹۳ ۳۳۶	۹۰ ۳۹۵ ۶۹۸	۲۵	۲۲۷
مجموع	۲۱ ۹۳۹ ۳۸۱	۲۱ ۹۳۸ ۳۸۱	۲۲	۲۳۴
>	۱۳۵ ۴۷۶ ۰۷۳	۴۵ ۴۷۶ ۰۷۳	۲۲	۲۳۴
>	۱۱ ۸۴۷ ۱۳۱	۱۱ ۸۴۷ ۲۳۱	۳۲	۲۳۴
>	۲۵ ۹۶۳ ۸۳۶	۱۱۵ ۹۶۳ ۸۳۶	۳۲	۲۳۶
مجموع کل	۳۳ ۷۸۶ ۵۱۲	۳۳ ۷۸۶ ۶۱۲	۳۵	۲۳۶
مجموع	۹۶۳ ۵۱۰	۷۶۳ ۵۱۰	۲۵	۲۴۱
•	۲۴ ۳۱۶ ۷۹۴	۲۶ ۱۱۶ ۷۹۴	۲۵	۲۴۱
>	۱۲ ۵۱۳ ۵۹۰	۱۱ ۵۱۳ ۵۹۰	۱۸	۲۴۲
	۳۲ ۶۶۴ ۱۶۹	۳۲ ۶۶۴ ۴۶۹	۱۸	۲۴۲
مجموع	۵۲۸ ۹۱۳	۵۲۸ ۸۶۳	۲۳	۲۴۳
مجموع کل	۱۴ ۱۴۱ ۴۹۲	۱۳ ۱۴۱ ۴۹۰	۲۷	۲۴۳
مجموع کل	۹۹ ۴۳۷ ۷۴۶	۱۰۱ ۳۱۴ ۱۵۴	۲۷	۲۴۳
مجموع	۹۰ ۱۲۸ ۴۲۵	۶۰ ۷۳۱ ۰۲۵	۲۱	۲۵۳
مجموع کل	۲ ۰۵۲ ۱۱۲	۲۰ ۰۵۲ ۱۱۲	۲۵	۲۵۳
مجموع کل	۶۸ ۲۷۸ ۴۰۳	۶۸ ۸۸۱ ۰۰۳	۲۵	۲۵۳
مجموع	۳۱۹	۶۰۰ ۲۹۹ ۶۰۰	۹	۲۵۶
مجموع کل	۸۲۴ ۱۰۰	۸۰۴ ۱۰۰	۱۰	۲۵۶

صحیح	غلط	سطر	صفحه
۷۶۷ ۰۰۰ بونیو-برونی-سراواک	۷۷ ۱۰۶ ۰۰۰	۵	۲۱۰
۸۴۰ ۰۰۰ هانگ کانگ	۳۹۱ ۰۰۰	۷	۲۱۰
۲۴۱ ۰۰۳ ۰۰۰ هند برطانوی	۲۴۶ ۰۰۵ ۰۰۰	۸	۲۱۰
۹۴۶ ۰۰۰ فلسطین	۹۴۸ ۰۰۰	۱۴	۲۱۰
۶ ۹۲۹ ۰۰ اتحاد افریقہ جنوبی	۷ ۲۳۶ ۰۰۰	۳	۲۱۱
		۵	۲۲۵
۱ ۱۷۰ ۰۰۰	۱۷۰ ۰۰۰	۱۸ تاجکستان	۲۷۴
۱۸۹ ۳۰۸ ۰۰۰	۱۸۸ ۳۰۸ ۰۰۰	۲۱ مجموعہ	
۶۵ ۷۶۱ ۰۰۰	۶۴ ۷۶۱ ۰۰۰	۷	۲۷۵
۳۱۴ ۸۵۱ ۰۰۰	۳۱۲ ۸۵۱ ۰۰۰	۱۳ مجموعہ کل	



حکومت



**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**